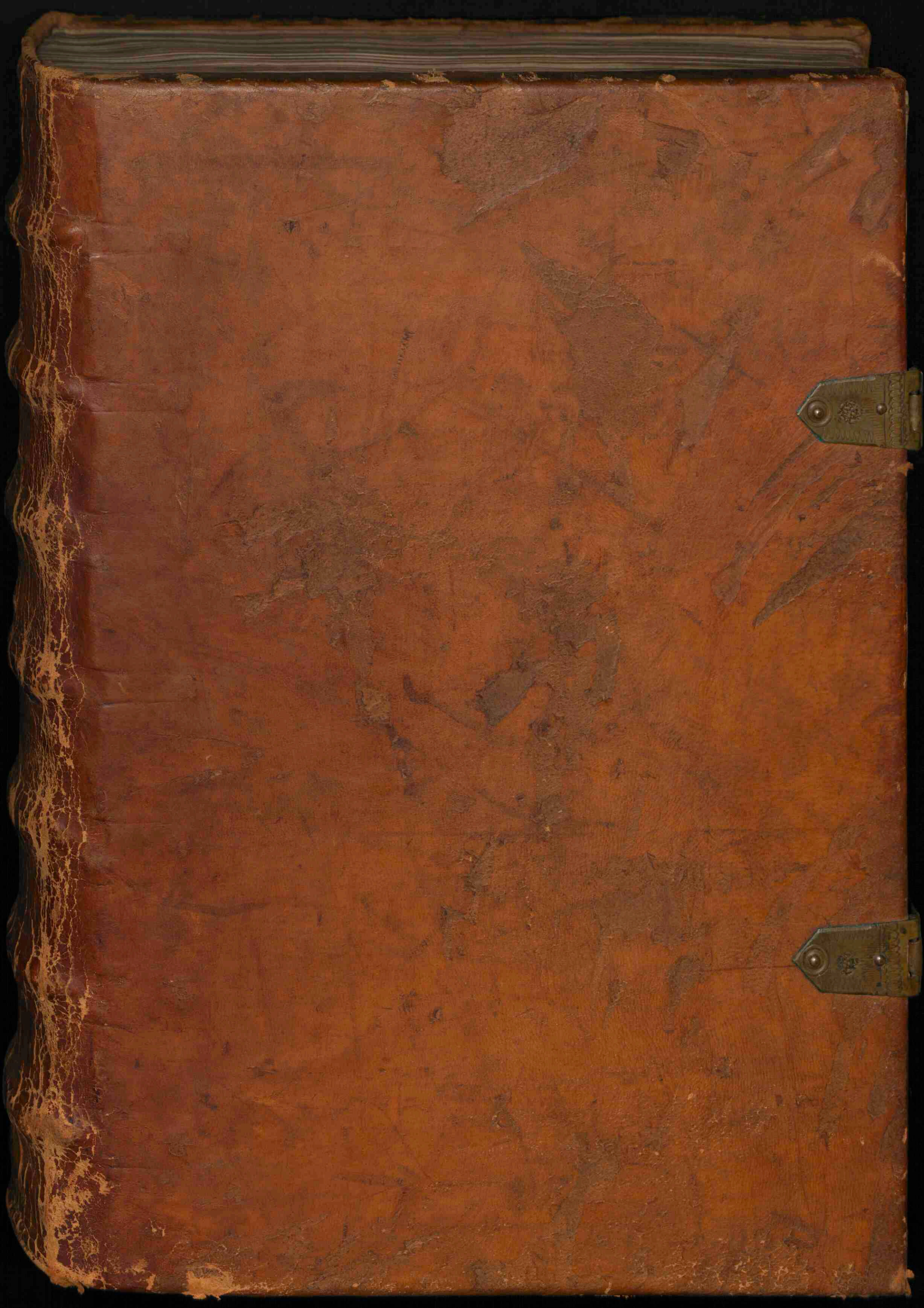

Speculum historiale

<https://hdl.handle.net/1874/328405>

Aevum medium.
Scriptores ecclesias.

No. 244. I

K. IV pl. A

no 5

T. 7 3 8

Hs.

4 A 5

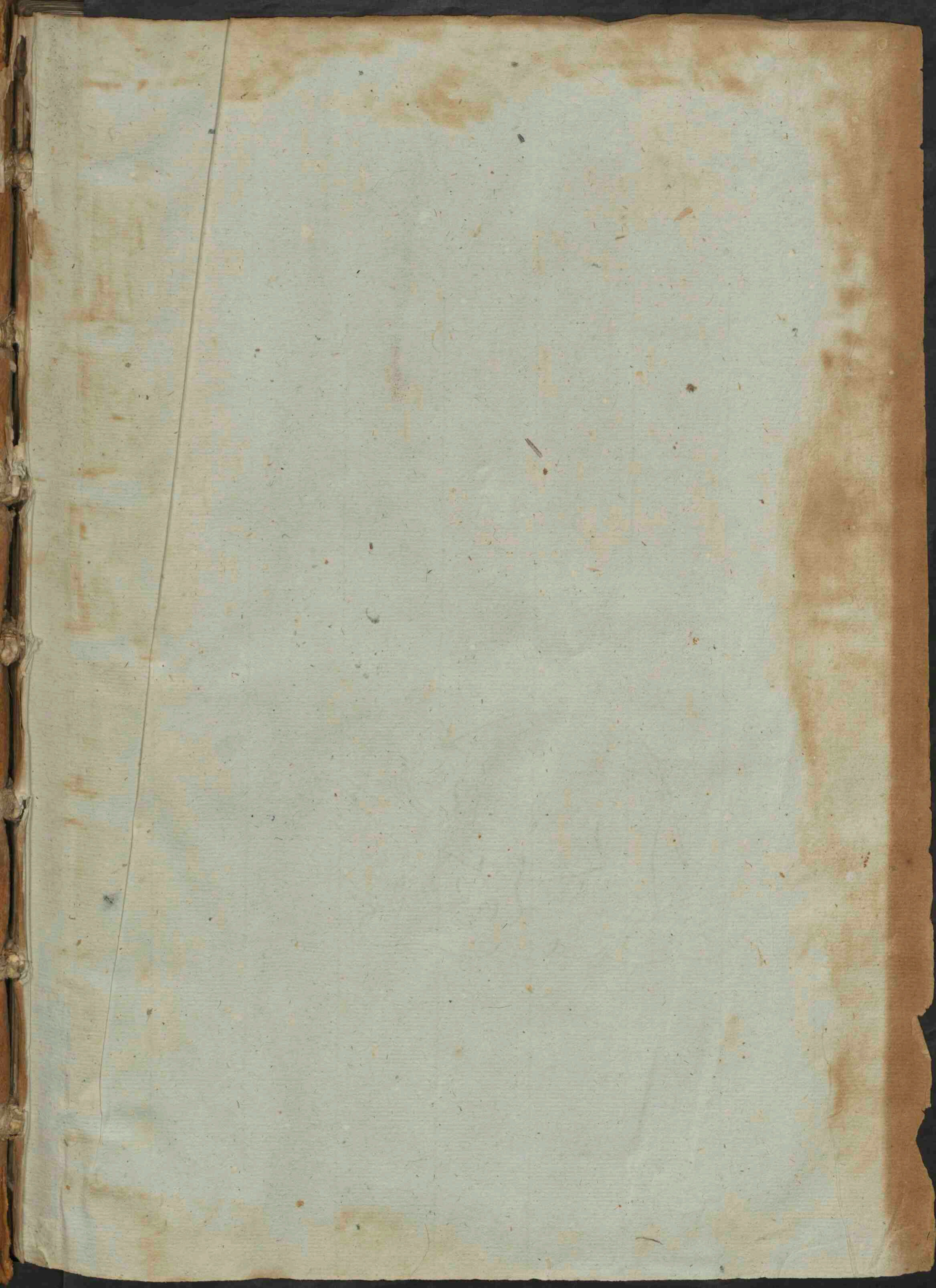
738 (Eccl. 299.) Membr. fol. 4 vol. 191, ~~253~~, 284 et 295 ff.
2 col. 1465—1472. 305

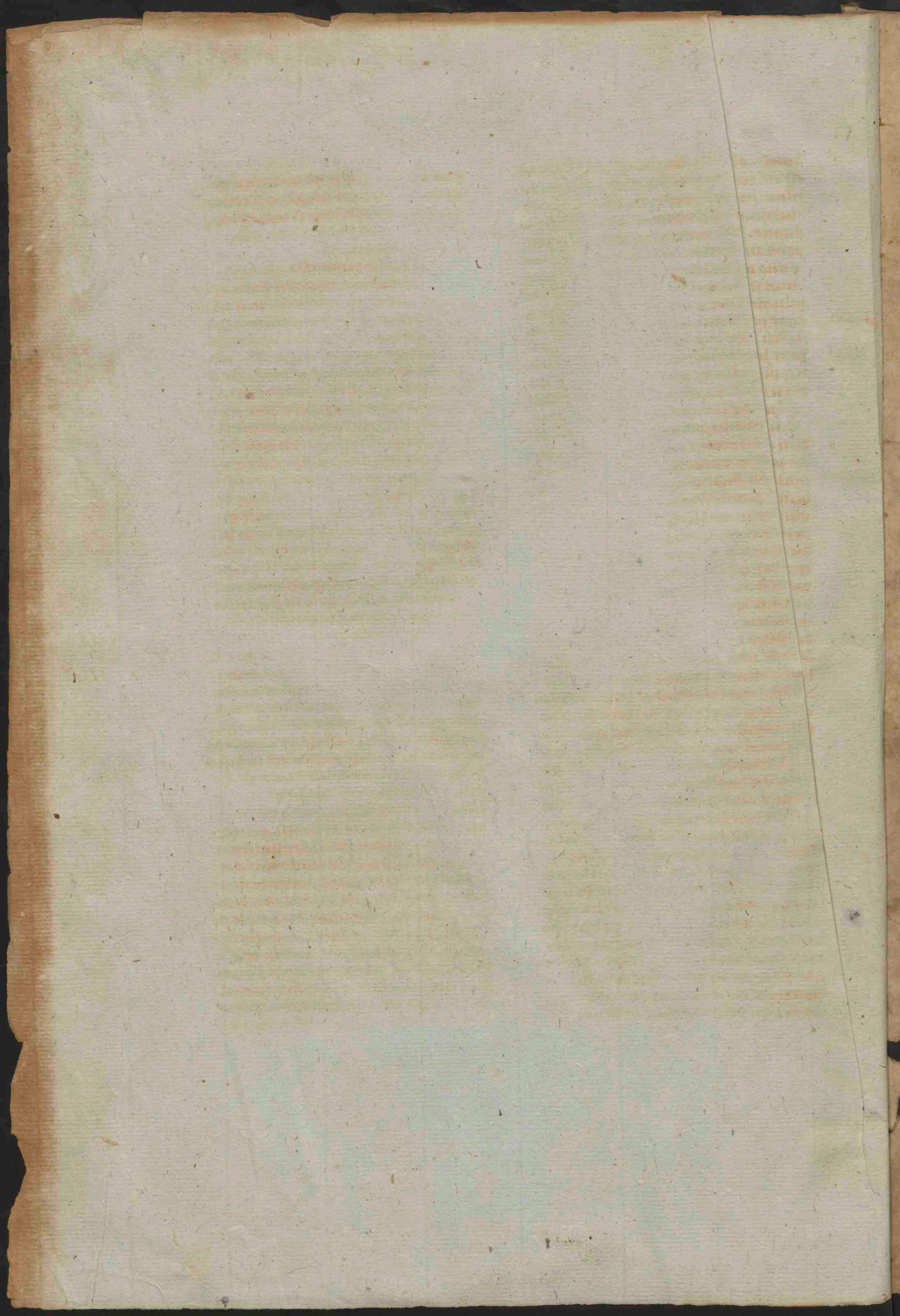
Vincentius Bellovacensis, Speculum historiale.

Liber I, libri II cap. 1—40, libri IX cap. 1—4 et libri XXV cap. 1—3 desunt et quaedam folia in vol. II sunt mutila. In fine vol. II invenitur canticum: „Crinale sive sertum Virginis Mariae”; initio vol. III imago picta et deaur. auctoris?

Vol. I finitum a° 1465, vol. II a° 1467, vol. III a° 1472 in festo S. Urbani.

Fuit capituli S. Mariae Trajecti ad Rhenum. — Canticum „Crinale” editum est ex hoc codice a Fra. Hesselio (Trajecti ad Rh. 1712 in 8° 16 pp.)

lumen obnubilat. ita q̄ mun⁹ potens est in executione sui effectus. ut in remuneratione cont̄ p̄am. Et hec ip̄a obnubilatio vel declinatio dicit̄ eē p̄cepta p̄tatio. Vñ nec ei p̄mo et p̄pue debet̄ pena in inferno. Sed sicut in corpe dolo e vno mēbro. dolent et oīa alia. quia unita s̄t in vna vita. Sic et in aīa dū puniūt̄ alie vires. siue aīa s̄t illas p̄ quas peccauit. torquet̄ eā et dolet in syndesi. per quā non peccauit. Verūpt̄m p̄pue loquendo nec vires aīe puniunt̄ nec aīa eā in viribz. sed in s̄bā p̄ opibz viriū. Non est aut̄ extincta syndesis in hēsiarchis. licet enī extēnt in aulari. supponēt̄es hanc eē verā fidem quā credūt̄. in cōi tñ placet eis veritas et bonitas. et displicet error et malicia. Unde quāq̄ cognito errore redeūt ad verā fidem. Et est silē de illo qui stat in vniuersali oēm mulā esse sterile. et tñ cū videt aliquā grossā creaturam hīc in vtero. Sed qñ p̄tractat et cōfert recedit error. Non est itaq̄ error in synderisi que in cōi consistit. sed in rōne que ad p̄ticularē dñdit. Silē in iudeis non est extincta. sed nec in despatis oīo. nec eā in dāpnatis. Ad qd̄ videndū nota q̄ duo s̄t p̄ncipales effectus syndesis. s. cognatio et affectio. Affectio duas habet p̄tes. Instinctū boni. qui duplex est. vel boni simplicit̄ vel in collatione ad gr̄as uel gl̄as. Et displicentiā mali. que silē duplex e. vel mali simplicit̄. vel in collatione ad penam. In dyabolo extincta est syndesis quo ad instinctū boni oīo. et eā quo ad detestatiōem mali nisi tñ in tollit̄ id penā. In dāpnatis aīa b̄z ex bono est silē quo ad instinctū boni mō. Habent enī remorsū vñ patet q̄ dolent de culpa p̄tata quādā p̄na infructuosa. Alia tñ est opinio q̄ tam in hys qm̄ in dyabolo extincta est absolute qñ tñ ad displicentiā mali culpe. Displicentiā vō mali in collatione ad penam reseruat̄ eis ad ip̄ius pene accumulatiōem. In despatis autē extincta est

vno tñ mō. s. quo h̄d instinctū boni p̄pati ad gr̄as uel ad gl̄as. sed remanet quo ad instinctū boni simplicit̄. et q̄ ad displicentiā mali utroq̄ mō. **De dignitate hoīs et creaone mulieris**

Primo excepta illa **Cap. xli.** potissima trinitatis ymagine que est in mēte hoīs in q̄ cōiunt̄ cū angelo in quāq̄ specialit̄ ymagiez dei gerit homo. **Pri.** est auctoritas dñatiois. q̄a sicut deus oīm dñs est. s. celestū terrestriū et infernoz. sic et homo mūdo sensibili prelat̄us est. **2.** auctoritas p̄ncipij. q̄a sicut deus e p̄ncipij oīm per creaone. sic adā oīm hominū per gñatiōem. **3.** q̄a sicut deus habet cōuenientiā cū oībz uel ecōiūso. Unde et dicit̄ mūd⁹ archetypus. sic et hō. vñ dicit̄ microcosm⁹. **4.** q̄a sicut deus oīm finis est. sic et hō tot⁹ creat̄e que p̄ ip̄m f̄ta est. Vñ licet p̄m⁹ oīm sicut ordinē rōnis ultim⁹ f̄tus est s̄t ordinē natē. q̄a ultim⁹ oīm creat̄ est. Qñtū q̄a sicut deus est ubiq̄ totus in maiori mūdo. sic et aīa hoīs in suo mūdo. i. in corpe huāno. Itaq̄ non exprimit̄ scripta de angelo q̄ ad ymaginē dei sit factus. sed tñ de hoīe q̄a in pluribz assilatur deo qm̄ angel⁹. licet angel⁹ magis assilatur qñt̄ ad simplicitatē intellctūs. Vel forte q̄a maius de eo d̄ q̄ sit lux. Et hoc sufficit ad exprimendā dignitatē ei⁹. Vel eā q̄a de angelo scriptura nichil dicit qd̄ videat̄ ei⁹ nobilitatē derogare. De hoīe autē dicit̄ vile qd̄ q̄. s. s̄t corp⁹ format⁹ sicut de limo terre. Ideoq̄ oportuit ei⁹ dignitatē insinuari. que est ex pte aīe. Hoīez itaq̄ p̄f̄m de agro damasceno ubi eū formauerat in paradisu t̄stulit. de latere ip̄i dormentis costā detraxit. vnde mulierē formauit. Adam euigilans nomē ei⁹ iposuit. et de matrimonio carnali ac spūali p̄phetauit. Mulier quoq̄ licet p̄dita sit ratione sicut vir. dicit̄ tñ eē gl̄a viri. non autē ymago dei. eadē rōne qua nec angel⁹. et eā maiori. s. quia viro subdita est. non dñā oīm. et quia non est origo oīm sicut ille. et q̄a non

est a deo facta immediate sed formata de viri late. Et q̄a non habuit ab īa o racionē ita limpida sicut vir. Unde a dyabolo seducta est et non vir. Item p̄pter duplex misterium .s. x̄pi et etiā superioris et inferioris ptis rōnis. In utroq; etiā preferē vir mulieri. **De primo statu amboꝝ et lapsu ī p̄m. Cap.**

Primo in statu inocencie. Cū eēt nudi nichil putabāt velandū. q̄a nichil senserāt refrenandū. Hys itaq; datū est a dō preceptū triplex. Prīmū ptinens ad sustentacionē corpis sui de comedendo. .s. ex oī ligno paradisi. 2^m ad multiplicacōez gr̄is sui. qd̄ implendū eāt per legē matrimonij. 3^m ad dilectionē dei et proximi. qd̄ in corde eī scriptū erat digito dei. 4^m q̄ preceptū discipline datū est eis ad p̄bandā obediētiā. .s. de ligno sc̄e boni et mali non tangendo. Horū vero felicitati diabolus iudens tēptare aggressus. mulierē per serpentē. et virū per mulierē. Mulier ad suggestione serpentis elata. q̄ tuor modis peccauit. .s. diuinitatē rape volendo. contra phibicōez comedendo. virū ad cōcedendū iuitando. ad interrogacionē d̄ni culpā suā excusando. Vir autē non quidē seductus ut diuinitatē se posse crederet rape. sed quadā amabili beniuolencia illectus ut mulierē offendē se timēt si non oblatū pomū cōderet. Duob; tm̄ modis peccauit. .s. cōcedendo et se excusando. Unde mulier plus peccauit q̄ vir. q̄a plurib; ptis et etiā in plures. .s. in d̄m et in se et in primū. Et it̄m quia ex maiori timore. et q̄a peiori intencōe. .s. ut eēt sicut deus. Ideoq; etiā alio modo plus peccauit. id est dāpnosius. q̄a punita est grauius. Verūptū vno mō vir grauius peccauit. .i. grauiori peccandi origie. q̄a .s. ex certā sciencia. cū mulier seducta quodā mō peccauit ex ignorancia. Deniq; p̄m̄ cor in trib; punitū est. .s. in se et in totā posteritate sua et in totā vili bili creatā. Et in seipis quidē triplicat. .s. q̄a gr̄a dei nudati. et in natura

sua corrupti. et de paradiso eieci. excepta etiā pena gehennali. cui p̄fecto donec per p̄nias sui reatus obtinuerit indulgentiā fuerūt obligati. Porro inter illud p̄m̄ p̄m̄ apostasie. et vltimā penā gehenne mediā quedā s̄t p̄m̄ s̄t et pene. Iusto etiā iudicio dei crimina crimib; vindicant. et supplicia peccatiū non tm̄ s̄t tormenta sed et viciorū intremēta. **De multiplici diuisione p̄m̄**

Primo autē diuidit̄. **Cap. xliij.** in originale et actuale. Actuale in duo. .s. in veniale et mortale. Mortale vō in delictū et commissū. Delictū in duo. .s. ignoranciā et om̄onē. Ignorancia p̄cipue culpabilis in sacerdotib; et prelatis et iudicibus qui maxie tenent̄ scire et quorū officium est interrogatos de lege r̄ndere. Maxime vō excusabilis est in furiosis et dormientib; et ebrijs qui rōnē h̄ntes ligatā non valent int̄ bonū et malū discernē. Ad omissionē vō ptinet etiā negligencia. Commissū diuidit̄ in septē vicia capitalia. quorū radix est supbia. germina vō multiplicia. Ex supbia q̄ dē nascit̄ tanis gl̄a. supbus eī vult ab omib; laudari ut possit ab oib; hōrari. Ex hac autē iuidia. q̄a dū laus appetit̄ eadē alijs iuidet̄. Ex hac it̄m ira. q̄a dū mens de aliena felicitate torquet̄. nate est ut oculū mētis per iracundiā turbet̄. Ex ira autē acidia. q̄a dū mēs iordinate turbat̄ om̄e bonū in fastidiū ei vertit̄. Ex acidia vō auaricia. quia dū turbata mens et tristis nullā int̄ consolacōez sentit. fons eā in t̄renis p̄ auariciā querit. Ex auaricia. q̄ gula q̄a qd̄ auaricia congregauit. la de pasat. Unde diuites solent. .i. si cut ille qui epulabat̄ coti. .i. vidi de. Ex gula autē luxuria. q̄a ser et genitalia viana s̄t. et pro viciantate membrorū seq̄t̄ confederacio viciorū. Ex hys itaq; vicijs sibi iuicē inuicis quasi cathena efficit̄ qua p̄m̄ ligat̄ et ad infernū trahit̄. Supbia quatuor species habet iuxta illud. Ex se pro meritis falso plus oib; inflat. **De p̄m̄**

cordis et oris et opis. Cap. xliii.

Alter autem peccatum diuiditur in
peccatum cordis et oris et opis. Pec-
catum cordis in tria. scilicet cogitatio-
nis. delectationis et consensus. Peccatum
cogitationis est proprie error. Qui triplex
est. scilicet error consensu et infidelitatis et pra-
ui iudicii. Ex errore consensu oritur plexi-
tas. ex errore infidelitatis sortilegia.
ex prauo iudicio personarum acceptio. Que
mittitur tripliciter. scilicet in honore exhibito
et iudicii executione in promotione que ad
dignitatem. Peccatum oris multiplex est. In
sermone requiruntur tria. scilicet veritas
equitas siue ratio. Contra veritatem peccat
in verbo tripliciter. aut quia veritas violatur.
quod fit per mendacium. Aut quia contempnitur
quod fit per periurium. Aut quia impugnat
quod fit per contentionem. Contra bonitatem
vero dupliciter. scilicet contra honestatem per scur-
rilitatem. contra utilitatem per vaniloquium
et multiloquium siue garrulitatem. Con-
tra rationem dupliciter. scilicet in laude et vitupa-
tione. In laude quando laudatur non laudan-
dum. quod fit dupliciter. vel in laude aliena
per adulationem vel in propria per iactan-
tiam. In vitupio sicut quando vitupatur non
vituperandum. Quod fit dupliciter. Aut ei vi-
tuperatur deus quod fit per blasphemiam.
aut proximum. et hoc fit dupliciter. a im-
putando penam quod fit per maledictum. aut im-
perando culpam. et hoc dupliciter. a apte
quod fit per contumeliam. aut occulte quod fit
per detractionem. Mendacium triplex est. scilicet
pudicosum. officiosum iocosum. Aliud vero diui-
ditur in octo genera secundum Augustinum. Periurium tri-
plex est contra tres comites iuramenti. scilicet
veritatem. iustitiam. discretionem. Iuramen-
tum quoque diuiditur in assertorium et promissorium
spontaneum et coactum licitum et illicitum.
Adulatio triplex est. scilicet bonum non
habitu alicui attribuens. habitum extol-
lens malum nutriens. Maledictum simpliciter
triplex est. scilicet subreptionis ex motu sub-
ito. simulationis non ex animo. Et hec duo
genera venialia esse dicuntur. Tertium vero. scilicet
odij mortale est. Detractio fit septem
modis. scilicet bonum alterius negando sup-
primendo. deprimendo. deprauando. ma-

lum occultum reuelando. augumentando.
adiueniendo. Peccatum opis triplex. scilicet impietas
in deum. flagitium in seipsum. facinus
in proximum. De speciebus impietatis que mittitur

Impietas triplex in deum. Cap. xlv.
est. aut enim fit derogando diuine
sublimitati que attribuitur patri.
aut veritati que filio. a sanctitati que spiritui sancto.
Eius sublimitati debet honor aut deroga-
tur tripliciter. scilicet a cultu ei debitum alij im-
pendendo. quod fit per idolatriam. aut cultum
indebitum ei impendendo. quod fit per superstitionem
iudaicam. aut a cultu eius debito retro-
cedendo. quod fit per apostasiam. Que triplex
est. a enim recedit a fide. et sic est perfidia. a
a precepto. et sic est inobediencia. a a reli-
gione. et sic est irregularitas. In obsequio
triplex. tribus ei debetur obediencia. scilicet pro-
deo. deinde prelati. et parentibus. Apostasia
irregularitatis fit multis modis
scilicet coronam vel tonsuram dimittendo. uxorem
ducendo. vestem religionis vel clericalem ab-
iciendo. ad seculum redeundo. Veritati diui-
ne cui debetur fides derogatur tripliciter aut
scilicet ei contradicendo quod fit per heresim. a quod
eius est proprium sibi falso asserendo. scilicet fu-
tura predicere. quod fit per diuinationem aut
mendacium imitando. quod fit per sortilegi-
um. Diuinatio multiplex est. fit enim in
corpibus mortuorum illa que dicitur nigromancia.
in igne pyromancia. in aere aer-
mancia. in aqua hydromancia. in terra
geomancia etc. Ad sortilegium pertinet
diuinatio sortium. tarantula vetularum ob-
seruancia kalendariarum. que in presaga-
tione boni euentus futuri per totum annum
et omnia huiusmodi supersticiosa. Omnes que ligantur ac
remedia que deprecat medicorum disciplina.
Ad heresim vero pertinet scisma. Sicut sancti-
tati diuine derogatur tripliciter. scilicet aut sancti-
tatem false simulando. que in eius derisione
quod fit per ypoocrisi. aut eius sacra dona
vilificando. id est sub vili pretio ponendo
quod fit per simoniam. aut eius sacrificata vi-
olando. quod fit tripliciter. scilicet aut violati-
one sacri loci. quod fit per sacrilegium proprie.
aut sacri temporis quod fit per transgressionem
sabbati et feriarum. aut sacre rei. et hoc
tripliciter. scilicet aut rei quam ipse dominus sibi sac-

ficauit. ut si de ame et p̄m̄ia. a qua
 ip̄e homo deo sponte se carauit ut vota
 uel uotua. aut qua deo sacrificari uel in
 stitucio eccl̄astica sanxit. uel consuetudo
 approbavit. ut si oblatiōes et hui⁹. Nec
 enī oīa retinē est sacrificata deo violare.
 Symonia tres habet differētiās. Vendi
 enī aliq̄n spūale. ut sacramēta. aliq̄n
 ānerū spūali ut prebenda. aliq̄n uero
 spūale et ānerū spūali ut p̄dim. Sādegū
 sūt tres h̄ d̄as. Cōmittit̄ enī q̄nq; rōe p̄sone ut aī
 d̄is uel religios̄ uerbis. q̄nq; rōe loci ut cū
 eccl̄e uel cymiterij emunitas violatur.
 q̄nq; rōe rei. ut cū sacra uel sacro
 usui deputata vsurpant̄. Sabbati vio
 latio triplex est. cōt̄ triplicē requiem
 uel oīū s̄m̄. Est enī oīū s̄m̄ corpale.
 cōt̄ qd̄ peccat̄ p̄mo mō. s. die d̄n̄ico ser
 uilia opando. Et est spūale. cōt̄ qd̄
 2. mō. s. mentis cōt̄placōez penit̄ dese
 rendo r̄ ē oīū celeste. cōt̄ qd̄ tercio mō
 s. ab ei⁹ desiderio torpendo. et in p̄nti
 bita male oīando. fractio uoti duplex
 est. Est enī uotū simplex et solēpne.

De speciebus flagitij qd̄ in seipm̄. Capl̄

Flagitij uero duplex est. *xlvi.*
 Cū enī in corpe hūano duplex
 sit vis conseruatiua. s. una ad
 cōseruacionē indiuidui. hec est nutri
 tiua. alia ad cōseruacionē speciei. s. gūa
 tiua. Peccat̄ hō in carne sua. aut ex
 cōrdinacōe gūatiue. et hoc p̄ luxuriā
 aut nutritiue. hoc per gulā. sed hoc
 duplicat̄. aut q̄ntū ad cibū. et sic est i
 gluuies siue gulositas. aut q̄ntū ad
 potū et sic est ebrietas. Gulositas aut̄
 cōmittit̄ q̄nq; modis iuxta illud. *Pre
 prope laute r̄ cēt.* Luxuria q̄ plures
 habet species. ā ei cōmittit̄ in coitu nā
 li. ā cōt̄ naturā. Si p̄mo mō. aut
 in uxore p̄pria que sit p̄ imoderatū
 vsū uel amorē. Aut in aliā. et sic ā
 in sanguinea. et est incestus. aut
 in extranea. et tūc aut̄ i uirginē ā
 in corruptā. In uirginē ā duplicat̄
 ā illa cōsentiente. et sic d̄ stuprū. aut
 renitente. et sic est raptus. In corrup
 tā sūt duplicat̄. aut in coniugatā. et
 sic est adulteriū. ā in solutā. et tūc

aut in p̄uatā p̄sonā. et dicit̄ fornicat̄
 o. aut in publicā metritē et sic est mē
 triciū. Cōt̄ naturā uō peccat̄ duplici
 ter. s. ā in seipm̄ et dicit̄ mollicies. aut
 in aliū et sic est sodomia. Que etiā
 ipsa q̄tuor habet ramos. Hanc enī tur
 pitudīez opat̄ uel masculus cū masca
 lo. uel feia cū feia. uel mascul⁹ cū feia
 i membro. s. ad hoc non cōcesso. uel mas
 culus ā feia cū bruto. Ad luxuriā q̄
 p̄tinet utiq; noctūna pollucio. que ali
 q̄n eueit̄ ex natē supfluitate. aliq̄n
 ex infirmitate. Aliq̄n ex crapula p̄
 cedente. aliq̄n ex turpi ymaginacōe
 et hoc duplicat̄. Aliq̄n ex precedēte u
 gilantis cogitacōe. aliq̄n ex sola sop
 niū illusionē. *De speciebus facinoris qd̄ i p̄ri*

mū et de p̄cō in sp̄m̄ s̄m̄. Ca. xlvij.

Hanc sūt triplex est. Cōmit
 tit̄ ledendo p̄rimū aut in aīa
 aut in corpe ā in possessione. In aīa
 ledit̄ per scandalū. Est tū scandalū
 duplex. s. actiuū et passiuū. In corpe
 aut̄ nocet̄ triplicat̄. aut. s. corporaliter
 eū vexando. qd̄ fit per angariā. ā cor
 palit̄ eū ledendo uel pauciendo. qd̄ fit
 per ijectionē manū uolentā. ā uita
 corpis oīo destruendo. qd̄ fit per homi
 cidū. In possessione sūt triplicat̄ ledit̄
 ē. s. uel debitū ei negando qd̄ fit p̄ aua
 riciā. uel tenacitatē. que negat paupi
 elemosinā. uel rē ab eo possessā subri
 piendo qd̄ fit per rapacitatē. uel eā pe
 nitus destruendo qd̄ fit per incendia
 et hui⁹. Res aut̄ p̄rimi subripit̄ dupli
 cat̄. s. ap̄te uel occulte. Ap̄te duplicat̄
 uel ip̄o utriq; p̄mittente. qd̄ fit per
 usurā. uel penitus renitente qd̄ fit p̄
 rapinā. Occulte sūt duplicat̄. uel in ei⁹
 absentia qd̄ fit per furtū. uel in p̄ntia
 qd̄ fit per fraudē ut in negociis. Oīm
 aut̄ p̄cōz maximū. et q̄ sūma et s̄is
 oīm est p̄cō in sp̄m̄ s̄m̄. Cui⁹ species
 sūt q̄nq; s. p̄sūp̄tio r̄. P̄cō uō in spi
 ritū s̄m̄. p̄p̄ue dicit̄ maliciosa et obsti
 nata ip̄ugnatio diuine bonitatis. Im
 pugnat̄ enī duplicat̄. q̄a duplicat̄ habz
 resp̄m̄. s. unū ad ip̄m̄ deū. alterū ad
 nos. Resp̄m̄ dei p̄t̄ duplicat̄ ip̄ugnari. s.

numis intendendo. qd' fit per presumpcionē. uel nimis restringendo qd' fit per despectionē. Respcū nri p̄t q̄s eā ipugnare duplicat. Vel in seip̄o. qd' fit p̄ finale i penitentiā. i. per finale p̄positū non penitendi. Vel in alio et hoc duplicat. Vel quo ad intellcū. et sic ē agnitione ueritatis ipugnatio. Vel quo ad affectū. et sic est fraternitatis caritatis oppugnatio.

De sequela p̄cā et repacōe lapsi

P Ecclatū autē p̄ p̄nāz. **Cap. xlviii.** gnaliē tria maxia sequuntur icōmoda. s. subtractio oīm ḡtuitōz. corrupcio naliū. obligatio pene etne. Sed et p̄cā p̄cō punit ut supra dān est. Verūptū eā illū p̄mū p̄ntē nre p̄dicationis auctore legitur et credimur per p̄nāz et fidē futurorū a reatu suo fuisse purgatū. ac septiformi spūs grā renouatū. Vñ et dñs eū ut pius pater filiū suū de p̄cō suo corripuit et q̄ p̄nāz iunxit. s. labore manū et abstinētiā ciborū. Vestēq̄ lugubrē eiue cūdedit. ac de loco voluptatis ad exiliū locū eū eduxit. Penitētia tres habet p̄tes. s. contritiōē. cōfessionē. satisfactiōē. Per cōtritiōē q̄ remittit p̄cā. Et d' a doctoribz q̄ in iustificatiōē ip̄ij. q̄tuor sil' cōcurrūt tpe non natā. s. grē infusio. motus liberi arbitrii. cōtritiō. p̄cā remissio. Cōfessio debet eē simplex. et hūilis uerūda. x̄. Satisfactiōis p̄tes s̄ tres. scilicet oīo cōtritiō supbia. ieiunū contra carnis cōcupiāz. elemosina cōtra auariciā. Spēs p̄nāz s̄ tres. s. solēpnis et publica et p̄uata. Dicit autē sacerdos aliquē ligare et solūe triplicat. s. uno mō ligatū uel solutū ostendendo. Itē p̄nāz satisfactiōē iungendo. uel aliquid ex ea uirtute clauū remittendo. Itē excoicādo. uel sūāz religando. Per p̄nāz recipiunt uirtutes. quarū tres dicūt theologicē. in quibz totus t̄ritatis cultus cōsistit. fides qua. s. delcām̄ in deū per modū estīcāciōis. spēs q̄ per modū cōfidecie. et caritas q̄ per modū cōuiciōis. **De fi**

ides est sub de et spe. Cap. xlix.

H stantia rerū sperandarū arguementū non apparentiū. Articū

li fidei sūt xiiij. qui in symbo exprimūt. septē de diuinitate. quorū p̄m̄ est. unū deū eē. 2° p̄rē eē unū dñm. 3° filiū esse unū dñm. 4° sp̄m̄ s̄m̄ eē unū dñm. Unū deū eē trinū et unū. non est ali⁹ articū q̄ isti quatuor. Cūq̄ est dñm p̄cā remittē hīs tm̄ qui s̄ de ecclā catholica. Septē deū mortuos suscitaturū. Septimū ip̄m̄ eē remuneratōrē bonorū in uita eterna. sub quo etiā p̄prehenditur ip̄m̄ eē punitōrē malorū in gehenna. Septē uō de hūanitate s̄. filiū cōceptū eē de sp̄u s̄cō. ex maria uirgine natū eē. mortuū fuisse. ad inferos s̄m̄ aīaz dñdisse. a mortuis resurrexisse. ad celos ascendisse. et ad dexterā p̄ris. i. ad equalitatē ei⁹ per oīa in q̄ntū de⁹. uel in potioribz bonis ei⁹ potissimo modo s̄m̄ q̄ homo sedē. s. tanq̄ iudicē uerū. unde septimū articū est ip̄m̄ bonos et malos iudicaturū eē. Et est eadē fides modernorū et antiquorū. Idem est ei articū xp̄m̄ eē nasciturū et eē natū. Sed olim sufficēbat simplicibz explicitē credere unū deū eē creatorē ac remuneratōrē oīm. et hui⁹ dñm̄ credere implicitē q̄quid crederet moyses. modo uō oportet credere explicitē oēs illos articulos de quibz ecclā solēpnizat. ut cōceptiōē natiuitatē cōtritiōē. passionē resurrexionē et hui⁹ q̄a uitas p̄palata est. nō solūmodo per rei exhibitiōē. sed etiā per ap̄lōz p̄dicationē. per miraculorū cōfirmatiōē. per solēpnitatū frequentatiōē. qd' non fuit in uet̄i testamēto. Verūptū eā tūc maiores in p̄plo quibz s̄m̄ fuit reuelatio tenebantur explicitē credere oēs articulos fidei sibi reuelatos. Spēs a fide differt. q̄a fides ē de bonis p̄p̄is et alienis. spēs at̄ tm̄ de p̄p̄is. Differt autē timore uirtute. etiā qd' ad extrema. Nam extrema spēs s̄ despeccatio et presumpcio. Extrema timoris. pusillanimitas et temeritas. Licet at̄ spēs sit certa expectatio fut̄e b̄titudis. p̄ueniēs ex grā et m̄itis p̄cedentibz. tm̄ s̄ qui s̄ in patria spem non h̄nt. q̄a stola corpis quā expectant non est b̄tudo neq̄ p̄ b̄titudis. sed quedā redūdācia

glorificacōis aīe. Xpus etiā in via nec
habuit fidem nec spem q̄a semp fuit
verus x̄prehensor. Habuit t̄m quandā
certā boni exp̄tationē. iuxta illud. In
te dñe sp̄avi. que non fuit alicui v̄tu
tis x̄prie. sed rōnis. Sā vō qui olim erūt
in limbo habebant. et fidem et spem.
licet non mererēt̄ sibi. q̄a non erant
in loco merendi. Sed certitudo spei e
or̄ q̄i media erat int̄ certitudinē vie
et patrie. maior ista minor illa. Cer
titudo vie timorē habet et sep̄acionis
et pene. certitudo patrie possessionē
vel sperate. Certitudo vō illoꝝ neutrū
et sic in pte zueniebat cū utroq̄. **De**

Caritas est. caritate. Cap. I.
Que p̄cedit ex fide et spe. t̄m q̄
ex causis suis originalibz. Nō
t̄m ab eis format̄ sed ip̄a pot̄ eas ifor
mat. Quidā t̄m aiūt q̄ fides nō infor
mat̄ a caritate. sed in seip̄a est p̄f̄a
virtus et inclināt̄ ad bonū suū p̄p̄iū
p̄se. s. ad p̄mū illuīans. sicut caritas
ad suū. qd̄ est p̄ma bonitas. Dicit̄ aut̄
caritas radix vel mater oīm v̄tutū.
p̄pter motus earū q̄a mouet oēs ad
actus p̄p̄ios. Vñ caritas oīa credit. oīa
sp̄at̄ x̄t̄. Differūt aut̄ hec tres s̄m act̄
actus suos. Nā fides assentire facit dō.
sp̄es x̄fide. caritas dilige. Itē rōne sibi
q̄ fides irōnabili. sp̄es irōnabili. caritas in
contūp̄sibili. Itē rōne obiecti. q̄a fides
circa v̄m. sp̄es circa arduū. caritas cir
ca bonū. Itē rōne finis. q̄a quelibet a
nime vis habet suā b̄titudinē creatā
qua quiescat in deo. Caritate diligen
da s̄t quatuor t̄m. Primo et p̄cipue
s. qd̄ supra nos est. Deinde qd̄ nos su
sive qd̄ est int̄ nos. s. aīa n̄ra. 3. qd̄ ē
iuxta nos. s. p̄xim̄. i. homo v̄l anḡl̄.
Quarto qd̄ infra nos ē. i. corp̄ p̄p̄iū
et proximi. Diligend̄ est deus ex toto
corde et p̄pter se. proximi aut̄ debet
quisq̄ dilige sicut se. i. circa deū. et su
pra corpus p̄p̄iū. vel ad id ad qd̄ seip̄
sū. Ordo caritatis nichil aliud ēē vide
tur qm̄ ordo diligendoz in aīo diligen
tis qui p̄t̄ ēē in q̄tuor. s. in affectu. in
ess̄tū. in bono vie qd̄ est gr̄a. in bono

patrie qd̄ est gl̄a. In affectu ergo dili
gentis ordinat̄ n̄al' x̄diao ip̄i diligēdi.
Qd̄ erū magis mouet affectū dilige
tis r̄e dispositū ad se diligendū. hoc
affectuosius diligit ut deū q̄ hōiem.
p̄ntes q̄ filios. s. p̄pter beneficia que
ab eis suscepit. et mala que pro eo pas
si s̄t. Cognatos etiā s̄m gradus cogna
tionis cetis paribz. In ess̄tū vō ordiat̄
ip̄soꝝ diligendoz n̄t̄as. ita q̄ potius
subuenit magis indigenti ceteris pa
ribz. Alioq̄n in quo plēs diligendi ra
ciones eque fortes x̄currūt. illi potius
succurrendū est. S̄c̄m hūc ordinem
magis diligendi s̄t filij q̄ p̄ntes quia
nascent̄ puuli. et eo magis indigent
exterioris exhibitiōe beneficij. Ad bonū
vie oēs equalit̄ diligendi s̄t. Ad bonū
vō patrie s̄m gradus p̄cipiandi bonū.
Vnde maiore gr̄aciā habentes. ad ma
iore gloriā diligendi s̄t. Et ita etiā ex
traneū que sc̄o ēē meliore me. debeo
dilige plus q̄ me. i. ad mai' p̄mū.
Alijs t̄m modis debeo me plus dilige
i. affectuosius et effectuosius. Verū p̄t̄
p̄re oībz circūstancijs q̄s attendit cari
tas est cōis utilitas. Vñ duobz equali
ter indigentibz illi potius succurrendū
ex cui' succursu maior utilitas etiā
secutum est. Et in hoc casu videt̄ q̄ de
beat quis sibi aliū preferre. s. in b̄ficij
exhibitiōe. et in extrema n̄t̄ate. Vñ
ad salutē eternā nullū aliū debet sibi
p̄ponere. **De q̄tuor v̄tutibz cardinalibz**

Cap. II.
Quatuor v̄tutes cardinales. s. prudentia in pre
cauendis insidijs. iusticia in sub
ueniendo miseris. fortitudo in p̄feren
dis molestijs. temperancia in coherēdis
delectacionibz prauis. Prudentie sp̄es
sūt sex. s. ratio. intell̄ctus. circūspectio.
p̄uidencia doalitas et cautela. Tem
perancie vō nouē. s. modestia. v̄cun
dia. abstinentia. castitas honestas. mo
deratio. pietas. sobrietas pudicia. Cas
titas sive continencia triplex est. s. cōiu
gialis ab omni coitu illicito. vidualis
ab oī coitu simplici. virginalis ab oī
coitu cū integritate corp̄is. et talis ha

bebit aureolā. Sed et illa que oīno p̄ter voluntatē suā corrūptā virgo reputat̄. et habebit aureolā s̄m̄ quosdā q̄a s̄m̄ auḡm̄ non p̄t corrūpi corp̄ n̄ p̄ corrūpatur anim̄. Aureola quidem vel fr̄ctus centesim̄. non est de eēntia premiū sed est accidentalis decōr super additus. Vñ non sequit̄ si quis habet equale premiū virgini. q̄ habeat fr̄ctū centesimū. Virgo que p̄pria voluntate nubit uel nubere p̄ponit p̄ coniugata habet̄ et debet̄ ei fr̄ctus centesim̄. Que aut̄ ex voluntate p̄ntū hoc facit et non ex p̄pria. ante carnalē copulā debet̄ ei fructus centesim̄. Fortitudis species s̄ septē. s̄. magnanimitas. fiducia. securitas. constancia. tolerācia et firmitas siue patia et p̄seuerācia. Iusticie vō septē. s̄. innocētia. amicitia. concordia. pietas. religio. affectus hūilitas. Alter diuidit eam t̄llis in sex species. s̄. religionē. pietatē. gratiā. obseruantiā. vindicationē. veritatem. Ad iusticiā quoq̄ n̄ia qua reddim̄ inferiori qd̄ suū est. obediētia qua superiori. et latria qua deo. Est aut̄ triplex adoratio siue honoris exhibitio. p̄ma. s̄. latria que soli deo debet̄. 2^a. dulia. que hōi et angelo. p̄missiōe aut̄ xp̄o in q̄ntū homo. 3^a. vō p̄p̄dulia qua honorant̄ crucē uel coronā et huī. Oīo species est dulia. Ad iusticiā quoq̄ p̄tinet iudicior̄ executio. malefactor̄ p̄nicio. aliene rei restitucio. **De septē donis sp̄s s̄. et septē b̄tudinibz. Ca.**

Sep̄tē q̄ s̄ dona sp̄s s̄. **Uj** per que sufficiētiā excludunt̄ oīa vicia. Nam timor excludit sup̄biā. pietas iudiā. s̄cā uñ. fortitudo accidiā. consiliū auariciā. intellāus gulā. sapiā luxuriā. Ideo tot s̄nt et non plura. Itē q̄a data s̄nt ad regimē hūane vite. cuius p̄tes s̄nt due. s̄. cōtēplatiua et actiua. Cōtēplatiua duobz primis donis sufficiētiā regit̄. Nam per donū sapiē p̄ficiat̄ ad cōtēplandū deū in se. Per donū intellāus ad cōtēplandū eū in creatis. Itē dono sapiē gustatur dei suauitas. dono intellāus veritas

dei videt̄. Unde. gustate et videte. Actiua in duobz consistit. s̄. in declinatioē mali. et opatione boni. Declinat̄ aut̄ malū duplici. s̄. aut̄ ip̄m fugiendo. qd̄ fit per timorē. est enī timor fuga mali. a ei resistendo. qd̄ fit per fortitudinē. Que q̄a sine cōsilio p̄ceptus est ut ait gregoriū aduigū ei cōsiliū t̄j rector. Alia vō p̄s. s̄. opatio boni pietatis dono regitur. Que. s̄. pietas necessariū habet s̄cā donū q̄a s̄m̄ gregoriū. non bñ opat̄ pietate q̄ sine disaratione s̄cā quō misereat̄ ignoat̄. Sp̄s timoris s̄ sex. Naturalis quo timet quilibet n̄alē nociuū nat̄. Itē timor n̄ est bonus nec mal̄ q̄a non subest libero arbitrio. et hic fuit in xp̄o. Itē hūanus quo timet q̄s pelli sue plus debito. Hic est malus. et q̄nq̄ venialis. q̄nq̄ mortalis. s̄m̄ qd̄ amor huī vite ex quo oritur minor uel maior est. Itē mundanus quo timet aliq̄s nimis rebus suis. Et hic s̄ malus nascens ex amore rex t̄paliū. Itē seruilis quo timet quis peccare p̄pter gehennā p̄ncipalit̄. Itē iudicialis quo timet q̄s et gehennā et dei offensā. Et habet quasi duos oculos. s̄. vñā ad penā. alim ad d̄m. et hic est p̄ncipalior. Itē filialis quo timet quis p̄ncipalit̄ offensā dei. vō sepationē a deo. Nec s̄nt plures timores quia ut ait auḡ timor est fuga mali. sicut amor appetit̄ boni. Et sicut triplex est bonū. s̄. delictabile expediens et decens. ita triplex malū. s̄. tristabile. dāpnosū. et indecens. Malū tristabile duplex. s̄. t̄pale et eternū. T̄pale duplex. s̄. nat̄ale qd̄ in oibz tristabile est. ut mors. et inaturalis. et non oibz inest sed alicui. Itē fuga mali tristabilis t̄palis naturalis. Timor n̄alis est fuga mali tristabilis t̄palis naturalis. Timor n̄alis est fuga mali tristabilis t̄palis inaturalis. timor hūanus est. fuga vō mali tristabilis eterni. timor seruilis est. Et sic respectu mali tristabilis sumit̄ triplex timor. Itē malū dāpnosū. aut̄ est eternū et fugā eius est p̄p̄e timor iudicialis. aut̄ t̄pale. et fuga huī est p̄p̄e timor mundan̄. Et ita resp̄cū dāpnosi s̄nt duplex timor. Resp̄cū vō indecentis sumit̄ vnus

salus timor reuerēcie qui dicitur filialis.
 Bonus est filius indecens est et ob hoc
 euitat quicquid credit displice p̄. Timor
 itaq; n̄alis cōis est oī hōi et est a deo. h̄ua
 n̄a mūdare n̄ s̄ a spū s̄o n̄ aī spū s̄o. Seruil' e'
 a spū s̄o s̄ nō aī spū s̄o. Inicial' et filial' s̄ a spū
 tu s̄o et aī spū s̄o. i. cū gr̄a spūs s̄a. si
 ue cū caritate. Ex hac itaq; triplex t̄m
 timor. s. seruilis in q̄ntū cessare facit
 a p̄o et iūialis et filialis. Alij vō tres
 non s̄ dona spūs s̄a. Vita actiua et cōte
 platiua se h̄nt ad iūicē per modū exce
 dentis et excessi. Nam actiua meritor
 fecundior est. et huic vite congruēior
 et plurib; utilior. Cōtemplatiua vero
 iocūdiōr et diuturnior atq; seruior. Ad
 reparationē quoq; uel renouacionē hōis
 p̄tinēt etiā septē b̄titudines in euāgelio
 septē virtutib; attributē. Quib; etiā ad
 aptandē septē petiōnes in orōne d̄m̄ca
 et septē s̄a spūs dona. **De diuisione s̄a
 que et ip̄e date s̄ hōi in remediū.**

Iacet autē p̄m̄ hōmo **Cap lūij**
 q̄ntū ad se de reatu suo penitē
 do satisfecit. non t̄m̄ otinuo p̄s
 tinū felicitatis statū recupare potuit.
 Miseras q; penales hui' vite mortalis
 sibi ac posteris ei' inflatas iusto dei iu
 dicio non euasit. Verūpt̄m̄ pius et m̄ior
 deus in ira sua m̄iaz suā non otinuit
 sed hanc ip̄az calamitē ac miserā hu
 mani ḡnis multiplicib; bonis magnifi
 ce repleuit. Itaq; preter illa duo bona
 hōis q̄ extra eū. s. mūdū infra in quo
 fuerit hō b̄tis et deū sup̄ in quo b̄ficiā
 dus. dederit ei deus a creacione sua tria
 bona sibi natali et originali inserta.
 Prīmū q; eū fecerat ad suā ymaginē. 2^{m̄}
 ad similitudinē. 3^{m̄} vō corpis imortalitē.
 Et hec tria bona corrupta s̄ per tria ma
 la sequētia. s. per ignoranciā diuina yma
 go. per cupiāz similitudo. per infirmita
 tē corpis imortalitas. Hōie nāq; a deo
 recedente f̄a est via eius tenere per ig
 noranciā. et lubricū per cupiāz. et ange
 lus d̄m̄. i. infirmitas corpis ad vindictā
 imissa. persequens eū per mortalitē.
 donec reuertat̄ in terrā de qua. s. e. p̄
 hec tria iūmoda repellenda data s̄ ei

diuina remedia. s. sapiā et ignoranciā.
 virtus et cupiāz. n̄alitas et infirmita
 tē. p̄ter que tria iuenta est oīs philo
 sophia. uel artis disciplina. s. p̄ sapiāz
 theoretica. p̄t virtutē practica. p̄t n̄a
 tate vō mechanica. Et ut de hys oībus
 rectius veritatē et honesti' differat iuen
 ta est logica. Theoretica diuidit̄ in theolo
 giā phisicā et mathematicā. Theologi
 a tractat de iuisibilib; iuisibiliū essen
 tijs. i. de deo et spūalib; creatis. vnde iū
 sibilis dei per ea que f̄a s̄ intellā spū
 riant. Opus autē duplex est. s. adiciōis
 i. creacio mūdi cū oībus elemētis suis.
 et restauraciōis. s. incarnatio verbi cū oī
 bz sacramētis suis. Prīmū in sex diebz
 f̄a est. 2^{m̄} in sex etatib; ut agnoscat̄
 idem eē redēptor et creator. Phisica. i. na
 tūlis s̄a tractat de iuisibilib; visibiliū
 causis. Nā corpus et ea que s̄ corpus p̄
 cipali' cōsiderat. Corpus autē cōsiderat̄ i ge
 niali cū p̄tib; suis. a in speciali. Si p̄mo
 mō sic determinat illud aristoteles i libro
 phisicor. Si in speciali. a igit̄ est corrup
 tibile a icorruptibile. Si icorruptibile sic
 est in libro de celo et mundo. Dicit aristo
 teles ibidē q; celū est corpus nō ḡnatiū.
 nec fabricatū nec recipiens ip̄pressiones
 aliquas. Si sit corruptibile. aut ḡ est
 simplex aut cōpositū. Si simplex sic est i
 libro de ḡnacione et corrupciōe. Et loqr̄
 de simplicitate illa que opponit̄ cōpositiōi
 n̄ali ex quatuor elemētis. Si cōpositū aut
 igit̄ aīatū aut non. Si non sic est i libro
 metheroz. ubi aristoteles determinat de i
 p̄pressionib; aeris. et de ḡnaciōe grandis
 et niuis et corporū m̄ioraliū et s̄iliū.
 Si vō sit cōpositū aīatū. a igit̄ aīa vege
 tatiā c̄aīatū. et de t̄i determinat̄ in lib' de vegetabili
 aīa sensitīa et de t̄i i lib' de aīalib; aīa intellec
 tiua. et de t̄i i lib' de aīa. Ceteri vō libri de
 sōpno et vigilia. de morte et vita. de sen
 su et sensato. de differentia spūs et aīe.
 et supponūt̄ libro de aīa et libro de aīa
 libz. Mathematica q̄ntitatē abstractam
 cōsiderat. et sic tractat de iuisibilib; visibi
 liū formis. Q̄ntitas autē alia discreta
 q̄ multitudo dicit̄. alia discreta p̄ se. ut
 duo tria. et hec est matia arismetrice.

Alia discretia ad aliquid. ut sexquiterium
sexquiterium. et hec materia musice. Mag-
nitudine alia immobilis ut spera terre et
hec materia geometrie. Alia mobilis
ut spera firmamenti. et hec astronomie
Hec sunt igitur quatuor species mathematice.
s. arismetica de numeris. Musica de
proporione. Geometria de spacio. Astro-
nomia de motu. Elementum arismetice
est unitas. musice unisonum. geometrie
punctum. astronomie instans. **De practi-
cis et mechanicis artibus. Cap. liiiij.**

Practica diuiditur in ethica et y-
conomica et politica. Ethica
est que sui curam gerens. cunctis
se erigit et exornat. augetque virtutibus in
vita nichil admittens quo non gaude-
at. nichil faciens penitendum. Yconomi-
ca est que familiaris officii curam medio-
cris disponere proponens distribuit. Politi-
ca est que reipublice curam suscipiens
cunctorum saluti sue prudentie solertia.
iusticieque libra et fortitudinis stabilitate.
ac temperantie paciam medetur. **Mechani-
ca** septem habet species. s. lanificium. armatu-
ram. nauigationem. agriculturam. venationem.
medicinam. theatricam. Ad hanc omnem rem
fabrica curam videtur. que humanis necessita-
tibus inuenit gratia. comoda necessaria. La-
nificium est prima eius species. ad quam pertinet
omnis operatio nerendi. retorquendi. suendi.
quicquid fit instrumento colo. fuso. acu. pec-
tine. calamistro. gurgillo. alabro. in ma-
teria. lino. lane. cannabi et suberis. Omnis
usus floccorum. ostroorum. sagorum. saginam. mat-
tularum et sportarum. Armatura duas habet
species. s. architectonicam. et fabulam. Architec-
tonica diuiditur in cementariam. et carpen-
tariam. fabulis in malleatoriam et exolu-
soria. Edificiorum partes sunt tres. s. dispositio
structio. venustas. Porro fabrica ferru-
ria in duabus rebus consistat. s. ventis et fla-
ma. Agricultura quatuor habet species. ar-
uam. agrum. qui sationibus deputatur. Con-
suetudinem. qui nemoribus ut sunt pomeria. vine-
ta oliueta. pastuum. que pastus. ut pra-
ta. floridum. ut orti rosaria. Cultum agri
multiplex est. animus. i. incendium per quod
ager inutile humorem exudat. Deinde.

aratio. inmissio. stipularum incensio.
stercoratio. satio. occatio. Rucatio. bene-
colendi agrum ratio. quatuor rebus consistat. s.
aere. aqua. terra. industria. Oportet enim
ut eis locis quos colere destinabis. aer sit
salutaris et demens. aqua salubris et
facilis uel ibi nascens. uel adducta. uel
ymbre collata. secunda uero terra et situ
comoda. In vitibus putandis tria conside-
randa sunt. s. fructuum species successura. mate-
ries locus qui seruet ac ruocet. Ven-
atio tres habet species. s. ferinam auapium et
piscaturam. ferina fit multis modis. s. re-
thibus. pedicis. laqueis. preapitiis. arca-
iaculis. cuspidibus. indagine. penarum odore.
canibus. accipitribus. Auapium fit laque-
is pedicis. rethibus. arca. visco. hamo.
Piscatura fit sagenis rethibus. gurgustis
is. hamis iaculis. Medicina corporis uel
tuet uel restaurat salutem. Hec continet
occasioes et operatioes. Occasioes sunt sex.
aer arduans nos. abusus et potus. somnus
et uigilie. motus et quies. ianacio et re-
plecio. et accidencia anime. Operatioes sunt in-
tus et foris. Intra ut ea que intramittuntur per
nares. per os. per anum. ad excitandas
sternutatioes. uomitatioes purgatioes
foris. ut emplastrum. incisio. ustio. Thea-
trica continet ludos diuersi generis. Nam ludus
est gignicus aut arcensis a senius. a
gladiatorius. Gignicus est ludus qui in
gignasio exercetur. cuius quatuor sunt genera. sal-
tus cursus. iactus uirtus atque luctatio.
Saltus dicitur ab alcius exiliendo uel lo-
gius. Virtus est imensitas uirum in la-
bore et pondere corporis. Agonum genera sunt
re uirum imensitas. cursus celeritas. sa-
gutandi pericia. standi paciam. ad ty-
tharam quoque uel tybias incedendi gestus
De moribus quoque de forma. de cantandi mo-
dulatione. terrestris quoque et naualis pre-
lij. ppeciendorumque suppliciorum certamina.
Circenses ludi dicitur a circueundo. uel
quod ubique nunc mete sunt. olim gladij po-
nebantur quos quadrigae circuebant. Sce-
na locus erat infra theatrum. in modum
domus instructa cum pulpito ubi cantab-
bant comici et trageedi. saltabant hystri-
ones et mimi. Gladiatores pugnabant

in amphiteatro. Illic iuvenes armorum
usū diuerso motu condiscēbant. et modo
in se aut gladijs aut pugnis certā-
bant. et modo contra bestias incedebāt.
Est et ludus alee. choree. pile. et alex si-
ue tabula ludicā. pingo calculis. tesseri-
s. Ab hac arte finis et mendaciū et
piuriū nūq̄ abest. postremo et odiū
et dāpna rerū. Vñ et aliq̄n ppter hec
scelera legibz fuit interdicta. Pila dicit̄
q̄a pilis plena. Itē pilarū species s̄. tri-
gonaria. qua in tres luditur. et hanc
nata qua in grege. Nauigatio ē me-
chanice spēs. ad quā ptinet oīs indus-
tria vendendi et emendi. Hec iūsa lito-
ra adit. pacē et familiaritatē cū exte-
riis nationibz sponit. et p̄uata bona cōia
facit. **De sermōnalibz sciētijs et artibz**

Ogici diu magias. Cap. lv.

Logici diu magias. et rōnē discer-
nendi et rōez differendi. et pro-
babile et nūriā et sophisticā. Proba-
bilis autē in dyalecticā et rethoricā.
Grammatica est scia rōe loq̄ndi. origo et
fundamētū liberaliū lrarū. Et diuidi-
tur in lrāz. sillabā. dictionē et orationē.
Littere latine et grece. ab hebreis viden-
tur exorte. Apud illos enī p̄us dcm̄ est
aleph. deinde a sili apud grecos tractū
alpha. inde apud latinos. a. Hebrei vi-
ginti duobz elemētis s̄. vetis testamē-
ti libros utūt. greca vō xxiiij. latini in-
ter utraqz linguā p̄gredientes hnt̄ xxiiij.
Q̄nqz apud grecos lrē m̄stare s̄. s. y que
humanā vitā significat. e. que mortē.
t. que dnice crucis figurā demōstret.
xp̄us vō s̄mā et ultimā sibi vendicat
qui dicit. Ego sū alpha et ω. Oēs autē
lrē apud grecos. et verba cōponūt et
m̄ds faciūt. Nam alpha apud eos sig-
nificat vnū. betha. duo. gāma. tria. et
sic de ceteris. Dyalectica ip̄a est que p̄rie-
dicit̄ logica. i. rōnalis. diffiniendi. que-
rendi ac differendi potens. Ita diabile
aliud est oplexū. aliud incōplexū. Inō-
plexū aliud inherēs in tra. et de hoc agi-
tur in libro p̄dicamētōz. aliud extra
et de hoc in libro sex p̄ncipioz. Cōplexū
autē iordinatū siue absolutū. et de hoc

est liber periarmerias. ubi agit̄ de e-
nūciatione sine resp̄tū. Aliud ordinatū
et hoc duplicat. vel ad oēm materiā idif-
ferēs. et hoc in libro prior. vel ad mate-
riā determinatē tractū. et hoc triplicat.
vel ad nūriā. et hoc in libro poste-
rior. vel ad p̄babile. et hoc in libro tho-
picōz. vel ad sophisticā. et hoc in libro
elenchor. Rethorica est bene dicendi
scia in ciuilibz questionibz. ad p̄suadē-
dū iusta et bona. in rerū p̄sonarūqz
et negotij causa. Rethor siue orator est
est vir bon⁹ dicendi p̄tus. Vir bon⁹ s̄s-
tit natā moribz vita artibz. Dicendi p̄tus
s̄sistit artificiosa eloq̄ntia. Que s̄stat
p̄tibus q̄nqz. s. iuentione. dispositione
mēoria. p̄nūciatōe et fine officij. qd̄ est
aliquid p̄suadere. Ip̄a autē dicendi p̄-
tia s̄sistit in tribz. s. natā doctrina et
usu. Causarū grā tria s̄. Deliberati-
uū in quo quid debebat uel non debe-
bat fieri tractat. Demonstratiuū. in
quo p̄sona laudabilis aut reprehensi-
bilis ostendit. Iudiciale in quo de ip̄i⁹
f̄o aut pene aut p̄mij sententia da-
tur. Deliberatiuū gen⁹ duplex est. s. sua-
sio et dissuasio. Suasoriū autē in tribz
diuidit. s. honesto. utili et possibili.
Demonstratiū duas habet spēs. s. lau-
dē et vitupationē. P̄tes orōnis retho-
rice q̄tuor s̄nt. s. exordij. narratio. ar-
gumentatio. s̄dusio. Magica vō sub-
phica non s̄tinet. sed foris. falsa p̄fessioe
de vero menciens et veritatē aiās ledēs
Hec q̄nqz maleficior grā s̄tinet. s. man-
ticen mathe. maleficia sorilegia p̄stigia.
Mantice. i. diuinaio spēs habet q̄nqz. s.
nigromāciā. geomāciā. ydromāciā
aerimāciā. pyromāciā. Mathe vō
tres habet. aruspiciā. auguriū. horol-
topiā. **De exilio p̄moz p̄ntū et gnāci**

Et de conone eoz. Cap. lvi.

Htenencia p̄oz p̄ntū epylogando
m̄scurrim⁹. nūc ad historiā p̄-
volumina t̄pm explicanda t̄m̄seam⁹.
Adam et eua sicut credit̄ ip̄a die su-
e creationis. i. sexta die m̄di in parad-
iso circa meridiē p̄uuaricati s̄. et pau-
lo post circa horā nonā eieci s̄nt. Vñ

et nouus hō p̄t eadē die post multas
annoz reuoluciones. i. feria sexta oc-
tauo kalendas aprilis. hora itidē sex-
ta. crucifixus eisdē p̄tā debitū soluit.
et circa nonā expians latroni aditū
parisi referauit. Proiecti q̄ in exiliū
currūt ad hūanū solaciū. Virgines eī
de paradiso egressi s̄t. et ex tūc carnalit̄
coierūt. Vnde dicit ihero⁹ q̄ nuptie re-
pletūmūdū v̄ginitas paradisi. Anno itaq̄
vite adam xv. natus est cayn et soror
eī salmana. Post alios aut̄ xv. natus
est abel et soror eī delbora. Creditū aut̄
in spū filios docuisse. deo decimas ac p̄-
micias offerre. Cayn itaq̄ auar⁹ agri-
cola. spicas contritas et coruosas fortas-
sis secus viā deo obtulit. et meliora sibi
retinuit. Abel vō simplex et inocēs de
pinguioribz gregis obtulit. et qm̄ eī
vita deo placuit ipsi⁹ etiā oblatio gra-
ta fuit. Et hoc ipm̄ deus per islamāci-
onē sacrificij eī motuit. ignis enī de
celo dñdens oblationē eī incendit. Ca-
yn vō malign⁹ bonitati et gr̄e iuidēs
fr̄is. eū in agro damasceno per dolū oc-
cidit. et excepta a deo sūa maledicōis
vagus et pfugus a facie dñi. a lamech
gnatiōe sua septia. casu p̄cussus inte-
ruit. Septē enī p̄tā misit. q̄a. s. nec
recte diuisit. fratri iuidit. dolose egit.
occidit. p̄caciū negauit. despauit. nec
dāpnat⁹ p̄nāz egit. Ideoq̄ punit⁹ ē sep-
tū. i. usq̄ ad septimā genācōez. in q̄
pena simul eī cū vita finita est. La-
mēch vō lxx septies. i. multo plus. q̄a
phibitio homicidij iā fuerat p̄mulgata.
vel q̄a tot̄ aīe de eo egressse diluuiū pe-
rierūt. **De ortu etiā ab abel. Capl.**

In hys itaq̄ duobz p̄mis. **lvij.**
filijs ade. s. cayn et abel ortū ha-
buerūt due ciuitates s̄r̄ aug⁹.
Una scōz que pegrinat in terris v̄hi-
tationē exp̄at in celis. Hec est ihlm̄
celestis. altera reproboz q̄ habitacionē
suā hic constituit spem futōz non h̄ns.
Hec est babilon spūalis. Vnde ab abel
dicit̄ incepisse etiā. q̄a si ab adā ince-
pisset non fuisset continua. et q̄a in ca-
in seure cepit in scōs reproboz mali-

cia. in abel vō p̄ficē vita scōz in paūa
Proinde vita quoq̄ eoz longe dispar
fuit. Abel vō vir simplex in pastu ou-
ū occupat⁹. de pecoribz gregis muncā
deo grata obtulit. p̄secucōez fr̄is p̄pter
consciāz dei pacient̄ sustinuit. non ob
aliud. s. nisi q̄a bon⁹ erat et ille mal⁹.
Vñ et primiti⁹ in ip̄o figura et similitudo
passionis xp̄i expressa precessit. q̄ p̄m̄
non fecit. et in eodē p̄mo iusto etiā pa-
ti cepit. que in singulis iustis patitur.
et usq̄ in finē paciēt̄ dicente gregorio.
Abel eē rēnuic quē cayn malicia non
exerceat. Cayn vō nequissim⁹. auaricie
infernens terrā coluit. ac de pecoribz
fructibz deo obtulit. Post p̄cām in fr̄em
de salute etiā despauit. et tāq̄ ciuitate
ren⁹. ciuitatē in terra p̄m̄ didit. ra-
pinis et violencia opes agregans. su-
os ad latrocinia iuitauit. et simplicitatē
vite hōim adiuuacionē mēsuraz. p̄
derū p̄mutauit atq̄ ad calliditatē et
corruptionē pduxit. Terminos terre
p̄mus posuit. ciuitates itrauit. et tri-
mens quos ledebat ob securitatē suos
in vrbibz collegit. Ideo aut̄ p̄mus natus
est cayn pessim⁹ q̄ abel iustus ut ostē-
deret q̄ in adam tota gn̄is hūani mas-
sa iure dāpnata est. et qm̄ aliq̄s ex ea
vas in honorē efficit. non hoc puenit
ex nā sed ex vocantis dei m̄ia. Deniq̄
studia filioz cayn manifeste indicāt
ad quā predictarū ciuitatū p̄tineant.
Lamech enī p̄m̄ st̄m naturā r̄mores
bigamā introduxit. et sic adulteriū cō-
misit. Cui⁹ etiā p̄genies artes quasda
mechanicas et curiositates adiuuēt.
Iabel. s. portatilia. tentoria pastoz. iu-
bal vō periciā sonoz musicoz siue r̄so-
nanciarz que p̄tinent ad voluptatē au-
riū. Tubalcayn artē ferrariā. et sculp-
turas metalloz deseruientes r̄cupie
et libidini oculoꝝ. Noema q̄ soror eius
iuenit artē varie texture. Et oēs pene
seculares artes vel sc̄e. siue mechani-
ce siue liberales uel philosophice curi-
ositati uel etiā n̄citatati. siue exatatiōi
hūane deseruientes a filijs hui⁹ sc̄i le-
gunt̄ iuente. Hui⁹ enī artes que non

erant ad salutē eorū studio ac labore emē
inueniende. qui non erāt filij salutis
eterne. que tū filijs lucis utūq; s̄i no
cessarie. Illis ergo talib; talis labor
debebat. hīs autē fr̄us seruabat. Sic
q; ab hebreis egypti spoliant. ut etiam
in hac pte merito ip̄is sed veris hebreis
a dño dicit. Alij laborauerūt et vos in
labore eorū introistis. **De gñatōib; seth**

Adam usq; noe. Cap. lviij.
Aitq; post mortē abel vehemēt
amore proliū estuans cognouit
uxorē et genuit seth tū eēt centū et xxx
annorū s̄ hebraicā vitatē. Qui. s. seth
genuit enos anno etatis sue 10. ab i
cio vō mūdi. 1000. Enos genuit cay
nā. āno etatis sue 10. mūdi vō 1000.
Caynan genuit malaleel anno etatis
10. mūdi vō 1000. Malaleel vō
genuit iared āno etatis sue 10. mūdi
vō 1000. Iared genuit enoch āno
etatis sue 10. mūdi vō 1000. Enoch
genuit matusalā anno etatis sue 10.
mūdi vō 1000. Post hec vō tū eēt
enoch 10. et 10. annorū. tūslatus est
diuinit; in paradisu voluptatis ad tps
ut in fine tpm tū helya veniat et corda
filiorū ad patres rūtāt. Hic enī septim;
in gñatōne filiorū. s. seth fuit optimus.
sicut lamech in gñatōe ip̄iorū. s. filiorū
cayn fuit pessim;. Mathusalā genuit
lamech anno etatis sue 10. mū
di vō 1000. Lamech genuit noe.
anno etatis sue 10. mūdi vō mil
lesimo quingentesimo sexto. **De noe et ar
cha diluuij fabricata ab eo. Ca. lix.**

Noe genuit sem āno etatis sue
quingentesimo. mūdi vō 1000.
Tunc iudante malicia hoīm
precepit dñs fabricari archā centū an
nis añ diluuiū. qui dati s̄t eis ad pē
tendū. In quib; noe qui solus in gñatō
onib; illis erat pfectus. dū fabricaret
archā predicabat hoīb; pñāz ut imi
nentē euadet penā. Oīs quippe caro
corrupat viā suā. Nā p̄mo quidē filij
cayn fratru suorū vxorib; nimis for
nicatōib; abusi fuerant. et mulieres
in vesaniā verse viros sup̄gesse turpē

egerant. Tandē autē exardescētes hoīes
in alterutrū coierūt. et filij seth quon
dā religiosi extra phibitōez ade p̄is sui
cupia victi filiab; cayn cōmixti s̄t. Vñ
et gygantes genuerūt hoīes. s. imanes
corporib; sup̄bos virib; inconditos mori
bus. Deniq; fabricata est archa bicame
rata et tricamerata. s. in fundamento
quadra ab angulis in arcū conscēdes.
q̄nq; tumeras h̄ns. quas auḡ ait p̄es
sentinā ibi fuisse. Dicit enī eam sup
tabulatū sentine fuisse bicameratā. et
erant camē laterales. vna stercoraria
alia vō apothecaria. sup hanc autē mā
sionē. alia erat silē tricamerata. Eratq;
vna imitū. alia mīcū aīaliū. media
vō hoīm et auiū. Alij vō has oēs in al
titudine sola disponūt. Iosephus autē
dicit q̄tuor fuisse. forte sentinā non in
cludens **De diluuiō et archa federis**

Ingressorū noe tū fāilia **Cap. lx.**
cunctisq; gñis aīantib;. non ces
santib; p̄is hoīm iudauit di
luuiū. Pluit enī xl. dieb; et noctibus
ptinue. et eleuata archa ferebat in sub
lime. Exreuit enī aqua sup oēm al
titudinē montū ut ablueret sodes a
eris usq; quo ascenderāt opa hoīm. Ob
tū enī aeris purgacōez ascendet r̄ig
nis iudicij usq; ad eūdē locū. aque sic
exaltate terminis obtinuerūt centū et l.
dieb; ab ingressu noe. et tūc ceperūt
minui donec requieuit archa sup mō
tes armenie. Noe vō ad explorandū e
misso coruo et post colūba. tandē iubē
te deo egressus est de archa tū vnūsis
que ibi erāt. ea die qua ingressus erat.
reuoluto anno et edificato altari obtu
lit sacrificiū dño q̄i pro pace et gñarū
actioē. Qui ei b̄ndixit et filijs ei; repe
rita b̄ndictioē quā prius dederat. ade
q̄a per ip̄m it̄m multiplicandū erat
gen; hūanū. Hec autē b̄ndictio in tri
bus consistit. s. in proliū multiplicacione.
in ceterorū aīantiū subiectioē. in ciborū
concessioē. que tū ciborū concessio hic a
plificat. tū p̄ terre infecūditatē. tū p̄
hoīs infirmitatē. et cedit esus carnū
absq; sanguīe tū. in quo phibet homi

adiū ad lram. Et q̄a timebat̄ adhuc
diluuiū pepigit cū eis dñs securitatis
fedus. in cui⁹ signū posuit arcū plu-
uiale in nubibz. Qui licet dicat̄ habē
sex colores. duos tñ habet p̄ncipales. i.
signū duoz iudicioz. exteri⁹. s. cerule-
um. qui et aquosus est. in signū iudi-
cij per aquā pretiti. ne ampli⁹ t̄eat̄.
Interi⁹ vō rubeū in signū futuri per
ignē ut expectet̄. Inundauerūt at̄ aq̄
diluuij anno sem. cētesio. noe vō sex-
cētesio. ab iycio aut̄ mūdi. millesio
sexcentesimo. lvi. Et tūc p̄ma mundi
etas est terminata q̄i infania obliui-
oni data. et iyciū habuit secunda. **De**
generatōibz sem. usq̄ ad heber.

Sem vixit post dilu. **Cap lxi.**
viii annis duobz aq̄ gnaret
arphaxat. s. anno m. dclviij. Hu-
i⁹ tpe accidit post diluuiū illa famo-
sa ebrietas p̄s sui noe. cui⁹ occasio
idem p̄s sibi et fr̄i suo iaphet p̄ hones-
ta v̄cundia et honore pat̄no b̄ndixit.
terao vō filio. s. cham pro ipudētia pa-
tris irrisione in filio suo p̄mogenito
chanaan maledixit. Terunt̄ aut̄ ex
tribus filijs noe gnacōes. lxxij. s. xv.
de iaphet. xxx. de cham. xxvij. de sem.
Vñ et dñs ih̄us sicut p̄s xij ap̄los ad
xij tribz isrl̄ direxit. sic postmodū lxxij.
discipulos misit. qui totidē linguaz
gentibz euāgelium predicarēt. Qm̄ eti-
am ex illis tribz adhuc viuente noe
iuxta philonē nati s̄t xxiiij. milia
viroz et cētū. extra mulieres et puu-
los. h̄ntes sup se tres duces. P̄m⁹ eī
nēroth de filijs cham regnauit sup
fr̄es suos. erudit⁹ a ionito quodā filio
noe sapiente. de quo moyses tacet q̄
et astronomiā t̄uenit. et futuros q̄s
dā euent⁹ preuidit. maxieq̄ de ortu
et occasu quatuor regnoz. de quibz
et daniel p̄phetauit. Exemplo vō nē-
roth cepit regnare tectan sup filios s̄.
suphene at̄ s̄ filios iaphet. Arphaxat argenū
sale āno vite sue xxx. etatis at̄ mūdi 2. xxxvij.
ab iycio vō m. dc. et xiiij. Sale vō genuit heber
āno vite sue xxx. etatis 2. lxxij. mūdi vō m. dc.
xxij. Vñ h̄is duobz. s. arphaxat et sale n̄th̄ mū-

do famosū legit̄ euenisse. **De phalech
et diuisione linguaz et gētiū in tribz or-**

Heber aut̄ bis p̄tibz. **Cap lxxij.**
genuit phalech. āno vite sue
xxxliij. etatis 2. c. et p̄. mūdi
vō m. dclviij. Ab heber s̄m iosephū dā
s̄t hebrei. nā et in domo ei⁹ sola remā-
sit lingua hebraea que etiā añ diuio-
nē linguaz non dicebat̄ hebraea sed hu-
mana simplici⁹ utpote qua oēs hoīes
utebant̄ cōiter. Hui⁹ quoq̄ fili⁹ nomē
h̄uit ab euentu. s. phalech. i. diuio-
q̄a in diebz ei⁹ diuisa est terra. Tres eī
supradā duces zuenerūt in campū sen-
naar. et timētes diluuiū i filio nēroth
volentis regnare ceperūt edificare turri
ex lateribz et bitumine que vsq̄ ad celo⁹
p̄tinget. Dñs aut̄ linguas eoz iudic-
ut vnusquisq̄ vocē alteri⁹ non intelli-
get. ut aquā petenti lapides uel aliud
quicq̄ porriget. Siq̄ cessantes a p̄posi-
to per orbē triptiti in diuersis regiō-
bz s̄m linguaz suaz varietates disseiat̄
sunt. filij sem obtinuisse ferūt asiam.
cham affricā. iaphet vō europā. **Psido**
29. l. xiiij. ethio. In tres eī p̄tes or-
bis non equalit̄ diuis⁹ est. Nam asia
a meridie per orientē usq̄ ad septētri-
onē puenit. Europa vō a septētrione
ad occidentē et inde affrica usq̄ ad me-
ridiē. Siq̄ mediū orbē sola tenet asia.
mediū vō europa et affrica. Que ideo
due s̄t s̄t. q̄a int̄ vtrāq̄ ab oceano
mare magnū ingredit̄ qd̄ eas inter-
secat. **De asia et ei⁹ capite qd̄ est. para-**

Asia ex noīe **disus.** **Cap lxxij.**
cui⁹ dā mulieis ē appellata que
apud antiquos iperū tenuit
orientis. Hec in tercia orbis p̄te dispo-
sita. ab oriente ortu solis. a meridie oc-
ceano. ab occiduo n̄o mari finit̄. a
septētrione meotide latu et thanay
fluuio t̄minat̄. Habet aut̄ p̄uicias
multas et regiones quaz breuit̄ noīa
et situs expedīā sup̄to iycio a paradiso
Paradisus locus est in orientis p̄tibus
cui⁹ vocabulū ex greco in latinū ver-
tit̄ ortus. Porro hebraice eden dicit̄ qd̄
in n̄az linguā deliciae interpretat̄. quod

utriusque iudicium facit ortum deliciarum. Est et
omnis generis ligni et pomiferarum arborum con-
suetus. hinc etiam lignum vite. Non est ibi
frigus. non estus. sed perpetua aeris tem-
peries. e cuius medio fons praeiens to-
tum neminem irrigat. diuiditurque in quatuor
nascencia flumina. Cuius loca per praesentem
hominem aditus est inclusus. Septus est et
vndique rumphea flamma. id est muro igne
o circumdatus. ita ut eius cum celo pene iun-
gatur incendium. Cherubin quoque id est angelorum
praesidium arcendis spiritibus malis super
rumpheae flagrantia ordinatum est. ut
homines flammae. angelos vero malos cheru-
bin submoueant. ne cui carni vel spi-
ritui transgressionis aditus pateat.

De india et eius mirabilibus. Cap.

India ab indo flumine. lxxij.
ducta est. quo ex parte occidentali
clauditur. Hec a meridiano ma-
ri porrecta usque ad ortum solis. et a septem-
trione usque ad montem caucasicum peruenit.
hinc gentes multas et oppida insulae
quoque raphanae gemis et elephantis
referta. trisan et argiven auro et ar-
gento fecundas. tylen quoque arbore
folijs nunquam carentem. Habet et flumines
gangen et indan et ypanen illustra-
tes indos. Terra india fauoris spiritus sa-
luberrima. in anno bis metit fruges. vi-
ce hyemis ethiopiae patitur. Signis autem
tincti coloris homines. elephantes ingentes
monoceron bestiam. psittacum autem. ebenum
quoque lignum. et cynamomum et piper
et calamum. Mittit ebur lapides quoque
preciosos. berillos. crisoprassos. adamanta-
te. carbunculos. lignites. margaritas
et murones. quibus nobilium fecerunt ar-
det ambitio. Ibi sunt montes aurei quos
adire propter dracones et typhes et imen-
sorum hominum monstra impossibile est. **Soli-
nus.** Tradunt in india fuisse quinquaginta
milia oppidorum praecipua capacitate propter
ix milium. Diu etiam credita est esse terra
per terrarum. Nec mirum sit vel de hominum
vel de verbum copia. cum soli indi nunquam a
natali solo recesserunt. India liber pater
ingressus est. utpote qui indis subac-
tis omnium primus triumphauit. Maximi

in ea. amnes. ganges et indus. maxima
ganges latitudo per octo milia passu-
um. maxima per xxx milia patet. Altitu-
do ubi uadosissimum est. mensuram centum
pedum deuorat. In gange insula est po-
pulosissima. amplissima et tunc gentem.
quorum rex lxx milia peditum. equitumque lxxij
milia in armis habet. Quis sane quum
quod sit peditum regna praesentem. non sine max-
imo elephantum. equitum etiam. peditum
quod nunc militarem agitant disciplinam.
Prasia gens validissima palibotram ur-
bem incolit. Unde quidam gentem ipsam pa-
libotras nominauerunt. quorum rex sexcen-
tena milia peditum. equitum xxx milia.
elephantum octo milia omnibus diebus ad sti-
pendium vocat. Ultra palibotram mons
malus est. in quo umbra hinc in sep-
tentriones. estate in austros cadit. vi-
cissitudine hac durante senis mensibus.
Septentriones in eo tractu in anno semel
nec ultra x dies pariter sicuti actor est be-
ton qui prohibet hoc in partibus indiae locis
euenire. Indo flumini praecipua ver-
sa ad meridie plagam ultra alios tor-
rentes hinc calores. Denique vim syde-
ris prodit hominum color. montana pig-
mei tenent. at hi quibus est vitium oc-
ceanum sine regibus degunt. Pandea gens
a febris regitur. cui reginam primam assig-
nant herculis filiam. In india sunt mon-
stra diuersi generis serpentes enormes
leucocota. eale. tauri mirabiles. man-
ticora. monoceros. anguille tricentorum
pedum. pomaria hinc passuum. arundines
immenso. et alia plura mirabilia. **De
ceteris asie regionibus. Psidorus.**

Darthiam parthi Cap. lxx.
Ab scythia venientes eandem
ex suo nomine vocauerunt. Hinc a
meridie rubrum mare est. a septentrione
hyrcanum salum. ab occidenta solis plaga
media. Regna in ea xvij sunt. porrec-
ta a caspio litore ad terram sataram. As-
siria vocata est ab assur filio sem. quod
eam post diluuium regionem primam incolu-
it. Hec ab ortu indiae. a meridie me-
ridia tangit. ab occidenta tigrin. a sep-
tentrione montem caucasicum. ubi porte cas-

pie sūt. In hac regione primū iuentus
est usus purpure. Inde primū triniū
corpm vnguenta venerūt et odores q̄
bus romanorū atq̄ grecorū effluxit liq̄
uria. Media psida a regibz medo et p̄
so cognōate sunt. qui eas puūcias de
bellando aggressi sūt. Ex quibz medi
a ab occasu trāuersa parthia regna
āplectit̄. a septētrione armenia circū
datur. ab ortu mari caspio diuiditur.
a meridie psida. Huius terra medicā
arborē gignit. quā alia regio nūme
pturit. Sūt autē medie due maior et
minor. Psida tendens ab ortu solis us
q̄ ad indos. ab occasu mare rubrū
ab aquilone vō mediā tangit ab au
stro germaniā que pside annectitur.
quibz est susa oppidū nobilissimū. In
psida primū orta est ars magica ad
quā nemroth gygas post confusioēz
linguarū abijt. ibiq̄ psas ignē colere
docuit. Nam oēs in illis p̄tibz solem
colūt. qui ip̄orū lingua ei dicit̄. meso
potamia grecā ethimologiā possidet
q̄ duobz flumijs ambiat̄. Nam ab o
riente tigris habet. ab occidente eufrate
ten. Incipit autē a septētrione int̄ mō
tē taurū et caucasū. cuius a meridie se
quit̄ babilonia. deinde caldea. nouis
sime arabes siue arabia. eudemon.
que int̄ sinū psici et sinū arabici an
gusto terre tractu orientē versus extē
ditur. Babilonie regionis caput ba
bilon vrb̄s est. a qua et nūcupata tā
nobilis. ut caldea et assyria et meso
potamia in eis nomen aliq̄n trāsierit

Rabia De eodē. Cap lxxvi.

Arabia De eodē. Cap lxxvi.
est appellata. i. sacra. hoc enī
significare interpretat̄ eo q̄ sit
regio thuriferos odores creans. Hinc
eam greci eudemon. nū beatā noīa
uerūt. In cuius saltibz mirra et gyna
momū puenit. Ibi nascitur avis fe
nix. sardonix. gēma et pris. moloca
dis et pedorata ibi iuenit̄. Ip̄a est et
saba appellata a filio chus qui nūcu
patus est saba. Hec autē ut predixi
m̄ angusto terre tractu ad orientē
versus ad psici sinū extendit̄. cuius

septētrionē caldea claudit. occasū si
nus arabicus. Syria syrus quidā phi
betur indigena a suo vocabulo nūcu
passe. Hec ab oriente fluuius eufrate.
ab occasu nro mari in egypto t̄mina
tur. tangens a septētrione armeniā
et capadociā. a meridie sinū arabici
Situs eius porrectus in imensā longitu
dinē in lato angustior. Habet autē i se
puūcias. cōmagenā. et feniceā et pa
lestina. cuius ps est iudea. absq̄ sarra
cenis et nabateis. Cōmagenā est pu
ma puinaā syrie vocabulo cōmage v
bis nūcupata. que quondā ibi metro
polis habebat̄. Huius est a septētrione
armenia. ab ortu mesopotamia. a
meridie syria. ab occasu mare mag
nū. Fenix catini frater de thebis egypt
iorū in syriam p̄fectus apud sydonē
regnavit. eamq̄ puiciā ex suo noīe
feniceā appellauit. Ip̄a est ubi t̄rius
ad quā ysaias loquit̄. habet autē ara
biā ab oriente. mare rubrū a meri
die. Palestina puincia philistim
vrb̄s metropoli habuit que nūc dicit̄
askalon. Ex qua ciuitate oīs circa eā
regio palestina est nūcupata. Huius
ab oriente mare rubrū occurrit. a me
ridiano latere iudea excipit̄. a septē
trionali plaga t̄riorū finibz claudi
tur. ab occasu egyptio limite t̄minat̄.

Iudea Item de eodē. Cap lxxvij.

Iudea Item de eodē. Cap lxxvij.
ex noīe iude est appellata. ex cui
us tribu reges hūc. Hec est
palestine regio. que prius chanaan
dicta est a filio cham. siue decē chana
neorū gentibz. quibz expulsis eandē
terrā iudei possederūt. Iniciū longi
tudinis eius a vico arsa usq̄ ad viciū
iuliadē porrigit̄ in quo iudeorū p̄ter
at t̄riorū cōis p̄ter habitatio est. La
tudo autē eius a monte libani usq̄ ad
tiberiadis lacū extendit̄. In medio
autē iudee ciuitas iherosolima est. q̄
vmbilicus regionis totius. terra est
variariū opū diues. frugibz fertilis
aquis illustris. opima balsamis. Vñ
scdm elementorū grāz existimauerūt
iudei eā p̄missā p̄tibz terrā fluentē

lacte et melle. tū hinc illis deus resur-
rectionis gratiā pollicet. Samaria re-
gio palestine ab oppido quodā nomen
accepit. qđ vocabatur samaria. ciuitas
quondā regalis in isrl. que nūc ab au-
gusti noīe sebastea nūcupat. Hec regio
int̄ iudeā et galileā media latet. ina-
piens a vico cui nomen est eleas. defia-
ens in terrā atrobato. Situs ei⁹ est na-
tura silis. nec ullo differēs a iudea.
Galilea regio palestine vocata est. qđ
gignat candidiores hoīes q̄ palestina.
Hec autē duplex est supior et inferior
sibi tū cōnexa. syrie et fenici adherētes.
Terra earū opima et ferax. et fructibz
satis fecunda. Pentapolis regio in con-
finio arabie et palestine sita est. dicta
a q̄nq; ciuitatibz ipiorz que igne celesti
consumpta sūt. terra ampli⁹ ab iheō solis
olim uberrima. nūc autē deserta atq;
exusta. Nam pro scelē incolarū de celo
descendit ignis qui regionē illā in ci-
neres eternos dissoluit. Cui⁹ umbra q̄
dā et species in fauillis et arboribz ip-
sis etiā adhuc videt. Nascūt enī ibi po-
ma virentia sub tanta spē maturita-
tis ut edendi desideriu gignant. que
si carpas fatiscūt et reuoluūt in aere
vē fumū exalant. quasi adhuc ardeāt.

Abatea Adhuc de eodē. Ca. lxxvii

Na filio ysmael est nūcupata.
iacet autē inter iudeā et arabia
et surgens ab eufrate in mare rubrū
porrigit. et est ps arabie. Egyptus que
prius acria dicebat̄ ab egypto danay frē
postea ibi regnante nomē accepit. Hec
ab oriente syrie et mari rubro iuncta
ab occasu libiā habet. et a septētrione
mare magnū. a meridie vō introitus
recedit. se ptendēs usq; ad ethiopes. regi-
o celi ymbribz insueta et pluuiarū ig-
nara. nilus solus eā circūfluens ir-
rigat. et inundaciōe sua fecundat.
Vnde et ferax frugibz multā ptē itax-
alit. ceteroz quoq; negotioz adeo copio-
sa. ut impleat necessarijs mercibz etiā
orbē terraz. Finis egypti canopia a ca-
nope menelay gubernatore sepulti in
ea insula que libie p̄ncipiū et ostiū ni-

li facit. *Helymād* Plato tradit in egyptū
nūq; pluuisse. *ysidor⁹*. Seres opidū
est orientis a quo et gens sericū et re-
gio nūcupata est. Hec ab satico ocea-
no et mari caspio ad oceanū orienta-
lem iflectit nobilibz frondibz fertilis
e quibz vellera decerpunt. que tetarū
geniū p̄lis seres ad usū vestiu ven-
dunt. Bactrine regioni prius am-
nis bactrus vocabulū dedit. Ptes ei⁹
que plane sūt p̄panis montis iugis ā-
biunt. que aduerse sūt. indi fluij ter-
minant fontibz. reliqua infundit oc-
tus fluius. Mittit bactria fortissios
camelos. nūq; atterentes pedē. Sichesia
sicut et gothia a magog filio iaphet
fert cognōiata. a dextra orientis p̄ce-
qua ocean⁹ sericus tendit usq; ad ma-
re caspiū qđ est ad occasū. Dehinc ad
meridiē usq; ad caucasi iugū deduc-
ta est. Cui subiacet hyrcania ab occa-
su. habens p̄ter gentes multas p̄ter
terrarū infēditatē late vagantes.
Ex quibz quedā agros incolūt. quedā
portentuose ac truces carnibz hūanis
et eoz sanguīe viuūt. Sichesie plures
terre sūt locupletes. inhabitabiles tū
plures. Nam dū in plerisq; locis auro
et gēmis affluant. grifoz immanitate
accessus hoīm rarus est. Smaragdis
autē opima hec patria est. ciancus qđ
lapis et cristallus purissim⁹ sichie ē.
Habet r̄fluā mag. fasidē. oscoz atq; a-
rezem. Hyrcania dca est a silua hyr-
cania. que sichie subiacet. hūs ab oriē-
te mare caspiū. a meridie armeniā.
a septētrione albariā. ab occasu hybe-
riā. Est autē silua aspa copiosa imani-
bus feris. tygribz pantheris et pardis.

Abania De eodem. Cap. lxxviii.

Aest a colore p̄li nūcupata eo
qđ albo crine nascant. Hec ab
orientē sub mare caspiū surgens per
oram oceanū septētrionalis extendit
usq; ad meotidas paludes per deserta
et inculta extendit. Huic terre canes
igentes sūt. tanteq; feritatis. ut tauros
premant. leones p̄mant. Armenia
vocata est ab armeno iasonis tessali

comite. qui amisso rege iasone collecta multitudo eius que passim vagabatur armeniam cepit. et ex suo nomine nuncupavit. Sita autem est inter taurum et caucasum a capadocia usque ad caspium mare protensa. hinc a septentrione terrarum montes. ex quorum collibus tigris fluvius oritur. et in quibus montibus archa post diluuium sedisse prohibetur. Duplex est autem armenia superior et inferior. sicut due panonie. Hyberia regio est asie prope pontum armenie iuncta. In hac herbe tincture utiles nascuntur. Capadocia urbs propria nominatur. Hec in capite syrie sita ab oriente armeniam tangit. ab occasu asiam minorem. ab aquilone mare cyrenicum et chemisericos campos quos habuit amazones. a meridie vero taurum montem. cui subiacet alicia et ysauria. usque ad alicium sinum qui spectat contra insulam cyprum. Terra eius ante alias nutritrix est equorum. Cis annis per eam fluit. quod quondam lidie regna disiuxit a persis. Asia minor ab oriente capadocia tangitur. ab alijs partibus undique mari circumdatur. Nam a septentrione pontum eum inuicem habet. ab occasu prope pontum. a meridie egeum mare. Habet prouincias bithiniam frigiā galactiam. lidiam. cariam. pamphiliam. ysauriam. lichiam atque aliciam. **De prouincijs asie**

Bithinioribus. **Cap. lxx.**
 ma in pontu exordio ad partem solis orientis aduersa tracie iacet. multis antea nominibus appellata. Nam prius birichia dicta deinde mugdonia. mox a bithinio rege bithinia nuncupata est. ipsa est et maior frigia. Nicho media urbs in ea est. ubi hanibal fugiens veneni haustu animam expirauit. Galacia dicta est a persis galloz gentibus a quibus extitit occupata. Nam gallicum in auxilium a rege bithinie vocati. regnum cum eo patente victoria diuiserunt. sicque deinde grecis admixti primum gallico greca. nunc ex antiquo galloz nomine galathie dicuntur. et eorum regio galacia nuncupatur. frigia dicta a frigia europis filia. Hec et dardania a dardano iouis

filio dicta. de quo omere ait. Quem primum genuit celesti iupiter arce. Hic enim perfectus de corintho ciuitate primum venit in frigiā. Est autem regio troadi subiecta. Ab aquilonis parte galacia est. a meridiana vicina est liconie. ab oriente liddie adheret. ab occidente elessponto mari terminatur. Huius regio troa est. quam est suo nomine appellauit troas troyanorum rex ganimedis pater. Due sunt autem frigie maior et minor. Maior frigia smirnam habet. minor vero illi liconiam. Cariam erinon fluvius disciuita frigia lidia sedes antiquorum regnum quam pactoli vnda extulit in diuitias torrentibus aureis. Lidia autem a lido rege fuit qui in puincia remanserat cognoscata est. Coniungitur autem minori frigie ab occidente. ab ortu smirnam urbem habet. quam elles fluvius tangit cuius campos pactolus et erinon circumfluunt harenis aureis ditissimis. Pamphilia alicie sociatur cuius vltima phaselis dehincque liconia que ab illa parte qua galacie contemina est. habet ciuitates xiiii. Ysauria ex situ loci prohibetur cognoscata. quod vndique aperta aurarum fluitibus pateat. metropoli urbem seleuciam habet. Cilicia a cilice quodam nomine traxit. quem ortu fenice dicitur. antiquorumque ioue fuisse asserunt. Plurima iacet campis. recipiens ab occiduo liciam. a meridie mare creticum a tergo montis thauri iuga. Hanc agnus annis infestat. matrem vrbium habet tharsum. In ea et thousus opidum est. vnde trocum plurimum et optimum venit. spiramine fragrantiori et colore plus aureo. Lidia nuncupatur quod ab oriente iuncta alicie sit. Nam habet ab ortu aliciam. ab occasu et meridie mare. a septentrione cariam. Ibi est mons cyrenia qui nocturnus estibus ignem exhalat. sicut in sialia ethna et vesenus in tapania. **De europa et**

Dest eius regionibus. **Cap. lxxi.**
 Asia ad europam sit illi vertendum est. Europa quippe agenoribus libie regis filia fuit. quam iupiter ab affrica in partem cretam aduexit et partem

tertia orbis ex eius nomine appellauit. In-
cipit a flumine thanai ducens ad occi-
dum per septentrionale oceanum usque ad
fines hispanie. pars orientalis et me-
ridiana a ponto surgens tota ma-
ri magno iungitur et in insulas gades
finit. Prima uero europe regio est si-
cilia inferior. que a meotidis palu-
dibus incipiens inter danubium et ocea-
num septentrionale usque germaniam
porrigitur. Que terra generaliter per bar-
baras gentes quibus inhabitat barbari-
ca dicitur. Huius pars prima alania est que
ad melondas paludes pertingit. Post
hanc dacia ubi et gotia. Deinde ger-
mania ubi plima parte suum incolunt.
Germania post sathnam inferiorem a
danubio interuenit fluum oceanum
que adusa tingit a septentrione. et occi-
dum oceano. ab ortu uero danubio. a me-
ridie reno flume dirimitur. terra diues
uiriis ac populis nosis et imanibus. Vnde
et propter fecunditatem gignendorum populorum
germania dicitur. Signum autem hircanum
as quare penne nocte placent. Gison-
tes que feras et uisus atque alces pertinet.
Mittit et gemas cristallum et suauem.
mullam quoque uiridem et cerannium can-
didum. Due sunt autem germanie. superior
inter septentrionale oceanum. inferior
circa renum. prouincie autem sunt quas danu-
bium a barbarico ad mediterraneum
mare sedudit. Prima est mesia a mes-
sio puentu uocata. Inde et eam veteres
cereris horreum uocabant. Hec autem ab ori-
ente ostium danubii iungitur. ab euro-
pae tractu. a meridie macedonie. ab oc-
casu hystrie copulatur. Post mesiam autem
panonia est. Inde nouus ager frigidus
est et parcius fructuosus. Post quem rethi-
cus frugibus ferax. qui exapit galliam
belgicam. Tracia tunc iaphet filius ueni-
ens nomen dedisse prohibet. alij a senitia
incolarum tracia appellata dixerunt. Hu-
ic ab oriente pontus et urbs constantino-
polis opposita est. A septentrione uero his-
ter obtenditur. a meridie uero egeo mari
adheret. ab occasu macedonia illi sub-
iacet. Cuius regionem olim diuersarum ge-

rum populis. mesie. gethe. sarmathe. sathie.
et alie plime nationes incolunt. Am-
pla est enim. ideo plimas continuit gentes.
Ebrum fluum tracia fundit. que etiam gentes
barbarorum plimas tangit. **De grecia et
reca et puicis. Cap. lxxij.**
Grecia a greco rege dicta est. que tunc
illa regionem regno incoluit. Sunt autem
prouincie grece septem. quarum prima est
ab occidente dalmacia. deinde epirus.
inde elladas inde tessalia. inde mace-
donia. inde achaia et due in mari cetera
et ceteras. Illius autem generaliter omnis gre-
cia est. Dalmatica a delmi maria eius-
dem puicis ciuitate traxisse nomen est
tunc. Adhuc autem ab oriente macedonie.
a septentrione mesie. ab occasu hystria
terminatur. a meridie uero adriatico sinu
clauditur. Epirus a puro achillis filio
dicitur. cuius pars caonia. que ante molosi-
a dicitur est. a moloso filio puri. que de
andromacha habuit. Sed postquam occi-
sus est purrus orestis insidiis. andro-
macham elenis suscepit. tenuitque reg-
num priuigni. qui successerat patri. a quo
molosa dicta est pars epirri. quam elenus
postea a fratre caone quem in uenatu per-
ignorantiam dicit occidisse caonia no-
minauit. que ad solatium fratris extincti.
Elladas dicitur a rege ellana deuca-
lionis et pure filio. a quo et prius grece
ellenes nuncupati sunt. Ipa est antea tunc
ante prius dicitur. Nam granus quidam grece i-
digena fuit. ex cuius filia attis nomine at-
tica terra uocata est. Hec inter macedo-
niam et achaiam media iacet. archadie
a septentrionali parte conuicta est. ipsa est
et uera grecia ubi fuit athenas ciuitas
mater liberalium litterarum. et phoz nunc
qua nichil habuit grecia clarior atque
nobilis. In ea est et maratoni tam-
pus. opinione quondam prelij treuentis
fuit. Elladas autem due sunt prouincie. boecia
et peleponensis. Boecia autem dicitur e hac
ex causa. Dum cathinus agenoris filius eu-
ropa sororem a ioue raptam ex precepto ge-
nitoris quereret nec reperiret. patris iram
formidans confirmato animo elegit exilium.
Nam bouis forte conspecte secutus uesti-

gia amplexus est sedem ubi illa recubauerat. siq; locū de noīe bouis boecia noīauit. ubi et thebas urbē cōstruxit. In qua olim ciuilia bella detonuerunt et ubi nati sūt apollo et hercules maior ille thebanus. Eadē est eonia uocata. a fonte quodā apollini et musis cōsecrato. qui in eadē boecia est. Peloponēsis uō 2^a ps elladis a pelope rege attice uocata est. **Item de eodē. Cap lxxiiij.**

Thessalia a thessalo rege dicta est. ad meridiana plagā macedonie cōiuncta est. cuius a tergo pyeria est. Multa sūt in thessalia flūia et oppida int̄ que precipue thessalonica. Ibi est et mons pnaeus quidā apollini cōsecratus. Thessalia p̄ia achillis. et origo lapitarū fuit. de quibus fert̄ q; hij p̄mo equos frenis donauerūt. Unde et centaury dā sūt. In thessalia p̄mū solidi aurei facti sūt. domandorū quoq; equorū usus p̄mū repletus est. macedonie in exordio ab emathio rege. emathie nomē erat. sed macedo deucalionis maternus nepos postq; ibi accepit p̄napatū. mutauit uocabulū. macedoniāq; a suo noīe dixit. Est autē confinis ab oriente egeum mari. a meridie achaie. ab occasu dalmae. a septentrione mesie. Patria alexandri magni. et regio aureis uenis argentiq; optima. Lapidē quē p̄ridē uocant ista gignit. Mons olipus in ea est. qui excellenti vertice tantū attollit̄ ut in caurū ei nec nubes nec uenti sentiant̄. Achaia ab atheo rege et urbs et puīcia appellata est. Hec pene insula est. Nam absq; septentrionali pte qua macedonie iūgit̄. undiq; septa est mari. Ab oriente ei habet iurteū mare. ab euro egeū. a meridie ionia. ab affrico et occasu cassiopiae insulas. A sola septentrionali pte macedonie uel attice terre adiūgitur. Nuius caput est urbs corinthus grece decus. Inachus est achaie flūuius. Archadia uō sinus achaie est. ut platani foliū int̄ ionia et egeum mare ab euro exposita. quā archasio

ius et caliste filius pelasgis in deditione redactis ex suo noīe archadia nūcupauit. Ipa est et sicionia a rege sicione. a quo et regnū sicioniorū dān est. Habet autē archadia flūuū magnum erimantū. abeston quoq; lapidē qui semel accensus nūq; extinguit̄. Candidissē etiā merule ibi nascunt̄. **De ceteris puīcijs europē Cap lxxiiij.**

Pannonia ab alpbibus appenninis dān est. quib; ab ytaliam seceruit̄. regio fortis et solo leta. Duobus satis acerbis flūijs drauo sauoq; uallata est. Cōiūgit̄ cū norico et ueca. hīs ab oriente mesia. ab europo hystria. ab affrico uō alpes appenninas. hīs ab occasu gallia belgicā. a septentrione danubij fontē uel limitē. qui germaniā galliāq; seceruit̄. Hystria hister amnis uocauit qui eia terrā influit. ipse est danubius. Habet autē hystria a septentrione p̄nonia. Italia olim a grecis pplis occupata. magna greca appellata est. Deinde a regis noīe saturnia. mox et lacū dicta. eo q; idem saturnus a ioue sedib; suis pulsus ibi latuerit. Postremo ab ytalo rege siadorū ibi regnante ytaliam nūcupata est. Cuius situs longitudine amplius q; latitudine a tiro in euru extendit̄. A meridie tyreno mari. ab aquilone adriatico claudit̄. ab occiduo alpiū iugis finit̄. terra oībz in rebus pulcherrima. soli fertilitate. pabuli ubertate gratissima. Habet lacus uenacū. auernū atq; lucrinū. flūuios eridanū tyberim et tepetes fontes baias. Signit̄ gemas sartinē coralliū et liguriū. boa quoq; serpente linchen feram. et dyomedias aues ytaliam autē et hispaniam idcirco hesperie dē sūt. q; greca uespere stella nauigent et in ytaliam et in hispaniam. Que hac ratione discernūt̄. Aut enī hesperia solā dicit̄ et significat ytaliam. aut addis ultimā et significat hispaniam que in occidentis est fīe. Tuscia uō ps est ytalie. Umbria uō ps tuscie. Umbria uero ut historie narunt̄. ab

eo qd tpe aquose dadis ymbribz supflue
rit. et ob hoc umbra grece cognoscata ē.
Est enī in iugis appennini sita mōtis in
pte ytalie iuxta meridiē. **Struria** ps est
ythalie dā qd ei9 fines tendebant usqz
ad ripā tiberis qī altero soroy. **Str** alte
rois significat alteros. soroy finis vocatī
Rome enī finis anna vna tm tyberiori
pā tenebat. her et tuscia. Tuscia autē a
frequentia sacroy et thuris dā est. allo
cōpe thye. Illic et aruspiciā dicit ee
reptā. **Apulia** est ubi brundisū etholi
seuti dyomedē ducē stituerūt. **Capa**
nia puincia ythalie habet terras hyme
omni atqz estate vernantes. et sol ibi
mitis grata tēperies. aer puer9 bland9

Adhuc de eodem. Cap lxxv.

Ollia dā est a candore pli. ga
la enī grece lac dicit. Montes
enī et rigor celi ab ea pte solis ardore
excludūt. quo fit ut candor corpm nō
coloret. Ab oriente hanc alpiū iuga tu
ent. ab occasu ocean9 includit. a mei
die p̄rupta pyrenē. a septētrione reni
fluenta atqz germania. Cui9 iūciū bel
gica. finis aquitana est. **Regio** est gle
ba uberi ac pabulosa. et ad usū aiān
cū apta. flūibz qz et fontibz irrigua p
fusa duobz magnis reno et rodano flu
uijs. **Belgis** autē ciuitas gallic. a qua
belgica puincia dā est. **cisalpina**. qā
citra alpes. **transalpina**. id ē trās alpes
conē septētrionē. **Reca** vō qd sit iux
renū. **Aquitania** autē ab obliqz aqz
ligeris flumīs est appellata. qā ex pli
ma pte termin9 ei9 est. eamqz pene
in orbē angit. **Hispania** ab ybero p̄
us amne yberia nūcupata est. poste
a ab hyspano hispania cognoscata ē.
Ipsa est et vā hesperia ab hespero stel
la occidentali dā. **Sita** est autē int af
fricā et galliā a septētrione pyrenēis
montibz clausa. a reliquis p̄tibz vndi
qz mari condusa. salubritate celi eq̄l.
oīm frugū grūbz ferūda. gēmax me
talloyqz copijs ditissima. **Interflūiū**
eā flūia magna. betis mineus yber9
et thagus. aurū trahens ut pactol9.
Habet puicias sex. traconense. cartha

ginense. lusitaniā. galliciā. beticā et
transfreta in regione affrice tingita
niā. **Due** sūt autē hyspanie. **Cyterior**
que in septētrionis plaga a pueneo
usqz ad cartaginē porrigit. **Ulterior**
que in meridiem a celtiberis usqz ad
gaditanū fretū extendit. **De affrica**

Affrica autē noīatā quidā inde
existimāt qī apriā. qd sit ap
ta celo vel soli. et sine horrore frigoris.
Alij dicit affricā appellari ab vno ex
posteris abrahe de cethura qui voca
t9 ē affer. de quo sup meminim9. **Inc**
ipit autē a finibz egipti. p̄gens iuxta
meridiē per ethiopiā usqz ad athlan
tē montē. **A** septētrionali vō pte me
ditaneo mari iūcta claudit et i ga
ditanū fretū finit. hñs puicias lybiā
tyrenense. pentapolim tripolim. biza
ciū. cartaginē numidiā. sitifensem.
mauritaniā. tingitaniā. et circa so
lus ardore ethiopiā. **Libia** tyrenensis
in pte affrice p̄ma est. a tyrene vrbe
metropoli que est in ei9 finibz nūcu
pata. **Huic** ab oriente egiptus est. ab
ocasu sirtes maiores et tragodite. a
septētrione mare libiciū. a meridiē e
thiopia et barbararū varie natioēs
et solitudines iaccessibiles. que etiā
basiliscos serpentes creant. **Pentha**
polis greca lingua a qnqz vrbibz est
nūcupata. a. a berenice. cyrene. ceuta
appollonia. ptholomaida. **Ex** quibus
ptholomaida et berenice a regionibz
noīate sūt. **Est** autē pentapolis libie
tyrenensi adiūcta et ei9 finibz depu
tata. **Tripolitaniā** quoqz puiciā qā sua
lingua signāt de nūo trū magnar
vrbū. ocea. sabreta. leptis magna.
Habet her ab oriente sirtes maiores et
tragoditas. a septētrione mare adria
ticū. ab occasu bizanaiū. a meridiē ge
tulos et garamātes usqz ad oceanū
ethiopiā p̄tendentes. **Bizancena** regi
o ex duobz nobilissis oppidis nomen
sortita est. ex quibz vniū aduimetyvo
mē. **Hec** sub tripoli est patens passū
ducenta vel ampli9 milia. **ferūda** ole

is et glebis ita pinguis ut iacti ibi
semis inaxemeta pene centesia fruge
renascantur. Zeugis ubi carthago mag-
na ipa est et vera affrica int' bizanti-
u et numidia sita. A septentrione mai-
siculo uicta. et a meridie usq; ad ge-
tulor regione porrecta. Cuius prima
queq; frugifera sunt. vltiora at' bes-
tys et serpentib; plena. atq; onagris
magnis in desertu vagantib;. Getu-
lia aut' affricae ps mediterranea est.
Numidia ab incolis passim vagantib;
sic est vocata qd nullam certam hnt sede.
Nam lingua eor incerte sedes et vage
numide dicitur. Incipit aut' a flume
ansaga. et in tingitanu limite desi-
nit habens ab oriente sirtes minores.
a septentrione mare qd intendit sar-
diniam. ab occasu mauritaniam sitifen-
se. a meridie ethiopu gentes regio
capi pinguis. Vbi autem siluestris
est. feras educat. ubi iugis ardua.
equos et onagros procreat. Eximio
etiam marmore praedita qd numidiam
dicit. Habet aut' vites precipuas ypo-
ne regiu et sufficadum. **Itē de eode**

Auron grea Cap lxxvii.

Mauritaniam vocant. Sicut ergo gal-
lia a candore ppli. ita mau-
ritania a nigrore nome sortita est.
Cuius prima prouincia mauritania
sifensis est. que sifis habuit oppidum
a quo et vocabulu traxisse regio per-
hibet. Mauritania vo cesariensis co-
lonie cesaree ciuitas fuit. et nome p-
uinae ex eo datum est. Vtreq; eni p-
uinae sibi conuicte ab oriente numidia ha-
bent. a septentrione magnu mare. ab
occasu flumen maluam. a meridie mo-
te astririm. qui discernit int' fecunda
terra et harenas iacentes usq; ad oc-
ceanu. Mauritania tingitania. a tin-
gi metropolitana huius prouinae ciuita-
te vocata est. Hec vltima affricae exurgit
a montib; septem habens ab oriente flu-
men maluam. a septentrione fretu gadi-
tanu. ab occidente oceanu athlanti-
cu. a meridie gaulalu. gentes usq; ad
oceanu puagantes. regio gignens fe-

^{hesperiu}

ras. symias et dracones et struiones.
olim etiam et elephantis plena fuit. qd
sola nuc india ptaurit. Garamantis
regionis caput garama oppidu fuit.
Est autem int' cyrenense et ethiopia. ubi
est fons qui friget calore diei. et calet
frigore noctis. Ethiopia dicta est a colo-
re pplor quos solis viantitas torret.
Deniq; vim syderis pdit hoim color.
Est ei ibi iugis estus. Na quicqd ei est
sub meridiano cardine est. Circa occi-
duu aut' montuosa est. harenosa i me-
dio. ad orientale vo plagu deserta. Cu-
ius situs ab occiduo athlantis montis
ad orientem usq; in egypti fines porrigi-
tur. a meridie oceano. a septentrione
nilo flume claudit. plimas hns gētes
diuerso vultu et monstruosa specie
horribiles. feras qd et serpenta refer-
ta est multitudie. Illic quippe rino-
cerota bestia et cameli. leopardus basi-
liscus. dracones ingentes ex quoy ce-
rebro gēme extrahunt. Jacant et
crisoprassibi repiunt. cinamomu
ibi colligit. Due sunt aut' ethiopie vna
circa ortu solis. alia circa occasu in
mauritania. **Extra tres aut' ptes**
orbis qdta ps tras oceanu iteriore
in meridie. que solis ardore incog-
nita nobis est. in cuius finib; antipo-
des fabulose inhabitae pdunt. Prox-
ima aut' hispanie mauritania est.
deinde numidia. inde regio cartha-
ginensis. post qua getulia accipim;
postea ethiopia. inde loca exusta sol-
ardorib;. **De insulis oceanu quo an-**

Insule dicte gnt' orbis. Cap lxxviii.

Insule eo qd i' salo sint. i. in mari.
Ex his qd notissime et maxime
quas plimi veteru sollerti studio in-
dagnuerunt notande sunt. Britania
oceanu insula interfuso mari toto
orbe diffusa vocabulo sue gens cog-
noata est. Hec aduersa galliaru
pte ad pspctu hispanie sita est. Cir-
cuitus eius quadragies octies lxxxv.
milia. Multa et magna flua i ea.
fontes calidi et metallor larga et
varia copia. gagates lapides plimi

et margarete. **Th**anatos insula oceani. fretu gallico a britannia est uaria tenuis sepata. frumentarijs campis et gleba uberi. **D**icta est autem thanatos a morte serpentium. quos dum ipsa nesciat asportata inde terra quod germen uecta sit angues illico pimit. **E**ile ultima est insula oceanu in septentrionale et occidentale plagam ultra britanniā a sole nomen habens. quia in ea estiuū solstitium sol facit. et continuū in ea solstitiali tpe dies. brumaliq; p hēnis nox erigit. **U**ltra quā nauigatioe unius diei pigrū et concretū est mare. **Solin 9.** **Tylos** indie insula est. **E**a fert palmas oleū creat uineis habundat. **T**erms oēs hoc miraculo uicinat sola. quod quecuq; in ea nascit arbor nūq; caret folio. **I**bi mons caucasicus que maxiaz orbis pte ppetuis iugis penetrat. **F**ronte quasi soli obuersus est. arbores piperis obstantat. quas ad iuniperi similitudiez diuerse frāus edē assueuat. et pene imāā creūt d. pip longū. qd icorruptū ē pip albū. quoz cute rugosa atq; torrida color fecit nomē trahūt de colore. **Psidor 9.** **O**rchades insule oceanu intra britanniā posite nūo xxxiij. quaz xx. deserte sūt. xij. colunt. **S**coaa eadē et ybernia p̄cia britannie insula. spacio terraz angustior sed situ fecundior. hec ab affrico in boreā porrigit. **C**uius ptes priores in yberniā et cantabruū oceanū itendūt. **V**n et ybernia dīa est. **S**coaa ab scotoz gentibz credit appellata. **N**lic nullus anguis. auis rara. apis nulla. adeo ut ad uectos inde pulueres et lapillos si qd alibi spserit int̄ alucaria examina fauos deserant. **G**ades insula est in fine betice puinae sita que dirimit europā ab affrica. in qua herculis colūpne uisūtur. et vñ tirreni maris fauabz oceanu estus imittit. **E**st autē a continēti terra. s. cxx passibz diuisa. **Q**uā tyrii a rubro mari profecti occupātes lingua sua gades. i. septā noiauerūt. pro eo qd circūseptā sit mari. **N**asat

in ea arbor silis palme. cuius gummi infectū vitru cerannū gemā reddit.

Item de eodem. **Cap lxxix.**

Fortunate insule hoc se vocabulo significant. oia ferre bona qd felicesq; beate fructuū ubertate. **S**uapte ē nā p̄iosaz poma siluaz p̄uiriū fortunū uiaz iugū collū uestū. **A**d herbarū uicē messes. et olus vulgo est. **U**nde gentiliū error. et sc̄larū carmina poetarū ppter soli fecunditatē easdē ēē paradisu putauerūt. **H**arū p̄ma mēbuona dicitur. 2^a iuniona. 3^a theode. 4^a t̄ra t̄ra. alia niuaria que aere nebuloso et concreto est. **M**ox caninaria canibz imense magnitudis plena. **O**ēs auibz plene. nemorose palmifere. nuce. pinee mellis copia. aialibzq; siluestribus ac pisabz habūdantes. **S**ite sūt in oceano cont̄ leuā mauritanie. int̄ meridie et occasū et occiduo p̄cie. et int̄ se int̄iecto mari discrete. **G**orgodes insule sūt oceanu obuerso p̄montorio qd uocatur hesperus. quas incoluerūt gorgones seie aliti p̄nititate hirsuto et aspero corpe et ex hys insule cognōate. **D**istant autē a continēti terra bidui nauigatioe. **E**speridū insule uocate sūt a ciuitate esperida que fuit in finibz mauritanie. **S**ūt enī ultra gorgodes site sub athlante u litus in itinos maris sinus in qd rū ortis fingūt fabule draconē p̄uigilē aurea mala seruante. **F**ert enī ibi ēē mare estuariū adeo undosis lateribz tortuosū. ut uisentibz paul lapsus angueos imitet. **C**risa et argira sūt insule in indico oceano site. adeo secunde copia metallox ut pleriq; eas aureā supficiē et argenteā habē. **P**di derint. unde et uocabulū sortite sūt. **C**haprobana insula est indie subiacens ad eurū. ex qua oceanu indico incipit patens in longitudie octingētis lxxv milibz passuū. in latitudie sexcentis xxx. milibz stadior. **S**cin ditur amne interfluo. tota margareta repleta et gemis. **P**s eis bestiis et elephantis repleta est. pte uo hoies

tenent. Hoies ibi grandiores ultra
oim mensuram rutilus comis. cerule
is oculis. trucioris soni. Nullo lingue
comercio alteri genti souant. ai alij
negociatorily in ripa fluis merces
opponunt. ac vix coplacitas mutuant.
Eras uel ultra humanam fragilitatem plix
a. ut imature pereat q tentenarij
morit. Nulli per die sopnuis. anno
na semp eode tenore. edificia huilia
pua. Vite nesciunt. redundant po
mis. culturas q venatus amant.
Veru tygridu aut elephantoz pis
tacionibz delant. presertiqz testudi
nu quaz supfiae domos familiaru
capaces operiunt. In hac aut insula
dicunt in anno vno duas ee estates
duas hyemes. et bis floribz vnare
loni. Tylos est insula indie vices oi
tpe folijs. Hucusqz oceanu insule.
De insulis maris magni. s. mediterranei
Tem sunt alie insule **Caplin lxxx**
que ab eleponto usqz ad gades in
mari magno sunt situate. Cyprus
insula a ciuitate cypro que in ea est
nome accepit. Ipsa est et paphon
veneri consecrata in carpacio mari
viana austro. famosa quonda diui
tys et maxie eris. Ibi eni pma iue
tio huius metalli fuit et utilitas. Cre
ta insula grece ps est ingens conti
peloponense. dicta a crete quonda i
digena. que aut vnu tetraru fuis
se. a quibz iupis ibi abscondit est et
emittit. Est aut insula grece inter
ortu solis et occasu longissio tractu
porrecta. a septentrione grece estibz.
ab austro egyptijs vndis pfusa. fuit
aut quonda centu vrbibz nobilis. Vn
et hec centropolis dca est. Prima ea
am renis et sagittis daruit. pma
lris iura finxit. equestres turmas
pma docuit. Studiū musicū ab yde
is dattilis in ea ceptū est. Capris co
piosa. ceruis eget. lupos et vulpes
aliaqz feraru noxia nusqz gignit.
Serpens nullus ibi. nulla noctua.
et si iueniat statū morit. Targa est
aut vitibz et arboribz. Dyptannher

ba in creta nascit et alimos herba
que morsu diutina fame phibet. Sca
langas aut venenatos gignit. et la
pidem q ydeus dattil dicitur. Abidos
insula est in europa sup eleponti
posita angusto et piculoso mari se
pata. et abidos grece dicta. qd sit in
troitus eleponti maris in quo xer
ses pontē ex nauibz fecit et in greca
am tūsit. Choos insula est adiacēs
puicie attice in qua yporas medicus
natus est. que ut varro testis est ar
te lanificaj prima in ornamentū feia
rū daruit. **Adhuc de eodem. Caplin**
Cyclades grece quonda lxxx.
inde insulas autumat dca
q licet spacijs longioribz a
delo porrecte in orbē tū circa delū site
sūt. Nam orbē tidon greca loquūt
Quidā vō non q in orbē digeste. sed
ppt scopulos qui circa easdē sūt dic
tas cyclades putant. Hec in elepoto
int egeū et maleū mare situate ar
tūdant. etiā mertes pelago. Sūt aut
oēs nūo liij. tendentes a septentrione
in meridiē. per milia qngenta. ab
oriente in occasu per milia ducēta.
Metropolis earū rodos. Delos est in
sula in medio cycladū sita. et dicta
delos fert. qia post diluuiū qd ogigi
tpibz notat. tū orbē multis mensibz
continua nox iumbrasset an oēs ter
ras radijs solis illuata ē sortitqz ex eo
nomen q pma visibz manifestata fuis
set. Nam delon greca manifestū dicit
Ipa est et ortigia eo q ibi pma vif se
coturnices aues quas greca ortigias
vocant. In hac insula latona enixa
est appollinē et dyanā. Delos aut et
ciuitas dicit et insula. Rodos cyda
dū prima est ab oriente. in qua rose
capitolū dicit ee iuentū. dū ibi ciui
tas condet. ex quo et vrbis et insula
rodos est appellata. In hac vrbē soli
colossus fuit ereus. lxx cubitoz alti
tudine. fuerūt et alij centū nūo in
eadē insula colossi minores. fertur
autē quonda hec insula adeo magno
tremotu caussa fuisse. ut labentibus

in illa tectis ingens quoque ille collossus
rueret. Carpathus est una ex cycla-
dibus a meridie posita contra egyptum
a qua carpathum mare appellatum est. vo-
cata propter celerem fructuum maturitatem.
Est enim inter egyptum et rodum. Ex hac in-
sula dicuntur et carpasie naues magne
et spaciose. Cytherea una est ex cycla-
dibus a parte occidentalis vocata. quod ibi sit ve-
nus orta. Icaria est una de cycladibus
que uario mari nomen dedit. Hec ite-
samum et myconium praeteriens saxis in-
hospitalis est et nullis sinibus portuosa.
Dicunt autem parium cretensem ibi naufragio
interisse. et de exitu hominis inpositum
nomen loco. Historia dicit ex iasone
natum fuisse filomelum et plutum. et ex fi-
lomelo proprium nomen genitum qui de
suo nomine paron insulam et opidum ap-
pellauit. Prius autem mionia deinde
paros est dicta. De qua virgilius Niluam
gignit paron. Signis autem marmorum tan-
didissimum quod dicitur parium. mittit et
sardam lapidem marmoribus quidem praestanti-
orem sed inter gemas vilissimum. Cyon in-
sula syria lingua appellatur eo quod ibi mas-
tic gignit. Syri enim masticeum chypo vo-
cant. Samon insula est in mari egeo
ubi nata est uano. ex qua fuit sibilla sa-
mia. et pitagoras samius. a quo philosophiae
nomen uentum est. In hac insula reptia
prius fictalia uasa traduntur. Unde et uasa
samia appellata sunt. **Iterum de eodem**
Salia a sicano **Capitulum lxxvii.**
rege sicania dicitur. Deum a siculo
itali fratre sicilia. Prius autem trina-
ria dicta pro tria aera. a. promontoria
pelorum pachinum et libeum. Hec ab ytaliam
exiguo freto discreta est. affricum mare
prospectans. terris frugifera. auro habundans.
cauernis tamen et fistulis penetrabilibus
uentis et sulphure plena. Unde et
ibi ethne montis exalant incendia.
In cuius freto falla est et caribdis quibus
nauigia aut absorbentur aut colliduntur.
fuit autem quondam patria cyclopi. et pro-
ea nutritrix tyranorum. frugum fertilis ac
primis terris omnibus dimissis semibus aratro
prolassa. Principem urbium syracusim habet.

et fontem areusa. et alpheum fluumum
magnorum ignitorum equorum. In ea insu-
la primum inuenta est comedia. achate
lapidem ipsam primum ex achate flume dedit.
Piturus et mare eius corallium. gignit
sales agrigentinos in igne solubi-
les. crepitantes in aquis. Omnis ambitus
eius clauditur stadiorum trium milium. Eolus
in insule sicilie appellatur sed ab eolo pro-
pote filio. quem poete fuerunt regem
fuisse ventorum. Sed ut varro dicit rector
fuit istarum insularum. Et quoniam ex ca-
rum nebulis et fumo futos praedicebat
flatus ventorum. ab iperitis visus est ve-
tos sua pietate retinuisse. Eodem insu-
le et vulcanie vocantur. quod et ipse sicut
ethnas ardeant. Sunt autem noue hinc
propria nomina. Quarum prima liparus quod
dam lipare vocauit. qui eam ante eolum
rexit. Altera iherama vocatur. quod sit
collibus excellentissima. Tercia strongile
in qua eolus regnare fertur. Reliquae
vero. a. didimide. erifusa. festia. fenicula.
ebominon. stripodes. sonozes. quoniam
nocte ardent. eolie siue vulcanie dicuntur.
Ex his quaedam ab igne non fuerunt pro-
ea mari edite sunt. **Item de eodem.**

Sardus hercule **Capitulum lxxviii.**
procreatus cum magna multi-
tudine a libia. profectus sardi-
niam occupauit et ex suo uocabulo in-
sule nomen dedit. Hec in affrico mari
facie vestigium humani. tam in orientem
quam in occidentem lacorum prominet terra
patens in longitudine milia centum. in
latitudine xl. In ea neque serpens gignit
neque lupus. sed solifuga tamen animal
exiguum hominibus periculosum. Venenum quoque
quod non nascitur ibi nisi herba per scripto-
res plinios et poetas medicata apias-
tro silis. que hominibus rictus contrahit
et qui ridentes interimit. fontes habet
sardinia calidos infirmis medelam pre-
bentes furibus centum si sacramento dato
oculos aquis eius tetigerunt. Corisite
insule exordium incolae ligures dederunt
appellantes eam ex nomine duas. Hec grece
cyrene dicitur. a cyrene herculis filio
habitata. Diuisa sardinia xx. milium

fretu aucta ligustici equoris sinu ad
prospectu ytalie. Est aut multis pmo
torijs angulosa gignes latissima pabu
la et lapide que cotonic greci vocant
Ebofus insula hispanie est dca q pza
mo non paul sit q ebozus. cui terra
serpentes fugiunt. Huic contraria est
colubraria que referta est anguibz.
Baleares insule hispanie due sunt. a
ferio siades et gemnasite. In his pnu
uentus est usus fundaru. quibz lapi
des emittunt q missa et fundibali.
Virgili balearis verbera funde. unde
et baleares sunt dicte. Balum eni grece
emittit dicit. vñ balista. Comune est
est insulis ut promineat. vñ et loca
earu p montoria dicit. **De montibz**
Montes sunt tumo **Cap lxxxiiij.**
res terraru altissimi dicti q
sunt eminentes. Quidam aute
pprijs ex causis vocati sunt. ex quibus
notandi sunt. qui opinione maxie ce
lebrant. Mons caucasis ab india us
q ad thauru porrectus pro genau et
linguaru varietate diuersis noibz nu
cupat. Vbi aut ab oriente in extensiore
consurgit sublimitate ppi nimum can
dore caucasis nuncupat. Na orienta
li lingua caucasu significat candidu.
Est eni densissimis nubibz candidat.
Mons thauru a pleisq idem vocat
caucasis. Libanus mons est fenicia
altissimus. cui meminerunt pphie. dic
tus a thure qa ibi colligit. Cuius caps
que est sup eu ad orientale plagam
respicens. antiliban appellat. i. con
tra libanu. Amnath mons armenie
in quo archa historie post diluuium
sedisse testant. vñ et usq hodie ibide
lignoz eius videntur vestigia. Arrocenn
nu montes ppter altitudinem et fulmi
nu ictus vocati sunt. grece eni fulmen
ceranos dicit. Sunt aute in armenia
et yberia incipientes a portis taspis
usq ad fonte tygridis fluiui. Ipborei
montes scythie dicti sunt eo q supra. i.
ultra eos flat boreas. Rusei montes i
capite germanie sunt. a ppetuo ventoz
flatu noati. Nam risen grece ipetus.

Olimpus est mons macedonie pcell.
ita ut sub illo nubes ee dicant. De quo
virgili. Nubes excessit olimpus. **Comestor**
Olimpus usq ad liquidu aera euadit
super que litte inscripte in pulue per
annu repte sunt stetit immobiles. Vbi
pro nimia aeris raritate nec aues vi
ue possunt. nec phi ascendentes absq spo
gis plenis aqua aliquantu ibi manere
potuerunt. quas naribz apponentes in
crassiore aere attrahebant. Hic ma
cedonia diuidit a tracia. **Psidorus.**
Athos est mons macedonie et ipse ala
oz nubibz tantoq sublimis ut in leno
umbra eius ptendat que ab eo lxxvi. mi
liari bz sepat. Pnasia est mons thes
salie iuxta boecia qui gemino vertice
est erectus in celu. Hic in duo fundit
iuga tyrra et rusa. Unde et nuncupat
eo qd in singulis iugis colebant apol
lo et liber. Cerauni sunt montes epyri a
crebus dicti fulminibz. grece eni cerau
nos fulmen dicit. Appenninus mons d.
qi alpes penice. qa hanibal veniens
ad ytaliam easde alpes aperuit. Iuuenia
lis. et montes rupit aceto. **Item de**
Ethnas ex eodem. **Cap lxxxv.**
igne et sulphure datus est. Unde
gehenna. Constat aute huc ex
ea pte qua eury vel affrica flat habe
speluncas plenas sulphuris et usq ad
mare deductas. Que spelunce recipie
tes in se fluctus ventu creant. q exigi
tatus igne gignit ex sulphure. Unde
est qd videtur incendiū. **Solinus.** In
ethne vertice hiatus duo sunt brateres
noati. per quos eluctari erupit va
por premissis pus fremitu. qui per estu
antes cauernaz latebras longo mug
tu ultra terre viscera diu voluit. Nec
ante se flamaru globi attollunt. q in
terru strepitus antecedant. Miru hoc
est. nec illud minus q in illa feruetis
puccina mixtas ignibz niues presert.
et licet vastis exundet incendijs apias
canicie ppetua brumale detinet facie.
Ita in utroq uicta violentia est. nec ca
lor frigore mitigat. nec frigus calore
dissoluit. Quod aute in capania vesi

can. in sicilia ethnas. hoc in lucia
mons chimera est. **Ysidorus.** Pyrene
us et ipse a crebris fulminū ictibus
nūcupatus est. grece enī ignis p̄mos
vocat. Iste est qui int̄ galliā et his
paniā q̄ de industria munimētū
intiacet. Soluri a singularitate d̄.
q̄ oībz hispanie montibz solus altior
videt. Calpes est mons in ultimis fi
nibz oceanū qui diuinit̄ europā ab
africa quē athlantis finē eē dicunt
Athlas frater p̄methei fuit et rex af
frice. a quo astrologie artē prius dicunt
excogitatā. Ideoq̄ dicitur sustinuis
se celū. Ob eruditionē igit̄ discipline
et sciāz celi. nomen ei⁹ in montē af
frice diuinit̄ est. qui nūc athlas ag
noiat. qui p̄pter altitudinē suā q̄ celi
machinā atq̄ astra sustentāe videt.
Solinus athlas mons est. e medio a
renariū surgens vastitate. et educt⁹
in vicinā lunaris circuli ultra nu
bula caput tendit. qua ad oceanū ex
tendit. cui a se nomen dedit. manat
fontibz. nemoribz inhorrescat. rupibz
aspasqualet ieiunio. humo nuda n̄
herbida. Qua affricā cōtrauersus est.
felix nascentibz sponte frugibz. arboribz
p̄ceris opacissim⁹. quarū odor grauis
come cypressi siles vestiūt lanugine.
serias velleribz nichil vilioze. In eo la
tere est herba euforbia copiosa. cui⁹ suc
tus ad oculariā p̄stat claritatē. n̄ me
diocrit̄ p̄cellit vim venenoz. Vertex
semp̄ nivalis. saltus ei⁹ quadrupedes
ac serpentes fere et tū hys elephantes
occupauerūt. **Ysidorus** Alpes sūt p̄prie
montes gallie. De quibz virgili⁹. aeri
as alpes. Nam galloz lingua alpes
montes alti vocant. Hec sūt enī que
ptalie muroz exhibit̄ vicē colles sūt p̄mi
nentiora iuga monaiū. q̄ colla. Iuga
monaiū ex eo appellata sūt q̄ p̄p̄ri
tate sui iugant. Valles sūt hūilia lo
ca q̄ vulla. Hinc et cōualles depres
sa loca terraz int̄ montes. **De moribz**

Hereticis quarūda gentiū. Actor
Et de diuisione ter **Cap lxxvi.**
rarū ac regionū et locoz nōi

by atq̄ p̄prietatibz dicta sufficiant.
Nūc de diuersis moribz et extraneis
modis viuendi quarūda gentiū bar
baraz. de monstruosis q̄ gentibz pau
ca subiūgam. **Jeroni⁹ de iouina li 2°**
Quis ignorat vnāquāq̄ gentē non
cōi legē natē. sed hys quoz copia est
apud se vesa solitā. Verbi gratia. a
rabes et sarraceni. et oīs heremi bar
baricos cameloz lacte viuūt et carni
bz. quia hui⁹cemodi aīal pro tpe et ste
rilitate regionū facile apud eos et ḡg
nit̄ et nutrit̄. Hī nefas arbitrant̄
porcoz vesa carnibz. Sues enī que glā
de et castaneis radicibz siliciū et ordeo
ali solent. aut raro apud eos a peni
tus non iueniūt. Et si iueniant ali
menta non hnt que supradixim⁹. E
regione septentrionales plōs si ad esū
asinoz camelozq̄ p̄p̄llas. sile puta
būt eoz vesa carnibz. ac si lupū cogā
tur cōdē aut coruū. In ponto et fri
gia vermes albos et obesos qui nigel
lo capite sūt. et nascūt̄ in lignoz ca
rie pro magnis redditibz paterfili
as erigit. Kursū orientalis et libie po
pulus q̄a per desertū et calidā here
mi vastitatē locustarū nubes reppū
tur locustis vesa moris est. Cōpelle
frige et ponticū ut locustā comedat.
nefas putabit. Coge syrū afrū et am
bem. ut vermes ponticos gluciat ita
eos aspiciet ut muscas millepedias
et lacertas. q̄q̄ syri et cocodrillis ter
renis. atri etiā lacertis viridibz vesa
soleant. In egipto et palestina p̄pter
boū raritatē nemo vacā cōedit. In
nrā puincia scelus putant vitulos
deuorare. Vnde et ipator valēs nu
per legē dedit per orientē ne q̄s car
nibz vituloz vesteret. utilitati agri
culture p̄uidens. et pessimā iudaizā
tis vulgi emūdans consuetudinē. pro
altilibz etiā lactantes vitulos sumē
tis. Numades et trogodite et sate et
hunoꝝ noua feritas semitrudis ves
tant̄ carnibz. Porro utiosagi gens
errans in litore maris rubri supra
petras solis calore feruentes assant

pisces. et hoc solo alimento victitant
Sarmate q̄ wandali et inuicabiles ali
e gentes equoz et vulpiū carnibz de
lectant. Quid loquar de cetis natioibz
cū ip̄e adolescentul⁹ in gallia videri
scotos gentē britānicā hūanis vesca
carnibz. Et cū per siluas porcōz et ar
mentoz pecudūqz greges reperiant.
pastoz nates et feiaz papillas solē
abstāde. et has solas delicias arbitri

Sterū de eodem. Cap lxxxvij.
cotoz natio pprias vxores nō
habet. sed ut auqz libitū fuit
pecudū more lasciuūt. Pse. medi in
di. ethiopes regna nō mediocria et
romano ip̄erio paria cū matribz et
auis et neptibz et cū filiabz copulāt.
Masagete et derbices miserios pu
tane q̄ egrotatiōe moriūt. et pntes qz
natos p̄inuos tū ad senectā venerit
iugulatos deuorant recti⁹ eē dicentes
ut a se potius q̄ a vermibz sumāt.
Tybāreni quos dilexerūt senes suspe
dūt in patibulo. Hyrcani volucribz
et canibz semiuuos picūt. caspij eis
dem bestijs mortuos. Sate eos qui a
defunctis amati sūt viuos infodiūt.
cū ossibus mortuoz. Bactrij canibz ad
hoc nutritis subiciūt senes. Qd̄ cū alex
andri prefectus nicanor emendare vo
luisset pene amisit puincia. **Solinus**
Post inhuānos ritus p̄mos hoīm se
res cognoscim⁹. qui aquaz aspgine
mūdatis frondibz vellera arborū
āminiculo depectūt liquoris et
lanuginis tenerā subtilitatē humo
re domant ad obsequiū. Hoc illud se
riā est in vsū publicū dāpnose veri
tatis admissū. eo q̄ ostendē potius cor
pa q̄ vestire p̄mo feis nūc etiā viris
p̄suasit libido luxurie. Seres ip̄i qd̄e
mites et int̄ se quietissimi. alias vero
reliquoz mortaliū cetus refugiant
adeo ut ceterarū gentiū cōmercia ab
nuant. Primū eoz flumiū mercatōes
ip̄i tūseūt. in cui⁹ ripis nullo int̄pre
te lingue cōmercio. sed disposito rerū
precio oculis estimātibz sua tradunt
nrā non emūt. **Clemēs libro ix.**

Apud seres neqz metrix neqz adultēa
neqz fur ad iudiciū duat. neqz occisus
homo ibi ferti aliqui. Sed est apud eos
legū suaz metus vehemencior q̄ gene
sis ostellatio. Hij in ijao orbis terraz
habitāt. Seres q̄a caste viuūt nec e
rugine nec grandine nec pestilencia
nec malis hui⁹ moī affligunt. q̄a nec
postceptū adiri apud eas feiaz fas ē
neqz cū purgat. Carnibz imūdis nō
ibi vesatur. sacrificia nemo nouit. Se
cundū iusticiā oēs sibip̄sis iudices sūt
ideo non castigant hui⁹ moī plagis.
sed plimū t̄pis in vita durantes abs
qz egritudine vitā finiūt. moribde at
imūditate pro p̄cto solent accidē. **Solin⁹**
Essedonū moris est p̄ncū funera. p̄scqz
cannibz et primoz corrogatis cetibus
corpa ip̄a laniare dentibz. ac pecudū
mixta carnibz dapes face. capiti etiā
ossa auro intincta ad poculoz tradē
ministeriū. Sathotauri pro hostijs
cedūt aduenas. Sathatei auro arge
toqz dāpnato inctū se a publica a
uaricia vindicauerūt. **Adhuc de eodem**

Satharū interij **Cap lxxxvij.**
habitanāū aspior ritus ē. Spe
tus incolūt. poula non ut
essedones sed ijmicōz capitibz molū
tur. amant prelia. iterēptoz truoze
e vulneribz ip̄is bibūt. De nūo cediū
honor crescit. quarū exptē eē apud eos
probiū est. Hastu mutui sanguis se
dus sanctiūt. non suo tm̄ more. s̄ me
dorū quoqz usurpata disciplina. **Iustin⁹**
libro 2. Sathē agrū non extent. nec
dom⁹ ulla aut tectū aut sedes est ar
mentis et pecoribz semp pascētibz
et per icultas solitudines errantibz.
Vxores et liberos serū in plaustis ve
hūt corijs tectis ymbriū hyemisqz cā
quibz pro domibz utūt. Iusticia gen
tis ingenijs non legibz culta ē. Nullū
scelus apud eos furto graui⁹ pro eo q̄
sine munimēto alimenta habent. au
rū et argentū non appetūt. lacte et
melle viuūt. Lane ac vestū usus ig
notus est. q̄qm̄ cōtinuis frigoribz u
tant. Pellibz ferinis ac murinis vitū

tur. Hec continencia illis mox quoque iusticia edidit. nichil alienum concupiscentibus. Quippe ibi diuiciarum cupido est ubi et usus. **Solinus.** Garamantica ethiopes matrimonia nesciunt priuata. sed omnibus in ueneri vulgo licet. Inde est quod filios matres tamen recognoscunt. nam paterni nominis nulla reuerentia. Quis est uerum patrem nouit in hac luxuria incestu lasciuientis. **En** per garamantica ethiopes in omnes populos degeneres habent. nec immerito quia afflictata castitatis sue disciplina successione notitia ritu improbo perdidit. Nomen ethiopi late patet in parte affricana qua meruem uidentur liba. plurime eorum sunt et varie nationes. harum e numero numades thynochephalorum lacte uiuunt. Serbote longi stant per pedes. zachei captos venantibus elephantes deuorant. arabes scenite causas nois inde ducunt. quod tentorijs succedunt nec alias domos habent. Ipa autem tentoria alia sunt. Ita nuncupant uelamentum caprarum pilis texta. Preterea suillis carnibus prorsus abstinent. Sane hoc animalis genus si iuuetum illo fuit moritur illico. Arabes longe lateque diffusi diuersis moribus et cultibus uiuunt plurimis. crinibus intonsis mitrata capita redimitu pari. per rafa in cute barbari commercijs student. aliena non emunt. uendunt sua. Quippe et mari et siluis diuites. Umbrae que nobis dextre sunt illis sinistre. per eorum quibus asper uirtus est angues edicunt. Nulla uelamentis cura corporis accipit. osio fagi notant. Trogodite specus excauant. illis tegunt. Nullus ibi habendi amor. a diuitijs paupertate se abdicauerunt uoluntaria. Tantum lapide uno glant que exacanthaliu notantur. tam diuersis notis sparsu ut legemaru colores in puo orbiculo eius deprehendant. Homines illi carnibus uiuunt serpenciu. ignarique sermonis strident potius quam loquunt. Augile uo solos colunt inferos. feias suas primis noctibus nuptiarum adulterijs cogunt parere. mox ad perpetuam pudicitiam legibus stringunt seuerissis. Galasantes

abstinent a prelijs fugiunt comertia. nulli exero misceri sinunt. **De eodem.**

Quoniam Raabus barbaris **Cap. lxxix.** inest et teptus uite et ex qua da nali sapie disciplina concordant oes ad interitum uoluntarium dum nonnulli eorum putant ob eum cum aias reuertit. alij non extinguunt sed beatas fieri. magis apud plurimos luctuosa sunt puerperia. Denique recens natum fletu parens excipit. Contra leta sunt funera adeo ut exemptos gaudijs persequantur. feie eorum tenaces castitatis insiliunt uogos defuitorum coniugum. et quod maximum insigne castitatis ducunt. precipites in flamas eunt. Traces corporum magnitudine omnes homines antecedunt. ceruleis oculis ac trua visu. terrifico sono uocis. annosa etate. Edificia modice ab humo eleuata. anona eodem semper tenore. uices nesciunt pomis habundant. In regis electione non nobilitas preualet sed suffragium uniuersorum. Plus est eligunt spectatum moribus et iuuetatam clementiam etiam annis graue. Sed hoc in eo quod ritur tui liberi nulli sunt. Nam qui pater fuit etiam si uita spectat ad ege dum non admittit. et si forte dum regnat pignus sustulerit potestate exiit. Maxime hoc custodit ne fiat hereditarium regnum. Deinde etiam si rex maxime preseat equitate. noluit ei totum licere. Ipse ergo rectores accipit ne in causis capitum solus iudicet. Quod si etiam ipse in prelo aliquo arguitur morte multatur. non tamen ut manu attrectet. sed consensu publico rerum omnium interdicta ei facultate etiam colloquij potestas primo denegatur. Scelonophagi non alia quam testudinum carne uiuunt. hirsuti omnes facientur que sola lenis est. Item corpus piscium uestunt. **De eodem. Cap. xc.**

Indie montana pigmei tenentur at hijs quibus uicinis est oceanus sine regibus degunt. Pandea gens a seijs regitur. cui regina prima affigit herculis filia. Indis omnibus est plura resaries. non sine fuce cerulei aut crocei coloris. cultus precipui in gem

mis. nullus funerū apparat. Præter
 aut uile aut archelai regū libris e-
 ditū est in quātū mores p̄lor̄ dissonāt.
 habitus q̄ discrepantissim⁹ est. alij
 lineis alij laneis pep̄lus vestiūt. Ps
 nudi ps obscena t̄m̄ amiculati pl̄m̄
 etiā inflexibilibz libris circūdati. quidā
 p̄li adeo p̄ceri ut elephantos velud eq̄s
 facillima insultatōe trāsiliant. Pluri-
 mis placet neq̄ aues occidē neq̄ vesti-
 carnibz. pl̄m̄q̄ t̄m̄ piscibz alij x̄ma-
 ri viuūt. Sūt qui p̄rimos et p̄ntes p̄-
 usq̄ annis aut egritudine in maciem
 eant. velut hostias cedūt. deinde pemp-
 tor̄ viscera epulas habent. qd̄ ibi non
 sceleris sed pietatis loco numerāt. Sūt
 etiā qui t̄m̄ m̄cōbuere morbidi. paula
 ceteris in secreta abeūt nichil anxie
 mortē expectantes. Phos habent indi-
 et gymnosophistas vocant qui ab ex-
 ortu solis usq̄ ad occasū stentis oculis
 orbē candentissimi syderis stuent. i glo-
 bo ignis r̄nantes quedā secreta are-
 nisq̄ feruentibz p̄p̄tē diē alternis
 pedibz insistent. **Herodotus de iouianū li-
 bro 2o** Indi ut oēs pene barbari v̄ros
 pulcherrimas h̄nt apud eos lex est ut
 v̄ros karissimā. t̄m̄ defūcto marito tre-
 met. Nec igit̄ stendūt int̄ se de morte
 viri. et ambicio sūma est certanā.
 testionū castitatis digna morte decer-
 ni. Itaq̄ victrix in habitu ornatuq̄
 pristino iuxta cadauer defūcti accu-
 bans aplexans illud et osculans. et
 subpositos ignes pudicie laude stēp-
 nens. puto qui sic morit̄ secundas nup-
 tias non requirit. **Itē libro 2o** Barde-
 sanes vir̄ babilon⁹ in duo dogmata
 apud indos gymnosophistas diuidit.
 quoz vnū appellat branchanas alte-
 rū samaneos. Qui t̄m̄ t̄m̄ t̄m̄ t̄m̄ t̄m̄
 ut vel pomis arborū iuxta gangen
 flumiū vel publice corize et farine alā-
 tur cibo. et t̄m̄ rex ad eos venit adorare
 illos solutus sic p̄ceq̄ p̄uicæ sue i eoz
 precibz arbitrari fit. **Ambrosius de ex-
 cessu satyri libro 2o** De eodem
Itaq̄ feruēt eē Caplin xxi.
 precepta que viros iubeant

muliebri ueste induē si merori indulge-
 ant. eo q̄ mollē et effeiatū iudicauerūt
 in viro luctū. Deforme est etiā eos q̄ p̄
 fide pro religione. pro pat̄. pro eq̄tate
 iudicij atq̄ intentiōe virtutis obuiū
 morti pectus offerre debeant. merē in
 alio graui⁹ qd̄ in se si causa exegerit
 expendendū est. **Julius celsus** Brutones
 lepore et gallinā aut anserē gustare
 fas non putant. hec t̄m̄ alij animi
 voluptatis cā. Nota ibi sūt tēpernatio
 ra q̄ in gallia remissioribz frigoribz.
 Interiores plerūq̄ frumētā non serūt
 sed lacte et carne viuūt. pellibz vestiūt.
 Oēs vero se brutāni inficiūt. ultro ceru-
 leo colore. atq̄ horridiores sūt in pug-
 na asp̄. Capilloq̄ sūt p̄m̄isso atq̄ oī
 pte corpis r̄sa. præter caput et labiū
 sup̄ius. V̄ros habent deni duodeni t̄m̄
 se cōes et marie fr̄es t̄m̄ fr̄ibz. parētes
 q̄ t̄m̄ liberis. Sed qui sūt ex hys nati
 eoz h̄nt. quo p̄m̄ virgo queq̄ deduc-
 ta est. **Heliodorus li. xvij.** Xenophon in lib
 de vita cyri polenta et cardanio x̄ sale
 et pane. psas asserit vititare. **Valerius
 lib. 2o** Pse non aspiciūt liberos suos p̄
 usq̄ septē impleuerūt annos. quo puulo
 vū amissionē equiore aīo sustineant.
Herodotus de iouianū li. 2o Coge egyptū ut
 ouū lacte vestat. cōpelle si vales pe-
 lusiote ut manducet cepas. Singule
 pene in egypto ciuitates. singulas bes-
 tias et monstra venerāt. qd̄ t̄m̄q̄ coluc-
 rint hoc t̄m̄olabile et sacrū putant.
 Vnde et vrbes quoq̄ apud eos quoq̄ ex
 aīaliū vocabulo vocant̄ leonto. t̄m̄o.
 lico. beustis. thymius qd̄ int̄pretat̄ h̄m̄-
 tus. Et ut scirem⁹ quales deos semper
 egyptus recepisset nup̄ ab adriani ama-
 sio vrbs eoz anthinous appellata est.
 Puides igit̄ q̄ non solū in esu. sed in
 sepulturis et cōnubijs et in oī diuisiōe
 vnaq̄q̄ gēs suo ritu et p̄p̄tati bz vi-
 taret. et hoc eā putare legē qd̄ didiat
Psidorus li. xi. De quibusdā monstruo-
Sicut aut̄ s̄is gētibz. **Cap. xxiij.**
 in singulis gentibz quedam
 monstra sūt hoīn. ut in vni-
 uerso gnē hūano quedā monstra sūt

genau. ut gygantes. cynocephali. cyclopes. &c. Gygantes dicuntur iuxta greci sermonis ethimologiam qui eos gygenas existimant. i. terrigenas eo quod eos fabulose parens terra imensa mole et silēs sibi genuit. Se. enī terra appellat. Genisi gena. licet terre filios vulgus vocet. quorum genus incertū est. falso autē opinantur quidam imperiti de de scriptis sacris. preuaricatores angelos cum filiabus hominum ante diluuiū carnis se et ex inde natos gygantes. i. nimium grandes et magnos fortes viros de quibus terra completa est. **Glō sup genesis.** Gygantes homines potentes imanes corporibus superbi viribus. inconditi moribus. **Isidorus** Cynocephali appellantur eo quod canina capita habeant. quosque ipse latratus magis bestias quam homines confitetur. Hi in india nascuntur. Cyclopes eadem india gignit. dictos cyclopes eo quod unum habeant oculum in fronte media prehibent. Hi et agriophagite nuncupantur. pro hoc quod solas ferarum carnes edunt. Venias in libia credunt truces sine capite nasci et os et oculos habere in pectore. Alios sine ceruicibus gigni oculos habentes in humeris. In ultimo autem orientis monstruose gentium facies scribunt. alie sine naribus. equali totius oris planicie informes habentes vultus. Alie labro subteriori adeo prominenti ut in solis ardoribus tota ex eo facie stegant dormientes. Aliis creta esse ora modico tantum foramine calamis auenarum passus haurientes. Nonnulli sine linguis esse dicunt. iuice pro sermonibus utentes nutu siue motu. Panathios apud saciam esse ferunt. tam diffusa magnitudine aurium ut omne corpus ex eis stegant. Pan enim greco sermone esse. othe aures dicunt. Archahatre in ethiopia prout pecora ambulare dicunt. Quadragesimum autem annum nullus supergreditur. Satyri hominidones sunt adunas naribus. cornua in frontibus et caprarum pedibus silēs. qualē in solitudine sacis anthoni vidit. Qui etiam interrogatus dei seruo respondisse fertur dicens. Mortalis

ego sum unus ex acolis hēmi quos vario errore delusa gentilitas faunos satyrosque et incubos colit. Dicunt quidam et siluestres homines quos nonnulli fatuos fictarios vocant. Scapodum gens fertur in ethiopia singulis cruribus et celeritate mirabili quos scapodas greca vocant. eo quod per estum in terra resupini iacentes pedum suorum magnitudine adubrent. Anthipodes in lidia plantas versas habent. posturam et octonos digitos in plantis. Ppodes in scythia sunt humanam formam et equos pedes habentes. **De eodem. Cap.**

Item in india ferunt esse. **xcij.** gentes. que macrobrii nuncupantur. xij pedum staturam habentes. vni et nuncupati sunt. Macroon enim greci longum dicunt. Est et gens ibi statim cubitalis. quos greca a cubito pigmeos vocant. de qua super diximus. Hi montana india tenent quibus est vicinior oceanus. Phibent et in eadem india gentem esse ferarum que antiquos accipiunt et octauum vite annum non excedunt. **Solutio** Arimaspi gens circa ditelon posita. vnicula gens est. Ultra hos et triphicum iugum regio est assiduis obsessa nubibus. Humanopodes fluxis visibus trurium serpunt potius quam incedunt. et per gendi usum lapsu magis destinant quam gressu. Apollonides phibent in scythia ferias nasci que bithie vocantur. hasque in oculis pupillas geminas habere. et punice visu si forte irate aspexerit. Hec sunt et in sardinia. Megasthenes per diuersos indie montes esse scribit. nationes capitibus caninis. armatis unguibus. amictis vestitu tergoz. ad sermonem humanum nulla voce. sed latentibus tantum sonantes rictibusque. Apud thesiam legitur quosdam ferias semel parere. natosque canos ilico fieri. Esse rursum gentem alteram que in iuuentute tana sit nigrescat in senectute ultra eum non terminos phennit legitur. Monoculos quoque ibi nasci singulis cruribus et singulari pricitate. qui ubi defendi se velint a calore resupinati plantarum

suarū magnitudinē iūmbrent. Gangis fontē qui excolūt nulli ad escā opis indice odore pomorū viuūt siluestriū. Longiusq; p̄gētes eadē illa in presidiiū gerūt ut olfactu alant. Et si forte tetriore sp̄m inuenerint exanimari eos certū est. Phibent et gēte esse feiarū que q̄nquēnes capiāt sed ultra octauū aūū uiuendi sp̄aū n̄ non p̄trahūt. Sūt qui terribus carent et in hūeris h̄nt oculos. Sūt qui siluestres corpe h̄ra caninis dētibz stridore terrifico. Apud eos v̄s quibz ad uiuendi rationē exattior cura est. multe vxores in eiusdē v̄i coeūt matrimonii. Et cū maritus decesserit. apud grauios iudices suā queq; de meritis agūt causā. Et que officiosior cetis suā vicerit iudicantiū. hoc palme refert p̄miū. ut arbitrio suo ascendat rogiū cōiugis. et supremis ei⁹ semetipaz det i flāmis. ceteri cū nota viuunt. **Psidor⁹**

De fabulosis portētis Cap̄ xliij.

Dicunt autē et alia hoīm fabulosa portenta que non sūt si ficta in rerū causis interpretantur. ut gereonē hispanie regē tripli forma p̄ditū. fuerūt enī tres fr̄s tante cordie ut in tribz corpibz q̄i vna aīa eēt. Gorgones quoq; meretricis crinitas serpentibz que aspicientes se vertebant in lapides. h̄ntes v̄nū oculū quo iūcē vtebant. fuerūt enī tres sorores v̄nū pulchritudis q̄i v̄nū oculi. que ita spectatores suos stupefē faciebant ut vertē eos putarent in lapides. Syrenas tres fingūt fuisse ex pte virgines. et ex pte volucres h̄ntes alas et vngulas. quarū vna voce. altera tibis. tertia lira canebāt que illectos nauigantes sub cantu i naufragiū trahēbant. S̄cōm vitatē autē metrices fuerūt que t̄sēntes q̄a deducebant ad egestatē hys fite sūt inferre naufragia. Alas autē habuisse et vngulas q̄a amor et volat et vulnērat. Que inde in fluctibz cōmorasse dicunt. quia fluctus veneris creauerūt.

Sallā q̄ ferūt seīaz capitibz succinctā caninis cū latratibz magnis. p̄ter fretū stali maris in quo nauigātes vertibz cōcurrētū vndarū exēriti. latrare existimāt vndas. q̄s sorbētis estus vorago collidit. fingūt et mōstra quedā irōnabiliū aiāncū ut cerberū infernox tanē tria capita habentē. significantes per eū tres etates. per q̄s mors hoīez deuorat. i. infancia iuuetutē senectutē. Quē quidē ideo d̄m cerberū putant. q̄i creobros. i. carnē vorans. Dicūt et ydrā serpentē cū nouē capitibus. que latine scedra dicit. q̄d vno cōsotria capita excresebāt. Sed ydrā cōstat locū fuisse euometē aquas vastantē vna ciuitatē. in q̄ vno meatu clauso multa erūpebant. Qd hercules videns loca ipa exussit. et aque clausit meatus. Nā ydra ab aqua dicta est. Hui⁹ mencione facit ambrosius in similitudinē heresi dicens. Heresis enī velut quedā ydra fabularū vulneribz suis creuit. et dū sepe recidit pullulauit igni debita incendio q̄ pitura. fingūt et chymērā triformē bestia. ore leonis. postremis p̄tibz draconis. media capre. vomētis ignē. Quā quidā phisiologi nō aiāt. sed sicilie mōtem aiūt eē quibusdā locis leones et m̄pas nutriētē. quibz v̄a ardēt. q̄busdā plenū serpentibz. Hūc bellozo fontē habitabile fecit. Vn̄ chymērā legit oca disse. Centauris autē species vocabulū indidit. i. hoīez equo mixtū. Quos q̄dē fuisse equites thessaloz dicūt. sed pro eo q̄ discurrētes in bello velut v̄nū corpus equoz et hoīm viderēt inde centauros fictos asseruerūt. Porro monocentaurū nomē sūpsisse ex tauro et homine. qualē bestia dicit fabulose in laborinto inclusa fuisse. **De q̄ ouidi⁹**

Semibouēq; virū. semiuirūq; bouē. Onocentaurū autē vocari. eo q̄ media hoīs sp̄e. media asini eē dicit. sicut et yppothamos q̄ equoz hoīm q; in eis nā iūctā fuisse putat. **De triformatis Ca. xlv.**

Scribūt autē et quedā monstruosē hoīm triformatiōes et cōmutatiōes in bestias sicut de

illa maga famosissima grece que so-
cios q̄ vltis mutasse ferē in bestias
et de archadibz qui sorte ducti trīsnata-
bant quoddā stagnū atq; ibi uertebā-
tur in lupos. Nam et diomedis socios ī
volucres fuisse uersos non fabuloso mē-
dacio sed historica affirmatiōe firmat.
Sed et quidā asserūt strigas ex hōibus
fieri. Ad multa enī latrocinia figure
sceleratorū mutant. siue magias arti-
bus siue herbarū beneficio totis corpi-
bus in feras trāsēūt. Siquidē et per na-
turā pleraq; mutacionē recipiūt. et cor-
rupta in diuersas spēs trāsformāt. si-
cut de vitulorū carnibz putridis apes.
sicut de equis scarabei. de mulis lotus-
te. de cancriis scorpiones. **Quidi⁹** Cona-
ua litorei si demas brachia cantri. Scor-
pion exhibet. caudaq; minabit vnca.
Solin⁹. Aeuu ut accepim⁹ estatis tē-
poribz in lupos trāsfigurāt. Dein spa-
tio exacto. qd̄ huic sorti attributū est.
in pristinā faciē reuertūt. **Plis** istis
deus mars est. pro simulacris enses co-
lūt. hōiesq; victimas hnt ossibz adolēt-
ignes focorū. **Selonij** ad hos pximant.
De hostiū autibz et sibi indumēta faciūt
et equis suis tegmina. **Helinand⁹** **Nixij**
Memini me adolescentulū audisse a
nōnullis pro vero narrari qd̄ in terri-
torio beluacensi erat quidā rustic⁹ qui
dū vxor ei⁹ lauaret ei caput quosdam
articulos manūū pueri ex ore euomu-
it. Opio autē nimis vulgata erat in
lupū illū per diuersa tpa trāsformāi.
Hec autē opinio per illū vomitū arti-
culorū pueri vehemētā confirmata est.
Itē libro viij. Lemures autē siue larue
nichil aliud sūt qd̄ terribiles vmbre. vlt
aiarū dāpnatarū. vel nequissiorū rīmū-
dorū spūū. Quarū nā teste iheroni⁹ dicit̄
ēē terrē puulos et in angulis garricie
tenebrosas. sed harū terrorū utilis sig-
no crucis q; opposito ut fum⁹ euanescat.
Actoz. De ortu ragau et regni sathaz.
His de diuisione **Caplin** **xxvi**
terraz ac varietate gentiū
prosecutus nūc ad historiā re-
deam⁹. Phalech nūc ēēt annorū xxx. ge-

nuit reu vel ragau. āno. s. etatis 2.
cxxxij. mūdi vō. q. d. lxxxvij. Sub
ragau regnū satharū exortū ē. Qd̄
licet antiquissimū sitū quatuor tamē
pncipalia regna nō xpūtat. quia bar-
barorū fuit. **Justin⁹** lib. 2. Viri sathaz
pthos et bactricanos. seie vō amazo-
nū regna ididerūt. Inter sathas et
egiptios diu contencio de gnīs antiq̄-
tate habita est. Sathas antiq̄ores visi-
sūt. Primū eis bellū intulit vxoris
rex egipti qui eū fugauerūt. Egiptū
occupassent nisi eos paludes phibuis-
sent. Inde reuersi asiā domuerūt. mo-
dico tributo iposito magis in tytulū
iperij qd̄ in pmiū victorie. xij annis
pacande asie imorati. ab vxoribz reuo-
cant. Hys asia per mille et quingētos
annos vectigalis fuit. cui⁹ tributi pē-
dendi finē nūc iposuit. Medio autē tpe
duo reges iuuenes ylion et scolopit⁹
domo pulsi per actionē optimatū. in-
gentē iuuentutē secū traxere. et in ca-
padoce ora iuxta amnē trimedotē
consedē. Vbi occupatis thenustijs cam-
pis per multos annos spoliantes fini-
timos. spiraciōe pplorū per insidias
trucidant. Quorū vxores arma sumē-
tes et viros qui domi remanserant
interficiūt. Tūc armis pace quesita si-
nitimorū cubit⁹ ieuunt. mares q̄ nas-
cebant̄ interficiūt. virgines reseruāt
quas non lanificio sed armis et eqs
et venationibz assuefaciūt. iustis in-
fantiū dexterioribz mānis ne sagit-
tarū ictus impediret. Hys due fuerūt
regine marchesita et lampedo. vici-
sim terminos defendentes. marte se-
genitas predicātes. Maiore pte euro-
pe subiecta aspā occupauē. Epheso
multisq; alijs vrbibz conditis pte qd̄
atus cū ingenti preda domū mittūt.
relique ad tuendā aspā remanserūt.
que cū marchesim concursu barbaro-
rū inficiūt. Cui successit orthia filia
cui preter singularem belli scām eximi-
a seruate in oēm eūū virginū ad-
miratio fuit. **De ortu saruch et reg-
ni egiptoz.** **Actoz.** **Cap** **xxviij.**

Reu vero qui et regni tū eēt ānoꝝ
xxxij. genuit saruch .s. āno 2^e
etatis dxij. mūdi vō. q. dat. xix.
Sub hoc ortū est regnū egipti qd̄ dura-
uit usq; ad octavianū augustū non tū
stīnue. sed factis quibusdā int̄ruptioib; .
Vbi p̄mū regnauit zones. **Et cōtinuā au-**
sebi Porro a tpe natiuitatis abrahe
regnauit egiptus thebei annis cxx. De-
inde pastores. ipi sūt pharaones ānis
clij. Deinde post xvij dyapolitanōꝝ dy-
nastiā p̄mus regnauit amosis ānis
xxv. et cepit āno xxij ducats ioseph. 2^a
cebron annis xij. 3^a ameneses xxi q̄rt^o
mesres. xij. q̄nt^o mispharmothosis. xxi.
sextus thomosis. ix. septim^o amēnophis.
xxxi. octau^o thorus. xxxvij. non^o acen-
tris xij. decim^o achoris vij. xi^o tendres
xvij. xij^o aceres vij. xij^o alius aceres
xv. xij^o armagis qui et danaus v. xv^o
remesses qui et egiptus lxvij. xvi^o me-
nopes xl. Post xvij dynastiā egipti i
patore suo ut ceperūt quoz p̄m^o sechus
annus lv. regnauit. 2^a ramles lxvi. 3^a
amēnophes xl. q̄rt^o agamenemes xxi.
q̄nt^o theores vij. Postmodū vō sequit̄ vi-
cesima dynastiā dyapolitanōꝝ et ipa-
uerūt eis dyapolitam ānis dxvij. In
xxi dynastiā regnauit semendis ānis
xxvi. pseusennes xli. neferteres iij. am-
menopolis ix. oriochoz vi. spremate ix.
spusennes xxxv. Vicesima 2^a dynastiā
sysonchus regnauit ānis xxij. orsothon
xv. Chacelotes xij. Vicesima 3^a dynastiā
petubastes ānis xxv. orthoson ix. psam-
mus x. Post xxij^a dynastiā bochoris q̄
egiptiis iura stituit. sub quo etiā agn^o
locut^o est. regit ānis xlij. Vicesima q̄nta
dynastiā sabathon ethiops ānis xij. Se-
bicus xij. theracis ethiops. xx. merres
ethiops xij. sephinatis vij. neceseps vi.
nechao vij. psameticus. q̄ et psammi-
tes xij. nafres xix. amasis xlij. Quib;
cōpletis obtinuit egiptū tābises q̄ et
nabugodonosor rex psarū anno q̄nto
iperij sui. Et sic finitū est regnū egipti
usq; ad tempus artaxersis qui
et assuerus. **De ortu nachor et reg-**
ni assyriōꝝ. . . Caplin. xxvij. . .

SAruch tū eēt annoꝝ xxx genuit
nachor āno. s. etatis 2^e cxxij. mū-
di vō q. dat. xlix. Sub hoc orta
sūt duo regna. s. assyriōꝝ et sicioniōꝝ belo
et egiptio illic regnātib; ut ait beda i
cronias suis. Porro iuxta eusebiū āno
p̄mo abrahe qui fuit a diluuiō cxxi^a
mūdi vō p̄ncipio q. dat. xlviij. P̄m^o
rex assyriōꝝ nin^o fili^o belu regnauerat
ānis xlij. et deinceps regit x. regit
enī annis liij. quoz xlij^o nat^o est abra-
hā. Postmodū regnauit semiramis vx-
or nini ānis xlij. tercio zameus filius
nini et semiramidis ānis xxxvij. q̄rt^o
arrius ānis xxxv. arali^o xlvi. xerses xx
xvij. annametes xxxvij. Octauo belo-
cus xxxv. ix^o belens liij. x^o altadas xxxij.
xi^o manut^o xxx. xij^o machabes xxx. xij^o
sperus xxxij. xij^o manubis xxx. xv^o spa-
retus xl. xvi^o astachad xl. xvij^o amintes
xlv. xvij^o belocus xxv. xix^o bellosparis
xxx. xx^o lampides xxxij. xxi^o sosares xx.
xxij^o lamperes xxx. xxij^o paunias xlv.
xxij^o sosarin^o xix. xxv^o mirres xxvij.
xxvi^o tantanes xxxij. xxvij^o tentens xl.
xxvij^o thimeus xxx. xxix^o derail^o xl. xxx^o
eupales xxxvij. xxxi^o laostenes xlij. xx
xij^o phiritiades xxx. xxvij^o cōfracte^o xx.
xxvij^o offratenes v. xxxv agrosopes xl
ij. xxxvi sardanapall^o xx. Et tūc arba-
tus medus ipio assyriōꝝ destructo reg-
nū t̄stulit in medis. s. q̄rt^o āno aza-
rie regis iude. Et supputant^o oēs āni
regni assyriōꝝ a p̄mo āno nini usq; ad
istū q. et xl. **Helynand^o. De ortu regni**
assyriōꝝ. Cap. xxix.
Regnū vō sicioniōꝝ qd̄ etiā sub nachor
habuit iūcū durauit usq; ad
annū heli sacerdotis xxix. Et fuerunt
reges xxvi a p̄mo egiptio usq; ad ulti-
mū zeusippū hoc mō. Egiptio regna-
uit ānis liij. thelchines vel telchim^o xx.
apis xxv. a quo apia que prius egiptio.
Thelchion uel telrion liij. egiptio uel
egyptus xxxij. Thurimachus xlv. leo-
cappus vel leucappus liij. mesappus vel
messappus xlvij. erachus vel erastus
xlvij. plenn^o uel pleneus uel pleniact^o
xlvij. ortopolis lxij. marathi^o vel ma-

rathias xxx. marathus xx. ethyrcus lv.
thoras uel thoras xxx. epopeus vel eu-
popeus xxxv. Laomedon xl. sicion xlv.
a quo sichonia. polibus xl. innachus
xlv. festus viij. vel vij. adorastus iij.
polifides xxxi. pelasgus xx. zeusippus
xxxii vel xxxij. Qui anni oēs insimul
faciūt dccc et xlv. vel duos min⁹ p̄t
diuersū nūm festi et zeusippi. Post hos
constituta sūt sacerdotes taruij. q̄ carni
offerende presuerūt per ānos xxxij sicut
legit̄ in cronias. **Actoz. De ortu thare**

Nachoz cū eēt et sine 2^a etatis.
annoz xxxix genuit **Cap. 5.**
thara anno .s. etatis 2^a cxxxij.
mūdi vō a dccc lxxvij. In thare t̄mā
2^a etas que t̄m usq̄ ad ortū abrahe extē-
dit 4. usq̄ ad ānū thare lxx. et habuit
annos cxxij. Prima aut̄ hūit. a dclvi.
Sicq̄ ab hāo mūdi usq̄ ad ortū abrahe
fluxerūt anni a dccc xlvij. Et hoc s̄
hebraicā vitatē. Sedm aut̄ lxx longe
plures. **Orificus in p̄ facōe lib de hōmestā.**
Ab adam enī usq̄ ad ninū vegē q̄n na-
tus est abrahā sūt anni 3189. qui ab
historiographis uel omissi uel ignora-
ti sūt. A nino aut̄ uel abrahā usq̄ ad
natiuitatē xp̄i sub augusto anni.
2071. in quibz actores ac scriptores in-
se oīm oia negotiaq̄ triuerūt. **Actoz.**
De hys aut̄ gnāciōibz ait clemēs in lib^o
p̄^o sic. Nona gnāciōe nati sūt ḡgan-
tes imensis corpibz editi. aduersū quos
diuina puidencia diluuiū eduxit. de cā
gnāciōe. Duodecā vō gnāciōe accepe-
rūt hoīes preceptū dei ne sanguīes de-
gustarent. p̄pter hoc diluuiū factū est.
Tercadecā vō gnāciōe medius ex tri-
bus filijs noe faciens iūriā p̄t poster-
itati sue ex maledicto cōdicōez seruitu-
tis induxit. Quādecima gnāciōe q̄-
dā ex maledicta p̄genie. p̄t̄ ar̄te ma-
gicā prim⁹ arā statuit. demonibz ho-
norē. sanguīs p̄ l̄ms ded̄. Quādecima gnā-
ciōe hoīes ydolū statuentes adorauerūt.
usq̄ ad quod t̄pus data diuinit⁹ hebre-
orū lingua tenuit monarchiā. Sex-
tadecā vnusq̄ sortis sue locū p̄p̄ij
vocabuli sui appellaciōe signit. Septi-

mādecā apud babilonē p̄m⁹ reguit
nēroth et urbē construxit. Inde migra-
uit ad psas. eosq̄ ignē colere docuit.
Octauādecā vites mutare facit sūt.
excitatus instituti. arma et iudices et
leges sanxite. tēpla s̄struata et p̄ncipes
genciū tanq̄ dij adorant. Nonādecā
posteri cham p̄p̄ios t̄minos excedētes
quos in occidentalibz p̄tibz sorte suscepe-
rant. eos qui medit̄ terre sortiti fuerūt
in terris orientis expulerūt. et usq̄ ad
psidē fugauerūt. et in locū eoz succē-
serūt. Vicesima ob incesti crimē p̄mū
morte p̄p̄ia fili⁹ aī p̄ez defunct⁹ est.
Ex genesi apoc̄fa. Tūc ceperūt hoīes in-
spicē in astris et inchoauerūt yma-
ginari ex hys et diuinaōes face. et
filios suos et filias trahicē per ignē.

Actoz. De ortu abrahe. et de nino q̄ et
thare zoroastre. Cap. 6. p̄mū
Nachoz cū eēt lxx annoz genuit
abraham. in quo tertia etas
habuit iūcū. **Eusebi⁹ in annal.** Anno vij^o
abrahe nino condidit ciuitatē ninuē
in regione assyrioz quā hebrei vocāt
niniuem. .s. anno regni sui xlix. **Comē-**
tor. In diebus saruch belus veroides
babilonis itrauit assyriā. sed parū ob-
tinuit in ea. quo mortuo fili⁹ ei⁹ nino
totā obtinuit assyriā. et ciuitatē in q̄
caput regni erat. itine triū dierū am-
plauit. et a suo noīe ninuē dixit.
Inde est q̄ quedā historie dicūt regnū
assyrioz cepisse ab antiquo belo. quod
vñ est q̄ntū ad iūcū. Alij dicūt cepisse
a nino. quod vñ est q̄ntū ad regni am-
placiōez. Nino vicit cham qui adhuc
vivebat et regnabat in bactria et di-
cebat. zoroastres iūentoz magice ar-
tis. Q̄ septē ar̄te liberales iūenit. et
in xiiij colūpnis s̄psit. septē eneis et
septē latericeis. contra vtrūq̄. .s. ignis
et aque diluuiū. Nino vō libros eius
cōbussit. **Ex li^o demētis iij^o** Cham fili⁹
noe filio suo stam. a quo egyptioz et
babilonioz et psarū duat̄ genus ma-
le cōpertā magice artis tradidit dis-
plina. Hūc gentes que tūc erant zo-
roastrā appellauerūt. cui⁹ noīe libri

si h^o plimi habent. Hic uolens apud hoies uideri deus multū et frequenter intentus astris. uelud stellas q̄dā ex stellis p̄ducebat. ut rudes in stupore miraculi traherent. Tandem ab ip̄o demone quē ip̄ortuni⁹ frequētabat succensus est. Cui exstruxerūt sepulchrū tanq̄ amico dei. uelut fulminis ad celū subleuato. Vñ et post mortē hoc nomē sortitus est. zoroastres tanq̄ uidens astrū **Helma d. 9. l. iij.** De zoroastre scribit aristoteles q̄ vigies centū milia uersū ab ip̄o condita iudicijs voluminū ei⁹ declarant. Quorū tñ quō libros ei⁹ uerperit aristoteles cū nin⁹ oēs libros ei⁹ cōbussisse legit. De eodē zoroastre dicit solin⁹ q̄ mor ut natus est riserit **Aug⁹ de ciuitate dei li. xxi.** Quis autē non exhorreat et mori eligat si p̄ponat a mors p̄cedenda aut uersus infancia. Qui cū non a risu sed a fletu ordiat. hanc lucē quid malorū ingressa sit nesciens p̄phetat quodā mō. Solum qm̄ natus est feruē risisse zoroastre nec boni aliquid monstruosus ris⁹ ille pretendit. Nam licet magiarū artū iuentor a nino rege assyriorū cū eēt ille bactrianorū bello supat⁹ ē.

De ortu ydolatrie sub nino. Caplin.

Ad eodē nino orta sūt . c. ij^o ydola hoc modo. Mortuo bello nin⁹ in soladū doloris fecit sibi ymaginē p̄ris. Cui tantā exhibebat reuerenciā ut quibuslibz uis q̄ ad eā cōfugerant p̄cer. p̄inde hoies de regno eius diuinos honores ymagini ceperūt ip̄ende. Hui⁹ exēplo plimi t̄ris suis ymagines dedicauerūt. Et sicut ab ydolo belli cetera traxerūt originē sic ab eius noīe gnale nomē fuit ydolorū. Sicut enī belus dictus est ab assyrijs. sic et alie nationes s̄ ydionata lingue sue dixerūt alie bel. alie beel. alie baal. alie baalim. imo et noīa sp̄cificauerūt. alie beelphigor alie beelzebub dicentes **Ysidor⁹ in libro ethio. viij.** Quos igit̄ pagani deos asserūt hoies olim fuisse p̄dūt. et pro

uni⁹ cui⁹qz uita uel mitis coli apud suos post mortē ceperūt. Ut apud egiptios ysis. apud cretā iouis. apud mauros iuba ap̄ latios faun⁹ ap̄ rōnos q̄ rin⁹. Eodē q̄ mō apud athenas minerva. apud samū iuno. apud paphos uenus. apud lennos vulcan⁹. apud naxos liber. apud delos appollo. In quorū etiā laudibz accesserūt et poete. et cōpositis carmibz in celū eos sustulerūt. **Acto⁹.** Ut autē in libro sapie legitur ad ymaginū hui⁹ cultū puocauerūt hoies tria. s. affectio erga mouentes timor et adulaao erga reges. diligencia artificū in sculpendo et depingendo ymagines. **Clemēs i tinea petri libro q̄nto.** Veteres quoqz egiptiorū qui de celesti cursu et astroz nā rōes sibi uisi sūt repperisse demōe sensus eoz obsidente nicholomin⁹ cōtumelijs nomē imutabile subiecerūt. Nam alij eoz ouē. alij hircū. alij serpentē. pisce quoqz et cepas et cloacas aut strepitū ventris pro ruminibz eē docuerūt habendos. et alia innumera que pudet noīare. **Tullius in li. de nādeorū. p.** Egiptij autē nullā beluam nisi ob aliquā utilitatē quā ex ea ceperent consecrarūt. **Clemēs.** Itaqz ceteris oibz errantibz abrahā cū arte eēt astrologus. et rōne et ordinacōe stellarū potuit cognoscē conditorem. eiusqz p̄uidencia itellexit cūcta moderari. Vnde et angelus ei per uisū apparens pleni⁹ eū de hys que sentire cepit edocuit. **Justin⁹ li. p.** De nima filio nini et ei⁹ m̄re semiramide. **Cap. c. iij.**

Mortuus est autē nin⁹ relicto filio impube nima et uxore semiramide que se pro uxore nini filiū simulauit. Pro seia puerū q̄a statura utriqz mediocris erat. et uox gracilis et forma filis. Igit̄ brachia et crura calciamētis caput thyrarū tegit. Et eodē ornamento ip̄lin uestiri iubet. quē morē vestis gens illa exinde tenet. Postq̄ puer creuit et res magnas gessit que sic faceret **Aspā** tenuit. p̄pter iundacōez aggeres con-

struxit. plimas babilonie vrbes istau-
raunuit. **Valerius Maximus** Semiramis
cū ei tota cultū capatis sui occupate
nūciatū eēt babiloniā deficē. altera
triniū adhuc soluta pte. ad eā expug-
nandū currit nec pius decorē capillo-
rū in ordinē qm tantā vrbe in pīatē
redegit. Statua ei⁹ posita est in ipō
habitu. **Orosius libro p̄** Semiramis li-
bidine ardens. sanguis sicias cū oēs
quos conuictu oblectasset occidit. tan-
dē filio flagitiose cepto. ipic exposito.
icestu cognito puatā ignominia pub-
lico scelere obtexit. Precepit enī ut in-
ter pntes et filios nulla delata reue-
renā natē de cōiugis appetendis cu-
i libitū eēt liberū fieret. **Justin⁹ lib. p̄**
Semiramis cū filij cōuictū petisset.
ab eodē interfecta est. Qui xxx̄ annis
post ninū regnauit. Anima autē tāq̄
sexū cū mīe mutasset raro a viris vi-
sus in feiarū turba consenuit. Postei
eius id exemplū secuti responsa genti-
bz per iternūcios dabant. **Acto. De pe-
grinacōe abrahe et ei⁹ p̄dio. et de mel-
chisedech. Cap. ciij.**
A eēt annoz circiter lxxv. ad
iperiū dñi relicta patria et
gente acceptaqz pmissione semis et
terre possidende venit in terrā chana-
an et habitauit in damasco. Illic igra-
uescente fame dñdit in egiptū. Timēs
qz mortē p egiptoz libidine et saue
pulsitudinē dixit eā eē sibi sororē et
tacuit vxorē ut se a morte eriperet et il-
li⁹ pudiciā dño commendaret. Vñ x̄ il-
la in domū pharonis sublata dñs
ipediuit ei⁹ desiderū egritudine et tu-
multu causari. Causaqz per sacer-
dotes cognita ambo per dei puiden-
ciā euasere piculū. Abrahā egressus
diues in ere et fūlis et iunētis. Pti-
taqz terra cū loth et optioē ei⁹ cessa.
p pastores qui rixabant pro pasuis
dū habitaret in cōualle mambre au-
dita victoria de q̄tuor regū de zodomis
irruit sup eos cū expeditis ac suis
vernaculis. et loth plinqz et p̄dā
totā reduxit. quā gratis restituens.

nichil sibi pro victoria retine acqui-
euit. Cui sacerdos dei melchisedech oc-
currens panē et vinū ei in misterio ob-
tulit significā. s. aaron in sacerdote tem-
legis. uel eā xp̄m sūmū et vin sacer-
dotē ex eo nascaturū. qui pro nobis dō
seipm obtulit. Ip̄e quoqz melchisedech
typū xp̄i pretendit. qui carnē suā et
sanguē in specie panis et vini dis-
cipulis dedit. Vnde et abrahe in typo
xp̄i bñdixit. qui et ei decimas ex oibz
spolijs obtulit. Et hic p̄mo decime le-
guntur date. ab abel vō p̄miciē. Hunc
melchisedech aiūt hebrei sem p̄moge-
nitū noe fuisse. et oēs p̄mogenitos
a noe usqz ad aaron sacerdotes exti-
tisse. Qui et cōiuijs et oblatōibz p̄lo
benedicebant et p̄mogenita hēbant
id est dignitates quasdā ad p̄moge-
ta ptinentes. s. vestē sacerdotale. qua
induebat t̄m q̄n velut pontifex sac-
ficia deo offerebat. et q̄n finale bñ-
dictionē a p̄re recepturus erat. Ip̄e et
am in solēpnitatibz in cōiuijs ut
dñm est minoribz bñdicebat. et i hys
duplā cibozū portionē recipiebat. Im-
dū eā q̄ in diuisione hēditatis s̄lī-
duplū accipiebat. Ab hac quoqz victo-
ria pro iā dicta remissioē captiuozū
tradit iubileū habuisse iūiū. Abra-
hā per inflāmacōē sacrificij diuēt
signo accepto de p̄missioē iplenda p̄-
mo quidē suscepit filiū de analla. p̄
ea vō certā p̄missionē semis de libera-
tūnacōē q̄ sui nois et caractere cir-
cūcisionis. **De signo iplende p̄missionis
et cū instituende circūcisionis. Cap. cv.**

H vius instituende multiplex
fuit causa. s. ut per obedien-
ciā mandati deo placēt abra-
hā. per cui⁹ preuaricacōē displicue-
rat adam. Item ut hoc signo dei po-
pul⁹ discernēt a ceteris nationibz. Itē
ut in eo mēbro circūcisus quo libido
dñari solet. ipudiciā sibi readendā
eē cognoscēt. Itē ut eēt in signū mag-
ne fidei p̄is ad imitandū filijs. Itē ut
eēt signū federis et amoris int̄ abra-
hā vel semen ei⁹ et dñm. sicut vulnēa

xpi in nos et ipm. Itē ut eēt remedi-
um extra originale pccm. Idem eī cōse-
rebat hebreis qd̄ baptism⁹ xpianis qm̄
tū ad pccā ipsi⁹ dimissionē nō qm̄tū ad
gracie collationē. Ante circūcisionem
vō iustificati sūt puuli quidē in fide pa-
rentū. parētes at̄ in v̄tute sacrificiorū
i. per fidē passionis xpi. quā in illis sa-
crificijs intelligebant. sc̄ie vō que pro-
dierūt ex abrahā iustificante sūt per fidē
et opationē vel pntū si puule. vel ppriā
si adulte. Ideo aut̄ in tali mēbro facta
est circūcisio ut in quo p̄mū adam in
obediencie culpā sensit. in eo abrahā
obediencie signū acciperet. Itē q̄a in eo
luxuria viget. quā a nobis recidi opor-
tet. Itē ut in eo per qd̄ pagani origi-
le pccm̄ cont̄ idem pparet̄ remediū.
fiebāt autē octaua die et culto lapi-
deo ut legit̄ in iohue q̄a in gnali resur-
rectioē que fut̄a est octaua sc̄li etate.
per xpm̄ petrā oīs corruptio absade-
tur ab electis. et q̄a per xpi resurrec-
tionē que octaua die facta est. aīa cui⁹
libet in eū credentis circūcidit̄ a pccis
Vnde due sūt res sacramēti. i. circūcisio
a pccis in pnti seculo. et circūcisio ab oī
corruptioē in futuro. **De re promissioē
et culpa et pena sodomitarū. Caplin**
Terū abrahē dñs per subier. c. vi.
tā angelicā creatūz apparuit. filiū de
sara re promissit. eāq; hesitantē redar-
guit. Pentapoli subuertit et loth pre-
ab; abrahē liberauit. Et ut ait grego-
ri⁹ qualitate ulcioris innotuit macula
crim̄is. Nam q̄a sodomite fetore et ar-
dore luxie cōputruerūt merito sul-
phure et igne perierūt. Et nota
tria circa hoc pccm̄. s. causā culpā et
penā. In causa fuerūt q̄nq; que tan-
gunt̄ in ezechiele. s. supbia satitas p̄r
In culpa fuerūt septē ip̄az aggrauāda
quib; r̄ndent̄ alia septē in pena. Nam
in culpa fuit corruptio nat̄. que oñdū
in clamore sicut que deflorat̄ clamat
ut liberet̄ a corruptioē. Ideo et inatā
liter f̄ais est locus ille. Versus est enī
in lacū salis et sterile qui dicit̄ mare
mortuū q̄a cont̄ nāz alioz nec aues n̄

pisces in eo viuūt. Nauē non patitur
nisi forte tota supnatet uel nisi bitu-
minatā pp̄ hoīes intus viuentes. Si qd̄
viuū aliqua arte imerseris superhit;
lucerna ardens supnatat. exticta mer-
gitur. Multis locis nigras glebas bi-
tuminis vomit. Dicit̄ etiā q̄ poma-
nata in arborib; circūpositis usq; ad
matritatē sūt coloris viuudi. matura
si inadas fauillas intus iuenies. Vnde
iosephus ait. fabula terre sodomorū
fidē habet. Item fuit in eis libertas
et ipudencia peccandi pp̄t̄ quā facti sūt
oībz exemplū eterni supplicij. Itē steri-
litas imixtiois. Ex hui⁹ enī cotu nich
il p̄t̄ ignari. Cui r̄ndet̄ p̄etua sterili-
tas ip̄i⁹ loci qui nichil oīo gignit. Itē
ardor desiderij. plus eī exardescē dicūt̄
in viros hui⁹ hoīes q̄ ceteri in muli-
eres. Cui⁹ pene r̄ndet̄ ardor ignis. Itē
fetor carnis. Oīs enī luxuria et ista m̄-
ime causa est fetoris. cui r̄ndet̄ pena
sulphuris fetor. Itē tenacitas volupta-
tis que hoīes in hui⁹ turpitudine iucte-
ratos vix ūq; euadē sinit. Cui cōgru-
it̄ gleba bituminis quā ip̄e lac⁹ mul-
tipharie vomit. Itē stagnū quo infi-
at̄ et aer et multitudo cohitantū. vñ
vitanda est maxie societas talū. Hu-
ic r̄ndet̄ in pena q̄ tota circa regio sit
cū illis vrbib; est subuersa q̄ mala vi-
cinitate infecta. Subuertit̄ autē dñs
et puulos pro pccis pntū in hoc eis
pie puidens ne diutius viuendo seq̄-
rent̄ exēpla p̄m̄. Et ut ait gregorius
est aliqd̄ bonū reū non eē qui glōsus
non est. Prodest enī paupes nō eē qui
rex eē non p̄t̄. Hinc autē colligit̄ penā
puuloz eē mitissimā. s. solā visionis di-
uine carenciā. Malūt̄ etiā sic eē qm̄
oīno non eē. qm̄ utūq; ioūdū est eis
ip̄m̄ eē. Vxor autē loth retro respiciēs
in statuā salis versa perijt. Ip̄e quo-
q; loth licet cōpacōē sodomoz dicitur
bon⁹. in quatuor tñ peccauit. Quā filios
suos sodomitis p̄stituit. flagiciū flagi-
cio uolens imutare. Piculosissime siqui-
dē ut ait aug⁹ admittit̄ cōpensacio
talīs ut faciam⁹ mala ne fiant̄ ab

alys grauiora. Itē quia angelo sibi salutē in monte uel in segor pmitte-
ti non credidit et q̄a se inebriauit et
q̄a incestū cōmisit. *Ex historia sacra.*
Abrahā autē pegrinatj in genaribz sa-
ram itm ut sororē h̄ns filia prioribz si-
mulauit. geminūqz piculū simili mō
per dei puidentā euasit. *De ortu ysaac
et tēptatione patris in eo. Capli*

Abraham tū eēt annoz. *cvij.*
centū corpusqz nāliter iā h̄ns
emortuū ad ḡrandū. Sara vō
sterilis et nonagenaria. iuxta repro-
missionē natus est eis ysaac anno. s.
ab institutioe circūcisionis 2. ab ortu
hysmahel xiiij. ab ȳao vō mūdi. ij.
et xlvij. Ysaac ablactato hysmahelē
ȳque tū eo ludentē. abrahā tū m̄re si-
mul cieat. quē pro m̄tis abrahe d̄ns
custodiens multiplicauit et xij duces
tribūū ḡrauit. Post obīam et fidem
abrahe d̄ns non q̄a non sciret sed ut
nobis ad exemplū inotescēt in illo v-
nigenito suo dilecto tēptauit. Qui in-
dubitanti aīo utiqz ppter cons̄ciāz dei
eū mactare voluit. in vtroqz laudan-
dus et in constancia offerendi et in fi-
dem filij de quo p̄missionē accepit sus-
titandi. Nec tū falsū credidit. q̄a nō
simplicis eū suscitandū sed sub hac cō-
dicioe. si ipm̄ imolaret. Qd̄ patet per
id quod ait. Deus puidebit sibi victiāz.
et factū est. *Origen. s̄ gen. omelia viij.*
Tolle inquit filiū tuū vnigenitū quē
diligis ysaac x̄. Caris ac dulcibz ap-
pellacionibz itm ac sepe repetitis pa-
tris suscitantē affectus. ut amoris cui-
gilante mēoria ad imolandū filiū pa-
terna dextera retardet. et aduersū fi-
dem animi tota carnis militia repug-
net. Et q̄a dcm̄ fuerat ei. in ysaac voca-
bit tibi semen. fit et cōmēoracio noīs
pueri ut et p̄missionū que sub hoc no-
mine facte sūt despacio subeat. Sed h̄
oīa q̄a tēptabat deus abrahā. Qd̄ post
hec. Vade inquit in terrā excelsā x̄. In-
tuemū quō p̄ singula fuit tēptationis
augmenta. Prius enī dicit ei q̄ filiū of-
ferat. deinde ut in montē ascendat. nō

et d̄uerso ut dū iter agit per totā viā
cogitacioibz disterpat. ut hinc urgente
precepto. hinc vō vnica filij affectu ob-
luctante trucidaret. Pter hoc et via iū-
gitur et montis ascensio ut in hys oibz
spaciū certamīs accipiant affectus et fides
amor dei et amor carnis gr̄a p̄ntū et
exp̄tatio futuror. Die aut̄ tercio vidit
locū procul. Sapiāz et osiliū tēptantis
intueor. Sic in p̄mo non erat mons
aliquis. sed per tridūū iter p̄tendit. q̄
reuer santibz curis p̄na viscera truci-
ant. ut oī hoc spacio tam p̄lixo ituet
filiū p̄. abū tū eo sumet. tot noctibz
puer in āplexibz p̄is pendet. pectori
inheret. in gremio cubitaret. Ego in-
quit et puer postq̄ adorauim̄ reuer-
tem̄ ad vos. Dic michi abrahā verū
dicas an fallis. Si verū. non facies pu-
erū holocaustū. Si fallis tantū p̄iar-
thā non decet fallere. Vm̄ inq̄ dico
et holocaustū puerū offero. et tū ip̄e
ad vos redeo. credo enī q̄ et a mortuis
potens est deus suscitare. Pater mi in-
quit. Quō putas imolandū filius per
hanc vocē paterna viscera caussit. Pu-
tas ne alicui n̄m̄ ex ip̄a historica nar-
ratioe tantū animi robur acquiritur
ut tū forte amittit filius morte cō et
oibz debita ead̄ si sit vnicus et dilc̄is
abrahā sibi in exemplū adducat. mag-
nanimitatē ei ante oculos ponat. *Comet-
tor.* Refert aut̄ iosephus verba p̄is ad
puerū dicentis q̄a sicut ex voluntate di-
ingressus fuerat mūdū mirabilis. ita
ex dei voluntate n̄te erat ei mūdū
egredi mirabilis. qm̄ d̄ns quidē dig-
nū iudicasset non egritudine nō bel-
lo non aliqua passioe huānā vitā fini-
re. sed tū orōibz et sacrificijs ip̄i q̄atāz
ad se vocare ad quod suscitaret eū ob-
t̄plendas p̄missiones. Sic ysaac libēs
accepit ad vitam et ad mortē. *Acto:
De spelunca duplici. et de cethura et
rebecca et ptu illius. Caplin cvij.*

Abrahā vō mortua Sara agrū
ephron xp̄auit ad sepeliendū
eā in spelunca duplici. in qua
sepulti erant parentes p̄ni. in quo cō-

Herholt

tractu s^m yheonimū ephron petauit. quia ius sepulchri quod p^{us} gratis accesserat postea precio victus care vendidit. Ideoq^{ue} nomē ei^{us} mutatu^m dicit. Abraham vō non reprehendit. q^{uia} spelunca non emit sed agrū in quo cāt spelunca sicut non peccaret q^{ui} emēt fū dū in quo sita est etiā. Non enī ppter speluncā carū agrū emit. nec emit ius sepulchri sed agrū ad usū tūmterij. Abraham misso in mesopotamiā e^t hyser rebecca de gūe suo abductā filio suo ysaac quadragenario desponsauit. Ipe q^{ui} aliā vxorē cethurā duxit de qua filios suscepit et sepans eos ab ysaac oēm quidē possessionē suā ysaac ut heredi dedit. ac ceteris munera tribuit. Ysaac in genarū peregrinatioⁿ ibi q^{ui} in opib^{us} multiplicat^{us} sedus tū ab ymelech iuramēto firmavit. ubi et dominū sibi p^{ro}mittentē que et p^{ro} suo p^{ro} miserat audiuit. Rebecca longo tpe st^{er}ilis orante pro ea ysaac ut impleret p^{ro}missio. tandē geminos cepit. quorū mutua collisione multā afflictionē in utero sustinuit. Consultoq^{ue} d^{omi}no et accepto de duob^{us} p^{ro}lis ex eis nascit^{is} diuino oraculo geminā prolē edidit. p^{ri}mo egressus dictus est esau q^{uia} pilosus erat. Alter vō iacob q^{uia} frēm supplantabat. **De ortu regni argiuor. et p^{ri}mo egressu mogetū iacob. cix**
S nari^{us} erat ysaac q^{ui} nati sūt ei puuli. s. āno etatis 3^e. clx. mūdi vō. ij^o. cxiij. In quo. s. anno regnū argiuor exortū est sub ymado p^{ri}mo vege et durauit per reges xiiij. usq^{ue} ad tpa iudiciū isrl' barach et del bore. Tūc p^{ro}seus acrisio non sponte i^{nter}fecto timens reliquit argos et tūtulit regnū in nutenas. Postq^{ui} illuc regnauerūt eructens arreus hystes agamenon egyptus. orestes t^{ri}same^{us} x^o. Esau fame laborante iacob emit suā p^{ri}mogeniturā tibo lenticule. cuius. s. p^{ri}mogenitē ius consistebat in sex. s. in veste sacerdotali. in offerendis sacrificijs. in finali b^{en}edictōe p^{ro}is suscipienda. in b^{en}edictione qua in solep

nitatib^{us} et diuinijs b^{en}edicebat. in duple portationis suscepcōe in hoc q^{ui} d^{omi}ns alio^{rum} erat. Nec petauit iacob fratrē esurientē non reficiendo gratis etiā tū posset. quia laborabat ille s^{ed} gre goniū vicio gule non natē nātate. Sed nec ius p^{ri}mogenitē q^{ui} sicut spūale q^{ui} d^{omi}ndus est emisse p^{ro}rie. sed pot^{ius} redemisse q^{uia} reuelatū fuerat ei q^{ui} sibi deberet. et licet vniūq^{ue} ius suū redime. sicut clericis ius decimarū. quia sibi debent. Alij tū dixerūt. q^{ui} ius p^{ri}mogenitē non erat spūale. sed annexū erat ei spūale. s. ius b^{en}dicendi. q^{ui} tū it tū p^{ri}ncipali. sicut ius patronat^{us} annexū fundo tū sit tū eo. Sūt ergo nec postmodū petauit q^{ui} b^{en}edictōe^m p^{ri}mogeniti non quidē per fraudē arripuit. sed s^{ed} gregō^{ri} sibi debitū accepit quā a frē compauit. Nec falso dixit p^{ro} se ē esau. quia esau erat ipse nō p^{ro}sona sed p^{ri}mogenitē dignitate sicut iohes helyas non natā sed virtute. Benedictus est autē non s^{ed} intencōe^m p^{ro}is que ad esau erat sed s^{ed} d^{omi}ni v^{ir}tute verborū que proferebat. Sūt ep^{iscop}us ordinat alienū quē putat suū. et vō ordinat^{us} est. Vñ et post esau loq^{ui}te expauit ysaac ita ut quedā extasis sequeret^{ur} in qua a d^{omi}no hoc frēm ē v^{ir}dit. significatōe^m p^{ro}ie fraudis itellexit. Ideoq^{ue} non uascens sed confirmas q^{ui} fecerat ait. Venit german^{us} tū x^o. **De peregrinacōe iacob et de filijs ei^{us} et de phoroneo et yside. Caplin.**
E sau autē emulāte. cix...
 Iacob pro b^{en}edictione accepta. de filio m^{at}ris iacob ad laban fugit. In itinē dormiens scalā erectā vidit. cui^{us} s^umitati d^{omi}ni inuicentē sibiq^{ue} terrā et b^{en}edictionē semis p^{ro}mittere audiuit. Procedens inde in syriā ad laban xiiij annis pro duab^{us} filiab^{us} eius seruauit ex quib^{us} et anallis e^t arū xij filios suscepit. Ex lya ruben symeon leui iudā ysachar. z abulon et filiā dynā. Ex analla vō illius zelpha. gad et azer. Ex analla quoq^{ue} Rachel bala. dan et neptalim. Et ex ra

chel ioseph et beniamin. **Comestor.**
 Hys tempibz phoroneus filij ynachi
 et nyobes primus grece leges dedit
 et sub iudice causas agi instituit. lo-
 cusq; iudicis destinatu foru a suo noie
 appellauit. Soror ipi ysis in egiptu
 nauigauit et quosda apices lraaru
 egiptijs dedit. de agricultura etiã mul-
 ta eos docuit. Vnã tã yo dicit ysis ab eo
 dicta est. qd in lingua eoz sonat terrã.
 et ob hoc post mortẽ in nuõ deoz in e-
 gipto recepta est. filij etiã phoroni qui
 apis datus est. eodẽ tpe in egiptu nau-
 gauit. Quẽ quidã viru ysidis fuisse tra-
 dunt. et filij a fatuus egiptijs desinatẽ.
 Tũ etiã apud latu tridonidẽ virgo ap-
 paruit quã greca minerva dixerunt.
 Hec plures artes aduenit. maxime la-
 nificiu. Eadẽ dicta est pallas a palena
 insula tracie in qua nutrita est vel a-
 pellante gygante quẽ interfecit. **Aug⁹**
**ptia fausti xxiij. li. Apologia de faus-
 tu reprehensioe pmarthaz. Cap. cxi.**

Respondeo pello: hys qui vel te-
 perantia sua audent preferre
 pphias uel nequicie sue querunt
 patrocinia de pphetis. Quia in re hoc p-
 mu diam illoz hoim nõ tm lingua
 sed et vita fuisse pphetica. totuq; illud
 regnu gentis hebreoz magnu quẽdã
 qã et magni cuiusdã fuisse pphetã. Silẽs
 aut sũt qui in magnis ista repren-
 dũt pueris iperitis in scola. qui tũ pro
 magno didicerint nõi nuũ singularis.
 verbũ nuũ singularis eẽ reddendũ. re-
 prehendũt latine doctissimu auctore qd
 dixit. ps in frustra secant. Debit in-
 quiũt dice secant. qã norũt religioez dici
 culpant eũ. quia dixit geminata lra
 religioe prim. Vnde fortasse non ab-
 surde dicat. qd in gñe suo qũtũ dis-
 tant scemata et methaplasmi docto-
 rũ a soleocismis et barbarismis ipe-
 ritor. nũ distat signata frã pphariũ a li-
 bidinoso pãis iquoz. Patẽ est enĩ
 dan uel frã uel concupitũ aliqd cõ-
 legẽ eterna. Ier vò eterna est ratio di-
 uina vel volũtas dei ordinẽ nãle ob-
 seruari iubens. pturbari vetans. Et

nã igitur sit in hoie natalis ordo querẽ-
 dũ. Nulli aut dubiu est. aĩaz corpi na-
 tali ordine pponendã. Vnã aĩe hois iest
 ratio que pecori non inest. Proinde si-
 cut aĩa corpi. ita ipi aĩe ratio cetis p-
 tibus ei. quas cũ pecoribz cões habet
 aũcellit. Inq; ipã ratioe que pã contẽ-
 platiua est. ptim actiua. pãudubio
 stẽplatio precellit. In hac enĩ et yma-
 go dei est. que per fidem et spẽm refor-
 mat. Actio itaq; ronalis stẽplatioi ra-
 tionali debet obedire siue per fidẽ ope-
 ranti. sicut est qd diu pegrinam a deo.
 siue per specie sicut qũ silẽs ei erim.
 qã videbim eũ sicuti est. Quapp acti-
 o seruens fidei seruienti deo refrenat
 oes mortales delectacões. et eas coher-
 cet ad natãle modũ meliora inferiori-
 bz ordinata dilectione pponens. **Apo-
 logia abrahe sup concubitu analle sue.**

Item eterna lege. **Cap. cxiij.**
 consulta videam quid pecca-
 uit. a. contẽ legẽ hanc fecit pater
 abrahã. qũ cũ analla concubuit. Ier
 enĩ illa eterna conseruando nãli or-
 dini pfulens. non ut satãnde libidini
 seruiat. sed ut saluti grũs pspiciat. ad
 prole tãtũmodo ppagandã. mortalis
 carnis delãtationẽ. dnãtu ronis in cõ-
 cubitũ relaxari sinit. Pãnde abrahã
 natẽ ordinẽ seruãns nichil illo cõcubi-
 tu agebat nisi ut homo nascet. Neq;
 sara ut faustus obitãt. scãz suã fla-
 gicio iugis miscuit. quo ille suã libi-
 dine turpi et illicita voluptate sacia-
 ret. Sed illa natãli ordine filios vo-
 lens seq; sterilẽ sciens anallarũ vte-
 ri fecunditatẽ in vsũ viri sui pãte
 licita vendicauit. Non cedens viro cõ-
 cupiscenti sed iubens obedienti. Cũ
 enĩ in cetis actibz ad huãnã pacẽ p-
 tinentibz mulier viro debeat serui-
 tute. tã sã applicã doctrinã vniũhui⁹
 vel qua sexus utriusq; carnali sorte
 discernit. et carnali cõmixtione cõ-
 cernit. silẽm in se hãt pãte. et vir
 in vxore et vxor in virũ. Prole igit
 quã de se hãe non poteat. sara de an-
 alla hãe voluit. ex eo tã semie ex q.

et de se si fieri posset hie debebat. Nūq̄ hoc faceret mulier si in corpe viri carnali concupia teneret. Zelaret enī potius pelice non faceret mīez. Nūc vō p̄ptea sic p̄pagandi volūtas pia fuit. quia concubendi voluntas libidinosa nō fuit.

Apologia abrahe de ysaac et rebecca.
Ilud autē abrahe factū Cap. cxliij. . .
 quo faustus eū auaricie et ventris causa dicit duobz regibus sarā iugē suā sororē mentitū lenocinio quidē silē videtur. sed non valentibz ex illis eterne legis lūe a p̄cis v̄e factū discernē quibz stantia p̄tinacia videri p̄t. et virtus fiducia viciū putat̄ audacie. et quicūq; silē obiciū q̄ non rōne agentibz a non rōne cernentibz. Neq; enī abrahā flagicio cōsensit vxoris ei9 q̄ vendidit adulteriū. sed eā castam et casto corde sibi adherentē nullo mō dubitans tacuit vxorē. dixit sororē ne se occaso ab alienigenis atq; ip̄is captiua possidētur. certus de deo suo quia nichil eam turpe ac flagiciosū p̄peti sineret. Nec eū fides et spes fefellit. Nam pharao territus monstris mltisq; p̄ eam malis afflict9. ubi eā vxorē ei9 credidit illesā cū honore restituit. Abimelech autē amonit9 in sōpnis silē fecit. Dicit aliq̄s. Cur non potius ita de deo suo presūpsit abrahā ut faceret vxorē non timeret.

Respondeo q̄a si interrogat9 illā indicasset vxorē duas res emittēt deo tuendas. et vitā p̄pā et vxoris pudiciā.
 P̄tinet autē ad sanā doctrinā q̄n̄ habet qd̄ facit homo non tēptatē dñm deū suū. Que autē pro abrahā aduersus faustū criminantē dixim9 eadē etiā pro ysaac contē silē obiectū valent. Sed forte aliquis studiosus q̄rat in cui9 figē sacramēto accipiendū sit q̄ rex alienigena rebecca viri sui iugē tūc eē cognouit. q̄n̄ eū cū illa ludentē vidit. quod non cognouisset nisi cū iuge ille sic ludet. quō cū ea que iux non eēt ludē non decet. Qd̄ cū s̄a cōiugati faciūt non taniter faciūt sed prudentē. Descendūt enī quo

dāmō ad feminei sexus infirmitatē ut aliquid blanda hilaritate vel dicat̄ vel faciant non enervātes sed tēperātes virilē vigorē. qd̄ tñ ei que vxor nō est qui dixerit aut fecit turpis est.

Apologia iacob sup quatuor vxoribus.

Am vero iacob qd̄ Cap. cxliij.
 pro ingenti crimine q̄tuor obiciūt vxores gnali p̄locutione purgat̄. Alia enī sūt p̄cā contē nāq; alia contē mores alia contē p̄cepta. Si igit̄ natūz cōsulas non lasciuendi sed gignendi cū illis ē usus. Si morē. illo in tpe atq; in illis t̄ris hoc factū tabat̄. Si p̄ceptū nulla lege phibebā. Nūc vō cur crimen est si quis hoc faciat nisi quia et moribz et legibz est cōtrariū. Si videlicet isti cōpantes nō alios quoz animi virtutē prorsus nosse non p̄nt. sed sicut dicit aplus semet ipsos sibi p̄s non intelligūt. Et q̄a ip̄i etiā si vnā habuerit ad eā non solū gnandi officio ducti virilit̄ accedūt. sed sepe coeundi stimulo victi enervatē p̄trahunt. q̄ vacat̄ sibi vidēt̄ conicē q̄ maiore hui9cemodi morbo per multas alij captiuent. q̄n̄ vident in vnā se t̄paniā non posse seruare. Vm̄ nos eis qui hanc virtutē nō hnt̄ ita de scōz viroz moribz iudiciū emittēte non debem9 sicut de aboz suauitate ac salubritate iudicare febrientes nō sinim9. Potiusq; illis sanoz sensu et p̄cepto medicine q̄ ex eoz egritudis affectiōe alimenta p̄param9.

Actoz
 Sed nōne lamech reprehendit̄ quia diuisit carnē suā in duas. Respondeo q̄a nec hoc amore prolis fecit sed ex libidine. Et nota q̄ s̄y augustinū an̄ legē nō erat p̄cā h̄itare cū plibz vxoribz causa prolis. sed hoc facē causa libidinis semp fuit p̄cā mortale. Q̄a ut dcm̄ est supra lex natalis non p̄mittit voluptatē carnis relaxari. nisi ad p̄pagationē uel cōseruatiōē gn̄is hūani. Quidā tñ dicūt q̄ siue causa prolis siue cū voluptatis nūq; licet homini diuidē carnē suā. Et exausat̄ abrahā et iacob. diuina dicentes hoc

eos fuisse dispensatioe. Et privilegia
paucorum non faciunt legem communi dicit
Iheronimus. *Et historia sacra. De
scrophis nate quae tuentur iacob*

Prius autem pecora. *Cap. vii.*
quod beniamin nascetur. iacob
finitis xliij annis seruitij p
uoribus suis pro futuro seruitio postu
lauit quicquid ex unicoloribus gregibus quos
pascibat nascetur variis coloris. Quod
adueniente laban iacob nouam natam scro
pham *inuenit* imitatus contra naturam
arte naturali pugnavit. virgas scilicet vari
as in canalibus ponens et in fervore
diei dum ad potandum auide pecora pge
rent oues et capras ascendi faciens ut
tales fetus caperent quales umbras a
rietum et hircorum supra se ascendenti in
aquarum speculo aspicerent. variis enim
erat color umbrarum. Dicit etiam augustinus in
xi^o li^o de trinitate quod in quolibet sensu
apparet ymago trinitatis. In visu ei
tria sunt attendenda. scilicet corporis obiecti spe
cies que videtur exterius. et forma in vi
su impressa ab illa que est. plures eius ge
nita ab ea ad similitudinem suam. Hec duo in
tamen coeunt unitate ut in ipso actu vide
di vix possint discerni etiam per raciones.
3° est voluntas siue intentio animi que
tantam habet vim copulandi illa duo
ut et sensum formandum admoueat. rei
que tenentur. et in ea etiam formatum tene
at. Et si tam violenta est ut possit vo
cari amor uel cupiditas siue libido. id est
cum magna auuiditate respiciat res ex
terior sicut fit in libidinosi aspectibus
forarum. non solum ipsum visum sed ceterum
corpus aiantis vehementer afficit et
ubi non resistit durior nigriorque ma
teries in silem spem et colorem mutat.
Unde licet vide corpus cameleontis ad
colores quos videt facillima uersioe
variari. Aliorum animalium quorum non est
ad uersioem facilis corpulencia. fetus
plerumque libidines matrum hinc pducit que
est illud quod cum magna auuiditate con
spexerint. Quia enim teneriora et for
mabiliora sunt primordia seminum tan
to efficacius et capacius sequuntur inten

tionem vel appetitum anime maternelis. et fan
tasia que in ea facta est per corpus quod
cum auuiditate aspexit. Et ponit ibi hoc ex
emplum de iacob. *Comestor.* Non ergo
mirum silem aspice ymagini sobole fi
eri in extremo voluptatis cum hoc ipsum
in equorum gregibus apud hispanos fieri
dicat Iheronimus et antilianus matronam
accusata quod ethiopem pepisset ex yma
gine aspecta hoc accidisse argumens
defendit. Et in libris ypocritarum scriptum
reperitur quandam puniendam eo quod pul
cherrimum pepisset utriusque partem et toti
grum eorum dissilem. nisi monuisset ypo
critans quere ne forte talis pictura esset in
tribulo actor. *De reditu iacob in patriam
et agrum sychem. de promotheo quod et trico*

Sic ergo lenis ac cetera. *Cap. lvi.*
iacob non parum ditato. *cxvi.*
et ob hoc laban contra se ad iudi
am ditato cum uxoribus suis et filiis et
substantia dam recessit. Laban cum perse
quente dominus per somnum cohibuit. et fide
iusto ad locum suum rediit. Iacob uero ceptum
iter pergens angelos dei confortantes se con
tra fratris iram quam timebat obuiam ha
buit. cui et munera ad placandum eius
animum premisit. Angelum quoque superauit
secum usque mane luctantem in signum quod
iunctus staret contra fratrem. Unde et ibi vo
catus est israhel. id est princeps uel fortis cum deo
Itaque occurrens ei esau munera quidem
recusauit. ipsum uero cum suis amabili
ter cum amplexu et osculo et fletu sus
cepit. Eorum reuerso in seipsum. iacob transiens
habitauit in campis sychem. quem
emittit ab emor rege cetum agnis. Et dy
na urbem ingressa corrupta est ab
sychem filio regis. propter quod filij iac
ob in dolo urbem ingressi sunt. et auc
tis maribus interfectis cetum depopula
ti sunt. Unde terram iacob propter incolas
terre sed a domino confortatus recessit. sed pro
pugnata prius domo sua ab ydolis laban
in bethel puenit. Ubi edificato altari
iuxta id quod prius in itinere mesopota
mie ibidem uouerat domino obtulit. Dein
de in via que ducit bethleem beniamin
ortus est. cuius prius dolore puditata ra

chel ibidē sepulta est. Post hec venerit
 trīs turri gregis. ubi dormiuit ruben
 cū scabina p̄is. **Comestor.** Eo tpe p̄mo
 theus frater athlantis p̄m̄ d̄c̄is est se
 asse hoies. tū q̄a de rudibz doctos fecit
 tū quia legit̄ fecisse homini ymagies
 q̄s arte quadā deambulare fecit. Inue
 nit etiā p̄m̄ anulū f̄ ferreū. et in
 cludit gemā. Unde et unguilū vocavit
 sicut enī unguis carne sic gemā me
 tallo artūdat. Tradidit autē ut in q̄r
 to digito ponēt̄ quē mediā vocāt̄ ad
 ornatū. digniorē hūc reliquis dicens
 q̄a ab eo usq̄ ad cor quedā vena per
 tingat. Dicit̄ etiā ea tēpestate trico
 loni⁹ in naui in q̄ p̄tus erat draco
 in greciā venisse et ampliāsse agri
 cultura. Ceres vō preter instrumēta
 arandi etiā mensurandi granū ad
 iuēnt. cū p̄ius in archonijs segetes
 ponēt̄. et triticū per acervos nuāba
 tur. Unde et a grecis demetra d̄c̄a est.
 Tūc etiā telaines victi et exules rodū
 diderūt. **De vendicōe ioseph et libatio**
Oseph ne ei⁹ de carcere Caplin cxvij.
 natus anno p̄is sui lx⁹ etatis 3^e cel.
 mūdi vō ij^o cxxvij^o. Cū xvi eet anno
 rū et pascet̄ gregē iudiciā et odiū fr̄m
 icurrit. p̄ familiare p̄is erga se dilec
 tionē. et p̄pter sopnior̄ narracōez ⁊ p̄
 ip̄oz fr̄atū accusacionē qui eū ad se
 missū tunica talari nudatū in aster
 nā veterē deposuerūt. Deinde ⁊ silio
 de extractū p̄smahelitis vendide
 rūt. et simulātes eū occisū magnū
 p̄i luctū induxerūt. Inter hec iudas
 fornicario ⁊ cubitu suo de thamar nu
 ru sua phares et zara genuit. eamq̄
 deprehensā ⁊ pacōe sui iustificavit. q̄
 non eam sela filio suo tradiderat. cui⁹
 adolescenciā eā in viduitate manētē
 exp̄care precepit. Adianite vō q̄ et
 p̄smahelite vendiderūt ioseph in egip
 tū phutifar̄i eunuchō magistro mi
 liciē phamonis. Alij dicūt archima
 tero. i. p̄napi cooz. Nec abhorret a
 vero. quia apud plures nationes da
 pifer p̄napi honorabilior est et prin
 cept̄ miliciē. Hūc iosephus vocat̄

phutephrem. sed iheronim⁹ nō bene t̄is
 latū nomē asserit. Hic habuit vxorē et
 liberos. quia et ioseph filiā ip̄i dicit̄
 vxorē. nec de eunuchō regis fuit qui
 puuli castrabant. Sed tradūt̄ hebrei q̄
 videns ioseph elegantē emit eū ut ei
 misceret̄. Dñs autē custodiens ioseph illū
 adeo infrigidavit ut deinceps ip̄otens
 fuerit coire tanq̄ eunuch⁹ eet. Itaq̄ vi
 dentes eū ierosanti arefactum de mo
 re suo eū pontificē helyopoleos creave
 rūt. et honoratior fuit q̄ ante fuerat
 in p̄ncipatu. Ioseph autē in egiptum
 ductus et a phutifar̄ empt⁹ in cōsp̄al
 eius magnificat̄. sed p̄ amorē casti
 tatis et fidei a dñā sua accusat⁹ incar
 cerat̄. Sopnia p̄ncerne interpretat̄. et i
 terpretacōis vitate p̄bata iussu pha
 monis educat̄. atq̄ ad ei⁹ sopniū expo
 nendū in ei⁹ p̄ncipia sistitur. **De sublima
 cōe ei⁹ d̄c̄ et de arrogācia assenez. Ca. cxviii**
Ioseph xxx annoz erat q̄n stetit
 corā pharaone sopniōq̄ ei⁹ expo
 sito sublimat⁹ et dux egipti ⁊ sti
 tut⁹. s. anno iacob cxxi. ut postea pa
 tebit. ac per hoc anno 3^e etatis cxxxi
 mūdi vō ij^o cxxix^o. Dedit autē ei pha
 rao vxorē assenez filiā phutiphar vir
 ginē. ex qua nati sūt ei filij manasses
 et effraim. Inter hec apis rex arguo
 rū in egipto menphim ⁊ didit. **Et his
 toria assenez.** In p̄mo enī anno septem
 annoz ubertatis misit pharao ioseph
 ut ⁊ gregaret frumēta. Qui venit in
 fines heleopoleos. cui⁹ regiois p̄nceps
 erat phutiphar sacerdos p̄nceps satra
 parū et ⁊ siliarū pharaonis. Hui⁹ fili
 a assenez erat pulchra sup oēs virgīes
 terre. per oīa silis filiāz hebreoz ela
 ta et supba despiciens oēm virū. quā
 etiā nullus vniq̄ viderat viroz. Erat
 enī turris iuncta domui phutipharis
 magna et excelsa sup quā erat cena
 culū hñs thalamos decem. Quoz p̄i
 m⁹ magn⁹ et decorus lapidibz porphi
 retis ⁊ stantus pietes lapidibz p̄iosis
 induti. laquearia aurea. Et erāt int⁹
 dij egiptoz aurei et argentei. quos
 colebat et timebat. et cotidie eis imo

eos fuisse dispensatioē. Et privilegia
paucoꝝ non faciūt legē cōm dicit
iheronim⁹. *Ex historia sacra. De
scrophā natē quā iuenit iacob circa*

Dixit autē *pecora. Cap. xxi.*
q̄ benjamin nascēt. iacob
finitis xiiij annis seruitij p
uoribz suis pro futuro seruiāo postu
lauit q̄cqd ex unicoloribz gregibz q̄s
pascēbat nascēt varij coloris. Quod
ānuente laban iacob nouā natē scro
phā *iuenit* cōmētatus cont̄ naturam
arte nali pugnauit. virgas .s. vari
as in canalibz ponens et in feruore
diei dū ad potandū auidē pecora pge
rent oues et capras ascendi faciēns ut
tales fetus cōpērent quales umbras a
rietū ex hircorū supra se ascendentiū ī
aquarū speculo aspicerent. varij enī
erat color umbrarū. Dicit eī aug⁹ in
ri. li. de trinitate q̄ in quolibz sensu
apparet ymago trinitatis. In visu eī
tria sūt attendenda. .s. corpis obiecti spe
cies que videt̄ exterius. et forma in vi
su ipressā ab illa que est. ples eius ge
nita ab ea ad similitudinē suā. Nec duo ī
tā cōeūt unitatē ut in ipō actu vidē
di vix possint discerni etiā per vaciōē.
3^m est voluntas siue itencio animi q̄
tantā habet vim copulandi illa duo
ut et sensū formandū admoueat. rei
que tenuit̄. et in ea etiā formatū tene
at. Et si tam violenta est ut possit vo
cari amor uel cupiditas siue libido .i.
cū magna auiditate respiciat̄ res ex
terior sicut fit in libidinosis aspectibz
fōiarū. non solū ipm̄ visū sed ceterū
corpus aiantis vehemēter afficit et
ubi non resistit durior nigriorqz ma
teries in silēm spēm et colorē cōmutat.
Vnde licet vidē corpus cameleontis ad
colores quos videt̄ facillima cōuersiōē
variari. Aliorū aiāliū quorū non est
ad cōuersiōē facilis corpulentia. fetus
plerūqz libidines matrū tēs p̄dūt q̄le
est illud qd̄ cū magna auiditate con
spexerint. Quāto enī teneriora et for
mabiliora sūt primordia seminū tan
to efficacius et capaci⁹ sequūt̄ inten

cionē vel appetitū aīe matēne. et fan
tasiā que in ea facta est per corpus qd̄
cū auiditate aspexit. Et ponit̄ ibi hoc ex
emplū de iacob. *Comestor.* Non ergo
mirū silēz aspēcte ymagini sobolē fi
eri in extremo voluptatis cū hoc ipm̄
in equorū gregibz apud hispanos fieri
duat̄ iheronim⁹ et antilian⁹ matronā
accusatā q̄ ethiopem pepisset ex yma
gine aspēcta hoc accidisse argumētans
defendit. Et in libris ypocantis scriptū
reperitur quandā p̄ueniendā eo q̄ pul
cherrimū pepisset utriqz p̄nti et toti
gnū eorū dissilēz. nisi monuisset ypo
cans querē ne forte talis pictura eēt in
tribualo *Actoꝝ. De reditu iacob in patriā
et agro sychem. de promotheo q̄ et trico*

Sic ergo lenis ac ceterē. *Caplin*
iacob non parū ditato. *cxvi.*
et ob hoc laban cōtra se ad iudi
am cōtato cū uxoribz suis et filijs et
sōstantia clam recessit. Iaban cū p̄se
quētē dñs per sōpniū cōhibuit. et fōde
yto ad locū suū rediit. Iacob vō ceptū
iter p̄gens angelos dei cōfortantes se cō
tra fratris irā quā timebat obuiā ha
buit. cui et munera ad placandū ei⁹
aīm premisit. Angelū quoqz sup̄auit
secū usqz mane luctantē in signū q̄
iunctus staret̄ cōtra frēz. Vnde et ibi vo
catus est isrl. .i. p̄ncēps uel fortis cū deo
Itaqz occurrēs ei esau munera quidē
recusauit. ipm̄ vō cū suis amicitabili
ter cū amplexu et osculo et fletu sus
cepit. Coqz reuerso in seir. iacob t̄nsiēs
habitauit in campo sychem. quem
emibz ab emor rege cētū agnis. Et dy
na urbem ingressa corrupta est ab
sychem filio regis. p̄pter quod filij ia
cob in dolo urbem ingressi sūt. et tūc
tis maribz interfectis cetā depopula
ti sūt. Vnde territ̄ iacob p̄pter incolās
terre sed a dño cōfortat⁹ recessit. sed p̄
gata p̄us domo sua ab ydolis laban
in bethel puenit. Vbi edificato altari
iuxta id quod p̄us in itinē mesopota
mie ibidē uouerat dño obtulit. Dein
de in via que ducit bethleem beniamū
ortus est. cui⁹ p̄tus dolore p̄ditata ra

chel ibidē sepulta est. post hec venerūt
 trīs turri gregis. ubi dormiuit ruben
 cū scabina p̄is. **Comestor.** Eo tpe p̄mo
 theus frater athlantis p̄m̄ d̄cis est fe
 asse hoīes. tū q̄a de rudibz doctos fecit
 tū quia legit̄ fecisse homini ymagiēs
 q̄ō arte quadā deambulare fecit. Inue
 nit etiā p̄m̄ anulū s̄ ferreū. et in
 cludit gēma. Unde et unguilū vocavit
 sicut enī unguis carne sic gēma me
 tallo circūdat̄. Tradidit aut̄ ut in q̄
 to digito ponet̄ quē mediā vocat̄ ad
 ornatū. digniorē hūc reliquis dicens
 q̄a ab eo usq; ad cor quedā vena per
 tingat. Dicit̄ etiā ea tēpestate trico
 loni9 in naui in q̄ p̄tus erat draco
 in greciā venisse et ampliāsse agri
 cultura. Ceres vō preter instrumēta
 arandi etiā mensurandi granū ad
 iuenit. cū prius in archonibz segetes
 ponent̄. et triticū per acervos nuāba
 tur. Unde et a grecis demetra d̄ca est.
 Tūc etiā telcines victi et crules rodū
 addiderūt. **De vendicōe ioseph et lib̄atio**
Ioseph ne ei de carcere Caplin cxvij.
 natus anno p̄is sui lx. etatis 3. et
 mūdi vō ij. cxxvij. Cū xvi. eet anno
 rū et pascet̄ gregē iudiciā et odiū fr̄m
 icurris. p̄ familiare p̄is erga se dilec
 tionē. et p̄pter sōpniōz narracōez x̄
 ipoz fr̄atū accusacionē qui eū ad se
 missū tunica talari nudatū in aster
 nā veterē deposuerūt. Deinde s̄ filio iu
 de extractū ysmahelitis vendide
 rūt. et simulātes eū occisū magnū
 p̄i luctū induxerūt. Inter hec iudas
 fornicario scabitu suo de thamar nu
 tu sua phares et zara genuit. eamq;
 deprehensā spaciōe sui iustificavit. q̄
 non eam sela filio suo tradiderat. cui9
 adolescenciā eā in viduitate manētē
 exp̄are precepit. Adianite vō q̄ et
 ysmahelite vendiderūt ioseph in egyp
 tū phutisari eunuchō magistro mi
 liciē phamonis. Alij dicūt archima
 tero. i. p̄ncipi cooz. Nec abhorret a
 vero. quia apud plures nationes da
 pifer p̄ncipis honorabilior est et prin
 cep̄ miliciē. Hūc iosephus vocat̄

phutephrem. sed iheronim9 nō bene t̄n
 latū nomē asserit. Hic habuit vxorē et
 liberos. quia et ioseph filiā ip̄i duxit
 vxorē. nec de eunuchis regis fuit qui
 puuli castrabant̄. Sed tradūt hebrei q̄
 videns ioseph elegantē emit eū ut ei
 misceret̄. Dñs aut̄ custodiens ioseph illū
 adeo infrigidavit ut deinceps ip̄otens
 fuerit coire tanq̄ eunuch9 eet. Itaq; vi
 dentes eū ierosanti arefactum de mo
 re suo eū pontificē helyopoleos creave
 rūt. et honoracior fuit q̄ ante fuerat
 in p̄ncipatu. Ioseph aut̄ in egiptum
 ductus et a phutisari empt9. in cōsp̄cū
 eius magnificat̄. sed p̄ amorē casti
 tatis et fidei a dñā sua accusat9 in car
 cerat̄. Sōpniā p̄ncerne it̄p̄retat̄. et i
 terpretacōis vitate p̄bata iussu pha
 monis educat̄. atq; ad ei9 sōpniū expo
 nendū in ei9 p̄nciā sistitur. **De sublima
 tōe ei9 de et de arrogācia assenez. Ca. cxviii**
Ioseph xxx. annoz erat q̄n stetit
 corā pharaone sōpniōz ei9 expo
 sito sublimat9 et dux egipti. isti
 tut9. s. anno iacob cxxi. ut postea pa
 tebit. ac per hoc anno 3. etatis cxxxi.
 mūdi vero ij. cxxix. Dedit aut̄ ei pha
 rao vxorē assenez filiā phutiphar vic
 ginē. ex qua nati sūt ei filij manasses
 et effimim. Inter hec apis rex argiuo
 rū in egipto menphim addidit. **Ex his
 toria assenez.** In p̄mo enī anno septem
 annoz libertatis misit pharao ioseph
 ut congregaret frumēta. Qui venit in
 fines heleopoleos. cui9 regiois p̄nceps
 erat phutiphar sacerdos p̄nceps satra
 parū et s̄liari9 pharaonis. Hui9 fili
 a assenez erat pulchra sup oēs virgēs
 terre. per oīa silis filiabz hebreoz ela
 ta et supba despiciens oēm virū. quā
 etiā nullus vni9 viderat viroz. Erat
 enī turris iuncta domui phutipharis
 magna et excelsa sup quā erat cena
 culū hñs thalamos decem. Quoz p̄
 m̄ magn9 et decorus lapidibz porphi
 reticis s̄stratus pietes lapidibz p̄iosis
 induti. laquearia aurea. Et erat in
 dij egiptoz aurei et argentei. quos
 colebat et timebat. et cotidie eis imo

labat. 29 thalamus seruabat ornatu
assenez in auro et argento et lapidibz
et lintheamibz preciosis. In tercio thala
mo erant oia bona terre ibi enim erat
propuuarium assenez. Reliqui septē. septē
virginū erant que illi seruebant pul
chre nimis quibz locuti nō erat vir ne
q̄ puer masculus. In camera assenez e
rant tres fenestre p̄ma magna valde
p̄spiciēs ad orientē. 2^a ad meridiē. 3^a
ad aquilonē. Ibi erat lectus aureus.
stratus pep̄lis purpureis auro textis
et iacincto et puerpura et bisso in quo
dormiebat assenez sola et vir nūq̄m
sederat super illū. Et atrium magnū
in circuitu domus cuius paries excelsus
valde lapidibz quadratis erat constructus.
In quo atrio erant quatuor porte ferree q̄s
custodiebant sibi xviii viri fortissimi iu
venes armati. Erat in dextera p̄te a
trij fons aque viuentis et videntis et
deorsū fontis casterna suscipiēs ei aquam
et irrigans oēs ei arbores in atrio pla
tatas que pulchre erant et fructifere.
Erat autē assenez magna ut sara. spe
tiosa ut rebecca. formosa ut rachel.

*De hoc q̄ eam ioseph de ydolorū cultu
redarguit. Caplin. cxxix.*

Misit ergo ioseph ad phutiphare
nūciū q̄ vellet diuertē ad do
mū ei. Et gauisus est phutiphar
et dixit filie sue q̄ veniret ioseph fortis
dei et vellet eā tradē illi uxore. Que i
dignata vndit se nolle dari viro capti
uo. sed filio regis. Illis autē loq̄ntibus
venit qui dicet ioseph adesse. Et fugit as
senez in tenaculū sursum. Et venit ioseph
sedens in curru. s. pharaonis qui erat
totus aureus. que trahebant quatuor equi
albi sicut nix frenis deauratis. Et erat
ioseph indutus tunica candida splendi
dissima. et pallio purpureo et auro
texto. Et corona aurea sup caput ei.
Et in circuitu corone erant xij lapides
electi. sup q̄s erat xij astra aurea. Et
virga regia in manu ei et ramus
olive fructu pinguis. Et venerunt
phutiphar et vxor ei in occursum ei et
adorauerūt eū. Et intrauit ioseph in

atriū. et clausa sūt ostia atrij. Et vi
dit assenez ioseph. et turbata est sup
sermonē quē dixat de eo et dixit. Ecce
sol venit de celo ad nos in curru suo.
Desiebat q̄ ioseph filius dei erat. Quis
enim hoim tantā potuit gnare pulchri
tudine aut q̄s venter mulieris tantū
portare lumē. Et intrauit ioseph in
domū phutipharis et lauerūt pedes
eius. Et ait ioseph. Que est mulier illa
que erat in tenaculo ad fenestrā. abe
at nūc de domo ista. Timebat enim ne
molesta eēt illi. sicut oēs alie que mit
tebant certati nūcios suos ei cū mune
ribz diuersi gnus. quos p̄ciebat cū in
dignacione et iuria. Et ait phutiphar
Dne filia mea est virgo et odio hñs
oem virū. quā nūq̄ vidit vir nisi ego
et tu hodie. Si vis veniat et saluet te.
Cogitans ergo ioseph q̄ si odiebat oēs
virū nūq̄ ei iportuna eēt. ait p̄ ei.
Si virgo est filia vr̄a diligo eam sicut
sorore meā. Et ascendit mater ut ad
duceret eā quā statuit in consp̄u ioseph
Et ait pater ei. Saluta fr̄em tuū qui
odit oēs mulieres alienigenas sicut
tu oēs viros. Et ait assenez. Que bñ
dicte a deo excelsio. et ait ioseph. Bñdi
cat te dñs qui viuificat oia. Et dixit
phutiphar filie sue ut oscularet ioseph
Quod cū illa vellet facē extendit io
seph manū suā et apposuit ad pect̄
eius dicens. Non decet virū colentē
deū viuentē. et manducantē panem
vite. et calicē incorruptionis bibentē
osculari mulierē alienigenā osculan
tē ore suo ydola surda et muta. x mā
ducantē a mensa eorū panē anchonis.
et bibentē de spongijs eorū calicē ane
dias. calicē occultū. et vngentē se oleo
inscrutabili. *De p̄nia assenez et angeli*

in consolacione. Cap cxxx.
Audiciens assenez verba ioseph cō
tristata est valde et plorauit
Et miseris eius ioseph posuit manū su
am sup caput ei et bñdixit eā. Et ga
uisa est assenez in bñdictione et misit
se sup lac̄n suū et infirmata est pre ti
more et gaudio. Et egit p̄niaz de dijs

quos colebat et abrenūciauit eis. Et ioseph manducauit et bibit. Et cū vellet recedē voluit eū phutaphar retinē vna die et non potuit. Sed recessit ioseph p mittens se octaua die reuersurū. Erat cepit assenez tunicā nigrā. qđ erat in dumentū tristitię ei⁹ qm̄ mortu⁹ erat frater ei⁹ iunior et clauso sup se ostio fleuit. Et proiecit oīa ydola sua per fenestrā que respiciebat ad aquilonē. et oēm cenā suā regiam picat canibus. Et posuit cinerē sup caput caput eius sitū sup pauimētū. et fleuit amare per septē dies. Et octauo die diluculo galili cantauerūt et canes latrauerūt. et pspiciens assenez ad fenestrā que respiciebat ad orientē vidit et ecce stella lucifer. et ipse eū fissū est celū et apparuit lux magna. Et videns assenez cecidit in faciē suā sup cineres. Et ecce vir descendens de celo stetit sup caput assenez. et vocauit eā ex noīe. Que pre timore non rēdit. Et vocauit eā 2º assenez assenez. Que rēdit. Ecce ego dn̄e. Quis es anūcia michi. Qui rēdit. Ego sū pnceps dom⁹ dei. et pnceps exatus dn̄i. Surge et sta sup pedes tuos et loquar ad te. Et leuauit assenez caput et ecce vir per oīa filis ioseph stola et corona et virgā regia. cui⁹ vultus sicut fulgur. et oculi ei⁹ sicut radij solis. capilli capitis ei⁹ ut flāma ignis. Et videns assenez timore percussa cecidit in faciē suā. Quā 2º fortans angelus et leuans ait. Depone ciliciū istud nigrū quo induta es. et cinctorū tristitię tue. et sacū de lūbis tuis. et exte cinerē de capite tuo. et laua faciē tuā et manus tuas aqua viuente. et orna te ornāmētis tuis et loquar ad te. Que tū ornasset se festinanter redijt ad angelū. Cui angelus. Denu da caput tuū a teristro qā virgo es. Confortare et gaude virgo assenez qm̄ nomē tuū scriptū est in libro viuētū et non delebit in etnū. Ecce ab hodierno die renouata es et viuificata et manducabis panē bndictiois et potū bibes incorruptiois. et vngeris crisma

te scō. Ecce dedi te hodie sponsā ioseph et nomen tuū non vocabit̄ āplius assenez sed multi refugij. Nā pnia orauit pro te altissimū. que est filia altissimi. virgo hilavis videns semp et modesta. Cūq̄ querēt assenez ab angelo nomē ei⁹ rēdit. Nomen meū scriptū est digito dei in libro altissimi. et oīa que in libro illo scripta sūt. ineffabilia sūt. nec cōuenit hōi mortali uel audire illa. uel dicē. **De mensa et fauo quē illa apposuit angelo. . . Caplin. c.**

Et ait assenez tenēs sū. **xxi. . .** mitatē pallij ei⁹. Si iueni gratiā in oculis tuis sede nūc paululū sup lām istū. sup quē nemo vnq̄ sedit. et pparabo tibi mensā. Et dixit angelus offer cito. Et apposuit panē et vinū suaue olens vetus et mēsa nouā. Et ait angel⁹. Offer michi et fauū mellis. Cūq̄ illa contristata staret eo qđ fauū non hiet. ait ei angel⁹ intra in cellariū tuū et iuenies fauū mellis sup mēsa tuā. Et iuenit fauū candidū sicut niuē. et mel mūdissimū et odor ei⁹ suauis. Et ait assenez. Dn̄e non habebā fauū. sed dixisti ore tuo scō et factū est. Vñ et odor ei⁹ est. sicut spiramen odoris tui. Et subrisit angelus sup intelligenciā assenez et extēta manu tetigit caput ei⁹ dicēs. Beata es tu qm̄ dimisisti ydola et credidisti in deū viuū. Et bñ aduēntes dn̄o deo in pnia. qm̄ comedent de hoc fauo quē fecerūt apes paradisi dei de vore rosarū in paradiso. Et ex hoc cōdent oēs angeli dei. Et quicūq̄ ex illo cōderit non mouent̄ in eternū. Et extensa manu 2º stegit de fauo pte nūmā et cōdit ipse. reliquūq̄ dedit in os assenez et dixit. Ecce cōdidisti panē vite et vncta es crismate scō. et ab hodierno die carnes tue renouabunt̄ et ossa tua sanabunt̄ et virtus tua erit indeficiens et iuuetas tua senectutē non videbit et pulchritudo tua non deficiet. Et eris sicut metropolis edificata oīm 2º fugienā ad nomen dn̄i dei oīpotentis regis scōrū. Et extendit manū et tetigit fauū quē

fregerat et factus est totus ieger sicut prius. Extensaq; manu dextera tetigit digito suo indice summitate mellis pspiciantem versus orientem. et retraxit digitum suum ad seipsum et induxit super extremum faui quod respiciebat ad occasum. et via digiti eius facta est in sanguinem. Et extendit manum suam 2° et tetigit summitate digiti sui fauam mellis iuxta partem respicientem ad aquilonem et traxit eum super partem respicientem ad meridiem. et via digiti sui facta est in sanguinem aspiciente assenez. Et ait. inspicite fauam. Et exierunt de fauo apes multe candidae sicut nix et ale earum puree sicut iacinctus. Circumdederunt oes assenez. et operabantur in manibus eius fauam mellis et manducauerunt ex eo. Et ait angelus apibus. Ite in locum vestrum. Et abiierunt oes versus orientem in paradisu. Et ait angelus. Sic erunt omnia verba que locutus sum ad te hodie. Et extendit 3° angelus manum suam et tetigit fauam. et ascendit ignis de mensa et comedit fauam et mensam non tetigit et fragrantia incendij faui dulcis valde facta est. *De benedictione septem virginum et coniugio assenez. Cap. cxxij.*

Et dixit assenez ad angelum. Domine sunt michi septem virgines nocte mecum ab infanzia mea et una nocte mecum genite. Vocabo eas et benedices eas sicut me. Quas ille iussit vocari et benedixit eas dicens. Benedicatur dominus deus altissimus et filius sicut colubae septem civitates refugij. Et iussit angelus assenez ut leuaret mensam. quam cum leuaret deponere pergeret recessit angelus ab oculis eius. Et reuersa vidit sicut currum quatuor equorum procedentem versus orientem in celum. Cumq; oraret assenez ut indulgeret ei quod tam audacter locuta fuerat cum eo. ecce vnus adolescens et famulus pharaonis nuntiavit dicens. Ecce ioseph dei venit. iam enim praecursor eius ad portam atrij vestri. festinauitq; assenez in occursum ioseph. et stetit in ypodromo domus. Et cum intrasset ioseph atrium salutauit eum assenez. Et dixit ei verba quae locutus erat angelus ad se. et lauit pe-

des eius. Crastina die rogauit ioseph pharaonem ut daret ei assenez in uxorem. et dedit illi pharaon. Et imposuit eis coronas aureas meliores quas habebat et fecit eos osculari iuice. Et fecit eis nuptias et cenam magnam ultra septem dies. Et precepit ut nemo faceret opus in diebus nuptiarum ioseph. Et vocauit ioseph filium dei et assenez filiam altissimi. *Comestor* Nati sunt ei duo filij priusquam veniret fames. Et vocauit primum manassen quod est obliuio dicens. Oblivisci fecit me deus laborum meorum et domus patris mei. 2° vocauit effraym quod est fructificatio dicens. Cresce me fecit deus in terra paupertatis mee. *Ex historia sacra. De descensu israhel in egiptum. et seditione dan et gad. Cap. cxxij.*

Itaq; cum per septem annos ubertatis collegisset ioseph frumentum et ingrueret fames super terram iuxta sompni coniecturam. aperuit ioseph horrea. vendiditq; egiptijs. insuper et hijs qui de alijs veniebant ad emendum prouincijs. Inter quos fratres suos agnoscens sed ab eis incognitus. durius allocutus est eos exploratores esse dicens id est exploratorum pena dignos. maxime quod si de beniamin via non dicent. de quo timebat quod et in eum aliquid deliquisset. Quo tamen ab eis cum muneribus adducto. seipsum illis cum fletu innotuit vultuq; ac verbis placidissimum ostendit. datusque super munibus praeter ad se venire mandauit. Iacob itaq; per visionem a domino confortatus descendit in egiptum cum lxviii annibus ita quod ipse cum eis et ioseph cum duobus filijs suis fuerunt lxx. Erantq; cxxx annorum quando eum ioseph in conspectu pharaonis introduxit. Qui ei terram iesse ad habitandum dedit. *Ex pua genesi.*

In anno 2° famis mense 2° xvi die mensis venit israhel in egiptum cum vniuersa cognatione sua et intravit in terram iessen. Viditq; assenez iacob et admirata est quam senectus eius erat speciosa sicut iuuentus. Erantq; caput eius candidissimum sicut nix. et barba candida sedes super pectus eius. Oculi eius fulgurantes et

et uerui ei⁹ et humeri et brachia
firma. genua et crura et pedes ut
gigantis. Et bñdixit eis iacob et oscu-
latus est. Et reuersi sūt post pñdū iō-
seph et assenez in domū. et leui cum
eis et symeon. Et cū uidisset fili⁹ pha-
raonis assenez in domo pñs sui pha-
raonis deambulātē exarsit in pulch-
tudīe ei⁹. Et locut⁹ est leui et symeoni
ut inficerēt ioseph et habet eā uxorē
que illi debebat. et daret eis aurū et
argentū multū. Qui non itenderūt
in sermones ei⁹. Et cepit fili⁹ pharao-
nis accusare ioseph apud frēs suos dan
et gad. qui erant filij anallaz iacob
dicens se audisse ioseph dicentē apud
pharaonē q post mortē pñs sui eos
destruēt ne essent hēdes cū frīb⁹ suis
eo q eēt filij ancillarū et eū vendi-
dissent hismahelitis. ut uiderēt ei. Per-
suasitq eis ut inficerēt ioseph et ipse
inficeret pharaonē pñs sui. qui eēt
erat tanq pater ioseph. Ad cū uellet
facē nocte prohibuerūt eū custodes pa-
tris sui introire ad eū dicentes. Pater
tuus doluit caput et mō dormit. et p-
hibuit nobis ne quis ad eū intret. nec
etiā filius ei⁹ primogenit⁹. Et assumptis
secū. l. uiris armatis prexit ad locum
insidiarū ubi erant dan et gad cum
plurib⁹ uiris armatis. qm̄ illuc debe-
bant pgere assenez et ioseph. Et ibat
assenez cū sexcentis uiris qui oēs ab
insidijs trua dati sūt preter unū q fu-
git ad symeonē et leui. assenez at fu-
git in curru et cū ea benyamin. Sy-
meon at et leui assumētes oēs qui
secū erant armatos psecuti sūt eos.
Et irruerūt in eos subito et plimos oc-
ciderūt. Dan aut et gad absconditi sūt
in densitate calami. *Helinand⁹ libro vii.*

De morte pharaonis et iacob et

Anno ioseph. . Cap cxxiiij.

Apnatus ioseph xij^o mortu⁹
est pharaon ille sub quo dux eāt
ioseph. que comestor altero noīe dicit
appellari nefrē. De hui⁹ aut morte
sic loquit⁹ historia assenez. post illud
bellū. s. sup⁹ mēoratiū inē filiū pha-

raonis et symeonē ac leui. Benyamī
inquit sedens in curru cū assenech. vi-
dens filiū pharaonis uenientē contra
se ut tollet assenech. lapidē de torrete
arripiens percussit eū in ceruice sinis-
tra et deduxit eū de equo sup terrā
q̄ mortuū. Postea uidens benyamin
symeonē et leui ueni uenientes sforta-
tus est. qui querebant frēs suos dan
et gad ut inficerēt eos quoz irā cō-
pestant. Illi uero leuantes filiū pha-
raonis a terra lauerūt plagā eius
et ligauerūt eā et duxerūt eū ad pa-
trē suū pharaonē et narrauerūt oīa
uerba hec. pharaon uō grās egit eis. qz
non infecerūt eū. tercio uō die mor-
tu⁹ est filius pharaonis de uulnere.
Et pharaon non multo post mortu⁹ est
ex dolore mortis filij sui annoz xxxix.
Et reliquit regnū suū ioseph qui reg-
nauit pro puero in egypto ānis xlvij.
Et post hec dedit dyadema filio phara-
onis qui erat ad ubera qm̄ mortu⁹ est
pharaon. et ioseph nūcupabat patē eius
in tra egypti. *Actoz. .* Ipe uō ioseph do-
mino suo prudenti ac fideliter obsequis
uendicioē frumenti egyptios oēs in ser-
uitutē subdidit pharaoni. qui utiqz ta-
li nātati meruerāt additi. Deniqz ia-
cob cū eēt cxxviiij annoz uidens obitū
suū iminē uocauit ioseph. et ut eum
in abrahamo sepeliret adiurauit. fi-
lijqz ei⁹ manasse et effraym cācellatis
manib⁹ bñdixit. et ei preter sortē hēdi-
tatis agrū syche que acqsiēnt dedit.
Cōuocatis aut filiis suis plib⁹ eoz bñ-
dixit. oībus aut bene ac ppheticē uen-
tura predixit. s. de diuisione terre ad
lram. et de futuro tribuū statu. aptis-
sīe aut de utroqz xpi aduentu. Que d-
nia qā nota sūt breuitatis cā preter-
mitto. Et tandē collectis sup lacū suū
pedibus obiit. Quo a filiis suis in ter-
rā ppriā trāsato. et in spelūca duplici
sepulta. ioseph adiuratis frīb⁹ uti ere-
ūtes egyptū ossa ei⁹ deferrēt mortu-
us est et ipē cū esset cētū et decē āno-
rū. et repositus in loculo in egypto.
anno. s. duatus sui lxxix. a pma pro

missione abrahe facta in via mesopotamie. cclxxxvi. a natiuitate abrahe in qua tertia cepit etas cclxxi. ab iustitia vero mundi ij. ccc. x. Nec inde motus est donec egressi sunt filij isrl' de egypto. Alij freres ut dicit iosephus quisq; in obitu suo deferebant et sepeliebant in ebron. Post trāslati sū in sychem. **De testamēto ruben et symeon**

Exstant autē testa. **Cap. c. xxv.** . . . menta xij p̄uarchaz in quib; sūt ap̄tissie atq; pulcherrē de xp̄o p̄phēcie. quas nup̄ trāstulit m̄gr robertus grossū caput lincolniensis ep̄ de greco in latinū. Ideo hic eas nobis i serē placuit **Testamentū ruben** et nosat legē dñi et diuidet in iudiciū. et sacrificia pro oī isrl' usq; ad cōsumacōez tēporis p̄ncipis sacerdotū xp̄i quē dñs dicit. **Et post pauca.** Qm̄ in eo elegit dñi n̄ regnare sup oēs p̄los et adorare semen ip̄i. qm̄ pro nob̄ morietur in bellis visibilib; et inuisibilib; et in nob̄ erit rex sc̄lox. Et mortuus est ruben. **Testamentū symeon.** Dñs deus magnus isrl' apparebit in terrā ut homo. et saluabit in ip̄o adam. Tūc dabunt oēs sp̄s erroris in oculacōe. et hoīes regnabūt sup p̄nciosos sp̄s. Tūc resurgā in leticia et b̄ndictā altissimū in mirabilit; ip̄i. qm̄ deus corpus assumēs. et comedens cū hoībz saluabit hoīes. Et nūc filij obedite leui. et in iuda letabimini et non efferamini sup duas trib; has qm̄ ex ip̄is oriēt vobis salutacōe dei. **Suscitabit enī deus ex leui ut p̄ncipē sacerdotū et ex iuda ut regē dñi et hoīem. Ita saluabit oēs gentes et gen; isrl'. Et dormiuit symeon cū p̄rib; suis.**

Testamentū leui. Cap. lxxvi. **O**gnosate quia faciet dñs iudiciū cū sup filios hoīm. qm̄ petris sc̄ssis et sole extincto et aquis siccatis et igne tumente et oī creatura turbata. et inuisibilib; spiritib; liquefactis in ferno spoliato in passione altissimi homines non credentes p̄manebūt in iusticijs. **Propter hoc in puniācōe iudicabunt.** **Et postea dicit** Et nūc cognouit si

lij a scriptura enoch qm̄ in fine ip̄ie agetis in dñm man; ip̄onētes in omī malicia. Et confundent in vobis freres v̄ri et in oībus genib; fiet illusio. Etenim p̄ n̄r isrl' mundus erit ab ip̄ietate p̄ncipū sacerdotū qui ip̄onent man; suas in saluatore mundi. **Et post dicit.** Quid facient oēs gentes si vos tenebescitis in ip̄ietate. et inducatis maledicōez super gen; v̄rū pro quib; lumen mundi datū est in vobis ad illumiācōez oīs hoīs. Hūc volentes occidē contraria mandata docentes dei iustificacōib; **Et post dicit.** Cognouit in libro enoch qm̄ per h̄c ebdomades errabitis et sacerdotū iniquitabitis. et sacrificia polluetis et legē exterminabitis et cōtēpnetis sermones p̄pharū. In p̄uersitate p̄sequimī viros iustos et p̄ios odio habebitis. Veracū sermones abhominabimī et virū reuocantē legē in virtute altissimi. erroneum appellabitis. et in fine estimabitis occidetis eū. nescientes ip̄i resurrexerunt. innocētē sanguīez in malicia sup capita recepturi. **Propter ip̄m erit sc̄a v̄ra deserta usq; ad paup̄mētū p̄phanata. et non erit locus v̄rū mundi sed in genib; eritis in maledicōez et in desp̄acōez donec ip̄e rursus visitabit. et miserans recipiet in fide et aq̄.** **Et p̄sequit.** Suscitabit dñs sacerdotē nouū. cui oēs sermones dei reuelabūt et ip̄e faciet iudiciū vitatis in terra in multitudiē dierū. Et oriēt astrū ei; in celo sicut rex illumiāns lumen. cognitiōis et solem dici et magnificabit in orbe terrarū usq; ad assūpcōnē ip̄i sui. Itē resplendet sicut sol in terra et tollet oēs tenebras de sub celo et erit pax in oī terra. Celi exultabūt in diebus ip̄i et terra gaudebit et nubes letabūt. et cognitiō dei fundet in terra ut aqua mariū. et angeli glorie faciei dei gaudebūt in eo. Celi aperient et ex tēplo gl̄e veiet sup ip̄m sc̄ificatiō cū voce paterna sicut ab abrahā p̄re ysaac. et gl̄a altissimi sup ip̄m dicit et sp̄s sc̄ificatiōis et intellāis req̄scet sup ip̄m in aqua. Ip̄e dabit magnifi

centia dei filijs suis in uitate in scdm.
Ipe aperiet portas paradisi et stare facit
et minante gladiu aduersus adam.
et dabit scs comedere de ligno uite. et be-
liat ligabit ab ipso. et dabit pacem fili-
is suis ad saltandum sup pruciosos spi-
ritus. Tunc exultabit abrahā et ysaac
et iacob. et ego gaudebo et oēs scs in-
duent leticia. **Testamentū iude.**

Quasiabit uos dñs **Cap cxxvij.**
in mīa et in deliciaone et in
captiuitate inimicor vror. Et
post hec oriet vobis astrū ex iacob in
pace. et exurget homo ex semine meo
ut sol iusticie. ambulans cū filijs hoīm
in mansuetudie et iusticia. et de pām
non inueniet in eo. Et apient sup ipm
celi ad effundendū spūs bndictione pa-
tris scs. et effundet spm grē sup vos et
eritis ei in filios in uitate et ambula-
bitis in preceptis illi pmiss et ultimis
Hic est germen dei altissimi. et hic est
in uita hoīs carnis. Tunc effulgebit
scepterū regni mei. et a radice mea nas-
cet vas plantacois. et in ea ascendet v-
ga iusticie iustis gentibz iudicare et
saluare oēs iuocantes dñm. **Testamē-
tū yfadar.** Oem agreste ferā seruituti
subiacetis hntes vobiscū deū celi ābu-
lante cū hoībz in simplicitate cordis.
et extendit pedes suos et mortuus est.
Testamētū zabilou. Noui in scriptā pa-
trū meor qm in ultimis diebz recede-
tis a dño. et diuisi eritis in isrl. et du-
os reges sequemini. et oem abhoiāci-
onē faciētis. **Et post hec d.** Et post
hec oriet vobis dñs lumen iusticie et
sanitas et mīa in pennis ei. Ipe re-
dimet oem captiuitatē filioz hoīm.
et belial et oīs spūs erroris conaulta-
bit. et cōuertet oēs gentes in emula-
tionē ei. et videbitis deū in forma ho-
minis. qm iam elegerit dñs ihrlm
nomen ei. Et rursum in malicia sermo-
nū vror ad iracūdiā puocabitis eū.
et abiecti eritis usq ad tpe cōsumacois.

Dan **De testamēto dan neptali**
vero post **et gad.** **Cap cxxviii**
enuiacionē maloz filioz dicit.

Reuertētes ad dñm mīaz cōsequimini.
et ducet vos in sāficioz suā clamās
vobis pacē. Et oriet vobis ex tribu iu-
da et leui salutare dei. et ipse faciet ad-
uersus belial preliū. et vlcionē victorie
dabit terminis vris. et captiuitatē capiet
abelial aīas scōz. Et cōuertet corda in-
credula ad dñm. et dabit iuocantibz
eū pacē eternā et reqescent in eodem
scs. Et in noua ihrlm letabunt iusti-
que erit in iustificacoz dei usq in scdm
et nō amplius sustinebit ihrlm desolacio-
nē. neq captiuabit isrl qm dñs erit
in medio ei cū hoībz cōuersatus. et scs
isrl regnans sup ipos in huilitate et
paupertate. et qui credit in eū regnabit
in veritate in celis. Et nūc timete do-
minū filij mei. et attendite vobismet
ipsis a sathana et spiritibz ei. Appi-
quate at deo et angelo extusanti vos.
qm hic est mediator dei et hoīm et in
pace isrl contē regnū ymici stabit. **P**
hoc studet ymici subuertē oēs iuocan-
tes dñm. nouit enī qm in qua dicte-
ret isrl cōsumabit regnū ymici. **Testa-
mētū neptalim.** Ecce filij mei ostendi
vob tpa extrema. qm oīa fient in isrl
Et vos ergo mandate filijs vris ut vni-
ant leui et iude. Per iudā enī orietur
salus isrl et in ipso bndicet iacob. Per
scepterū enī apparebit deus habitans
in hoīs ut saluet genus isrl. cōgre-
gabit iustos ex gentibz. **Testamētū gad**
Auferte odiū ab aīabz vris et diligite
adiuicē in rāitudine cordis. dicit at
et vos filijs vris hec ut honoret iudā
et leui. qm ex ipis oriri faciet dñs sal-
uatore isrl. **Testamētū aser.** **Ca. cxxix.**

Quens filijs suis aser dicit
Noui qm peccabitis et trade-
mini in manū inimicor vror
et terra vā desolabit et vos dispge-
mini in quatuor angulos terre. Et eri-
tis in dispfione despecti velut aqua
iutilis usqquo altissimū visitabit t-
rā et ipse veniens ut homo cū hoībz
manducans et bibens et in silencio
sterens caput draconis per aquam.
Hic saluabit isrl et oēs gentes. deus

in virū abscondit. Dicit ergo filiis
vris ut non discredant ei. **Testamentū
ioseph.** Vidi quā ex iuda nata est
virgo hñs stolam bissinā. et ex ipā
prodiit agnus immaculat. et a sinis
tris ei. i. agni ut leo. Et oēs bestie i
petū fecerūt aduersus eū et viat e
as agnus et pdidit in conculatione.
Et gaudebant in eo angeli et hoies
et oīs terra. Hec autē fiēt in tpe suo
ultimis dieb. Vos ergo filij mei custo
dite mandata dñi. et honorate iudā
et leui. quā ex ipis oriet vobis agnū
dei grā saluans oēs gentes et isrl. rē
nū ei ei in etnū qd non peribit. **Testamentū
beniamin** loquēs filiis su
is ait. Custodite mandata dei usqz
deus salutare suū reuelet oibz gen
tibz. Tūc videbitis enoch noe et sem.
abraham ysaac et iacob resurgētes
a dextris in exultacōe. Tūc et nos re
surgem⁹ vnusquisqz in sceptrū nrm
adorantes regē celoz. qui in tra appa
ruit in forma hois hūilitatis. et quot
quot crediderūt ei in tra gaudebūt ei.
Tūc et oēs resurgent. hī quidē in glāz
hī vō in ignominia. Et iudicabit in
pñis dñs isrl de ea que in ipm iusti
cia. quoniā aduentē dñm in carne
liberatore non crediderūt. Et tūc iudi
cabit oēs gentes q̄tq̄ non crediderūt
ei in tra apparenti. et arguet in elec
tis gencū isrl. **Actoz. De afflictioē
hebreor post mortē ioseph. Cap. cxxx.**

Hic autē ioseph pñeps egypti
sub quāz regibz. Quoz pñm
qui eū sublimauit apud ve
teres historiographos non legit alio
noie appellat⁹ quā pharno. licet comes
tor eū nefrem appellatū fuisse dixit.
Siquidē quā natus est abrahā ut in
chronicis legit⁹ apud egyptios erat xvi
ptās quā dynastiā vocant. Ex tūc
apud eos thebei regnauerūt annis
cxxx. Sicqz cōpleta est illa dynastiā
āno. s. iacob xxx. Post hec in xvij
dynastiā regnauerūt pastores ipi
sūt pharmones ānis c. iij. Nec alijs
noibz legit⁹ appellat⁹ q̄ pharaones

Hoz vn⁹ sublimauit ioseph cui⁹. s. sub
limatiois anno ix⁹ qui fuit 29 famis i
trauit iacob in egyptū et stetit in spec
tu pharaois. Porro in xvij dynastiā
que cepit āno ducaty ioseph xij. pñm
regnauit amosis ānis xxx. Cui⁹ anno
xij⁹ obiit iacob. 29 vō chebron ānis xij.
39 āmenophes xxi. q̄rt⁹ mephres xij.
cui⁹ āno nono ioseph cētū et decē āno
rū obiit. et hebreor seruit⁹ incepit que
durauit cxxiij. ānis ut iplēt nūc cat.
xxx annoz a pma pmissioē frā abra
he usqz ad daconē legis. Hic itaqz me
phres qui bñficia per ioseph egypto
collata ignorauit. hebreor pplm mul
tiplicat⁹ afflixit. iudicibz. s. eis egypt
cis. ppter ingenij virtutē et laboris
industriā et opū affluentiā ac sobo
lis nobilitatē. Imposuit igit⁹ eis gra
ues angarias opm. quibz fracti non
vacarent āplexibz sed ut coquētes la
teres in sinibz egypti ciuitates taber
naculoz regi edificarent et ut lutū
platearū et sordes vicoz cophinis ex
portarent et ut flumiū per multas
diuinaōēs diuiderent. vrbesqz ne flu
ui⁹ eas iudicē valēt fossatis circūda
rent. Cūto magis autē oppinebant
tanto magis deo auctore multiplicat
bant. Vnde pharao aliu cont⁹ eos do
lū excogitans pmo quidē iussit ut o
nes masculi ex illo pplō nascentes
obstetricando necarent. Deinde vō ob
stetricibz eis ex tiorē di pcentibz ut in
flumen picerent. Mares ideo necari
volebat ne multiplicati ac roborati
cont⁹ regnū ei⁹ insurgerent. et max
ime qā quidā sacroz scriba predixat
eo tpe nasaturū in isrl qui regnū
egypti hūliaret et vnūos virtute
trāscendēt. Tercia qz cā sup pncipium
mathei tangit. s. q̄ diabolus presagi
ens xpm nasaturū ex hebreis pplm
illū extingūe nitebat. Feias autē re
seruari iubebat qā serus ibellis.
ac per hoc ibellis est. et ut egyptoz
libidini deseruiret. **Comestoz.** Itaqz ml
ti eo tpe submersi pierūt. pro quo p̄cō
credut⁹ deus egypti tradidisse in hūc

errore ut apim pro deo colerēt. **De
api et serapi q̄s colebant egyptij.**

Erat autē apis **Cap. c. xxxvi.**
ut ait plini⁹ qui se testat eū
vidisse quidā taurus qui ex
iprouiso egrediebatur de fluue hñs in
humero dextero signū candidū ad in
star lune corniculatē. ad quē tū stati
fluere egyptij oī gnē musicoꝝ psal
lentes leuabat in aere et sup eos tan
q̄ psallens ferebat. et ad motū uel sta
tionē ip̄i ip̄i in tra mouebant v̄l sta
bant. et eadē die euanescebat. Dicunt
autē quidā q̄ in festo serapis ānuatū
emergebat. Vñ et ip̄m serapiū. i. sera
pi p̄secratū autumāt vocatū. Alij tm̄
per decēniū apparē semel dicūt. Alij tm̄
tpe iusti sacerdotis elyopoleos. iusti nō.
ut q̄i diuinit⁹ iudicaret iusticia sacer
dotū. p̄cām ergo fluū puniuit deus t̄
errore fluū. **Actoꝝ.** Duo itaq̄ erāt apis
et serapis et utrūq̄ colebat egyptij. **Ve
rūp̄ tñ et serapis quidē ip̄e fuit apis
filius phoronei rex argiuoꝝ. qui cū
fr̄eꝝ egypteū achae p̄secasset ip̄e cū
ip̄lo ad egyptū nauigauit. Aug⁹ in
l. de ciuitate dei xvij.** Apis rex argiu
rū nauigio t̄isuectus in egyptū ibidē
mortu⁹ est et serapis fact⁹. oīm maxi
m⁹ egyptoꝝ deus. Dictus q̄ est serapi
ut ait varro lrā mutata. q̄a pius di
bat̄ sorapis q̄i soronapis. eo q̄ soron
ce sarcosagū vocant. ubi eū sepultū
venerari ceperūt. anq̄ ei templū co
struerent. Constitutū est caā de illo
capite puniret. si q̄s hoīez eū dixisset
isse. Et qm̄ in oībus fere templis u
colebant̄ ysis et serapis erat simul
qd̄ digito labijs impresso admonē
debat̄ silenāū. Hoc significare vo
existimat. ut hoīes eos fuisse tacē
autē bos quē mirabili vanitate d
ta egyptus delicijs affluētibz in e
noīe alebat. qm̄ eū sine sarcos
uū venerabat̄. apis non serap
bat̄. Quo boue mortuo qm̄ q̄
et reperiebat̄ vitul⁹ eiusdē co
est albis quibusdā maculis s
nit⁹ mirū quidā et diuīty p̄c

pireis ſup plauſtra ibices . aconias . ſ. egyptias naturalit' infestas ſerpentibz que roſtro per poſteriora imiſſo aliuū purgant. Caſtraq; metatur' pſerebat eas . ut fugarent' ſerpentes et deuora- rent . et ita tutus per noctes tūſibat' ex- tercit'. Tandē preuentos ethiopes ex- pugnans iduſit' eos fugiētes in ciuita- tē ſabba regia . quā poſt cambiles a no- mine ſororis ſue mercā denoīauit . qm̄ cū diuā' obſediſſet qā iexpugnabilis erat iēcat' oculos ſuos in eū taibis fi- lia regis ethiopū et ex iducto tradidit ei ciuitatē ſi ducet eā uxore . Et ita ſcā- eſt . Inde eſt q; maria et aaron iurga- ti ſūt aduerſus moyſen pro vxore eius ethyopiſta . Dū aut' redire voluiſſet nō acq̄euit vxor . Proinde tanq; vir aſtrox- pitus ymagineſ ſculpsit in gēnis hu- ius efficiāe ut altera mēoriā altera obliuionē conferret . Cūq; paribus a- nulis eas inſeruiſſet . altm̄ . ſ. obliui- onis anulū vxori prebuit . altm̄ ipe tulit ut paribz anulis inſignirent'. Sep' q; mulier amoris viri obliuiſci . et tandē libere in egyptū reſgreſſus ē .

De paſſione egypti et fuga moyſi

In diebus in madian . Cap. iij .

illis egreſſus ad frēs in terra reſſen vidit afflictionē eoz et prefectū opis egyptiū p̄cipientē quedā de hebreis et ſecreto paſſū egyptiū ab- condit in ſabulo . **Actor** Hoc obiat cauſtus moyſi crimen homicidij . Cui ſc̄ndet aug' in 2° libro ſtra eundē cauſtū reuera eterna lege ſulta māiſte- tet q; moyſes quidē hūc egyptiū li- iurioſū et iprobū non debuit oc- e quia adhuc nullā legitimā gere- p̄tate nec diuinitus acceptā nec hu- a ſocietate ordinatā . Vnde alibi . ſ. ſtra perilianū . Jure culpandi qui turbide et iordinate in eos co- os inſiliūt qui ſibi nulla lege ſūt . Tamen aīe virtutis in- paces ſepe p̄mittūt quedā in- que apparet quibz virtutibz ſi preceptis diuinis eēt ex- ic enī agricole cū viderūt in

gentes herbas licet iuales terrā ali-
quā pduce frumentis aptā eē predi-
cūt. et montē quē oleastris siluestrem
conspexerūt. oleis aptū non dubitant
Sic ille motus animi siue zelus q̄ moy-
ses fr̄is sui iuriā obseruato ordie p̄ti-
tis in egiptū vindicauit. adhuc q̄dē
maltus erat et iordinat⁹ sed magne
fertilitatis iudiciū preferēbat. Vnde et
illa senicia pauli. n̄ s̄ emulacionē
paternarū traditiōnū psequēbat̄ et
desias putans se obsequiū prestāe deo.
siluestre quidē vitū erat. sed magne
ferocitatis iudiciū. Hinc etiā illud pe-
tri cū euaginato gladio uolēs desen-
dere dñm. aurē p̄secutoris absadit. qd̄
tū dñs satis minaci⁹ reprehendit. Oēs
ergo h̄i scdm̄ augustinū zelū quidē
habuerūt in h̄is factis suis sed non
dū s̄m̄ sc̄az et ideo inordinatū. Qui
tū postea per sp̄m̄ sc̄m̄ ordinat⁹ est
et habundauit in bono sicut p̄us in
malo. Vnde sicut moyses post illud fac-
tū cōstituit̄ est p̄nceps synagoge. sic pe-
tr⁹ post illud pastor eccl̄ie. Hoc tū in
glosa magis excusat moysen per h̄o
qd̄ dicit beatus stephan⁹ in actibus
ap̄lox. s. q̄ qn̄ p̄cussit egiptū existi-
mabat intelligē fr̄es q̄a per manū
ip̄is daret deus salutē illis sed illi nō
intellerunt. Post hoc inq̄t testioniū
videt̄ moyses iā diuīt⁹ amonit⁹ hoc
audire potuisse. s. ut iā fr̄m̄ suorū in-
iurias in egiptos inaperet vindicāe.
Sup̄ hoc tū accusat⁹ apud pharaonē
timuit et fugiens in trā madian
filiā iethro sacerdotis sephorā in ux-
orē duxit. ex qua filios duos. s. ter-
san et helieser suscepit et curā alen-
dorū gregū a socero accepit. **De op̄s-
sione ppli et missione moysi. Cap̄**
Andē mortus est ille iij.
Qpharao a cui⁹ timore moy-
ses egiptū reliquerat et ali-
us in regnū surrexit. qui iā ab il-
lo sub quo natus est moyses s̄m̄ cro-
nicas q̄ntus fuit. Nā amenophis
ille regnauit usq̄ ad annū moysi
septimū. post hūc horus ānis xxxv̄ij

Deinde acentris xij. achoris aut̄ vij.
postea aut̄ cenovesite xvij. Sub q̄o
moyses ducātū ppli suscepit et signa
corā eo fecit. Cū igit̄ pascēt oues iethro
in deserto apparuit ei dñs in oreb̄ i
flāma ignis in rubo eūq̄ ad filios
isrl̄ et ad pharaonē p̄pter eorū liba-
cionē misit et signa que corā eo face-
ret ostendit. excusantiq̄ se de ip̄edimē-
to lingue aaron in solaciū et adiuto-
riū lingue et loquendi dedit. Cūq̄ p-
geret cū uxore et filijs angelus in vi-
a occurrens eū corripuit. tūq̄ relic-
tis illis solus abiit. Et cū venisset in
egiptū cū aaron qui ei occurrerat seni-
ores isrl̄ sil̄ congregauerūt. Qui audi-
tis dñi verbis et visis signis credide-
rūt. simulq̄ cū eis ad pharaonē in-
gressi mandatū dñi nūciauerūt. At
ille cōtēpnēs derisit moysenq̄ seruū
fugitiuū appellauit. et pplm̄ magi⁹
q̄ prius afflixit. Tūc dñs moysen cō-
stituit deū pharaonis. i. ad signa i
ip̄o et in terra ei⁹ faciēda potentē
aaron vō ip̄is p̄locutorē. **De plagis
egipti et phase et exitu populi. . .**

Itaq̄ moyses cū eēt **Cap̄l̄ q̄ntū**
lxxx annorū aaron at̄ **lxxxvij**
ducātū ppli suscepit. quē per sig-
na et portenta de egipto educens legē
ei in h̄emo per ānos xl. dedit. In hoc
aut̄ p̄mo anno ducāt⁹ ei⁹ finē habu-
it seruitus hebreorū. in exitu de egip-
to. que durauerat a tpe mortis io-
seph ānis cxxliij. finita q̄ est eorū pe-
grinatio in terrā aliena que predic-
ta fuerat abrahe. s. cccxxx. ānorū ut
dicet̄ infra. Fuitq̄ hic ann⁹ etatis 3^e
q̄ngentesim⁹ q̄nt⁹. mūdi vō millesim⁹
2^a. cccliij. Ingressi sūt ergo moy-
ses et aaron ad pharaonē et signa
corā eo fecerūt ad cōfirmandū sermo-
nē. p̄mo quidē virga moysi versa
est in colubrū. Insup̄ et cōuersas si-
milis deuorauit virgas magorū. In-
durato ad hęc pharaone et incredulo
p̄manente p̄cussa est egiptus decē
plagis. h̄is breuēs versibz cōprehēsis.
Sanguis rana tuler. musca pecus

ulcera grandis. Brucis caligo mors.
 pignora prima necando. Vel alit. Pri-
 ma rubens unda. ranarum plaga 2^a.
 Inde culer tristis. post musca nocenti-
 or istis. Quinta pecus stravit. vesicis
 sexta creavit. Post sequit grandis.
 post brucis dente nefando. Nona te-
 git solem. prima necat ultima. plen-
 per hanc ultimam plagam eduxit dominus
 populum suum. Transiit enim angelus domini
 nocte per omnes domos egyptiorum interfici-
 ens omne primogenitum hominum atque iumen-
 torum. Quam .s. plagam ut euadent filii
 israel qui in egyptos habitabant et
 ut transitus huius ac liberationis sue me-
 moriam haberent. antequam dominus hanc plagam
 infligeret instituit hebreis primo men-
 se solemnitate phase. .i. transitus in qua
 salis imolaret agnum vel edum cuius san-
 guine linirent supellicinaria domorum
 suarum et utrosque postes ostiorum ut ange-
 lus exterminator qui angelus malus fuisse
 videtur. videns sanguinem domos eorum
 transiret. eisque non noceret. Huius tamen in-
 stitucionis ratio principalis fuit prefigura-
 tio diuine passionis per quam a dyabolo li-
 berati sumus. De hoc igitur agno insinu-
 at quod debeat sumi uel segregari et
 quod immolari. qualis esse debeat. et quibus
 et a quibus comedi. Dicit autem phase. .i.
 transitus quod transit angelus per domos
 egyptiorum primogenita interficiens. et quod
 transit domos hebreorum pro sanguine ag-
 ni nichil eis nocens. et quia eadem noc-
 te transit israel ab egypto ad terram promissi-
 onis. festinantem. urgebant enim eos e-
 gypci propter plagam. **De spoliacione egypti
 et annis seruitutis et sacrificandis**
Spoliauerunt. **Capitulum vi. . . .**
 autem egyptios diuina promissio
 vel dispensacione quasi pro merce-
 dis sue recompensacione. quia .s. gratis et
 diu tamen labore eis seruerant. nec quicquam
 eis pro mercede rependerant. Ideo e-
 iam tulerunt ab eis vestes et aurum et
 argentum ut inde fieret tabernaculum
 Nam ut ait augustinus egypti auro ipso
 salis dei creatam male utentes ad iu-
 riam creatoris ydolis seruebant. et ho-

mines pegrinos labore gratuito ius-
 te ac vehementer affligebant. Digni e-
 rant igitur et isti quibus talia iuberentur
 et illi qui talia paterentur. Et forte fuit co-
 gitaciones suas magis promissi sunt hebrei
 hoc facere quod iussi. Tunc ergo finita est eo-
 rum seruitus que fuit ut dicitur est ceterum
 iiii. annorum. Cum autem legitur in exodo quod
 habitatio eorum in egypto fuit ceterum xxx. an-
 norum nomine egypti intelligitur omnis incolatus
 eorum. qui cepit a prima promissione
 facta abrahe in via mesopotamie. A
 qua usque ad legem datam tot anni fluxe-
 runt ut patet in epistola ad galatas legitur.
 et in actibus apostolorum idem numerus
 ponitur. in genesi tamen ad abraham dicitur
 quod futurum sit semen eius pegrinum annis
 ceterum. Sed illi incipiunt computari ab ortu
 ysaac in quo promissum est semen. Natum
 est enim xxx. anno postquam facta est illa
 promissio. .s. anno abrahe centesimo. Qui-
 bus subtractis de prefato numero rema-
 nent ceterum xv. Sed ibi scripta more suo
 pretermissis illi quinquarium que plerumque
 non facit nisi in minutis numeris. Erant
 autem in populo quasi decem milia virorum peditum
 absque puulis vulgo quod inuicibili famu-
 lanam eis et aiantibus diuersi generis.
 Tuleruntque secum ossa ioseph et farina
 dispersam de qua fecerunt subterraneos
 panes quibus usi sunt per xxx. dies. Et
 quia in eorum liberatione precesserat dominus pri-
 mogenita egypti. ipsorumque primogenita
 liberauerat de manu angeli. voluit
 ea deinceps sibi sacrificari. Maxime quod
 omni fructu ille primitus est honorandus
 a quo dona omnia pueniunt omnibus. Primo-
 genita ergo filiorum leui offerebantur
 et quicquam ciclis redimebantur. Primogeni-
 ta pecorum apta ad immolandum oblata
 erant sacerdotum. immundorum vero oblata
 quedam redimebantur. ut primogenitum a
 sinu mutabantur oue. que pro eo offere-
 batur. Quedam autem nec redimebantur sed oc-
 cidebantur ut primogenitum canis. **De transi-
 tu maris rubri et manna et coe-
 nite et aqua de petra. Cap. vii.**
Ascenderunt igitur ex egypto quoniam
 ta progenie. Moyses enim quantus

fuit a iacob. uel tribu iude a phares
 usq; ad salmon qnq; fuerunt gnationes.
 Dñs autē precedebat eos in colūpna
 nubis per diē cont̄ solis seruore. et ig-
 nis p noctē cōt̄ caliginē. Quib; coarta-
 tis int̄ mare rubrū et aspuitate mon-
 tū. pmutatus pharao cū sexcentis cur-
 rib; et qnq; ginta milib; equitū et du-
 centis milib; peditū armator; eos in-
 sequit̄. hebrei exiit̄ a moyse in dño
 pfortant̄. moyses iubente dño tactu
 virge in xij diuisiones mare diuisit.
 Ceterisq; tribub; p̄mogenitis refor-
 midantib; iudas post eū post p̄m̄ in-
 trauiit. Vñ et ibi per obedienciā et fidē
 regnū p̄meruit. Egip̄ij vesanos eos
 iudicantes temē insequit̄. p̄mbres et
 tonitrus et lampades sup eos celitus
 iaciūt. Dūq; fugē uellent tactu vir-
 ge moyse mare in se redudit. egip̄-
 ij oēs aqua opti suffocant̄. **Orosi 9°
 ornesti mūdi. lib 9°.** Extant adhuc
 certissima monimēta gestoz. Nā tract-
 us curruū et orbite rotarū non so-
 lū in litore sed etiā in p̄fundo nunc
 quousq; visus admittit̄ p̄uidēt. Et
 si forte ad ip̄us casu uel curiositate
 p̄turbant̄. mox diuinit; in pristinā
 faciē uentis fluctib;q; reparant̄. Ut
 q̄sq; non doceat̄ timore dei. uel p̄bate
 religionis studio. ita ei; t̄isacte ula-
 onis terreat̄ exemplo. **In uitis p̄m̄
 saīs apolloni;** Egip̄ij vō qui tūc cū
 pharaone nō fuerūt vnusquisq; id
 in quo occupabat̄. ut olera uel aīa
 lia deū reputauit dicens. Hic michi
 hodie fuit deus ut nō seq̄rer phara-
 onē et in mare mergerer. **Actoz.**
 moyses igit̄ carmen exametra dño
 decantat. uēientib; in marath aq̄s
 ipotabiles imisso ligno dulcorat.
 Deficientib; victualib; ex egipto sub-
 latis p̄plus inuocat. pristinas delicia-
 as in mēoriā reuocat. Orante moy-
 se dñs eis cotruces et māna de celo
 misit. qd̄ cont̄ preceptū eis in crasti-
 nū reseruatū p̄putruit. Somoz aut̄
 ex eo futis gnationib; ad monimē-
 tū reseruati fecit. Datū est aut̄ die

dñica q̄a xxx die ab exitu de egipto
 qui fuit sexta feria eadē. s. die q̄ xpc
 uerus agnus paschalis assat; ē igne
 passionis. Itē in raphidim pro de-
 fectu potus isrl̄ m̄murauit. moyses
 petrā oreb; uirga p̄ticiens aquā edux-
 it. Que. s. uirga qnq; dicit̄ aaron. qn-
 q; moyse. qnq; dei. sicut sp̄s dei helie
 et helisei. moyses ad pugnandū con-
 tra amalech iosue misit. et ip̄e in
 monte orans eleuatis manib; usq;
 ad solis occasū ei uictoriā ip̄etiuit.
 Consilioq; iethro ad portandū onus
 sollicitudis sue diuersos magnatū
 gradus in pplō cōstituit. **De lege da-
 ta moysi in monte synai. Caplin**

Mense tercio egressionis viij.
 de egipto. s. iunio p̄a die mē-
 sis uenerūt ad montē synai
 xlvij die a phase. In exponendo eī
 scriptas xxx dies pro mense ponim̄
 tanq; int̄ lunares et solares mēses
 uia mediā eligentes. lunares vō in-
 fra tricenariū quidā inueniūt. sed ul-
 tra non. solares vō plēs hūc nūm̄
 excedūt. A phase ergo restabat̄ xvi
 dies mēsis p̄mi et postea fluxerūt
 xxx scdi. vñ restat q̄ p̄ma dies iu-
 ni; sit a phase xlvij. Tūc iubete dño
 moyses pplm̄ biduo scificauit. et die
 teraa que fuit a phase. l. pplō stan-
 te ad radicē montis et audiente legē
 a dño accepit. que cōtinet diuersamā
 data. s. affirmatiua uel negatiua
 siue precepta et phibitiones. Item
 quedā sūt precepta moralia quedā
 iudicialia. qdā ceremonialia siue le-
 galia. Prima data sūt ad merendū
 2^a ad lites dirimendū. 3^a vō p̄fās
 in signū. duris in flagellū. rudib;
 in pedagogū. Int̄ hec aut̄ decalog;
 tanq; oīm̄ preceptor; moralium sūma
 premitit̄. Ibi enī oēs uirtutes p̄ca-
 piūt̄ et oīa uicia explicitē uel impli-
 citē phibent̄. Ideo aut̄ lex moralis s̄
 denario qui cōstat ex trib; et septem
 data est q̄a trinari; significat̄ p̄so-
 nar; diuinar; trinitatē. in qua sūme
 credendū est septē aut̄ mox p̄fectioz;

quia nūc pfectus est. et in fide et mo-
ribz pfecta hoīs vita consistit. Itē qz
denarij est p̄m̄ limes in nūc. et i-
pleatione decalogi consistit p̄ma pfectio
spūalis. ut per obseruancā decē mā-
datoꝝ resarciat decim⁹ ordo q̄ cecidit
angeloz. Itē ut sicut p̄lius egyptioꝝ
p̄ impietate ydolatrē. et p̄li dei oppres-
sione extirnat⁹ erat decē plagis. sic
p̄lius hebreoz a deo vocat⁹ ad cultū
dei reformaret⁹ decē preceptis. **De rō-
ne nūc in preceptis decalogi. Cap. ix**

Ad idem etiā p̄t ratio sumi. .
ex pte ip̄az rerū que iubent⁹
sue causari p̄cipiendi. Ad hoc
enī precepta oīa data sūt ut hō per il-
la bene ordinat⁹ ad deum et p̄ximū.
Ad deū ordinat⁹ per tā p̄ma. In hys
enī preceptis latet que consistit in tribz
.s. in fide et spe et caritate. Et hec tria
singula in singulis p̄ceptis intelligūt.
et per quosdā appropiacoēs ad tres p̄-
sonas in trinitate referūt. In p̄mo eī
mandato phibet⁹ ianis cōfidentia et
per cōsequens preceptis spes. .s. ut non
ponat⁹ in ydolo nec in hoīe sed in sū-
ma p̄tate que p̄i attribuit⁹. In 2°
s^o ysidor prohibetur error. et sic p̄-
cipit⁹ fides que vnū p̄me vitati et sa-
pientie que filio attribuit⁹. In t̄io p̄-
hibet⁹ amor sc̄i et sic preceptis amor
dei. .s. caritas que a spū sc̄o infundit⁹.
Sic ergo per illa tria ordinat⁹ homo
ad trinitatē. Unde ista tria vocat⁹ do-
min⁹ vnū mandatū cū dicit. Diliges
dn̄m deū tuū x̄i. .i. fortit⁹ sapientē. dul-
cē. .s. ut nec frāgaris iurijs nec sedu-
catis fallacijs nec abducaris blādi-
cijs. Hoc est inq̄t maximū et p̄mū
mandatū. 2° autē silē est huius. secū-
dū. .s. quia dependet ab isto. Qui enī
v̄e diligit dn̄m cōsequenter in p̄io dili-
git ymaginē dei. Ideo dicit⁹ etiā silē.
Ad hanc autē p̄ximū dilectioēz perti-
nēt septē ultima precepta. Per hec
enī ordinat⁹ hō ad p̄ximū sed diffe-
renti. aut et b̄ficiū ip̄endendo. et
hoc per illud. honora p̄ez tuū yma-
trē tuā. Ibi enī intelligim⁹ synodoche

noīe p̄is et m̄is oēz p̄ximū. et noīe
honoris oē b̄ficiū. Aut non nocēdo
et hoc triplicat⁹. .s. dicto facto voto. In
iuria verbi ibi phibet⁹. Non loq̄ris
cont̄ p̄ximū tuū falsū testimoniū. In
iuria facti duplex. .s. realis et hec pro-
hibet⁹ ibi. Non furtū facies. .i. nullū
dāpnū p̄ximo tuo in rebz suis iheres.
p̄sonalis et hoc duplicat⁹. .s. uel in p̄-
sona p̄pria et hoc phibet⁹ ibi. Non oc-
cides. .i. nullū malū p̄sone p̄ximū in-
feres. vel in p̄sona vxoris aut filie. et
hoc ibi. Non mechaberis. .i. nulli sc̄e
illegitime cōmisceris. Iniuria voti
sue voluntatis duplex est. .s. realis. et
hec phibet⁹ ibi. Non cupisces domū
p̄ximū tuū x̄i. Aut p̄sonalis. que phi-
bet⁹ ibi. Non desiderabis vxorē p̄ximū
tui. Hec sūt decē psalterij corde s^o
aug^o quibz occidunt⁹ bestie spūales
.i. vicia que vastant aīaz. Nā tange
p̄mā cordā et p̄mā bestia occidisti.
et ita de alijs. Vt enī dicit ysidor p̄mi-
mū mandatū phibet⁹ subreptionem.
2° errorē. 3° infirmit̄ sc̄i amorē. q̄ntū
impietate. q̄ntū crudelit̄. sextū forni-
cacoēz. septimū rapacitatē. octauū
falsitatē. nonū mūdi cupiditatē. deci-
mū adulterij cogitacoēz. Supbia q̄
p̄mo p̄cepto prohibet⁹ qz cōtraria ē
adoracioni. et etiā gula. q̄a ydolū ē
venter gulosi. Inuidia 2° q̄a odit bo-
nū p̄ximū. Accidia t̄io q̄a int⁹ q̄estē
non p̄t qui habet tediū boni. De ce-
teris patet quibz preceptis phibeāt⁹.
Data sūt autē in tabulis lapideis in
signū duricie cordis illi⁹ gentis. In
duabz vō p̄ duo testamenta signifi-
canda. vel qm̄ oīa reducūt⁹ ad duo
caritatis precepta. In distinctioē at
doctores dissentiūt. Nā p̄mū māda-
tū qd̄ s^o aug^o vnū est originale i
duo diuidit et duo ultia s^o aug^o
in vnū colligit. cui etiā iosephus
cōsentit. Preterea ponit aug^o tria q̄
ad dilectionē dei p̄tinent in vna ta-
bula. et septē que ad dilectioēz p̄ximū
in altera. Iosephus at et hebrei qn̄
qz in utraqz. **Solutio quarūdā dubia**

Nonū cūta decem precepta. Caplū
 Deo autē pene oīa negatiua decimū
 sūt. q̄a lex moralis pot̄ dabit̄ iude
 is ad cauendū p̄cām q̄ ad faciendū
 bonū. Due sūt enī ptes iusticie. s. de
 dinare a malo p̄us qd̄ p̄tinet ad ve
 tus testamētū. et facē bonū posteris
 qd̄ ad nouū testamētū. Spūaliū tñ ī
 tellecta non sūt pure negatiua. q̄a ne
 gationibz nō merem̄. sed aliq̄ mō as
 fertiua. Nā illo precepto. Non occides
 precipit̄ voluntas non occidendi. Et ī
 illo. non mechaberis volūtas nō me
 chandi. et sic de alijs. Qd̄ autē dicitur
 lex prohibē manū non aīm. vñ est
 s̄ carnalē intellc̄m iudeoz. Sed s̄
 aplm̄ lex spūalis est. i. spūaliū intel
 ligenda. Ideo autē p̄mū preceptū re
 fert̄ ad p̄z q̄a adoratio p̄ncipio de
 bet̄. in q̄ntū est p̄ncipiū. et p̄mū p̄
 cipiū est pater. 2^m ad filiū. q̄a p̄i
 riu quo nomē dei in vanū assūit̄
 est directē cont̄ vitatē. 3^m ad sp̄m s̄
 p̄pter s̄ctificacōez. Iacet autē cerimoniale
 sit. ponit̄ tñ int̄ precepta moralia
 q̄a significat̄ rem excellentissimā. s̄
 pacē et quietē mētis que oīm p̄cep
 torū moralium est finis. Et etiā q̄a licet
 cerimoniale sit q̄ntū ad p̄ncipale cāz
 institucōis. tñ q̄ntū ad substantiā pre
 cepti morale est. maxie p̄fectis quibz
 nichil est moralis q̄ vacare ab opibz
 exterioribz ad cōtemplandū d̄m iuxta il
 lud. Vacate et videte r̄. Iacet autē af
 firmatiū sit q̄ntū ad vocē. negatiū
 tñ est q̄ntū ad rē. q̄a sabb̄m s̄ctificare
 nichil aliud est q̄ opa seruilia non
 facē. Solū igit̄ q̄ntū mandatiū affir
 matū est q̄ntū ad vocē et q̄ntū ad rē
 uel intellc̄m. q̄a in eo solo precipiūt̄
 opa pietatis. Ideo et ei soli addit̄ p̄mis
 sio. q̄a opibz p̄prie p̄mittit̄ retribuacō
 Opa enī illoz sequūt̄ illos. Et etiā
 quia pietatis opa plus q̄ aliqd̄ ali
 ud nos affilant̄ deo. Vnde. estote inq̄t
 misericordes sicut et p̄r v̄r. Ideo autē
 talis p̄missio. s. longioris vite hic ap
 ponit̄ q̄a iustū est ut q̄ vitā alteris
 sustentat. ei q̄ vitā a deo plonget̄.

Hoc autē preceptū non obligat̄ ad sēp
 sed pro loco et tpe. De p̄re infideli et ex
 traneo fideli quis cui p̄ponendū sit.
 dicit̄ q̄ extraneus p̄ri preferendū est in
 caritatis dilectione. q̄a q̄nto melior
 est s̄m̄ deū tanto magis diligendū est
 p̄ deū. Pater vō extraneo p̄ naturā
 et p̄ b̄nificij recōpensacōez. et p̄ mā
 datū et nutimenti exhibicōez. Cōcu
 piscencia et actus mechne diuisi pro
 hibent̄. q̄a in tñ differūt s̄m̄ aug^m
 ut aliq̄n mechēt̄ qui non cupiscat. s.
 ut cū aliene miscet̄ vxori p̄re ebricta
 te uel odio p̄rimi uel alio huiusmōi.
 Aliq̄n etiā cupiscat nec tñ mechāt̄ ut
 p̄re timore uel pudore vel q̄a non p̄t.
 ad eā accessū h̄re. et ita neut̄ phibicio
 supfluit. Sili et de cupia et rapina
 rei aliene. Itē cū dicit̄. nō mechabis.
 nō desiderabis vxorē proximi tui. vtro
 biqz precipit̄ volūtas nō mechandi. q̄
 non sūt mandata pure negatiua. S̄
 alteris est hec volūtas. alteris illa.
 Cū enī d̄. nō mechabis precipit̄ vo
 luntas non faciendi opus iterius. i.
 nō cupiscendi siue non delectandi
 Et ita nō idem utrobiz precipit̄. Sili
 est de cupia et rapina rei aliene.
 Ideo utrobiz duo precepta sūt. Quia
 ex quo peccauit adā p̄ri sūt hoīes
 nālit̄ ad voluptatē et actū mechne
 et rapine. In homicidio autē nō sic
 est. q̄a et actū ei et volūtatē hō na
 turalit̄ abhorret. ideo sufficit vnicū
 de vtroqz mandatiū. et etiā fortasse de
 claracio volūtatē et actū homicidij
 non sūt ita sepate sicut mechne et ra
 pine. Hebrei tñ dicūt in hoc p̄cepto.
 nō desiderabis vxorē p̄rimi tui. sol
 licitacōez ad mechā tñ mō phiberi.
 que. s. sit munisculis. colloq̄is. nūcijs.
 litis. osculis. nutibz. aspectibz. āplexi
 bus et huius. Vñ cū d̄ in matheo. D̄m
 est. nō mechabis. Ego autē dico vob̄ r̄
 non est addicio sed explanacio. Octa
 uū mandatiū differt a 2° q̄a illud p̄t
 net̄ ad dilectioez dei hoc ad dilectioez
 p̄ri. Et q̄ loquit̄ cont̄ p̄rimū falsū
 testioniū licet peccet cont̄ 2^m māda

tū piurando. nichilomin⁹ facti et cōtra octauū in hoc q̄ p̄rio suo nocet verbo ut supradc̄m est. **Ex glosa ad galathas. De causa et forma dacionis legis moralis. Caplin xi.**

Non est autē lex hōibus etiā moralis ad iusticiā vel ad beatitudinē data sed in medio .s. inter p̄missionē et semen .i. int̄ abrahā et xp̄m ordinabilit̄ posita p̄pter t̄sgr̄sionē .s. cohibendā .i. ut hōies p̄mo q̄ dē timore saltē t̄sgr̄edi cessarent et idip̄m q̄nq̄ volūtariē facerent. Itē ut homo supbe de viribz suis fidens p̄cepta acciperet. in quibz deficiens et p̄uariatōr effc̄s liberatōrē saluatōrēq̄ requireret. Videns enī liberū arbitriū sibi non sufficere ad iusticiā n̄ sic humiliavit se ad postendā gr̄az sed supbe legem scriptā legi natē ad iusticiā sufficere putans clamabat. Non deest qui impleat sed qui iubeat. Ut igit̄ de ip̄a temeritate etiā iudicet̄ anteq̄ filiū suū deus mittet̄ legē scriptā dedit. que p̄cā morbū detexit non sup̄sit. Qua data etiā morbus iualuit. et infirmitas est aucta nō legis sed natē vicio. et dya-boli instancā. ut sic cognita utriusq̄ legis insufficiencia et infirmitate sua clamaret ad mediū et quereret gr̄e auxiliū. Et ita f̄m est. multiplicite sūt enī infirmitates eoz. postea accelerauerūt ad mediū. Et lex q̄dē per moysen data est. gr̄a autē p̄ ihm xp̄m t̄. Hic est ille samaritan⁹ qui per formā serui et op̄ationē appropriavit eiusq̄ vulnera sanavit. quē sacerdos et leuita ianiter p̄c̄sibāt q̄ sacerdotiū et lex vetus neq̄ ad p̄fectū duxit. Hic est etiā heliseus qui baculū legis ad suscitandū sunamitis filiū misit. per quē cū ille non surge-ret tandē ip̄emet̄ veniens et strahens se puero coaptavit et mortuus surrexit. Hic ē et oīpotentis sermo. qui dū mediū silentiū tenerent oīa a vega-libz sedibus venit. Primū enī silentiū fuit an̄ legē .s. ignorantia lan-

guoris. 2^m sub lege .s. despectio curacionis. 3^m est in gratia .s. adoptio salutatis. Ante legē nāq̄ morbū suū homo nō agnoscebat. et ideo remediū non q̄rens silebat. Ut autē lex subintravit et vulnera sua languidis ostendit. mor̄ ruptū est silentiū et ceperūt egri postē remediū. Sed dū per opera legis ubi salus nō est sanari volebant. q̄d querebāt iuenire non valebant. Tandē igit̄ homo q̄ diuino clamore fatigat⁹ et desperas 2° siluit. Et tūc oīpotēs sermo a vega-libz sedibus venit. **Acto.** Porro in ip̄a legis dacione multa f̄m sūt terribilia. sed non sine causa. Primo q̄ dē ut per hec corda iudeoz ab eius t̄sgr̄essione deterrerent̄ que in tanto terrore dabatur. Itē ut per hec asp̄a tanq̄ per cōtraria gr̄e suauitas exprimeret̄. Itē ut per hec sensibilia ea que sp̄ualit̄ cont̄ legē erant figurēt̄. Ignis enī significat sp̄m s̄m per q̄ data est lex que consumit p̄cā rubiginē. turbo legis cōminacōez. caligo ei⁹ obscuritatē. p̄cella ei⁹ vindictā. Data est autē per angelos in quibz deus loquebat̄ ita t̄n ut eēt posita in manu mediatoris .i. in p̄fate xp̄i .s. ut stareti q̄ diu vellet. et cū vellet cessaret. **De ceremonijs et iudicijs**

Hic t̄n cessatio **Cap xii.** . . . q̄ntū ad ceremonialia intelligenda est. que p̄rie in signū futurorū data sūt. et hec oīa ut ait ioh̄es crisostom⁹ sup̄ matheū. .s. sacrificia baptismā t̄. de ritu gēcū originē traxerūt. Sed deus misericors ob deceptorū salutē per eap̄sa se coli passus est. per que illi demones coluerūt. aliq̄ diu ī meli⁹ illa inflectens donec a s̄uetudine sua cui⁹ amicitia ligati erāt eos paulatī reuocaret et ad philosophiā altiore p̄ducet̄. Sic et magis descendēs per hoc eos vocauit. q̄d eis familiare s̄uetudo fecerat. .s. per stellam. Sic et philisteos per diuinacōez. Erāt autē etiā illa sacrificia vetera semp

offerentibus meritoria et iustificanda
 quantum ad opus operans .i. quantum ad istam
 actionem offerendi quam fiebant ex cari-
 tate. ut patet in abel et noe et abraham
 Vnde in canone missae dicitur. sicut accep-
 ta habere dignatus es munera. etc. Sed quod
 tantum ad opus operatum. nunquam. Ipse enim ob-
 latum .s. caro vituli vel agni uel huius-
 modi iustificabat. Sacramenta uero legis
 noue iustificat. quia efficiunt quod figu-
 rant inuisibile .s. gratiam. Si obicitur de eu-
 charistia quod caro non potest quicquam. Res-
 pondetur. Vnde est per se sed diuinitati iuncta
 duobus modis iustificat. Vno modo spiritu-
 aliter per fidem .s. dum enim Christus sub forma
 panis latere creditur. credens metuitur. et
 ipse diuine carnis uirtute dilatio in eo
 augetur. quia ei peccata dimittuntur. uix illud
 dimittitur ei peccata multa etc. Alio modo
 per modum sacramenti. quia ipsa est uas
 omnium gratiarum refertissimum et ipsa recipi-
 mus quasi piperide medicinalis omnium vulne-
 rum nostrorum. que et nos a peccatis purgat.
 et in nobis uirtutes augmetur. Sicque
 iustificat non in quantum caro sed in quan-
 tum sacra caro .s. uerbo dei unita. Sacra-
 mentum enim noue legis non solum est sacre-
 rei signum sicut ueteris legis. sed sacre
 sacre rei signum et ideo iustificat et sa-
 crificat. quia sacrum est quantum ad opus ope-
 ratum. Inter hec inseruntur ut dicitur est iudi-
 cia quedam ad causas detrahendas. ut
 seruitutis. homicidij. furti fornicati-
 onis. Hys autem omnibus preceptis promissio-
 nis annectitur et in aspersione sangui-
 nis fedus domini in populo firmatur. **De ta-
 bernaculo faciendo et omnibus ad eius ri-
 tum pertinentibus. Cap. xiiij. . .**
Denuc moyses cum senioribus us-
 que ad terminos montis iuxta
 domini preceptum ascendit qui ei domum
 saphirini coloris exemplar .s. taberna-
 culi faciendi cum utensilibus suis ostendit.
 Moyses cum solo iosue terminos transi-
 uit. eo quod in planicie quadam motus
 dimisso solus medium caligis introiit
 Ubi et xlii diebus et noctibus absque cibo et
 potu cum domino permansit. audiens .s. eum ui-
 uentem de tabernaculo faciendo. de ar-

cha et propitiatorio de mensa et panibus
 propositionis ac uasis libaminum. De
 candelabro cum lucernis. de parietibus ta-
 bernaculi. De distinctione eiusdem ac ue-
 lis et cortinis atque sagis. De modo tegē-
 di tabernaculum. De altari holocausto-
 rum et situ eius ac uasis. De atrio taber-
 naculi et oleo preparando lucernis. De
 vestibus sacerdotum uerbis. et prius su-
 mi pontificis. De modo sacerdotum conse-
 crandi. De altari aureo et propositione
 thymiamatis et conspectione unguenti sa-
 cri. De labio quoque eneo et de redemptione
 nauatorum. et de electione artificum taber-
 naculi. Juxta similitudinem inquit tabernaculi
 quod ostendi tibi in facies illud. Hinc
 ait apostolus ad hebreos quod sacerdotes
 munera secundum legem offerentes deserui-
 unt exemplari et umbræ celestium. Ex-
 emplari ibi dicitur ordo celestis curie. quod
 ostendit deus moysi secundum glossam. quoniam uo-
 cauit eum in monte .s. quomodo angeli deo
 deseruiunt obediunt. eumque laudent et
 diligunt. et quomodo uiuere se et nos dili-
 gant. et profectibus nostris studeant. et
 huiusmodi in quibus a nobis imitandi sunt.
 et quorum figure uel umbræ iudeis tradite
 sunt. Nam quia carnalis populus ueritatem ca-
 pere non posset precepit dominus moysi ut
 eam sub figuris traderet iudeis .i. tra-
 deret eis ceremonias obseruandas pre-
 dictam ueritatem significantes. in quibus
 puerilis populus tandem enutritur. do-
 nec posset transire de puericia figurarum
 ad maturitatem ueritatis. Deseruiunt
 quod sicut rursus est moysi a domino non cum
 inuiperet sed cum consummaret tabernaculum.
 Nam ei secundum glossam multa de ueritate sibi
 ostensa per figuras expresserat sed
 per seipsum inuentas. Sed per eum per
 se non posset consummare consummavit dominum
 quia etiam de figuris sicut de ueritate eum do-
 cuit. Vide inquit dominus facta omnia .i. omnes
 figuras .s. tabernaculi et omnium uten-
 siliu eius et sacerdotum et huiusmodi
 secundum exemplar .i. ueritatem. quod .s. ex-
 emplari tibi ostensum est aperte in
 monte. **Comestor. De schemate
 tabernaculi. Cap. xiiij. . .**

Qubernaculū autē erat domus
deo dicata quadrata et oblon-
ga. tribz clausa pietibz. aequi-
lonari meridiano occidentali. Liber
patebat introitus ab oriente ut orien-
te sole radijs eius illustraret. Longitudo
erat xxx cubitor. latitudo decē. altitu-
do decē. In latē meridiano erant ta-
bule de lignis sethim stantes xx. Jun-
gebant autē mutuo iastrate ne rimu-
la ibi eēt aut planities parietis iēq-
lis. Et erant iaurate ex utiqz pte. sup-
posite singule duabz basibz argēteis
pforatis in quarz foramibz cardines
aurei imittebant in utroqz angulo
tabule eminentes sicut in scrinijs fi-
eri solet. Eodē scemate frūis erat pa-
ries aquilonis. Ab occidente autē e-
rant sex tabule per oīa silēs alijs
et eodē mō stantes in basibz. Sed cū
non impleverent nisi ix cubitos dimidijs
cubitis ex utraqz pte vacuus patebat.
Et ideo vno cubito lata tabula secta
est per mediū. et facte due tabule
semicubitales. que utriqz apposite pi-
etē occidentis alijs duobz spaginaue-
rūt. Que etiā singule duabz basibus
imittebant. Ne vō ventoz impulsu ā ali-
qua alia cā pietes craterēt singule
anulos aureos hēbant per ordinē ve-
lut quibusdā radiabz confixos p qō
vectes per trāuersū pietis imissi ta-
bulata firmē continebāt. Erāt autē
vectes de lignis sethim iaurati singu-
li qnqz cubitor. Imittebant caput v-
nius vectis in caput alteri in modū
canci ut ex pluribz sic inēris quasi
vni vectis imense longitudis videtur
sicut in baculo tabure pontificalis e-
burneo fieri solet. Erāt autē iuxta su-
mitatē pietis supremā vni ordo vec-
tū. extensus in longū per totū pietē.
Et iuxta sumitatē inferiorē alius or-
do in eūdē modū. et in media plani-
tie tres ordines. Ut qd dictū est qnqz
vectes fuisse in vno latere pon ad nu-
merū ordinū q vectū referat. Erāt
itaqz in vnaqz tabula qnqz anuli et
in quolibet duoz pietū vectes xxx.

qā qnqz ordinū quilibz sex vectes ha-
bebat. In latē occidentali decē vectes
bini per singulos ordines. *De distincti-
one intē sariarū et scā scōz. Cap. xv.*

Qubernaculū hoc in duas p-
tes distinctū erat. Posterior
ps ad occidentē decē cubitis
protendebat et ita quadra erat in
longū. s. et in latū et in altū decem
cubitor. Hec ps aditū dicebat vel scā
scōz. Anterior ps ad orientē xx cubi-
tis protendebat. que cōis erat sacerdo-
tibz. et hec dicebat scā uel sariarū.
Ad alterutras vō ptes sepandas po-
site erant in medio qtuor colūpne de
lignis sethim deaurate. capita hū-
tes aurea et bases argenteas. Sup-
capita vō colūpnar erāt duo vectes
decē cubitor a pietē in pietē pten-
si in quibz per circulos aureos imis-
sū dependebat velū ante qtuor co-
lūpnas extensū factū de bisso retor-
ta et de filis sericis iacinctini et p-
purei et cocinei coloris. ope acupic-
to. pulchra varietate textū. ex vni-
uersis ut dicit floribz ioseph floribz
quos gignit humus. et alijs picturis
quas poterant intersere pictores pre-
cāialiū formas. In ingressu vō taber-
naculi qnqz colūpne erant de lignis
sethim deaurate capita hūtes aure-
a. bases vero eneas. sup quas duo
vectes vel vni decē cubitor protende-
bat a pietē in pietē utroqz sui capi-
te utriqz pieti insertus ad modū tra-
bis in domo. a quo dependebat aliud
velū per circulos aureos et sertū ad
modū prioris opatū. Sed s^m iosephū
usqz ad medietatē colūpnar depen-
debat tegens eas per qnqz cubitos.
reliqui vero usqz ad terrā ad igres-
sū sacerdotū patebant. Sup hoc di-
cit aliā cortinā laneā suppositā us-
qz ad terrā ptingentē furibz per an-
gulos eā ducentibz et rethētibz ut in
diebz festis reducta pbet aspān tabna-
culi non cōcameratū sed pla-

nū ad modū palestine fuit quatuor opimentis aptatū. Et sicut beata potendebant non decem cortine sibi copulate per transversū totū opientes tabernaculū et dūdentes per latera vno cubito distabant ex omni parte a terra. Et quia simul iūcte xli cubitos implebant longitudinē tabernaculi que erat xxx cubitorum tegebant. et quinquaginta cubiti dependebant iuxta latus occidentale. alij quinquaginta descendebant an apturā que ē ad orientē. Tamē ne incōposite dependereut utrobique cortine. transgredientes duo magna latera tabernaculi usque in mediū apture trahebant. ibique mutuo iūgebant. Et sicut in latere occidentis. Et ita ex omni parte tabernaculū tectū erat cortinis. vno cubito tantum a terra ex omni parte non velato. Supponebantur saga sicut per transversū. sed quia erat xxx cubitorum per latera descendebant usque ad terrā. et ita cubitū cortinis non velatū ipsa velabant. Et quia ex transversō xliii cubitos habebant tū essent xli sicut iūcta et unūquodque eorum quatuor cubitorum erat. longitudinē tabernaculi xxx cubitis tegebant et de xxxiij que superant septē dūdabant ad orientē. septē vero ad occidentē. Partes vero sagarum que superant pendentium iuxta duo latera magna usque ad terrā. ex utraque parte reducebant ad tegē dū introitū orientālē. Sed quia septē cubiti ex utraque parte veniebant. in spacio vero introitus decem tantum erant. Supponebantur sagarum sagarum. uel forte in similitudine cuiusque duo cubiti retroplurati consuebant ad instar orarū vestimenti. Et tūc ex equo veniētia saga de lateribus in medio introitus copulabantur in eodem loco in quo cortine. et sicut in latere occidentis ut impetū ventorum possēt sustinē. Sicut in dispositionē hanc tabernaculū ex omni parte tegebant sagis usque ad terrā. et nichil ex eo videbatur. et tentorium quod erat in introitu preciosū in utilitē ibi erat. Et cum sacerdotes intrabant tabernaculū vel nocte erat tollē saga et cortinas ut intraret. vel si

in medio iūgebant uncinis et annulis ad introitū eorum dissoluebant. Alia est iosephi expositio cui assentit origenes et videtur probabilior. Aut enim decem cortinas sibi mutuo iūctas ut dicitur est a fronte tabernaculi super introitū extendi per transversū. et tēgere totū tabernaculū et descendere iuxta latus occidentis usque ad terrā. Introitū vero non tegi alij parte cortinarum tū propriū haberet velū. Sicut de sagis totū dicit opiri tabernaculū excepto introitu. Sed quia duo cubiti sagarum super cortinis ex utraque parte dicit eos replicari sub cortina. ne ventus intraret inter saga et cortinas. Has totū cōcuteret opimentū. pro quo dicitur putat ser sagarum in fronte tecti duplicia. Sed sicut hoc speciosa et preciosa plurimū pars extrinsecum tabernaculi non videbatur nec illud cortinarum quod circa tabernaculū defluebat. frustra ergo tanti facta videbantur. Quo circa forte ex omni parte cortine et saga funibus extendebantur circa tabernaculū et papillis ereis colligabantur funes et in modū tecti dependentis attollebantur ut tabernaculū undique videri posset et circumiri ab ingredientibus sub cortinis. Sane tertiū erat opimentū de pellibus arietū rubricatis que superiora tantum tegentes ad latera non descendebant funibus et papillis ereis. affixis terre circumligate. Quartū quod opimentū in eundem modū erat suppositū de pellibus arietū iactis. Supposita vero erant hec pro estu et ymbriū effusione. multos itaque ut ait iosephus stupor habebat alonge aspicientes. nam colores eius in nullo poterant differre a celo. **De archa et yppia**
Erat autem in arca. Cap. xvij
interiori sanctuario archa cum hijs que in ea reposita erant et que ei supposita. In anteriori vero tande labrū ad austrū mensa ad aquilonē. In medio autem velū. non longe ab aditu altare aureū. Erat autem archa de lignis sethim cuius longitudo habebat duos cubitos et semissem. latitu

do cubitū et semissem. altitudo silē
cubitū et dimidiū. Et intelligitū cu
bitus humanus non geometricus qd
apparet in altari lateranensi infra
qd dicitur ee archa. Et dicitur non huius
se pedes. et deaurata est intus et foris
facta est sup corona aurea ad mo
dū. s. labij qd in mensis et scaccarijs
fieri solet. Per utriusq latus longi
tudis erant bini articuli aurei totū
lignū penetrantes et per eos vectes
de lignis sethim deaurati mittebantur.
In qua postposita est testificatio id ē
tabule in quibus scriptū erant testa
mentū. Tū queq ibi reposita testioni
a dia pnt. **P**osita est ibi et vna
aurea plena **M**āna. in testifica
tionē qd panē dedisset eis de celo. Ta
bule in testificatōe q legē naturālē
sopitā in cordibz suscitauerat scripto
virga aaron in testimoniū q oīs pias
a dno. Deuteronomiū in testimoniū
pacti qd dixerant. Quicūq dixit no
bis dñs faciemus. Ob hoc dicta est ar
cha testamēti. silē et ob hoc tabna
culū testimoniū dñi est. et ideo etiam
causē pre foribz eius agebant. **S**m ē
eā sup archā ppiatoriū. i. tabula
aurea eiusdē longitudinis et latitudi
nis aut et archa ut archā tege suffi
ceret. **H**ec dicebat oraculū qā dñs
de illo loco dabat vñsa oratibz. **P**pi
atoriū qā ex inde loqns dñs ppi
abat p̄p̄lo. vel qā die ppiaciōis dice
bant ibi semp gloriā dñi descende.
Et in vtraq pte vō oraculi. s. in duobz
angulis anterioribz positi sūt duo
cherubin aurei r̄ pductiles. **S**ūt aut
ut dicit iosephus aīalia volatilia ha
bentia figurā que a nullo hoīm ē
inspecta. **H**ec dicit moyses se in sede
dei conspexisse figurā. Cherub vñs
respiciebat altm versis tñ vultibus
in ppiatoriū. Duabz q̄ alis expā
sis et mutuo se tangētibz velabāt oā
culū. alias ex opposito extendebāt. **D**e
Mensa r̄ candelabro. **C**ap̄ xviii.
Ensa quoq erat de lignis se
thim. hñs duos cubitos logi

tudinis et in latitudine cubitū et se
missim. eā iaurata ex oī pte. **E**rat
aut ut dicit iosephus prime velut del
phica. i. iocunda habens q̄tuor pedes
qui dicitur ei altitudo. Erantq̄ ex me
diate p̄tis inferioris rotundi et tor
nates. p̄s supior opis quadrāgula
erat. **I**n singulis vero pedibz anulū
imissus erat. **I**n anulīs vō vectes de
aurati. quibz ferebat mensa. **E**rat
in ea labiū per circuitū sicut in ar
cha. et labio affixa erat aurea coro
na alta digitis q̄tuor. ita q̄ medie
tas eius sup mensā eminebat ne
supposita caderent ex ea. alterā me
dietas inferi⁹ pendebat ad decorē.
Et erat corona hec intransilis. i. in
polata celaturis et plano. **E**rat at
ut aiūt hebrei celature ille q̄ yma
gines p̄phetice. **T**ot sūt ibi ymagines
facte quoti reges futi erāt in iherlm
a dauid usq̄ ad sedechiā. **E**t iosephus
videt velle non fuisse in ea aliud la
biū nisi hanc coronā et intransilē. i.
reticulatā. **H**uic vō supposita erat
alia corona minor ista. s. aureola.
Hebrei dicit et hanc p̄phetice additā
ad designandā diuisionē regni in
duo regna. **F**uit enī regnū isrl̄ popu
losius regno iuda sed tñ min⁹ dig
nū. et ideo aureola supposita eā et
tñ minor. **M**ensa hec iponebat in ta
bernaculo ad aquilonē. non longe
ab exitu. et ponebant sup eā azimi
de simila mūdi valde. et ponebant
seni alt̄isec̄ r̄ signū stabāt de dua
bus decimis ephi. quas iosephus du
os assarios vocat. **E**t singulis sup
ponebat patena aurea. et sup pa
tenā pugill⁹ thuris. **H**ij diluculo sab
bati calidi et recentes iponebāt mē
se. et erāt ibi imoti usq̄ ad sabbatū se
quens. **T**ūc illis sublatis et toto thu
re incenso sup altare noui cū alio
thure substituebant. **S**ublatis vero
soli sacerdotes comedebāt. **V**nde sacer
dotales dicebant. **V**el eā ideo qā ut
ait iosephus dñs precepit q̄ soli sac
dotes panes illos formaret et coq̄

rent et ponerent in mensa et tollent
 Ipi tñ non seruauerunt hec. Dicebat
 etiã panes ppo siaois. q'a positi erant
 corã dño in mediã sempitã xij tri
 buu. Preceptu dñs pari ex auro pis
 simo qtuor gria vasoz ad offerenda
 libamina et poni sup mensã. s. ace
 tabula in quibz acetu pñdebat. vtz
 dignu eet offerri an non. Phialas.
 in quibz vinu. thuribula in qbz thus
 et similitet granu et sal. et scyatos i
 quibz oleu. Candelabru ex auro purif
 simo ductile erat cuius hastile basi in
 fixu erat et ferreu. supuestitu cala
 mis aureis qng. geniculatis ad mo
 du truris. Vbi aut capita calamo
 me se iugebant capita habebat tu
 menia et iuce ad modu aphi que
 cupã diam iugebant taq duo a
 phi in modu nucis. Et ex fundo cuius
 q aphi pcedebant flores recurui q
 lilia. et in ipso fundo in aphu et lili
 a erat sperula volubilis sicut in ca
 pitibz cathedraru. Cui non videt q
 busda sperulas fuisse in fundo apho
 ru ut dan est. sed in media planicie
 cuiusq calami septẽ habebant capita
 equalia. super que ponebant septẽ
 lucerne auree. Infusoria etiã septẽ
 ex auro erant quibz oleu lucernis i
 fundebat. Erant ibi forcipes ex auro
 dicti emũctoria ad emũgenda vl' ex
 tinguenda licinia. Itẽ ex auro vas
 tula erant ad extinguendu in aqua
 que emũgebant ne tetrũ redderent
 odore. dicta extinctoria. Oẽ pondus
 candelabri cu suis vasis habuit ta
 lentu auri ad pondus sauarij. Tria
 ei hebãt talẽta. qm l. libraz. qd eãt
 institor. mediũ lxx. qd erat cuiu.
 maxinu. cxx. qd erat sauarij. Posi
 tu aut erat ad austru cont mensã
 non recte quide sed oblique. **De vtroq**

Altare altari. Caplin xix.

Altare altari. Caplin xix.
 de lignis sethim qd dicebat
 holocausti vel holocaustoru
 posset dici et sacrificioz. sed a digno
 ri nomẽ accepit. Erat aut in longi
 tudie et latitudie qng cubitoz. s. qua

drũ et in altitudine triũ cui tanq
 minus alto ad horã mustratiois ali
 quid apponebat in quo staret mster
 qd impleta mustratioe tollebat. Al
 tare eni hie gradus alibi phibet. Cui
 q scauu in modu arche sine opime
 to. Parietes lignei sed opti erant ere
 int et extra licet vñ non possent sic
 nec amiton vel lignu paradisi qdlibet
 qd vrendo sit mudius. Area cuius siue
 arula. area erat tanq fundu arche su
 per qua fiebat ignis qui per fenestã
 que erat a latere orientali iponebat.
 In quatuor angulis superioribz erat qd
 qtuor cornua recurua in quibz qtuor
 cathene anulis inferebant. de quibus
 dependens craticula area in modu re
 this facta. usq ad mediũ altaris dñ
 debat. sup qua cremanda in odore
 dño ponebant. que ignis per oculos
 craticule ascendens de arula sume
 bat. Circa vò angulos inferiores qua
 tuor erat anuli erei in quibz ipone
 bant de lignis sethim vetes opti ere
 ad portandũ altare. Positu erat alta
 re ante tabernaculu sub diuo nõ direc
 te ante introitu. sed aliquo ad meridi
 em descendens ita ut an ipm imolan
 tes stantes ad aquilonẽ in ipm tab
 naculu usq in sca scoz inspicẽ possent
 Et q'a stabant ad aquilonẽ et contra
 meridiẽ. qng legit eos sacrificasse ad
 aquilonẽ et qng ad meridiẽ. Eratq
 in usus eis lebetes ad colligendos a
 neres cu habundabat et deportan
 dos qui in locu secretu et mudu re
 ponebant. et forcipes ad emendãdu
 igne altaris. et fusanule qd grece
 creagras dicim. q'a inde de caldari
 is cocte carnes extrahebant vel pfe
 rebant preter cacabos et ollas ad car
 nes coquendas que tñ non iuxta al
 tare coquebant. Oia vero enea erãt
 Erat etiã aliud altare de lignis sethi
 quadrũ vestitu auro purissio cornu
 a habens et craticula aureã et ca
 thenas et anulos et vetes aureos
 ad instar prioris. Vtru vero arula
 habet an cinẽs exapet tñ abigui

est. Josephus addit qd per angulos singulos coronas sex habebat ex auro purissimo. Qd singulari forte in exodo dñi est ita. faciesq coronā aureā per girū. Hoc altare dicebat incensi vel thimiamatis qia singulis diebz mane et vespere ad cōsumandū iuge sacrificiū sup illud incendebat thimiamata. Nec est putandū dubiū qñ eēt in scāario cū hebreus hoc dicit et iosephus plane. et hoc p̄ma posicio tabernaculi facta a moysi inuit. nisi qd paulo ad hebreos thuribulū aureū pōit itra scāscōriū. Potuit sane eē qd in tēplo ubi oīa ampliata fuerāt et multiplicā p̄ter altare aureū qd erat extra velū ad qd bis in die nocte erat ingredi. eāt sup additū thuribulū in aditu. in quo sūm̄ sacerdos prunas et thimiamata que secū ferebat adolec qñ ad interiora cōtingebat ipm penetrē.

De vestibz sacerdotū cōibz Cap. xx.

Quatuor erant vestes omnibus etiā minoribz sacerdotibus communes quibz s̄m̄ ordiez hūc induebant. Purificatis p̄us manibz et pedibz aqua sacerdos induebat feminalia de bisso retorta et usq ad genua descendebant. 2° bissina sindone duplici vestiebant. quā nos lineā strictā siue camisiā dicim. Erat aut descendens usq ad talos et decenti corpi coaptata sed manias brachia valde cōstringēs vasculis hūc inde sup humeros capitū stringētibz. 3° cingebat balteo lato qñ digitis q̄tuor sic reticulato ut qñ pellis vipere quā estate exuit vidēt. cōtexto floribz cocineis purpureis et iacinctinis. Stamen vō tm̄ bissinū erat. Sumens hūc cingendi a pectore circumductis lateribz utin̄ an̄ umbilicū vedibat. vbiq̄ modice stringebat et usq ad tibias dependebat ad decorē dū sacerdos nil opabat. Cū aut sacrificabat ne impediret pendentes sūmitates super leuū humerū reflectebat. Q̄rto simplici tyarā gestabat in capite a cada v̄ pontificali plurimū differentem.

erat enī in modū p̄ui cassidis modice medietatē verticis excedens habens vittas que iuolute sepius neccebant ne facile laberent. Hīs desup aliud velamen bissinū ad inferiora barbe descendēs celans pillei ligaturas et totā capitis supficiē aptatāq̄ p̄fecte. ne vel laborāte sacerdote rueret. **De pontificali tunica et suphumerali. Cap. xxi.**

Super hoc q̄tuor vestibz p̄p̄is induebat arabarch. Quar p̄ma erat tunica iacinctinā poderis dicta. i. talaris. Eratq̄ de duabz incisionibz facta sup humeros cōsuta et per latera in modū dalmatice facta. manias eiusdē coloris cōsutas hīs. Capucū non ex t̄sverso sup scapulas. sed in longū sectionē habebat a pectore usq ad medias scapulas. Cui apture ne ante et retro turpiter appareret assuta erat vitta q̄ sup scapulas hinc inde nasculis assurgebat. Habebat aut pro fimbriis. lxxij tintinabula aurea. quibz erāt imixti totidē nasculi qñ malapunica ex iacincto et purpura et cocobis tincto ita ut post tintinabulū esset malogranatū qñ interscalari mō positū ut audiret sonus cū sacerdos ingredet̄ uel egredet̄ scāariū et nō moraret̄. Sup hanc tunicā videt̄ iosephus velle attingi pontificē cingulo predicto quo alij sacerdotes sup tunicā lineā. Alij nondū ipm attingi dicūt sed super ephoth. et sup oīa indumenta ad ultimū attingeret. fuerit qui diceret̄ duas zonas habuisse pontificē. Primā ad modū sacerdotū. 2^a sup ephoth. que due tm̄ pro vno habebant̄ indumento. 3^a vestis erat ephoth filis suphumerali grecor̄ de p̄dāis q̄tuor coloribz auroq̄ contextū sine manias ad modū colobiz descendēs usq ad renes adeo ut supcangi posset supiorē ptē tunice iacinctine tegens inferiorē relinquēs intectam. Ore vō laterū vncinis et anulis aureis iugebant̄. Apturā aut hīs in pectore quadrā ad modū palme in

qua logion inferebat. In auro pte supi
 ori sup vtrūq humerū infibulati erāt
 auro duo lapides onichini. sardonices
 s^m iosephū. s^m lxx smaragdi. in qbz
 erant sculpta xij noīa filioꝝ isrl̄ pro
 uincialibz lr̄is lingua hebreā iuxta
 ordinē natiuitatis eoz. Sex noīa seni
 oz in humero dextero. iunioꝝ in sinis
 tro. Habebat aut capuū ex t̄suerfo
 sup humeros fortibz oris t̄textū. Qd
 legit̄ samuele et dauid indutos. ephor
 aliud erat et ppue ephotar dicebat̄ et
 erat lineū. istud vō mira pulchritudie
 vermiculatū. **De rationali. Cap̄ xxij.**

Q Eratū erat ornamentū qd he
 brei effin. grecus logion. latin⁹
 rationale dicit. quadrangulū
 et duplex. ne pondē gemaz rūperet. ha
 bens mensurā palmi. s. apturā super
 humeralis iplē sufficiens. ex predās q̄
 tuoz coloribz ex auro t̄textū. eodē scema
 te quo et suphumeralē. Erantq̄ in eo
 xij lapides auro firmi inclusi per q̄
 tuoz ordines t̄ni in singulis in quibus
 erant sculpta xij noīa filioꝝ isrl̄ iux
 ordinē natiuitatis sue singula in singu
 lis ut gestaret sacerdos mēoriale filioꝝ
 isrl̄ in humeris et in pectore. ut. s. et
 pplius videns noīa p̄m suoz sataget̄
 ne a virtute p̄ioꝝ degeneret. Sacer
 dos vō vitā et fidē p̄uarthaz imitari
 meminisset. et pplm ex hys p̄bz ortū
 sacrificijs et orōnibz deo mēdaet. Ap
 pellabat̄ etiā rōnale iudiciū q̄a scripta
 erant in eo hec duo noīa. iudiciū vel doc
 trina et vitas. Sane ubi nos hēn⁹ po
 nes in rationali iudiciū. iudiciū et vitā
 tē. hebreus habet purim et thintū. Vñ
 sortes quibz iudiciū vitatis solet inq̄ri
 purim dicit. Tradit̄ aut in medio ra
 tionalis fuisse lapidē quadrū magnitu
 dine duoz digitoꝝ. in quo s^m coloris mu
 tacionē ppendebant vtrū deū placitū
 haberent an offensū. Iosephus dicit sar
 donicē qui in dextero humero gerebat̄
 cū sacrificiū deo sacerdotis deo placebat
 tanto splendore mutare. q̄ etiā paul po
 sitis radi⁹ eius appareret. Egressis vō
 ad p̄liū si deus cū eis eēt tantus ful

gor in lapidibz rōnalis apparebat ut
 oī foret multitudinē maifestū eoz aux
 ilio deū adēē. et ob hoc rationale iudi
 cij nūcipari. Asserit aut hūc fulgorem
 sardonias et rōnalis cessasse ānis du
 centis anq̄ ip̄e scripsisset hec. cū des
 moleste ferret t̄sgressioēs legis. Erāt
 etiā in q̄tuor sūmitatibz rationalis q̄
 tuoz anuli aurei. quoz duobz sup̄mis
 inferte erāt due cathene auree sibi co
 herentes. i. obliquate ad modū io lr̄e
 sil̄ in medio iuncte. Vel potius factuū
 exprimit cathene in q̄ macule maculis
 coherent. pro quo hebreus habet. plex
 as ope plexo. Ioseph⁹ dicit per fistulas
 venientes. Juxta caldeū sonat t̄mīatā
 id est ad q̄ntitatē spacij in quo p̄tende
 bat̄ factas. Que sursum ferebant̄ usq̄ ad
 scapulas pontificis. sup q̄b inferebant̄
 duobz vnānis aureis suphumerali for
 titer insertis. Duobz vō inferioribz a
 nulis assute erant due vitte iacincti
 ne. que circa latera ducte duobz anu
 lis aureis in scapulas inferebant̄ qui
 sub utroq̄ sardonice in ephor fixi sta
 bant ut utraq̄ ligatā ephor et logion
 sibi iuncte firmē cohereret. Sup hoc di
 cit iosephus. zonā ex q̄tuor coloribz et
 auro confectā ex utroq̄ latere circūduc
 tā et itm̄ reuolutā an̄ pectus et in vt
 q̄ sūmitate infra pendentē. hūc ex
 aureis fistulis fimbrias nuro ordie
 compositas. **De thyara. Cap̄ xxij.**

Q Eratū erat capitis ornamentū
 qd cōmuni⁹ thyara et mitra
 vel infula dicit p̄t specialis vō
 tyaris. Eratq̄ tyara ad modū p̄dite
 facta que cōis erat sacerdotibz. Super
 quā ab occipite stabant flores aurei
 plantagini siles. a tempore ad āpus.
 a fronte vō supstabat flos aure⁹ silis
 herbe quā greca iusq̄amos dicit̄ m̄g
 nitudine digiti vni⁹. In supiori vō pla
 nicie tyare et ex oī pte in circuitu usq̄
 ad sūmitatē eis que in acutissimū de
 ficiebat cacumē p̄tūlatū per loca erāt
 aurea malagranata cū spinosis extre
 mitatibz suis fabrefacta. Sup frontē vō
 pendeat lamina aurea quā petalū

Dicitur ad modum dimidie lune facta que
 arcuatione sursum hinc. et in medio anu-
 lum aureum unum aureo inferebat. qui
 tyare insertus erat. In qua sculptum erat
 ioch. adonay. i. sancti dei nomen. s. tetra-
 gramaton. non quia dici non posset. sed
 quia rem ineffabilem significat. Ad hys
 literis scribitur. he. ioch. he. vau. Et hoc quod
 sonat. principium vite passionis iste. Ad est
 per passionem huius que post figurat hic sa-
 cerdos restaurabit vitam in adam perditam.
 Ne vero tu mouetur pontifex mouetur et la-
 mina sancta sursum ligabat vitam iacincti-
 na. perspicua celante unum et anulum
 que circumducta capiti et ligata in occi-
 pite dependentes summitates super hume-
 rum utrumque diffundebat. **De misterio
 vestium et totius tabernaculi. Cap. xxiii.**

Hys vestibus ornatus pontifex yma-
 ginem totius orbis super se referebat
 feminalia vero et linea stricta quae
 biffina erant terram figurabant. Baltei
 vero quotiens erant. circumuoluciones oc-
 ceani. Tunica iacinctina ipso colore a-
 erea referebat. Per tinnibula sonitus
 tonitruum. per malogranata chorusta-
 ciones signabant. Ephod vero sui varia-
 te celum sidereum quod aurum coloribus inter-
 tum erat significat quod calor vitalis pe-
 netrat uniuersa. Duo sardonios sole et
 lunam uel duo emisperia. xij gemme pec-
 toris xij signa in zodiaco. Pulchre quod
 in medio erat appellabat rationale. ratione
 enim cuncta sunt plena et terrena herent
 celestibus. Immo ratio tenet et temporum
 caloris et frigoris. et duplex in utroque
 temperies de celi cursu et ratione dicitur.
 Cydavis celum empyreum lamina suppo-
 sita deum omnibus presidentem. In ipsa quoque
 dispositione tabernaculi patet deum et non
 homines sic disposuisse. quia ut ait iosephus
 singula ad formam rerum facta reperiunt
 si quis absque inuidia uelit hoc considerare.
 Adicit enim quod soli pontifici primum erat si-
 gurabat celum deo et angelis attributum
 Sacerdotium uero quod in duplo erat terram et
 mare cunctis gressibilia sicut et illa per
 cois erat sacerdotibus. Cortine celum syde-
 reum. Saga aquas. que sunt super firmam

mentum. Pelles rubricate celum empyreum
 in quo sunt angeli. iacinctine celum su-
 perius ubi deus super omnia. Tamen in qua-
 tuor coloribus uelox dicit iosephus signi-
 ficat quatuor elementa. Per biffum terram. quia et de
 terra est. et primo terreum et uiridem colorem
 habet. Per purpura mare quia ex coctis
 marinis tingitur. per iacinctum. aerem. per
 coctum ignem. quia in colore eis simulantur.
 per mensam. annum uel ipsas. per panes
 xij menses. per coronam quatuor digitorum
 annum solarem quatuor temporum. per minorem an-
 num lunarem. per septem lucernas candelabrum
 septem planetas. per lxx partes eius
 decarmoniam planetarum. forte quisque
 planeta habet dignitates decem uel partem
 tes. quingentas naturales et quingentas accidentales. in
 quibus armonice. i. proportionabiliter se
 habent. In candelabro notatur quia que sub
 eis sunt ad ipsos tendunt. i. motus naturales
 et effectus habentur ex eis. Ad etiam notatur or-
 natus eius. Cypri uasa liquoris. aqua
 sperule solum spericum. lilia aerem qui
 solus uiciatur odoribus. Copletis autem pre-
 dictis sermonibus dedit dominus moysi du-
 as tabulas lapideas decalogo inscrip-
 tas digito dei. **Actus. De peccato populi in
 titulo ac peccatis moysi et constructione
 tabernaculi. Cap. xxx.**

Iterum hec populus more illius impa-
 tiens deos itineris duces instanti-
 ter peccat. et ut resistente spiritibus ut tradit
 suffocauit. unum timore coactus aaron
 iures eorum accipiens vitulum eis ad in-
 star bouis quem in egipto adorauerant
 ope fusorio formauit. quem et populus solep-
 nifans et hostias offerens adorauit.
 Ad cuius dominus moysi reuelasset. moyses
 eo placato dicit uisus eorum scelere iratus
 tabulas picans in signum abolendi ve-
 teris testamenti sfregit. Vitulum quoque co-
 biffum et massam in puluere redactam
 atque in aqua spissam potum ex ea populo
 dedit. ut. s. colere erubescerent quod in-
 cessum emitti uiderent. Cuius accusa-
 ret aaron quia populum exaudierat ille
 se excusans ait. se timuisse quia pronus
 erat ad malum. Videns ergo moyses
 populum nudatum. s. ornamenti aureis de

quibus fabricatum erat ydolum. Vel secundum
 hebreos videns sibi induatos a deo sce-
 leris reos per puluerem bibulum quod mira-
 culose apparuit in barbis eorum ad ula-
 onem iurie domini filios leui sibi adiunxit
 et ex illis xxxij milia occidit. **Altea**
 igitur die dominum obnixius pro populo depre-
 cati ascendit. A quo quidem non plenam
 indulgentiam sed ulationis dilacionem. s.
 usque ad tempus babilonice vel romane cap-
 tivitatis obtinuit ac de ornatu populi re-
 mouendo accepit preceptum. Ad quod modo
 intelligitur de translatione prioris tabernacu-
 li a radice montis ante quod prius iura-
 tractauit. **Moyfes** tamen veniam quam pete-
 bat obtinuit et posteriora domini. i. ter-
 tium ipsum in humana effigie transiens cum
 magna claritate vidit. Duas autem
 tabulas ad instar priorum precepit. in
 quibus decem verba federis descripsit. **Ter-**
terum xl. dies in ieiunio cum domino facies
 splendida facie in quibusdam radijs o-
 culos intuentium reuerberante dominus.
Ideoque coram populo faciem velauit. **Tercio**
 item ut hebrei tendunt ad impetrandam ve-
 nie certitudinem ascendit. **Completoque**
 cum domino tercio ieiunij quadragenario no-
 na die septembris rediit. **In** crastino so-
 lempnitates pro venia data ieiunij a-
 nimas suas afflixerunt et deinceps
 decimam huius mensis die precipitacionis
 vocauerunt. **Moyfes** itaque de constructioe
 tabernaculi cum populo tractat prius tamen ne
 forte in hoc ipso opere putarent sibi licere
 operari in sabbato preceptum de ocio sab-
 bati eorum memorie inculcat populumque ad of-
 ferendum et artifices ad operandum iuuat.
Ois itaque multitudo a xx annis et supra
 mente promptissima quod habebat preci-
 osius offert. sicut totum opus in mensibus
 septem impletum est. **De Lege sacrificiorum**

Situr in griali. Cap. xxvi.

In anno 2° ab egressu ex egipto
 mense primo. prima die mensis mo-
 yses tabernaculum erexit. et gloria do-
 mini illud operuit. per diem incubans
 super illud in nube et per noctem in igne.
 Ad cuius eleuacionem deinceps filij israel cas-
 tra mouebant. ea vero stante et ipse sta-

bant. **I**nde dominus moysen vocauit eiusque
 legem sacrificiorum tradidit. **Comestor** De
 doctrina et traditione sacrificiorum quibus
 consideranda sunt hic. sacrificia que deo
 offeruntur tria sunt. loca ubi. cause pro quibus
Triplex autem eorum que rite offeruntur
 occurrit discretio. **Aut** enim erat oblatio
 o de animalibus et sacrificium dicebatur. nec
 ante octauum diem natiuitatis poterat offerri.
 nec eadem die mater et fetus eius. **Aut**
 de sicca materia ut de simila vel de pane
 uel thure et proprie dicebatur oblatio.
Aut de liquidis ut vino uel oleo que proprie
 libamen vel libatio dicebatur. licet hys
 nominibus scripta quibus indifferenti utantur.
Personae vero offerentium due sunt. s. anima vel
 sinagoga. **Animam** vero alia sacerdos. alia
 princeps. alia prius. de quibus suis locis dicitur
Sily de locis et temporibus suo loco. **Causarum**
 etiam triplex erat differentia. **Offere-**
bant enim quibus necessario. quibus spon-
 te. quibus casu. **Necessario** autem. vel ex
 voto uel ex precepto. **Sane** ex precepto
 offeruntur primitiua frugum uicium fructuum.
 decimas quoque eorumdem. et insuper
 animalium. primogenita quoque animalium et li-
 berorum. oblationes etiam trium solempnita-
 tum. et cetera in hunc modum. **Vel** autem et
 fermentum nunquam offeruntur deo sed tamen
 primitiue eorum offeruntur sacerdoti temporibus
 suis. sed nichil ex hys super altare pone-
 batur. **Contra** autem a nullo sacrificio sal de-
 esse licebat. et ideo dicebatur sal federis
 quia non erat fas hoc transgredi. **De holo-**

caustis. Cap. xxvij.

Sacrificiorum alia holocausta dicebantur
 illa que tota incendebantur.
Solon enim totum animalia incendiū dicitur.
 fiebat enim in tribus tantum. in armentis.
 in pecudibus. sed tamen de ouibus et capris.
 in auiibus. sed tamen turture et colubas. **De**
 armentis et pecudibus sic. **Offerebant** tamen
 masculi annuuli. i. unius anni uel citra
 super annum non. **Unde** quibus agnus quibus
 aries appellabatur. **Hos** enim super annum
 non poterat offerri. **Josephus**. **Sunt** quibus
 immaculatus. quod non de macula uelle-
 ris sed corporis intelligendum est. i. non
 debile aut fracto membro. a papulas

habens aut scabiē aut venū et huiusmodi
 Offerebatq; primo sacerdoti ad ostiū a
 trij ut videret si idoneus eēt ad offerē
 dū. Postea ad ostiū tabernaculi dño
 per manuū ipositionē sup caput. lo
 tis p̄us manibz. q̄a preter mare sacer
 dotū erant in atrio duo maria. Vnū
 viroz altm mulierū. Vñ et a loco of
 ferendi ab hostibz vincendis hostiā. et
 a victis hostibz victimā s̄sueuerāt ap
 pellare. oblatāq; sic hostiā reducebat
 sacerdos ad altare holo caustoz. et stans
 ad aquilonē imolabat eā corā dño et
 ad latus altaris. i. in sp̄u sc̄oz. Fun
 debatq; sanguēz cont̄ crepidinē altaris
 in circuitu. Detractaq; pelle hostie que
 erat sacerdotis. sacerdos artus in frus
 ta s̄sandeabat. Quibz lotis cū capite pe
 dibus et intestinis adolebat oīa super
 altare in holo caustū. De quibz offe
 rebat pullus tauris vel colūbe. Cui
 sacerdos frangebat collū sola manu.
 non enī licebat leuare ferrū sup auem.
 et retorto capite sub ascella vngue cutē
 colli ubi fractū erat rūpebat. et fuso
 sanguē cont̄ crepidinē altaris vesicu
 lā gutturis et plumas p̄iebat ad ori
 entē in loco secreto ubi cineres effunde
 bant. Confractisq; ascellis manu ado
 lebat eā sup altare in holo caustū. et h̄
 minora et simplicia erat holo causta
 que volūtariē fiebant. Erant enī que
 dā maiora quadā n̄tate facta que
 sanctiora quodā mō. tñ min⁹ digna.
 q̄a sup altare nō cremabant. **De sacri**

ficijs spontaneis Ca. xviii.

Nunc de sacrificijs p̄cialibz pro
 sequam̄ et volūtarijs. Hoz
 quedā pacifica quedā salutaria que. s.
 pro salute danda vel data vel s̄seruāda
 offerebant. Silr et pro pace vel ad dñm
 vel ad hoīes. vel q̄a ad modū pacis fie
 bant. cū tuq; qd̄ suū erat dabat̄ deo
 s̄. sacerdoti offerenti. fiebat aut̄ cū e
 rat de aīalibz de armento tñ et de pe
 cidibz predictis. de quibz vō non. Sane
 in modo offerendi ab hoīe vel s̄dote
 idem fiebat cū hostia holo causti. Sed
 in hoc erat differēcia. q̄a hic offere

batur mascul⁹ vel feīa et ānicul⁹ gran
 diora. imaculata tñ. p̄s vō hostie offe
 rebat̄ dño. p̄s erat sacerdotū. reliq̄ offe
 renciū. De armento hec offerebat̄ dño.
 Oīs adeps. qui est pinguedo interiorū
 Pinguedo enī sup carnē aruina v̄l lac
 dus dicit̄. Que carni aut̄ mixta p̄prie
 pinguedo. que intestinis adeps. Est at̄
 triplex adeps vitaliū. i. cordis et vētris.
 adeps iecoris. i. epatis que reticulū di
 cit̄. q̄a inuoluit̄ ad modū reth̄is. adep
 renū. Hos tres adipes venesq; duos. i.
 ilia et renūculos adolebat sacerdos
 sup altare. Eadē et de capra dño offere
 bant̄. Si vō de ouibz erat oblatio p̄d̄a
 offerebat̄ de ea cauda integra. Pellis
 vero erat sacerdotis qui offerebat ill⁹
 arm⁹ vō dexter. qui dicebat̄ sepacioīs
 et pect⁹ eleuacoīs cedebant in vsus
 sacerdotū. et lingua cū faucibz ut tra
 dūt. forte enī pectori adhebant. Et hys
 vestebant̄ sacerdotes in domibz suis.
 cū vxoribz et liberis et domo tota. mū
 dis tñ. Illi quoq; qui in domibz imo
 labant̄ causa epuli. vel religioīs pec
 tus et armū sacerdoti dabant. reliq̄
 vero erant offerentiū et epulabant̄
 inde corā dño. in locis. s. ad hoc deputa
 tis in ipō atrio uel iuxta. Dicebat̄ etiā
 ex hys tam sacerdotibz q̄ alijs eōdē duo
 bis diebz. si quid superat in diē terciū
 cremabat̄. Et nullū aīal offerebat̄ v̄l
 in sacrificiū vel in holo caustū sine li
 bamentis suis. Si vō man⁹ hoīs aīal
 tūenire nō poterant offerebat̄ pro sa
 lute vel pace simila. farina. s. delicia
 tissimā. fundēs sup eā oleū. et thus
 offerebat̄ cū ea. Sacerdos at̄ totū th⁹
 et pugillū plenū simile oblate adole
 bat sup altare medūale ut. s. dñs me
 mor esset ei⁹ vel sacerdos ad dñm. Reli
 quū erat sacerdotū. Si vō sacrificiū
 de simila coctū offerebat̄. panes sine
 fermento s̄p̄s os oleo coctos in ciba
 no vel in craticula offerebat̄. et laga
 na azima. i. latos panes ⁊ tenues nō
 consp̄s os sed litos oleo. Quidā tñ p
 lagana panē coctū in aqua intelli
 gunt. ut sit terciū genus panis a coc

to in dibano et cocto in craticula. Si vero offerebat coctū in sartagine aspar-
sū oleo et sine fermento erat. et diui-
debat minutatū. Ex hijs oblatis sacer-
dos mēoriale adolebat corā dño de pa-
nibz unū et de frustis unū. Reliquū
erat aaron et filioz eiꝝ ad edendū cū
ōi domo sua. equa sorte diuidebat eis
Potest eē tercia species sacrificij a salu-
tari et pacifico pro gratiaz actioe vel
pro victoria. s. vel pro aliquo bono eū-
tu opinato. et p̄t dici fieri hac causa.

Hec oīa erant voluntaria. **De sacri-**
ficijs pro p̄cō sacerdotis et synagoge

Capitulum xxxix.

Alia vō erāt **Capitulum xxxix.**
nctaria et debita ut pro p̄cō
et pro delicto. Dicit autē p̄cōm
graviꝝ. s. quod ex industria factū est.
delictū leuiꝝ. s. quod ex ignorantia. v̄l
p̄cōm cū sit qđ faciendū non est. delic-
tū cū omittit qđ faciendū est. Juxta
p̄sonas peccantiū erat diuersitas sac-
ficioꝝ. Si ergo sacerdos qui unctus est
peccauit delinquē facies ppl̄m. q̄a. s.
p̄cōm cuiuslibet sacerdotis trahit in exē-
plū vel sicut in hebreo habet ad culpā
ppl̄i. i. ita viliū et apte q̄i v̄l de ppl̄o of-
ferebat pro p̄cō suo per manū ipositionē
ad ostiū tabernaculi vitulū imacula-
tū et corā altari imolabat eū. Hauri-
ensq; sanguis inferebat illū in taber-
naculū et intingens in eo digitū asp-
gebat illū septies corā velū sc̄arij et
de eodē ponebat sup cornua altaris in-
censū. Et egrediens reliquū sanguis fū-
debat armā crepidinē altaris holocausti.
et oēm adipē cū renibz et renūculis
adolebat sup altare sicut de vitulo
hostie pacificoꝝ. Pelle vō et oēs carnes
cū fimo efferebat ex castra in locū mū-
dū ubi cineres effundi solebant et in-
cendebat ea sup struē lignoꝝ. Q̄ si oīs
turba per ignorantia peccauit. offe-
rebant seniores ppl̄i ad ostiū taberna-
culi per manuū ipositionē vitulū et si-
ebat de hoc sicut et de priorū pro p̄cō sac-
dotis. Et orante pro eis sacerdote p̄pici-
erat eis dñs. In duobz tñ hic inuit dif-
ferencia int̄ p̄cōm sacerdotis et p̄cōm po-

puli. q̄a. s. sacerdos non dicit peccā
per ignorantia non enī licet ei ignora-
re mandata dñi. Itē q̄a non legit q̄s
orare pro sacerdote. q̄a si p̄cōm fuit
incantator a serpente q̄s medebatur
ei. Cū patet differentia int̄ holocausti
ta her et p̄cōm. q̄a nichil est ex hijs
sacerdotū. sed totū dño cremabat. ne-
q; mēbra istoz cū capite pedibz et ites-
tinis lotis ponebant sup altare. Sicut
enī regula erat q̄ de cuiꝝ sanguis in-
ferebat in sc̄ariū licebat nichil ex eo
remane nec aliquid ex eo sup altare
adolebat nisi adeps cū renibz et renū-
culis. In mō etiā offerendi et nūo sa-
cerdotū offerentiū est differentia. De
carnibz enī holocausti salutaris fie-
bat nouē p̄tes q̄s sup altare ponebat
nouē sacerdotes quisq; suā. Vnq; q̄q;
q̄tuor sil offererat. s. caput et pedes.
reaur et itestina lota aq;. duo vō san-
guis offererat. ut oēs sil essent xij.

De sacrificio pro p̄cō p̄ncipis et aīe

Capitulum xxx.

Si p̄ncipis pec-
cauerat per ignorantia xp̄m
intellegerat p̄cōm suū offere-
bat hircū. Quo imolato tingebat sac-
dos digitū in sanguis. quo tingebat
sacerdos cornua altaris holocausti
reliquū fundens ad basim eiꝝ et ado-
lebat adipē. renes et renūculos. reli-
qua erāt sacerdotū. Sed q̄a hostia e-
rat pro p̄cō et de sanguine eiꝝ tūta
cornua altaris holocausti. carnes eiꝝ
erant sancte et sanctificabāt que ex e-
is erant tacta sed non quelibet imo
in ḡnie suo. caro carne. simila simila
panis panē. Et non vescēbat eis nisi
sacerdos tinctus et mūdꝝ et non nisi
in loco sc̄o et non in eadē die qua of-
ferebant. Si quid residuū est igne cō-
burebat. Si vestis polluebat eiꝝ san-
guine abluebat ut nullū remaneret
sanguis vestigiū in eo alioq; v̄rebat
Vas testē in quo coquebat caro statū
frangebat et lauabat. creū defricaba-
t et lauabat aqua. Cū autē peccabat
per ignorantia aīa de ppl̄o terre offere-
bat caprā imaculatā eo mō quo et

alij hedū vel agnū. fiebatq; de hostiā
a hac eodē mō quo et de hircō p̄ncip̄
Si aut̄ non potuit iuenire pecus offe-
rebat duos pullos turturis vel colū-
be. quorū alter offerebat̄ dño in holo-
caustu alter vō erat sacerdotū. ei⁹ tñ
sanguis ad fundamētū altaris holo-
causti distillabat̄ q̄a pro p̄cō erat.
Q̄ si nec auiculas potuit iuenire offe-
rebat simlā decimā p̄tē ephi. Nec mit-
tebat in ea oleū aut thus q̄a pro pec-
cato erat. Et ei⁹ mēorale sacerdos
adolebat sup̄ altare reliquū hēbat ip-
se in munie. **Acto. De igne sacro nu-
triendo. et adipe vel sanguie nō edēdo.**

Uter hec addidit dñs de **Cap xxxi**
igne nutriendo per sacerdotes iugit̄
in altari. et de adipe non edendo sed
dño offerendo qđ de aīalib; oblati in-
telligit̄. De sanguie q̄ non comedēdo
in quo esus suffocati tñ phiberi atti-
pit̄. In tñ tñ sanguis esū phibuit.
q̄ eadē autē uel ferā aucupio vel vena-
tione captā fuso sanguie in terrā et
opto comedi voluit q̄a aīa in sanguie
est. Addit̄ etiā de forma s̄secratiois sac-
dotū et tabnaculi et altariū. et de p̄tē
te eoz. s. offerendi et p̄tes suas accipie-
di. Qua s̄secratioe per moysen vice dñi
cōpleta terreno igne amoto diuinus
ignis supueniens deuorauit oblata
Qui iugit̄ seruati usq; ad t̄nsingra-
tionē babilonis p̄mansit. nec aliū de-
inceps in altari vniq; apponē licuit.
Vñ nadab et abiu qñ eadē die cū igne
alieno incensū obtulerūt igne diui-
no s̄supti sūt. Quos eoz cognati effe-
rentes sicut erant induti lineis. et thi-
aris sepelierūt. aaron autē et filij ei⁹
p̄ vntionis s̄tatē et diuini iudicij
reuerenciā eos lugē vetati sūt. **Comes-
tor. De s̄secratioe tabnaculi. Cap xxxij**

In die qua vixit moyses tabnacu-
lū et s̄sificauit. obtulerūt xij p̄nci-
pes tribuū sex plaustra tecta cū
xij bobus singuli bouē unū et binū
plaustrū unū. Et data sūt duo plaus-
tra gersonitis ad ferenda onera eoz.
et quatuor meraritis. Postea singulis

singulis obtulerūt vasa altari nān-
ria. xij enī dieb; solēpnitas dedicatiois
protelata est. Prima die obtulit naa-
son de tribu iuda acetabulū argētē
cxxx sidoz. hebre⁹ autē habet scutellā.
fialā etiā argenteā lxx sidoz. vtrūq;
plenū simla. In fiala thus ponebat̄
Mortariolū quoq; aureū decē sidoz ple-
nū incenso. In hoc vase aromata tere-
bant̄. hebre⁹ habet codecar. quo. s. thus
in thuribulo ponebat̄. Bouē q̄ et arie-
tē x̄. Eiusdē modi vasa et eadē hostiā
obtulerūt alij p̄ncipes q̄sq; die suo.

**Acto. De ordine autē t̄pis hui⁹ dedica-
tionis et s̄secratiois sacerdotis et tabnacu-
li et phase. Quatuor sūt opiniones t̄
quas phabilior est que dicit q̄ eadem
die inchoata est s̄secratio sacerdotū et
vntio tabnaculi et oblatio xij p̄nci-
pū. s. p̄ma die p̄mi mensis secūdi aīi.
et cūterūt oīa sil per septē dies. post
quos secuta est oblatio p̄ncipū per qñ-
q; dies. et xij. die consecrati sūt leuite.
xiiij. die celebratū est phase. et sic t̄pe
suo celebratū est. alioqñ si hec oīa fie-
rent successiue p̄mo mense 2. anni nō
potuisset phase celebrari t̄pe suo. quia
s̄secratio sacerdotū et dedicatio tabna-
culi protelarent̄ xix dieb; vel ad mi-
n⁹ xvij. Nec licebat duo festa gnalia
simul celebrare. s. dedicationē et phase.**

**Ex histō sacra. De imūditia abozū
voniā legnliū. Cap xxxij.**

Quāntū officij sacerdotū erat nō
solū offerre et orare. sed etiā it̄
mūdū et imūndū discernē post eoz
s̄secrationē addit̄ de hys que imūnda
erant s̄ legē. s. de abis imūdis. de lege
puerpe. de lepore cognatione. de viro sper-
matico et muliere. Quorū enī aīalū
esū phibuit dñs iudeis. non q̄a sit ali-
qua imūnda s̄ naturū cū oīs creatū
dei bona sit. sed ut eoz castri margiā
vestringet. et ut in aīalib; mūdīs bo-
noz hoīm. imūdis aut maloz mores
figuraret. Dicit̄ ergo quedā imūda
vel q̄a ad esū prohibita sūt ut carnes
in q̄dragesima vel q̄a designāt imū-
da. s. hoīm vicia. Igit̄ aīalū alia in

terra viuunt. alia in aquis. alia in aere. Itē que in tra alia repencia sē sup terrā que oīa imūda. alia latētia ut talpa que de luto nascit. et h' oīa silr imūda. Alia gradencia sup terrā. et de hijs est regula gnālis. q' oē qd' ruminat et fundit vngulā silr mūdū est. reliq' aut imūda. De pisabz aut regula gnālis q' hns pēnulas et squamas mūdus est. reliqui oēs imūdi. De aubz aut non expressit dñs gnālis que mūde eēt et que in mūde. Hec tñ in grē dixit q' volatile gradens qtuor pedibz imūdū est nisi habuit crura retro longiora sup que saliat ut locuste quibz iohēs vestebat. in deserto. **Comestor. De purificacōe pu**

Addidit q' dñs **erpere. Cap xxxiiij** legē purificacōis mulierū talē. Si mulier peperit masculū in mūda erit septē diebz iuxta diē sepacōnis menstrue. i. eiusdē imūdicie iudicabit' aut' est cū sepat' a mūdis qñ patit' menstrū. In tñ enī imūda est. q' qd' tangit reddit imūdū a bñ. lectū. vestē. sedē. Vñ non licet cōitare ei nec in cibo nec in lecto. Octauo die circūdebat' puer post septē dies inqñacionis manebat xxxij in sanguine purificacōis sue. ut ita oēs dies purificacōis fierēt xl. qā tot diebz dicit phisicā carnē masculi formari in utero. In purificacōe vō xxxij dierū licebat ei surgē et in domo deambulāe sed nō egredi et opari. In tangendo nō polluebat. et licebat alijs cōitare ei in cibo et sede. accedē vō ad tabnaculum non potāt nisi expletis xl diebz. Si vō parēt feiaz duplicabāt' pns dies inqñacionis et postea dies purificacōis ut fierent sil' lxxi qā tot diebz formāt' feia. Post offerēbat pro filio vel filia agnū annūlū in holocaustū et pullū colūbe uel turturē pro pāo suo qā in libidine concepat. Vnde dicit glosa. Pro pāo. i. libidiosa concupia in qua concepit que eēt pām nisi per bonū matrimonij excusaret. Aug' tñ aliū exponit sic pro pāo. s. filij. Et hui' expo-

sitionis rōnē sumit ab illo loco luce 2°. Obtulerūt pro eo dño. non dicit pro ea. et erit sacerdotis. Q' si nō poterat man' ei' iueire agnū offerēbat duos turtures uel duos pullos colūbar. Al' terū in holocaustū pro puero. al' in p pāo suo. vel pro originali filie. quā filio in circūsiōe dimissū eāt. Hec tñ puulos non hñe pām tradunt. Preter hec dicit iosephus p'mogēitū redimi qñq' siclis. **Acto De iudicio**

Lepa tri lepre **Cap xxxv.** pler erat. prima hoīs q' maxime apparebat in tribz. s. in cute et carne et pilis. In cute cognoscebat' qñ apparebat in ea albor id ē pallida albedo uel pustule uel tica trix alba uel subrufa. In carne qñ corrosa erat a lepra ita q' locus lepre humilior erat carne reliq'. In pilis qñ mutati erant in candorē solito tenuiores. Nec sine delibacōe et diuina examinacōe eiciebant' de castris in quo notatur s' mysteriū q' cū mix' ima matitate debet quis eici de ecclia per excoicacōez. Cui' aut' p'p'ua erat lepra sepabat' arbitrio sacerdotis. Et habebat vestimēta dissuta facilia ad induendū et exuendū et caput nudū ut posset agnosca. os veste connectū ne fozorē loquendo diffundēt. Et habitabat solus extra castra. 2^a est lepra vestis. erat aut' triplex. s. lepra vestis lancee uel linee uel pellis madā. s. albida uel rufa humilior sup'ficie reliqua. Que p' examiacōez si p'p'ua erat. oburebat' vestimētū. si adhuc dubia rūpebat' locus lepre a solido. Et si utin alibi macula apparebat lepra volatilis erat et oburebat' vestis. 3^a aut' lepra dom'. Si enī silis macula corrosiua apparebat in domo ut esset valluile in pietate pallore uel rubore deformes silr examinabat' a sacdote ut p' in lra leuitici. Vbi etiā plane ag' de mundacōe leprosi. De viro q' spermatico et de muliere patiēte fluxū sanguis ex morbo. **De purificacōe emorisse et mēstruate. Cap xxxvi.**

Eadem enim lex erat immundicie
et purificationis utriusque. s. sper-
matia et emoruisse. Sicut enim
de immundicie menstruatam erat mulier
non tamen purificabatur solemniter. sed ipsa cum
vestibus ablui sufficiebat. Morbide namque
immundicie pro peccato solent accide. et ideo
pro eis et pro peccato salutare offerebatur.
non autem pro menstruo quoniam est naturale.
Sciendum vero quod in leuitico xv. accedenti
ad menstruatam purificatio septem dierum
credita. quod de ignorantia accedente intel-
legendum est. In eodem autem xx. uterque
punire dicitur. quod de illis qui faciunt
ex industria damnum est. Nec mirum tamen
immundos reputari a lege. cum etiam legi-
time cognoscente uxorem propria voluit
dominus vestem et totum corpus ablui et usque
ad vespertinam immundum permanere. Si autem
pro corruptione fetus secundum iheronimum pro-
hibetur accessus ad menstruatam. cur non
magis ad leprosam. Sed menstruatam a
to curat. sed non leprosam. Ideo quod propter
fidem matrimonii leprose reddendum est de-
bitum non tamen simpliciter petendum. Porro
sicut lex quosdam cibos immundos repu-
tari fecit ut in iudeis vitium gulae co-
hereret. sic etiam videri non absurdum potest
quod a quodam hebreo audiui quosdam do-
mos eorum lepre addeperari ut eorum superbia
in edificiis reprehenderet. Cum enim quis domum
pulchram et ultra modum curiosam edifi-
casset. dominus illam plagam que lepra dicitur
in ea imittebat. ita quod eam dirui oportebat.
Idem quod potest estimari de lepra ves-
tis et etiam carnis. Nam quidam superbie-
bant de pretiositate vestis. quidam de pul-
chritudine corporis. Horum omnium discreci-
one oportebat ut dicitur est hinc sacer-
dote scruarium ingrediente. **De vitula
rufa et hircio apopompeyo. Cap. xxxvij.**

Post hec utique subiungitur de ingressu
sacerdotis in sancta sanctorum semel
in anno tamen scilicet decima die septem-
bus cum sanguine animalium. i. vitule rufe
et hircio. qui cum hircio apopompeyo se-
gregatis in fonte domini. cuius etiam sanguis
aspersione fiebat expiatio altarium et to-
tus tabernaculi. De corporibus autem corde

animalium. obustus et in cinerem redactus fi-
ebat aqua aspersionis qua per totum an-
num purificabantur immundi. Vbi certe im-
mundum est. cum hic cinis ad purificandum
immundos fieret. et etiam hoc sacramentum
quod sanctissimum dominus religionem victimae ap-
pellet. tur huius qui eum tractabant omnes im-
mundi erant. s. et ille qui corpora effertes
ipsa oburebat. et alii qui illo redeunte
remanens ad ignem usque ad cinerem omnia con-
sumi faciebat. tertia quoque quod cineres con-
seruandos ad aquam aspersionis collige-
bat. quibus etiam qui immundos purificabat.
Quibus istorum non nisi lotus intrabat
castra et immundus erat usque ad vespertinam.
forsitan in signum quod illi qui purificabant
alios ut predicatorum et confessorum mul-
tos inde contrahant nequos. Et vnde alii
purgantur ipsi utique maculantur. Ille quod
qui caprum emissarium dimiserat in de-
sertum similiter immundus erat. Sed huius
vicio facilis est cura. s. peccatum proprii secum
hircus ferebat. s. capiti suo imposita.
et ut tradunt quidam arte inscripta.
imittebat autem in desertum non reditu-
rus et ideo dicitur est grece apopompeyo
i. emissarium. Et hoc per hircum ad idip-
sum patrum. Tradunt enim hebrei quosdam par-
uulos triduales ad hoc parari. medi-
cinaliter eis splene subtracto ut expe-
ditiores essent. Qui. s. hircus si forte re-
dierit non erant iudei a peccatis purga-
ti. Si vero non redibat purificati e-
rant a peccatis. s. illius anni. que per fra-
gilitatem vel ignorantiam contraxerant.

De mixtionibus illicitis Cap. xxxviii.

Quod dicitur etiam filiis israel multi-
tudine preceptorum recapitulando
predicta et supradaddendo noua
Inter que prohibuit ne homo ad domesti-
cam sue carnis accederet. In primis quidem
punitur coniugio propter hominum raritatem. solum
duas personas exclusit dominus a coniugio.
dicens. propter hoc relinquet homo patrem
et matrem. i. nec filius matri nec pater
filiam copulabitur. Sub lege vero plures
excepti que sunt fere xij. Mater. nouer-
ta soror neptis. amita. matertera. uxor
paterna. nux. uxor fratris. Sed hec deter-

1710

minacione recipit. intelligit enim de fratre
mortuo qui filios reliquit. vel etiam de
vivo qui uxorem suam repudiavit. Primum
na filia primogeniti vel primogenae soror ux-
oris. Sub gratia plume extipuit ubi stin-
cia locum habet. Contum quod cum masculo et
iumento sub intinacione mortis prohibuit.
Diligi amicum sicut seipsum precepit. ubi
lex primam ponit. nec agrum servi diuiso
semine. nec iumenta diuersi generis torere.
nec veste in duobus textis indui. nec co-
mam in rotundum tondere. In quibus etiam
silibus ad leuim subintelligendum est fructum
genuum et maxime egyptiorum cum quibus ha-
bitauerat. Nam dauid mulam legit huius
se. Sed egyptus omnigenum veneras mos-
tra deorum. in honore diuersorum deorum quos
putabat talibus preesse diuersa semina
in agro. diuersas materias in veste
sociabat. diuersos etiam ancinos capite
diuersis diebus sacrificabat. Vnde et in prin-
cipio horum preceptorum dixit dominus. Iuxta sue-
tudinem terre egypti in qua habitastis
non facietis etc. **De primis arborum au-**
ferendis. et de panibus ac saminonia sac-
dotum. et de talione. Cap. xxxix.

Addidit etiam in ueteri promissionis
ut auferretur primicia arborum quae
plantaretur. Et videtur velle quod fructus primo-
rum trium annorum immundus esset et abiectus.
fructus quarti anni sanctus domino et cois pauperi-
bus. sed in quinto anno domini sui esset et esibi-
lis. Ad euidenciam quod eorum que hic in leui-
tico traduntur. sciendum est sacerdotes panem
habuisse tria genera. panes sacerdotales
leuiticos. laicos. Sacerdotales erant pa-
nes propositionis qui de publico sumptu fi-
ebant quos non licebat edere nisi solis
sacerdotibus. Panes leuitici qui offerro-
rij. quibus soli de genere leui vescerantur
etiam qui pro macula non poterant minis-
trare. et filia familias sed non uxora-
ta. vel vidua repudiata nisi natiuitate
rediret ad domum patris ut esset quasi filia fa-
miliae. Hijs non vescerantur aduena
inquilini. mercenarij sacerdotis. ver-
na tamen vel empti ipsi vesci poterant.
Laici cois quibus quicumque vesci poterant
De saminonia quod sacerdotum agens dominus p-

hibuit ne contaminarentur in mortibus
civium suorum. nisi tamen super patrem et matrem. filios
et filiam. fratrem et sororem virgine nempe. laua-
rent eos vel sepeliret. Pontificem vero vo-
luit ad nullum omnino mortuum ingredi. Vnde
et dominus ipse nullis exequijs interesse dicitur
precepit etiam dominus homines lapidari pro cul-
pa blasphemie. Subintulit quod de talio-
ne que non tamen erat in iurijs rex sed in
lesione corporum quae furta restituebantur
duplum vel quadruplum. Determinabat quod
talio per natiuitatem ut ledens virum muli-
er in virilibus puniebatur manu quae viri-
lia non habet. Vir ledens pregnantem ut
abortiuum faceret nondum animatum. multaba-
tur pecunia. Quod vero iniuriatus sine iudice
posset vlta forte inde haberi potest quod ad
civitatem refugij fugiebat homicida vel
violans ne inficeretur a primis occisi. **De**
sabbatismo anni septimi. et decimatione

analiu. Cap. xl.
Addidit quoque de sabbatismo
septimi anni in quo nullum de-
bitum repetere licebat. Serui egrediebantur
liberi. agri quidem colebantur et semina-
bant sed non colligebantur a diuitibus sed
pauperibus dimittebantur. et quod a pau-
peribus remanebat. feris relinquebatur.
Addidit etiam dominus et de obseruacione iubi-
lei qui septimanam ebdomadam annorum
sequebatur. Ad cuius presignacionem septem
annis precedentibus ut tradunt quidam
in singulis neomenijs clangebant
tubis et septem diebus continuis ante ipsum
solemnizabant clangentes tubis. In hoc
anno omnes distractiones rerum ad pusti-
nos redibant possessores pretium domos quae
erant in urbibus muratis. Quod tamen primo
anno vendicionis venditori redimere
licebat exceptis domibus leuitarum que
in quocumque eorum loco in anno iubileo
redibant. Eodem anno requiescebat terra.
Eodem anno serui liberi dimittebantur.
alienigenas tamen voluit seruos in perpetuum
possideri. Taliu preceptorum obserua-
toribus promisit dominus benedictiones suas
dicens. Dabo vobis pluuias etc. Vbi xxx
clausule inueniuntur promissionum. Trans-
gressoribus vero longe plures igeminat

maledictiones. In decimatione aialium. quod decimum veniebat vel nascendo vel nuando sacrificabat domino. nec licebat immutari in melius vel deterius. Sicut aial quod vouebat domino non licebat immutari. Si quis quod vouerat immutaret et votum et immutatum erat domini. Sed distinguendum est. aliquando enim sic ex voto aliquid sacrificabat domino quod anathematizabat. illud non poterat vendi a sacerdotibus vel alienari. Quia non sic obligabantur vota. sed poterant a sacerdotibus vendi. determinato procio sive utilitate que ex hijs poterat provenire. siue esset aial siue esset fundus. et tamen votum dederat si volebat illud emere super estimationem pro qua alij dare solent ad daret quantum eius parte. Quod ideo statutum est ne qui vouerat aspiraret quod prima ductus. ne etiam digniore se alijs putaret in emptione eiusdem rei quia eam dederat.

De nuacione populi bellatorum et exercitus.

Moyses **visu tabernaculi. Ca. xli.** predictam institutionem legum domini sub syna morarentur a deo cognouit et hebreis scriptam tradidit. Cum circa legislationem hec sufficere putauit. ad exercitum militaris iura reuersus est. Et nuauit populum. capita. scilicet pugnae valentium. Itaque moyses et aaron et xii principes tribuum ex precepto domini anno secundo mense 29 die prima mensis nuauerunt viros preter tribum leui a vicesimo anno et super usque ad quinquagesimum. fuerunt autem in summa sexcenta tria milia quingenti quinquaginta. Precepit etiam dominus ut semper poneret tabernaculum in medio castrorum et filij israel per gyrum excubarent per turmas tribus per quatuor partes tabernaculi ita tamen remoti ut maximas in medio plateas haberent. Erantque ordinati qui foris verum venalium. singulis in ordine institutis. Opifices enim arcum in stationibus suis erant. ita ut ubi spectent edificata castra eorum simillima viderent. Judas quod ysachar et zabulon castrametabantur ad orientem Ruben symeon et gad ad meridiem. Effimym beniamin et manasses ad occidentem Dan aser et neptali ad aquilonem. Inter

tabernaculum vero et castra excubabant leuite in tabernaculis suis propinquiores tabernaculo quam castris. Excubabant sicut per quatuor plagas. Moyses et aaron cum suis ad orientem. reliqui ab hys castris ad meridiem sub custodia eleasar filij aaron. Gersonite ad occidentem merarite ad septentrionem. et erant utriusque sub custodia ythamar. **De sepacione leuitarum et numero ac ministerio eorum.**

Epauit Caplin xliij.

Sibi dominus tribum leui pro primogenitis filiorum israel et iumentorum leuitarum pro primogenitis iumentorum quia mutationem faciens cum populo. Primogenita enim omnia specialiter tunc erant sua. quia tunc occiderat primogenita egypti peccat primogenitis eorum. reseruans ea sibi. Deinceps tamen pro idipsum omnia primogenita eorum sibi sacrificauit in perpetuum. Pro hys ergo primogenitis que tunc habebant tulit sibi tribum leui. et populus primogenita huius illa pro leuitis et iumentis eorum. Et ne duodenarius numerus tribuum minueretur tribum manasse quia pro leuitis instituit. effraym vero pro ioseph. Ne ergo maior videretur numerus leuitarum quam primogenitorum et ita esset commutatio iniqua. ait dominus ad moysen. Numera filios leui masculos ab vno mense et super. et tamen nuati eunt iuuenti scilicet xxij milia. Nota tamen quod si diligentem attendas in libro numerum eorum per familias iuuenies xxij milia et trecentos. Dicit hebreus quia trecenti in eis erant primogeniti et ita iam erant domini. Itaque ait dominus ad moysen. Numera masculos a mense vno et super. et iuuenti sunt xxij milia et lxxij. Tulit autem moyses in precio cclxxij qui superant per singula capita quingentes siclos ad mensuram sanctuarij et dedit eos aaron et filiis suis iuxta verbum domini. Itaque dominus ait ad moysen. Numera leuitas a tricesimo anno usque ad quinquagesimum ut seruiant michi in duobus. scilicet in tabernaculo portando et collocando. Et tamen nuati eunt iuuenti sunt octo milia quingenti octoginta. Ipsi tamen dicunt a xxxo anno. quem numerum in ordinacione sacerdotum tamen nos obseruamus. Isti deferebant taber-

na culū. primo intrabant sacerdotes et inuoluebant oīa interiora. Tūc intrātes chaatite p̄p̄is humeris hec inuoluta deferebant. Gersonite ut breuiter dicam⁹ deponentes tectū tabnaculi mollia ferebant in curribz. merarite durā. Vñ vers⁹. Interiora calhath. merari durissima gerson mollia. Emeriti leuite non seruebant sic in ope. sed posito tabnaculo sedebant custodes. Tūc precepit dñs per manus sacerdotis a castris leprosos eia. seieqz fluentes. Et sc̄m est ita. **De restitucōe rei aliene et iudicio zelotipie et leuitariū con**

Addidit **separatōe. Cap. xliij.** qz de redditiōe rei aliene. Sed aliene rei possessio fiebat aliquñ ex industria furto vel rapina. aliquñ per ignoranciā. aliquñ negligenter. De re sublata sciēti in exodo dicitur qz restituat quadruplū si p̄erit res. Qz si extabat in duplū. Si ibi legis. qñ qz boues pro vno. alia est trāslatio. Et qz in quadruplū verū dicitur ex verbis zachei probat⁹. De sublata per ignoranciā dicitur hic. qz reddat caput et quinqz ps desup. Si vō non eēt qui reciperet reddet dñs et eēt sacerdotis. pro peccato vō furti vel negligenciā fiebat aliqua oblatio s̄m q̄ntitatē rei. Josephus vō dicit aurū et argentū reddi in duplū. iumenta in q̄duplū. solū bouē in q̄ntuplū. Addidit qz dñs de iudicio zelotipie per aquas que dicebantur sc̄e p̄ nomē dñi dilutū in eis. maledicte p̄pter maledicta congesta. et amarissime p̄t̄ effem qui q̄nqz sequebat⁹. Hec autē lex introducta fuit ad duriciā cordis eoz sicut p̄missus est libellus repudiij. q̄a p̄mpta erāt ad effundendū sanguinē. Addidit etiā de sc̄monia nazareoz et de b̄ndictiōe sacerdotali sup̄ pplm. Leuite qz iubente dño sc̄ificati sūt rasis oibus pilis carnis sue ubi non includūt capilli. Grinde habuerūt in vsus suos que dñi erāt. de decimis enī viuebant. et hys sten ti erant. Sacerdotū vō erant sacrificia. p̄miciā p̄mogenita vota. Quibz

omibz vestebant cū domo sua. mūditū pret̄ oblata pro p̄cō. q̄a sacerdotis soli p̄cā ppli comedebat. Decimā decimaz suaz dabant leuite sūmo sacerdoti et ex melioribz dabant. Ideoqz sorte non habuerūt in terra qd̄ melius eis cesserat. Tūc enī tm̄ duodecimaz p̄tē bonorū terre habebant. modo decimā hñt et sine labore. **De tubis argenteis ad cōuocandū pplm et de recessu isrl̄ a mō**

Dome te synai. **Cap. xliij.** Vrato pplō. oblatis leuitis precepit dñs fieri duas tubas argēteas non fusiles sed ductiles q̄s habebat in q̄tuor usus. s. ad cōuocandū multitudiez et ad mouenda castra. ad bella ad festa. Et erat diuersitas in clangendo. Nam ad vocandū oēm pplm clangebant v̄qz tuba sil̄ et sipl̄ vno ipulsu et sine iterrupciōe. ad cōuocandū solos p̄ncipes semel clangebant. i. vna tuba tm̄. Sil̄ si qñ p̄ncipes volebant cōuocare pplm suū quilibet in ec̄ia sua clangebat semel et vno ipulsu ut dicit iosephus. Ad mouēdū autē castra non simpliciter sed cōsate et prolixius clangebat. In p̄mo sonitu mouebant qui erāt ad orientē. in 2º qui ad meridiē. In tercio qui ad aquilonē. In q̄rto qui ad occidentem. Modus clangendi in bellis et in festis non distinguit in libro nū. Clangebāt autē sacerdotes Anno 2º mense 2º. vicesima die mēsis eleuata est nubes de tabnaculo federis nec quieuit per tres dies et noctes. Vñ statū nimumuerūt pro labore itineris t̄rū dierū. Sed legitur exodi xix qz ipi venerūt ad montē synai p̄ma die iunii. Et per tres dies sc̄ificati in q̄rta legē acceperūt que fuit quinquagesimā dies ab exitu de egipto s̄m aug⁹ et iheo⁹. Et eadē die anno reuoluto qua receperūt legē recesserūt a monte ut dicit glosa sup̄ exodū. Qd̄ etiā inuit iheo⁹ in glō dicens qz fuerūt ad montē per annū et quatuor dies. Ergo recesserūt q̄rta die tercij mēsis q̄a ea die receperūt legē. Non ergo xx die sc̄di mēsis. Ad hui⁹

questionis euidenciā nota q̄ ann⁹ quadrupliat accipit. Est enī ann⁹ nālis vsualis. legitim⁹ emergens. Ann⁹ nālis est spaciū quo sol semel pagrat circulū suū. Hic ann⁹ quolibet die et qualibet hora p̄t inapē. vsualis incipit a kalendis ianuarij et terminat̄ i eisdē. Hūc habent iudei nobiscū cōem in cōtractibz et negocijs agendis. Ann⁹ legitim⁹ est quē obseruat̄ iudei in legitimis et festiuitatibz suis. et incipit a p̄ma die lunaciōis aprilis et t̄minat̄ tur in eandē. Ann⁹ emergens incipit a phase et t̄minat̄ in aliud phase. Iudei enī in mēoriā libaciōis sue ceperūt nūare annos suos ab exitu egypti sicut greci a p̄ma olimpiade. romani ab urbe condita. xp̄iani ab incarnatione dñi. Diam⁹ ergo q̄ anno 2º legitimo. mense 3º. i. iunio q̄rta die mensis receperūt legē. et eadē die anno reuoluto recesserūt a monte que .s. dies erat xx̄ dies 2º mensis āni em̄gentis qd̄ patet. A phase enī usq̄ ad aliud phase t̄nsierat ann⁹ vñs emergens et de 2º anno q̄nq̄ginta dies .s. xvi de ap̄ili et xxx̄ de maio et q̄tuor de iunio. Igitur de 2º anno iā t̄nsierat vnus mensis xxx̄ dierū. et 2ª hā ferebat xx̄ dies. Et ita patet q̄ recesserūt xx̄ die 2º mensis 2º anni sicut hic dicit̄. et nichilomin⁹ q̄rta die t̄rcij mensis sc̄di anni s̄m̄ aliā xp̄utaciōē q̄a eadē est dies q̄rta t̄rij mensis sc̄di anni legitimi. et viceciā 2º mensis āni emergentis. et sic nulla est cōtrarietas. Et nota q̄ nō fuerūt ad montē per annū nālē integrū. sed defuerūt septē dies. ann⁹ eī solaris xi diebus supat annū legitimū. **De murmurē ppli et p̄straciōē eoz in deserto** **Situr an et 2º nuō ppli. Cap. xlv.** no 2º ut dān est ab egressiōē de egypto xx̄ die 2º mensis moti sūt de mōte syna ut went in t̄rā p̄missiōis. Sed q̄a m̄murantes et t̄ptantes dñm multoac̄s ip̄m cont̄ se exacerbauerūt ac terre sibi p̄misse detraxerūt iurta nūm̄ dierū q̄bz xij exploratores eadē

terrā siderauerūt xl̄ annis ipediti. per desertū circauerūt donec oēs qui signa dñi viderant in egypto a viginti annis et supra p̄et̄ caleph et iosue qui pro p̄te dñi steterāt mortui sūt. Neq̄ enī terrā illā etiā ipse moyses tot⁹ ppli dux et aaron sūm⁹ p̄otifex intrauerūt qm̄ et ip̄i ad aq̄s tradiciōnis turbati m̄murante pplō diffidēter egerūt. Interi ergo tam etiā in sepulchris occupie q̄ in sediciōne chore multa milia iudeoz pierūt. p̄pter p̄secraciōē quoq̄ beelphigor ob amorē mulierū. per quas a madianitis p̄silio balaā seductus est ppl̄s xxiii⁹ milia ex eis p̄strati sūt. Post h̄c et igit̄ nūatus est it̄m ppl̄us a xx̄ ānis et sup̄ Et iuenti sūt dc̄ et mille dc̄. xxx̄. Inter quos null⁹ eoz fuit qui nūati fuerāt a moyses et aaron p̄et̄ iosue et caleph. Reuēte nūati sūt ab vno mense et supra et iuenti sūt masculini generis xxiii⁹ milia. Tūc igit̄ locut⁹ ē dñs moysi de diuisione t̄re p̄missiōis et de iure hereditario successiōis. q̄ videlicet cui in h̄ditate succederet de substitutione quoq̄ iosue qui ppl̄m intro ducet ei⁹ sorte terrā diuideret. **De libamēbz et iugi sacrificio. Cap. xlvj.**

Precepit q̄ dñs moysi de iugi sacrificio et de sacrificijs legalibz. Sed q̄a non offēbat̄ hostia sine libamentis suis. etiā de eis breuiter premittendū est. Libamen vel libamētū simila est oleo conglutinata et vinū que cū hostia adolebant̄ ut q̄i panis et vinū et caro dñō offerrent. Cui⁹ q̄ vō hostie p̄p̄iū libamē determinatū erat. Pro agno simile decima p̄ ephi vini q̄rta p̄ hin. Erant autē ephi et chorus mensure aridorū. hin et batus liquidorū. Pro vitulo de simila tres decime. de vino media p̄ hin. Pro arietē de simila due decime. de vine t̄ria p̄ hin. Eadē erāt libamenta hirci. Si quāq̄ legas pro agno de simila decimā decime intelligendū est de consueta decima decimandi q̄ decimā decimantē. Iuge sacrificiū vel inde

sinens cotidie fiebat de sumptu publico. Mane offerebatur agnus unicus in holocaustum cum suis libamentis ut tota die cremaretur in odore suavitatis domino. Quod imposito super altare sacerdos cum prunis et thymiamate lotus intrabat tabernaculum. ponebatque prunas cum thymiamate super altare incensi et hoc vocabatur summa sacrificii. Tunc etiam quatuor de septem lucernis mortificabat. In vespe sibi ponebatur alius agnus in eodem modo. Et intrans cum thymiamate sacerdos accendebat omnes lucernas. et sic tota nocte erat suavis odor in altari domino. Vespertinum

tunc sacrificium melius erat et pinguius matutino quia sepius in die presertim illud plura imponebantur. Et ideo dicebatur illud gratius domino quia pinguius. et nos dicimus gratius quia morte domini in vespe sanctam figurabat. In hunc modum etiam mane et vespe offertur laudes domino. et completorium vel potius in prima et completorio offertur confessionem quia sacrificium deo est spiritus tribulatus. **De sabbato et neomenia et phase et penthecoste. Capitulum**

Dost legem sacri. **xlviij.** . . .
ficioz et oblacionum addidit dominus de solemnitatibus in quibus offeruntur. Et nota quod septem erant legales solemnitates. scilicet sabbata neomenia phase penthecoste. festum dangoris. festum propitiacionis. scenophegia. Sabbatum dicebatur specialiter festum domini quia in eo requieverat deus ab operibus suis. Et ideo etiam privilegium erat in duobus. scilicet in eo quod non licebat cibum parare in eo nec ultra mille passus ire. Hac die preter iuge sacrificium offerebantur duo agni immaculati in holocaustum cum libamentis suis. Neomenia dicitur a neos quod est novum. et mene luna quia innovatio lune. Hic erat primus dies mensis id est lunacionis quem vocabant die kalendarum et erat ferialis apud eos. In hoc offerebantur duos vitulos arietem unum agnos unicum septem cum libamentis suis. hircum unum pro peccato declinatione. omnia in holocaustum. Phase. id est transitus dicebatur nox

illa in qua immolabatur agnus unicus die mensis ad vespem. In die sequenti imolabatur festum azimorum quod protelabatur septem diebus quorum prima et ultima solempnis erat ab omni opere servili. Post primam autem diem. scilicet xvii luna tollebant spicas recetes et torrebant igni et grana manibus fricata offerebantur domino assarium unum. cuius pugillum unum adolebat sacerdos super altare reliquum erat eis. Penthecostes erat quinquagesima dies a prima die azimorum que celebrabatur in memoriam legis date. id est die a phase. Dicebatur etiam festum ebdomadarum quia suppositis septem ebdomadis a prima die azimorum celebrabatur. Dicebatur et festum primitiarum quia offerebantur duo panes duorum assariorum de novis frugibus. Erant autem et hoc festum septem dierum sicut et festum azimorum et singulis diebus offerebantur eodem hostie que in neomenia. **De festis septembris. Capitulum**

Hestum dangoris sive **xlviij.**
tubaz fiebat prima die septembris in memoriam libacionis ysaac que ea die liberatus est arietem pro ipso immolato. Hac die duplex erat festum. scilicet neomenia et tubaz. Unde per Bucinate in neomenia tuba. Hac autem die presertim iuge sacrificium et hostias neomenie offerebantur in holocaustum. vitulus unus. aries unus. agni unicus septem. hircus unus pro peccato cum libamentis suis. Festum propitiacionis fiebat decima die septembris. quia in eo retulit moyses filiis israel dominum placatum super offensa vituli. Eadem die ieiunabant homines et iumentum et etiam pueri septem usque ad vespem pro memoria mortuorum. Et inde dies afflictionis dicebatur et etiam dies expiationis quia tunc expiabantur tabernaculum et altare sanguine vitule rufe et fiebat animus ad expiationem immundorum. Propitiacionis filii israel ipsa die expiabantur per missionem hirci a popopeij. Oblatio autem huius diei erat vitulus unus. aries unus. agni unicus septem. hircus unus cum libamentis suis pro peccato. Scenophegia id est fixio tabernaculorum celebrabatur xv. diebus eiusdem mensis. sic dicta. quia tunc per septem dies habitabant in tabernaculis in memoriam xl. annorum quibus sub taber-

naculis fuerat in deserto. Horum septem dierum quibus protelabatur solemnitas prima et ultima solennes erant. octavus etiam dies sollemnis erat in quo faciebatur collam forte in usus pauperum vel alios ceteros usus. fiebat etiam oblatio magna in hoc festo ut post dicitur. Et nota quod ille tres sollemnitates ebdomadales precipue dicebantur et sabbatum quod intidebatur dicebatur magnam sabbatum vel sabbatum sabbatorum. Alias etiam sollemnitates addiderunt hebrei pro variis eventibus ut encenia et phurim. id est festum hester. sed non dicuntur legales quia non in lege instituta. **De votis mulierum et viribus leuiticum. et in testimonio contribulium**

Recipit etiam **Capitulum XLIX**. . . .
 Dominus ut leuite in omnibus tribubus dispersi haberent xvij civitates ad habitandum et a muris fornicus per circuitum terram mille passuum obtinerent. in quibus essent suburbana ad habenda pecora. Ex his xvij civitatibus sex essent refugii. id est tres ultra iordanem et tres citra. Filiabus saphaath ipso mortuo sine filiis iubente domino cessit hereditas. Quarum etiam occasione data est lex generalis ut si quis moreretur sine filiis filia succederet patri in hereditate. si autem nec filiam haberet frater vel patruus vel cognatus. Item autem ne in iubilaeo confunderentur sortes si filie succederent patri in hereditate iuberentur alteri tribus hominibus. quia hereditas earum ad aliam domum perpetuo transiret. ideo eandem occasione alia lex a domino per moysen promulgata scilicet ut omnes viri ducerent uxores de tribu et cognatione sua ut hereditas in familiis permaneret. Hoc autem intelligendum est tamen de illis mulieribus que locum primogenitorum tenebant. id est que patri in hereditate succederent. Aliis enim mulieribus licebat contrahere cum viris alteri tribus. Unde patet quod beata virgo cum esset primogenita et heres paterne hereditatis erat de tribu iuda. De hac enim tribu erat vir eius ioseph. **De recapitulacione legis Capitulum quinquagesimum**. . . .

Denique moyses anno xl ab egressu de egipto videns sibi diem mortis imminere omnem populum ad iordanem convocavit. ibique deuteronomium condidit quod latine dicitur 2^a lex. non quod sit alia a predicta. sed eadem 2° repetita. In hoc enim libro materia trium precedentium librorum brevitati itemitur. Quaedam etiam superius premissa hic supradidit. Sic autem hec legis iteratio tripliciter de causa. 1° ut novae legis typus prehabitus commendetur. In hoc enim quod liber iste multa in brevi recolligit. et quedam etiam superius premissa hic supradidit. euangelium prefiguratur. et imperfecta legis supplet. 2° ut utilitas praedictorum inculcet. Ad enim utile est sepe dicere non debet esse pigrum. nec audire molestum. 3° ut duricia iudeorum adempnetur qui totam deam non intellexerunt nec custodierunt. Unde et ipsum deuteronomium iussit moyses reponi in archa fedis. ut esset ibi in testimonium ceteris. Et nota quod in hoc libro tamen principaliter intenditur. scilicet per ritum et ceremonie ad commendationem memorie et propter gratiam. beneficia dei ad roborandum in eius dilectionem. Flagella que sustinuerunt ad incutendum timorem ut quod amor non provocaret ad bonum. saltem timor a malo revocaret. In hoc etiam addidit de iudiciis per singulas vires instituendis. et de appellatione ad summum pontificem. de timidis ac sollicitis ab exatu remouendis. de chananeis in federe deuitandis ac penitus extirpandis et quibusdam ab ingressu etiam cohercedis de plagis infra quadragenarium numerum cohibendis. De suscitacione quoque seminis defuncti et de libello repudij. Repudium quidem promissio fuit. quia iudei prout enim ad uxoricidium. et ideo hinc glossa ad duriciam cordis eorum scripsit eis hanc legem malens indulgere discedium quod mitti hominidum. Dare autem libellum in repudiatione preceptum fuit. Unde non dicitur quod voluit dimittere et det ei libellum. sed si quis dimiserit det ei libellum. Vir autem in hoc libello scribebat quod nunquam veniebat cum uxore. et causa pro qua ei displicebat. et tradebat ei libellum hunc ut

corā sacerdotibz legēt. Et postq̄ iura
uerat vir v̄m eē qd̄ scripsit p̄mitteba
tur v̄terz copulari alijs. Ita inq̄ p̄mit
tebat. q̄a nulla lege puniebat. Vnde p̄
missio erat p̄p̄t̄ua non absoluta et
potius humana q̄ diuina. Vnde mo
yses inquit ad duriciā cordis v̄i p̄mi
sit vo x̄. Iudei s̄m̄ auḡm̄ prudenti cōsi
lio dicūt hoc eē statutū. s. ut repudia
tione daret libellus repudiij. q̄a q̄n ve
niebat cā corā iudicibz et sapientibz
ip̄i nitebant reformare pacē inē virū
et mulierē. Si aut̄ nullo mō poterant
tūc p̄mittebant duorū fieri p̄ ma
lus malū vitandū s̄m̄ qd̄ d̄m̄ est. **De**

ta decimacione. Cap. li.

Addidit etiā de illis decimis q̄
fiebat t̄o anno. Tres eī fie
bant decimaciones. p̄ma et 2^a singulis
annis. tertia 3° anno. Prime decime
leuitarū erat q̄s ip̄i decimabant sac
dotibz ut habet nūm̄ xvij. et non solū
leuitarū qui erat in iherlm̄ sed etiā ali
oz ubiq̄ eēt. 2^e semp̄ afferebant
in anno ter. et cōdebant inde offerē
tes et familie eoz et leuite in pasto fori
is que erant in atrio tabnaculi ut hē
tur in deuto. In tercio anno duabz pu
mis decimis sublatis fiebat t̄ia decia
tio. Itaq̄ in anno illo fiebat triplex
decimacio. s. due predictę que fiebant
singulis annis. et insup̄ hec t̄ia que
fiebat t̄n tercio anno. Hec aut̄ t̄ie
decime non ferebant sicut nec p̄me in
iherlm̄ sed dabant paup̄bz per singlas
ciuitates. De hys habet in deuto xvi.
Verūptū remotis longe a tēplo quia
non poterant illuc venire singulis ā
nis indulgebant venire t̄n 3° āno. Hys
sicut et alijs sepabant singulis ānis de
cimas p̄mas et dabant leuitis qui ha
bitabant cū eis. Sepabant et 2as et
has q̄a remoti erant apud se reserua
bant p̄mo et 2° anno. tercio aut̄ āno q̄
ip̄i veniebat in iherlm̄ sepabant tres
decimas. et p̄mā quidē dabat leuitis.
t̄ciā 3° anno collectā dabant paup̄
bus. 2as aut̄ tribz ānis collectā t̄tio an
no ferebant in iherlm̄ et in fiebat expē

se et oblaaciones **De b̄ndictioibz ppli et
morte moyse. Cap. liij.**

An̄ta recapitulacōe legis p̄posu
it moyses b̄ndictōes obseruatori
bus. maledictōes v̄o t̄sgressoribz. Deū
hortat̄ eos ut si forte t̄gite eos legem
t̄sgredi et ob hoc in manū hostiū tra
di et captiuari ne desperent sed con
uersi ad d̄m̄ agant p̄nāz. Et ostēdit
b̄nficia que ex p̄nā cōsecuti s̄ et s̄ q̄
tuor in sūma. s. reductio in t̄rā. p̄mis
sionis. arcuatio cordis rerū habūdā
tia cordis leticia. Post hec aut̄ tradidit
deutonomiū leuitis ut reponeret il
lud in archa d̄ni et esset ibi cōt̄ t̄s
gressores in testiōiū. et ut semp̄ in
septio remissiois anno legēt a sūmo
sacerdote in edito loco v̄niūsis v̄riū
q̄ serus videntibz in die scenophegie
Mouiturus q̄ moyses ad instar iacob
p̄iarthe p̄lo que a deo regendū susce
pat b̄ndixit. Vbi t̄n symeon inē t̄ctis
tribus b̄ndicti nō meruit. q̄a nec a p̄e
b̄ndictus est sed maledictus pro sychimi
tis quos in dolo occidit. Teui v̄o q̄ius
eiusdē sceleris p̄iceps fuit b̄ndictione
t̄n a moyse suscepit. forte q̄a p̄ symeon
ad hoc inductus fuit nō adeo grauit̄
petrauit. Vel p̄ca q̄a scelus illud ve
demit postea dū zelo dei accensus ydo
latras. i. vituli adoratores interfecit. T̄
dem v̄o moyses iuxta p̄ceptū d̄ni as
cendens in montē abarim et in in mō
tem nebo usq̄ in verticē ip̄is qui dicit̄
phasga. et inde cōplatus t̄rā. p̄missio
nis mortuus est cū eēt annoz cxx. Et
non cognouit hō sepulchrū ei. Quod
ideo diuinit̄ s̄m̄ iudei autumat̄ ne
ip̄m mortuū iudei colerent q̄a proni
erant ad ydolatriā. Hieronim̄ videt̄
velle sup̄ amos q̄ moyses ad instar enoch
et helye diuinitus in celū raptus sit. sic
enī dicit. Edificat̄ inquit in celo ascen
sionē suā. Ascendit cū enoch. ascendit
cū helya. ascendit cū moyse. cui sepul
ture locū q̄a in celū ascendat iuēire
quis nequit. Octogenari⁹ ut sup̄ d̄m̄
est moyses duatū ppli suscepit et ānis
xl^o pplm̄ rexit. Itaq̄ pentateuc⁹ duoz

miliū ccc xciij. annoz historiā p̄pre-
hendit **Helinand⁹ li. ix. De ortu reg-**
ni cretensū. Caplm liij.

Moyſi t̄pibz in creta regnauit ap-
dems qui et urbē addidit. Puto
autē q̄ urbē ſui noīſ que et abdera dicit̄.
de qua fuit demotricus abderites. De cre-
tensibz autē ſic loquit̄ iuſtin⁹. Cretes ſal-
tus cartheſioz incoluē. in q̄bz d̄. titanos
aduerſus deos pugnaſſe. Horz rex piſi-
ſim⁹ gargaris colligendi mellis uſū p̄-
m̄ inuenit. Hui⁹ filia aēſtu cū filiū pro-
creaſſet pater pudore flagitij eū iuſſit ex-
poni. Poſt dies cū ad corpus expoſitū miſ-
ſū eēt iuentū eſt vario ferax lacte nut̄-
tū. Poſtmodū puerū domi relatuū in cal-
lē anguſtā proia iuſſit. per quē armēta
cōmeare ſueuerāt. Cūq̄ etiā ibi ab ar-
mentis non tangēt ſed alereēt. caribz eā
proia iuſſit. multo ieiunio ad eius eſū
inacatis. Poſt hec etiā ſubz. a quibz cū
afferret̄ illeſus in oceanū demergi iuſ-
ſus eſt. Vbi iactus ab eſtu in litore ſan⁹
exponit̄ et ibi a cerua quadā alit̄ eſt.
Inde eximia velocitas puero fuit et itē
feruoz greges diu pagrauit. ad ulti-
mū laqueo captus regi dono datus ē
Quē recognoſcens et miſeris ſucceſſo-
rē ſibi conſtituit. Nomen illi ipoſitū
eſt auidis. Qui rex ſcīs leges p̄lo ſuo
adiuenit. Boues p̄mo aratro domai
et frumēta ſulco querē docuit. Ab hoc
et mīſteria ſeruilia p̄lo interdita et
pleb⁹ in ſeptē urbes diuiſa eſt. Quo mor-
tuo regnū per multa ſclā a ſucceſſoribz
poſſeſſū eſt. **Eusebi⁹ in cronias.**
Anno moyſi xxxv. cyrops regnabat
in attica. a quo uſq̄ ad troye captiui-
tate fuerūt anni cclxxxv. **De ortu reg-**
ni athenienſiū. Cap liij.
Ex tū. ſ. p̄anū p̄notatū regni
athenienſiū a notatū p̄ncipiū
in quo cyrope regnante p̄mū in ar-
ce oliua nata eſt. Et ex minerue noīe
que grece athena dicit̄. athene nūcupa-
te ſūt. Hui⁹ autē regno a notant̄ anni
l. Poſt hūc regnauit ibidē granaus
annis ix. aphyteon. x. Orictoni⁹. p̄an-
dion xl. hic fuit erictonij filius. cui⁹

ſilie progne et philomena. Poſt hūc e-
ricteus annis l. Cyrops 29. xl. Pandi-
on xxv. Sgeus pandionis filius xlvij.
Theſeus xxx. qui aduerſus thebas dimi-
cauit. Anesteus xxvij. Demophon the-
ſei filius xxxij. Erites xij. Offidas i. Thi-
metes octo. Melamp⁹ xxxvij. Codrus xxi
Qui iuxta vñſū ſepm̄ morti tradens
bello peloponēciaco interimūt. In quo
erictidarū iperū deſtructū eſt qd̄ ccc
lxxxvij ānis p̄ſeuerauit. Poſt codrū
fuerūt p̄ncipes quoz p̄m⁹ medon reg-
nū in ſine vite athenis obtinuit. et p̄
eū ceteri reges. p̄ſeuit athenienſibus
ānis xx. Poſt hūc athatus xxxv. Archy-
pus xix. Theuſippus xli. ſorbas xxxi. Me-
gates xxx. Drogencius xxxvij. ſeredus xix.
Ariſton xx. Theſpius xxvij. Agameſtor
xx. Echilus xxij. Aſchineon ij. Poſt h̄
athenis p̄ncipes qui uſq̄ ad mortē ſuā
reipublice p̄ſeuerant deſierūt et in decē
annis magiſtratuū ſuetudo uerſa ē.
Regnauit p̄m⁹ cyrops filij eſchili an-
nis x. Eſmules poſt eū x. Hypomenes
x. Teocrates x. Abſander x. Flexias decē
Poſt hec athenis annis ſingulis p̄nci-
pes ſtituti ſūt ceſſantibz regibz ix. et
p̄ncipes ex nobilibz urbis electi p̄ſe-
uerūt ānuo iperio rēpublicā agentes.
Tempibz q̄ moyſi hercules p̄m⁹ fertur
ancheū lucte uiſſe certamē. P̄m⁹ a-
cyrops bouē imolant iouē appellauit.
Deucalion apud eos regnante orſus eſt
qui circa pernaſū morabat̄. Poynach
ſilie iupiter mixtus eſt. que ut dicit̄
bouē verſa boſſorus appellata eſt. Di-
luuiū ſub deucalione in theſſalia. et in
cendiū qd̄ a phetone ſcī eſt in ethiopia
et multe peſtilencie locales ut plato
mēorat fuerūt. Appollinis delij tēplū a
cyrops filio fabricatū eſt. **Actoz. De**
Iosue geſtis iosue. Cap. lv.
Iosue ſucceſſit āno egreſſiois e-
gypti xli. etatis autē tercie q̄ngē-
teſimo xl. vi. mundi vō ij. ccc. xciij.
Hic ſfortatus eſt a dño p̄miſſis explo-
ratoribz per arentē iordanis aluēū he-
breos traduxit. Et expugnatis chana-
neis terrā xij tribubz ſorte diſtribuit.

Comestor. Concessit autē tribui iuda montana ad meridiē que iā acquisierāt sed nondū sorte tradidit. Effraim quoque concessit montana ad aqilonē inē utriūque mediā tribū manasse collocās. Hys tribubz cōmisit terrā alijs in castra manentibz. tū qā bellicose erāt. tū qā digniores. Sciebat enī regnū iude ēē promissū. et manasse et effraim bñdixisse iacob. pro bñficio ioseph p̄is eorū. Dedit autē effraim extra sortē aliorū agrū syche. **Actor.** Nota q̄ p̄mogenitura diuisa videt̄ in tres tribus. Ad p̄mogenitū enī ptinebat regnū et sacerdotiū. Unde melchisedech rex erat et sacerdos. Et etiā p̄mogenitū diuidebat alijs hēditatē. Regni ius datū est iude. De iuda enī fuerūt reges fortissimi. s. dauid et successores ei. et etiā xpc qui regnauit sup totū mūdū. Et hoc ius regni meruit iudas. qm̄ trepidantibz fr̄ibz in ingressu maris rubri prim⁹ ingressus est p̄ moysen. Sacerdotiū datū est leui. distributio hēditatis effraim. Josue enī qui diuisit terrā xij tribubz fuit de stirpe effraim. De hac etiā tribu fuit iherobam qui prim⁹ regnauit sup decē tribz p̄tito regno p̄ p̄tā salomonis. Et totū regnū israhel frequentissimē in p̄phetis vocatur effraim. p̄ caput regni qd̄ ēat in samaria. Unde p̄ palipomeno v. Ruben quidē p̄mogenitū fuit israhel. sed cū violasset thōrū p̄is sui. data sūt p̄mogenita ei⁹ filijs ioseph. Porro iudas qm̄ erat fortissim⁹ de stirpe ei⁹ p̄ncipes germinati sūt. **Comestor.** Itē cōuocauit iosue etiāz in sylo protectisqz sortibz p̄ma sor̄ iude egressa est. 2^a symeonis qui tū paucis in nuō fuit. in sortem iude recept⁹ legit̄. sorte ut iudas eū defendet. 3^a beniamū. hec sor̄ angustissima fuit p̄ terre fertilitatē. Tulērūt enī iherico et iherlm. Quarta effraim Quinta medietati manasse. Sexta ysachar Septima zabulonitis. Octaua aseritis. Nona neptalitis. Decia dannitis. Soli autē duo qui p̄uilegiati sūt sorte terrā habuerūt. caleph hebron habuit. Josue thā nata vel thānatfara et etiā syche

f^m iosephū. Sed et leuitis sepauit xl. et octo ciuitates ad inhabitandū q̄rū decē p̄is acceperāt in amorrea. De reliquis xxxvij tres constituit ciuitates refugij. ebron de iuda. sychem ex effraim de neptalim cedeb. **Actor.** Jam vō tres alias constituerat moyses t̄is iordanē. s. bosor de sorte ruben. et ramod de sorte gad. et golam de manasse. Sub iosue quidē iordanis alueus miraculose nudatus aquis. liberū iter pplō prebuit. clangentibz sacerdotibz iherico corruit. ipō quoqz iosue conē hostes pugnte vni⁹ diei spacio sol stetit. Tandē iosue mortuus est cū cētū et decē eēt annorū. Erat enī xliij^o annorū qm̄ ad moysen accessit. ei⁹ xl^o annis in deserto seruiuit. Unde colligit̄ q̄ xxvi annis pplm̄ t̄is iordanē rexit. Tpe ducatus iosue thā filij hermetis trimegisti dinosac fuisse. phenix et cathin⁹ de thebis egyptiorū in syriā p̄fecti apud tyru et sidonē regnauerūt. Europe fenias filie iupiter mixtus est quā postmodū aster⁹ cretensiu rex vxorē accepit. et ex ea minoem p̄creauit. q. s. minos postmodū in creta regnauit. Historiā qz de p̄dolo michē. et de vxore leuite dicit iosuephus cōtigisse post mortē iosue et ante othoniel. **De t̄pibz iudici.** **Cap lvi**

Posti moysen et iosue duces. successerūt de pplō iudices qui nil iuris habentes in eo neqz q̄ ut illi p̄ncipabant sed in tribulationibz suis eorū silio et prudentia pplis utebat̄. Sciendū est autē q̄ in cronica iudiciū varia est p̄putatio annorū. siquidē in libro iudiciū plerūqz inter duos iudices ponit̄ t̄pus afflictionis iudeorū. quaz videlicet afflictionū t̄pa f^m hebreos annis postiorū iudiciū aggregant̄ ut habeatur p̄cise nuō annorū ccc lxxx. ab egressu egypti usqz ad edificacionē templi qui in t̄cio regū p̄putant̄. Itaqz post mortē iosue iudeos alienigene annis octo subiectos tenuerūt qui t̄pibz othoniel p̄mi iudicis f^m hebreos adiuncti sūt. Item inē othoniel et aoth āni seruitu

us xvij legunt qui tpijz aoth s^m eos
copulant. Silo post aoth xx. post del
bora septē. post iaur xvij. post abdon
xl. qui oēs sil^s p^utati centū et xxi fuit.
Deniqz si ab anis iudiciū sepati cū eis
numereñt. ab egressu egypti usqz ad fū
dacone templi sexcenti et viij anni
reperiunt. p^utatis. s. annis decē ahy
alon qui in lxx non hñt. Nos autē eu
seliū tronographū et hebreos ex pte
sequētes sic annos iudiciū nuābim^{us} ut
minore illū nuūm precise qui tercio ve
gū legit habeam^{us}. **De gestis othoni
el et sangar et delbora et barnach.**

Hic igitur p^m Cap lviij. .
Othoniel frater taleph ex tri
bu iuda iudicauit pplm an
nis xl. Cepit anno egressionis egypti
lxxvij. etatis autē tūc quingentesimo xlvij.
Mūdi vō millesio 2° quingentesio xx.
Hic libauit isrl de manu regis meso
potamie syrie. Hui⁹ tpijz regnauit
atheniensiu qnt⁹ pandion erictionij
filius. cui⁹ filie fuerūt progne et phi
lomena. Cathin⁹ vō thebeis regnauit
ex cui⁹ filia semele natus est dyonisi⁹
id ē liber pater. sub quo et lin⁹ thebeus
fuit musicus. Ea q^z que de demetra
dicūt^{ur} quā p^uside eē auūt. et dane ex
qua pseus nascit^{ur}. hys tpijz gesta sūt.
Hic eadē dicit iosephus occasione in be
iamin factā pro vxore leuite. Post mor
tē othoniel aoth filius gera iudicauit
pplm annis lxxx. Cepit anno egressi
egypti cvij. etatis autē tercie dcvij.
Mūdi vō millesio 2° quingentesio lx.
Hic ambidexter libauit isrl de māu eglon
regis moab ipō in tenaculo suo inter
fecto. Hui⁹ tpijz athenis sext⁹ regnauit
erictus. cui⁹ filiā orichnā boreas trax ra
puit. quē fabula ventū fuisse confingit.
fabula quoqz pserpine hui⁹ tpijz fuit.
Post mortē aoth philisteis volentibz in
re terrā isrl sangar vno vomie secretos
vivos ex eis occidit. Et sic pplm isrl dese
dit. sed eodē anno vitā finiuit. Post h^{ic}
iudicauerūt isrl delbora et barnach. q^z
s. barnach credit^{ur} fuisse vir delbore. lapi
dothqz vtriusqz noīs eadē est int^{er}preta

no. Ceperūt anno egressionis egypti
clxxxvij. etatis autē 3° dc. et xxiij. Mū
di vō ij^o dc. xl. et iudicauerūt isrl an
nis xl. Hec mulier libauit isrl de ma
nu iabin regis asor. exatus illi⁹ duce
syzara per manū mulieris iael iter
fecto. Hys tpijz vnda regnauit in fri
gia. yluū ab ylo est condita. Arguorū
regnū defeat. et in micenas tñslatū est
ubi primū pseus regnauit. Deū eu
risteus. atherus et thiestes. agamēnon
egistus et orestes x^o. **De gedeone et abi
melech et thola et iayr. Cap lviij.**

Dost delborā q^z gedeon qui et
ieroboal dāis iudicauit isrl an
nis xl. Cepit āno egressionis
egypti cxxvij. etatis 3° dcvij. Mūdi
vero. ij^o dclxxx. Hic signo victorie a
dño accepto in vellere libauit isrl de
manu madian terrore lampadū ac
tubaz hostibz subito pturbatis et alijs
mutua cede cadentibz. alijs in fugam
versis. duobz quoqz regibz eoz oreb et
zeb insup et zebec et salmana iterfec
tis. Hui⁹ tpijz orpheus trax habetur
clarus. cui⁹ discipul⁹ fuit museus. Ii
nus q^z m^gr herculis oibz effiat^{ur} notus.
Heraules certamā sūmat. antheū
interficiat. yluū vastat. Post gedeon
fili⁹ ei⁹ abimelech de zaubina natus
lxx frēs suos de p^us vxoribz p^urea
tos oēs preter vnū ioathan q^z mūm⁹
erat abscondit⁹ occidit. siqz regnū
fraudent^{er} arripuit. Cepit āno egs
sionis egypti clxxvij. etatis 3° dclxxxij.
Mūdi vō ij^o dc. xx. et regnauit in
sichem ānis tribz. Ex tūc ab ipis sichi
mitis qui eū elegerant expulsus est.
Et tandē dū expugnaret opidū thebes
a muliere fragmen mole desup iaci
ente excerebrat⁹ est. Post hūc thola
de ysachar iudicauit isrl in sanyr xx
ij annis. Cepit āno egressionis egypti
clxxx. etatis 3° dclxxxv. Mūdi vō ij^o
dclxxxij. Hui⁹ tpijz sūt ea que de mino
tauro dicūt^{ur}. Theseus atheniensiu deci
m⁹ regnauit qui cont^{ra} thebas dimica
uit. Androche⁹ athenis dolo int^{er}ficiat^{ur}.
theseus helenā rapit. Mortuo thola suc

cessit iayz galaadites anno egressio-
nis egypti cccxiiij. etatis autē 3° dca xc
viii. iudicū vō ij^o dca xlvij. et iudica-
uit isrl' annis xxij. habens xxx filios
quos fecit xxx ciuitatū pncipes et
noīe suo vocauit eas auotpar. Co-
tpe minos leges et iura cōstituit.
hercules agonē olympicā iustituit.
theseus athenas pfugus dereliquit.
De repte et hercule. Cap. lix.

Dost iayz iudicauit isrl' repte
galaadites cui⁹ metricis fili-
us et ob hoc tēp spuris a fili-
is suis electus. sed vigente nātate p⁹
modū in pncipatū vocat⁹. Cepit āno
egressiois egypti cccxv. etatis autē 3°
dca xx. iudicū vō ij^o dca lviii. et iu-
dicauit isrl' ānis sex. Hic contē filios
amon pplin isrl' virilit⁹ defendit. sed de
prelio reuersus ex voto filiā imolauit
et in vouendo stultus et in soluendo i-
pius. Co tpe menelaus in lacedemone
rege. agamennō micenis ipevat. Her-
cules in morbu pestilentē inadit et ob
remediū doloris in flāmas se iecit sic
q mortu⁹ est. De hoc ait crisant⁹ ad
daria. Que in hercule sanctitas q⁹ via-
noy suoy infectioe fatigat⁹ etiā se viuū
obussit cū machera et pelle quā gesta-
bat. Hūc herculē seneca vocat ethēū.
de quo est ultia tragediaz ei⁹ que dicit
herculeus. ethēus ab ethēa monte in
quo incensus est **Varro l. iij. verū di-
uinax.** Putat herculē ideo victorē di-
ci q omē gen⁹ aiāliū vicerit. Her-
cules iouis fili⁹ ab alijs iunctus oni-
fale pre amore subiacuit. que illū
nere fecit et muliebria officia exē-
alberioy. Hercules deuicto erione re-
niens ytaliā ab euandro tūc rege
susceptus est. Et cū se iouis filiū dix-
isset et virtutē suā morte caa pbal-
set. pro numine hitus est et arā me-
ruit que maxia dicta est et ei data
est. quā delphicus apollo ei in ytalī
am fore predixerat. Primo tū suscep-
tus nō est apud maiores qā raro ad-
uene nisi ius hospitalitatis habent
suscipiebant. eo q incertū erat quo

animo venirent. Cū ergo de suo ar-
mento ad sacrificia boues dedisset.
pinario et poticio duobz senibz.
cū contē solis occasū sacrificia esset
repetenda. potici⁹ puor adueit. pina-
rius autē posterior iā extis redditis.
Vnde hercules iratus statuit ut pi-
narij familia mīstraret. epulanti-
bz poticijs et sacra cōplentibz. Vnde
pinarij dicti sūt a greco pinas id ē
fame. **Helinand⁹. De causa belli tro-**

Ano quo **pari. Cap. lx.**
mortui sūt repte et hercules
alexander qui et paris pri-
ami filius rapuit helenā et bellū
decēnale surrexit. Ab hoc anno us-
q ad qrtū annū regis achas q est
prim⁹ annus vrbis condite iueniūt
in cronias anni ccc xxxviij. q⁹uis
teste augustino quidā scripserit ro-
mā fuisse conditā sub ezechia. **Oro-**
sius autē dicit anno an vrbē conditam
ccc xxx. pro raptu helene iuracōes
grecoy et caursū mille nauū extitit.
se et deinde obsidionē decennē. Por-
ro frigijs daves dicit q duces gre-
coy contē troyā fuerūt xlvij qui ad-
dixerāt naues mille ducetas duas.
Priamo vō venerūt in auxiliū du-
ces xxxij. Causa autē belli fuit ut eu-
sebius scribit. qd triū mulierū de
pulchritudīe certantiū pmiū fuit
vna eaz helenā pastorali iudici pō-
licente. De qua re talis fabula ficta
est. Jupiter cū tetidē amaret prohi-
bitus est a protheo ne quē gnāret
qui se a regno depelleret. Ille psuas⁹
dedit eā peleo vxorē. qui fuit rex in
peloponensio. frāt esonis patruus
iasonis et illoz nupcijs interfuit cū
oibus dijs et deabus excepta discor-
dia que prohibita est adesse. Que
irata malū aureū in medio triū
dearū iecit sic inscriptū. Pulcher-
rime donū. Ille de forme pulchri-
tudīe stendentes iouē iudicē elege-
rūt qui eas ad paridē tūsmisit. q
venerē alijs preserat. Ex peleo at et
tetide achilles natus est.

De abessan et ahyalon et abdon.

Post septē **Cap lxi.**
iudicauit isrl' abessan
bethleemita. Cepit āno
egressionis egypti cccxxi. etatis āt 3°
dat xxvi. mūdi vō ij^o dclxxiiij. Ju
dicauit isrl' annis septē. hūis xxx filios
et filias totidē. filias quidē maritis
dans foras emisit. filijs vō uxores acci
piens in domū suā introduxit. Post
hūc ahyalon. z abulonites. cepit āno
egressionis egypti cccxxviiij. etatis āt
terde dclxxxiij. mūdi vō millesio 2°
dclxxxi et iudicauit ānis decē. Sed
iste cū ānis suis in lxx nō habet pro
au^o dāpno supplendo eusebi^o ioseph et
samueli et sauli quoz ānos septura
nō expmūt plures ānos q̄ in iosepho
legerat ānotauit. ut ab egressu ex e
gypto usq; ad edificatōes templi cccxxx
annoz sumā quā septā producat h̄ret.
Post hūc abdon thecutes de effraim
cepit iux̄ eusebiū eo anno quo sup̄
dixim⁹ cepisse ahyalon annis. s. et
de ahyalon pretinissis. et iudicauit
annis octo. Sub hīs tribz iudicijs
isrl' a dño nō recessit et terra q̄euit.
ideoq; nichil mēorabile seasse legūt.
Hui⁹ abdon anno 3° qui fuit agamē
nonis micenaz regis xv. s. eusebiū
capta est troya. Vnde greca ob gloriā
victorie sue ex tūc annotatē tpa sua
ceperūt a captiuitate troye. Tūc dicit
homer⁹ menelaū et helenā ad tētorē
regē egypti quē polippū vocat diuer
tisse repetentes greciā post bellū cap
te troye. Menesteus autē atheniensū
rex a troya rediens in melo obiit p̄
quē athenis demophon regnauit.

Helinand⁹. De iycio belli troiani.

Summā belli troiani **Cap lxiij.**
ex historia daretis quā tūtu
lit conelius nepos ad salusti
ū crispiū. quā se iuenisse dicit athenis
scriptā manu ipi⁹ daretis sumā breui
tate in hoc caplo pstringā. Castor et pol
lux audiētes sorore suā raptā helenā. s.
uxorē menelai fr̄is agamēnonis nauis
ascendētes secuti sūt eam. et cū in lesbio

litore nauē soluerēt. maria tēpestate or
ta nūsq; aparuerūt. Quos lesbij usq; ad
troyā quesierūt et nō iuenientes credi
derūt imortales fōs. Cōuenerūt igitā
pud athenas duces grecoz xlvij. cū nauū
bz mille ducētis duabz. Missi sūt p̄mo le
gati ad priamū dyomedes et vlyxes. ifec
toq; negocio pugnatiū est. In p̄mo bello
hector pthesilaū inifecat. In 2° patrodū
et merionē et aiacē thelaimoniū occidit
set. nisi cū de suo sanguine cognouisset.
Erat enī natus de esiona sorore priami.
Prime inducie date sūt in biennū gra
is petentibz. In tercio prelio hector archi
loai ptenoz et bethon duces occidit. In
bello q̄rto alexander menelai femur
sagitta tūssit. In q̄nto bello hector
septē fortissios duces iterfecit. enecas du
os. achilles q̄tuor. dyomedes duos. In bel
lo sexto cōtinuis lxxx diebz pugnatiū
est. Grai secūdas petūt inducias in tri
ennū. Quo p̄pleto itm̄ pugnāt. Hector
in p̄ma acie inifecat tres duces fortissios
achilles duos. Pugnāt diebz xxx. P̄ma
m⁹ tercias petit inducias mensibz sex.
Itm̄ agamēnon q̄rtas inducias dierū
xxx. In nono bello andromata voluit
hectorē retinē q̄a in sōpnis vidat ei nō
expedire ut in bellū prodiret. Qd̄ cū fa
cē non posset antiamacē filiū añ pedes
ei⁹ p̄ciat. sed nec sic eū retinuit. Hector
in bellū p̄diens tres duces fortissimos
occidit. duos vulnerauit et terciū achil
lē a quo tandē occidit. Grai q̄ntas petūt
inducias duoz mensū. Post bellū dca
mū sextas petūt inducias in ānū. **De**

psūmatioē eiusdē. Cap lxiij.

In bello vndecimo palamedes qui
rex per omocionē fr̄is fuerat occi
dit. In bello xij. troilus multos occidit.
In xiiij. siliter. pugnāt cōtinuis diebz sep
tē. Agamēnon septias petit inducias
duoz mensū. Pretea itm̄ pugnatur
acri⁹ per dies aliquot. Agamēnon
octauas petit inducias dierū xxx. In bel
lo xvij. troilus achillē sauiaat. pugnt
cōtinuis diebz sex. In xix. bello troilus
ex equo cadens ab achille occidit. In
xx. cadit mennon dux p̄sarū. P̄am⁹

decimas petit inducias dieꝝ xxx. In bello xxi. alexander achille interfecit. in fano apollinis ubi eū q̄ ad colloquiū cōuocauerat. Greci it̄m petūt vnderias inducias. In xxij. alexand' aiacē sauciāt et aiāx sauciā eū interfiat et de vulnē statū mouit. In bello xxij. et xxiiij. pantesilia regina amazonū viriliū pugt et neoptoleniū a thillis filiū sauciāt. a quo tandē ip̄a occidit. Antenor et polidamas et enecas p̄amo diūt ut faciāt pacē. Quo nolente patriā pdūt. Quia capta agamennon predā oēm equalit̄ diuisit. Pugnatū est ad tropā ānis decē. mē. sibus octo diebꝝ xii. Ruerūt ex argiuū sicut acta diuina indicant que daves frigiū conscripsit dca et lxxx. hominū. Extroniis aut usqꝫ ad oppidū proditū circā dc et lxxvi milia hoīm. Opido prodito ducēta milia et lxxvi. milia. Eneas nauibꝫ pfectus ē cū quibꝫ alexander in greciā ierat nuō xxij. quē etas oīm arat̄ triū milia ccc hoīm secuta est. Antenorē secuti sūt duo milia āngenti. Helenꝫ cū cassandra et andromacha et euba et alijs mille septigentis t̄missiū petijt. *Aug. li. xviij. de citate dei. De dyomede et socijs eiꝫ in volucres ut pu-*

O Kea victores t̄m̄. *Ca. lxxij.* deletā tropā relinq̄ntes diuersis et horrendis cladibꝫ dilata ti sūt atqꝫ striti et t̄m̄ ex hys etiā deor̄ suor̄ nūm̄ auxerūt. Nā et dyomede fecerūt deū quē pena diūtꝫ irogata p̄hibēt ad suos nō reuertisse. eiusqꝫ socios fuisse in volucres cōuersos. non fabuloso et mendacio poetico. sed historica attestatiōe firmant. quibꝫ nec deus ut putāt factus hūanā naturā reuocāre vel ip̄e potuit vel certe a ioue rege suo tanqꝫ celicola nouiciꝫ ip̄etrauit. Q̄n etiā templū ē aliūt in īsula dyomedea non longe a monte gargano qui est in apulia. et hoc templū circūolare atqꝫ incolē hos alites t̄m̄ mirabili obsequio ut aquā īpleant et asp̄gant. et eo si greci venerūt vel grecor̄ stirpe pro-

geniti. non solū quietas ēē vni et insu per adulari. Si aut̄ alienigenas vidēt vīt subuolare ad capita. et t̄m̄ grauibꝫ ictibꝫ ut etiā p̄imant vulnerare. Nam duris et grandibꝫ rostris ad hec melia factis phibent̄ armate. Nec varro ut as truat̄ mēorat̄ alia nō minꝫ credibilia. De illa magna famosissimā circe q̄ socios vlyris mutauit in bestias et de archadibꝫ qui sorte ducti t̄m̄ natibāt quoddā stagnū. atqꝫ ibi uertebant̄ in lupos et cū silibꝫ feris per illiꝫ regiois desertā uiuebāt. Si aut̄ carne nō vesterēt̄ hūana rursus p̄ nouē annos eodē venat̄o stagno reformabant̄ in hoīes. Deniqꝫ etiā quēdā noīatū expressit demone tū gustasse de sacrificio qd̄ archades imolato puero. deo suo liceo facē solent̄ et in lupū fuisse mutātū. et in anno decimo in figurā pristinā restitūtū. pugillatū sese exiisse. et olimpiaco vicisse certamine. Nec idem p̄ aliud arbitrabat̄ historicꝫ in archadia de no mē affixū panuliceo et iouuliceo. nisi p̄ hanc in lupos hoīm mutatiōē qd̄ etiā fieri nisi in diuina nō putarūt. Lupus enī grece licos dicit̄. Vñ licet no men apparet inflexū. Romanor̄ etiā lupos ex illoy velut misterior̄ semē dicit̄ exortos Aug. *Ad de hys et huiꝫ.*

N *Os senserit idem. Cap. lxx. 2.* cū cēmꝫ in ytaliam audiebamꝫ talia de quadā regione illaz pau. ubi stabularias mulieres ibu tas hys malis artibꝫ in caseo dave solere dicebant quibꝫ vellent̄ seu possēt̄ viatoribꝫ. vñ in iumēta illud vterēt̄. et nātarā queqꝫ portarēt̄. postqꝫ p̄fuita opa ut̄m̄ ad se redirēt̄. nec t̄m̄ eis mēte fieri bestiale. sed rōnale hūanāqꝫ seruari. Nec sane demones nat̄s creant̄ si quid tale faciūt. de qua saluet̄ factura ista vertit̄ questio. sed specie tenꝫ que a vero deo sūt creata. mutāt̄ ut videant̄ ēē qd̄ non sūt. Proīn q̄ homines dicit̄ per sacrificiū archadū mutati fuisse in lupos. et q̄ circe arminibꝫ socios mutauit vlyris. s̄m̄ istū modū quē dixi michi videt̄ fieri potu-

isse si tñ factū est. Dyomedes autē vo-
lucres. qñquidē genus eaz per suc-
cessionē paginis durare phibetur
non mutatis hōibz factas sed subtrac-
tis credo fuisse suppositas. sicut cerua
pro effigētia regis agamēnonis fili-
a. Neqz enī demonibz iudicio dei pmis-
sis hui⁹ prestigie difficiles ēē potuerūt.
Sed quia illa virgo viua postea rep-
ta est. suppositā pro illa ceruā faale
cognitū est. Socij vō dyomedis qz nuf-
qz subito cōparuerūt p dentibz eos vlti-
mibz angelis malis in eas aues que p
illis sūt occulte ex alijs locis ubi hoc
genus est auuū ad ea loca pducte ac
repente supposite. credūt esse uersi.
Ad autē in seplo dyomedis aquā ros-
tris afferūt. et qz blandiūt greagenē
atqz alienigenas psequūt. mirandū
non est fieri deōnū instinctu. quoz in-
terest psuade deū fām ēē dyomedem.

Ex cronias eusebij. De ortu regni fran-

Post cap *roz et latinor. Ca lvi.*
tiuitatē troie que facta est āno
tercio abdon qui a natūitate a-
brahe cāt dāt xxxv. prim⁹ apud la-
tinor regnauit enneas. an̄ que regna-
uerāt. ianus. satūrus. pius. faun⁹. la-
tin⁹ ānis arcāt d. Regnauit autē ānis
tribz. vel ut quidā volūt post ānos
octo. a captūitate troie ānis tribz. 2⁹ fili-
us ei⁹ ascani⁹ ānis xxxiij. 3⁹ silui⁹ xx-
ix. qbt⁹ enneas silui⁹ xxxi. qntus lati-
n⁹ silui⁹ l. sext⁹ alba silui⁹ xxxix. septi-
m⁹ egyptius silui⁹ xliij. octau⁹ capis
silui⁹ xxvij. non⁹ carpen⁹ xij. decim⁹
cyberin⁹ viij. xi⁹ agrippa xl. xij⁹ ave-
mulus xix. xij⁹ auentīn⁹ xxxvij. xiiij⁹
proas xvij. xv⁹ amilius xliij. Hui⁹
anno xx⁹ rem⁹ et romul⁹ gnantē a mīe
ylia. Post amiliū ergo roma odita la-
tini vocati sūt romani. Quibz p̄m⁹ reg-
nauit romul⁹ ānis xxxvij. et cepit
anno regis achas sexto. Post eū reg-
nauerūt senatores āno vno. Deinde
sedus rex numa pompili⁹ xl. Terc⁹
tullus hostilius xxxij. Quart⁹ anchus
marcius xxij. Quint⁹ tarquin⁹ priscus
xxxvij. Sextus serui⁹ xxxiij. Septim⁹

tarquin⁹ supbus xxxv. Hij septē re-
ges ipauerūt annis cxxl. vel ut qui-
busdā placet cxxliij. Inde apud rōnos
finito regio dnātu primū osules a bru-
to ēē ceperūt. deinde tribuni plebis
ac dictatores. Et rursū osules rēpub-
licā obtinuerūt per ānos ferme cxxl-
iij. usqz ad iuliu cesarē qui prim⁹ sin-
gulare arripuit iperū. a quo etiā ro-
manor p̄napes cesares appellati sūt.
Ex historia francoz Tpe aiothy edificata
est troya. et stans centū lxxxv annis
tpe abdon capta est. Post cui⁹ euerfio-
nē multitudo magna fugiens et in du-
os p̄plos se diuidēs alia francionē pri-
mi regis troye nepotē. s. hectoris filiū.
alia tuechū troili filiū. priami filij se-
puta est. Et inde tradūt quidā duos
populos. s. francos et thurcos usqz ho-
die vocari. Itē de cathalogo regū fran-
coz et ortu regni francoz qre xvij lib⁹
caplō iij. vel iij. in t̄cio volumie hui⁹
libri. *De s̄p̄ sone et p̄uro rege. Cap*

Post abdon iudi. *lxvij.*
cauit isrl s̄p̄son de tribu dan
cepit anno ab exitu egypti uir
eusebiū c̄cxxxvi. etatis autē 3^e dāt xli.
ayūdi vō ij. dāt lxxxix. et iudicauit ā-
nis xx. Hic an̄ natiuitatē suā ab an-
gelo p̄nūciat⁹ et a natiuitate dño cō-
secrat⁹ fortissim⁹ oim̄ fuit. Itaqz filios
isrl cōtē philisteos potentē defendens
etiā ab eis sponte houis funibz nouē
ligari pmittens subito vincula rupit
et in mandibula asini quā in terra
iacentē reperit mille viros ex eis int̄-
fecit ac ceteros in fugā vertit. Sed tan-
dē per mulierē validā deceptus. cū ce-
sarie capitis sui dño c̄secrata sil⁹ et for-
titudinē amisit et hostibz in derisū ex-
positus. ad extremū venascentibz cri-
nibz ac vedeūte fortitudine seipm̄ vna
cū eis p̄strauit. *Aug⁹ de ciuitate di li. p.*
Non autē aliter sampson excusat⁹ qm̄
seipm̄ cū hostibz ruina dom⁹ oppresse-
rit. nisi q̄a spūs hoc latent iusserit q̄
per illū miracula faadebat. *Itē in q̄dā*
sermone Sampson nāqz fortitudinē
habuit non de nā sed de grā. Nam si

fortis eēt nā. cū ei capillus demēt. fortitudo non adimēt. Sed ad spm dñi p̄tinebat illa potentissima fortitudo dicente scripta. Incedebat cū illo spūs dñi. Huius misterium in xpo opletū est. quē adduxerūt ym̄ia ut illuderēt ei. Qui expansis manibz ad duas colūpnas q̄ ad duo ligna crucis extendit sed ad uersarios moriens intemuit. Sic et passio xpi facta est infectio p̄sequentiū et ideo diam⁹ q̄ plures occidit mortu⁹ q̄ occiderat uiuus. **Acto.** Hoc tpe ea que de uirge fabule ferūt scribit palefat⁹. Ascani⁹ enee fili⁹ albā condidit. p̄ter⁹ ab ore delfis occidit in tēplo apollis.

Valerij libro v. Mutis animi p̄ter⁹ regis qui cū audisset quosdā in diuino tarentinorū parū honoratū de se sermone habitū. acutos q̄ illi iūerūt pericūta bat an de se talia dixissent. Tūc vn⁹ ex eis. Nisi inquit uinū nobis defecisset h̄ que tibi uelata sūt p̄re hys que de telo caturū eram⁹ ludus fuissent et iocus. Tam uirbana crapule excusatio tāq̄ simplex uirtutis sessio uirā regio conuertit in risū. Qua quidē clemencia et modicaone affectus est ut et sobriū sibi tarentini grās agerēt. et ebrū bene portarent. **Acto.** **De hely sacerdote**
Ost samp. re. Cap. lxxviii.
Dsonē iudicauit isrl hely qui et sacerdos a digniori officio agnoscit⁹ est. Trāslato enī sacerdotio a filiis heleasar hic p̄m⁹ de filiis p̄tha mar sacerdotiū accepit. Et forsitan ip̄e met fāis iudex sacerdotiū ad se trāstulit. Quidā tū tradiderūt hūc eē phinees filiū. s. eleazari. Cepit anno ab exitu de egipto cccvi. etatis autē 3. dcc. lxxi. mundi uo millesio 2. dcc. ix. et iudicauit annis xl. Hui⁹ t̄p̄ibz uigente fame pegrinat⁹ est elimelech cū uxore et filiis de bethleem in regionē moab. Ubi noemi uxor ei⁹ orbata uirō ac filiis tandem cū nuru sua ruth moabitide redijt. quā uideliq̄ ruth hoos de tribu iudae rācoe p̄p̄nquitatis ad suscitandū cō sanguineo suo semen accepit et ex ea filiū obeth noie genuit. quū fuit pat̄

ysai p̄is dauid. Sub hely quoq̄ samuel natus puer in templo m̄strauit et anno xij. pleno ut ait iosephus p̄phetauit. Deniq̄ iuxta reuelaciōez samueli fāam a dño. q̄ p̄am hely ac filiorū ei⁹ punitur⁹ eēt. filiis ei⁹ corā philistis in bello p̄stratis etiā archa domini capta est. Ip̄e q̄ hely de sella hec audiens retrorsū cecidit et fractis ceruicibus expirauit. Eo tpe filij hectoris yliū receperūt expulsis athenoris posteris. Saendū at q̄ licet iosephus et libri regū. asenaat hely iudicasse per ānos xl. lxx. tū et liber palipomeno dicit xx. Sed p̄t dia. quia post sapsone fluxerūt absq̄ iudice xx. āni q̄ congregati sūt annis hely. Quidā tū dicit ānos xx. quibz iudicauit samuel aggregādos ānis hely m̄grū sui. Sed uerius āni samuelis iuxta eusebiū et cōestore ascribūt ānis saulis. **De samuele**

Samueli et saule. **Cap. lxxix.**
igit et sauli post mortē hely filij ānotant⁹ anni. xl. Et archa quidē dñi capta sub hely apud philisteos septē mensibz fuit. sed diuino nutu reducta in domo aminadab in gabaa xx. ānis p̄mansit. Interi senescente samuele p̄loq̄ regē p̄tinacit⁹ postulante saul de tribu beniamin uir bon⁹ et huilis statūq̄ corpis ab humero et sursum eminēs sup oēm p̄lin diuino nutu eligit⁹. et a samuele iungit⁹. Hic cū ionatha filio suo defendit isrl. p̄mo q̄dē ab āmonitis. postmodū a philistis. Sed q̄a dño et samuēli tōbediens fuit a dño reprobati meruit. Itaq̄ dauid pro eo regnatur⁹ adhuc puer iungit⁹. et saul spū nequā exagitat⁹. Dauid interfecto goliath in p̄lo suo gloriā acquirat. Inde saul conō eū spū liuis mardesat. Insidiosē fraudulenti⁹ faat eū generū suū ut p̄elia dñi gerens traderet in man⁹ hostiū. Deniq̄ dū eū instantē p̄sequit⁹. dauid usq̄ quāq̄ diffugiens tandē apud achis regē geth philistinorū q̄tuor mensibz pegrinat⁹ ac uianos hostes depredat⁹. Itē saul accepto a phitonissa responso cō

tra philistaeo in bello progreditur et in monte gelboe cum filiis suis prostermit atque a viris iabes quos prius contra Amoritae defenderat sepelit. A saule itaque ceperunt in israhel tyra regum. que a samuele vocantur tyra prophetarum. Vincte quidem samuele saul annis xvij regnavit. et eo mortuo duobus annis cum eorum sacra scriptura non annotavit. In morte saulis terminatur tertia etas scli habens annos non gentos et xl. **De ortu regni lacedemoniorum et chorinthiorum et codro rege atheniensium. Caplin**

Huius temporibus a quibusdam lxx. fuisse putatur homerum. Duo quoque na exordium habuerunt. lacedemoniorum. scilicet et chorinthiorum atheniensium vero xvij. Hoc tempore regnavit codrus. **Eusebius in cronica** Anno igitur saulis xv lacedemonie primus regnavit euristheus. annis xliij. post hunc vero egius anno vno. p. que tunc ethestratus annis xxxv. quartus labotes xxxvij. quintus doristus xxxix. sextus agesilaus xliij. septimus arthelastus lx. octavius theleclus xl. nonus thalcamenes. xxxvij. Ex tunc reges lacedemoniorum defecerunt. scilicet anno azarie qui et ozias xlix. Anno quoque p. notato. scilicet regni saulis xv primus chorinthi regnavit alethes annis xxxv. 2. urion xxxvij. 3. agelaus xxxvij. quartus pruinis xxxv. quintus baachis. xxxv. a quo reges baachide cognoscuntur. sextus agelas xxxix. septimus eudemes xxxv. octavius aristomedes xxxv. nonus agenon xvi. decimus alexander xxxv. undecimus thelestes xij. Ex tunc chorinthiorum reges defecerunt. scilicet anno p. facti azarie qui et ozias xliij. **Valerius libro v.** Codrus rex atheniensium. cum ingenti hostium exercitu actica regio debilitata ferro et igni vastaretur. humani auxilii diffidentia ad apollinis oraculum confugit. ac per legatos sciscitatus est. quo nam modo tam grave bellum illud discuti posset. Respondit ita finem ei fore si ipse hostili manu occubisset. Hoc non solum in atheniensium castris percrebuit sed etiam in contrariis. Ob hoc illic editum est ne corpus codri quod vulnera veret. Id postquam cognovit depositis insigni-

nijs imperij saharum culcum induit ac pabulancium hostium globo se obicit. unumque ex hijs falce percussit in caede sua compulsi ne athenes occiderent. **Ex cronica.**

De gestis dauid. Cap. lxxi.

David itaque primus de tribu iuda regnavit apud hebreos annis xl. In primo regni eius principio. exordium huius quartae etas non ut quidam voluit pro regni iudeorum hinc cum inchoasset a saule sed pro innovatione promissionis olim patribus facte de christo et de regno christiano. Siquidem iuravit dominus dauid vitam de fratre ventris eius sessuro super sedem suam. Cepit autem anno ab egressu egypti ccccxxvi. a nativitate abrahe dccc. xli. ab hinc vero mundi millesimo 2. octingentesimo lxxxix. Et regnavit primo quidem in ebron super tribum iuda vij annis. p. modum iherusalem super omnes israhel xxxvij annis. Hic quidem pius ac iustus rex etiam hostibus fidem servans eorum necem vindicavit. atque vir bellicosissimus contra hostes viriliter pro populo suo stetit. Archam domini cum honore et gaudio in arcem syon quam adquisierat et edificaverat adduxit. Denique pro peccato quod in vriam et uxorem eius commiserat se humilians divitiarum multas obtinuit. et tam a filio proprio quam ab alijs persecutions et obprobria non impatiens vni etiam libenti sustinuit. Tandem pro plaga populi multati altare in area ornamenti iehusei. ubi templum domini construendum erat construxit et holocausta et pacifica offerens dei propitiacionem obtinuit. Denique pacis impensis ad fabricam templi salomonem filium suum adhuc vivens in regem iungi fecit. eoque instructo de cultu divino et de regni gubernaculo in pace dormivit. Huius temporibus prophetaverunt grad et nathan et asaph. Codrus atheniensis uti dicitur est iuxta visum seipsum morti tradens bello peloponnesiaco interceptus est in quo erictidarum regnum destructum est. **Aug. de civitate dei li. xvij.**

De prologia dauid. Cap. lxxii.

David vir in canticis eruditus armoniam musicam non vulgari voluptate sed fidei voluntate dilexit. eamque deo suo mystice rei mag-

ne figuratioe seruiuit. Diuersorū enī so-
noꝝ rōnabilis moderatōꝝ centus cō-
cordi varietate cōpactā bñ ordinate
ciuitatis dei vnitatē insinuat. **Actoꝝ**
Hic dicitur eximius pph̄az. q̄a nō solū fu-
tura de xpōo p̄dixit. sed etiā xpm̄ sibi
de semine suo nasci p̄missū ānūciat
et soliloquia .i. psalmos vel ynos qui
solitudinē mentis exiguūt. utpote qui
om̄i affectu spūali et diuina cōtemplā-
one pleni sūt deuotissime dño decantauit.
De quibz dicit apl̄s ad eph̄ē. Nolite tēbi-
ari vino in quo est luxuria sed in .s.s.
lo. n. l. in. ps̄o. x̄o. Vñ patet q̄ eoz frequē-
tatio et carnalia despiciē facit siue de-
siperē. et mentes psallentiū. spūali de-
uocōe reficiat. Tristitiā quoq̄ sdi et fas-
tidū boni ab animis repellit dicente
iacobo. Tristat aliquis v̄m̄ oret equo
aio et psallat. **Pyonili⁹ in li⁹ de āgeli-
ca ierur̄** psalmoz sacra oio et ois āgi-
ographia ad edificandōz aioꝝ n̄ozū op-
time narrat. Continua q̄ saceratissio-
rū ynologia aīales n̄os habitus co-
adunatē disponit. **Ambrosi⁹ de officiis
li⁹ p̄. De virtutibz eiusdē. lxxiiij.**

Dumq̄ dauid nisi lacessit⁹ nec
nisi prius consulto dño bellū
intulit. Prudenciā enī in pre-
lio comitē fortitudis hūc. ideo in oibus
prelijs usq̄ ad senectutē sūmā manu
p̄mptus victor extitit. **Itē in apologia
dauid.** Dauid mortuo filio quē de
bethabee suscepit luctū cohibuit dicens
Ego ibo ad eū non ip̄e reuertet⁹ ad me.
O maximū desiderantis solaciū. o v̄m̄
sapiētis iudiciū. Idē parricidā filiū fle-
uit. qui non fleuerat innocentē. filiū
inquit absolon quis m̄ det ut ego mo-
riar pro te. Non solus fletur absolon.
fletur parricida. flet et amon. flet et sec-
lerat⁹. non flet diltiis. Vna ergo fides et
illos mortuos fleuit. et flendū infantē
mortuū non putauit. Illos enī sibi p̄-
se credebat. hūc resurrecturū sp̄abat.
Itē in apologia dauid Idē dauid abner
luet aduersarij agminis ductē intemp-
tū fleuit et post luctū ei⁹ ābulans depo-
sitis infulis p̄catis exequiaz busta ai-

rauit. Quo facto docuit etiā aduersa-
rys fidē eē seruandā honorandā q̄ et
in hoste virtutē. **De penitētia eiusdē.**

Dixit q̄ dauid **Cap lxxiiij.**
ad nathan. Peccavi dño. Quē
michi non difficile repias hono-
ratū ac diuitē. qui si arguat⁹ alicui⁹
culpe reus non moleste ferat. At iste
regio datus ip̄erio tot diuinis p̄batus
oraculis cū a priuato hoīe corripet⁹ q̄
grauit deliquisset non indignat⁹ iſte-
ruit sed confessus igemuit culpe dolore
Maturitas ei venie. p̄fundā ei⁹ p̄nāz
fuisse declarauit. que tanti erroris offē-
sā traduxit dicēte nathan. Dñs t̄stis
lit̄ p̄cām tuā. Alij hoīes cū corripit⁹
p̄cām suā ingrauat⁹ dū negare cupiūt
ā defendē. ibiq̄ eoz maior est lapsus
ubi sp̄at⁹ correctio. Sancti autē dñi qui
consummare certamē piū gestuūt et vi-
am salutis curē sibi forte corruūt
nature magis fragilitate q̄ peccandi
libidine acris ad currendū resurgūt
pudoris stimulo maiora repantes cer-
tamina ut nō solū nullū estimet⁹ attu-
lisse lapsus ip̄edimentū. sed poti⁹ velo-
citate incertūta accumulasse. Dauid
occidit v̄riam non studio crudelitatis
ip̄ulsus sed ut pudorē obūbraret cōci-
piscencie. v̄tundā teget. Voluit enī
dñs subiacē tēptacōi ne aliqd sibi su-
pra hoīez arrogaret. Cetm̄ in psalmo
illo p̄niali. Misere mei de⁹ x̄o. vide q̄t
versibz p̄ph̄a p̄cām suā resonet nec vll⁹
vers⁹ sine confessioe delicti. Pro vno pec-
cato postulat misericordiam multitudiez
et nos pro pl̄bz p̄catis vix ei⁹ semel m̄iaz
credim⁹ obseruandā. Delictū q̄ n̄m̄ cō-
fidentes potius p̄stringim⁹ quā repeti-
m⁹ **Aug⁹ conē faustū li. xxij. Apolo-
gia ei⁹ conē manicheos. Cap lxxv.**

Igant autē manichei et videat
in dauid dñm̄ plā redarguisse
q̄ faustū sed ibi est et p̄nie sa-
crificiū. Ibi est illa incōpabilis man-
suetudo usq̄ ad atrocissimū ymicū. I-
bi est illa incōpabilis hūilitas sub fla-
gello dei et tenuis regia ita dñico iu-
go subdita ut armat⁹ et armatis co-

mitatus amara ex ore inimici conuicia patientissime sustinet. suūq; comitē accensū uincundia q̄ talia rex eius audiret et iā in conuicatoris caput dextra ultrice p̄gentē modestissime refrenāct̄ regali suā iussioni diuini t̄oris pondus adiciens et dicens meritis suis hoc redditū sup̄ no iudicio. q̄ ille iuriosus missus esset. ut talia in eū iacularēt obprobria. Ibi in gregē sibi commissū tanta dilectio pastoralis ut pro eis uellet mori q̄n̄ p̄lo numerato p̄am elatiois eius sic punire placuit deo ut eūdem n̄m̄ minuēt̄ morte multoz. cui⁹ multitudinē cor regis fuerat sup̄bia p̄ceptatū. In quo occulto dei iudicio deus apud quē non est iūq̄tas et quos nouerat indignos hac uita hinc uite subtraxit. Et in eo qui de hoīm copia se extulerat. timorē animi hūanū eiusdē copie diminuōe sanauit. Ibi tam religiosus dei timor sacramentū xp̄i in sc̄a unctioe seruabat ut cor ei⁹ pia sollicitudinē trepidauerit. q̄n̄ exigua p̄tialā de ueste ip̄i⁹ saulis latens absadit ut h̄et unde illi fidē faceret. tū nollet eū occidē tū posset. Hec et multa alia in isto sc̄o uiro repiunt imitanda. Neq; p̄termissa est in isto paterni flagelli disciplina ut et c̄fess⁹ inētū liberaret. et afflict⁹ t̄p̄alit̄ p̄bareret. Intelligebatq; uir sc̄is non contra deū sed ad d̄m̄ leuans aīaz suā nisi domin⁹ eēt c̄fidenti et penitenti p̄picius q̄ penarū etnarū ei⁹ eēt digna p̄cāta. Pro quibz tū t̄p̄alit̄ emendationibz uideret. uidebat̄ erga se et manere ueniā et non negligi disciplinā. Cur autē saul per samuelē corrept⁹ tū dicit̄ etiā ip̄e sicut dauid. Peccauit. non meruit audire qd̄ dauid. s. q̄ d̄ns ei ignouisset. Nūquid p̄sonarū acceptio est apud d̄m̄. Absit. Sed in fili uoce quam sens⁹ hūan⁹ audiebat. dissile pectus eāt qd̄ diuin⁹ oculus discerniebat. Itaq; multi null⁹ appetētes uocē nullum maritū appetite usq; ad mortē p̄sequentes. tū dauidicū meritū tū ista ip̄e fecerit apud deū habē non p̄nt. Tū inest quid cui⁹q; in seip̄o q̄ntūq; displiceat.

ut penit⁹ extirpet̄. et quid pro eo fructiferū et opulentū ingenti consurgat ferocitate. q̄a et agricole plus placent agri qui spinis eradictis etiā centēnū proferūt. q̄ qui nullas unq; spinas habuerūt et uix ad tricenū pueniunt.

De salomone et fabrica templi

Salomon regēte **Cap. lxxvi.**
cepit anno etatis q̄r̄te xl. ab egressione egipti cccc. lxxvi. a nat̄itate abrahe nongētesio lxxvi. ab h̄ao uō mūdi millesio 2. nongētesio xxxix. et regit̄ annis xl. Hic filiam pharaonis regis egipti sibi desponsauit de qua ut dicit̄ hebrei tū adhuc uide timū annū agēt filiu genuit cont̄ naturā. et in ord̄ne sua sapiāz quā cētis oībus donis p̄posuit a d̄no ip̄etrauit. Anno regni sui q̄r̄to q̄ fuit cccc. lxxx. egressione isrl̄ ab egipto mense maio templū edificāe cepit d̄no de mar more candido qd̄ pariū dicit̄ et i anno xi. mense octobri cōsumauit. ita q̄ in septē annis et sex mensibz ip̄m tū suis utensilibz c̄pleuit. Iosephus tū dicit̄ anno q̄ngētesio 2. egressione de egipto describens etiā annos etatū p̄cedentū dicens ab abrahā fluxisse ānos mille et xx. a diluuiis mille q̄dringētos. ab adā tria milia. cētū et duos. Habebat autē dom⁹ in longitudinē cubitos lx. in latitudine uō xx. ps̄ quidē anterior que sc̄a dicit̄ erat ab oriente xl. cubitorū in longitudine. reliqua ps̄ ad occidentē xx. cubitorū erat et dicebat̄ sc̄a sc̄oz. Porro in altitudine xxx cubitos habebat usq; ad primū tabulatū. Sup̄ qd̄ secūda mansio erigebat̄ xxx cubitis usq; ad 2. tabulatū. 3. uō mansio erat lx cubitorū usq; ad 3. tabulatū qd̄ erat tectū dom⁹. Et sic tota templi altitudo in cētū et xx cubitos ascendebat. Ioseph⁹ tū mēcionē nō facit nisi de duabz mansionibz uniuersis lx cubitos ascribens sed duas inferiores mansiones sub una cōprehendit. Eratq; porticus aī facē templi habens longitudinē iuxta templi mensurā et latitudinē decē cubitorū surgens in altū ut dicit̄ iosephus usq; ad celsitudinē templi

Et fecit in templo fenestras obliq̄s. i. ex-
terius angustas et interius inobliquū
diffusas. Has excogitauit salomon. Tri-
bes autē posuit in domo per trāuersū p-
tria loca in sūmitatib; triū mansionū
adeo longas ut forinsecus capita earū
prominerēt ex utraq; pte. Et edificauit
sup capita forinsecus p̄minencia tria
tabulata ad deambulādū cōtemplū q̄
in euāgelio p̄naacula tēpli dicunt. Latitu-
do vō tabulatoz differens erat. Tabulatū
enī qd̄ erat subter: q̄ng; cubitos habebat
latitudis. et mediū sex cubitos. et t̄riū septē.
Qd̄ ad l̄vām quidā tradūt sc̄m ut superiori-
bus tabulatis manētes nō impedirentur
ad aspiciendū inferi⁹ per obstaculū inferi-
orū. Hebreus t̄n̄ dicit tria tabulata parē
habuisse latitudinē. ut si a sūmo usq; ad
p̄mū plūbatā cementarij dimittēt eorū
p̄penderēt equalitas. Vmpt̄n̄ inferi⁹ tabu-
latū q̄ng; cubitoz erat in latū. mediū
vō sex q̄a murus superior avāoz factus q̄
per cubitū erat retract⁹. Ultimū vō septē
pro retractioē muri supius filē facta. Hec
autē tabulata sic erāt: cōiuncta muro ut
ei infirā non ecēt. Porro in extrema-
tib; t̄riūq; tabulati ut deambulātes.
ab iūria lapsus defenderent edificauit
luriculas t̄ng; appodiatioēs que in libro
regū latera vocant. in palipomenon
cancelli. De quoz altitudie nescim⁹ ni-
si de supremo qd̄ habuit in altitudine
q̄ng; cubitos. *Ex historijs. De ornatu*

inferioris dom⁹ et superioris mansiois. lxxvij.

Porro mur⁹ mansiois inferioris
interius optus erat tabulis
cedrinis. tabulis vō solarū af-
fixa erant laquearia cedrina. Pauimē-
tū dom⁹ cectū erat tabulis abiēgnis. Tabu-
lata vō laterū et laq̄aria trabiū r̄pa-
uimentū tabulis aureis opiebant. cum
clavis aureis. quoz singuli erāt l. sico-
rū. Nichilq; erat in illa inferiori pte tē-
pli qd̄ auro non tegēt ut vultus i gre-
dientū facēt auri lumine resplendere.
Porro i iūctura tabularū fecit ana-
glifa. i. tornaturas vel celaturas i iūc-
turis fabrefactas ne locus iūcture depre-
hendi posset. In medio vō tabule erant

ymagines p̄minentes cherubin et pal-
me. Hec quidē in tabulis cedrinis celata
erant. sed auro tecta. uel in ipis tabulis
aureis. Oraculū autē qd̄ dicit sc̄a scōz
habebat p̄ cubitos longitudis et p̄ la-
titudinis et xxx in altitudie. In l̄vā t̄n̄
habēt. et p̄ cubitos altitudis. Qd̄ intel-
ligendū est de pariete ceduno inposito
int̄ sc̄a et oraculū ut fum⁹ aromati
ascendens de altari per apturā superiorē h-
bere it̄aret in oraculū. Erat autē totus
paries tectus auro. habens anaglifa che-
rubin et palmas ad modū pietū. Hu-
ic pieti appensū erat velū de quatuor
colorib;. aut it̄exta erant cherubin t̄ate
tenuitatis ut pietis non phibēt asp̄m.
Qd̄ legit̄ in euāgelio sc̄ssū fuisse a sū-
mo usq; deorsū. De interiori scemate su-
perior mansionū non legi. nisi qd̄ dum
cōsumaret̄ edificatū positus est lapis in
angulo superior non sine grandi oīm
admiracōe. Cū enī edificantes. et in sū-
damēto et in muro eū locare niterent̄
non est iuent⁹ locus eis donec in angu-
lo superiori et postrem⁹ oīm cōuenientis-
sime positus est sc̄dm qd̄ predixerat da-
uid. Lapidē quē reprobaauerūt edifica-
tes x̄. In sūmitate vō muri per p̄mū
affixa erant aurea verua ad magni-
tudinē hoīs p̄ aues abigendas ut de
longe aspiciantib; q̄ silua aurea vidēt.
Per p̄mū vō muri erat labiū exterius
a quo dependebāt grandes vne auree
tū pampius aureis adeo fabricatis ut
sursū aspiciantib; q̄ ad aurā sepe mo-
ueri vidēt. Porro iuxta terrā ostiū
lateris mediij in pariete erat dom⁹ dex-
tre. i. meridiane per quā codeā ascen-
debant in mediū cenaculū et a medio
in tertū. Hoc est per ascensū tortuosū
qui vitis vulgo dicit̄. qui factus est ad
similitudinē codee testudinū. fecit autē
in it̄ritu tēpli postes de lignis oliuar
quadrangulos. et duo ostia de lignis
abiēgnis altr̄insecus. et sculpsit in
eis cherubin et palmas et celaturas
valde eminentes. et opuit oīa laminis
aureis ope quadro ad regulā. fores iste
multe venustatis erant. et ut ait iose-

phus non erat in eis lignū maius palmo. Quod forte notat in libro regū tū dicitur ope quadrio ad regulā. Et erat altitudo earū xxx cubitorū sicut altitudinē inferioris cenaculi. et latitudo xx. Erat quippe latitudo muri decē cubitorū et apertura in qua fores erant sicut decē. et ita in muro orientali altrinsecus superant quinq; cubiti. In apertura vō erant quatuor fores due extrinsecus et due intrinsecus. quarū vnaqueq; habebat latitudinē quinq; cubitorū. et sic erant artificiose posite ut clauserūt quā continuū pietē facerēt. Intus et extra apte sibi in medio spissitudinis muri obuiabant et totā eius latitudinē tegebant. Et artificiose sibi adherabant ut quā claudebant exteriorē clauderēt sicut et interiores. Nullus enim in templo remanebat nocte quā clauderet eas interius **De oraculo et ornatu eius.**

Porro in parte **Cap. lxxviiij.** oraculi fecit duo ostiola de lignis oliuarū et postes angulorū quinq; ut in quāto angulo medio cardines affixi starent circa quos ostiola mouebantur. et erant in ostioliis anaglifa cherubin et palme. In oratorio autē erat archa et propitiatoriu et cherubin que fecerat moyses in deserto. fecit autē salomon cherubin duo de lignis oliuarū decē cubitorū altitudinis stantes super pavementū in lateribus archę et hñtes pedes obliquatos quā ad iubilandū et eleuatos. optos auro purissimo hñtes alas aureas singulas quinq; cubitorū. quarū due extendebantur super archā. et obuiā sibi venientes cōiungebantur super eā. tegentes scāriū infra se positū. Alas autē duas extendebat altrinsecus usque ad pietes. porro extra pietē in scā posuit mensā ad aquilonē. et candelabru ad austrū. In eaque mediū erat altare aureū quod fecerat moyses in deserto. Sed preter illud candelabru posuit alia candelabra aurea eiusdem scematis sed maioris quantitatis quinq; hinc et quinq; inde. Sicut tū mensa quā fecerat moyses in deserto posuit alias mensas decē eiusdem scematis sed maioris quantitatis quinq; hinc et quinq; inde. Inter hec

autē posuit altare thymiamatis et vestituit illud cedro. et eadē dicit altare oraculi. i. corā oraculo. Intelligit hoc altare fuisse de lapidibus quos ferrū non tetigit. et erat optū per circuitū tabulę cedrinis. sed ille opte erant in oī parte laminis aureis cuius quantitatem nō meminisse legisse. Illud vō modicū altare quod fecit moyses in deserto forte repositū erat in scā scōrū non ad usus cotidianos thymiamatis. sed ad aliquos usus singulāes quā semel in anno ingrediebatur sacerdos cū sanguine. Hoc autē inde potest videri quā dicit apud in scā scōrū thuribulū aureū fuisse. Hic erat ornatu templi in interioribus.

De porticu et colūpnis eius. Cap. lxxix.

In facie vō templi erat porticus quā in euāgelio dicit vestibulū templi habens colūpnas ereas in longitudine sui dispositas. In medio quarū erant due mirabiliores ceteris. posite autē fores templi. hñtes in medio sui spacii decē cubitorū sicut latitudinē porte templi. quā rū talis erat cōposicio. Stylus uel stipes colūpne habebat xvij cubitos altitudinis. non planus sed valliculatus hñs in circuitu canales cauacois quatuor digitorū. Et erat fusilis. et linea xij cubitorū ambiebat illū. Epistiliū vō colūpne latius erat stipite et rotundū ope reticulato celatū. Capitellū quoque suppositū epistilio fusile erat et quinq; cubitorū altitudinis. In suprema parte erat liliatū. latera vō ipsius ex oī parte in modū rethtis et catenarū erant contexta. Septena vō suū erant reatacula in capitello vno. i. septē ordines hñtes eandē celaturā. Super capitellū vō erat quā funiculus. super quem in duob; ordinibus positū erat reataculū. tegens eius summitatē et descendēs aliquantulū circa latera capitelli in circuitu. In cuius extremitate dependebant in duob; ordinibus ducenta malogranata. in epistilio vero dependebant malogranata. Legit enim quā capitella erant super summitatē malogranatorū. Eiusdem cōposiciois erat altera colūpna. De cōposicioe vō basii non legit. Hec due colūpne propriis nominibus vocabantur. tū pro sui magnificē

ca. tū p̄ futurorū multā prefiguracōez
 Dextera dicebat̄ 10 actū. sinistra booz.
 De reliquis colūpnis vestibuli modicū
 agit̄ historia. Capitella earū minora
 dicat̄ vno cubitu prioribz capitellis. De
 scemate earū tū dicit̄ q̄ erūt liliata et
 habebant rotacula supposita. Has co-
 lūpnas et oīa utensilia tēpli crea. et q̄c
 quid in eo de ere factū est. fudit̄ gram. Ali-
 qñ tū de auricalco dicit̄ factū qd̄ idē est.
 cui⁹ splendor et pulchritudo solis erat.
 auro ut dicit̄ iosephus. In hoc vestibū-
 lū ascendebat̄ ab atrio sacerdotū xij ḡ-
 dibus s̄m iosephū. Quidā tū dicit̄ sep-
 tē s̄m visionē ezechielis. Dicit̄ enī in
 multis cordare p̄posicioez tēpli m̄ialis
 cū p̄posicioē tēpli spūalis quod vidit̄
 ezechiel. **De domūcūlis et atrio sac-**
ificauit̄ dotū. Cap. lxxx.
Edit̄ salomon in circuitu tē-
 pli post vestibulū xxx puu-
 las domos que sui copulacōe totū tē-
 pli spaciū extrinsecus ambiebāt. Na-
 rū singule habebāt qñqz cubitos lati-
 tudinis et tantūde longitudinis. et xv in
 altitudine. Ingressusqz earū ita fecit̄
 ad iūctē ut ex alia ingredēt̄ ad aliam
 aliquo spacio inposito. Et supra eas
 edificate erant alie equales eis et mē-
 sura et nūo. ita ut latera tēpli tria
 per circuitū tegetēt̄ domūcūlis usqz
 ad primū tabulatū exteris. Reliqua
 vō ps tēpli supior dicit̄ edificata non
 erat sed libere videri poterat. Non fue-
 rūt domūcūle pastoforia vel exedre
 sed cubilia et cenacula ebdomadarioz
 et gazophilacia vasoz et vestū tēpli
 Et edificauit̄ atrū interis tribz ordi-
 bus lapidū politoz et vno ordine lig-
 noz cedri. Porro plura fuerūt atria
 circa templū ut in psalmo legit̄. Qui
 stans in domo dñi in atrijs dom⁹ dei n̄i
 De interiori tū atrio mentio fit̄ in libro
 regū. de eodē et de 2º tractat̄ iosephus.
 Sed preter hec duo fuerūt alia duo. Igit̄
 atrū interis erat platea grandis et
 ex oī pte circa templū diffusa per qua-
 drū. Que pro foribz templi ad orientē
 plurimū extendebat̄ q̄a ibi erat alta

re creū et luteris. et ibi ministrabāt leuite
 et sacerdotes corā dño. Circa vō vtrūqz
 latus templi non adeo diffusa erat. ab
 occidente vō strictior. Pavimentū aut̄ va-
 rio marmore stantū erat. de diuersis p̄-
 maginibz venustatū. Hocangebāt mu-
 rus breuis in latitudine tū triū cubito-
 rū. Et erat cubitus vn⁹ lapidū vnus
 coloris. 2º alteris. 3º terciis. Intus at̄ ves-
 titus erat cedro. et positus est per girū
 in extremitate hui⁹ atrij. ut ceteros a
 ministris ab ingressu atrij phiberet.
 Ad hūc appodiabant se psallentes et cō-
 uersi ad pplm sup hūc inclinati loque-
 bant̄. In eodē muro stabant colūpne
 equis iteruallis disposite. pplm extra
 stantē ad legē sc̄monie p̄monētes. alie
 lr̄is hebreis. alie grecis. alie latinis. et
 ne intraret̄ locū sc̄m phibētes. Hic am-
 bit⁹ muri p̄prio noīe vocabat̄ gyon. ali-
 ter vō cancellus. Vnū solū habebat̄ itro-
 itū ab oriente cont̄ portā tēpli h̄ns ap-
 turā xxv cubitoz sine foribz. Usqz ad hūc
 introitū ascendebant viri et mulieres
 deferentes oblationes suas ad ministros
 sibi occurrētes nec licebat̄ eis ulterius
 trāsire nisi in quibusdā casibz. Et ascen-
 debant ad ipm per xiiij gradus. Hoc
 atrū dicebat̄ interis vel atrū sacer-
 dotū. quē etiā illi qui erūt aaronite
 sed p̄t̄ maculā aliquā offerre non po-
 terant. non itrabant. licet de sacrificio
 rū p̄tibus alerent̄. **De ceteris atris**

Post istud templi. **Cap. lxxxi.**
 atrū et infra ipm in decliui-
 late positū erat 2º qd̄ dicebat̄
 sc̄m. qd̄ iosephus dicit̄ aulā vel basilicā gen-
 dem. Erat aut̄ diffusū per circuitū cir-
 ca atrū interis longe tū maius eo
 et pavimentū vario marmore. Erat
 qz arcūseptū muro in altitudine xxv.
 cubitoz interis exteris vō altitudinis
 xl. cubitoz s̄m decliuitatē collis. Et licet
 sic eēt altū non ascendebat̄ tū usqz ad
 fabricā templi nec ipm asp̄m phibe-
 bant. Erat mur⁹ iste ad occidentē sim-
 plex et nullā h̄ns portā. In vtroqz vō
 latere et in fronte orientali habebat̄
 porticus circūiacentes instar claustrū

monachorum in quibus erant columnae singulorum lapidum diversi coloris cum basibus argenteis. Camera vero porticum. i. laquearia cedrina erant. Latitudo vero porticus xxx cubitorum. In latere meridiano erant quatuor portae duplices valuas habentes quae laminis aureis et argenteis miro opere erant decorate. Eiusdem numeri et eiusdem schematis erant portae in latere septentrionali. In his sedebant ianitores ut arcerent immundos ab ingressu huius atrii. Porro in orientali fronte erat porta quae dicebatur speciosa hanc habens valuas de ere chorinthio factas. In angulis huius frontis erant duae portae modice per quas ascendeabant mulieres ad offerendum vel forte ministri descendebant in occursum earum ibi ad suscipiendum earum oblationes. Per has portas quas diximus descendebant unde quaque viri mundi in atrium 2° ut orarent sub diuo tpe serenitatis. sub portibus tpe tempestatis. In platea orientali huius atrii vendebant animalia et volucres ad offerendum. et mensae numulariorum stabant ibi quae euerit dicitur. In portibus autem circa portas stabant gazophylacia diversi generis. i. arche. Musach in qua reponebatur oblatio regum et magnarum festivitatum. Corbanan in qua oblatio sacerdotum et votiva. Tercia quoque quae proprie dicebatur gazophylacium. in qua oblatio pauperum et oblatio cotidiana ad opera templi vel ad usus pauperum. In portibus laterum erant pastoforia. i. loca separata ad comedendum. in quibus sacrificantes de partibus sacrificiorum quae eos contingebant vescerentur coram domino. Quidam tamen volunt quod ibi tamen aforis venientes de finibus israel comedebant. et ob hoc dicitur pastoforia. In eisdem portibus erant ~~erant~~ cathedrae id est tria genera sedilium ut ait ysidorus. In cathedris sedebant sacerdotes siue doctores in gignasio. In sinibus auditores in consistorio. et dicebantur synedre qui confessus. In exedris assessores cum iudice qui secretius aliquid tractabant quasi in locutorio. Et dicebatur exedre qui assessus. licet exedra proprie legitur pro thalamo. Hoc atrium 2° sepe

in euangelio dicitur templum. ut ubi dicitur quod oves et animalia vendebantur in templo et quod ihesus docebat in templo. et quod filii israel orabant in templo. et cetera in hunc modum. Porro sub hoc atrio erat tertium atrium sicut in declivitate lateris montis positum eiusdem compositionis cum 2° et si non tamen venustatis nec tamen preciosi ornatus. In hoc orabant mulieres munde tamen. Infra atrium illud erat quartum. in quo orabant viri immundi et mulieres et gentiles. Cuius muri exterior in radice collis positus erat et ascendebat cum cubitis usque ad verticem tamen collis in quo templum erat situm. Et ita muri atriorum in nullo prohibebant aspectum templi nec eorum qui ministrabant in atrio interiori. **De altari et mari eneo et lateribus. Cap.**

In atrio interiori lxxxij. erat altare eneam factum ex lapidibus ipolitibus. circumtectum ex omni parte ere. longe maioris quantitatis quam illud portatile quod factum fuit in deserto. Et erat sub ea fouea grandis in qua per foramen in medio altaris positum cineres defluebant. et sanguis qui ad tepidinem altaris fundebatur influebat in eam. Quaeque vero mundabatur fouea per fenestram que erat ab oriente. Altare vero quod fecerat moyses pro reverentia sui in aliqua parte atrii reservatum est. Ad quod tradunt ibi permansisse usque ad eversionem templi factam per romanos. Immo eam postea tamen gentiles habitarent iherosolimam fecerunt ex eo horologium sibi. In eodem autem posuit salomon mare eneam fusile quod nos lauatorium dicitur possumus ut in eo sacerdotes ministratum abluerent manus et pedes in schemate emulperii factum. Cuius latitudo decem cubitorum erat per diametrum a labio usque ad labium. Altitudo vero erat quinque cubitorum. a labio. scilicet usque ad fundum. Spissitudo erat trium digitorum. In lateribus autem eius extrinsecus erant duo ordines sculpturarum historiarum id est historias aliquas habentium. Fuit quoque salomon decem lateres eneos et fusiles. altitudinis quatuor cubitorum in quibus abluebantur intestina et pedes holocaustorum

Et erant oēs eiusdē factē. sicut et bases. quibz insidebant. Erat autē basis cōposita ex quatuor tabulis. et per quatuor angulos in iūcturis tabularū erant sculpte eminentes ad modū colūpnarū. quas quidā dicunt vocari media intēcolūpnaria. Et habebat colūpne proprias telaturas homines arbores et aues. Quia a deo fabricata erant ut non telata sed quasi apposita per arcuitū vidētur et basis quasi rotis arcūstantibz vehi videbatur. Hōr luterū quōqz in atrio tēpli steterūt ad dexterā quōqz ad sinistrā ad hūc vsū. Natinnēi prius lauabant hostiarū mēbra in probatū piscina. et lota tradebant sacerdotibus. Qui ne quid interi sordis eis inherisset luteribz ea immergebant ut resince rata supponerēt altari. Porro lauatoria hec in hūc modū erant posita. qz ingredientibz atriu sacerdotale pmo occurrēbat ad meridie mare eneu ad abluendas manus. Postea pgradientibz occurrēbant decē luterēs ad intīgenda mēbra hostiarū. Rursūqz pgradientibz occurrēbat altāre eneu similit ad meridie. Positis qz hostiis sup altare redibant offerētes ad mare eneu. et abluēbant ibi pedes et manus ut sic loti cōsumerēt sacrificia. i. intrarent in tēplū cū prunis et thimiamate. Utensilia vō altaris enei fecit yram ex ere. lebetes ad suscipiēdos cineres et prunas altaris. ollas quoqz et caldarias ad coquendas carnes vel disponendas. et hamulas id ē fustanulas ad extrahendas carnes vel disponendas. et scutras vasa. s. equalis āplitudis in ore et fundo ad calefaciendū. Porro utensilia tēpli aurea erant vel argentea. Sic ergo salomō tēplū ut dicitur est in septē annis et sex mensibz cū suis utensilibz cōpleuit et septio mēse forte qz fere totū solepnis erat eā dedicauit.

De basilica et domo regia. Cap. lxx.

Postea domū suā regālē xiiij. edificare cepit quā per ānos xiiij vix cōpleuit. qā nec adeo

circa illā studiū ppli feruēs. nec sic ad eā aprie sicut ad templū opulentiā pparata fuerat. Domo saltus duplex erat et ex duplici materia. Pars inferior erat lapidea et dicebat nepheota. i. pigmetaria in q reponēbant aromata et pigmetā ad usus tēpli. et domo regie ut ex bñficio tre et muri diu vigerent qz venētia. Superior pars domo lignea erat de lignis libani facta. Unde et dicta est domo saltus libani. Quidā tñ putant eā ob hoc sic dictā qā arcūquaqz consita erat arboribz et viridariis mire recreatiois iux densitate saltus libani. In ea reponēbant arma ut bñficio ligni rubiginē non sentirēt. nec solū arma ad pugnandū sed etiā ad decorē et ad ostentationē regij fastus. fecit enī rex salomō ducenta scuta aurea. et trecentas peltas aureas. quarū quedā rotunde erant alie instar semicirculi facte. Hys utebātur custodes regis an ostiū excubantes. Et qñ rex egrediebatur precedebant eū equitātes. et ferētes huiusmodi arma iuuenes flau. et usqz in equoz sessione diffundentes cesariē comis suis adiciētes auri tincturā. ut eoz capita sole pulsata irradierēt. Hos sequebatur rex vectus in curru et ad locū quēdā solitus erat exire qui a iherosolymis abest duobus funiculis. et dicebat ortus eden. i. deliciarū. Porro pars illa superior que dicebatur saltus domo habebat longitudinē centū cubitorū et in latitudine l. et in altitudine xxx. cui camera tota vestiebatur tabulis cedrinis. Sustentabatur autē tribz ordinibz colūpnarū. Unusqzqz ordo habebat colūpnas xv. e regione se respicientes. et pari mō a se distātes et ita int tres muros et tres ordines colūpnarū erant quatuor deambulatoria. Pro foribz autē domo fecit porticū colūpnarū l. cubitorū longitudinis et xxx. latitudinis. De cōposicione inferioris partis domo lapidee tacet liber regū. forte qz eiusdē erat cōposicione cuius et superior. E regione stabat domo regis grandi intiacente viridario eiusdē longitu

dinis. latitudinis et altitudinis. et silicibus
 int' columpnata. Vmptn' simplex erat
 et vni' mansionis. Quiri cui' altitudo
 habebat quatuor distinctioes. quaru'
 tres diuersis variabant' coloribz.
 quarta v' superior celaturis erat orna-
 ta. Erant ibi arbores sculpte diuer-
 si gnis ramis et folijs et pomis ob-
 umbrate. ita ut p' miraculu' subti-
 litatis agitari quodammodo putarent'.
 In medio totius amplitudinis erat domu'
 aula h'ns latitudiez xxx' cubitoz. et
 ea erat soliu' validis columpnis exten-
 su' in quo sedens rex iudicia p'ferebat.
 In posteriori pte dom' laquearia et
 pietes vestiti erant auro. Vbi fecit
 rex thronu' de ebore grande et vestiu'
 eu' auro. Hui' ascensus facilis erat p'
 sex gradus de marmore porphitio fac-
 tus. fecit etiam circa domu' reliq' h'ntau'
 la et sedilia ubi post causas explicat'
 tas residebat strata oia marmore et
 cedrinis tabulis. Fecit et domu' regine
 in late descendere marmore. tedro. au-
 ro. et argento opulentissime decorata.
 fecit et utensilia vtriusq' domus pre-
 clara. nec no' et vasa quecuq' epulis
 sut oportuna. oia ex auro fecit. P'fecit
 itaq' salomon xx' annis templu' et domo'
 regias cu' suppellectuli sua. p'ram re-
 ge tyri prebente sibi auxiliu' in lig-
 nis et auro. **De ceteris opibz et gla' salo-
 monis et de fine eius. Cap' lxxxiiij.**

Porro conu'itit aum salomon
 ad muros ciuitatis construere
 dos. quos muro ope aphauit
 vias quoq' regias que ad iherlm du-
 cerent nigro lapide strauit. In plu-
 ribz v' locis ruinas ciuitatu' repauit
 sed et nouas ciuitates pro oportunita-
 te locoz fundauit. De filiis isrl' nullu'
 fecit salomon seruu'. sed erant viri bel-
 latores et m'istri ei'. Chananeos aut'
 fecit sibi seruos tributarios. Classe q'
 fecit in insula quadam egiptiaca ru-
 bi maris. que dicit' asyogaber. et dese-
 rebant de offit' auru' multu' et argen-
 tu' et dentes elephantoz et symias et
 pauos et gemas et ligna thina. mul-

ta nimis. que erat familia lignus se-
 thum. et odorifera. de quibz fecit rex
 fulcra et sedilia dom' d'ni et dom' re-
 gie. et cytharas tantozibz et liras. Na'
 cynara et nabla ex electro constituit.
 Quasi nullu' precij erat argetu' in di-
 ebus ei'. Na' et sedilia pro foribz domo-
 ru' plima in iherlm argentea erant.
 Ad hoz incredibile opinionem regina
 saba exatata venit temptare eu' in enig-
 matibz et ingressa est iherlm cu' comi-
 tatu multo et diuicijs inestimabilibus.
 Est aut' saba quaz nome' regionis sed
 hic est ciuitas regalis ethiopię. Hui'
 nois significacoes apud hebreos dis-
 tinguunt' per apices l'raz syn et sameth
 docuit ea salomon in oibus hys que
 p'posuerat et amirans non habebat
 ultra spm. Vmptn' tria pre ceteris am-
 mirabat' domu' saltus etiam supra templi
 fabrica. ordine quoq' et frequencia' m'is-
 tranciu' in templo. 3' v' ordine et
 distinctione seruentiu' regi in mensa.
 Dedit aut' regi munera xxx' talenta auri
 et gemas preciosas et aromata quanta
 et q'ha visa non fuerat in iherlm. Di-
 cit' aut' iosephus ea dedisse regi radi-
 ce balsami vni' p'pagate sut in engad
 di vinee balsamite. Cui etiam salomon
 multa redonauit' que regina gratis
 suscipiens ad p'pria remeauit. Tra-
 dit' quida' rescripsisse salomoni pre-
 facta regina qd' p'ncipaliter ei dice' timu-
 it se vidisse in domo saltus quoda' lig-
 nu' in quo suspendendus erat quida'
 pro cui' morte regnu' iudeoz periret
 et certis iudicijs illud regi indicauit.
 Qd' timens salomon. in p'fundissimis
 tre visceribz illud occultauit. Sed quo
 circa tpa xpi in p'batia p'isana super-
 natauit incertu' est. Et credit' hoc fu-
 isse lignu' crucis d'nicę. **Actoz.** Itaq'
 salomon opibz suis et sapia atq' diu-
 ciaru' gla' ubiq' noiatu' tandem per-
 mulieres alienigenas deprauat' usq'
 ad ydoloru' cultura' desipuit. Habuit
 eni' vxores d'cas et scabinas at' adeo
 q' d'ns aduersarios ei' adhuc viuenti
 suscitauit. et regnu' ei' post mortem

landendū .i. diuidendū p̄dixit. Sicq̄
qui p̄s f̄ nomē suū pacē habebat
vndiq̄ per circuitū vitā in tribulacōe
finiuit. Dicit t̄n hebrei q̄ ante mortē
penituit. et ob hoc librū de st̄ptu mū
di qui ecclesiastes dicit p̄posuit. Hui⁹
tp̄ibz sadoch et ayas sylonites p̄pheta
uerūt. quidā etiā homerū et hesio
dū eo tpe fuisse dicit. **De roboā et abia
et asa. Caplin lxxxv.**

Dost mortē salomonis et regni
diuisionē bifariā. sup̄ duas tri
bus iudā. s. et beniamin regnauit in
iherlm salomonis fili⁹ roboā. et super
decē tribz in samaria seruus eiusdē de
tribu effraim iheroboam. Cepit itaq̄
roboam anno q̄rte etatis lxxxv. quidi
vō millesio 2. nōgentesio lxxx. et regnauit
xviij annis. Ip̄e quidē p̄lo occasione
sasmatis dedit dū eis alleuacionē re
galis ip̄erij postulantibz. non f̄ cōsiliū
seniorū mīa. sed iuxta cōsiliū iuue
nū dura respondit. Itaq̄ decē tribus
eo delicto ieroboā sūt secute. insuper
et relicto dño vitulos aureos quos fecit
in dan et in bethel coluerūt. Contra
hūc p̄phetauerūt ayas et abdo ad
cui⁹ vocē altare factū est. Sub robo
am q̄ peccauit iudā. edificauit enī
sibi aras et statuas et lucos sup̄ excel
sa. Habuitq̄ roboā uxores xvij et cō
tubinas lx. Nati sūt ei filij xvij. filie
vō lx. Anno q̄nto regni ei⁹ sesach rex
egypti in iherlm ascendit et tēplū spo
liauit. Hūc autē sesach refert herodot⁹
multas gentes sibi subiugasse et qual
dā sine bello cepisse. atq̄ in earū subsā
nacionē. in statuis earū que triūphā
ti preferebant genitalia mulierū in
sculpisse. Refert etiā ethiops et phe
nices circūcisionē ab egyptijs didicisse.
Roboam successit abia filius ei⁹ anno
q̄rte etatis xvij. quidi vō ij. dicit lxxvi.
et regnauit annis tribz. Hic p̄s
sui maliciā imitatus habuit et ip̄e ad
uersariū ieroboā sicut et pater ei⁹. Hu
ic q̄ successit fili⁹ ei⁹ asa. anno q̄rte et
tis cetero p̄. mūdi vō ij. dicit lxxxix. et
regnauit annis xli. Hic bonitatē dauid

imitatus effeminatos de terra et sor
des ydolorū purgauit. excelsa t̄n nō ab
stulit. Ethiopes in bello superauit. Hic
p̄ncipio iustus ut d̄c̄n est in fine desi
puit. Nam et cont̄ baasa syrie regis
auxiliū missis muneribz inuocauit. et
p̄pheta annani se corripientē in ner
uū mitti iussit. Egrotans deniq̄ vehe
mentissio pedū dolore d̄n̄m nō q̄siuit
sed magis in medicorū arte fiducia ha
buit. Hui⁹ tp̄ibz sup̄ decē tribz post ro
boam qui cōregnauit ei duobz annis
regnerūt successiue nadab et baasa et he
lo et amri. p̄phetauerūt autē hayas
et annani et iheu filius annani et
azarias filius oded. **De iosephat rege
et helva p̄pheta. Cap lxxxv.**

Iosephat filius asa cepit āno
q̄rte etatis cxlij. mūdi vō mil
lesimo tao et xxx. et regnauit ānis
xxv. In v̄is p̄is sui bonus ambulauit
p̄plm ad cultū dei reuocauit. et lucos
destruxit. sed excelsa non abstulit. Cū
q̄ diues eēt et inclitus affinitate con
iunctus est achab ip̄issimo regi. et iuit
cū eo cont̄ syros ad recuperandum ra
moth in galaad cont̄ michēe p̄phē cō
filiū. Vnde et a h̄yeu p̄phā est redac
tus. Porro cū āmonite et moabite
et arabite irruerēt in iudā rex idico
ieiunio oēm p̄plm in tēplū ad obsecrā
dū d̄n̄m cōgregauit. ibiq̄ a iaziel p̄
pheta confortatus et egressus hostes p̄uis
it atq̄ fugauit. Sed cū oclosia filio
achab cui⁹ opa pessima erāt amicitia
as iniit. Ideoq̄ naues ei⁹ q̄ miserat
in ophir p̄ aurū. fracte sūt in asion
gaber. sicut ei elieser filius dodan p̄phe
tauit. Hui⁹ ergo tp̄ibz regnauit in sa
maria p̄mo quidē achab pessim⁹ ydo
latra. qui tēplū in samaria edificauit
et lucū plantauit. consilioq̄ rezabel
uxoris sue gentilis p̄phas d̄n̄i p̄seq̄ns.
p̄phas. baal fouit. benadab virū mor
te dignū cū cepisset dimisit. insuper
et iusto naboth fraudulentē infecto
vineā ei⁹ possedit. Dein filius ei⁹ oco
zias qui et ip̄e viā p̄is secutus d̄n̄m
irritauit. Beelzebub q̄ deū acharō

in infirmitate sua solum. pphetauerunt autē hijs tēpibz helyas thesbites et abdias et hieū filiū annani. et michaeas filius hieū. et iasiel filiū zacharie et elieser filiū dodan. Helyas quoqz sub achab latens alimoniam carniū a coruis accepit. vidue farina et oleū multiplicauit. eiusqz filiū a morte suscitauit. ignē celestē ad vorandū holocaustū et ligna et lapides et puluerē et aquā impetrauit. pphetas baal occidit. et post tres annos siccitatis orōne sua mox de celo pluuiā impetrauit. Sub ochosia vō duos pncipes quāgenarios igne celesti sumpsit. Abdias autē pphetas dñi sub achab absconditos in speluncas pauit. **De homero poeta.**

A eodē quoqz tēpē agrīp **Cap lxxxvij** pa apud latinos regente homerū poeta in greca daruit ut testantur apollodor⁹ gramatic⁹ et euforbīus historic⁹. Hic homer⁹ duos libros edidit. yliadē et odiseā. **Vñ seneca in eplā lxxxvi.** Sapiens inqz fact⁹ homer⁹ anqz carniā ulla cognosceret. Quatuor milia librorū didim⁹ gramatic⁹ scripsit in quibz querit de patria homeri et mēe enee. Apion gmatic⁹ qui sibi graeco tesare arcillatus est greca. et in nomē homeri ab oibz ciuitatibz adoptat⁹. aiebat homerū vtrazqz materia cōsumata odisea et yliade pncipiū adiecit opī suo quo bellū troianū cōplexus est. Hui⁹ rei argumentū assererat qd duas lras in pmo versu posuisset ex industria librorū suoz numerū continētes. **Hec seneca.** Hic homer⁹ apud athenienses pro ifano habitus est. eo qd deos int se belligerasse dicit. Hic ut aiūt leuē nescio quā questionē a nautis sibi ppositā non potuit explicare. A quibz cū ipudēci⁹ et protract⁹ derideret vir verecūdi ingenij qd toxicato cōfusiōis iaculo perforatus ad mortē spm exalauit. **Ad de platone asserit flauian⁹ in libro de vestigijs phoz.** xenofontinos adūsus platōnis gloriā confinxisse. fuerūt autē qui homerū symoniatū platōnē

fuisse putauerūt p eloquiā et pectoris latitudinē. **Vñ valer⁹ maxim⁹ in libro x. dicit.** Homer⁹ in insula quā questionē a piscatoribz ppositā solū nō potuit. dolore sūptus credit. **Actoz.**

De ioram rege et helyseo et ochosia.

Mortuo iosaphat. **Cap lxxxviii.** successit filius eius ioram anno q̄te etatis dxxvij. mūdi vero millesio tertio. lv. et regniū anis viij. Hic consilio vxoris sue athalie filie. s. achab et reabel ydola coluit. et iherosolimitas etiā ad ydolatriā xpulit. sexqz frēs suos occidit. Tūc edom ab eius dñatione recessit et occaso rege suo tributario nouoqz creato sūctū tributū regni iuda negauit. Juxta cōminaciōes qz helye arabes irruētes in iudā vastauerūt domos regias et puincia. vxores regis abduxerūt. et filios pret ochosiam occiderūt. Ipē vō tandē cōnuiciā inuidie egreditur. inina corrupciōne viscera effundens ut cotidie qd pereuntē se videret. sicqz mortu⁹ est. Hui⁹ tēpibz regnauit in samaria ioram fili⁹ achab frater ochosie. Helyas in celū per turbīnē ascendit. cui⁹ spūs duplex. i. ad duo sibi datus. s. ad pphetiā et miracula sup helyseū requieuit. **Vñ p̄tū etiā idem spūs ad miracula faciēda quodamō duplicat⁹ est in helyseo.** Nā helyas viuens quidē tñ vniū suscitauit mortuū. helyseus autē viues vniū v mortuus aliu. Vidue qz sunamitis nichilo min⁹ oleū in vasis multiplicauit et filiū eius a morte suscitauit. aqz etiā pessimas steriles qz sanauit. visos ad lacerandos pueros derisores maledictione sua prouocauit. pulmētū amarū dulcorauit. panes paucos cū frumētō centū viris appositos ut eis sufficerēt multiplicauit. Naaman qz syru a lep̄ curauit. et griezi fraudē per spm agnos tens eū lepra percussit. **Preterea ferrū se curis in aquā lapsū natare fecit.** seruos regis syrie querētes ipm a crisia percussit et in samariā pduxit. multa qz ventura pphetice nūciavit. **Mortuo ioram successit fili⁹ eius ochosias āno etā**

nis quēte clxxv. mūdi vō millesio tūo. lxiiij. et reguit anno vno. Hic ābūla vit in via achab. abiit cū iorā rege isrl' auūculo suo conē azael regē syrie in ramoth galaad. quē videlicet azael adhuc viuentē bēnadab heli zeus regiturū predixerat. Cūq; iorā vulnerat; exātu in obsidione relicto sub pīape hieu redisset in iezrahel ut ibi curaret; ochosias q; illuc ad eū iūsendū descendisset hieu per heliseū iunct; ut regret sup isrl' cōiurauit conē ioram et domū achab ut eā iux; preceptū dñi dispdet. Dñdes itaq; cū exātu in iezrahel duos rges sibi occurrentes occidit et occidit iorā in agrū naboth; pia fecit. Jezabel quoq; de turre pspiciētē per fenestram precipitari iussit. Hāc igit; eq; ungule cōcūtauerūt. et canes in agro iezrahel iux; verbū helie i violationē sanguis ipi; naboth comederūt. Septuaginta q; filios achab; xliij frēs ochosie. et oēs reliquias domus achab deleuit hieu. Sed et sacerdotes et cultores baal astute decipiēs infecit et edē totūq; cultū ei; destruxit. Vmptn̄ a p̄cis iheroboā non recessit nec vitulos ei; aureos deliquit. *De athalia et ioas Cap.*

Athalia mater. *lxxxix.*
Ochosie filiū suū mortuū videns surrexit et regre volens omē regnū semen iterfecit excepto ioas ochosie filio. quē adhuc lactentē iofaba ioiade pontificis uxor que soror erat ochosie ex p̄re. sex ānis in domūculis ebdomadariorū ne iterficiēt; abscondit. In septio āe anno ioiada; congregatis sacerdotib; et leuitis ac centurionib; armatis eū in regē iūxit. et athaliā redamantē occidi fecit. Templū quoq; baal et aras et ymagines que fecerant iorā et athalia destruxerūt. sed et mathan sacerdotē baal an altare occiderūt. T̄pib; athalie reguit hieu sup decē trib; Cū ionadab filius rechab apud iudeos daruit. cuius

fili; ex precepto p̄is tanq; pegrini et hospites sup terrā scorsū ab hōib; in tabernaculis hūtabāt. domū nō edificabant sementē non serebāt et vineā non plantabāt. vinūq; non bibebant. Ioada q; pontifex insignis fuit. qui solus post moysen ānis cxxx. vixit sicut eusebius scribit. Joas itaq; septēnis regre cepit anno quēte etatis clxxij. mūdi vō millesio tūo et lxx. et reguit annis xl. Hic tēpli ruina; restaurari fecit. et cūctis dieb; ioiade recte egit. Vmptn̄ excelsa nō abstulit. Mortuo ioiada ioas a legitimis dei dedinauit. et optimates etiā exēplo suo vitauit. Quē cū zacharias p̄pheta ioiade fili; argueret eū int; templū et altare lapidib; obrui fecit. Et extūc ut epiphani; ait p̄lius in templo nec ex dabit nec ex ephoth; manifeste sicut prius v̄sū accepit. Nec multo post azael rex syrie conē iherusalē ascendit sed acceptis a ioas munerib; recessit. Cūq; ioas lāguore possimū inārisset eo q; hōres diuinos sibi volebat ipendi ut dicūt hebrei. p̄cusserūt eū duo serui sui et mortuus est. Hui; t̄pib; reguit hieu sup isrl'. deinde fili; ei; ioathas. Et p̄ ioathas fili; ei; ioas sub quo helize; obiit. Et mortu; tactu suo mortuū suscitauit. *Eusebi; in notis De ligurgus et legit; eius Cap. xc.*

Eo t̄pe ligurgus insignis habitus est. *Helinand; libro xiiij.*
Hic est ligurgus qui lacedemonijs iura cōposuit *Justin; libro xiiij.* Ligurg; cū fratri suo polibite spartanorū regi successisset. et regre si voluisset potuisset. carillo filio ei; qui natus postum; erat cū ad etatē adultā peruenisset regnū cū fide summa restituit ut scirent oēs quō plus apud bonos pietatis iura valerēt q; opes. Medio aut; t̄pe dū infans malessat leges instituit exemplo eaz q; iuentione darior. Nichil enī lege illa in alios sanxit cui; nō ip̄e documentū p̄mus daret. Auri argentiq; vsū ut

om̄ scelerū materiā sustulit. p̄lo eli
gendi senatū vel creandi quoscuq;
vellet migratus p̄tate p̄misit. fun
dos om̄ equalit̄ int̄ oēs diuisit. ut
equata p̄monia neminē potentio
re altē redderet. Coiuuari oēs pub
lice iussit. ne cui⁹ diuicie vel luxuria
in occulto eēt. Iuuenib; nō ampli
us vna veste vti toto anno p̄misit.
nec aliquē cultus q̄ altin p̄gredi n̄
opulentiā epulari. Em̄ singula nō
pecunia sed p̄pensatōe mercū iussit.
pueros puberes non in forū sed in
agrū deduc̄ iussit. ut p̄mos ānos
non in luxuria sed in oī ope et labo
re agerent. Nichil eos sopni t̄a substi
tūe et vitā sine pulmētō dege. neq; p̄
us in urbē redire q̄ vni facti esset
statuit. virgines sine dote nubē ius
sit. ut vxores nō pecunie t̄a eligerē
tur. seuerius q; matrimonia sua vni
coherere t̄a nullis frenis dotis tene
rent. Maximū honorē nō diuitū et
potentiū. sed senū eē statuit. Nec usq;
terrar̄ locū honoratiōe senectus ha
bet. Nec et filia qm̄ solutis antea
morib; diuina videbant. auctore eorū
appollinē delphicū finxit. et inde se
ea detulisse. Deinde ut et̄nitate suis
legib; daret iureiurando obligat̄ a
uitate nichil eos de suis legib; muta
tuos p̄uisq; reuertēt̄ simulās se ad
oraculū delphicū p̄fissa. consultuz
q; qd̄ addendū vel nut̄ndū legib; vi
deret. Profectus est aut̄ t̄rtā ubi vo
lūtariū exiliū p̄petuo egit. Honēs
q; abia ossa sua in mari iussit. ne
forte lacedemonē referret. et sic sepu
tarent lacedemonij solutos iureiura
do. *Actoz. De amasia et cur̄ in gene
alogia xpi t̄a p̄re x̄auo p̄mittit. Ca. xxi.*

Mortuo ioas successit filius eius
amalias anno q̄rte etatis c̄
xx. mūdi vō millesio t̄io et
cx. et reḡuit ānis xxxix. Hic q; v̄m
corā d̄no feat excepto q; ex̄tella non
abstulit. Colligens aut̄ ex̄c̄itū cont̄
ydumeos et amalechitas t̄a a rege
isrl̄ centū milia armatorū cōduc̄iss̄

namq; in p̄inctū eēt. suadente p̄phe
ta ut isrl̄itas qm̄ ydola ferebāt diuit
deret acq̄euit. licet grauis ferret. q;
eis centū talenta pro m̄cede p̄buis
set. Percussit igit̄ in valle salinarū
ex edom decē milia. alia q; decē mi
lia viroz ceperūt filij iuda et ad
duxerūt ad p̄ruptū cuiusdā petre
eosq; de sūmo p̄capitauerūt et vni
uersi crepuerūt. Amalias t̄a deos
quos tulerat de amalech postmodū
adorauit. qm̄ audiuit eos v̄sa dan
tes. ideoq; perisse amalech q̄a fue
rāt in eoz cultu negligētes. Elatus
igit̄ in sup̄biā scripsit ioas regi is
rahel ut ei seruiret. Quo v̄nuete
cōgressus cū eo. p̄prehens⁹ atq; liga
tus est et mortis im̄inatōe p̄pul
sus ut iherlm̄ tradet. Tūc ioas mu
rū iherlm̄ c̄cc. cubitis intrupit sub
latis q; thesauris tēpli et dom⁹ re
gis et obsidib; in samariā redijt.
Deniq; iuracōe sc̄a cont̄ eū fugit
in lachis ibiq; p̄prehensus occisus est.
Hui⁹ t̄pib; reḡuit ioas sup̄ isrl̄. p̄ha
iheroboā qui terminos isrl̄ ab anthi
ochia usq; ad mare mortuū restituit
et hac felicitate elatus malū corā d̄no
feat. Ideoq; missus ad eū amos de
pastorib; thecuc dom⁹ ei⁹ euersionē
et p̄pli calamitatē p̄dixit. Amasi
as aut̄ sacerdos bethel ex mandato
regis p̄hibens ei ne āplius in regno
illo p̄phetaret. cū cessare nollet fre
quent̄ eū plagis afflic̄it. tandē filij
ei⁹ iozias eū vete per t̄pora t̄ssix
it. Preterea sub amasia x̄ij. latio
rū rex filij⁹ auentini⁹ fuit. qui i eo
monte q; nūc p̄s vrbis est mortu⁹ ac
sepult⁹ p̄petuū loco vocabulū dedit.
Sciend⁹ vō q; tres reges iuda postius
noiatos. i. ochosiā et ioas et amasiā
p̄termittit mathe⁹ in xpi ḡnaciōe.
vel q̄a p̄positū fuit euangeliste tres
p̄tise thesseresce decades. i. q̄terde
nas mysticas p̄ponē. vel q̄a iozā mis
tuerat se ḡni iezabel et achab cui dix
erat d̄ns per helpā q; ei⁹ posteriora
demeret. i. q; sicut in lege scriptū est.

pacem eius in posterum usque in terram et
quarta progenie puniret pacem. scilicet patris
imitantes. Itaque quoniam hi tres pacem a
chab imitati sunt. a sancta generatione sub
lati sunt. Purgata vero labe gentilis
familie quarta generatio nuntiat. scilicet ozie.

De ozia et iona propheta. Cap. xxiij.

Ozias qui et azarias cepit
anno quarta etatis celi. mundi
vero millesimo tercio. ccc. ix. reg
navit annis lxx. **Comestor.** Quod placitum
erat coram domino fecit. vinctum excelsa non
abstulit. Qui cum hostes debellasset
et ammonitas fecisset sibi tributarios
reedificavit muros iherusalem quos destruxit
ioas rex israel. **Statim** precipue terre
cultor et curam habebat circa plantatio
nes et semina fructuum diversorum. Cum
quod ditatus esset substantia mortali contra
deum immortalis agere visus est. Nam in fes
tuitate prophetationis indutus stola pon
tificali intrauit in templum ut incensum
poneret pontifice azaria cum hieronymo sacer
dotibus prohibente. Et factus est terremotus
et claritas solis valde effulsit et in
cidit in faciem regis. et percussus est le
pra in facie. ante civitatem vero scissa
est media pars montis ad occidentem et
deuoluta ita ut vias clauderet et re
gios ortos obtineret. Et habitavit rex
seorsum priuata degens vita. **Joathan**
vero filius eius gubernabat palacium et
iudicabat populum. **Acto.** Huius temporibus reg
uit super israel iheroboam. Sub hijs autem
duobus regibus prophetare ceperunt ysaias
filius amos. et osee de tribu ysachar
et iohel de tribu ruben. et etiam abdi
as filius quosdam. Sed verius filius hebreos
an heliseum mortuus est. relicta etiam
eius uxor per heliseum oleo super habu
dante a creditoribus liberata est. Pre
terea sub iheroboam prophetavit ionas
filius vidue saceptane. prophetavit autem
contra niniuem. **Comestor.** Predixit quod
signum euersionis iherusalem. quod cum videret
lapide luctuose clamante. prope sit factus.
et cum videret in iherusalem gentes vniuer
sas tota illa civitas irrecapabiliter
euertetur. Huius sepulchrum monstrat

in vna vrbium geth. **De destructione
regni assyriorum Cap. xxiiij.**

In tpe ozie terminata est mo
narchia assyriorum. Nam sardanapallus
ultimus monarchus victus ab
arbace incendio semetipsum consumma
uit. et tunc arbaces monarchiam ad
medos transtulit. Fuerunt tamen reges as
syrii sine monarchia potentes usque
ad subuersionem ninive quam propheta
uit naum **Justinus li. primo.** Postremus
assyriorum regum fuit sardanapallus vir
muliere corruptior. qui cum iuuentus
esset ab arbace medorum proposito inter
scorum greges femineo habitu pur
puram colorem mollicie corporis et ocul
orum lasciuia omnes feminas antecedens pen
sa in eis parcens. indignatus arba
cus tali fere tantum virum subiectum bel
lum aduersus eum commouit. Qui fugiens
se recepit in regiam ubi structa et ince
pta pyra se et suas diuitias incendit.
Hoc solo imitatus virum. Tullius
hic sardanapallus turpior vitis quod
noie adeo luxuriosus fuisse dicitur ut
in sepulchro suo scribi fecit. ea sola
se tamen hunc mortuum que libido ei etiam
cum uiuere hauriendo supererat. **Justinus**
lib. xxiij. Sardanapallus
sepulchro suo inscribi fecit. Hec habeo
que edi. queque exsaturata libido hau
sit. at illa iacent multa et peritura re
licta. **Hugo Floruacen.** Sardanapal
lus cum ad eum in feminas conuersante perfec
tus arbaceus propositus medis admitti
obtinuisset. iuuenit eum colorem quo
viso regressus ad socios negauit illi
se parere posse. qui se mallet esse feminam
quam virum. Inducto igitur ei bello se suas
que diuitias combussit. et translatus est in
medis regnum assyriorum. Cuiusmodi post
modum regnum medorum per successiones
regum usque ad astrage amicum ceterum.
Ex cronica. Medorum itaque primus reg
navit arbace annis xxviij. 2us sozal
mus xxx. 3us medus xl. 4us artus cardice
as xliij. 5us deroces liij. 6us fraor
tes xliij. 7us septimus tyarates xxxij. oc
tauis astrages xxxviij. Quo subuerso

cyrus medox destruxit iherosolimam et regnavit in pside **De ortu regni macedonū. Caplin xliij.**

Macedonū q̄ regnū incepit xliij^o anno regni ozie regis iude qui fuit septim^{us} arbaa p̄m^{us} regis medox. in quo p̄m^{us} regit caranus ānis xxviiij. 2us cyrus xij. 3us dumemasnas xxxviiij. q̄rt^{us} pdica li. q̄nt^{us} argenus xxxviiij. sext^{us} philipp^{us} xxxviiij. septim^{us} acropas xxvi. octav^{us} ab eras xxix. non^{us} amitas l. decim^{us} alexander xliij. xij^{us} pdica xxviiij. xij^{us} archelaus xxviiij. xij^{us} orestes iij. xiiij^{us} archelaus iij. xv^{us} amitas vno. xvi^{us} pausanius vno. xvii^{us} amitas vi. xviii^{us} algeus ij. xix^{us} amitas vi. xx^{us} alexander vno. xxi^{us} ptholome^{us} qui et alontes iij. xxii^{us} pdica vi. xxiii^{us} philippus xxvi. xxiiii^{us} alexander philippi filij xij et mensibz sex. Quibus finitis mortu^{us} est apud babilonē xxvii^o etatis sue āno. et tūc tūslato in multos ip̄io regnū diuisū est. Hinc enī ortū regnū alexandrinorū quod est egypti. et nō multo post regnū a sie. et mox syrie. In macedonia regit p̄ alexandriū philipp^{us} qui et andeus frater alexandri annis septē. Deinde cassander ānis xix. antigon^{us} et alexander filij cassandri. iij. Demetri^{us} sex. p̄m^{us} sex mensibz. Usimac^{us} ānis sex. Seran^{us} q̄ ptholome^{us} mensibz ix. Melearg^{us} mensibz ij. Antipat^{us} diebz xlv. Sostenes ānis duobz. Antigon^{us} gonatas xxxvi. Demetri^{us} decē. Antigon^{us} xv. philipp^{us} xliij. p̄ ses nouē. in quo regnū macedonū defecit.

Actoz. De destructōe dom^{us} hieu. et de phil^o rege assyrioz. Cap xliij.

Peterea regite ozia post iherosolimā regit sup isrl^{em} filij eius zacharias sex mensibz tūc. Ip̄o enī p̄m^{us} p̄m^{us} imitante percussit eū palā sellū filij iabes et regit pro eo. sic q̄ tūslatū est regnū de domo hieu i griaacōe q̄rta iux^{ta} verbū dñi. Sed regnavit sellū vno mense tūc. q̄a percussit eū manahen de thersa et regit pro eo decē annis in samaria. **Comestoz** Ascendit phil^o rex assyrioz in thersa.

san. et dedit ei manahen mille talenta argenti ut recederet ab eo et etiā eēt ei in auxilium. Sūpsit autē manahen l. siclos argenti a potentibz et diuitibz terre per singulos. Inter hec munia tradūt hebrei misisse manahen vitulos aureos qui erant in dan et bechel sed non veros. q̄a sacerdotes absconderūt eos et fecerant ereos deauratos silēs illis. quos misit manahen regi assyrioz. Qua fraude pcepta reges assyrioz plurimū exarserūt contra isrl^{em}. Et mortu^{us} ē manahen. et regit pro eo filij eius phaceia duobz annis in isrl^{em}. Nā phaceio filij romelic cyliarcus ei^{us} infecit eū in samaria i cōuiuio tū. l. viris. et regnavit pro eo āno l^o ozie regis iude. et regit ānis xx. **Ex cronias eub^{us} xliij.** Item ozie t̄p̄ibz hesiodus insignis habet^{ur} ut vult porphiri^{us}. **De ortu regni lidorū et romi et romuli. Cap xliij.**

Et t̄p̄e q̄ chorinthiorū et lacedemoniorū reges defecerūt. et lidorū regnū exortū est. Anno. s. regni ozie xlviiij. Vbi prim^{us} regit nauit ardisius annis xxxvi. 2us aliatres xiiij. 3us meles xij. q̄rt^{us} tandaules xvij. q̄nt^{us} giges xxxvi. sext^{us} ardis xlvij. septim^{us} sardiactres xv. octav^{us} aliatres xlix. non^{us} vō cresus ānis xv. Quo tandē a tyro rege psarū capto regnū lidorū destructū est. qd̄ stetit per annos cxxx. Item anno regni ozie l^o romus et romul^{us} ex marte et plia gnan^{us}. Et eodē anno olimpias p̄ma constituit^{ur}. qui fuit eschili regis atheniensū 2us. a captiuitate vō troie. ccccl^{us}. **Helmand^{us}.** Latinoz xv^{us} regit silui^{us} amulij prothe filij ānis xliij. Hui^{us} frater maior nati munitoz ab eo regno pulsus in agro suo vixit. filia ei^{us} plia adimendi ptus grā vgo vestalis est electa. Que tū vno ptu geminos edidisset infantes iuxta ripā tyberis expositos faustul^{us} regij pastor armenti ad anā laurenciā vxorē suā detulit. que p̄ pulchritudinē et rapacitatē corpis questuosi lu-

pa a vicinis appellabat. Vñ ad nos
trā usq; mēoriā mētriciū cellule lu-
panaria dicūt. Pueri vō cū adoleuis-
senti collecta pastor et latronū ma-
nu infecto apud albā amulio auū
munitore in regnū restituerūt. **Iust**
ii in libro xliii. Amulius etate maio-
rē munitore fr̄i regno expulit. fili-
amq; ei⁹ reā in ppetuā virginitate de-
merisit. ne q̄s vltor p̄is ex ea nascer̄.
Que q̄i sacerdos clausa est in lūco
martis. ubi geminos enixa. incertū
stupro an ex marite. Quos amulius
exponi iussit. ex quoz iūria illa de-
cessit. Expositos lupa aluit. q̄s faus-
tul⁹ pastor aiāduerces subtractos eos
agresti vita nutiuit. Qui adula cū
latrones a rapina pecoz submoueret
rem⁹ a latronib; captus munitore
tanq̄ latro offert. que tū inspiceret
reponite faustul⁹ cū romulo supue-
nit. factaq; conspiracōe amuliu occi-
dūt. regno munitore restituit. **Albe**
rius in poetr̄is Rem⁹ et romul⁹ mar-
tis fingūt filij q̄a fuerūt viri belli-
cosi. Mars gradin⁹ dicit. q̄a gradatū
p̄gitur in preliū. vel a gradin. a
vibracōe haste. **Acto. De wachim et p**
phens illi⁹ ignis et iūno captiuitatis

Defuncto oia **Caplin xxvij.**
regiuit fili⁹ ei⁹ ioathan āno
q̄rte etatis ccc. xxi. mūdi vō
millesio tūo. c. xxi. et regiuit ānis xvi.
Bonū et ip̄e corā dño fecit sed extel-
sa non abstulit. Portā tēpli sublimissi-
mā que et speciosa dicit edificauit et
hec sola in destructioe per caldeos fac-
ta remansit. **Comesto.** Hic deuotū amonitas
et iposuit eis annuū tributū talenta
argenti centū. x. milia choros tritici
et totidē ordei. In diebz hui⁹ rasin rex
syrie et phacee rex isrl̄ ceperūt isrl̄
tare regnū iuda. Sub ioathan exor-
sus est pphetare naum de helcesi de
tribu symeon cont̄ ninuē. **Ihero⁹**
sup nauū dicit herodotū dixisse sub-
uersā ninuē a rege medoz tpe io-
sie. De euerfione quoq; finali ninuē
predixit nauū. que fr̄a est in hūc mo-

dū. Palus que circūdabat eā sup in-
undauit eā. s̄cō puer terre motu et
igne de sublimi emisso. Tñ libū suū
scripsit post captiuitatē decē tribuū
sub ezechia dū vastaret ab assyriis e-
ra iuda. in quo plerūq; pphetauit de
destructioe assyrioz in consolacionē
gentis sue. Sub ioathan vidit ysaias
dñm sedentē. et seraphim mūdauit
labia ei⁹. Sub eodē exorsus est pphe-
tare michas. Adhuc etiā pphetabat
osee et iohel. In diebz phacee regiuit
tegladphalasar rex assur. et ascendit
in isrl̄. Et est ambigū an iste fuit
phul vel alius. et vastauit oēm re-
gionē tñs iordanē. et captiuas duxit
duas trib; et dimidiā. Vastans quo-
q; galileā. de tribu zabulon et nep-
talim multos tr̄stulit secū in assyri-
os qui possēt dimidie tribuī cōpari.
Vñ sepe legit̄ q̄ tres trib; isrl̄ captiua
uerit. Et hoc fuit iūcū captiuitatis
decē tribuū. **Acto. De achaz et ei⁹ ipie**

Achaz tate. **Cap. xxviii.**
fili⁹ ioathan cepit āno q̄rte
etatis ccc. xviii. mūdi vō mil-
lesimo tūo ccc. xviii. et regiuit ānis xvi.
Hic abulauit in via regū isrl̄. Nam
et unū de filijs suis scerrauit ydolo ē-
tians eū per ignē topheth in valle
beennon iux̄ alchedemach. Tūc ascē-
derūt rasin rex syrie. et phacee rex
isrl̄ in iherlm̄ et obsederūt eā p̄mo
ut ait iosephus. Et congressus tūc est
achaz vict⁹. et occis⁹ fili⁹ ei⁹ zacharias
et multa milia tū eo. Postro 2º obse-
derūt iherlm̄ rex syrie et rex isrl̄. Cū
q̄ timeret achaz nimis scortauit e-
um ysaias dicens. Ne timeas ab hys
duabus caudis tūonū fumiganāū
Sed non credidit ei achaz nec voluit
querē signū a dño. Et misit nūcios
ad regē assyrioz tegledphalasar di-
cens. Seruus tu⁹ sū ego ascende et sal-
uū me fac de manu regis syrie et re-
gis isrl̄. Et int̄uit rex assyrioz syriā
et vastauit eā et ideo rediit rasin in
damascū. Rex aut̄ assyrioz cepit da-
mascū et iterfecit rasin. et damascen⁹

tūstulit in tyrenē que est versus ethiopia. Est enī alia tyrene in affrica. Et occurrit ei achaz rex iuda cū muneribz in damascū. Cūq; vidisset altare damasci misit ad viā sacerdotē in iherlm exemplar ei⁹ ut extruēt ei con-
sile. Quo fctō cū redisset achaz altare enē tūstulit a facie templi ad aquilonē et sup altare nouū obtulit holo-
causta et pacifica. De altari vō eneo ut auit quidā fecit illud horologgiū famosū. Et precepit sacerdotibz ut deinceps sup altare nouū offerret. Et deposuit luteret et mare enē super pavimētū ut eis nullus vteret. Quisach q; sabbati. et ingressū regis redusit in tēplū dñi ut cū templo ea pphanaret. ut sic placēt regi assyrio-
rū. Sub eo vidit ysaias onus babilonis. alia decē vidit sub ezechia. **De cō-**

sumacione captiuitatis isrl. Ca. xxx

Anno xij^o achaz regis iuda regituit osee sup isrl nouē annis fecitq; malū corā dño sed non sicut p̄res sui. Tradit enī dedisse licentia israhelitis ut ascenderēt in iherlm ter in anno. Cont̄ hūc ascendit salmanasar rex assyrioz et fctus est ei tributari⁹. Cūq; deprehendisset rex assyrioz rū q; osee rebellare niteret per sesach regē egypti cui munia miserat obsedē eū. et vinctū misit in carcerē in niniue. et obsedit samariā tribz annis. et cepit eā anno ix^o osee. et sexto ezechie. Et tūstulit isrl in assyrios. s. septē tribus que remanserāt et posuit eos iuxta flumiū goza ul̄ mōtes medoz et psarū. Porro rex assyrioz de diuersis regionibz adduxit colonos in samariā paucos p̄mo. Sed p̄ ea assaradoch populauit t̄rā qui prius vocati sūt tuthi a regione psida que dicta est tutha. greci vō dixerūt eos samaritas. hebrei iacobitas. q̄a sup plantauerūt israhelitas a finibz suis. Immisitq; dñs in eos leones et inficiebant eos. Et nūciatū est regi q; periret coloni ei⁹. q; ignorabāt legitima dei illi⁹. et misit eis vnū e sacerdotibz

isrl et legē moysi scriptā. et suscepērūt circūcisionē et legitima dei isrl. Nichilomin⁹ cū deos suos in excelsis colebant. Unde q̄nq; hebreos dicebāt sibi p̄pinqs cū bñ erat hebreis. cū at male dicebant nichil eē sibi cū isrl. Multi autē ex israhelitis cōfugerūt in regnū iuda. Multi absconderūt se in absconditis et latuerūt in gentibz circūstantibz. Qui post regressū regis assyrioz redierūt ad p̄p̄ia et habitauerūt cū samaritis. **Et romulus** Epibz achaz a gemellis romo et romulo in mōte palatino vrbs condit et anno ab vrbe condita iij^o. romulus a fabio romuli duce vasto pastorali occidit. et romul⁹ in regnū subliatur. **Helianandus** Iulius p̄p̄o de vitā et moribz scribens romuli. dicit romulū ad cenā vocatū nō multū bibisse q̄a post die negotiū h̄ret. dictūq; ē ei. Romule si oēs istud faceret vinū vilius eēt. Immo v̄e inq̄t carū. si quātū volet quisq; bibat. **Aug^o li. xviii**

de ciuitate di. De sibilla ericta et versibz ei⁹
Eo tpe. s. tpe de xpo. **Cap. ceterū**
romuli sibilla ferūt ericta claruisse. Varro dicit plures fuisse sibillas. Vir clarissim⁹ flaiā qui etiā protosul fuit homo facillime faciēdie multaq; doctrine cū de xpo colloquēn̄ grecū nobis codicē protulit. carmina eē dicens sibille ericta. Vbi oñdit in quodā loco in capitibz versū ordinē l̄rāz ita se h̄ntē. ut hec in eo verba legerent. Iesus creistos temp̄os. socher. qd̄ est latine. Ihus xps dei filius saluator. H̄i sūt autē versus quoz p̄me l̄re istū sensū quē dicim⁹ reddūt. sicut eos quidā latin⁹ et stantibz versibz in̄pretat⁹ est. **Judicij signū** tellus sudore madescet. **Cælo rex adueniet per sc̄la futur⁹.** Saluet̄ i carne p̄ns ut iudicet orbē. Vñ deū cernēt in credulus atq; fidelis. **Celsū cū sc̄s cui iā termino in ip̄o.** Sic aīe cū carne aderūt. q̄s iudicet ip̄e. Cū iacet icultus densis in vepibz orbis. **Reident si mulacha viri. cūctā quoq; gazā.** Et

ureti cinis ignis. pontūq; polūq;. Inq;
rens tetri portas confringet auerni.
Sanctorū sed enī aīte lux libera car-
ni. Eradet fontes eternaq; flāma no-
cebit. Occultos actus recte tūc quisq;
loquet. Secreta atq; deus reserabit
pectora lua. Tūc erit et luctus strido-
būt dentib; oēs. Eripit solis iubar et
chorus interit astris. Soluet celū lu-
naris splendor obibit. Deiciet colles
valles extollet ab imo. Non erit in
rebus hoīm sublimē vel altū. Jam
equantē campis mōtes et cerula pon-
thi. Oīa cessabūt tellus finita pibit
Sic pīt fontes torrent flāmaq; igni
Sed tuba tūc sonitū tristē demittet
ab alto. Orbe gemens facin? miserū
variosq; labores. Tartareūq; chaos
monstrabit terra dehiscens. Et corā
hoc dño reges sistens ad vnū. Recidet
e celo ignisq; et sulphuris amnis.
Hij sūt versus xxvij qui nūis quadra-
tū ternariū reddūt solidū. Tria enī
ter faciūt nouē. et ipā nouē si ter
ducant et ex lato in altū figā sur-
gat. ad xxvij pueniūt. Horū autē gre-
corū qnq; verborū que sūt Iesus creistos
teny. pos. sother. Si pmas lrās iūgas
erit y. s. e. y. c. i. pifas. In quo nomine
xpc mystice intelligit. eo q; in hui?
mortalitatis abisso velue in aquarū
pfunditate viuus. a. sine pōto ēē potu-
erit. Horū autē versūū qnt et octau?
et xix? in capitib; suis hnt lrās mu-
tuatas positas pro. y. qā non poterat
faale latina verba iueniri que ab ea-
dē lrā inaperēt et sine cōuenirent. Hāc
autē sibillā quidā credūt magis fuisse
tuncā q; erictreā. Hec nūl in toto car-
mine suo cui? exigua hec ptiula est
habet qd ad cultū falsoz siue factorū
deoz ptineat. Qnimo eā conē eos et
conē cultores eoz loquit. ita ut in eoz
nūō deputanda videat qui ptinet ad
ciuitatē dei. **Acto. De vaticanijs eiusdē**

Sibilla erictrea **Caplin ci.**

ut legūt vnū deū predicauit
hoc modo. Vn? deus opē iust?
ultra oīa sublimior qui fecit sidera.

ipm qui est colite creatorē mūdi. Qui
honorat dñm vñ. eterna vitā hēdita-
būt ppetuo sdo ipi habitantes paradisu
amenissimū ortū. Omī nutritorē con-
ditorēq; qui dulcē spm oib; disposuit
dedit deus fidelib; viris honorare. Di-
cent quidā sibillā insanā et mendacē
ēē. Cū vō oīa fuerūt impleta tūc demū
remūsent mei. Nullus postea me dicit
insanā et mendacē sed dei magni pro-
pheten **Aug? ubi sup?** Inserit autē
lactancia? opi suo quedā de xpo vaticani
a sibille sed nō exprimit cui?. Sed q; ille
singillatū posuit ego iūcta ponā. In-
mans inquit infideliū postea veniet
Dabūt autē deo alapas manib; incestē
et ipuro ore expuent venenatos spu-
tos. Dabit vō ad verbera simplicit? dor-
sū suū scām. et colaphos accipiēs tace-
bit. ne quis agnoscat qd verbū vel vñ
venit ut inferis loquat. et corona spi-
nea coronet. ad abū autē fel. et ad sū-
acetū dederūt. In hospitalitate hanc
monstrabūt mensā. Ipsa enī insipēs
gens deū tuū non itelleristi. medentē
mortalitū mentib;. sed spiritus coronas-
ti. et horridū fel misculisti. Templi ve-
lū scādet. medio die nox erit tenebro-
sa nimis in trib; horis. et morte mori-
et tribus dieb; sopno suscepto. Et tūc
ab inferis regressus ad lucē veniet.
prim? resurrectionis pncipio reuocatus
ostensio **theo? cont? iouinianū libro iij?**
Quid referā sibillā erictreā atq; tu-
meā et octo reliq; quarū insigne vir-
ginitas est et virginittatis precū di-
uinacia. Colico enī sermone sibilla.
theo? hūle dicit. i. dei siliū qd sola
scribit? nosse virginittas. **ysidor? in lib?**
vij? De decē sibillis et earū carmib;
Sibille dicit? **Caplin cij.**
gnalū oēs feie vates greca
lingua. Nā silos colico sermo-
ne deus. belen greca mentē nūcupat.
q; dei mentē. Proinde igit? qā diuina
volūtātē hoib; interpretari solebant si-
bille noīate sūt. Sicut enī vir. pphē-
tans vel vates dicit? uel ppha. ita oīs
feia pphetans sibilla vocat. Qd no?

men ex officio non ex proprietate est vota-
bilit. Decē autē sibille a doctissis auc-
torib; fuisse traditū. Quorū p̄ma de per-
sis fuit. 2^a libica. 3^a delphica. in templo
delphici apollinis genita que cū troia-
na bella vaticinata est. Cuius plūmos
versus op̄i suo homerū inseruit. q̄rta
cymeria in ytalīa. q̄nta in erictrea
noīe crofila in habilone orta q̄ grecis
plūm peccentib; vaticinata est putatū
ēē troiā et homerū mendacia scriptu-
rū. Dicta est autē erictrea q̄a in eadē
insula ei⁹ iuenta sūt carmina. sexta
samia q̄ semenoe dicta est a sama in-
sula vñ fuit cognōtata. septīa tuma-
na noīe amalthea que nouē libros
attulit tarq̄mo prisco. in quib; erāt
decreta romana scripta. Ipa est et
tumea. De qua virgili⁹. Ultima tu-
mei veit iā carminis etas. Dicta est
mana a ciuitate tumis q̄ est in cāpa-
nia cui⁹ sepulchrū adhuc in sicilia ma-
net. Octaua. elesponteā in agro troia-
no nata que scribit solonis et cū fu-
isse t̄pib;. Nona frigia que vaticinata
est antire. Decīa tyburtina noīe al-
bunīa. Quarū oīa carmina effervū-
tur in quib; de deo et de xp̄o et de gen-
tib; multa scripsisse manifestissime
cōprobant. Celebrior autē int̄ ceteras
et nobilior erictrea cōprobat. quā eo
tpe nōnulli vaticinata ferūt quo ro-
ma condita est. et tūc rex in iuda e-
rat achas vel sicut alij op̄utāt eze-
chias. De ezechia et ei⁹ pietate in de-

Ezechias um. Caplin cūj.
filius achas cepit anno q̄rte
etatis ccc̄ xxxv. mūdi vō mil-
lesimo t̄cio. cc̄ xxxiij. et regnauit annis xx-
ix. Sonestor. Hic cōuocatis sacerdo-
tib; et leuitis aperuit tēplū p̄mo an-
no et p̄mo mense regni sui et vasa
dei repaui et restituit sacrificia i-
termissa. dissipauit extella. et con-
triuuit statuas et lucos succidit. Sēp-
sit q̄ filijs isrl' ut rediret ad cultū
dei. Et cronias hui⁹ meritis dñs in
castris assyriorū vna nocte centū et
lxxxv milia viroz per angelū inter-

fecit. eius quoq; vite despate xv. ānos
addidit. et in hui⁹ rei signū solē dere-
gradib; retro cedere fecit. Hui⁹ tpe s̄i rege
osee destructū est regnū samarie
in qua captiuitate credit̄ thobias
captiuat⁹ fuisse. p̄phetabāt autē osee
et asarias et iohel et micheas. Ro-
mul⁹ p̄mus milites ex p̄plo sūpsit.
et nobilissios centū senes ob etatem
senatores. ob similitudīez cure patres
appellauit. templa quoq; et muros
romane vr̄bis extruxit. Tandē ap̄
paludē capree nusq; sparuit. Et sua-
dente lucio paulo quirini noīe c̄sec-
tus est. De manasse et numa p̄opi-

Manasses lio. Caplin cūj.
filius ezechie cepit anno q̄rte
etatis ccc̄ lxxij. mūdi vō mil-
lesimo t̄cio. cc̄ liij. et regnauit annis lv.
Hic pessim⁹ ydolatra fuit. et plateas
ihrlm sanguīe p̄phetaz purpurauit.
Helmad⁹. Tempib; manasse romano-
rū 2° regnauit numa p̄opili⁹. Hic nul-
lū cū finitimis bellū gessit duos mēses
anno addidit. s. ianuariū et februari-
ū. cū autē hoc decē tū apud rōnos fuī-
sent. Capitolū a fundamētis edifica-
uit et congruariū dedit assereos ligneos
et corticeos. Aug⁹ li vij. de c̄itate dei.
Numa ydromancia facē cōpulsus ē. ut
in aqua videt̄ ymagines demonū et
audiret ab eis quid in sacris iustitueret
et obseruare debet. Varro in li. de cul-
tu deoz. Terentius quidā cū abiret ad
ianiculū fundū. et bubulcus ei⁹ iuxta
sepulchrū nume p̄opili⁹ traiciens ara-
trū eruisset ex terra libros ei⁹ ubi sa-
croz institutoz scripte erāt cause. in
vr̄be protulit ad pretorē. At ille cum
inspexisset p̄ncipia rem tantā detu-
lit ad senatū. Vbi cū p̄mores quosdā
causas legissent cur quidq; in sacris
fuit institutū nume quidē mortuo
senatus assensus est. eosq; libros tāq;
religiosi p̄res conscripti. pretor ut
cōbureret censuerūt. Aug⁹ li. vij. de c̄-
itate dei. Numa qd̄ scire neiez voluit
ne hoīes nepharia doceret. violare at-
timuit ne deōnes iratos haberet.

Psidorus. Auma pompili⁹ qui romulo
successit prim⁹ leges romanus edidit. De
inde cū plus seditiosos magistrat⁹ ferre
non posset. decē viros legib⁹ scribendis
decreuit. qui leges ex libris solonis in la
tinū sermonē trāslatas xij tabulis expo
suerūt. fuerūt autē hij appius. dauidius.
gemicius. veterius. iulius. mauius. sulpi
cius. sextus. turanius. rouilius postuit⁹.
Comestor. In dieb⁹ quoq⁹ manasse par
themū tarentū dederūt. 39 rōnor regūt
tullius hostilius. Hic p̄m⁹ regū rōnorū
purpura et fascibus usus est. qui p̄ lon
gā pacē bella repauit. albanos vegetes
fidenates viat. adiecto monte celio apli
aut vrbē. Tandē cū domo sua fulmine
conflagrauit. **Helinand⁹. De gyge re
ge et arulogo et symonide. Caplin**

Anno manasse xliij⁹ lidox **cv.**
regūt q̄nt⁹ gyges. de quo dicit
tullius in libro 3° de officijs. Ex cū
eēt regius pastor fca pluuione p̄brū.
dndit in quēdā hiatū terre. ubi iuenit
hoies quēdā mortuū in equo eneo seden
tem. in cui⁹ digito iuenit quēdā anulū.
per quē iuisibilis fca stupū regine i
tulit et adiutrice ea regē dn̄m iteremut
De interfectioē quidē dn̄i sui concordat
iustū cū tullio. sed de iueniōē anuli
nusq̄ alibi scriptū reperi. nisi in am
brosio de officijs qui hoc idē de tyterone
retractat. **Valerius libro viij.** Cū gyges ar
mis et diuitijs opulentissimo lidie reg
no inflatus animo sasatatiū apollinē
isset. an aliq̄s mortaliū se felicitior esset
ex abdito specu satanri⁹ vox insonuit.
que aglaū sophidiū ei pretulit. Is ar
chadus paup̄rim⁹ erat sed etate senior
agri sui terminos nūq̄ excesserat. Sic
igit⁹ insolent⁹ de fortune sue fulgore glo
rianti r̄ndit apollo. plus probari seculi
tate ridens turgurū q̄ tristē curis et
sollitudinib⁹ aulā. Paucasq⁹ glebas
pauoris exptes. q̄ arua lidie p̄nguissi
ma metu referta. et vnū aut alterū
facilis tutele iuga boū. q̄ equitatiū
voratib⁹ ipensis onerosū. et horreū usus
necessariū nulliq⁹ nimis appetendū q̄m
thesauros expositos insidijs et cupidita

tibus oīm. **Helinand⁹.** Hui⁹ gygis āno
q̄nto .i. manasse xvij⁹. et olimpiadis
vicesime p̄. tercio. mīda vel mudos cū
apud friges reḡret. sanguie tauri po
tato extinct⁹ est. anno manasse xvij⁹
et olimpiadis xxvij⁹. Hoc tpe archilo
gus et symonides. et aristoxen⁹ musici
insignes habiti sūt. **Valerius libro vi.**
Iacedemonij libros archilogi poete ex
portari iusserūt ex vrbē. q̄a parū pu
diciā lectionē illox arbitrabant⁹. Nolue
rūt enī ea libror⁹ suor⁹ aīos ibui. ne p̄
morib⁹ nocēt q̄ ingenijs prodesset. Itaq⁹
et maximū poetā q̄a domū sibi iuisā
obstentis maledās carminū laceratūat
exilio multauerūt. **Idem li. viij.** Symo
nides autē poeta lxxx⁹ anno. et doctus se
carmina et in eoz tertiamē dndisse
glatur. **Idem li. p.** Symonides poeta
cū ad litus nauē appulisset. et corpus
inhumatū iacens sepelisset. amonit⁹
ab eo ne p̄rio die nauigare in tm̄ ve
mansit. Qui autē nauigare ceperūt
fluctib⁹ et p̄cellis obruti sūt. **Itē in eodē**
Symonides cū apud scopā cenaret
nūciatū est ei duos iuuenes ad ianu
ā stare rogantes ut ad eos continuo
produceret. Quo cū exisset neminē reppit.
Eodē autē momēto tridiniū collapsū
oēs diuinas oppressit. **Helinand⁹.** Anno
manasse liij⁹. olimpiadis xxxij⁹. li.
dox sextus regūt ardis ānis xxxvij.
Hoc tpe zalentus legislator apud loaros
freq̄ntib⁹ preconijs celebrat⁹. **Valerius**
li. vi. Zalentus cū filius ei⁹ adulterio
dāpnatus vtroq⁹ oculo tūc debet at
tota ciuitas in honore p̄is aliq̄ diu
ei repuḡret. ad vltimū victus ne lex
a se dda violaret⁹. suo prius deinde fi
lij eruto oclō utrisq⁹ vsū videndi reli
quit. Siq⁹ mirabili equitatis tēpera
mento se int⁹ misericordē p̄ez et iustū
legislatorē p̄titus est. **Comestor.** De
morte ysaiē. p̄phie. et p̄nā manasse.
Inter alia vō scelera sua **Cap. cv.**
manasses ysaiā q̄ auū matnū
p̄m⁹ hebreos vel affine suū eiectū
extra iherlm̄ contē pisanā siloc serra lig
nea per mediū secari fecit. Qui dū in

in principio sectionis angustiares petijt
sibi dari aqua ut bibet. Et cum nollet ei
dare dñs de sublimi misit aqua in os
eius et expiravit. nec tñ carnifices des-
titerunt a sectione. Ob hanc aque missi-
one affirmatum est nomē siloe qd inpre-
tat missus. Nec sepelierunt eū in sepul-
chro pphetarū sed sub quertu rogel iux-
tā sitū aquarū quē fecerat ezechias in
mēoriā miraculi qd fecerat dñs in ill-
ad preces ysaię. Tradit ei epiphanius qd
dñs sennacharib rediret ab egypto pmi-
sit exatū ad obsidendū iherl. qui castra
metat est contē piscinā siloe ut aquis
eius uterent. Eratq; piscina cois. Nā et
ciues ad eā descendē poterāt et hostes.
Orans at ysaias obtinuit a dño qd cū e-
gredētes ciues erant ibi aque sicut pñs.
cū vō dñdebant hostes. sicabant pñsus
ita ut mirarent assirij vnde eēt aq
in vbe. Porro i iugē mēoriā huius facti
adhuc aque in fonte siloe nō iugiter
sed incertis horis ebulliūt. Cū in ppa
pñsa accessisset sennacharib facta est
strages sup dñā in exatū ipi. In tante
rei mēoriā pñsus pphā gloriose sepe-
liuit in loco predicto ut et orōnib; ei; pñ-
mōtē indefinēt huius aque bñficio po-
tarent. Immisit qd dñs aduersū manas-
sen regē babilonior qui depopulatus est
iudeā et manassen dolo captū traxit
in babilonē et plurib; afflixit tormētis
Et intelligens manasses hāt eē manū
dei egit pñiaz et attente oravit ad dñm
et miserit dñs reduxit eū in regnū suū.
Qui cū venisset iherosolimā deleuit p-
dola lucos et aras que fecerat. ita ut in
mēoriā priorū nichil sup esset et restitū-
it altū dñi. **Ex cronias** Co tpe sibilla
erofila in samo daruit. Delotes apud
medos reguit qui egyptanā didit. **De**

Amon filius rano. **Capl; c vij**
manasse cepit anno qrtē etatis
ccc° xviii. mudi vō millesio tao
at° vij. et reguit s° lxx inpretes ānis
xij. s° hebreos aut duob;. Itaq; decē an-
ni qui sup sūt apud hec pro decē ānis a
hyalon vndecim iudicis isrl hic ponūt.
qui ut sup dñā ē in hebreo non hñtur.

Comesto. Porro amon rex iuda fecit
malū corā dño sicut pñ su in iuuetute
sua fecerat. et tetenderūt ei insidias ser-
ui sui. et interfecerūt eū in domo sua.
Helinandus. Anno qrtō amon qui tertius
fuit olimpiadis xxxi. Huius anno 2° in
ponto boristhenis condita est iux fluvium
bostenē. Cuius fluvij pisces ut ait solinus
egregij saponis et sine ossib; sūt. solas
cartilagines tenerrimas hñtes. **Orosius**
li° p° fraortes rex medoz acerbissimis pñ-
rū assyriorū bellis xxxij. regni sui an-
nos consumpsit. **Itē in eodē** salaris huius
agrigeninos arepta tyrānide depopu-
labat. Qui crudelis mēte cōmentis cru-
delior oīa nepharie in inocentes agens
iuenit aliquē quē iuste puniret iustus
Nam puerulū quidā eris opifex affectus
tyranni amicitia aptū munus rari
delitati. ei; enei taurū fecit cui sabuce
ianuā ex late cōposuit. que ad intruden-
dos dāpnatos receptiva foret. ut cū idu-
sus ibidē subiectis ignib; torrēt. sonū vo-
cis extorte capacitas cōcaui eris angēt
pulsusq; ferali cōpetens ymagini mur-
mur emittēt nepharioq; spectaculo mu-
gitus perudis non hōis gemitū viderēt.
Sed salaris s° in amplexu scōre exortas
et vlcioni materiā prebuit et crudeli-
tati. Nam ipm opifex sua iuentioē puni-
uit. **Valerius li° ix.** Senius ille enei tauri
iuentor. quo inclusi subditis ignib; lon-
go et abdito cruciatu mugitu resonāte
spm eō cogebant. ne eiulatū eoz hūa-
no sono vocis expresse. salaridis tyrāni-
miaz iplozare possent. Cū qd calamito-
sis deesse voluit teterrimū artis sue op-
primū inclusus merito auspiciatū est.
Helinandus. Regis eē destructa tyrā-
nis huius salaris per zenonē philosophū
qui cū ab eo torquet. ut cōsocios iura-
tionis aduersus eū prodet. neminē no-
minans. inarepare cepit pplm qui uene-
rat ad spectaculū quare ei; tyrānidem
tā diu toleraret. Et adeo sermonib; su-
is eos aduersus eū incitauit qd eū lapi-
dauerūt. De quo tñ zenone sic refert
valerius libro 3° zenon inquit phūs cū
a quodā tyrāno torquet de cuius nece

tractauit. dixit se secreto velle loqui cū eo. Taxatus et aulco aure ei⁹ morfu corripuit nec ante dimisit q̄ ip̄e vita et ille pte corpis puaret. In hoc tpe. u. olimpiade xxxiij claruit ligdau⁹ syracusan⁹ de quo solin⁹ sic refert. Nonnullos inquit nasa accepim⁹ concretis ossib⁹. eosq; neq; sudare neq; sitire consueuisse. qualis syracusan⁹ ligdau⁹ ferē qui iij et xxx olimpiade prim⁹ ex olimpi certamie pancratij coronā deportauit. cui⁹q; ossa deprehēsa sūt non hie medullā. **Ex cronias.**

De iosia et iheremia ppheta Cap. viij.
Iosia iustus filius amon cū eēt annoꝝ octo cepit iuxta eusebiū anno q̄rte etatis ccc⁹ xxxi. mūdi vō millesio t̄tio. ccc⁹ xvij. et regnauit annis xxxi. Eusebi⁹ t̄n ponit xxxij. Hic in q̄rto anno regni sui qui erat ei⁹ etatis xij⁹ ut dicit iosephus pietatē et iusticiā mirabilē in se iam demonstrabat. Nam pplm iā reuocabat ab ydolatria. et opa praua velut senior emendabat. Porro anno septimo regni sui. oēs ciuitatē et puiciā a cultu ydolorū purgauit. ut nullū vestigiū ydolatrie supesset. Scrutabat̄ etiā domos ne quid latentē remanēt suspectū. et in vnaq; causa iusticiā coluit tanq; aie sue medianā. Misitq; in totā puiciā ut deferret ad repaciōē templi munā pro sua volūtate vnusq;sq;. Et factū est repacio templi fidelis et indilate. Anno xiiij⁹ regni iosie exorsus est pphare iheremias in tra beniamin tercio ab vrbē miliario. et pphetauit usq; ad euersioē vrbis xl⁹ annis et vno pret̄ illud tēpus quo ī egypto pphauit in thānis. Et cū puer eēt tetigit dñs os ei⁹ et ait. Ecce dedi verba mea in ore tuo. Et tūc licet eēt adolescens cepit pphare et predicare mane surgens et frequēter stans in porta dom⁹ dñi et in atrijs tēpli. Et ostendit ei dñs signa euersiois iherlm quā predicabat. Primo signo desiguit ei auctore illi⁹ euersiois dñm. Ostendit ei q̄i sūt vigilante cū virga ut dāpnificaret dormientes. Sic enī dñs vigilauit ad paciendū pplm suū. 2⁹ signo ostēdit ei quo mūstro ad hoc utetur. per ol-

lam succensā a facie aquilonis. i. a caldeis qui iux̄ sitū iherlm venerūt ab aquilone. **H**as duas visiones vidit sibi iosia. In tertia vō delūbari putrefacto ostendit ei causā euersiois. nec fuit h̄ visio ymaginaria sed corpalis. Et ait dñs ei. Sicut adhet at̄ i. lumbae ad lūbos viri. sic agglu. mo. tinam michi domū iherl et domum iuda. Sed q̄a recesserūt a me fornicando post deos alienos q̄i putrescent t̄ns eufraten capti uati. Et q̄ tpe pphetauit olda mulier. In dieb⁹ iosie ascendit pharao rex egypti cont̄ regē assyrior. audierat ei eū debilitatū. q̄a medi et babiloni⁹ a monarchia ei⁹ recesserāt. Primo aut̄ aggressus fuit regē ad remon qui tunc regnauit in arthamis. Descendit ergo iosias in occursum ei⁹ phibens ne t̄nsi tū faceret per iudē. Et misit pharao ad iosiā dicens. Quid michi et tibi iuda. Non aduersū te venio. misit me dñs ad medos. Et non accieuit iosias s̄ cū rege ad remon cōponebat aces ut dimicaret aduersus pharaonē. Et forte dū t̄nsiret a curru in curru q̄ sequebatur eū more regio occasus est a sagittarijs in cāpis macedon. Et planxit eū insolabiliter ad remon rex cū exercitu suo. Tradit̄ aut̄ q̄ iuxta fontē et arbore occasus est qui statū aruerūt. Et planxit eū vniuersus iuda et iherlm et maxie ihermias qui sup ei⁹ exeqas scripsit t̄nos lamentabiles quib⁹ utebant̄ cantores et cantatrices. **Heliand⁹. De arione methinico Cap.**

Et tpe arion methin. **ox.**
 neus claruit. qui a delphino in tenariū dicit̄ t̄nsportatus. Et quō cōtigie iuenies in agello noctū acticaz. **Boet⁹ in li. de arte musica** Terpan⁹ atq; arion methineus lesbios atq; ionēs grauissis morbis captus eripuerē presidio. **Agelli⁹.** Arion familiarissim⁹. grandi copiosus pecuniā a sicilia chorinthū reditur⁹ q̄i amicia oēs et nociores sibi nauitas corinthios elegit. Hij nauī in altū pietā. prede pe-

cuniceq; cupidi consiliū ceperūt de neccā
do arione. Ille p̄nicie intellecta oīa su
a dedit. vitā t̄m ut sibi donaret orauit.
Illi ut statū in mare psiliret p̄ceperūt.
At ille omī spe vite p̄dita ad vnū ipetra
uit ut p̄usq; mortē appetēt induē per
mittēt vestimē sepe ta sua et fides car
pere et carmen **sepe** carie casus illi cō
solabile. Cū ergo carmen qd̄ achū di
cit̄ voce sublatissima canēt cū fidibus
tandē et ornatu suo iecat se prouū in pro
fundū. Nouū et mirū et piū fauū.
Continuo delphinus int̄ vndas adnāuit
et in dorso sup̄ fluctus edito incolumē il
lū et ornatu et corpe tenarū euerit. A
rion corinthū talē se perianthro qualis
a delphino vectus fuerat obtulit. rem
sicut acciderat narrauit. Rex nun̄ cre
didit nautas aut̄ quid de arione in il
lis locis vnde venerāt audissent dissi
mulant̄ interrogauit. Illi eū in grā
pecūiaq; fortunatū et florentē vnderūt.
Int̄ eorū verba arion cū fidib; et ornatu
suo corā se ostendit. **Ex cronica** Eoq; tpe
claruit thales mylesius exarmi filius
prim̄ phisicus phis. quē usq; ad lviij
olimpiadē vixisse ferūt. apud corinthū
perianth̄ tyrann̄ extitit. Panca q; p̄m̄
in sialia tyrannidē arripuit. salaris at̄
tyrannus destructa est. Tarquini p̄sca
romanoz q̄nt̄ regnauit qui capitolū
instruxit et ioui deditavit. Egiptioz
vō nechao 29 qui et neopsus. cont̄ re
gem assirioz ascendēs. iofia sibi obui
antē infecit. **Actoz. De iofia et filiis
ei; usq; ad zedechiā. Cap. ex.**
Iofias moriens tres filios reliquit. elya
chim qui et ieconias p̄mogenitū. et
mediū ioachaz. qui et sellū. mathani
am vō terciū. Horū prim̄ ioachaz in
regnū a p̄lo constituit. sed post tres
menses a rege egipti amouet̄ et elyachi
pro eo substitut̄ eidē regi tributarius
efficit̄ mutatoq; noīe ioachi vocatur.
Ioachim vō cepit anno q̄rte etatis ccc̄
lxij. mūdi vō millesio t̄cio ccc̄. et reg
nauit annis xi. Ab hoc vias p̄pheta
cū eū redarguisset turpit̄ infectus est.
Iheremias quoq; destructioz vrbis et

templi p̄phetans incarceration est ne
publice predicaret. Anno ioachim q̄r
to nabugodonosor in babilone regre
cepit qui victo rege egipti cūcta que
illius fuerant a riuo egipti usq; ad
eusraten tulit. Eusraten q; cūsiens oēs
syriā usq; ad pelusiū preter iudeā ce
pit. Eo tpe pythacus mutilen̄ qui de
septē sapientib; fuit. cū frenone athe
niensi olimpiōice congressus eūde
interfecit. Saffo quoq; et alcheus poe
te clari habebant. Deniq; nabugodo
nosor anno q̄rto regni sui qui fuit oc
taui ioachim ascendit in iherlm̄ cap
tūq; ioachim et ligatū traherat secū
et cū eo nobiles viros in babilone. In
itinē vō iposuit ei tributū et eū remi
sit in iherlm̄. Sed obsides de semine re
gno danielē. s. et tres pueros secū tra
xit. et ioachim trib; annis ei seruiuit.
Sed postea cū negauit tributū qd̄ ei
promiserat nabugodonosor veniens
eū occidit et insepultū abiicit. ac io
achim iechoniā filiū ei; equiuocū. s.
patri regē constituit. Sed post tres
menses timens ne ille paterne iurie
meoz egipti; adheret̄ et cont̄ eū pug
naret rediens iherlm̄ obsedit. ipm̄q;
cū m̄re sua et fūlia de consilio ihere
mie se tradentē suscepit et eos in ba
bilone t̄stulit. P̄ncipes q; cū alijs
plūmis int̄ quos erat mardocheus et
ezechiel adhuc iuuenis. Constituit
aut̄ regē patruū ioachim mathani
am. accepto iuramēto q; seruiret ei
sub tributo. mutatoq; noīe vocauit
eū sedechiam. **Ex cronica. De regno
sedechie et conditōe vrbis massilie**

Itaq; sedechias cepit ano **Ca. cxi.**
q̄rte etatis ccc̄. lxxiij. mūdi
vō millesio t̄cio ccc̄. lxxij et reg
uit annis xi. Sub hoc quoq; p̄pheta
uerūt iheremias et baruch. **Helinand**
Anno 2° sedechie messalia vel messi
lia condita est. De qua iustin⁹ in li
xliij. Tempib; tarq̄nij ex asia focensū
iuuent̄ hostio tyberis iucta amia
tiā cū romanis iūxit. Vnde in ulti
mos gallie sinus nauib; profecta

massilia in ligures et feras gentes galloz condidit. Qui socenses eriguitate et mada terre coatti studiosius mare q̄ terras exercitū piscando. m̄cando. plerūq̄ etiā latrocinando. q̄ illis t̄pibz glorie habebat. Condita ē ergo marsilia p̄pe ostia rodani amnis in remoto sinu velut in angulo maris. Ab hys galli vsū vite culciovis et agroꝝ cultus et vbes menibz t̄ngē didicere. Mansuefactaq̄ barbarie legibz non armis viuē et vite ponē et oliuā inferē. Acceptus est at̄ locus condende vbis a nanno rege regobrigioꝝ. qui ad filie gippertis nuptias oēs iuitauit. quā more gentis electo inē epulas genero nuptiu tradere parabat. Que conuersa ad grecos a quā prota porrigit. qui mox fūis ex hospite gener. locū condende vbis accepit. Nanno aut̄ roman⁹ fili⁹ successit. cui q̄ dā regulus de massilientibz h̄c fabulā p̄posuit. Canis aliq̄n pastu grauidā locū a pastore pretario pecijt uasē in quo parēt. Quo obtento iterato pecijt ut sibi in eodē loco educatē titulos licēt. ad postremū adultis titulis fulta iam domestico presidio locū sibi vēditauit. Cū ergo roman⁹ eis parēt iſidias prodit⁹ est per quandā mulierē cognatā suā. que cū greco adolescente adulterabat. Igit̄ cedūt̄ septē milia cū ip̄o rege in iſidijs. Exinde massilenses festis diebz s̄sueuerūt portas claudere. vigiliās agē. staciones in muris obseruare. p̄grinos recognoscē. Non multo post duce titumando ad delendā massiliā oēs finitimi ppli conuenerūt. Qui cū vbe obsidēt territ⁹ est per s̄p̄niū per spēm mulieris que se deam dicebat. et ideo pacē fecit. petiuitq̄ ut vbe intrare et deos eoz adorare licēt. Consp̄cto igit̄ simulac̄no decē que eū terruerat continuo clamauit illā eē quā in s̄p̄no viderat cui torquē auream obtulit. Porro massilenses varro trilingues eē ait. qd̄ et grece loquāt̄ et latine et gallice. **Valerij. li. 2.** A condita massilia gladius ibi est q̄ noxij

iugulant̄ rubigine quidē exesus. sed ad monimētū vetustatis. Ibiq̄ seruati venenū t̄cūta t̄patū. qd̄ datur ei qui consilia senat⁹ publicauit. Eoz vbe nemo cū telo ingredit̄. Massiliensū ciuitas. seuitatis custos acerrima. nullū aditū mimis dat in scenā. quozū argumētā ex pte maiore stuproz sti nēt̄ actus ne talia spectandi et audie di s̄suetudo etiā imitandi licentiā sumat. **Helianand⁹. De milone crotoni.**

Solin⁹ dicit milonē **ens. Ca. xxi.** crotoniensē tarq̄nij p̄sa fuisse t̄pibz. De quo ip̄e refert q̄ bouē viuū in olimpico certamine p̄stadiū portauit in humeris. et eūdē ictu man⁹ nude victimā fecit et eadē die solus totū assūpserit non grauat⁹ et q̄ victor oīm c̄aminū obierit. **Ma. cer aut̄ dicit q̄ secū in certamibz portare solitus sit allectoriū lapidē qui in vētriculo galli t̄uenit magnitudine fabe. De hoc refert tullij in libro de senectute sub p̄sona cathonis. Que vox iq̄pt̄ eē s̄p̄ciōꝝ q̄ milonis crotoniensis. Qui cū iā senex eēt. athletas q̄ se excentes in curriculo vidēt asperisse lacertos suos dicit. illa trimans q̄ dixisse. at hij quidē mortui sūt. Aut vero tā isti q̄ tu ip̄e rugator. Neq̄ eī ex te vnq̄ es nobilitat⁹ sed ex lacertis tuis. Hic ut ait valerij cū iter faciens in agro quercū cuneis adactis fissā vidisset. fretus viribz accessit ad eam insertisq̄ manibz diuellē conatus ē. Quas arbor excussis cuneis in sui nāz reuocata p̄pressit. eūq̄ cū tot ḡnibz palmis feris lacerandū prebuit.**

Comestio. De ezechiele p̄pheta. Cap. lvi.

Ano q̄nto sedechie eoz **xxiiij.** sus est ezechiele p̄pheta in babilone ad captiuos postq̄m acceperat̄ eplām iheremie. Hic in babilonē ductus est cū ioachim et m̄x̄ cū dāniēle et tribz pueris. et habitabat iux̄ fluiū chobar. Exorsus est at̄ p̄pheta ad cōcaptiuos p̄ causas hui⁹ modi. Iegerat̄ in eplā iheremie p̄ lxx̄ annos duraturā captiuitatē et flebat

pro exiliij prolongaciōe. Preterea murmurabant aduersus dñm q̄ fraudulenti eos eiecisset. Dixerunt enī per os iheremie remanētes in iherlm pituros. eis vō cū se traderent seruo suo nabugodonosor bona pollicebati. Nūc in contrariū res relapsa erat. florebant enī qui remanserant. et ipi iugo seruitutis premebant. Erāt q̄ int̄ eos q̄ dicebant. q̄a dū seruiēnt miliciæ celi bonis oibz habūdabant. ex quo vō cessauerant pierant gladio et fame et peste. Adhuc pphetavit ezechiel euersionē vrbis et templi incendiū iminē. et eos q̄ remanserant in vrbe fame pituros et extra vrbe gladio. eos aut̄ qui viui trahebant grauiē passuros seruitutē. ipos aut̄ in pace et q̄ in liba seruitute māsuros. Ut aut̄ auctoritatē prebet ei deus. preostendit ei quasda visiones. silitudines. s. hoīs leonis. vituli. aquile. non solū ad prefigandū euāgelistas. sed ut oñdet deū isrl̄ dñm eē totū creatū. Per hec digniora oēm itelligens creaturā. Nō enī preest cetis aiāntibz. aquila rex auū. leo ferax. bos uimētor. Sub aiālibz vō vidit rotā in medio rote ut oñdet aiūo lucioz oīm elementoz in dñi eē ptate. Et sup̄ hec vidit firmamētū coloris saphirini. et sup̄ firmamētū erat silitudo throni. et sup̄ thronū q̄i aspectus hoīs. Et ait dñs ad eū. fili hoīs mitto te ad filios isrl̄. **Ador. De destructiōe iherusalē et regni iuda. Cap. cxliij.**

In principio aīi noni sedechie nabugodonosor iherlm obsedit. quia supbus et infidus tributū ei pmissū negauit. Tūc rex egypti cū exatu q̄i soluturā obsidionē venit. et nabugodonosor a iherlm in occursum ei⁹ recedens eū fugauit ac de syria exire cōpulsit. Tūc falsi pphete nūciabāt sedechie psp̄era. sed falsa. Iheremias aut̄ hys contraria et vā. Qui egredieb̄ ad viciū suū anathoth tanqm̄ fugēt ad hostes captus ē et incarceātus. Anno nono sedechie mēse decio redijt nabugodonosor et nabuzardan cū exatu et obsederūt vrbe et clausa est xvij mētibz. Territ̄ itaq̄ sedechias iheremiā de

tarde tulit. et pphete vitate secreto inquitēs audiuit ei⁹ virtualia mīstari cotidie iussit. Sed postea dū publice p̄dicaret p̄ncipibz ac senioribz eū ad mortē petentibz exposuit. Qui eū in lacū helchē deposuerūt et erat in luto usq̄ ad guttur. qd̄ erat ei oī morte amari sed extraxit eū abimelech ethiops vir eunuchus. Tandē deficientibz in vrbe virtualibz adeo ut mulieres puillos suos cōderent in mensura palme. capta est ciuitas xi⁹ anno sedechie. fugiensq̄ p̄prehensus est. et in d̄sp̄u nabugodonosor in reblata iudicatus dicentis eū iperij ab ip̄o p̄cepti ingratū extitisse. et cōt̄ munificiā hostilit̄ agendo etiā in deū deierasse. Et addidit magn⁹ deus hñs odio tuā nequitiam te michi tradidit. Itaq̄ filios ei⁹ corā eo occidit et oculos ei⁹ effodit. vinctū q̄ carchenis in babilonē adduxit et iō sedech cū eo samia p̄tifice p̄ie illi occiso. Nabuzardan vō p̄nceps cēplū et ciuitatē incendit ac murū totū in circuitu destruxit. captiuos et vasa dñi trāstulit. godoliā paupibz in ira relicta prefecit. Iheremie vō libertatē et munera prebuit. rehābitas q̄ abire p̄misit. Hic fuit exitus regni iudeoz in q̄ regnatū est annis quingentis xij et mensibz sex f. iosephū. Epibz sedechie tarq̄ni⁹ p̄scaus arcū rome edificauit. nūm senatorū auxit. romanos ludos instituit. muros et cloacas extruxit. Tandē ab antimara fili⁹ cui ip̄e in r̄gno successit occis⁹ iussit. Solon gētī cū p̄ant noua iura instituit. Ep̄menides athenas sbuertit. Cōt̄ t̄pe aiāntibz i agone dabat tragos. i. hircos. Unde truedos aiūit nūcupatos. **De fine q̄rte etatis et ppheta ezechiel. Cap. cxv.**

In hac vltia captiuitate iudeozū etas sc̄i q̄rta iminat̄ hñs ānos ccc lxxv. fuerūt ab anno q̄rto salomonis in quo fundatū est templū usq̄ ad ei⁹ incendiū anni ccc xli. ab ingressu t̄re p̄missiōis octingētī lxxij. a d̄aone legis nongenti xxij. a nat̄tate abrahe c. ccc lxxvi. ab iūcio vō sc̄uli tria milia ccc lxxij. **Comestor.**

Venit autē qd ezechielē quidā qui fu-
gerat de iherlm dicens. Vastata est ciui-
tas. In precedenti tū vespe ezechiel pre-
dixerat de nūcio ventō. Et audiens ois
trāsmigratio gradū vrbis et incedū
templi. leuauerūt vocē suā et dixerūt.
Perijt spes nra absasi sum⁹ et nō sur-
gem⁹. Et exclāuit ezechiel. Hec dicit
domin⁹. Cū sāficiat⁹ fuero in vob' tol-
lā vos de gentibz et adducā in terrā
vriā. et effundā sup vos aquā mūdā.
Et facta est sup pphētā man⁹ dñi et e-
duxit eū in spū in campū qui pleni⁹
erat ossibz sicut vehemēter et aut. Ossa
arida. Hec dicit dñs. Ecce dabo super
vos neruos. et succrescēt faciā. carnes
et superextendā cutē daboq; vobis spi-
ritū et viuetis. Ossa hec vniuersa do-
m⁹ isrl est. Pretea in consolaciōe gē-
tis sue predixit pphēta calamitates
circūstanciū naciōnū que iuuerant
hostes cont' iherlm vel insultauerāt cap-
tiuis. i. filioz amon et moab et edom.
philistim. tri et sydonis egypti ethy-
opie. *De dñi reliquiaz in egyptū et*

Duro morte ihermie. Cap' xvi.
cont' consiliū ihermie dñderēt
reliquie iuda ducentes secū
ipm ihermiā et baruch in egyptum
et habitauerūt ibi. Et fact⁹ est sermo
dñi ad ihermiā in thānis. Sume la-
pides grandes et absconde eos in trip-
ta que est sub muro latericio et porta
dom⁹ pharaonis et dices ad iudeos. H^{ec}
dicit dñs. Ecce assumā seruiū meū na-
bugod' et ponā thronū eius sup lapi-
des istos et p'ciat' terrā egypti. et pi-
bitis vos cū egyptijs. Et insurrexit po-
pulus aduersū ihermiā et lapidauerūt
eū lapidibz quos absconderat sub mu-
ro latericio. Egypcijs vō honorauerūt pro-
phētā sepelientes eū iuxta tumulū
regū. mēores bñfidoz que prestiteāt
egyptijs. Oraciōe enī sua fugauerāt
aspides et bestias aquarū. q̄s greci co-
codillos vocant. quibz prius egyptus
infestabat. Tradūt etiā q̄ adhuc de
pulue eiusdē loci aspidū p'cussura sa-
nat' et fugant' cocodrilli. De eodē ait

epyrphani⁹. Audiuim⁹ a viris sapiētū
bz et senioribz q̄ alexander macedo ve-
niens ad sepulchrū pphete et cognoscēs
locū misterii tūstulit ipm in alexan-
diā et sepeliuit gloriose. et ex tūc a
terra illa p'hibiti sūt cocodrilli et as-
pides penitus. Nam et idē alexander
prius introduxerat illic serpētes quos
dā qui vice marsoz aspides fugabāt
sed non poterant eas penit⁹ extirpare.
Hic est ihermias qui regibz egypti signū
dedit q̄ eoz ydola euerti oportēt tū vir-
go parēt. Vñ et sacerdotes eoz in secre-
to templi loco ymaginē virginis xpu-
eri statuētes adorabant. Dū vero
ptholomeus rex interrogaret eos qua-
ratione hoc agerent. dixerūt p'ne t'
diciōnis eē misterii qd a scō pphā ac-
ceperant maiores et credebant in rebz
ita eē euenturū. Hic est ihermias qui
templū euertendū prenoscens archā
testamēti tū hijs que in ea erāt tu-
lit. et preabz suis absorberi fecit in
petra. Petrā vō digito designās dei
nomen ipressit. qd nubis opimento
ita celatū est. ut ex tūc nec locū q̄ re-
tognoscē queat nec ipm nomē legere
Et pristine figure instar illic sepe nu-
bes sit ut ignis noctūo tpe eo q̄ gla-
dei ab eius lege non desinat. Est at
petra illa in hēmi loco inē duos mō-
tes in quibz iacent moyses et aaron.
Dixitq; ihermias p'ntibz. Dñs ex syon
recessit ad celos. vñ rursus in virtute
ventur⁹ et erit signū p'ntie ei⁹. qñ
vniuersē gentes adorauerūt lignū.
Dixitq; hanc archā nemo nisi aarō
potit' producē. et tabulas que in ea
sūt nullus aperiet sacerdotū null⁹
pphetaz neq; ali⁹ n' elcūs dei moyses.
Et in p'ima resurrectiōe resurget hec
archa et eribit de petra et ponet' i
monte syna et oēs sū congregabūt' ad
eā regressū dei sustinētes. *Ex avonia*
De exordio q̄ntē etatis et de regibus
Igitur ab *babilonie. Cap' xvij.*
Ihō captiuitatis etas q̄nta ex-
ordiū habuit. que. s. captiuitas
iuxta pphēciā ihermie p'seuerauit lxx.

annis usq; ad annū 2^m darij filij y
tapsis. **Hoc xxx^m p^mu^m p^mutant^r iux^t
eusebiū usq; ad regnū tyri. **Comestor**
Anno q^{nto} euerfionis iherlm d^{ndit}
nabugod in syriā inferiorē et obti
nuit eā. **Moabitas q; et amonitas**
subiugauit sibi et tandē intrauit
intrauit in egiptū eāq; subuertit et
regē qui tūc erat in ea occidit. aliū
q; in ea constituēs denuo iudeos in
ea captiuos duxit. **Eusebi⁹ in cronica**
Anno captiuitatis 1° mortuo nabu
godo rege. babilonis suscepit i^{periu}
euilmerodach cui successit frat^r eius
balthasar. **Mortuo magno nabu**
godonosor qui de manubijs hostiū
tēplū belis magnifice decorauit.
ciuitatē repans. ita ut neq; obseqn
tes valerent flumiū cōuertē. **Quius**
memit **megasthenes** in libro iudicioz
et asserit eū fortitudine ac actiū mig
nitudiē herculē trāscendisse. **Sed dyo**
cles dicit q; iste nabugodo obsedit ty
rū trib; ānis et x mensib;. **Co** mortuo
regiuit pro eo euilmerodach. **Qui xx**
xvij^o anno trāsmigratois subleuauit
caput ioachi regis iuda de carcere
qā pater eius seruauit tū eo fedus.
Tradit quidā q; euilmerodach frat^r
minoris nabugod in diebz electionis
paterne multa gessit ipie in tē. et
p^{re} restituto accusat^r apud eū miss⁹
est in carcerē ubi erat ioachi usq; ad
mortē p^{ris} sui. **Cūq;** regre cepisset
eleuauit ioachi quē sociū habuerat
in carce. **Timēs q;** ne resurgēt pater
suius qui de bestia redierat in hoīem
consuluit ioachim. **Ad cui⁹ filiū** ca
dauer p^{ris} effossū diuisit in cō^m ptes
et dedit eas cō vulturib;. **Et ait** ad eū
ioachim. **Non** resurget pater tu⁹ nisi
redeāt vultures in vnu. **Hic** habuit
tres filios. **egessanti q; et retrusar dic**
tus ē. **Labuzardachū et nabar.** qui
balthasar cognouit^r est. **ad quē p⁹**
regna s^um regnū deuolutū est. **Her**
onim⁹ sup daiele Saendū est itaq; bal
thasar non eē filiū nabugod ut vul
go legentes arbitran^r. sed iux^t vero**

sū qui caldecā scripsit historiā. et io
sephū qui verosū sequit^r post nabu
godonosor q; reguit ānis xliij successit
se in regnū filiū ei⁹ qui vocabatur
euilmerodach. **Refert** idē ioseph⁹
mortē euilmerodach i regnū p^{ris} successit fi
li⁹ ei⁹ neglisar. p⁹ q; fili⁹ ei⁹ labo sardach.
Quo mortuo balthasar fili⁹ ei⁹ reg
nū tenuit. **Quo** infecto a dario re
ge medoz qui tyri regis psarū auū
culus fuit. et gro p^{sa}. quē p⁹ duo ig
na ysaias ascensore bige cameli et
asini vocat destructū eē i^{periu} cal
deoz. **Ad** quidē et xenophon in ty
ri maioris scripsit infancia. et pō
peius trogius. et multi alij q; barba
ras scripsere historias. **Actoz** non le
git^r aut^r q^{ntū} vnusquisq; istor⁹ q^{tuoz}
successoz nabugodonosor regnauit.
sed non reguerūt ipi q^{tuoz} ut vidē
nisi tām annos xxi. **Tantū** enī t^{pis}
est a nono anno captiuitatis iudaice
in quo eusebius ponit mortē nabug
usq; ad primū annū tyri in quo bal
thasar occisus est. **Eusebi⁹. De tullio**
seruilio et morte ezechielis. Ca. cxviiij.

Anno captiuitatis p^{notato} rōno
rū sextus tullij seruili⁹ reguit
analle sed nobilis captiue fili
us. **Hic** tres montes vrbi addidit. qui
rinalē iminalē. esquilinū. **fossas** cir
cū muros duxit. **Census** rōnoz ciuiū
prim⁹ instituit. et ad extremū tarqui
nij supbi generi sui superioris regis filij
scelē occisus est. **Helynand⁹.** **Hic** ser
uilius cognouit^r est quia de anal
la nati. **De** hoc valerius sic ait. **aut^r.**
Tullij seruili⁹ adolescencia in pecore
pascendo fuit occupata. **Validior** e
tas romanū i^{periu} rexit. **Seruilio**
tullio puero dormienti flāma circa
caput emicuit. **Ad** antyinaru regis
vxo^r tanaquil admirata conseruatū
in modū filij educauit et ad regni
fastigiū euexit. **Comestor.** Anno xliij
postq; p^ussa est ciuitas facta est man⁹
dū sup ezechielē et adduxit eū in spū
in montē excellū in terra isrl. **Et** ostē
dit ei descriptionē ciuitatis et templi

super quā ad lram nri siluerūt doc-
tores. Porro ezachiel in caldea inē con-
captiuos iudicauit trāgressores legis
et p̄cipue quosdā de tribu dan et gad
q̄ in dnm mittent ip̄ia. legis p̄sequi-
do custodes. Et fecit ut dicit epyphani-
us cont̄ eos prodigiū magnū quia
filij eor̄ et vnūsa pecora a serpentibz
perierūt. Et predixit q̄ tribz ille non
reuerterēt ad p̄ria sed in medie regi-
onibz remanerēt. Ob hoc exacerbat in
eū distinxerūt eū equis per crepidies
saporū. et exēbrauerūt eū et sepelierūt
in sepulchro sem et arphaxat in spelū
ca duplici. Iste p̄phā signū dedit p̄lo
in fluuio chobar ut q̄n deficeret sustine-
rent desolacōez terre sue. tūc aut̄ spera-
rēt regressū ad iherlm q̄n iundaret. Ad
eū q̄n veniat p̄lma multitudo captiuor̄ ad
fluuiū chobar. et caldei rebellionē ve-
viti irruerūt sup̄ eos. Ip̄e vō mitis pre-
tibz q̄ suis sistens aquas flum̄is super
aq̄s abulans cū oī multitudine ad alte-
rā ripā se recepit. Et quotiq̄ hostiū pre-
sūperūt eos sequi submersi sūt. Idem
per orōez subito largū pisciū copiā po-
pulo prestavit ad vescendū sepe q̄ mul-
tis deficiētibz vitā restituit. **Helynad̄**
De septē sapientibz grece. et p̄mo de
thalete milesio. Cap. cxxix.

Eo tpe septē sapientes sūt appel-
lati. s. tales milesius. solon a-
theniensis. pytacus mitilena.
gdon lacedemoni. cleobolus lidiū. pe-
riandri chorinthi. bias pueneus. **Auḡ**
de citate dei li. viij. Duo **cap. p̄hoz**
gnā tradunt. vnū ytaliciū **et** p̄te
ytalie que quondā magna greca nū-
cupata est. Alt̄m ioniciū vbi et nūc gre-
ca noīant. Ytaliciū genus auctore hūc
pytagorā samiiū. Ioniciū gn̄is p̄nceps
fuit thales milesi. vñ illoz septē qui
sūt appellati sapientes. sed illi ex vite
gn̄e distinguebant̄ et quibusdā precep-
tis ad hū viuendū acomodatis. Iste aut̄
thales ut successores p̄pagaret etiā ve-
rū naturā p̄scrutās. suasq̄ disputaci-
ones lris mandans eminuit. Maxie
q̄ admirabilis extat q̄ astrologie nūis

cōprehensis. defectus solis et lune etiā
predicē potuit. Aquā tñ putauit verū
ēē p̄ncipiū. et hinc ēē elementa mundi.
ip̄m̄q̄ mūdū. et oīa que gignūt in eo.
Nihil aut̄ huic op̄i quod mūdo asidato
tñ mirabile aspiciam̄ ex diuina mente
p̄posuit. Thaleti vō successit anaximan-
der eius auditor. mutauitq̄ de verū nā
opinionē. Non eū ex vna re sicut thales
ex humore. sed suis p̄p̄is p̄ncipiis quas
q̄ res nāsi putauit. Que rex p̄ncipia
singularē credidit ēē infinita. et inuā-
biles mūdōs gignē et quecūq̄ in eis
oriunt̄. eosq̄ mūdōs mō dissolui modo
it̄m gigni estimauit. q̄nta quiq̄ etate
sua manē potuit. nec ip̄e sicut thales
aliquid diuine menti in hys op̄ibus
tribuens. **Valerij li. iij. De solone xp̄itaco**
et cleobolo et byas peneo. Cap. cxx.

Apiscatoribz in melasia regione
verriculū trahentibz quidā iac-
tū emerat. Extracta deinde mig-
ni ponderis aurea delphica mensa. cō-
trouersia orta est. illis pisciū se capti-
uā vendidisse affirmantibz. isto vero
dicente se emisse fortunā iactus. Qua
stradictioē p̄ rei nouitate et pecunie
magnitudine ad vniuersū ciuitatis
illius p̄līm delata placuit appollinem
delphiciū consuli. cui nā mensa dēret
adiudicari. Qui v̄ndit eā illi ēē dan-
dā qui sapia ceteros prestaret. Tūc
illi thaleti milesio dederūt eā. et ille
cessit byati. et byas pytaco. et is p̄ncip̄
alij. sicq̄ per oīm septē sapientū or-
bē ad ultimū ad solonē p̄ueit. q̄ et
titulū aptissime prudēcie et premiū
ad ip̄m appollinē t̄stulit. **Acto...**
Solon aiebat. Si in vnū locū mala
sua cūcti contulissent. futurū ut p̄p̄ia
deportare domū q̄ ex cōi miseria p̄acer-
uo porcionē suā ferre mallent. Quo col-
ligebat non oportē nos q̄ fortuito patim̄
p̄cipue icollerabilis amaritudis iudi-
care. Idem solon se dicebat aliqd̄ cotidie
addiscentē senescē. Hic moriens assi-
dentibz amicis et sermonē de quadā ve-
iūicē conferentibz caput erexit. Inuo-
gatus quare id fecisset. v̄ndit. ut cum

istud quicquid est de quo disputatis pce
pero. mouat. Huius ergo solonis legitur
eē elegans illa sententia. Felicitatis index
ultimus dies ē appellatiois. honorē sapiē
tiā sicut rogus. Siquidē rerū yāa debet
fortune. philosophiā solus assecant sine
Tullius in lib. de senectute Pisistrato tyrāno
a solone rūsū est. querēta qua tūndē re
fretus sibi tā audacter resistet. senectute.
Valerius in li. 4. q. 1. c. 1. Pithagoras moderatione
pectus instructū hūit. qui alterū poetā
in amaritudine odij et viribz ingenij cō
tra se p̄tinacissime vsū. tyrānidē a ciu
bz delatā adeptus tūmō qd in oppimen
do posset admonuit. **Theobolus Iudius**
magis amicorū iudiā q̄ iymicorū insi
dias debem⁹ caue. Illud enī aptū hoc
relatū est malū. nocendiqz finis quo
non spāt potencior. **Byas pueneus.**
Molestius est inē duos amicos q̄ inē
duos iymicos iudicare. **Valerius.** Byas
pueneus cū patriā ei⁹ prienē hostes in
uaderent. oibus preciosaz rez pondere
onustis fugientibz interrogat⁹ quid ita
nil ex bonis suis secū ferret. ego certe i
quit bona oīa mecū porto. Pectore enī
illa gestabat. non humeris nec oculis
visenda. sed aīd estimanda que domici
lio menas inclusa manibz mortaliū
labefactari nequeūt. et ut manentibz
presto sūt ita fugientes nō deserūt. **Idem**
Byas pueneus ita auebat oportē hoībus
in vsū amicitie versari ut mēmissent
eā ad graues iymiticias posse cōueri.

Ex historia scolastica. De danielē. p.

Empibz pheta Cap. cxxi.
D hys pphetauit daniel in calde
a qui fuit iosephū et epyphani
um fuit de semie regio iude. fuit vō
sacerdos de tribu leui. fuitqz adeo castus
ut a tribulibz suis spado putaret. Hic
apud nabugodonosor honorat⁹ sup oēs
puicias babilonis. et sup cūctos sapien
tes p̄ncipatū meruit. tribz qz socijs suis
sup puicias p̄ncipatū obtinuit. Quibz
videlicet pueris de camino diuinit⁹ libe
ratis rex dei potencā predicauit. et ne
a quoqz blasphemaret edam p̄posuit.
Epistolā quoqz scripsit in vniuerso reg

no suo postq̄ de bestia in hoīez et in reg
nū est restitutus. in qua predicauit mi
rabilia que fecerat apud illū deus ex
celsus. Cui⁹ eplē formā daniel op̄i suo
inseruit ubi dicit. Ego nabugod flores
Testat⁹ aut epyphani⁹ q̄ non sit passus
corpis mutatioē sed mētis alienatioē.
Et ablat⁹ est ei usus lingue ad loquēdū
et data est herba natē abus hūane. Vi
debat⁹ aut ei q̄ bos eet in anterioribz. et
leo in posterioribz fuit mysteriū tyrānoz
q̄a in p̄ma etate voluptatibz dediti ac
cervicoli iugo belial se subiciūt et in
fine inficiūt. diripiūt et scultāt. aul
ta vō egrediebant⁹ et videbant eū. Solus
daniel non eribat q̄a toto tpe aliena
tioē ei⁹ orōni pro eo vacabat et ad pre
ces eius anni septē quos cotidē tpa dic
erat in septē menses versi sūt. In qui
bus xl. diebz insaniā patiebat⁹ et per
alios xl. reuersus ad cor hoīs flebat deo
qz supplicabat adeo ut oculi ei⁹ caro fi
erent. Et itē per alios xl. dies in isani
am vertebat⁹ donec septē menses cōple
rent⁹. Post quos reuocatus nō statū reg
uit sed statuta sūt pro eo septē iudices
et usqz ad finē septē annorū p̄ncipaz egit
panē nō cōedens et vinū non bibens
legumibz utebatur et herbis iuxta
consiliū danielis. Et tū itē regnasset
danielē filioz suoz coheredē facere vo
luit. Qui ait. Absit ut hereditatem
patrū meoz relinquā et inartūcior
donis adheream. Hic iosephus dicit
q̄ ipse libros hebraicos in latinū t̄stū
lit elo. cog. quiū. Historiā susanne
pater esse factā adhuc recente cap
tiuitate quia daniel erat adhuc iuue
nis. qui pseuerauit usqz ad annū pi
mū c̄ri regis.

Explicit liber tertius

Incapit liber quartus. Eusebius.
De yao c̄ri regis apud persas.
Capitū primum.

Anno cap-
tuitatis
xxx cyr
medorū
iperuum
destruxit
subuerso
qz rege co-
rū astrage
regnū
ad psas
tūstulit.

Cepit igitur anno etatis quate xxxi. mū-
di vō millesio tiao act. iij. et reguit an-
nus xxx. **Comestor.** Iste fuit nepos darij
ex sorore. nepos vō astrages ex filia. Nā
astrages vnicā habuit filiā et vidit
sopnū q de genitalibz filie ouiebat vi-
tis que totā occupabat asyā. et accepit
a cōiectoribz se habiturū nepotē ex filia
qui dñs eēt asie et ipm deicēt ex regno.
Quod timens dedit filiā suā militi plebe-
io ne filius ex ea nasceret nobilis et po-
tens. Preterea filiā pregnantē asauit
natū ex ea filiū cui pñapi archanoz
tradidit occidendū. Qui credēs regnū
tūstulurū ad filiā filiū ipsi veritus est
occidē. et vni de pastoribz regis tradidit
puulū exponendū exponendū in ne-
more. Qui cū exposuisset eū. et id in-
dicasset vxori que in diebz illis pepere-
rat supplicauit ei mulier ut ei puulū
deferret alendū et ppiū pro eo expo-
neret. Cū autē redisset pastor ad puoz
iuenit tanē ei prebentē ubera et a fe-
ris eū et aulbz defendentē. Cūqz tulis-
set eū ad vxorē allusit ei tanqz diu no-
te. Vocauitqz puerū spartacū. i. titu-
lū. Spartos enī pñice tanē sonat. Qui
cū eēt grandiuulū a pueris ludētibz
fais est rex eoz. et stumates et inobe-
dientes sibi grauit affligebat. Quod
grauit ferentes pñes eoz verbū detule-
rūt ad regē de filio pastoris. Quē tū
aduocasset rex et argueret eū qz pue-
ros plagasset. Ille intrepide se ut re-
gē fecisse vñdit. et admiratqz rex et q-
dā signa grūis sui in eo deprehendēs
asato pastore seareci vitatē rei agno-

uit. Verūptm̄ timor ei9 de nepote mi-
tigatus est. estimās qz verbū cōiecto-
rū de regno cōpletū eēt in regno pu-
eror. Et eidē cui pñs cōmiserat occidē-
dū. cōmisit alendū non iudicās tamē
eē nisi pastoris filiū. filiū quidē illi9
secretarij sui clamaulo dedit pū ad
cōdendū qā non obedierat ou ei9. Et
post idipm̄ iudicauit ei. fñm̄ est autē
ut astrages tradet exatū illi secretario
ad hostes expugnandos. Ipse vō resedit in
pūcia media. Porro ille nō imemor
maleficij regis psuasit exatū ut spar-
tacū regē psidis eligerēt. et cognouit
eū cyrū qd̄ intpretat̄ heres qñ diceret
licet reluctet̄ astrages hic est heres. q-
facto timēs astrages dariū cōsobrinū
adoptauit sibi in filiū. et collo exatū
congressus est aduers9 cyrū. et fugerūt
pse. Vxores autē eoz et m̄res egressē sūt
ad eos et detectis suis posterioribz aiebāt
vultas ne introire in vtēs m̄m et re-
nasa. Hoc pudore exatū pse acriter
redierūt in hostes et victus est astrage-
ges. Cyrus autē magis exhibuit se il-
li nepotē qz victorē. Nā regnū hircā-
noz ccessit illi. Dario vō tanqz fratri
matris tradidit regnū medoz tñ sub-
certa spe reuertendi ad ipm̄. **Eusebius.**
De hesopo et fabulis ei9 moralic̄ fictis
cont̄ calūpniosos isidiosos cupidos et
ino incantos. Caplin. 2^m.

Anno incantos. Caplin. 2^m.
regni cyri pmo hesopus a del-
phis iterumit. Extant hesopi
fabule elegantes et famose qz romul9
quidā de greco in latinū tūstulit. et
ad filiū suū tyberinū dirigit ita scri-
bens. De ciuitate attica hesopus qdā hō
gricus et ingeniosus faūlos suos docet
quid obseruare debeant hoīes. Et utri-
tā hoīm ondat et mores induat aues
et arbores bestiasqz loqntes. **Probāda**
cui9 libet fabula. Ad ego romul9 tūstulit
de greco in latinū. Si autē legas tyb-
tine fili et pleno aīo adūtas iuenies
apposita ioca que tibi misceant risū.
et acuant satis ingenū. Verbi gracia
Cont̄ calūpniosos fingit qz agnus et
lupus sitientes ad viuulū e diuerso ve-

nerunt. Sursum bibebat lupus. longeque inferior agnus. Lupus ut agnum vidit sic ait. Turbasti michi aquam bibenti. Agnus patiens dixit. Quomodo aquam turbavi tibi. At te ad me deaverit. Cui lupus et maledixit michi inquit. At ille. Non maledixi. Lupus vero. Pater inquit tuus multa michi mala ostendit. In fine autem altercatiois lupus improba voce rudit. Et adhuc michi loqueris latro. Scitumque se in eum direxit et innocenti vitam eripuit. Contra illos quoque qui alienae salutis insidias parant fingit quomodo mus ut flumen transiret auxilium a rana petiit. Illa grossum lignum petens. murum ad pedem sibi ligavit et natare cepit. In medio vero fluvium rana se immergit. at mus validius dum tenet vires milui e contra volans murum cum unguibus rapuit. filium rana pendente sustulit. Preterea contra cupidos fingit. quod canis flumen transiens parte carnis ore tenebat cuius umbra cum vidisset in aqua patefecit os suum ut illam caperet. Simili est qua prius tenebat fluvium tulit et illam quam esse sub aqua putabat obtinere non potuit. Sic quisque alienum querit dum plus vult suum perdit.

Item contra illos qui incaute sociantur potentibus fingit quod vacca et caprella et ovius fuerunt socii filii cum leone. Qui cum in saltibus venarent et terram imperet fieri partibus leo sic ait. Ego primum tollo quia leo et pars mea est eo quod fortior vobis sum. Quia vero michi defendo quia citius curri. quanta autem qui tetigit semper inimicum me habebit. Sicque totam praedam illam sola improbitas abstulit.

Item contra illos qui malos incaute vivunt fabulam proposuit dicens. Offa dum lupus devoraret unum ex illis transversum graviter in faucibus hesit. Lupus magno procio qui hoc malum extraheret invitavit. Rogabat grus collo longo ut medianam prestaret lupo. Id egit ut caput mitteret et malum de faucibus extraheret. Sanato lupo grus reddi sibi promissa premia petiit. Et lupus ait. Offensa a meis virtutibus ingrata est illa grus quae caput icolumis extulit et collum tantum longum non veratum dente nostro. et mercedem sibi

postulat. De eisdem contra vane gloriosos superbos presumptuosos acceptores. Cap. lii.

Item contra illos qui laudati vobis subdolis gaudent et postea penitent hanc fabulam fingit. Cum de fenestra corum occasio impeter casum. alta arbore suspedit. Vulpes ut hunc vidit et decontra sic ait. O corue quis similis tibi. et penarum tuarum tuarum quae magis nescit nitor. Qualis decor est si vocem clamam habuisses. Nulla proavis auis fuisset. At ille dum placere voluit et vocem suam validius ostendere sursum clamavit. et ore patefacto casum oblatus deiecit. Quae celeriter dolosa vulpes audiens rapuit. Tunc stupens corum ingemuit ac deceptus penituit.

Fingit etiam idem fabulam homines in dignitate mansuetos esse admonere hoc modo. Anni defectis et viribus leo cum gravatus iaceret spiritum extremum trahens aperit ad eum venit iratus spumans flammis dentibus. et utrumque veterem vindicavit. Thaurus etiam hostile corpus leonis confodit. Asinus quoque servum ut sic vidit malis illi frontem aperuit. Et ille gemitu suspirans sic dixisse fertur. Cum esset virtus mea fuit honor. fuit timor ut omnes visione mea fugerent et opinio mea terret plures. Quos autem benivolus non lesi. quibus et auxiliator fui ipsi malignaverunt michi. Et quia sum sine viribus nullus est honor pristinus.

Item contra illos qui indecent ad officia meliora reddenda indigni se ingerunt hanc quoque fingit. Asinus cotidie videbat catello blandiri dominum. et de mensa eius saturari. et familiam illi largiri plura. Sicque dixit se asinus servum. Si animal immundissimum ita diligit dominus meus. ita et familia. quantum me sit obsequium illi fecero. Plus est melior sum cane. qui in multis rebus sum utilis. Aquas et fontibus aliorum. abus in mundum dat. Melior sum catello. meliorem vitam ferri possim et maiorem honorem habere. Cum haec asinus servum cogitasset vidit dominum iratum. Occurrit velociter clamans. psiliuit et suppositit levans pedes proies imposuit ambo humeris domini. lingua eum lingens linit. et maculas vestis fatigavit dominum pro dore suo. Clamore autem domini conatus omnes

familia. fustes et lapides arripuit. a
 sinu facit debile membris costasq; fractis
 sic abiit ad presepia lassu atq; semiu-
 ui. **I**te ad exhortandū ne q̄s n̄mos
 ledat fingit q̄ dormiente leone in silua
 mures agrarij luxuriabant et vn̄ ex
 illis sup leonē casu t̄syt. Exprofactus
 leo celeri manu miserū mure p̄phēdit.
 Qui veniā sibi dari rogabat q̄a non
 sponte fecerat. leo v̄o de mure cogitat
 vindicte quid eēt in tali si eū occidēt. cri-
 menq; illi non gl̄a laudis eēt. Ignouit
 igit̄ et dimisit. Post paucos dies ip̄e in
 foueā decidit. qui ut se captū agnouit
 magno dolore rugire cepit. Aius autē
 ut agnouit ad eū currit. Et re cognita
 non est iā inq̄t qd̄ timeas parē gr̄am
 reddā tibi nō imemor b̄nficij. Tūc oēs
 artis illi ligat̄is lustrare cepit et loca
 rodenda cognoscens. nervos secare den-
 tib; et artis illi ingenia laxare cepit.
 Sicq; leonē captū leberū restituit. **Ite**
de oode cont̄ gulosos timidos pusillani-
meo arrogantes Caplm. iij.
E contra gulosos qui ad vnū p̄ndi-
 ū rem suā p̄dūt. hoc q̄ sponit.
 Nocturn⁹ quidā fur cū canis panē imitte-
 ret canis ait. Pro gr̄a datur. tu ideo das
 ut me ledas. Si mō michi panē porri-
 gas nūquid postea datur⁹ es m̄ cū fa-
 me vict⁹ fuero. Non p̄ntē tm̄ vitā volo
 sed futurā p̄uideo. Nolo ergo fauces me-
 as pane claudas sed nisi recesseris ip̄e
 cont̄ te lattrabo d̄nm at familiā susci-
 tabo. furēq; te illis nūciabo. **Ite** cō-
 tra illos qui vanis rumorib; nimis ter-
 rent̄ sic fingit. Quidā mons pturbabat
 et gemitus magnos dabat. oīs natio ut
 audiuit timuit. auctisq; pturbatis mil-
 li sui mēor erat. Mons ille tandē pepit
 mure. Hui⁹ fama volat. et qd̄ malū
 putabant in nihilū oib; vēit quos ti-
 mor iuaserat. **Ite** cont̄ illos q̄ ni-
 mis pusillanines statū suū ferre nō
 p̄nt sic sponit. Cū strepitu magn⁹ ad
 lepores veniret subit⁹ consiliū iēvūt
 ut se precipitaret p̄ assiduos metus.
 Ad ubi ad orā flūis venerūt rane ml-
 te que ibi erant expauerūt et in flūi-

um se iactauerūt. Lepores cū hec vide-
 rūt vn̄ illoz inq̄t. Sūt et alij timētes
 sequant̄ vitā ut cētū ferrm⁹ si quid ac-
 ciderit. neq; erit toto tpe malū. Quisq; ergo
 malū tolerare nō p̄t alioz mala
 inspicat. **Ite** ne quis de alienis bo-
 nis magnū se iactet exhortat̄. fingens
 q̄ graulus p̄nas pauonū que ceade-
 rant sustulit. et inde se ornauit suosq;
 p̄tēpnē cepit et gregi se pauonū mis-
 tuit. At illi ignoto et ipudenti p̄nas
 eripiūt. calab; q; eū ac morsib; fatigāt.
 Miser⁹ semiuuius ab eis relictus ad
 p̄riū gen⁹ redire timuit. vbi cū esset
 ornat⁹ multos iuriose terruit. Tūc v-
 n̄ ex eis ait illi. Si vestes tuas q̄s nā
 dedit amasses. hec tibi sufficerēt. nec
 ab illis iuriā passus. nec a nobis pul-
 sus fuisses. **Ite** cont̄ eos qui laudāt
 sibi iutilia et vitupant sibi utilia. Cer-
 uis de fonte bibens sua cornua mag-
 na vt vidit nimū laudare cepit. tru-
 ra tenuia vitupauit. Qd̄ cū faceret ve-
 natoz voces ac repente latrare canes
 audiens fuga per cāpū euasit. At ubi
 cū silua suscepit magnitudo illa cor-
 nuū venantib; retinuit. Tūc mortē su-
 am videns ait. Que michi erant utilia
 vitupauit et deceptuosa laudauit. **Ite**
 cont̄ eos qui se contentiose laudāt.
 Formica et musca p̄tendebant acris que
 melior eaz eēt. Musca ait. Nūquid te nos-
 tris potes p̄are laudib;. Vbi imolant̄
 extra p̄ma gusto. in capite regis sedeo.
 et oib; matronis oscula dulcia figo.
 de quib; rebus tu nichil. Formica ait.
 Cont̄ te hec tu dixeris ip̄roba pestis. Lau-
 das ip̄ortuitatē tuā. Nūquid optata ve-
 nis. Reges et matronas quos noīas tu
 ip̄ortuna adis. et tua oīa eē dicas. cum
 ubi accedis fugari vndiq; q̄ iuriosa
 abigeris. Estate vales bruma non ap-
 pares. semp odibilis es. Ego v̄o deliciofa
 hyeme sū secura meq; sequit̄ gaudia. Tu
 at ventosa. flabello pelleris sordida. **De co-**
p̄ cont̄ supbos paupes et diuites et cōt̄
infidos et instabiles. Cap. q̄ntū.
Item cont̄ pauperē supbū in prato
 quodā vana vidit pascentē bouē.

putabat se posse fieri talē si rugosam ipleret pellē. Et inflans se natos suos irogauit. Sū ipā q̄nta bos. Dixerūt. Non. Itm se inflauit ptin9 et dixit. Ad modo. R̄nderūt. Nichil simile. Tercio cū se inflaret rupta pelle mortua est. Ideo vulgo dicit. Nolite inflare ne crepes.

Ite ut qui se felices estimant nulli iurā faciunt. dubiāq; meminere eē in fortuna rotā. Equus quidā ornatus freno ex argento et auro sellaq; decora octuorū asino in angusto delonge venienti et onusto. Et q̄a illi triseunti tardius dederat viā. eo q̄ itinē lassus erat dixit equ9. Nisi me sans otinere te calaly rūperē. q̄ obuiā michi nō sedisti a stetit ut triserē. Terrore igit supbie illi9 tatiuit et i gemit miser asellus. Nec multo post equus iuendo rupt9 ac mater effūsus iussu dñi sui ad villā ductus est ut a greis portaret stercus. Accepitq; rustias ornamentis per semitā ibat onust9. Quē tam ifelicē in prato pascens ille cognouit asellus taliq; sono increpauit. Quid tibi profuerūt ornāmēta illa p̄iosa ut talē h̄ēs audaciā. Nūc et tu nris utere nobiscū rustiis officijs.

Item cont̄ eos qui a suis infideliter triseunt ad alienos. Quadrupes cū auibus bellū gerebant. nullaq; ps alij cedebat sed fortē ac diu pugnabant. At vesptilio dubios et graues euent9 timēd. quia superior erat et magna acies quadrupe dū otulit se ad eosdē q̄i cū vincētib9. Subitoq; veniens aquila volucib9 semisauit et cedentib9 quadruipedib9 auium victoria stetit. Reuersiq; ad pristina pacē sūt aues et q̄drupes. vesptilio aut̄ auiā snā dāpnat9 eo q̄ suos reliquisset plumis suis exspoliatus est et lucē fugiēs noctib9 nud9 volauit. Sic q̄ se duab9 ptib9 obnoxū miserit hic et illic igitus viuit. et sibi potius reus erit.

Ite cont̄ insidiosos et imprudentes et libertatis sue venditores. Cap. sextū

Item cont̄ insidiosos. In nido lucie cū accipit̄ sedet ut speculāct̄ auris puulos illic pullos iueit. Inania cito supuenit et rogabat eū p̄cē

pullis suis. faciā inq̄t qd̄ petis si bene michi cantauis. At illa q̄uis anim9 exaderit tanto metu coacta pauens et dolore plena cantauit. Accipit̄ qui predā tuenerat non bñ cantasti inquit. Prenditq; vnū de pullis et deuorare cepit. Et diuerso aut̄ auiceps quidā venit et clamore lento leuo accipit̄re visco contractū in trā strauit. Sic qui alij insidiat timē debet ne capiāct̄.

Ite ne quis hosti arma prestet. Securis cū fca eēt homo postulabat ab arborib9 ut illi manubriū darent de ligno qd̄ firmū eēt. Quo fco homo manubriū supsit et aptata securi ramos ac roborā magna et oīa que voluit incidit. Tūc fraxino quercus ait. Digne et bene patim̄. qui roganti hosti nō ut ceci manubria dedim9. Ideo qd̄ ante cogitet ne hosti aliq̄ prestet.

Ite ad emendaciōē libertatis fingit q̄ canis et lupo in silua dū cōuenirent ait lupo canis. Unde frater sic nitidus et pinguis es. Qui v̄ndit q̄a domi custos sū cont̄ latrones. affertur michi panis. dat dñs ossa. amat me tota familia. Quisq; michi abū porrigit. aqua non deest. Sub tecto cubo et sic oiaos vitā gero. Cui lupo. bene inquit frater. vellē ista michi cōtingent ut oiaosus saturer cubo. et melior uiuere sub tecto. Canis ait lupo. Si vis eē tibi bene. veni mecū noli timē. Cū sil̄ ambularet vidit lupo canis collū cathena tritū. Et ait. Quid hoc est frater q̄ iugū attriuit collū tuū. Et canis. q̄ sū inquit acrior interdū ligo nocte soluo in d̄ domos vago et ubi volo illic dormio. Cui lupo. Non est ait opus michi istis feruē que laudasti. Viue volo liber ad qd̄cūq; venit michi. Viber ubi volo pagro in eo qd̄ placet. nulla cathena me tenet nulla ipedit causa. Vie michi patenti in cāpo. de grege prius gusto. canes ingenio deludo. Viue ut vsueuisti. ego ut vsueui ita uiuo.

Ite cont̄ pigros iudos et auaros ignauos iactātes et adulator9 fraudes

Item cont̄ pigros **Cap. vij.**

qui laborare nolūt fingit indig-

natos manus et pedes ventri cibū dare noluisse eo quod sine ullo repleat labore. Illosq; sedente otioso contra eū indignātes noluerūt laborare et ei seruiciū negauerūt. Venter vō esuriens clamabat at illi nichil per paucos dies dare voluerūt. ieiunio autē vācā mēbra oīa laxauerūt. p'ea vō cibū dare volētes recusat venē. qm̄ in clauserat vias. sicut mēbra et vācā sil' lassa iteuerūt.

Item cont' iuidiā et auaritiā fingit quod simius vulpē rogauit ut de magnitudine caudae sibi daret vnde nates suas turpissimas tegeret. Quid enī inq̄r utile ut sit pondus sine causa tante longitudinis quā per terrā trahis. Cui vulpes ait. Longior fiet et maior ut per terrā trahā illā siue per petras et spinas. et lutū ne tu meo tegniē pulchrior videaris. Ioaples inquit et auare tenūc fabula increpat qui non das quod tibi superat.

Item cont' illos qui tedio viti et labore mortē desiderant. fuit q' dā negociator in via. qui onustū asellū flagello et fuste cedebat ut veniret citi' ad nūdinas lucri causa. Asellus autē mortē optabat putās se posse eē securū. Lassatus est quassat' de illi' pelle fuit tympana et cribra que semp' baccunt. et qui putabat se fore securū p' mortē cedi.

Item cont' illos qui quod facere non p̄nt verbis tū se posse et velle ostendūt. Fame coacta vulpes vna fursū pendente aspexit et alto gūdu se exuaciens quociens hoc voluit attingere fursū non potuit. Tandē irata. nolo te acerbā et imaturā ait. Et q̄ tangē nolens abiit.

Item cont' adulatores et fautores eorū. Duo hoīes vn' venax alter fallax dū ambularet venērūt in puinaā simioz. Quos ut vidit vn' eorū qui se puorē alijs ostendat iussit hoīes illos teneri. et quid de ip̄o dicerēt interrogari. Iussitq; oēs simios silēs sibi ante se dextera leuāq; astae sibiq; sedem cont' parari sicut vidat aliqn̄ ip̄atorē facere. Iubent' ergo hoīes illi' mediū addua. Dixitq; maior ille simi' Quid sū ego. Fallax ait. Tu es ip̄ator. Itm̄ ille. Et isti quos an̄ me vides sine?

Qui r̄ndit. Hī sūt comites tui. p̄miceris milites et cetā officia. Ille ergo in mē daco laudatus est et munerari iussus q̄a adulat' est. et oēs illos fefellit. Ille autē verax homo hec apud se dicebat. Si iste qui est fallax sic est accept' et munitus. ego quid si v̄n dixerō. Interrogatus ergo ab illo simio. dic tu quid sum ego et hī q̄s an̄ me vides. Ille qui vitatē amabat r̄ndit. Tu simio es et oēs hī simi' silēs tibi. Continuo iubet' lacerni dentibz et vnguibz q̄a qd' v̄n est dixit. Hoc mō fieri solet a malis hoībz ut fallacia et malicia amet' et honestas vel vitas laceret.

Item cont' arrogantes et pigros. et q̄liter hui' fabulis uter

Item cont' illos dū sit. Cap. viij. qui v̄tute facere nichil valent. et verbis ianibz alios terrent. Asinus e diuerso leoni occurrit et sic ait. Ascēdam' in cacumē mōtis et ostendā tibi q̄a et multi me timēt. Leo videns aut' eam' Cūq; venērēt ad locū stans asin' in edito loco clamare cepit voce dimissa. Quem audientes vulpes et lepores curte ceperūt. Cui leo. Potat et me tūre vox tua si non te scire quis eēs. **I**tem cont' illos qui domos potentū facile intrāt. Leo iam deficiens languorē fingebat. et per hanc fallaciā cū cetē bestie ad visitādū eū intrirēt. mox eas comedebat. Vulpes autē ante spelūcā veniens stetit et saluauit eū. Interrogata autē a leone q̄re nō intraret. r̄ndit. Qm̄ introcūcū vestigia video creūcū non ita video. **I**tem cont' tra pigros. Formica h̄yeme frumentū ex cauerna trahēs sicabat qd' estate colligens coagulauat. Syrada autē esuriens eā rogabat ut daret ei aliqd' de abo ut v̄uēt. Cui formica. Quid faciebas inq̄r in estate. Aut illa. Non michi vacabat. per sepes oberabā cantando. Formica igit' videns et frumentū induens ait. Si estate cantasti h̄yeme salta. Hec fabula pigrū docet ut certo tēpore laboret. ne dū min' habuerit nō accipiat qd' peccerit. **Actor.** Hec de fabulis hesopi excerpte volui quas et si forte plerūq; liceat in sermonibus

publicis recitare. quod eam nonnulli prudentium faciunt pro audientium tedia releuanda qui talibus delectantur. sed et pro uegumeta subiuncta que aliquid edificatoris hinc videntur. Nunquam tamen nisi caute et propter id estio fruendum. ne qui verbis sacris ad luctum penitentiae deiq; deuotione prouocari debent ipsi magis per huiusmodi nugas ad risum atq; lasciuia dissoluantur. Simul etiam ne ad narrandas fabulas que licentia exprolo predicantium male informantur. Cetum uerum hesopus iste ille sit quem eusebius a delphis anno primo tyri pemptum esse testatur. an forsitan aliter incertum habeo. Nunc autem ad historiam redeo. **De cronica regni**

Sextodecimo psaru. Cap. ix.

Anno ioseph usque ad annum primum tyri computantur anni lxx. quos quidam computant a captiuitate iudaica. Sciendum quod est ab anno quarto ioathan usque ad annum primum tyri computari annos centos et decem. Tempus autem tantum dicit iosephus ysaiam de tyro anno antequam regneret prophetaisse. Unde videtur anno quarto ioathan ysaiam dixisse vel scripisse. Hec dicit dominus xpo meo tyro rex. Psaru itaque primus rex tyrus regnauit annis xxx. 2° cambyses octo. Hinc 2° nabugodonosor cuius vocari sub quo historia iudith conscribitur. Post hunc duo fratres regnerunt mensibus septem. Post quos darius filius iptassis xxxvi. annis. 4° xerxes xx. sextus arthaban mensibus septem. Septimum artaxerxes longimanus annis xl. octauus xerxes 2° mensibus duobus. nonus sogdianus mensibus octo. decimus darius notus annis xix. xi^o artaxerxes qui et asuerus sub quo hystoria hester expleta videtur. xli. xii^o artaxerxes qui et ochus xxvi. xiii^o arges ochi filius iiii. xiiii^o darius arsani filius vi. Quo alexander rex macedonum infecto obtinuit babilonem et sic regnum psaru destructum est. Hoc de cronica eusebii breuiter expropsi. nunc prosequar historiam tyri. **Qualiter tyrus et darius obsederunt babilonem. Cap. x.**

Babilonem quidem primo anno tyri regis fuisse captam videtur velle danielis historia. dicens. fuit

autem daniel usque ad primum annum tyri regis. Et uim. Porro daniel perseuerauit usque ad regnum dary. regnumque tyri pse. Supra quem loquitur dicit iherosolymus. Ergo quod supra in fine uisionis legitur. fuit autem daniel usque ad annum primum tyri regis. non uide illius tempus accipiendum est. Si quidem in ultima legitur uisione anno tertio tyri regis psaru uerbum reuelatum est danieli. sed hoc significat quod usque ad annum primum tyri regis qui caldeorum destruxit imperium daniel potens fuit in caldea. Postea uero a dario in medos translatus est. **Comestor** fuit est igitur ut tyrus et darius obsiderent balthasar in babilone. Balthasar fecit grande conuiuium optimatibus suis mille. et fecit ut afferrentur uasa que asportauerat nabugodossor auus eius de templo domini et bibebant in eis rex et optimates et uxores et concubine eius et laudabant deos suos. Sed in iosephum sollemnitas erant in babilone ob tunc uisionem uisus. fabulantur hebrei quod balthasar intellexerat lxx. annos captiuitatis quos predicauerat iheremias fluxisse et tamen hebrei non erant libati a sua iurisdictione. Unde exultabat dijs suis gratias agens. Sane illa septuaginta annorum numerum fluxerat sed septima decas iam curuebat. In eadem hora apparuit contra eum manus scribes in pietate. Manes. teghel. phares. Quod sonat. nunc. appensio. diuisio. Et est sensus. Numerauit deus regnum tuum. id est. impleuit. Appensus es in statera et iuentus es minus habens. id est. iusto dei iudicio minus uiuens quam putabas. Diuisus est regnum tuum et datum est medis et persis. Eadem nocte capta est ciuitas et balthasar interfectus. **Crossi. li. 2. Qualiter capta est tyrus babilon. Cap. xi.**

Quatenus ciuitas contra quos ierat pro domitis assyrios et babiloniam percauit. gentem urbemque ciuitas tunc opulencia re. Sed impetus eius ganges fluius 2° pro eufraten magnitudinis interceptit. Nam unum regionum equitum. candore formaque excellentem. insineandi fiducia psuasum. qua per rapacem alueum offensi uado vertices attollebant abreptum precipitatumque miserunt. Rex uatus uelasa in amne sta-

tur. testans eū qui tā preclarū equitē
vorasset femis vix genita tingentibz p
meabilē relinquendū. Nec pagendo seg
nior totis copiis ppeti anno gangē flui
ū per magnas casū reductūqz foueas
in acc^{to} lē alueos cōminuit. **Acto.**

Hic est ganges de quo dicit marciā
qz eius latitudo ubi diffusior est xx mili
a p funditas. Vbi validior est pedes cētū
habet. a satyris montibz venit. De eodē
dicit lucan⁹ qz solus fluior cōtē solis
ortū currit. De eodē dicit solin⁹ qz āguil
las xxx pedes longas educat. **Prosius**
ubi sup productis qz fossoribz tyrus eadē
eufraten longe validissimū et mediā
babiloniā influentē deriuauit. ac sic
meabilibz vadis sicut eadē patentibz al
uei pabz iter fecit. Cepitqz urbē quā vel
hūano ope extrui potuisse. vel hūana
virtute destrui posse vtrūqz pene cre
dibile apud mortales erat. Deniqz qz
quid est ope et manus. labi et cōsu
mi vetustate. babylon capta. sfirmat.
cui⁹ ut pinū impiū ac potentissimū ex
titit. ita et pinū cessit. **Ihēo⁹ sup ysaia**
li. v. De nobilitate eiusdē vrbis et ei⁹ s
uersione eiusdē regno darij. Cap. xij

Babylonē fuisse potentissimā et i
cāpestribz per quadrū sitam
ab angulo usqz ad angulum
muri xvi milia tenuisse passū. i. sil
per circuitū lxiiij⁹. refert herodotus. et
alij multi qui grecas historias sstripse
rūt. Arx autē. i. capitoliū illi⁹ vrbis est
turris que edificata post diluuiū in al
titudine tria milia dicit tenē passū
paulatī de lato in angustias coartata
ut pondus imines facilius a latozibz
sustentet. Describūt ibi templa mar
morea. aureas statuas. plateas lapidi
bus aurozqz fulgentes. et multa alia
que pene videntur incredibilia. Hoc to
tū narrauim⁹ ut oñderem⁹ qz ad irā
dei oīs potentia puluis sit et fauille
et cinerū sparet. Si liceret itroire bar
baras naciones et vide tante vrbis ex
trema vestigia. videm⁹ possessiones
hericij et paludes aquarū et vē cōple
tū eē qd ysaie voabz canit. Scopabo

eam in scopā terens. Exceptis enī mu
ris cotilibz qui p bestias condudēdas
post annos plūmos instaurati sūt omē
in medio spaciū solitudo est. **Comestor**
Igit⁹ tyrus diuiserat eufraten longe a ci
uitate per plures riuos ut alueū qui
fluebat in ciuitate vadabilem faceret.
Et per ipm ingressi sūt hostes in ciui
tate sub muro et interfectus est bal
thasar. et successit ei darius in reg
nū annos nactus xliij⁹. Nā et tyrus
ei tanqz maiori in oibus deserebat.
Et autē eadē nocte visionis capta est ci
uitas apparet in ysaia qui loquens
ad balthasar ait pone mensā stēpla
re in specula x. Quidā vō tradūt qz
mater balthasar pro qua factus est ortū
suspensilis filia fuit darij. et qz bal
thasar filiū non habebat. festinabat
darius occupare babylonis regnū.
Porro daniel a dario ductus in mediā
erat vn⁹ de satrapis qui pcevat cxx.
Sed in danielē spūs dei amplior erat
et cogitabat rex eū. sstituē sup omne
regnū. Vñ pñapes iudebant ei et ac
cusat⁹ ab eis per manū dei de lacu le
onū illesus euasit. **Qualit⁹ p tyru ve**
laxata est captitas iudeor. Cap. xij.

In anno autē pmo darij intelligēs
daniel in libris iheremie ut cōplen
tur. i. ad cōplecionē venient deso
laciois iherlm annu lxx. orauit dnm i
ieiunijs et saao et cinē dicens. Justus
es dñe. peccauim⁹ auertat⁹ obsecro ira
tua. Ostende faciē tuā sup scāruū tuū
quod desertū est. Adhuc eo loqñte ecce
vir gabriel tenuit eū in tpe sacrificij
vesp̄tini. et aperuit ei liberatōz spūa
lē futurā per xpm et forte iminentē pro
qua orabat. Adidit eadē destructionē
per romanos. Anno itaqz pmo darij
daniel orauit dnm ut darius et tyrus
liberaret pplm suū. et data est sentētia
de licētia redeundi danda. quā egressā
a dño nūciauit gabriel danieli. Et tūc
darius disponebat de libertate et licē
tia danda hebreis. sed preuētus morte nō
impleuit. Post mortē vero darij tyru mo
narchiā tenuit orientis. Cui⁹ sedē po

fuit apud psas licet regnū medox ma-
ius eet et honorabilis. eo qd p se eū in
regnū sublimauerūt. Itaqz cū vniū
sū regnū deuolutū eet ad eū. in huius
regni anno pmo suscitauit dñs spm
eius ut impleret verbū iheremie. Et dedit
libertate oibus iudeis qui erant in v-
niuerso regno suo et licentiā redeundi
in trā suā et edificandi domū dñi. Ex-
citatus autē fuit ex verbis psale qui an-
ductos et decē ānos sep̄sāt de ipō dñm de eo
dicēte. xpo meo qro auū apprehendi dexte-
rā subiciā gentes et regna et ipse redifi-
cabit domū meā in iherlm. Ut ergo hāc
vniuersā scripturā impleteret. eā scrip-
turā libertatis et licencie tradidit vni-
uersū regnū suū dicens. Oīa regna tē-
dedit michi dñs deus celi. credo hūc ee
quē gens isrl̄ adorat. In hac epistola
hortatus est etiā iudeos ut ascenderēt in
iudeā. et qui nolent ascendē iuuaret
ascendētes in pecunia vestibz et iumē-
tis. Ipi vō qā fere oēs nati erant i tal-
dea et possessiones ibi habebāt eligebāt
remane in terra natiuitatis sue pauca vō
qui ascendē. pponebāt. pigri erāt et mo-
rosi usqz ad terciū annū tyri. Qd atten-
dens daniel vehemētia affligebāt do-
lore qd prius et orabat dñm. ut qui prius
dederat regibz aīm liberandi. daret et ipō
aīm redeundi. **De angelis pūciales p-
sar et grecor impediebant reditū capti-**

HActū est ergo tūc uox. **Cap. xiiii.**
anno regni tyri pma die mē-
sis pmi. iugebat daniel triū
ebdomadarū diebz. Die autē xxiiii dū
eēt iuxta fluuiū tigris vidit et ecce vir
vestitus lineis acinctus zona aurea. cui-
us facies velut fulgur. oculi ut lapa-
des et sermo eius qd vox multitudis. por-
ro viri qui erant cū eo territi fugerunt
et solus vidit visionē et corruit in facie
suā. Sed vir ille accessit et erigēs eū ac-
fortans ait. Noli metuē daniel. qā ex
die pmo mensis. quo posuisti cor tuū ut
te affligēs corā deo exaudita sūt verba tu-
a. et egressa est sn̄a a deo de reditu ppli.
Et eadē die volui ad te venire. sed pnceps
regni psarū restitit michi xx diebz xmo.

Cūqz tūc egredere apparuit pnceps gre-
corū veniens ut aduersaret pncipi psarū
et michi et aliquantulū feci morā. Et
nūc venio ut certificē te de reditu ppli. Et
in hys nemo est adiutor michi. nisi mi-
chael pnceps nū. Hos duos pncipes gre-
cor et psarū dicit iherem̄ angelos malos
fuisse qui oppositi sūt regnis illis ad ex-
citū. Laborabat itaqz angelus psarū
ne hebrei liberarent a dominio psarū.
tū qā delectabat afflictionibz eor. tū ut
pse diuicijs affligentes eos grauius pecca-
rent. Laborabat etiā angelus grecor
ut pse et captiuitas hebreor cū eis tūsi-
rent in dominiū grecor. Gregorius autē
vult eos fuisse angelos bonos. qui sāta-
gebant ne tū ato liberarent hebrei ut si
quid erat in eis purgandū purgaret
et decoquerēt ad vnguē. Porro a pmo ā-
no darij orabat daniel pro eo ut staret
et roboraret regnū eius. Et sollicitus eāt
de successoribz regni psarū volens eos
sare. de quor manifestacōe decima visi-
o ei ostensa est. **De pmo reditu sū zoro-
babel duce. Cap. xv.**

Dorro clarissimi iudeor habita-
bant in babilonia. i. in trā ba-
bilonis euerse. In eis zacharias natus
in caldea iam pphetabat. Hic bñ dixit sa-
lathiel in filio vocans eū zorobabel quod
interpretat m̄gr babilonis qd dicit. hic eēt
m̄gr captiuitatis babilonie. ad huius p-
phete exhortacōbz pmi surrexerūt viri iu-
da ut ascenderēt in iherlm. Postea vō viri
beniamin et leuite. Igit in tūc anno
tyri egressi sūt sub zorobabel duce. et
ihu magno sacerdote adhortantibz eos
zacharia ppha et aggeo iuvene sed nō
dū ppha. Erant autē circā quinquaginta
milia. fuerūt enī de iudeis xliij milia
et ccc. et xl. Reliqui vō erant serui et
anille et hoīes promiscui gn̄s. Et re-
misit cū eis tyrius pte vasorū dñi quinqz
milia et ccc. Hic est annus lxx qd pre-
dixit iheremias. Nā et iherem̄ pmi annū
tyri dicit fuisse septimū ultie decadis.
Itaqz tercia annus tyri fuit lxx. Cui con-
sonat etiā iosephus. et opinio magis tri-
ta est. et plurū auctoritatibz sanata.

Cui tñ eusebius in cronica obloqui vide-
tur. secundū annū dārij filij ptapsis dicit
fuisse lxx^m h^m auctoritate zacharie qui
2° anno dārij scribens audiuit virū stā-
tem int̄ mirtēca dicentē. Dñe exātū
usq; quo tu nō miserebis iherl̄m et vrbū
iuda quib; iratus es. Iste iam lxx^m ann⁹
est. Videtur autē eusebi⁹ distinguē int̄
lxx^m annos captiuitatis. et lxx^m desolatio-
nis tēpli dicens. Ixx^m annū captiuitatis h^m
quosdā pputant ab anno iosie regis rui
sub quo iherias pphetare cepit usq; ad
primū annū regis cyri. S^odm̄ alios vō
a tercio anno elyachim vsq; ad vice^m
annū cyri. Restauratiois vō tēpli sub
dārio rege p̄sent^r anni lxx^m. Clemens
q; congruit in p̄mo stromate ita scri-
bens. Et p̄seuerauit captiuitas ānis
lxx^m usq; ad 2^m annū dārij filij ptapsis.
Sed prior opinio ut dixi magis trita
est. Sola zacharie auctoritas nos mo-
uet. que forte ita determinari p̄t ut iam
accipiat̄ de pretito. q̄ dicit. lxx^m ann⁹
iste est. notus s̄. et famos⁹ iam diu est.
vel forte dāis est in zacharia lxx^m non
ann⁹ non captiuitatis. sed ante etatis q̄
h^m hebreos inchoauit anno xxx^o ante
cyri monarchiā. **De fundatioe altaris
et tēpli et inmissione operis. Caplin**

Porro in anno regressiois. **xvii.**
in iudeā congregat⁹ est plius
q̄ vir vn⁹ in iherl̄m et edificātes
altare collocauerūt illud sup bases suas
et obtulerūt sup illud holocausta dño
mane et vespe. fecerūtq; solēpnitate ta-
bnaulor. Vnde vō habuerūt ignē nesa-
m⁹ nisi forte ex calculis vetis altaris ex-
casserūt illū. Anno autē 2° mēse 2° ierēt
fundamēta tēpli. Cūq; apparuissent fun-
damenta sup terrā. eleuauit plius vocē
in iubilacione. Porro quidā seniores
qui viderant tēplū prius. euulabāt voce
magna nec poteat quisq; agnosce da-
more letancū et plancū euilancū.
Porro samarite indignati ip̄diebant
man⁹ eor. Cūq; per se ip̄dire non possēt
dederūt munera p̄ncipib; regis qui pe-
cunijs corrupti vendiderūt edificatiois
negligenciā cyro tñ ignorante. Et adeo

ip̄dierūt eos q; in xxx^m annis quib; cy-
rus regnauit non crexerūt muros tē-
pli nisi usq; ad appodiacoē. Porro de
daniele q̄ntū supuixit post reditū ppli
in iudeā nescim⁹. Defūctus autē sepul-
tus est in spelunca regali solus cū glā.
Hic est daniel qui dedit signa in mōtib;
sup babiloniā dicens. Qñ p̄s moncū
a borea fumigabit veniet finis babilo-
nie. Qñ vō velut ignis ardebit finis e-
rit vniūse terre. Qñ a p̄te nothi aque
decurrēt veūtet^r plius ad trā suā. Qd
si sanguie fluxerūt. erūt homicidia be-
lyal in vniūsa trā. **Eusebius de creso
rege lydor et ei⁹ regnā per cyrum.**

A destructo. **Cap xvij.**
Anno cyri rui^o cresus a cyro capt⁹
est et lydorū regnū destructū
q̄ stetit annis cxxxⁱ. **Acto.** Hec futul-
tima cresi captio. Nā iam altera vice le-
git̄ in historijs captus fuisse a cyro et se-
mel et vñ. **Vñ boetius** nesciebas cresū
regē lydor cyro paulo ante formidabilē.
mox deinde miserandū flānis traditū
nullo celius ymbre defensū. Qd de senū
da ei⁹ captioe intelligendū est. primo ei
eū captū narrat iustin⁹ et orosi⁹ sed vi-
ta et patimonio donatū. Deinde dicit eū
iustin⁹ rebellasse. **Orosius libro. 2°.**
Cū cyrus babilonē ip̄ugnaret ibi tñ cre-
sus rex lydor famosus opib; cū ad auxi-
liandū babilonijs venisset victus solli-
cite in regnū refugit. Cyrus autē postq;
babilonē ut hostis inasit ut victor eicit
ut rex disposuit bellū trātulit in lydiā.
Vbi contritū iam supiore prelio exevatū
nullo negotio fudit. cresū cepit. captū
vita et p̄imonio donauit. **Acto.** Q̄ at
eusebius in cronica scripsit octauo anno
cyri cresū cont̄ eū inisse bellū. de illo bel-
lo accipit̄ qd post captā babiloniā iam
ab illo captus et vita et patimonio do-
natus postea rebellauit. De qua cyri de-
menaa iustin⁹ ait q; non min⁹ victorūq;
victo utilis fuit. Nam ex vniūsa grecia
cognito q; illatū creso bellū eēt. auxilia
velut ad cōe extinguendū incendiū flu-
ebant. Tanti⁹ cresi amor apud oēs vrbes
erat. Passurus q; cyrus graue bellū gre-

cie fuit. si quid in cretū crudeli cōsuluis-
set. Alij historiographi narrāt q̄ in 2^a
captione iussit eū cyrus rogo supponi
et assari. et subito tanta pluuia fū est
ut ei⁹ imensitate ignis exstinguet. vñ
occasioes reperit euadendi. Cūq; poste-
a hec sibi p̄spe euenisse gloriaret. et o-
pū copia nimū se iactaret dictū est et
a solomino quodā sapiētissio nō debē
quēq; in diuicijs et p̄spitate gloriari.
Eadē nocte vidit in sōpnis q̄ iouis eū
aqua p̄fundet et sol extergēt. Qd̄ cū fi-
lie sue fame indicasset. illa ut se res ha-
bebat prudenti absoluit dicens q̄ tru-
ci eēt affigendus et aqua p̄fundend⁹
et a sole succandus. Qd̄ ita demū cōgit
Nā postea captus a cyro crucifixus est.

Solinus Cū olimpiade lviij^o victor cy-
rus intrasset sardis. ubi tūc cretus late-
bat. achis filius creti qui ad id usq; tyris
mutus erat exdamasse dicit. P̄ce p̄-
meo cyre. et hoīez te vel casib; disce nr̄is
Idem solin⁹ dicit q̄ ossa orefas olimpia-
de lviij^o iuenta sūt tegee a sparta-
nis oraculo monitis. que iplebāt lon-
gitudiez cubitoz septē. **Eusebi⁹ i cronica**

Demetrius supbo et pisistrato tyrāno

Anno q̄ p̄notato **Cap. xvij.**
s. cyri xiiij^o romanorū septim⁹
tarquini⁹ supbus oculo serui
socero romanū ipeū arripuit et reg-
nauit ānis xxxv. hic excogitauit vincu-
la. tauras. fustes laucumas. carceres.
exilia. metalla. p̄pedes. et cathenas. Cū
q; oppugret ardeā causa tarquini⁹ iuni-
oris filij sui qui lucretiā corrupat reg-
no expulsus est. Eo q̄ tpe pisistrat⁹ 2^a
vice regnit athenis. Pisistratus q̄ sibi
non patrie vicisset tyrāndē p̄ dolū occu-
pat. Quippe volūtarijs feruentib; .i. ver-
berib; siue feruorib; domi affect⁹. lace-
ratoq; corpe in publicū egredit. aduo-
cata ratione vulnā pplō ostendit de
crudelitate p̄ncipū. a quib; hoc se pas-
sū simulabat querit. Addunt⁹ votib;
lacrimis et iudiosa orōne multitudo
credula attendit. Amore plebis iuisū
se senatui simulat. obtinet ad custodi-
am corpis sui satellitū auxiliū per

Justin⁹ l. 2°

quos occupata tyrānde per ānos xxx
et tres regnit. **Valer⁹ li. viij^o** Pisistra-
tus tū valuisse dicens d⁹ ut et athenien-
ses regni ipeū orōne eius capti per-
mitterēt. presertū cū eontrā pte amā-
tissim⁹ p̄rie solon niteret. **Idem li. v^o**
Pisistrat⁹ atheniensis tyrann⁹ tū ado-
lescens quidā amore filie ei⁹ virginis
accensus in publico obuiā sibi frām of-
culat⁹ eēt. hortante vxore ut ab eo capi-
tale supplicū sumeret vñdit. Si eos qui
nos amant infiam⁹ qd̄ illis faciem⁹
quib; odio sum⁹. Hec vox ex ore tyran-
ni de humanitate manauit. In hunc
itaq; modū filie tulit iuriā ac multo
laudabili⁹ suā. **Idem a trasippo amico**
suo int⁹ cenā cōuido lacatus. ita et aim
et vocē ab ira cohibuit. ut putares satel-
litē a tyrāno male audire. Deniq; trasip-
pus conatate temulencie ipeū euctus
os ei⁹ spūto resperfit nec tū illū ad sui
vindictā accendē valuit. Qui etiā filios
suos violatē p̄ris maiestati subueire
cupientes retraxit. Postero aut⁹ die tra-
sippo supplicū a se volūtaria morte vo-
lenti exigē ad eū venit. dataq; fide in e-
odē amicitie gradu se manserū ab in-
cepto reuocauit. **Eusebi⁹** Tyris q̄ cyri
anaximenes phisicus agnosat. hymo-
nides clarus habet. et thilon qui de sep-
tē sapientib; fuit. Thales vō morit⁹. **Cōf-
tor. De nece cyri et successioe cambisis q̄
et nabugodonosor d⁹. Caplin. xix.**

Duro cyrus cū p̄tūisset tursum
flūis alim gentē bellicosissimā
lydorū astute redegit in cōcordiā.
Tradidit enī eis solep̄nitates et ludos.
preapiēs ut ludis et amestacoib; et a-
plemb; vacarent q̄ beniuolentiā eis
ostendens. In hūc modū eos iuitauit
et quos bello non potat per libidinē ex-
pugnauit. Postea vō t̄sgressus atex-
em a regina massagetarū thamari
victus et occisus est. Que caput illius
preasū in vtrē plenū sanguīe hūano
piens insultando dixit. Sana te sa-
guine quē sitisti. **Ex cronica** Cyro suc-
cessit filius eius cambises āno q̄nte
etatis hēi⁹ mūdi vō millesio 3° cccxxx

iii. et regnavit annis octo. Hic est tam-
 bises qui imperio p[ro]p[ri]o egyptu[m] adiecit. s[ed]
 offensus egyptio[rum] superstitionib[us] ap[er]is ce-
 tero[rum]q[ue] deo[rum] edes destrui fecit. Ad am-
 monis q[ui] nobilissimu[m] templu[m] expug-
 nandu[m] exatu[m] misit. qui tepestatib[us] et
 harenaz molib[us] oppressus iterijt. Hic
 tambises adeo severus fuit ut quedam
 iustu[m] iudice[m] exco[n]nari fecit et sup[er] sel-
 la[m] tute ei[us] coopta[m] filiu[m] iudias i iudicio
 fecit sedere ut timet[ur] iuste iudicare ne-
 sile iudiciu[m] patet. Hic tambises ab ip[s]a
 natiuitate sua legit[ur] furiosus fuisse et
 ortu[m] nili per tantu[m] terraz quesisse spa-
 tiu[m] q[uo]d epulis ei deficiantib[us] coactus est
 carnes suoz comedere sodioz. **Vn[de] lucan[us]**
in x. Vesani in oru[m] tambises longi p[ro]p[ri]os
 puenit ad eu[m]. Defectisq[ue] epulis et pass[im]
 cede suoz. ignoto te nile redit. Sed sene-
 ca appellat illu[m] feliat[ur] furiosu[m]. **Coestoz**
 Hic tambises cyri filius et in regno suc-
 cessor apud e[st] d[omi]n[u]m artaxerxes vel as-
 fuer[is] dicit[ur]. In historia vo iudith voca-
 tur nabugodonosor. Tu[m] p[ri]ncipes tre qui
 impediebant hebreos. s[ed] reu[m] bethleem que
 iosephus dicit scriptore[m] oim accidenau[m].
 et alij qui iudicabat[ur] syria et fenice et
 oes regiones ultra eufraten scripseru[n]t
 tambise q[uo]d iudei reedificabant iher[us]alim. v[er]o
 b[er]m pessima[m] et semp[er] regib[us] p[er]sar[um] re-
 belle. et teplu[m] ad similitudie[m] castri. que
 ob rebellione[m] p[ri]de destructa fuerant
 Quib[us] reedificatis stati[m] negaret[ur] regi
 tributa et annonas. nec ead[em] pateret[ur]
 regi transitus in syria. Hec aut[em] dicebat[ur]
 se comedere ei q[ui]a meores erant salis
 quod in palacio coederat. consulentes
 ut hoc eis int[er]diceret. Quib[us] acquiesces
 tambises potens interdixit ea[m] p[er] epl[isto]las.
 Tu[m] inenissu[m] est opus dei in iher[us]alim
 usq[ue] ad 2^m annu[m] darij. **De historia**

Porro sub **iudith. Cap. xx.**
 tambise fan est q[uo]d in historia
 iudith scribit[ur]. mortuo itaq[ue] cy-
 ro quoda[m] arphaxat medus in egba-
 tanis surrexit et repauit ea[m] et muni-
 uit iexpugnabili[m] quasda[m] ptes medie
 sibi conualians ut tand[em] tota medie ipe-
 raret. Nabugodonosor vo rex assyrio[rum]

qui regnabat in ninive anno xij^o reg-
 ni sui obtinuit eu[m]. Hic est tambises cui
 pater adhuc viuens ninuen et regnu[m]
 assyrio[rum] cessit et eu[m] nabugodonosor
 cognouit. Hic mortuo p[re] duodecimu[m]
 illi⁹ regni annu[m] agebat. Na[m] in mo-
 narchie regno non nisi octo annis reg-
 nauit. Qui postq[ui] fact[us] est monarchus
 exaltatu[m] est cor ei[us] et misit ad oes qui
 habitabat[ur] in alia et damasco et ly-
 bano et carmelo. galilea. samaria et
 usq[ue] ad iher[us]alim exigens ab eis tributa
 longe grauiora q[uam] p[re]s sui. Qui oes v-
 no a[n]no contradixeru[n]t. Igit[ur] anno xiiij^o
 regni sui precepit holoferni p[ri]ncipi mi-
 licie sue ut egrediens nulli p[re]ter. oes
 q[ui] deos terre ex[er]minaret. ut ip[s]e solus
 deus diceret[ur]. Audientes filij isrl timueru[n]t
 valde ne filia faceret in iher[us]alim et in sa-
 ario dei. Erat aut[em] in ciuitate iudith vi-
 dua tribus annis. mulier pulchra ni-
 mis sed casta. Holofern[us] in specie sua
 cepit et eu[m] vinolentu[m] ac soporatu[m] de-
 collauit. Caputu[m] ei[us] ablatu[m] in iher[us]alim
 tulit et oes videntes et audientes in a-
 miracio[n]e et laude dei conatauit. Vnde
 et cantia[m] victorie d[omi]no cecinit. **Actoz**

**Qualit[er] excusati iudith a culpa me[n]-
 dacij et scandali. Cap. xxi**

A culpa vo mendacij qua[m] videt[ur]
 multo ac[er] incurrisse iudith ap[ud]
 holofern[um] eiusq[ue] satellites ut q[ui] r[ati]o[n]e
 se fugit a facie hebreoz q[ui]a nouerat eos da-
 dos assyrijs in depredatione. et q[ui] dixit
 holoferni si secutus fuiss[et] verba analle
 tue p[er]fecta rem faceret d[omi]n[us] te[m]p[us] et habebit
 oem pplu[m] isrl sicut oues x[risti]. Plurib[us] mo-
 dis excusari p[otes]t. Nam ad hec oia g[ra]ualis e[st]
 solutio q[uo]d quecu[m]q[ue] dicit de p[ro]p[ri]o isrl ab holo-
 ferne capi[en]do intelligenda su[n]t s[ecundu]m mei-
 ta eoz. q[ui]a. s[ed] p[er]ta eoz exigebant ut ita
 traderent[ur] sicut exponerat iudith. vel ea-
 am ierua eoz q[ui]a adeo iam desolata erant
 et pusillanimes effecti q[uo]d volebant se s[er]u-
 te trade. Vel oia intelligenda su[n]t sub con-
 dicio[n]e. s[ed] nisi d[omi]n[us] eos libaret. Et ita nullu[m]
 menaciat licet audientes alie intelli-
 gerent. s[ed] q[ui] loquet[ur] simplicit[er] et assertiue.
 Est ead[em] alia solutio g[ra]ualis que sumit[ur]

tā ex textu q̄ ex glosa. s. q̄ iudith p̄phe
 tice loquebat̄. predicēs iudeos eē tradēdo
 in manū ppli gentilis. qd̄ factū est sub tico
 et vespasiano p̄ p̄tā que miserūt̄ i crif
 tū et aplos. Et ita ubiq̄ excusab̄ a mēda
 tio q̄a mistice loquebat̄. licet aud tens ali
 ter intelligēt. Unde ip̄a dicit̄ holoferni. **Hec**
michi dicta sūt per p̄uidentiā dei. glō. id ē
spū p̄phetico. Itē alia glosa apud holofe
nē iudith de aduentu suo et iudeoz casu
futuro loquit̄ nec adulatorie menciēdo
sed futura p̄phetice predicendo. Cet̄m de
hoc videt̄ scienti et sponte dedisse holoferni
ocasioēz ruine ornando se ut eū deciperet̄
dici q̄ sit p̄parando se non volebat eum
scandalizare. i. laqueū vel obicē ad ruinā
extendē. sed intendebat p̄mo lib̄atioēz po
puli sui. 2º utilitatē holofernis ut. s. ad
tps in eā capt̄ min⁹ peccaret. Multas
enī h̄ns cubinas et cōiugatas et forte vi
ros cubinos multisq̄ moīs et natalit̄
et conē naturā peccaret. q̄a h̄is oībus
imūdijs habundabāt gentiles. Ut q̄
ab h̄is oībus eū auertēt et in eā suspē
sus min⁹ peccaret ideo dicebat. Capiat̄
laqueo oculoꝝ suoz in me. **Eusebi⁹ in**
tronicis. De hyppia et poliarate ty
rānis. et de cambise q̄ obtinuit egip

Empibz cambisis. tu. Cap̄ xxij.
que 2º nabugodonosor vocari a
uit apud athenas hypparcus et
hyppias tyrānidē extuerūt. apud samū
vero tres frēs. s. poliarates. sylus. et pan
taguestus. **Justin⁹ libro 2º. Post p̄sista**
tū dyodes filius eius per vim stuprata
virgine a frē puelle inēficiat̄. Hyppias at̄
frater dyodis patrū tenēs iperū. cōpre
hendi iubet interfectore frīs et noīare co
git oēs consocios cedis. Qui sulto noīa
uit oēs amicos tyrāni. Quibz oībus inter
fectis. interrogat̄ ille utrū aliq̄s de cōsais
supesset r̄ndit̄ nēz esse quē amplē mori
vellet p̄tē ipm̄ tyrānū. Qua voce eius
dē tyrāni se victore post vindictā pudicie
sororis ostendit. Hui⁹ vitute admonitaci
uitas libertatis hyppia expulit̄ regno.
et egit in exiliū. **Helynand⁹. Ad iui**
diā usq̄ poliaratis samioꝝ tyranni ha
bundantissis bonis aspicius vite fulgor

excessit. **Hec sine causa.** Oēs enī conat⁹
 eius placido excipiebant̄ itine spes cer
 tū cupite rei frān apprehendebat. Semel
 dūtaxat vultū mutauit pro breui tristi
 ae salebra successū. cū anulū admodū
 sibi gratū in profundū de industria ne
 oīs incōmodi expers esset abiecit. Quē
 tū continuo recupauit capto pisce qui eū
 deuorauerat. Sed hūc cui⁹ felicitas semp
 plenis velis p̄sperū cursū tenuit. orontes
 darij regis prefectus in excellentissio m̄p
 talensis montis vertice cruce affixit. E
 quo putres ei⁹ artus et tabido cruore ma
 nancia mēbra famos amara seruitute
 aliq̄diu pressa liberis ac letis oculis as
 pexit. **Eusebi⁹ in tronicis.** Eo tpe q̄. s. anno
 cambisis vi. in xxvij. dinastia p̄se obtinue
 rūt̄ egip̄tū. siq̄ cessauit ad temp⁹ reg
 nū illi⁹ regionis. Obtinuit quippe eam
 cambises in anno sexto regni sui. et suce
 sores eius usq̄ ad dariū filiū persis ānis
 centū et xi. **Helynand⁹ li. xv.** Hic abhoīa
 tus religiones egypti et cerimonias tē
 pla eius destruxit et edificauit babi
 lonē in egypto. **Eusebi⁹ in tronicis. De**
pytagora pho et crotoniensū pho. xxij

Anno cambisis octauo pytagoras
 phisicus phus habet̄ dar⁹. **Solin⁹**
In samo nichil nobili⁹ q̄ pytago
ras cuius. Qui mox offensus fastu tyrā
nico bruto s̄sule. relicta patria ytaliam
aductus est. **August⁹ de citate dei li. viij**
ytaliciū genus phoz. i. illi⁹ ptis ytalie q̄
quondā magna greca dicebat̄. auctore
habuit pytagorā samū. a quo eadē ferūt
ipm̄ philosophie nomē exortū. Nam tū
antea sapientes appellarent̄. qui modo
quodā vite laudabilis alijs prestare vi
debant̄. ille interrogat̄ quid p̄fiteretur.
philosophū se eē r̄ndit̄. i. studiosū vel a
matorē sapie. qm̄ p̄fiteri sapientiē arro
gantissimū videbat̄. **Justin⁹ li. xx. In**
p̄ncipio metapōtini ceteros grecos yta
lia pellere statuerūt quibz se iūxerūt
crotoniensēs et sybaritani. et p̄mo urbē
syriū ceperūt in cui⁹ expugnatioēz qm̄q̄
ginta iuuenes amplexos minerue si
mulachrū et sacerdotē dec. velatū or
namentis int̄ ip̄a altaria trucidarūt

Ob hoc cum peste et seditionibus vexarentur. priores crotonienses delphicum adierunt oraculum. Quibus responsum est finem mali fore si violatum minervae numen et insectorum manes placassent. Quo facto cessavit ab eis pestilentia. Nam iuuenibus statuas iuste magnitudinis posuerunt. et in primis minervae. Postea crotonienses indignantes quod locrenses in expugnatione syris contra se tulissent auxilium. bellum eis inferunt. Qui ad spartanos confugerunt. auxilium deprecantes. Illi autem longinqua milia a grauat. auxilium a castore et polluce petere eos iubent. quibus cum sacrificasset bellum ierunt xv milia locrensiu contra centum milia crotoniensiu. Qui pauertate sua et hostium multitudinem considerantes ex desperatione supererunt animi. putaueruntque victores fore si non multi morerentur. Itaque dum mori honeste querunt felicitate vicerunt. Pugnantes autem locris aquila ab acie nunquam recessit. eosque tam diu circumvolauit quo aduicerent. In cornibus quoque duo iuuenes diuerso e ceteris armorum habitu eximia magnitudine et albis equis. et cocineis paludamentis pugre visi sunt. nec ultra comparuerunt quam pugnatum est. Hanc admirationem auxilium incredibile fame velocitas. Nam in eadem die qua in ytaliam pugnatum est et corintho et lacedaemone nunciata est victoria. Post haec crotoniensibus nulla virtutis excitatio nulla armorum cura fuit. Oderant enim que infelicitate supererant mutassent vitam luxuria nisi pythagoras fuisset philosophus.

De gestis pythagore et eius studiis ac doctrina. Cap. xxiiii.

Hic samius de marato locuplete negotiatore natus magnisque sapientie incrementis formatus egiptum primo mox babiloniam ad discendos syderum motus originemque mundi spectanda profectus summam scientiam consecutus erat. Indere gressus cretam et lacedaemoniam ad cognoscendas minois et ligurgi leges conscendit. quibus omnibus instructus crotonam venit. Iamque in luxuria lapsus auctoritate sua ad usum frugalitatis reuocauit. Iam dabat cotidie virtute et vicia luxurie

castitatemque ciuitatum hac peste perditam enuabat. Tantumque studium ad frugalitatem perdiscendam multitudinem pertraxit. ut aliquos ex eis luxuriosos esse incredibile videretur. Matronarumque separatim a viris doctrinam et pueroz a puercis frequenter habuit. Docebat autem nunc has pudicitiam et obsequia in viros. nunc illos modestiam et liberum studium. Intus haec velut genitricem virtutum frugalitatem omnibus differebat. Consecutusque disputacionum assiduitate erat ut matrone auratas vestes. ceteraque dignitatis suae ornamenta velut instrumenta luxurie deponerent. eaque omnia delata in iunonis eadem ipsi deo consecrarent. preferentes vana ornamenta matronarum pudicitiam non vestes esse. Hic cum annos xx. crotonos egisset metapontum emigravit ibique decessit. Cuius tanta admiratio fuit ut ex domo eius templum facerent. eumque pro deo colerent. *Valerius li. v.* Pythagore tanta venatio ab auditoribus tributa est. ut que ab eo acceperant in disputacione negare nequias existarent. Qui etiam impellati ad reddendam causam hoc solum respondebant eum dixisse. *Idem li. viii.* Pythagoras postquam egiptum petens eorum scientiam didicit. deinde ad phas profectus magicam artem precepit. Deinde crete legentium didicisset ad olympicum certamen descendit. Interrogatus quo nomine censeretur ne sapientem se diceret. Nam enim illud nomen septem viri sapientes occupauerant. se amatorem sapientie. id est philosophum dixit. *Tullius in li. de officiis* Tauronimitanum iuuenem libidine flagrantem cum audisset pythagoras ad ostium metrias insanire. iussit psalterium canere spondeum. et ita eum ad sanam mentem reuocauit. *Theophrastus contra iouenianum li. primo.* Timeus scribit pythagore filiam virginem choro virginum presuisse et castitatis eas instruxisse doctrinis. *De preceptis et enigmatibus eiusdem. Cap. xxv.*

Hic ego oraculum pro vaticinio et alias ubi sodalicioz mentio fit. reuolue dyalogos tullii. respice omnem oram ytalie. que quondam magna grecia dicebatur. et pythagoricoz dogmatum in asa publicis libris erant cognoscere. Cuius sunt enim illa crisa pauseamata.

Nonne pythagore. In quibus oia breuiter
 eius dogmata continentur. Itaque pythagorici
 sunt ista precepta. fugienda sunt oibus mo-
 dis et abscondenda languor a corpore ipe-
 ritia ab auro. luxuria a ventre. a ciuita-
 te sedicio. a domo discordia. et in coe a
 auctis rebus intemperantia. Pythagorici
 sunt et hec. amicorum oia esse coia et amicum
 seipsum esse alterum. Duorum temporum maxime ha-
 bendam curam mane et vesper. .i. eorum que
 acturi sumus et eorum que gessimus. Post
 diem vitam colendam que sola homines de-
 o proximos facit. Illa que enigmata que
 diligentissime aristoteles in libris suis per-
 sequitur. Statere ne transilias. .i. ne preter-
 gradiare iustitiam. Ignem gladio ne foue-
 as. iratum videlicet et tumidum animam ver-
 bis maledicis ne lateas. coronam mi-
 nime carpendam. .i. leges vrbium seruanda-
 das. cor non comedendum. .i. merorem de auro
 expellendum. Cum profectus fuisset ne rede-
 as. .i. post mortem vitam istam ne desideres.
 Per viam publicam ne ambules. .i. ne
 multorum sequaris errores. Hyrudinem
 in domo non suscipiendam. .i. garrulos
 et verbosos homines sub eodem tecto nobiscum
 non habendos. Oneratis supponendum
 onus. deponentibus non conuandum id est
 ad virtutem incedentibus alacritatem augen-
 da sunt precepta. tradentes se otio reli-
 quendi sunt. Apud grecos primum pythago-
 ras inuenit immortales esse animas et de ali-
 is corporibus transire ad alia. Primum se dicit
 fuisse euforbium. 2° talidem. 3° hermotinum
 quarto pinum. ad extremum pythagoram. et
 post certum tempus curruculos ea que fue-
 rant rursu fieri. Nichil in mundo videri
 nouum. philosophiam meditationem esse mor-
 tis. condie de carere corporis nutrientem animam
 educere libertatem. Marthesiana. meysent.
 id est discipulas reminiscencias esse. Et
 multa alia que plato in libris suis et
 maxime in fedrone timeoque persequitur. **De**
discipulis eiusdem. Cap. xxvi.
Ipsa enim plato post achademiam et
 inuicabiles discipulos seniens mil-
 tum sue deesse doctrine venit ad mag-
 nam greciam. ibique ab archita tarentino
 et timeo locrensi pythagore doctrina e-

ruditer. eleganciam et lepore socantis cum
 huius miscuit disciplinis. **Idem contra iouinum**
 Inutile est crebro videre per que aliqui
 captus es et eorum te experimento committit
 quibus difficultate carereas. Nam et pythago-
 rei huiusmodi frequentiam declinantes in
 solitudine et desertis locis habitare et sue-
 uerant. **Idem super eccliam.** Pythagoricorum
 disciplina est tace per quinquennium. et per
 ea eruditos loqui. **Seneca de beneficiis li. 2°.**
 Pythagorici quidam emerunt a sutore phe-
 tasia. rem non magnam. non parum numeris.
 Post aliquot dies venit ad tabernam reddi-
 turus. Et cum clausam diu pulsaret fuit qui
 dicit. Quid prodis operam tuam. Sutor ille
 quem queris eiectus robustus est. quod nobis
 fortasse molestum est. qui in eternum nos a-
 mittimus. tibi mune. qui scis futurum ut
 renascatur. iocatus in pythagoricum. At phe-
 nis tres aut quatuor denarios non iuita ma-
 nu domum retulit. subinde conuatiens.
 Demum cum reprehendisset hanc suam tractam
 non reddendi voluptatem. intelligens ar-
 risisse sibi illud lucellum rediit ad ean-
 dem tabernam et ait. Ille tibi uiuit. redde
 quod debes. Deinde per clostrum quo se
 primum laxauerat quatuor denarios in
 tabernam inseruit et misit. penas a se
 exigens improbe cupiditatis. ne alieno as-
 sueretur. **Acto.** Pythagoras dicebat animam
 esse armoniam. veram amicitiam. unum explu-
 ribus facere. Unde et pythagorici vades se in
 iuce tyranno dederunt. **Valerius libro v.**
 Damon et phicias pythagore discipuli
 tam fideles in se iuxerunt amicitiam ut cum
 aliam ex hijs dyonisi syracusanus interfi-
 cere vellet. et is tempus ab eo quo priusquam
 periret domum profectus ordinaret res suas
 impetrasset. alter vadere se pro eius reditu
 tyranno dare non dubitauit. Appropin-
 quante autem finita die. nec illo redeunte unum
 quisque stulticie tam temerarium sponso-
 rem dampnabat. ac is nichil se de amici con-
 stancia metue predicabat. Eodem itaque
 momento et hora dyonisi constituta
 qui eam accipat superuenit. Et admira-
 tus tyrannus ambo- rum animam supplicium fidei
 remisit. eosque insuper ut ipsum in societa-
 tem amicitie tertium sodalicium gradum recipere

venit rogavit. Ete vires amicitie mortis
ceptū ingenare. vite dulcedine extingue
crudelitē mansuetate. odiū in amore
uertere. penā bñficio pensare potuerūt.

De regno duorū magorū in p̄side. Cap

Dost cambisen vn̄ **xxvij.**
de septē magis qui psarū regnū
iudicabant regnū obtinuit. **Justin. li. 2.** Cambises quidē per quē
et vidit frēm suū mergim regnatur.
quo sopno extritus nō dubitauit eū
occidē. ad hoc magnū quēdā ex amias
delegit cometē noīe. Interī ip̄e gladi
o suo sponte euaginato in femur gra
uiter vulneratus occubuit. Quo nūdo
accepto magus an̄ famā amissi regē
occupat faan̄. Prostratoq; mergide
cui regnū debebat fr̄z subiecit oropaste.
Erat enī decorus et corpis lineamētis mer
gidi psilis. Que res eo occultior fuit q̄ a
pud psas p̄sona regis sub specie maiesta
tis occultat. Igit̄ magi ad fauorē ppli cō
aliandū tributa et militie vacationē in
trienniu p̄mittūt ut regnū qd̄ fraude
quesierāt. indulgēcie largiātibz cōfirma
rent. Que res suspecta p̄mo hortano no
bili viro et in cōiecturas sagassio fuit.
Itaq; p̄ int̄nūcios querit de filia que int̄
regias pelues erat. an̄ q̄ri filius rex eēt.
Illa nec seip̄az scire ait. nec ex alia posse
cognoscē. q̄a singule sepati redudūtur.
Tūc p̄tractare caput dormienti iubet.
Nam mago illi cambises aures vtras
q̄ presiderat. factus deinde p̄ filiā cer
tior regē sine auribz eē. optimatibz p̄
sarū rem idicat et in ei9 cedē fit con
iunctio. Septē aut̄ conscij fuere hui9
diuinaois qui ex continenti occultato
sub veste ferro ad regiam pergūt et ob
tūis infectis ad magos pueniūt. Q̄
duos de septē infecterūt. Tandē ip̄i cor
ripiūt a plibz. Quorū alterū cobriās.
mediū amplexus. cūctantibz socijs ne
ip̄m pro mago trāssodēt q̄a res obsai
ro loco gerebat vel per suū corp9 addi
ci ferrū mago iussit. Fortuna tñ ita re
gente illo incolumi. magus infectatur.
Actoz hec iustini9. Aliē tñ narrat comet
tor videlicet hoc mō. Post cambisen vn̄

de septē magis qui iudicabant regnū
psarū euereides noīe regnū psarum
obtinuit. ducens pantei filiā cambise in
prore. simulans nō velle se sibi regna
re sed cōseruare regnū mergi fratri cā
bise q̄a puer erat. Hūc tñ mergim cā
bises prius occideat in penetrabilibz tē
pli solo isto enereide conscio ei9 hui9 sacri
fici et parricidij. Cūq; post septē men
ses regni sui morēt̄. enereides substitu
it sibi frēm iuuenē elegantē forma et
viribz dicens hūc eē mergim q̄ri filiū
et cambise frēm. Vn̄ aut̄ de septē ma
gis suspiciens eū mergim nō eē per fili
am deprehendit eū aures non h̄re. qui
cū reliquis magis hoc indicasset i eū
iurauerūt et ip̄m occiderūt. Itaq; duo
frēs illi non per anū apud psas regna
uerūt. **heo9 cōt̄ iouina li. ij.** Subol̄ nar
rat apud psas tria fuisse gnā magorū.
quorū p̄mos qui sūt doctissimi et eloq̄n
tissimi excepta farina et olere nichil
aliud diat in cibo sumit. **Valei9 libro 2.**
p̄se non aspiciūt liberos suos p̄sq; sep
tem ānos t̄pleuerūt. quo puuloz amif
sionē equiore animo sustineant. **Justin9**
ubi sup. De regno darij filij ptapsis.

Ocasio aut̄ magis **Caplin xxvij.**
magna quidē glā recuperati reg
ni p̄ncipū fuit. Sed multo ma
ior in eo q̄ cū regno ambigēt. cōcor
dare int̄ se non potuerūt. Erāt ei v̄tu
te et nobilitate ita pares ut difficilē ex
hys pplō electionē equalitas faceret. Ip̄i
igit̄ viā iuenerūt qua de se iudiciū re
ligioni et fortune cōmittēt. Pactiq; int̄
se sūt ut die statuta oēs equos an̄ regnā
p̄mo mane p̄ducerēt et cui9 equ9 ante
solis ortū hinnitū p̄mū edidisset is rex
eēt. Nam et solē p̄se vnū d̄m eē credūt
et equos eadē deo sacratos ferūt. Erāt
int̄ cōiuratos darij ptapsis filius. cui de
regno sollicito equi custos ait. si ea res
mereret̄ victoria nichil negocij superesse.
Per noctē deinde equū pridie cōstitutam
diē ad eundē locū ducat. ibiq; eque ad
mittit. ratus ex voluptate veneris fu
turū qd̄ euenit. Postera die cū ad statu
tā horā cōuenissent oēs. darij equ9 cog

nito loco ex desiderio scire statim hincitū dedit. et segribz alijs felix auspiciū domino p̄m̄ admisiu. Santa aut̄ modatio cetis fuit ut audito auspicio festi equis desilirent et dariū regē saluta uerūt. Cognatio tñ darij iūta cū p̄statis regibz fuit. et mox in p̄ncipio regni tyri filiā in m̄rimoniū accepit.

Acto. Agit post duos magos q̄rtus a tyro darij filij ytaplis qui et ip̄e fuit vn̄ de septē magis cepit āno q̄nte etatis lxx. m̄di v̄o millesio t̄io. t̄t. plij. et reguit annis xxxvi. **Comestor.**

De familiaritate zorobabel cū dario et solutioe questionis. Cap xxxix.

Hic dario familiaris erat zorobabel filij zalathiel. Cū enī int̄dixisset t̄bises reedificacōez templi ascendit ad eū zorobabel. et per huius darij intuentū t̄ptauit quidē aīm regis mutare sed non potuit. Et tūc p̄suasit dario secrec̄ ut uouēt votū deo isrl̄ q̄ si eū regē faceret restauraret ei⁹ templū et uniuersa vasa dñi que adhuc erāt penes reges psarū remittēt in iherlm. Cū audisset itaqz zorobabel hūc regē fiducialit̄ aggress⁹ est reedificacōe templū. et aggeo et zacharia exhortantibz pplm. qui predicabant dñm eis offensū eo q̄ habitaret in domibz laqueatis. et dom⁹ dñi eēt desolata. Hoc aut̄ signū ire dī dicebāt. q̄ semuabant multū et inferebant parū. P̄ncipes v̄o regis psarū q̄ erāt t̄is flumē indicebant reedificacōe. Cūqz v̄ndissent seniores iuda q̄ deus suus hoc eis precepat. cui nephas ē contradicē placuit utrisqz ut res ad dariū referret. Et ascendit zorobabel cū nūc̄is p̄ncipū ad regē et honorat⁹ est ab eo sup̄ q̄ sp̄auat. Nā in cubiculo regis dormiebat cū alijs duobz cubicularijs. Porro darius rex cenā exhibuit satrapis psarū et prefectis indie et ethiopiē et magistrantibz c̄. xxvij. p̄uicaz. Ea nocte exprofactus noctē duxit insomnē. et p̄posuit questionē custodibz corporis sui. quid de tribz foras vidēt. rege. s. vino et muliere. p̄mittens munera et honorē ei qui sapientia v̄ndēt. In cras

tinū corā satrapis et migratibz accesserūt illi tres. Et ait p̄m̄ regē eē foras orē cetis. Cū enī homo presit cetis aiantibz. rex preest hōi. et ad nutū ei⁹ oīa fiūt. 2⁹ aut̄ pretulit vini fortitudiez q̄a cū homo presit animi fortitudie vinū supat ip̄az animi fortitudiez. Zorobabel vero mulierē fortiorē utroqz asseruit. Nā regibz et eis qui vites plantāt mulieres vitā s̄ferūt et alimonia et ad robur usqz p̄ducūt. et pro mulieribz aīas ponē non timent hōies. Retulit q̄ se vidisse t̄abinā cuiusdā regis alapas regi t̄ponentē. Cūqz illa arripisset regē arripentē. et ea molesta regē molestū. Super hec aut̄ oīa vitatē dixit eē fortiorē que imutabilis est et sempiterna. **De sūmatione templi ex p̄cepto darij. Cap xxx.**

Quoniam oēs iudicaret foras orē oibz eē veritate dixit rex ad zorobabel ut petēs ab eo quicquid vellet. Et postulauit zorobabel templi edificacōe et vasa dñi remitti in iherlm. Et gauisus est rex. nā idipm̄ meminuit se uuisse. Et scripsit per eplām p̄ncipibz suis t̄is flumen ut nullaten⁹ t̄pedirēt iudeos sed de sūptibz regis iuuaret eos. Remisit q̄ vasa dñi per manū zorobabel. Qui reditū faciēns per caldeā cōtribulibz suis regis mandata patefecit. Et ascenderūt multi iherosolimis cū eo. Agit anno 2⁹ darij mense octauo instabant opi. et t̄pleuerūt illud anno octauo darij qui erat xlvi⁹ regni psarū iuxta illud xlvi. ānis edificatū est templū hoc. i. a p̄ma licentia quā dedit tyris redeūdi et reedificandi tēplū usqz ad septimū ānū darij q̄ cōsūmatū est tot anni fluxerūt. Cōuenērūt aut̄ filij isrl̄ ad dedicacōe tēpli. et dedicauerūt illud mense xij. qui apud latinos marcius dicit̄ xxij. die mensis. Hec est 2⁹ templi dedicacō. Et celebrauerūt filij isrl̄ phasē s̄ legem dñi. De archa v̄o quō receperūt eā incertū. Sed si certū est qd̄ epyphani⁹ dixit eā usqz ad iudias diē non egressurā de latibulo petre. certū est q̄ hebrei instar prioris edificauerūt alterā. Nam

inē manubias q̄s tulerūt romani de iudea legūt trāslata. et archa dñi et cā delabrū et mensa. *Eusebi⁹ in cronias.*

De nece hyparti et hippie. Cap. xxxi.

Anno 2º darij filij ptapsis armo-
mus aristogiton hypartū et
hippiā tyrannos interfecerunt.
et leena meretrix amica eorū cū tormē-
tis cogēt ut soanos prodēt linguā suā
mordiat⁹ amputauit. Anno eiusdem
deāo reges rome defecerūt. pulso tar-
quinio supbo. qui ipauerāt ānis cxxl.
siue ut quibusdā placet cxxliij. Pul-
sis aut regibz vix usq; ad xvº lapidem
romani tenebant iperū. Post exac-
tos itaq; reges p̄mū cōsules a bruto eē
reperūt. Deinde tribuni plebis ac dic-
tatores et rursū cōsules rēpublicā
obtinuerūt per annos ferme cccxxij
usq; ad iuliu cēsare qui p̄mū singu-
lare arripuit iperū. *Valer⁹ li. vii.º.*
Brutus ubi cū rege tarquinio auūculo
suo oēm nobilitatis indolē excerpi. in-
terq; ceteros etiā frēm suū qui vegeti-
onis ingenij erat infectū videret. ob-
tusi se eē cordis simulauit. Profectusq;
est delphos cū tarquinij filijs. querētibz
q; illis ab apolline qui ex ipis rome
regnatur⁹ eēt. et accepto r̄sō. q̄ añ oēs
osculū m̄m dedisset brutus. p̄inde ac si
casu lapsus. de industota osculatus est
terrā. *Tull⁹ de amiaia.* Hūc tarquinū
saluet bruti auūculū exulante dixit
se ferūt. tūc p̄mū se intellexisse q̄s
fidios habuisset amicos. quos infidos cū
iā neutris grām inferre posset. *Eusebi⁹
in cronias. De democrito et heraclito*

De tpe de phijs. Cap. xxxij.

Democritus phijs et eraclit⁹ te-
nbrofus. et anaxagoras phijsi-
cus darij hñt. Heschilus q̄ tragediar
scriptor agnoscat. De democrito phijs re-
fere agellius in libro noctū actuar q;
nacione abderites fuit et diuissim⁹. Qui
oē patrimoniu suū relinques suis ciuibz
athenas pfectus est et ibi oculos sibi e-
ruit ut vegetiores cogitacōes haberet
laber⁹ in diat eū oculos sibi eruisse ne
videt bene eē malis ciuibz. *Terullian⁹*

aut diat q; ideo excecavit seipm quia
mulieres sine contūptā aspice non po-
terat. Porro merito sibi oculos eruit.
q; magicas tenebras oculis huānis in-
uerit. Dicit em̄ ysidor⁹ q; artē magiā
multis seculis post zoroastem democri-
tus āpliauit qn̄ ypoctatus medicine dis-
ciplina effloruit. *Seneca in epla septia.*
Democrit⁹ ait. Vn⁹ in pro p̄lo est. et po-
pulus pro vno. *Boeci⁹ in plogo de arte musica*
Ut sese corpis effectus habet ita pulsus
cordis motibz incitant⁹. q̄a democrit⁹
ypoctati medico tradidisse fert⁹. cū eū
q̄i insanū cūctis democriti ciuibz op̄i-
nantibz in custodia medendi causa uise-
ret. *Iactina⁹ in li.º de falsa sapia.* Laudat
democrit⁹ q; agros suos dereliq̄it. eos
q; pascua publica fieri passus sit. Pro-
bare quidē si donasset. Sed nichil sa-
piens sit. q; si ab oibus fiat inutile ac ma-
lū sit. At hec negligentia tolerabilis.
Quid ille qui p̄monuū in nūmos re-
dactū effudit in mare. *Actoz Heraclit⁹*
ut ait aug⁹ dixit oēs deos constae
ex igne sicut pythagoras ex numeris.
ep̄p̄urus ex athomis. Idem ut ait ma-
crobi⁹ dixit aiām eē santillā stellaris
eēncie. fuerūt aut ut testat⁹ idē ma-
crobi⁹ duo heracliti. vn⁹ qui dicit⁹ ephi-
sias. et cognōiat⁹ est heraclit⁹ tenebro-
sus. et alcer qui ponticus appellat⁹ est
qui diat aiāz lucem eē. *Seneca.* Hera-
clit⁹ cui cognomē feat ordnis obscuri-
tas ait. Vnus dies pax oīm est. *Idem*
In idem flumiū bis descendim⁹ et non
descendim⁹. *Thes⁹ cons. ioumāu.*

*Heraclit⁹ cognomento scothionon suda-
tes phi vix intelligūt. Aug⁹ de ciuitate di-
li. vii.º. De anaxagora phijs et heschilo poē.*

Anaxagoras au. *Cap. xxxij.*
dit⁹ fuit anaximenes. Hic re-
vū oīm quas videm⁹ effectore
diuinū aiām sensit et dixit ex infinita
materia que constaret similibz inter
septuaginta rerū oīm quibz suis et p̄ri-
is singula fierent sed aiō faciente diui-
no. *Aristotiles in metha. li. x.º.* Anaxa-
goras dicebat q; homo est mensura o-
niū rerū. *Valer⁹ li. vii.º.* Anaxagoras

interroganti audā quāvis eēt bñs. Ne-
mo inquit ex hijs quos tu felices ex-
istimas. sed eū in illo nūo repies q̄
ex miseris a te constare credit. Non eī
erit ille diuicijs aut honorijs habun-
dans. sed aut exigui vris aut non
ambiciose doctrine fidelis et p̄tinax
cultor. in secessu q̄ in fronte beator.
Idem li. viij. Anaxagoras p̄lon-
gā pegrinacōez pro studio sapie ī pa-
triā reuersus cū possessiones suas deser-
tas videt. non eēm inquit ego saluus
nisi iste perissent. Symon in eplā.
Anaxagora phisicū grauis de filio nū-
aus a disputacōibz non retraxit. **Itē**
valeri. libro q̄to Anaxagoras audita
moite filij. nichil michi ī expectatū nū-
ciat. Ego enī illū ex me natū sciebam
eē mortale. Hanc vocē si quis efficiat
recepit non ignorabit ita liberos esse
procreandos ut meminerit sic mori ne-
minē qui non vixerit. ita nec aliquē
vivē posse qui moritur. non sit. Hora-
tius q̄. puluī cū iouī pontifex edem
edificaret et in solēpnū nūcipacōes
verborz postē tenens mortuū eē filiū
suū audisset. nec manū a poste remo-
uit nec vultū a publica religione ad
pruātū dolorē deflexit ne p̄is magis
q̄ pontificis ptes egisse videt. Aug. de
citate dei. libro xvij. Miror cur anaxa-
goras athenis reus fuis sit. q̄a dixit so-
lem lapadē ardente eē. negans utiqz
deū cū in eadē ciuitate glā floruerit
epytur. vixitqz se tur. non solū solem
vel ullū syderū deū eē non credēs sed
nec iouē vel vllū deoz oīno in mundo
habitare ostendens ad quē preces hoīm
supplicacōesqz pueniant. Boet. li. p̄. de
solacōe. Ex si non legisti anaxagore
socratis venerū. zenonis q̄ tormēta
Acto. Ex hijs patet quo gr̄ie mortis mor-
tuus sit anaxagoras iste et quare. Nā
veneno mortuū est ut testat boet. et ideo
venenū ei datū est tanqz reo mortis ut
ait aug. qz solē dixerat lampadē ardē-
tē. quē athenienses dīm eē credebant.
hic anaxagoras ut dicit aug. successo-
rē habuit archelau qui fuit mgr̄ som-

tis. Qui archelaus de p̄ticulis int̄ se filijs
quibz singula queqz fierēt ita putauit cō-
stare oīa ut eis eā inesse mentē dicit
que corpa eēna. a. illas p̄ticulas cōiunge-
do et dissipando agēt omnia. Heschilus
aut̄ tragediaz scriptor cū mirabili mor-
tuū fuisse legit. Refert enī valeri. li. ij.
qz quadā die in scialia menibz vrbis ī qua
morabat̄ egressus. aprico in loco resedit
sup̄ quē aquila testudinē ferens elusa
capitis splendore. Erat aut̄ capillus va-
cū. proinde atqz lapidē eā illisit ut frac-
ta carne vesteret. Quo vulnē p̄ncipiū
fortioris tragedie extintū est. **Eusebi.**
in conicijs. De strage psarū in bello ma-

thonio. Caplin xxxij.
Huno dary rex bellū in mara-
thone gestū est et ea que de mi-
lita describūt et aristide qui cognōia-
tus est iustus. **Justin. li. ij.** Dary rex
psarū cū filie lanati satraz regis peti-
tas nuptias non obtinuisset bellū ei ī-
tulit. armatisqz septingentis milibz
hoīm sathia ingressus est. Non facientibz
aut̄ sathis pugne p̄tate metuens
ne inrupto ponte histri reditus sibi
int̄cluderetur amissis lxxx milibz hoīm
trepidus refugit. Que iactura habun-
dante multitudine int̄ dāpna nūata
non est. Inde asyā et macedoniā do-
muit. et ionas nauali bello sup̄auit.
Cognito qz athenienses ionibz contra
se auxiliū tulissent oēm ipetū belli
in eos cōuertit. Quo audito atheniē-
ses a lacedemonijs auxiliū peacerūt.
Interi cū viderēt psas quatrīdū reli-
gione teneri. nacta occasione non ex-
pectatis lacedemonijs auxiliū peac-
rūt instructis decem milibz ciuū et
placentibz auxiliarijs mille adūs
secenta milia hostiū in cāpis ma-
rathonijs in preliū egrediūt. Milia
ades dux belli erat et auctor non ex-
pectandi auxiliij. quē tanta fiducia ce-
perat ut plus presidij in celeritate
q̄ in socijs ducet. Tantaqz in pugna
euntibz animoz alacritas fuit ut cū
mille passus int̄ duas acies eēt cita-
to cursu ante iactū sagittarū ad hostē

venerint. Nec audacie eius eventus de-
fuit. Pugnatū est enī tanta virtute ut
hinc viros inde pecudes putares. Victi
ipse in naues fugerūt. ex quibz mulce
suppreffe multe capte. In eo prelio the-
mystodis adolescentis glā emicuit. et
gynegeri militis atheniensis. qui post
prelij inuicias cedes cū fugientes hostes
ad naues egisset onusta nauē dextra
manu tenuit. nec prius dimisit qm a-
mitteret. Qua dimissa. sinistra quoqz
nauē tenuit. qm et ipsa cū amisisset
ad postremū morsu nauē detinuit. Sic
qz nec cedibz fatigat. nec duabz manibz
amissis victus. trūcis ad ultimū ve-
lut rabida fera dentibz dimicauit.

Ducenta milia psarū eoz prelio siue
naustingio ceciderūt. *Eusebius in cronica
de monte valerij filius et de telone syracu-
sano et aristide iusto. Cap. xxxv.*

Anno darij xx. valerij buuti col-
lega adeo paup mortuū est ut
sūptu publico sepeliret. *Valerij
Publius valerij consul romanus plebē
adeo semp dilexit ut mīto publicola
cognōiatus sit. Idem edes suas in me-
dio foro diruit fecit qā nimis excelsē su-
per ceteras apparebat. qntūqz domo in-
ferior tantū glā superior euasit. Eusebius
in cronica Anno darij xxvij. Gelo obti-
nuit syracusas. Valerij li. pmo. Syra-
cusis cū tota gelonis regis stirps eui-
dentissis exhausta dadibz ad vnicā fi-
liā virginē armoniā eēt redacta. et
in eā certatū ab ymiāis ipetus fieret
nūtrix eius equalē illi puellā regio
cultu ornauit et hostiū gladijs sub-
iecit. que cū nec ferro quidē trucidā-
tur cū eēt conditionis edocuit. admi-
rata illi aūm harmonia reuocatos
infectores p fessa que eēt in cede suā
cōuertit. Eusebius in cronica Anno darij
xxxi. aristides cū ignominia eicitur
Arto. Hic de patria legit expulsus eo
qz preter modū iustus eēt. Justinus lib. ij.
De regno xerxis filij darij. Cap. xxxvi.*

Darius aūt decessit relictis mil-
tis filijs et in rego et aū reg-
nū susceptis. ex quibz arche-

menes maximus natu etatis pūlegio
regnū sibi vendicabat. xerxes vō ex si-
bi nascendi felicitate. Nam darius pri-
uato natus ei erat archemenes. ipso
iam rege xerxes. Et dicebat frībz aū
regnū natis pūmonū qd darius tūc
priuatus habuerat iure deberi sibi aū
regnū. Tandē patriū suū ariaferne
iudicē elegerūt. cordi aū. Adeoqz finē
na stencio fuit ut nec victor insultaue-
rit nec victus doluerit. Sed et ipso litis
tpe munera sibi iulcē mittebat. iocū
da qz in se non solū. sed et credula cō-
uiuia habebant. Iudiciū qz ipm sine
arbitris vel sine consilio fuit. Tanto mo-
deratius tūc frēs inter se maxia regna
diuidebat. qm nūc exigua pūmonia
pauit. *Ex cronica. Hic xerxes filij darij
psarū qntus rex cepit anno qntē eta-
tis cētēssio qnto. qūdi vō millesio tūo.
ccclxxvij. et regnauit annis xx. Vale-
rij li. ij. Hic adeo luxuriosus erat ut e-
dicto ei premiū pponeret qui nouū vo-
luptatis genus iuenisset. Justinus lib. ij.
De bello xerxis cont. grecos. et victoria
spartanor. Cap. lxxvij.*

Hic xerxes bellū a pte susceptū
aduersus greciā per qnquēni-
um iustit. Ad ubi pīmū didicit de
maranis rex lacedemonior qui apud
xerxen exulabat amicitia pte post
fugā qz regi post bñficia. ne iopina-
to bello opprimerent. oīa in tabulis
lignicis magistratū descripsit et scip-
tum cera sup inducta terit. Quibus
missis herentibz in questione iuris so-
ror regis leonide filij scribentis iue-
nit erasagz cera consiliū detexit. *Vale-
rij li. pmo. Xerxi lacedemonie iuadēde
consiliū agitanti vinū in patera in-
fusu in sanguinē non semel sed iterū
ac tercio conuersū est. Qua de re mo-
nitus est ab incepto desiste. Idē in li. ij.
Xerxes grecie bellū indicturus cōuo-
catis aspe pncipibz. ne videret meo iquit-
tā usus consilio vos straxi. Ceterū me-
mētote parendū vobis magis eēt qz sua-
dendū. Seneca li. de bñficijs. Cū bellum
grecie indicet xerxes aūm tumentem*

oblitiūq; q̄ caducis confidēt nemo nō
 ipulit. Cūq; multa vndiq; iactarent
 demaratus lacedemoniū solus dixit. ip̄
 sã illã que sibi placet multitudinē in
 digestã et grauē metuendã eē ducentã.
 Non eã vires h̄re sed pond⁹ in modica
 nūq; regi posse nec diu durare q̄q; d̄re
 q̄ nō potest. **Orosius.** Habuit igitur
 xerxes in exercitu septingenta milia ar
 matorū de regno et cēt milia de auxili
 atoribz. rostratas naues mille et cōne
 rarias tria milia. Aduersus tantū ex
 ercitu leonida rex sparthanorū cū quatuor
 cēt milibz armatorū in angustijs tri
 mopilarū obstetit. triduoq; continuo
 non duorū pugna sed vni⁹ ppli cedes
 fuit. **Quarta die cū videt leonida hostē**
vndiq; arcūfundi. socios hortat ut se ad
ipsa meliora referent. Ip̄e cū sexcentis
tr̄m viris sexcentorū milium castra ir
rūpit. p̄se quoq; ip̄i adiuuat sparta
nos mutuis cedibz suis. Preliū a p̄n
cipio noctis in maiore p̄te diei tractū
est. Postremo spartani vincendo fati
gati mortui int̄ mortuos ceciderūt.
Ad suos dixerat ante ille clarissim⁹ lace
demoniorū dux leonida illa famosissima
incantamenta. Prandete inquit tanq̄
apud inferos cenaturi. Justin⁹ li. 2.
Interi xerxes mittit quatuor milia arma
torū delphos ad templū spoliandū. q̄ oēs
ymbribz et fulmibz deleti sūt. Porro i
ijao belli consulentibz spartanis apol
linē delphicū r̄nsū fuerat aut regi spar
tanorū aut vbi cedendū. De nauali p̄
lio cont̄ grecos et fuga persarū. Capl.
Xerxes aut̄ duobz vul
 neribz in prelio acceptis naua
 le certamen expiri statuit. Ad
 uentante aut̄ perse consulentibz athe
 niensibz oraculū delphicū r̄nsū fuerat
 ut salutē muris ligneis tuerēt. Quod
 thenustodes dux nauium presidū inter
 pretas p̄suasit atheiēnsibz socios vrbibz
 ut naues edificarent. probatoq; consilio
 coniuges et liberos cū pretiosiss̄ rebz adi
 tis insulis relicta vrbe demandat. Ita
 q; xerxes thespidas et plateas et athe
 nas vacuas hōibz incendit. Et qm̄ ferro

in hoies non potat igne in edificia tras
 sat. Conferto aut̄ nauali prelio ip̄e in
 litore spectator pugne residet. archemudo
 ra aut̄ vel sicut alibi legit̄ archemusia
 regina alicarnasi. que xerxi in auxiliū
 venerat int̄ p̄mos duces acerrime pug
 nabat. Et cū eēt anteps pugna. yones
 iuxta preceptū thenustodis se paulatī
 certamini subtrahē ceperūt. Quorū defec
 tio et aiōs ceterorū fregit. et p̄sas iam du
 dū fugā circūspicientes apte fugē p̄sua
 sit. In qua fuga multe naues merse
 multe capte sūt. Plures aut̄ seuitiã
 regis timentes domos dilabūt. Iusto
 consilio regis exercitus mardonio tradit̄.
 Ip̄e cū paucis abidū ubi pontē cōserue
 rat p̄fiasat. Sed cū pontē hybernis tē
 pestantibz solutū offendisset. piscatoria
 scassa trepid⁹ transit. Talis fuit fuga re
 gis cui⁹ tã terribilis fuerat aduentus.
 Hanc ei⁹ fugā pulchre significauit mō
 struos⁹ ille ptus eque que in ei⁹ exercitu
 vulpē pepererat. **Orosi⁹ libro 2.** pedestres
 quoq; copie que duabz cōmissis fuerant
 labore fame ac metu distabuerūt. et cū
 descende morbo tanta pestis. tantaq; se
 ditas mouentiū exorta est ut vie cōde
 tibz replerent. Dire eadē alites atq; ip̄o
 be bestie escarū illecebris sollicitate mo
 ribūdū sequebant̄ exercitū. Mardonius
 olympiū grecie oppidū expugnauit. a
 thenienses aut̄ varia sollicitatōe ad
 dūce in spem pacis aggressus est. Quo
 rū ut vidit inexpugnabile libertate
 incensa vrbis p̄te quã edificauit oēm
 belli apparatū in boeciã adducit. Illuc
 quoq; cū centū milia grecorū inseruiti
 sūt. Et cōmissis sine mora prelio deletis
 ei⁹ copijs ip̄m fugē cōpulerūt. Castra
 regis opibz referta ceperūt. non paruo
 quidē antique industrie dāpno. Nam
 post hui⁹ prede diuisionē aurū p̄sua
 p̄ma grece vitutis corruptio fuit. **Senec**
in ubi sup. Ita cū circa xersem et ei⁹ ex
 ercitu ea que demaratus predixerat acci
 dissent. xerxes tam pudore q̄ dāpno mi
 serior demarato gratias egit q̄ solus
 sibi v̄m dixisset et p̄misit petē quod
 vellet. **Pecijt ille ut sardis maximã**

ciuitate aspe curru vectus intraret rec-
tā capite tyarā gerens id solū datum
regibz. Dignus fuerat premio anq̄ pe-
teret. Sed q̄ miserabilis gens in qua nō
erat qui v̄m dicēs regi. nisi qui non dice-
bat sibi. **Justin⁹ li. 2. De p̄ncipatu the-
mistodis in greca. Caplin xxxix.**

Qonfecto autē bello cū de p̄ncipis ci-
uitatū ageret. oīm iudicio atheni-
ensū virtus cetis prelata est. Intē-
duces q̄ themistodes p̄ncipis ciuitatū testi-
monio iudicat⁹ glāz p̄ncipis sue auxit. Hui⁹
autē themistodis adolescenda tot vicis i-
p̄ncipio subdita fuit. ut eū p̄ abdicauit.
m̄ q̄ suspendio vitā finierit. Hic est the-
mistodes qui cū eū quidā cōsuleret de filia
sua. vitū eā paup̄i sed ornato. an locu-
pleti parū pbato collocaret. r̄ndit. Ma-
lo vitū pecunia q̄ pecunia viro indige-
re. Idem theatrū petens cū interrogaretur
cui⁹ vox auditu illi futū eēt gratissima
r̄ndit. a quo artes mee optie tanentur.
Actor. Ex quo intelligit eū valde cupidū
glē fuisse. Hic tandē themistodes exul
ut legi a psay rege xerse suscept⁹. cum
eū videt bellū inferre atheniensibz. ne
aut destitueret bene de se meritū. aut op-
pugnaret p̄ncipis suā magnē haurit
tanti sanguine morit⁹. **Valer⁹ li. vi.**
Pigeet themistodis adolescenciā attingē
sue p̄ncipis aspiciā abdicatiois ingentē
notā. siue m̄ q̄ suspendio finire vitā.
p̄pter filij turpitudinē cernā cū oīm
postea. gray sanguis clarissim⁹ exti-
terit mediūq̄ europē et asyē vel spei vl
despaciōis pignus fuit. Hec enī salu-
tis sue patronū habuit. illa victorie
vadē assūpsit. **Idem li. viii.** Q̄ industri⁹
themistodes qui maxiaz verū cum dis-
tent⁹. oīm tñ ciuū suoz noīa cōprehē-
dit. per que sumā iquitatē p̄ncipis pull⁹
ad xersē que paulo ante vicerat cōfu-
gē coactus. p̄ncipis in ei⁹ consp̄ci veni-
ret sermone p̄ncipis se assuefecit. Cui⁹ vt
usq̄ industrie laudē duo reges p̄ncipis sūt.
cyrus oīm suoz noīa mytridates xxij
geniū que sub regno illis erant liguas
distendo. **Tull⁹ in libro de ami.** Quis da-
rior in greca themistode q̄s potentior

Qui cū ipator bello p̄ncipis greca serui-
tute liberasset. p̄pter iudiciā in exiliū
expulsus eēt. ingrata patrie iuriam
non tulit quā ferre debuit. sed fecit id
q̄d xx ante anis apud nos fecerat cori-
lian⁹. Hys adiutor contra p̄ncipis conuic-
tus est nenio. Itaq̄ morte sibi uterq̄ as-
ciuit. **Idē li. 3. de amiana.** Themistodes
post victoriā ei⁹ belli q̄d cū p̄ncipis fuit. dix-
it in concione se h̄re cōsiliū republice salu-
tare sed id sari non opus eēt. Postulauitq̄
ut aliquē p̄ncipis daret cū cōicaret. Datus
est aristides. Hic ille classe lacedemo-
niōz que subducta erat ad ḡtheū clam-
mendi posse dixit. Quo facto frangi opes
lacedemoniōz n̄cē eēt. Ad aristides cū au-
disset in concione magna expectaone
venit. Dixitq̄ putile eēt cōsiliū q̄d themis-
todes afferret. sed m̄ncē honestū. Itaq̄
athenienses q̄d honestū non eēt id ne-
utile quidē putauerūt. totāq̄ eā rem
quā ne audierant. auctore aristide repu-
diauerūt. Meli⁹ h̄y q̄ nos qui piratas
imunes soacos vectigales habem⁹. **De
pindaro et sophode et euripide poetis**

Empibz xerxis Caplin xl.
Qpindarus. sophodes et euripides
daruerūt. **Actor.** Pindarū h̄c
poetā dicit solinus alexandriū aminte-
filij donis liberalissis tenuisse. Qui a-
lexander adeo diues fuit. ut apud helidē
apollini delphico statuas aureas dono
mitteret. Idem dicit pindarū e cōiuij lo-
co a castore et polluce inspectantibz cete-
ris cōiuiis vocatū. et mox eo egresso
sup ceteros remanētes tridiniū collap-
sū. **Valer⁹ libro ix.** Pindarus cū in
gymnasio sup gremiū pueri quo vnice
delectabat capite posito q̄eti se dedisset.
placidū finē accepit. neq̄ enī p̄ncipis de-
cessisse cognit⁹ est. q̄ cū gymnasiar-
cho claude iam eū locū volente neq̄q̄
exataret. **Tull⁹ libro de senectute.**
Sophodes etate iam senior cū ab eo iā
quidā querēt an etiā nūc rebus vene-
reis uteret. Dic meliora inq̄. libenter
enī veneris istinc. tanq̄ ex aliq̄ furio-
sa dñacōe p̄ncipis fugi. **Idē libro ix.** Sophodes
iam senex tragedia quidā in certamine

Sophodes etate iā senior. et ad sumā senectutē
tragedias fecit. **Valer⁹ li. 2.**

miserat. Cuius suspensus anapitus certa
minis exprimeret suam. audiuit se vna
sua viasse et me gaudio exprimit.

Acto. Solin⁹ narrat qd cu lisander la
cedemoni⁹ athenas obsideret ubi sopho
dis tragi⁹ inhumanu corpus iacebat.
liber pater duce⁹ monuit per quiete ut
sepeliri delicias suas sinet. Nec prius
hoc more destitit qd lisander cognito qd
obisset et quid a numine posceret. indu
cias bello daret usq; du congrue supre
mus talib; exequie ducens. **Woc⁹ de iso
la⁹ li. 3°.** Euripidis probo suam qui ca
rente libidinis infortunio dicit ee felice.
Valeri⁹ li. nono. Cu euripides a cona regis
archelai domu rediret a canib; dilacit⁹
est. Crudelitas fati ingenio tanto non
debita. **Acto.** Idem archelaus ut ait
solin⁹ adeo dilexit euripide. ut ei summa
filioz committet. Qui audita ei morte tri
ne suu totondit. Qd seneca dicit eu seaf
se metu repentine edipsis solis. **Eusebi⁹
in cronias** Eo qd tpe horodotus hystoriaz
scriptor agnoscat. Rome virgo vestalis
symia deprehensa in stupro viua defos
sa est. **Justin⁹ li. 3°.** De nece xerxis et reg
no artaxerxis et arthabani **Caplin xli**

Xerxes aut terror antea genau.
bello in greca infelicit gesto ead
suis ceptu ee cepit. Et deficiete
regis cotidie maestate arthaban⁹ pre
fectus ei in spem regni adductus cu ro
bustissis septē filijs aula regis ingress⁹
vespi. que illi iure amicitie semp pate
bat. rege trucidato filios ei dolo aggre
dit. Dixitq; artaxerxi puerulo regē
a dario frē suo infectu. Et sic ipulit
eu in nece frīs innocētis qui dormiens
iuentus qd sopnu finget interfect⁹ est
Cu ergo arthaban⁹ solu illu de regis
filijs sup esse videt. metuetq; de regno
certamina pnapu. assupsit in societa
te consili; bactabasi. Qd pnti statu con
tent⁹ rem prodidit artaxerxi. quō pz
et frater occisi sint. Quib; cognitis ar
taxerxes verens num filioz arthaba
ni. in posteru die patu ee exatu ar
matu iubet qd recognitur⁹ et num mi
litu et in armis industria singuloz.

Cuq; int ceteros tpe arthaban⁹ armati
assisteret rex simulat se breuore lonu hie
et iubet arthabanu secu comutare. Eru
entē se ac nudatu gladio trahit et filios
eos corripit iubet. Et sic adolescens egre
gius et cede prius vindicauit et se ab in
sidijs libauit. **Ex cronias** Igit regit ar
thaban⁹ psaru sext⁹ mensib; vij. Post huc
vij⁹ artaxerxes qui longiman⁹ cognōia
bat cepit ano ante etatis cxxv. mudi vo
millesis tao. cu⁹ xvij. et regit⁹ annis xl.

Justin⁹ ubi sup. De pides et sophode duab;

Hathemensib;. **Caplin xliij.**
Iis tpeib; duces eligunt athenis
pides et sophodes scriptor trage
diaru cont thebanos et lacedemonios.
Cuq; lacedemoni⁹ agros atheniensiu
postularent. agros pidis intactos relique
runt spantes se acquirere illi posse. aut p
tulu ex iuidia. aut ex suspitione p diano
nis infamia. Qd pides ante pspiciens
et futurū p dno p ducerat et ad iuidie de
dinandu impetu agros ipos dono rei
publice dederat. **Valeri⁹ li. viij.** Pides sb
anaxagora preceptore sumo studio in
struct⁹ egit athenas et versauit arbitro
suo. Cuq; aduersus volutate ppli loaret.
iocunda nichilomin⁹ et popularis ei
vor erat ita qd vetis comedie maledica
lingua qmuis potencia vixi pstringe cu
piebat. tu in labijs ei melle dulciorē le
pore futebat habitare et in animis eoz
qui illu audierat qd aculeos quosda reli
qui p dicitabat. Quid eni int p dicitatu
et p dē infuit nisi qd ille armati hie si
ne armis tyranide gessit. **Tulliu⁹ in libro
de officijs.** Cu pides et sophodes ad collo
quendu de sultuaoib; publicis simul co
sedissent et casu pulcher adolescens tasi
ret ait sophodes. O p dē pulchrū puez.
Rudit pides. pretore decet. non solu ma
nu et lingua sed et oculos habe tinetes
Somestor Eo tpe natus est socrates. Iapis
hns forma caprina in egeu mare de
celo cecidit. **De esdras ppheta et gestis ei.**

Eo tpe esdras **Caplin xliij.**
aaronita lege suacensa a calde
is repauit nouos quoq; littareu
apices excogitauit qui faaliores ad scri

bendū fierent et ad p̄nūciandū. et p̄pte
 rea velox scriba dictus est. addidit etiā
 quedā suo sicut titulos psalmorū et pl̄a
 que legunt̄ in pentateuco. Sic quoq; ve
 ribile est quedā que sup̄flua intellexit
 ip̄m subtraxisse. Tradit̄ etiā quidam
 modū scribendi a dextra in sinistra eū
 iudeis tradidisse cū prius ad modū ann
 cū scriptitaret. Unde et scripta exanatio
 solet dici. Scribebant enī a sinistro cornu
 in dexterū et a dextro redeundo scribebāt
 in sinistra. forte per illū modū scriben
 di prefigurauit spūs scūs idip̄m quod
 modo significat̄ in missa per trāslacioē
 libri de dextra in sinistra. Porro esdras i
 uenit gr̄as in oculis artaxerxis et pe
 cijt ab eo licentiā ascendendi in iheru
 solim in lege quā repauerat p̄lm̄ suū eru
 dit. Dedit ergo ei rex licentiā redeundi
 et tradidit epistolā ad p̄ncipes suos trās
 flumen et ad custodes arche publice ut
 traderēt esdre uctaria. Ministros vō tem
 pli ab oī vectigali tributo et annone ab
 soluit. Dedit etiā esdre p̄tate amouendi
 et constituendi iudices et presides trās flu
 men s̄m sapiaz suā et puniendi contu
 maces. Et fuerūt cū eo mille dā et ve
 nerūt in iheru mense q̄nto. et silueūt
 tribz diebz. Q̄nto die obtulerūt in domo
 dñi que secū tulerāt. Tūc adiurauit es
 dras sacerdotes p̄ncipes et leuitas ut p̄ice
 rent vniuersas vxores alienigenas et
 eos qui de hys nati erant. **Glosa sup̄ ma
 lachias.** Nam vxores sui gn̄is reuersi de ba
 bilonia tā p̄ncipes et sacerdotes q̄ reli
 quos p̄lius que paupertate et labore vie
 infirmitate vel deformitate cōtraxerūt
 crederant. et filiabz alienigenarū etate e
 rate vel diuicijs florentibz se copulauant.
 Unde sicut esdras p̄tores corrupuit. sic et
 malachias eos puocauit ut eiectis alie
 nigenis antiquas vxores reciperent. **Euse
 bius in conu. De empedocle et p̄menide
 philosophis. Cap̄ xliii.**
Eo tpe empedocles et p̄menides
 philosophi agnoscat̄. **Boetius in
 prologo de arte musica.** Empedocles cū ei
 hospite gladio quidā furibundus iuadet
 q̄ ei ille p̄ez accusacione dāpnasset in

flexisse dicit̄ modū canendi. et ita adoles
 centis iracundiā tēparasse. **Aristoteles 7 li de
 vegetabi.** Tria sūt ut ait empedocles in
 tota rerū varietate p̄cipua. s. nobilis af
 fluende cōtēptus. sicut felicitatis appetit̄.
 mentis illustracio. Quorū p̄mo nichil ho
 nestius 2º nichil felicius. 3º nichil ad ambo
 rū adeptione efficacius. **Idē in metha. li. 2.**
 Empedocles fingit q̄ lis est causa corrup
 ciois et p̄ncipiū ei. et estiauit q̄ oīa ge
 nerat ista lis p̄ter unū. Et q̄ oīa p̄ter
 deū ab ista facta sūt. fingit enī q̄ ex lite
 est ḡnacio oīm que fuerūt uel sūt uel e
 rūt. et quia si lis non eēt in rebz oīa es
 sent unū. Sed lis cū sit in rebz disp̄git
 eas et non sinit quiescē. Fingit etiā q̄ a
 micicia est causa p̄t̄ quā oīa sūt unū.
Barnardus siluestis. Querenti empedocles
 cur uiuēt. inquit ut astra aspiciā. celū
 subtrahē nullus ero. **Actoz.** Hic est empe
 docles qui sic deū legit̄ descripsisse. Des
 inquit est spera cui⁹ centrū est ubiq; et
 arcūferencia nūsq;. Hic totū sese athene
 is incendijs dedit. et ut refert lactancius
 mortē sibi intulit eo q̄ eternas eē aiās
 suspicabat. Dicit tñ macrobius eū dixisse
 aiās sanguis eē. In qua sn̄a fuit et e
 richias. De p̄menide autē legit̄ q̄ ut in
 pe caucasi logica iuenerit. **Eusebius in conu.**
**De decem uiris rome scribendis legibus
 deputatis et de appio dauidio. Cap̄ xlv.**
Eo tpe s. anno xliijº artaxerxis
 cxiijº ab urbe condita decē uiri
 creati post annū eiecti sūt. p̄t̄
 appiū dauidiū qui verginiū cui⁹dā filiā
 cōtē latinos in algedo militantes vo
 luit abducē. **Actoz.** Noīa autē ip̄oz decē
 viroz ponit ysidorus in libro q̄nto. cā p̄mo
 dicens. Numa p̄pilius qui romulo suc
 cessit p̄m̄ leges romanis edidit. Deinde
 cū p̄lius sediciosos magistratū ferre non
 posset decē viros legibz scribendis decreuit
 qui leges ex libris solonis in latinū ser
 monē trāslatas xij tabulis exposuerūt.
 Fuerūt autē hij. appius dauidus. gemius
 veterius iulius manilius. sulpius sextus. cu
 racius. romilius. postumius. **Orosius li. ii.**
 potestas decē uiris tradita constituen
 darū legū atticarū gr̄a magnā p̄uacē

reipublice iuerit. Nam p̄m̄ ex decē uiris
 cedentib; cetis solus ap̄ius claudij conti-
 nuauit sibi impiū. statimq; aliorū cōiura-
 tio subsequuta est. ut more cōcepto quo in
 signe ip̄erij penes unū. p̄t̄is aut̄ cōis
 erant. oēs oīa p̄p̄ijs libidinib; agitaret.
 Itaq; inē cetā que insolentissimē aut̄ pre-
 sumebāt. repenti singuli cū duodenis fas-
 tib; cetisq; ip̄atoris insignib; p̄cesserūt.
 et nouo ip̄robe ordiacionis incepto oblit-
 terata religione consiliū emicuit agnē
 tyrannorū. Duab; tabulis legū ad decem
 additis agentes insolentissimo fastu. p̄-
 ma die qua deponē magistratū mos erat.
 cū hysdē insignib; p̄cesserūt. **Marinā**
 etiā ap̄ij claudij auerit libido iuidiā.
 qui ut uirgini stuprū inferret p̄us ser-
 uitudinis causā intulit. **Quōbrē** adactū
 uirginiū pater dolore libertatis et pudore
 dedecoris protractā ad seruitutē filiā
 in consp̄u p̄li p̄ius parricida. p̄strauit.
 Qua p̄lius n̄c̄itatis atrocitate p̄motus
 et p̄uilo libertatis admonitū. montē quē
 tūm occupauit armatū. Nec tueri liber-
 tatē armis destitit. nisi postq; se iura-
 torū cōspiratio ip̄is q; honorib; abdicauit.
Valerius uirginiū filiā suā in medio fo-
 ro occidit. malens eē occisor uirgīs qm̄
 corrupte p̄r. **Eusebius** in **chronicis** Romani
 aut̄ per legatos ab atheniensib; iura-
 petierūt. ex quib; xij tabule cōscripte sūt.
 Hoc quoq; tpe zeno et eruditus tenebro-
 sus agnoscaūt. anaxagoras moriūt. aris-
 tarch; tragediograph; agnoscaūt. **Chatin**
 et plato trage comediarū scriptores. dra-
 tes q; comicus. et bacalides iuricus danti
 habent. **Comestor** **De neemias et reedi-**
ficacōe muroz ihrlm. Caplm̄ xlvi.
In anno xx^o regis artaxerxis erat
 p̄uerna regis neemias de filijs
 captiuitatis. qui dū eēt in suis
 castro audiuit p̄grinos hebraice loque-
 tes. et accedēs sasatatus est ab eis de statu
 iudee et ihrlm. et accepit ab eis urbē eē
 sine muris et h̄itare in ea p̄lm̄ dei in
 afflictione. Nā per diē sustinebāt ip̄erū
 hostiū. et noctib; intrabāt latrūculi et
 plateas implebant cadauerib; occisorū.
 Et fleuit neemias et cibū desiderabile

non comedit nocte et die clamans ad do-
 minū. Sasatata tristitie causa rex tpe
 reuertendi sibi constituto dedit ei eplam
 ad p̄ncipes tr̄is flumen. in q̄ mandauit
 de honore exhibendo neemie tanq; dua
 et legato misso de latē ei; et de ip̄endys
 uirib; reedificande. Et misit cū eo p̄ncipes
 militū et equites. et tr̄sitū faciens per
 babiloniā multos de filijs captiuitatis
 seā reduxit et uenit in ihrlm xxv^o ano
 regni artaxerxis secūdu iosephū. Porro
 in ihrlm sum; erant sacerdos elyaphat
 filius elyachim. Et siluit neemias trib;
 dieb; et nocte cōsurgens cū paucas cir-
 cubat ruinas muroz. cōsiderās qualē
 reedificari possent. q̄ta die locut; est ad
 multitudinē. Venite et edificem; et non
 sim; ultra in obprobriū gentib;. Et cōsu-
 matū est opus per annos duos et quatuor
 menses licet in multa angustia et plu-
 rib; ip̄edimētis. Primo eī finitime naci-
 ones in manu forti aggrediebant; eos.
 Neemias uō mediā p̄tē p̄li armatā
 statuit extra ciuitatē ut sustinerent
 ip̄etus aggredienciū. Alia uō mediā
 p̄s edificabāt una manu ponentes la-
 pidē et altera gladiū tenentes. Porro
 2° iteruenit ip̄edimentū. Orta est eī
 fames in t̄ra et obligauit se p̄lius debi-
 tis sub usuris. Sed et agros et vineas
 et oliueta uendē cōpulsū sūt. tandē filios
 et filias. Pret̄ea 3° h̄uit ip̄edimentū
 q; p̄ncipes tr̄is flumen qui uidebant; ei
 corrupēt; munerib; quosdā seniorū qui
 erant in ihrlm ut eū morti traderent
 uel proderent. Ad cū nequirit; varijs eū
 terrebant rumorib; ut sic ab ope cessa-
 ret. Cūq; multa fingēt in h̄uc modū
 non p̄ualuerūt q̄a man; dñi erant cū
 eo. Postq; aut̄ edificat; est mur; q̄a uiri
 erant habitantes in ihrlm precepit ut
 clauderent; porte ante solis occasū nec
 aperiret; an̄ solis calore. **De lōne legis**
in festo scenophegie. Caplm̄. xlviij.
Quinq; iminēt mensis septim;
 qui fere totus apud eos solēpnus
 est. cōuenerūt in ihrlm quasi
 uir un;. Et accepit neemias q; non ha-
 bebant ignē de sublimi. Traditūq; est ei

a senioribus qui iheremias in diebus captiuitatis absconderat stipites altaris et prunas in inferioribus terre in valle iosophat. Cum venissent ad locum eruderauerunt puteum et iuenerunt stipites et prunas et aquam crassam. et tollentes eas super struem lignorum et hostias que erant super altare piecerunt et erupit ignis. Et orabant sacerdotes ionatha inchoante et ceteris ridentibus. Neemias quoque spale edidit orationem. Porro prima die scenophagiarum dixerunt esdras ut afferret librum legis et legeret coram populo. Sed et esdras super gradum ligneum iuxta portam aquarum. id est portam atrij. secus quam erant luteri et legit de mane usque ad mediam diem. leuite vero xij silentium faciebant in populo. Fleuit autem omnis populus. Et dixit ad eos esdras. Nolite contristari quia sanctus dies domini est. Cumque redissent in die 2°. mandante esdra egressi sunt et tulerunt frondes arborum. Et fecerunt sibi tabernaculum in atrijs et domatibus suis. et in atrijs domus dei quod non fecerant a diebus ioseph filij nuni. Et obseruatum est deinceps in israhel. Die vero octaua fecerunt collam iuxta ritum ad oleum et panes. propositioem et ligna et sacrificia. Post hec iuxta legem sepauerunt alienigenas ab ecclesia. et in emundatione sui statuerunt in crastinum generale ieiunium ut affligerent animas suas homines et iumenta usque ad pueros septuages. Et conuenerunt octies ad audiendum legem. quater in die et quater in nocte et lectione terminata prosternebat populus ad orandum et fiebant preces super eum et tandem benedictio sacerdotalis. Ex hijs ut dicit beda ecclesia traxit exemplum. Nam octies uenimus ad ecclesiam et si non perit eo modo quo illi. Semel enim in nocte surgimus ad nocturnos super illud. Media nocte surgebam ad confitendum tibi. In die vero septuages psallimus super illud. Septuages in die laudem dixi tibi. Singulis autem horis legitur lectio quam capitulum dicitur. post quam prosternunt ad preces in diebus pfectis et subdit oratio pro benedictione. **De muri dedicatione. Cap. xlvij.**

Duro uidentis neemias uide fere uacua habitantibus rogauit optumates ut habitarent in iherusalem et bene

dixit eis qui se sponte obtulerunt. Reliqua uero multitudo misit sorte et decimum caput super quem sorte cecidit fecit habitare in iherusalem. Post aliquod tempus congregati sunt in iherusalem ad dedicationem muri. Et ascenderunt sacerdotes et leuite cantoresque cum musicis. et psallentes incedebant per muros. Esdras uero precebat. neemias uero et optimates cum eo super alteram partem muri incedebant psallentes. Reliqua uero multitudo sequebatur eos super terram et deducebant choros. His impletis rediit neemias ad regem anno xxxij^o regni sui. Et mortuus est esdras in senectute ueneranda et cum multa liberalitate sepultus est in iherusalem. Hunc quidam hebreorum autumant fuisse malachiam. sed malachias post regis sui captiuitatis natus est in iudea in sophis. Que quia uite optime fuit et aspectu decorus populus appellauit malachi. id est angelum. Tradunt etiam quod que prophetice dicebat eadem die angelus dei. apparens iterabat. **Acto. De spe resurrectionis et glorie celestis que reuelata est esdre. Cap. xlix.**

Dixerunt uero autem liberos esdre primus et 2° qui uulgati sunt apud nos extant etiam tres alij. scilicet 3° et 4° et 5° nomine eiusdem intitulati sed in apocrypha reputati. Ex quibus tamen quia ueteres auctores uident nonnulla supersisse testimonia pauca huiusmodi excerpti. **Ex 3° libro esdre.** Ego uobis in esra manna dedi aquam de petra. produxi. et propter estus folijs arborum uos teri. Noluistis me audire. transferam me ad gentes alias et dabo eis nomen meum. Rogavi uos ut pater filios. et ut mater filias. ut uos collegi ut gallina filios suos sub alas. Dies festos uos et arcuationes carnis repudiari. Genacio eorum dissipat in gentes. annuam populo meo quam dabo eis regnum iherusalem quod daturus eram israhel. et assumam in gloriam eorum et dabo eis tabernacula eterna que prepaauerunt illis. Resuscitabo mortuos de locis suis. quam cognoui nomen meum in illis. Noli timere mater filiorum quia te elegi et parauit tibi arbores xij. grauatas uariis fructibus. et totidem fontes fluentes lac et mel. et montes imensos septem habentes rosam et liliu. in quibus gaudio replebo filios tuos. Orphanum tuere. nudum vesti.

debile cum. Claudū vide noli. mortuum
sepeli. et dabo tibi p̄mā sessionē in resur-
rectione mea. Alij plorabū et tristes erūt
tu autē hilaris et copiosa. Man⁹ mee re-
gent te ne filij tui gehēnā videant. fi-
lios tuos dormiētes mēorare. qm̄ edu-
cavi eos de latibulis terre. et nūq̄ tū
illis faciā q̄a misericors sū. **E**go es-
dras accepi preceptū a dño in monte
oreb ut irem ad isrl. ad quos tū veniē
reprobauerūt me et respuerūt manda-
tū dñi. Ideoq̄ vobis dico gentes que in-
telligitis exp̄tate pastore v̄m. requiem
eternitatis dabit vobis qm̄ in proxio
est ille qui in fine sc̄i adueniet. Parati
estote ad p̄renia regni. q̄a lux p̄petua
lucebit vobis per eternitates t̄pm. Fu-
gite vmbra sc̄i hui⁹. accipite iocundi-
tate gl̄e v̄e. Ego testor saluatore meū.
cōmendatū dñi accipite. et iocūdamini
gr̄is agentes ei. qui vos ad celestia reg-
na vocauit. Surgite instate et videte nu-
merū signatorū in cōuiuio dñi. qui se de
vmbra sc̄i t̄stulerūt et splendidas tu-
nicas a dño acceperūt. Recape syon tu-
merū tuū et conclude candidos tuos qui
legē dñi p̄pleuerūt. filioz tuoz quos op-
tabas plenus est nūs. **E**go esdras vi-
di in monte syon turbā magnā quā di-
numerare non potui. Et omnes cātias
collaudabant dñm. et in medio eozū e-
rat iuuenis statura celsus eminentior
onūbz illis et singulis eoz capitibz ipo-
nebat coronas. Tūc interrogauī angelū.
Dñe qui sūt hī. Et r̄ndit. Hī sūt q̄ mor-
tale tunicā depo suerūt et immortalē sup-
ferūt. Confessi sūt nomen dñi. mō coro-
nant et accipiūt palmas. Et dixi. Ille
iuuenis quis est qui eis coronas ipo-
nit et palmas in man⁹ tradit. Qui r̄ndit.
Ip̄e est filius dei. quē in sc̄l̄m c̄fessi sūt.

**Et li. iij. Querela esdre de afflictioe ho-
noz et multitudine maloz. Caplin**

Anno xxx^o ruine ciuitatis. l.
erā in babilone conturbat⁹ su-
per cubili meo recubens q̄a vidi
deseracionē syon et habundantiā eoz qui
habitant in babilone. Et cepi loqui ad
altissimū verba timorata et dixi. Dñe

tu plantasti terrā solus et ip̄eris p̄lis
Dereliquerūt te qui h̄itant in p̄lim faciē-
tes sicut adam. et tradidisti ciuitatem in
man⁹ inimicorū. Et dixi tūc in corde meo.
Nūquid meliora faciūt qui h̄itant in
babilone et p̄ hoc dñabunt syon. Cūq̄
venissē huc vidi ip̄ietates quaz nō est
nūs. et qm̄ pepisti ip̄ie agentibz. et p̄-
didisti p̄lim tuū. Que enī gens alia cog-
nouit te preter isrl. Hoies quidē p̄ no-
mina iuuenes seruasse mandata tua.
gentes autē non iuuenes. Et r̄ndit an-
gelus ad me missus cu nomen v̄iel.
Excedens excessit cor tuū in hoc sc̄o et
cōprehendē cogitat viā altissimi. Tu
que tua sūt cogita. Et dixi. Quid p̄dest
in p̄nā viuē in tristitia. et mortuos
sp̄are p̄uacionē. Quid p̄dest si p̄missū
est nobis imortale tempus. nos vero
mortalia opa gerim⁹. Et qm̄ sup stel-
las fulgebit facies eoz qui abstinentiā
habuerūt n̄e v̄o facies sup tenebras
nigre erūt. Et r̄ndit. Hoc est cogita-
mentū certaminis. ut si non vicerit hō
p̄ccat⁹ qd̄ dixisti. Si autē vicerit recipi-
et quod dico. Quō autē dat̄ t̄ra multo
magis vnde fiat vas fictile. p̄uū autē
puluerē vnde fit aurū. sic pauca sal-
uabunt. Nam et agricola multa se-
minat sup terrā. et multa plantat. s̄
non oīa in t̄pe saluabunt uel radicabū-
tur. Tu autē pro te intellige et de filibz tu-
is inquire gloriā. Vobis enī aptus est
p̄adisus plantata est arbor vite. p̄patū
est futur⁹ t̄pus. p̄pata habundancia.
edificata est ciuitas. probata est requies
p̄fecta est bonitas. Infirmitas extinta
est a vobis et corruptio. in obliuionem
t̄stierūt dolores. ostensus est in finem
thesaur⁹ imortalitatis. Noli ergo addi-
cere inquirendo de multitudine eoz qui
p̄ierūt. Nam et accipientes libertatē
sp̄reuerūt altissimū. et legē eī contēp-
serūt adhuc autē et iustos eī cōaulta-
uerūt. Et sicut vos suscipient que predic-
ta sūt. sic eos cedēs et truat⁹ que p̄pa-
ta sūt. Et dixi. Ecce dñe demonstrasti
michi signa que facies in nouissimis.
sed non demonstrasti quo t̄pe. Et dixit

Tempus in quo incipiet altissim⁹ visita
re scdm qm videbit altissim⁹ in seculo
muniao locoz. turbacio pploz. inconsta
tia ducit. Et ois qui potit effuge p opa
sua uel per fide in qua credidisti relin
quet de predictis pculis et videbit salu
tare meū in finibz meis. Tūc mīabunt
qui nūc vias meas abusi sūt. et in tri
aamentis morabunt. Quotquot eī nō
cognouerūt me viuentes bñficia scē
ti. sūt cū adhuc haberēt libertatē et es
set eis aptus pñe locus nō intellexerūt
sed spreuerūt hos oportet post mortē in
cruciamēto cognoscē. Consideraui nā
p scdm et ecce pditū erat. orbē et ecce pi
culū erat. Et pepta eis vix valde et sal
uaui michi acinū de botro. et planta
ciones de tribu multa. Pereat ergo mū
tudo que sine causa nata est. et seruet
acinus meus et plantatio mea. qā cū
multo labore pfecta her **Et in typo mu
lieris oīsa est ei desolacio et reedificacio**
Et profect⁹ vrbis. Caplm li. . .
Esū sicut dixit michi in campū
ardad et sedi ibi in floribz. et de
herbis agri manducaui. et post septē
dies distambēte me sup fenū itm sicut
antea turbatū est cor meū. Cūq loqret
altissimo in corde meo resperi et vidi
mulierē in dextera pte dolentē et plo
rantē cū voce magna cū vestimenta
disassa et cinis sup caput ei⁹. Et dixi ei.
Ut quid flet et quid passa es. Rndis m.
Sterilis fui dñe hñs maritū ānis xxx.
quibz nocte et die deprecante me dñm. tā
dē exaudiuo me. et dedit m filiu. Et no
cūdata sū sup eū valde. et nutriui eū
in multo labore. Cūq creuisset et vxorē
accipe venisset fea diē epuli. Sed cū in
thalamū suū introisset cecidit et mor
tuus est. Et surrexerūt oēs cōiues ad
me consolandā. et quieui usq ad aliā not
tē. Tūc onūbz quiescentibz nocte surrexi
et veni in hūc campū et fugi. Et cogita
ui iam non reueri sed hic consistē ac si
ne cibo et potu lugē donec moriar. Rndi
ad eā cū ira et dixi. **Stultissia mulierū**
non vides que nobis tingerūt qm syon
mater oīm nōm hūliata est. lugē vali

dissime. et oēs lugem⁹ et tristes sum⁹.
Inroga enī terrā et dicet tibi. qm hec
est que lugē debeat. quia ex ipā oēs na
ti. et ecce oēs pene in pdicionē. Quis er
go debet lugē magis nisi hec que tan
tā multitudiez pdidit. q tu que p vno
filio doles. Nūc itaqz contine dolorē tuū
et fortiter fer qui tibi casus cōtigerūt et
ingredē ciuitatē ad virū tuū. Et dum
loquebar ad eam subito facies ei⁹ reful
sit valde ita uti pauere. Et emisit vocē
magnā et terribilē ita uti cōmoueret
tra a sono. Et ecce mulier ampli⁹ nō
cōparebat m. Sed ciuitas edificabatur
et timui vocē magnā et cecidi qm mortu⁹
Et dixi. **Vbi est viel qui me fecit huc ve
nire. Et venit angel⁹ et cōfortauit me x
ait. Mulier que tibi apparuit ipā est syon
supra quā lugebas valde. Que tribz an
noz seculi milibz sterilis. i. absqz oblaa
one fuit. Et tpe salomonis qui edifica
uit et obtulit ei⁹ qm filiu pepit. qui in
ruina ihrlm qm mortu⁹ cecidit. Nūc autē
conspicias eā qm ciuitatē edificatā. Noli
ergo timē sed ingredē et vide splendore
et edificaj magnitudiez. In nocte autē
trastina ostendet tibi altissim⁹ que faci
et in nouissimis. **Reuelacio eiusdē de ad
uenat iudias et de nouē tribubz. . .****

Secunda igit nocte Cap liij. . .
Secunda igit nocte **Cap liij. . .**
vidi sopniū. et ecce ascendebat
aquila de mari cui ale erant
rij. et tria capita. Expandebat alas su
as in oēm terrā. et oēs venti celi iuf
flabant in eā et collidebant rā. Cūq vi
sionis intpretacioez requiretē dixit ad me
Aquila hec est regnū qrtū qd ostensū est
danieli frī tuo. Vir autē que vidisti ascen
dentē de corde maris. ipē que conseruauit
altissim⁹ multis tpi bz. qui p semetip sū
libauit creaturā suā. Et quoniā vidisti
de ore ei⁹ exire uti spm et ignē et tēpesta
tē bellabit ciuitas conā ciuitatē. et gens
adūsus gentē. et regnū aduersus regnū
et tūc reuelabit filius me⁹. et colligetur
in vnu multitudo innumera. Ipē at sta
bit sup sup cacumen syon et ostendent
oīa pata et edificata. sicut vidisti monte
saulpi sine manibz. Arguet impietates gē

cū que aduenerint improperans eis mala
 cogitamenta eoz. et cruciamenta quibz
 incipient cruciari. Et qm̄ vidisti eū col-
 ligentē ad se aliā multitudinē pacificā.
 hoc sūt nouē tribz que captiue ducte sūt
 a salmanasar tñs flumen. Sed dantes
 sibi cōsiliū ut derelicta multitudinē gen-
 tū p̄fiscēt in ultiorē regionē nūq̄m
 ab hoībz inhabitatā. ibiqz seruarent
 legitima sua per angustos introitus
 flūis introirent. faciente altissimo etiā
 tūc eis signa. et statuente venas flūis
 usqz quo trāsirent et inhabitauerūt ibi
 usqz in nouissimo tpe. Et tūc it̄m cū ce-
 perint venire statuēt venas flūis ut
 possint trāsire. Ideo aut̄ vidisti virū as-
 cendentē de corde maris. qui sicut non
 potest quis scrutari vel scire quid sit ī
 profundo maris. Sic non potit sup̄ tñā
 quisquā vidē filiū meū. nec eos qui cū
 eo sūt in tpe diei. Tūc finient tpa. qm̄
 p̄didit sc̄m̄ iuuentutē suā. Et q̄ntū in
 ualidū fuerit a senectute. tñ multipli-
 cabunt sup̄ inhabitates mala. Nūc
 igit̄ dispone domū tuā. et cor tpe pplm̄
 tū. et consolare hūiles eoz. et dimitte
 a te mortales cogitacōes. et p̄ice abs te
 pondā hūana. Exue iam infirmā na-
 turā. et festina trāsigrare a t̄pibz
 hys. **De hys que scripsit ex p̄cepto dñi.**

Etr̄ndi. et dixi. **Cap. liij.**
 Ecce dñe abibo sicut p̄cepisti
 michi. et corripia p̄ntē pplm̄.
 Qui it̄m nati fuerit. q̄s monebit. Po-
 sitū est enī sc̄m̄ in tenebris. et qui ha-
 bitant in eo sine lūe. qm̄ lex tua iūen-
 sa est. p̄ qd̄ nemo facit que a te facta sūt
 uel que facienda. Si ergo iueni gratiā
 corā te imitte sp̄m̄ sc̄m̄ in me. et scribā
 om̄e qd̄ factū est in sc̄dō ab ȳcō qd̄ erat
 in lege tua scriptū ut possint hoīes i-
 uenire semitā. et qui voluerūt uiuēt.
 Et dixit ad me. Vade congrega pplm̄ et
 dices eis ut nō querant te diebz xl̄. Tu
 aut̄ p̄para tibi buxos multos et accipe
 tecū qnqz viros scribas veloces et veni
 es huc. Et ego incendā in corde tuo luc-
 nā intellcūs q̄ non extinguet̄ quoad
 usqz finiant̄ que incipies scribē. Con-

gregnui itaqz pplm̄ et dixi. Patres n̄ri
 p̄grinati sūt in egipto. et inde libati
 acceperūt legē vite. et data est nobis
 t̄ra in forte. Et vos et p̄res scastis iūq̄ita-
 tē. et abstulit a nobis in tpe qd̄ donauē-
 rit. Et nūc si ip̄auitis sensui v̄o et cru-
 diebitis cor v̄m̄. v̄m̄ post mortē m̄iaz
 sequem̄. Iudiciū enī post mortē veiet
 qn̄ reuiuiscem̄. Et tūc iustoz nomen
 apparebit. et ip̄ioz facta ostendentur.
 Nūc aut̄ nemo accedat ad me diebz xl̄. Et
 accepi viros sicut mandauit michi et pro-
 feci sum̄ in campū et mansim̄ ibi. In
 crastino aut̄ vox vocauit me dicens. Api-
 os tuū et bibe. Et ecce calix porrigebat̄ ple-
 nus aqua. color aut̄ ei sicut ignis. Et cū
 bibissem cor meū ructuabat̄ intellcū. Et
 aptū est os meū. Altissim̄ quoqz dedit
 qnqz viros intellcū. et sederūt xl̄ dies.
 ac scribebant. nocte aut̄ manducabant
 panē. Ego aut̄ per diē loquebar. et nocte
 non tacebā. Scripti sūt in xl̄ diebz libri
 nongenti lxiiij. Et dixit m̄ ut que prius
 scripsē in palā ponerē. ut legerēt dig-
 ni et indigni. nouissimā v̄o tradere sapien-
 tibz de pplō. in hys ē sapiē fons. **Eusebius**
in cronias. De yppocrate medico et gorgia

Anno ar̄ rethore. **Cap. liij.**
 Artaxsis xxxv sophodes et demo-
 critus et empedocles et yppocrates
 medicus et gorgias et zeno et p̄menides
 phī insignes habebant. euripides quoqz
 tragediar̄ scriptor. **Acto.** De sophode et
 democrito et p̄menide et euripide iā sup̄
 dixim̄. De zenone aut̄ inferis. et nūc de
 cetis dicim̄. **Iheronimus** in q̄stionibz sup̄
 genesi. Scriptū reperit̄ in libris yppocratis
 q̄ quedā suspiciōe adulterij fuerat pu-
 nienda. cū pulcherrimū pepisset v̄tri-
 qz parenti gn̄i dissilez. nisi m̄corat̄ m̄cō-
 ratus medicus soluisset questionē. mo-
 nens querē ne forte talis pictura eēt in
 cubiculo. Qua iuenta liberata mulier
 a suspiciōe est. **Acto.** Gorgias aut̄ p̄-
 fatus non est ille gorgias epyrota. de quo
 refert̄ valerius li. 3. qd̄ m̄ mater ei⁹ mor-
 tua feretro portaret̄. utero lapsus topi-
 nato vagitu ferentes stare coegit. Sed ē
 gorgias leontin⁹. de quo refert̄ idē valei⁹

in libro septimo quod sapientissimus sui temporis fuerit. et in concione sella publice posita profuerit se omnibus questionibus responsurum. Unde et cineres eius eundem honorem secuti sunt. quod oraculum delphicum. vel nempe Dodoneum. De hoc refert tullius in libro de senectute quod magister socratis fuit et centum et septem annos expleuit. nec unquam in suo studio et ope cessauit. Qui cum ab eo quereretur cur tam diu vellet esse in vita. quia nichil inquit habeo quo accusarem senectutem. **Thesopoli. contra iouinianum.** Gorgias rethor libri pulcherrimum de discordia grecis inter se dissidentibus recitauit olimpie. Cui melandus iunius et alii. Hic nobis inquit de discordia precepit qui se et uxorem et ancillas tres in una domo concordare non potuit. Emulabat quippe uxorem eius ancille pulchritudinem. et castissimum virum cotidianis iurgijs exagitabat. **Eusebius de prothagora sophista. Cap. lvi.**

Eodem tempore claruit prothagoras sophista. cuius libros athenienses de aere publico abusserunt. **Acto.** De hoc refert agellius in libro quanto nocturno atticorum quod ei se in disciplina dederit euthalio adolescentens ad discendam eloquentiam in causis omnibus. Peripigit quod se ei pecuniam grande daturum quo primo die causam apud iudicem orasset et viasset. Cumque ille habunde profecisset in fraudia et causas non recipere. prothagoras ex pacto necesse petere instituit et litem cum euthalio contestatur. Cumque ad iudicem mittente cause gratia venissent. prothagoras ait. Reddes michi quod peto siue contra te pronuntiatum fuit siue pro te. Nam si contra te nices michi ex sententia debet. quia ego viceram. Si vero pro te. nices michi ex pacto debent quia tu viceris. Cui euthalio. Disce magister utroque modo fore ut non reddam quod petis siue contra me pronuntiatum erit. siue pro me. Nam si pro me. nichil tibi ex sententia debent. quia ego viceram. Si autem contra me nichil debeo quia non viceram. Iudices hoc inexplicabilem rem iudicantem reliquerunt. causamque in diem longissimam distulerunt. Hucusque autem prothagore quare libri combustis sunt non legi. **Eusebius in conuuijs. De socrate**

pho et eius studio ac libris. Cap. lvi.

Anno artaxerxis . . . lvi . . .
 Socrates primo sermone celebratur **Aug. de ciuitate dei li. viii.**

Socrates archelai discipulus fuisse philosophus. qui primo vniuersam philosophiam ad corrigendos proponendosque mores flexisse memorat. Cum ante illum omnes magis physicas id est naturalibus rebus perscrutandis operam maximam impenderint. Non michi autem videtur posse ad liquidum colligi. utrum socrates ut hoc faceret tedio rerum obscurarum et incertarum ad aliquid aptum et certum reperiendum animam intendit. quod esse bene vite necessarium. pro qua vna causa omnium philosophorum iugilasse ac laborasse videtur industria. an vero sicut de illo quidam beneuolentia suspicant. nolebat immundos terrenis cupiditatibus animos se extendere in diuina et conari. quoniam quidem ab eis causas rerum videbat inquiri. quod primas ac summas non nisi in vniuerso veri ac summi dei voluntate esse dicebat. Vnde nec eas putabat non in mente mundata posse comprehendere. Et ideo purgande bonis moribus vite censebat instandum. ut deprimentibus libidinis exoneratus animus naturali vigore in eterna se extolleret naturamque incorporei et incommutabilis luminis. ubi cause omnium factorum naturarumque stabilitate viuunt. intelligentie puritate aspiceret. Constat enim tantum imperitorum stultitiam scire se aliquid opinantem eam in ipsis moralibus questionibus quo totum animam intendisse videbat. vel confessa ignorantia sua vel dissimulata sciam lepore mirabili differendi et a cutissima urbanitate agitare atque versasse. Unde et concitatus iunianus. callidiosa criminacione damnatus morte multatus est. In questionum vero moralium disceptacione agitur de summo bono sine quo fieri homo beatus non potest. Est autem finis boni quo quis cum puenerit beatus. Quod in socraticis disputacionibus dum omnia moventur destruit. quoniam non euidentem apparuit. quod cuius placuit successor socratis inde superseruit. Aristipus enim summum bonum dixit voluptatem. antisthenes virtutem. **Hugo li. iij. didascalice Ethice inuentor**

fuisse socrates dicit. qui de ea xxiiij vel
scdm positua iusticia scripsit. *Iheo⁹*
stra iouinia⁹ li^o p^o. De moribz eiusdem.

Socrates xanti *Caplin lviij.*
pen et miro nepte aristidis du
as habebat uxores. Que cu cre
bro int se iurgarent. et ille eas irri
dere solitus esset. qa ppter se fedissimu
hoiez. simis naribz. recalua fronte. pi
losis humeris. et repandis auribz dis
ceptarent. nouissime verterut in eu
ipetu. et male multatu fugienteqz
diu psecute sut. Quoda aute tpe cum
infinita couicia ex supiori loco inge
renti xantipe restitisset. aqua pfula
amunda nichil amplius vndit qz capi
te deterfo. sciba inquit futurum ut is
ta tonitrua talis ymber sequeret.

Actoz. Idem interrogatus ab altibiade
cur xantipe muliere tam acerba non
abigeret. qm inquit cu illa domu ta
lem ppeoz. insuesco et exator ut cete
roz quoqz foris pestilencia et iuriam fa
alius fera. Idem interrogat⁹ au atten
tu se ee diceret. mudanu se inqt. To
tus eni mudi se incolam et aue arbit
batur. Nichil aut scire se dicebat nisi h
ipm q nichil sciret. Dicit aut seneca
huc aliqu ab archelao iuitatu ut ad
se veniret quatin eu honorare posset.
socratēqz respondisse. ab eo nolle acci
pere bnficia au paria redde no posset.

Cassian⁹ in li^o collacionu Socratē quida
artios intuens ait. O oculi corruptois
pueror. Cūqz discipuli irruentes in eu
vltu vellent ire illatu mgro couiciu.
har sua illos repressit. Quiescite o
sodales quiescite. etenim su sed me con
tineo. *Agell⁹ li^o p^omo.* Stare socrates
solitus dicit ptnaa statu pdius at
qz pnox a sumo lucis ortu usqz ad so
lem alteru oriente. inouuens imobi
lis. isde in vestigijs. et ore atqz oculis
eundē in locu directis cogitabundus
tanqz quoda secessu mentis atqz ani
mi facto a corpe. Tempora ei quo
qz fuisse tanta traditu est. ut oia fere
vite sue tpa valitudine ioffensa vix
erit. *Idem i eode loco.* Socrates dice

bat multos hoies ppterea velle viuere
ut ederet et biberent. se autē edere et bibe
re ut viuere. *Tertullian⁹ in apologet* Socrati
demoniu a puericia adhesisse dicit. phi
semideos demones deputat. Socratis e
vox. si deoniū pmittat. Itē et cū aliqd
de vitate sapiebat. deos negans. escula
pio gallinacu psecari iam in fine iu
bebat. credo ob honore pris ei. quia so
crante apollo sapientissimu oim tenit
O apolline inconsideratu. sapie testio
nu reddidit illi viro qui negabat de
os ee. Idem etiā corruptor adolescenciu
pnunciatus est. *Iheo⁹ cont⁹ pelag⁹ li^o iij^o.*
Eundē semp vultu hē non possum⁹
qd de socrate falso phi gloriante. qnto
magis aum. Multe facies hoim sic et
corda diuersa. *Seneca ad lualiu. De dās ei⁹*

D moralibus. *Cap lviij.*
Itebat aut socrates. quisqz volet
tibi stumelia faciat et iuriam
tu ta nichil pacieris. si mo teai erit vir
tus. Idem querenti cuida cur mutacio
locor nichil sibi prodesset ad deposicio
ne vicioz ait. Quid miraris nichil ti
bi pegrinacioes prodesse cu te civacon
feras. *Actoz.* Hui⁹ quoqz snie lauda
biles iueniunt tales. Melius est auere
qz pauere. Qui multar reru ptatem
habet. pnu ppare sciaz debet. ut qui
delicta corrigi non admittat. Stultu
est ut iperare quis velit. ai sibi ipe ipe
rare non possit. Oriente sole consiliu.
occidente couiciu cogitabo. Age sic alic
nu ut tuu non obliuiscaris negociu. A
mico ita prodesto. ne tibi noceras. Quod
haves ita utē ut alieno non egeas. In
tuo qm in alieno labore sarana susape.
Pecunie querende et tuende modū hē
oportet. Velox consiliu sequit⁹ pnia.
Maxie contraria consilio sūt festina
cio et ira. Cū amicis breues rationes
amicitas longas hē oportet. Regat
sibi ipe qui qd difficile est petit. Ma
lu alienu tuu ne fecas gaudiu. Pnu
is amicitie gaudiu bn loqui. exordiū
ymiciar maledice. Amicus raro ac
quirit. ato amittit. Multo turpius
dāpnat⁹ cui delictu cognoscat. Consa

enciā plus q̄ famā attende. fallē ei po-
tes famā. consāz vō nūq̄. Nulli ipōas
qd' ipē pati nō possis. Hoc exhibe quod
tibi optauis exhiberi. p̄ntē laudāe mī-
me deceat. Sepultus apud te sermo sit
quē solus audieris. Si bene egeris ipē
tibi p̄sone auctoritatē dabis. P̄cān ge-
minat. quē non pudet delicti. felici-
tas semp̄ subiecta est aduersis. Damp-
nū raro nisi ex habundancia venit.
Que supra nos. nichil ad nos. **Valerij li^o
vij^o.** Socrates nichil ultra petendū a
dijs immortalibz arbitrabat. q̄ ut bona
tribueret q̄a h̄j demū scirent qd' vni-
cuiq̄ eēt vtile. **Idem** Socrates huāne
sapie q̄ terrestre quoddā oraculū com-
pendiarīa via eos ad gloriā puenire
dicebat. qui id agent. ut quales videri
vellent tales etiā eēt. **Idem** ab ado-
lescentulo consultus utrū vxorē duce-
ret an se oī matrimonio abstinēt. r̄n-
dit. Utrūlibet eoz fecisset. acturū pe-
nitentiā. Nam hic inquit te solitudo.
ibi te orbis eripiet. Hic gn̄is int̄.
illic heres alien̄. Illic p̄petua sollicitu-
do context̄. querelaz dotis expr̄ciatio.
affiniū graue sup̄ciliū. garrula soc̄
lingua. successor alieni matrimonij i-
certus liberorū euent̄. **Actoz.** Nec de
gestis et dictis socratis collegim̄. Cete-
rū de morte ei⁹ dē inferi⁹ suo loco dice-
dū reseruam̄. **Eusebi⁹ in cronias. De reg-
no alci⁹ xersis et sogdiani et darij nothi**

Post artaxerxē. **Caplin. lix.** . .
regnauit xerses duobz mensi-
bus p̄sarū octau⁹. Post quē
non⁹ sogdian⁹ mensibz septē. Cui succes-
sit darius cognomento nothus. Cēpit
anno etatis gr̄ue clxvi. q̄ndi vō mille-
simo 3. angentesimo xxxix. et regnauit ā-
nis xix. **Actoz.** Hic iam est terra darij
a dario medo gr̄i auūculo. Nam 2⁹ fuit
darius fili⁹ ystaphis. **Valerij aut⁹ libro ix^o**
sic dicit. Ochus qui postea dari⁹ appellat⁹
est sc̄ssimo p̄sis iureiurando obstructus
ne quē ex cōiuraciōe que septē magos
cū eo oppresserūt. aut veneno aut ferro.
aut vlla vi. aut iopia. alimentorū necaret
crudeliorē mortis excogitauit r̄acionem.

Septū enī altis parietibz locū anere ip̄les.
supposito tigno p̄minente eos benigne
tubo et poaone exceptos in eo collatabat
equo sompno sopitū in illā insidiosam
congeriē decidebant. **Hec valerij.** Quis
aut⁹ sit iste dari⁹ ignoro. Nam nec dari⁹
iste legit⁹ alibi noīat⁹ ochus. nec ochus
fili⁹ artaxerxis dari⁹. Dari⁹ quoq̄ fili⁹
ystaphis fuit vn⁹ ex septē magis quoz
q̄nq̄ cont⁹ duos iurauerūt et ipē fuit
vn⁹ ex q̄nq̄ qui duos oppresserūt. Qd'
ergo velut valerij⁹ dice septē magos a
cōiuratis cū dario oppressos non satis i-
telligo. **Drosij lib^o 2°.** Hic t̄pibz grauif-
simo tremotu caussa sc̄alia. insup exes-
tuantibz ethne montis ignibz. fauillis
q̄ calidis cū detrimēto plurimo agrorū
ac villarū vastata est. Tūc etiā athlan-
ti ciuitas locis adherens terre cōtigua
repentino maris ipetu absasa. atq̄ in
insulā desolata est. atheniensū quoq̄
miserabiles reliquias. pestis iuasit diu
q̄ populata est. **Eusebi⁹ in cronias. De**

Ortu platonis. Caplin lix. . .
Anno seq̄nta tremotū qui fuit an-
nus q̄rtus darij nothi. plato nas-
cit⁹. s. anno ab ortu socratis xliij. **Iheonij⁹
p̄thouā li^o p^o.** Speusipp⁹ sororis platonis
filius et dateus in laude platonis et
anaxilides in 2° libro phie p̄cionē ma-
trē platonis fantasmate apollinis op-
pressā ferūt. et sapie p̄ncipē. non alit⁹
nisi de p̄tu virgīs editū arbitrant⁹.
Valerij li^o p^o. Dormienti platoni in ci-
nis apes mel labellis puuli inferebat⁹
significantes singularis eloquij suau-
tatē. **Apuleij in li^o de vita et moribz plato⁹**
Plato pius aristodes noīatus est. Pat⁹
eius ariston de gr̄ie neptuni. mater ei⁹
p̄iaone a solone sapientissimo legū at-
ticarū fundatore traxit originē. Cum
aut⁹ ariston pater platonis deferebat eū
ad socratē ut ab eo instrueret. nocte prece-
dente sopniū viderat socrates q̄ in sinū
eius aduolabat pullus olous candoris
eximij. et vocis canore de ara cupidinis
in achademia et de sinu suo cantando
volabat in celū. Cū ergo vidisset pue-
rū platōnē a p̄re ad se deferri mox int⁹

pretiacoꝝ ſopniꝝ ſui dixit cōpletā eſſe.

Eusebiꝝ in cronias . De alabiade ſocrate

Anno quinto darij tꝛo . **Cap lxi.** .
 Nothi . Alabiades profugus abiit
 ad thifaſernē . **Justinꝝ liº qnto** Alabiades
 ab athenienſibꝫ ꝑ iuidiā profugit ad lace
 demonios qui erant hoſtes athenienſiū .
 Sed itē apud lacedemonios virtus eius
 plus iuidie traxit qm glorie . Quo cogni
 to alabiades ꝑ uxore agidis quā adul
 terio cognouerat ad thifaſernē prefectū
 darij regis ꝑfugit . tū ſe celeritꝫ officij gra
 dia et obſeqñde comitate inſinuauit . E
 rat enī et etatis flore et forme veniacione
 nec minꝫ eloqñcia etiā intꝫ athenienſes
 inſignis . ſed tam in conciliandis amia
 tijs qꝫ in retinendis vix melior . **Actor**
 Hic eſt alabiades . de quo refert boetꝫ in
 libro de ſolacōe dixiſſe ariſtotelē . qꝫ ſi qꝫ
 linceos hꝛet oculos ut interiora corpis
 hūani poſſet inſpicere . videt illud corpus
 alabiadis . qd in ſupficie pulcherrimū
 erat . intus eē turpiſſimū . De hoc qꝫ re
 fert valerꝫ qꝫ diſcipulus ſocratis fuerit .
 De hoc etiā dicit augꝫ . qꝫ tū ſe bñm puta
 ret qꝫ videlicet diues et pulcher et elo
 quens erat . ſocrates cū eo diſputauit et
 demonſtrauit qꝫ miſer eēt . et qꝫ ſtultus
 eēt . et tñ ſuis racionibꝫ eū exagitauit
 ut ipm flere cogere . **Agellius** Alabiades
 athenienſis cū apud piden auūculū li
 beralibꝫ artibꝫ erudiret et accerſiret pi
 des archigenidā tibiānē . ut eū canē ti
 bijs qd honeſtiſſimū tū videbat . doceret
 Traditas ſibi tibijs cū ad os adhibuiſſet
 inſlaſſetꝫ pudefactus oris deformitate . i
 fregit abiecitꝫ . Ea res tū ꝑcebuſſet om
 niū tū athenienſiū conſenſu diſciplina
 tibijs canendi deſita eſt . **Iheoꝝ contꝫ iouia**
 Alabiades ſocraticus victis athenienſibꝫ
 fugit ad baniabagū qui accepto ꝑcio
 a liſandro lacedemonioꝝ ꝑncipe iuſſit eū
 interfici . Cūqꝫ ſuffocato caput eēt ablatū
 et miſſū liſandro in teſtionū cedis exple
 te . reliqua ꝑs corpis iacebat inſepulta .
 Sola igitꝫ concubina contꝫ crudeliſſimū
 hoſtis ꝑperiū intꝫ extꝫanos et imminens
 diſcrimē funeri iuſta ꝑſoluit . mori ꝑata
 pro mortuo quē viuū dilexerat . **Actor .**

Hec iheoꝝ . Alij tū dicūt alabiadē ſeipm
 incendiſſe . Nam ꝑꝫ tyranni athenienſes
 cū cōperiffent eū fugiſſe in ꝑſas . citato
 itinē miſerūt qui eū intaperēt . a quibꝫ
 occupatus tū apte occidi non poſſet vi
 uus in cubiculo in quo dormiebat crema
 tus eſt ut aiūt iuſtinꝫ et oroſius . **Valerꝫ**
libro viº Alabiadē qꝫ due fortune ꝑtiteſt .
 altera que ei nobilitatē eximiā . habun
 dātes diuicias . formā preſtantiffimā .
 fauorē ciuū ꝑpenſū . ſūma ꝑperia . ꝑꝑu
 as vices . flagrantiffimū ingeniū aſſig
 ret . Altera qꝫ dāꝑnacionē exiliū . iopnā .
 odiū patrie violentā mortē inſligeret .
 ne aut hec aut illa vniuerſa . ſed varia
 ꝑꝑlera ſreto eſtūqꝫ et ſimilia . **Eusebiꝫ**
in cronias . De eudoro aſtologo et thea
hencie et archelao macedone et euripide . lxi

Anno ꝑꝑꝫ darij xº eudorꝫ cui
 dius clarus hꝛet . **Pretorꝫ** H eudorꝫ
 uſ aſtologus in excelli mōtis
 caamūe aſcendit ut aſtroꝝ reliqꝫ motus
 deꝑrehenderet . **Eusebiꝫ in cronias** Anno ſeqꝫ
 ti lacedemonij verſaciū deſtinātes hera
 deā condūt . **Helinādꝫ in cronias libº xviº**
 In heradea fuit theatꝫ illud mirabile
 qd intꝫ ſeptē miracula mūdi . qntū ꝑoie .
 Ad de vno mōte marmoreo ita ſculptum
 eſt . ut oēs cellule et manſiones et muri
 et antra beſtiarū ex vno ſolidoꝫ lapide
 ſcā ſint . Eſt autꝫ totū theatꝫ ſup ſeptē
 tanꝫos de ipō lapide ſculptos appendens
 et nemo in ꝑꝫ ipm tū ſecrete a ſolus
 aut cū alio loqui potat . quī . oēs qui in
 tꝫ tꝫ erant ipm audiret . **Eusebiꝫ in**
croni Eo tꝫ eꝑꝫ a ꝑſis recessit et tꝫ
 ſū eꝑꝫ aꝫ re naſatꝫ dꝫnaſtia . Euripi
 des apud archelau . ſocrates athenis mo
 ratꝫ . **Actor** Hic archelau regē macedonū
 dicit ſenem quodā tꝫ cū ſolis ſcā eēt de
 ſectio ita timuiſſe ut ſe intra regiā con
 cluſerit et filiū ſuū totonderit . et veſtē
 lugubꝫ induerit putans mūdū deſeaf
 ſe . Ab hoc eodē archelao dicitꝫ ipē ſocrate
 aliqñ iuitatū ut ad ſe veniret qntꝫ eū
 eū honorare poſſet . ſocratesꝫ vndiſſe ſe
 ab eo nolle accꝫe bñficia . tū ꝑaria ed
 dere non poſſet . **Iheoꝝ contꝫ iouia** . li . ii .
 Euripides in tꝫ tꝫ iouis ꝑꝫhetas non ſo

lis carnibz sed et coctis abis abstinuiffe re-
fert. **Helinandus** ubi sup **De horesto ma-**
cedone et xxxi tyrānis athenensibz. Ca. lxiiij.

Anno darij nothi xvij macedonū
vij regnavit horestes ānis tri-
bus. cui anno 2° mortu⁹ est da-
rius. Hic ānus ut ait iustin⁹ et qui eū
sequit⁹ orosius insignis fuit expugna-
tione athenaz et morte darij. et exilio
dionisi⁹ tyranni. Vmptā ihed⁹ dicit dyo-
nisiū in tyrannide pseuerasse usq⁹ ad o-
lipadē ciuū. et tūc sicilia pulsū esse.

Hij diebz illi xxxi retores quos superi-
us a lacedemonijs relictos mēdrauim⁹
ad disponendā rē publicā athenensiu
cōuersi sūt ad tyrannidē adunatis sibi
tribz milibz satellitū et dca⁹ milibz de ex-
atu victorie **Ihed⁹ Tra iouinia. li. pmo.**

Triginta athenensiu tyrāni cū phedonē
necassent in cōuiuio filias ei⁹ virgines
ad se venire iusserūt. et scortoz more
nudari. ac sup pauimēta pūs sanguie
cruentata ipudias gestibz ludē. que pau-
lisper dissimulato dolore cū temulētos
cōuiuas cernerēt qū ad requisita natē
egredientes iuicē se cōplexere precipita-
uerūt in puteū ut virginitatē morte
seruarent. **Ex cronias. De regno artaxer-
is q⁹ et assuer⁹ et de ascensu cyri. Cap. lxiiij**

Dost dariū artaxerxis qui cogno-
minat⁹ est mennon darij filius
cepit āno ante etatis dxxxv. quū
di vō millesio 3° āngentesio lvij. et reg-
uit annis xl. **Comestor.** Hic ab hebre-
is dicit⁹ assuerus sub quo historia hester
conscripta est. Regnavit aut⁹ hic assuer⁹
ab india usq⁹ ad ethiopiā sup. cxxvij pro-
uicias. et erat in susis ciuitate solū reg-
ni ei⁹. **Actor.** Justin⁹ et pompeij⁹ trog⁹
dicūt artaxerxē istū ex peliciabz centū et
xx filios habuisse. Qd⁹ valde concordat lib⁹
hester in quo legit⁹ q⁹ post abiectiōē re-
gine vasti per vniuersas puincias quesite
sūt semel et 2° puelle et virgines. et adduc-
te ad ciuitatē et tradite sub manu egei eu-
nuchi qui erat ppositus et custos mulierū
regiarū. Hui⁹ anno regni octauo ānota-
t⁹ in cronias eusebij cyri regis ascensus q⁹
scribit xenophon. Sed nec librū illū usq⁹

vidisse me meminim. nec quis ascensus iste
fuit vsq⁹am legi. **Ihed⁹** vō dicit q⁹ xeno-
phon vitā cyri in octo volūbz descripsit.
Vbi etiā polenta et caudamo et sale ac
pane victitare p⁹as asserit. **Tulli⁹ in li^o**
de senectū. Apud xenophonē cyrus maior
moriens dixit. Nolite arbitrari o filij ca-
rissimi michi. me cū a vobis recessero
nisiq⁹ aut nullū fore. Nec enī dū eem vo-
bis cū aīm meū videbatis. sed cū esse in
hoc corpe ex eis rebus q⁹ gerebā intellige-
batis. Eundē ignō eē creditore. etiā si nul-
lū videbitis. **Eusebi⁹ in cronias. De iuencōe**

grecarū litteraz. Cap. lxv. . .

Anno artaxerxis x^o athenenses xx
iij. ^{alio} iūta ceperūt cū antea xvi. tū
haberēt. **Psidor⁹ lib^o p^o.** Grecarū ltraz usū
primi fenices iuenerūt. Vñ **lucan⁹.** fenices
p⁹mi fame si credit⁹ aush. **gensurā** rudibz
vocē sigre figuris. Hinc est q⁹ feniceo co-
lore capita libroz scribūt. q⁹ ab ipis ltrē y-
cū habuerūt. **Cathin⁹** a genoris filius gre-
cas litteras a fenice in grecā p⁹mus at-
tulit xvij. **A. B. C. A. E. F. G. H. I. K. L. O.**
N. P. Q. R. S. T. V. X. Y. Z. H. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. O.
N. P. Q. R. S. T. V. X. Y. Z. H. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. O.
N. P. Q. R. S. T. V. X. Y. Z. H. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. O.
bello tres adiecit **H. X. O.** post q⁹ symoni-
des miles tres alias addidit. **p. Z. O. Pi-**
tagoras aut⁹ samū. p. ltrām iuenit ad exē-
plū vice hūane. Cui⁹ virgula subterior.
p⁹mā etatē significat incertā. que necdū
se dedit aut vias aut virtutibz. **Biuiū** qd⁹
sup est adolescenciā significat. Cui⁹ dex-
tera ps ardua. sed ad virtutē tendens. si-
nistra facilior. sed ad labem iteritūq⁹ de-
ducens. De qua **psius.** Et tibi qua **samius**
deduxit ltrā ramos. Surgentē dextro mō-
strauit limite callē. Quūq⁹ aut⁹ apud
grecos ltrē mistice sūt. **Prima. p.** que hūa-
nā vitā significat. **7^a.** que mortē sigr
Nam iudices eandē ltrām apponebāt ad
eoz noīa quos supplicio afficiebant. et dia-
tur **theda apotoitanaton.** i. a morte. Vnde
et habet per mediū telū hoc est mortis
signū. De qua quidā. **O multū ante alias**
infelix ltrā theta. **3^a** est **thau.** figurū dñi
ce crucis demonstrans. Vñ et hebraice sig-
nū dicit⁹ interpretatū. De qua dicit⁹ in eze-
chiel. **Transi per mediā ciuitatē et sig-**
na thau in frontibz viroz gemeniū et

dolentium. Reliquas duas sumam et ultimam
et ultimam sibi vendicat christus. Ipse enim est
principium. ipse est finis dicens. Ego sum a.
et o. **Eusebius in cronica De morte socra**

Anno xi^o artaxerxis. **Cap. lxxvi.**
Socrates venenum bibit.
Orosius li. ij. o. Socrates ille ac-
tor clarissimus philosophorum adactus malis. vene-
no sibi apud athenienses vitam extorsit.
Actor. Hec orosius. Ex quibus intelligi
potest socratem non expectasse ut ei a carni-
fice venenum propinquaret. sed deceptus consilio
familiaris sui demonis. quem apuleius deum
socratis appellat. mortem sibi intulerit. a
amore popularis glorie. aut timore ma-
ioris pene. **Tertullianus in apologetico** Socrates
in contumelia deorum querat et hircum et
canem deiecerat. Sed dicitur propterea dap-
natus est quia deos destruebat. Plane o-
lim. id est semper vitas odio est. Tunc cum prima
sunt athenienses et criminatores socra-
tis postea afflixerint et ymaginem eius
auream in templo collocauerint resassa dap-
natio testimonium socrati reddidit. **Valerius**
li. vij. Socrates cum athenienses tristem de
capite eius suam tulissent. fortiter animo po-
tionem veneni e manu carnificis acce-
pisset. admoto iam labris poculo vixit
panace interflendum lamentationem vocife-
rante innocentem eum periturum. Quid ergo
inquit. Nocenti michi mori facius esse
dixisti. Immensa sapientia. que nec in ipso quod
de vite excessu obliuiscit sui potuit. **Idem**
li. viij. o. Socratem constat etate puerum fidi-
bus tractandis opera dare cepisse. Ceterum
enim doctrine sue diuicijs etiam musice ra-
tionis vilissimum elementum accedere voluit
Dumque semper ad discendum se pauperem cre-
didit. ad docendum locupletissimum fecit.
Quum quidem industrie studio maxime vi-
deretur strarium. precipue vero subnecti debet
non quo euanescat virtus. sed quo recu-
peret. Alterum enim etiam tertium est vitan-
dum. alium strenuis quod interdum appeten-
dum. Illis ne proprie vitam inerte erigant.
hys ut tepestiva laboris intinissione
vegetiores ad laborandum fiant. **Homem**
quippe rerum natura continui laboris pa-
tientem esse non sinit. Id quidem vidit sapi-

entissimus socrates ideoque erubuit cum in-
posita harudine curibus suis cum puul-
filiolis ludens. ab alabiade risus est. Ho-
merus quoque non aliud sensit veheme-
ntissimis achillis manibus canoras fides
aptando ut eorum militare robur leui-
pacis studio relaxaret. **Psidorius li. vij. o.**
Socrates acutum in carcere bibit et expun-
uit. **Actor.** Mortuus est autem anno etatis
sue lxx. secundum cronicas **Lactantius in libro de fal-
sa sapientia.** Socrates nichil se scire dixit.
nisi hoc ipsum quod nichil sciret. Huic adha-
demie disciplina intonauit. si tamen disaplina
na dia potest. in qua ignorantia et dicitur et
docetur. **Eusebius in cronica. De penophon**

Eo tpe galli te socratico. **Cap. lxxvij.**
filius et ethesias et ceteri socra-
ta clari habent. **Actor.** De peno-
fonte refert agellus quod quidam putauerunt
in ipso et platonem fuisse rancores et dis-
cordias. quia magis affectus est fama et
palma eloquentie. quam omnes alij socratis dis-
cipuli post platonem. Et in pares semper
videtur esse emulatio. Huiusmodi est illa
sententia quam sibi maledicenti reddidit. Tu in-
quit maledixisti. ego contra teste didici
maledicta et tepne. **Valerius li. v. o.** Xpeno-
phon cum sacrificaret maiorem e duobus
filijs in prelio perisse cognouit. Nec id
cultum deorum dimittendum putauit. sed tamen
modo coronam deponere contempsit fuit. Quam
ipsa pietatis quoniam modo ceadisset ut
audiuit fortissime pugnantem interisse
capiti reposuit. Numina quibus sacrifi-
cabat testatur maiorem se de virtute filij
voluptatem quam ex morte sentire amaritu-
dinem. **Theodorus in iouia. li. 2. o.** Xpenophon
ut dicitur est vitam psarum octo voluminibus
describens polenta et cardamo et sale
et pane psas asserit victitae. **Eusebius in**
cronica. De dyogene et secta cynicorum. Au-

Hg de citate dei li. xliij. **Cap. lxxviij.**
Anno artaxerxis xliij. dyogenes
cynicus et eudorus astrologus
agnoscunt. Canini illi. id est cynia philoso-
phi proferebant contra humanam vecun-
diam caninam. hoc est imunda impudentem
sententiam. ut scilicet quum iustum est quod fit in
vixit palam non pudeat id agere. Vixit tamen

pudor nalis opinionē hui⁹ erroris. Nā
 et si phibens hoc fecisse dyogenē. a poste
 ris tamen cynicis fieri cessatū est. Plus
 q̄ valuit pudor ut erubescerēt hoīes ho
 minibz. q̄ error ut hoīes affectaret silēs
 eē canibz. **Actoꝝ.** Tullius dicit cynicos ab
 aristippo p̄mū cepisse qui p̄pterea v̄cu
 tē censebant eē laudandā q̄ efficiens
 erat voluptatis. Sed hys inquit obso
 letis floret epycurus eiusdē fere audi
 tor actorq̄ sententia **Macrobi⁹ in saina⁹**
 Dyogenes cynicus ex libertate in serui
 tute venū ierat. Quem cū emē vellet
 xeniades corinthius. quid artificij no
 uisset p̄cūctatus est. Noui inquit hoī
 bz liberis iperare. Miratus r̄sū xenia
 des statū eū emisit manu. filiosq̄ suos
 ei tradens. accipe inquit liberos meos
 quibz imperes **Helinād⁹ li. xvij.** De hoc
 eadē dyogene refert q̄ cū aliq̄m sederet
 ad solem in crepidine vie. et in eū q̄dā
 cecus cū baculo offendet ait ad eum.
 Tolle inquit oculū tuū. baculū ei⁹ ocu
 lū ipsi⁹ appellans. Cūq̄ ille quererēt q̄d
 ibi faceret. r̄ndit. In venas eū. et q̄s capio nō hō.
 q̄s at nō capio hos hō. Pedidos eī in vestimen
 to quiebat. Et quia quos capiebat obte
 rebat ideo dicebat se captos non habē.
 non captos aut habere. Hui⁹ q̄ dyoge
 nis dicit eē illa sn̄a. Supat conscien
 tia q̄quid mali s̄finxerit lingua. De
 hoc dyogene pulchre ait seneca. Potē
 aior erat dyogenes oīa possidente alexā
 dro. plus erat q̄d iste nollet accipe q̄ q̄d
 ille posset dare. **Valeri⁹ li. iij.** Alexan
 der cū ad dyogenē cynicū accessisset in
 sole sedentē hortaretq̄ ut si qua sibi
 prestari vellet indicaret. mox inquit.
 de cetis interū michi a sole nō obstes.
Actoꝝ. Dyogenes syracusis cū olera ei la
 uanti aristippus dixisset. si dyonisiū ad
 ulare velles ita non esses. imo inquit
 si tu ita eē velles. dyonisiū nō adulares
Tertullian⁹ i apoloꝝ Dyogenes lutulen
 tis pedibz supbos platonis thoros alia
 supbia conuulcat **Iheo⁹ i iouia. li. 2. De**
code et morte ei⁹. Cap. lxx.
Aristenes cū gloriose docuisset re
 thoricā audissetq̄ socrate dixisse

fertur ad discipulos suos. Abite et ingrem
 vobis querite. ego enī reperi. Statūq̄ v̄
 ditis que habebat et publice distribuitis
 nichil sibi plus q̄ palliolum reseruauit.
 Paupertatis ei⁹ et laboris xenophon testis
 est in symphosio et inuicabiles libri eius.
 quoz alios philosophico. alios rethorico
 gnie scribit. Hui⁹ dyogenes ille famosis
 sim⁹ sectator fuit. potentior rege alexan
 dro et nature huane victor. Nam cū dis
 cipuloz antistenes nullū reaperet et p̄
 seuerantē dyogenē remouē nō posset.
 nouissime daua minatus est ut abiret.
 Cui ille subiecit dicit caput atq̄ dixit
 se. Nullus tam dur⁹ baculus erit q̄ me
 a tuo possit obsequio separe. De hoc dyo
 gene refert satyrus q̄ duplici pallio u
 sus p̄ frigus perā pro cellario habuit.
 daua ob corpusculi fragilitate. qua iam
 senex mēbra sustentare solitus erat. et
 q̄ emerobis vulgo appellat⁹ sit in p̄
 tē horā poscens a quolibz et accipies a
 bū. Habitauit aut in portaz vestibū
 lis. et in portaz ciuitatū. Cūq̄ se cōtor
 queret in dolio volubile se h̄re domū io
 tabat. et se cū t̄pibus cōmutantē. frigo
 re ei os dolij vertebat in meridie. esta
 te ad septentrionem. et ubiq̄q̄
 s̄ sol indinauerat. dyo
 genis sil
 pretoriū vertebat. Quodam
 vō t̄pē h̄ns ad potandū cauā lig
 neū vidit puerū conuua manu bibē.
 et elisisse ferēt illud ad terrā dicens. nesa
 ebā q̄ et natā poculū h̄et. Virtutē at
 etus et continēciā. mors q̄ indiat. Nā
 cū ad agonē olipticū. qui magna frequē
 tia celebrabat. iam senex p̄get. febrū in
 itinē dicit apprehens⁹. et accubuisse in
 crepidine vie. Volentibz aut eū amicus
 aut in iumentū aut in vehiculū tolle
 non acquieuit. Sed trāsens ad arboris
 umbrā locutus est eis dicens. abite q̄so
 et spectatū p̄gite. hec me nox aut vic
 torē probabit aut victū. Si febrē vico
 ad agonē veniā. Si me viat febris ad
 inferna descendā. Ibiq̄ per noctē eliso
 guttē non tā mori se ait. q̄ febrē mor
 te excludē **Fulgenci⁹ in li. nuthologiarū.**
 dyogenes cynicus cū dolore rami torq̄ret

et vidisset hoies ad amphiteatru concurrentes aiebat. Qualis hoim stulticia erunt spectare feris hoies repugnates et me ptereunt cu naturali dolore certante
Eusebius in cronica. De speusippo platonico et p^o bello carthaginiensi. Cap. lxx.

Anno artaxerxis xiiii speusippus insignis habitus est. Hic fuit nepos platonis ex sorore. Huius legitur ee illa stia qua in laudante se protulisse fertur. Adulator inquit desine utrosq fallere. nichil proficis cu te intelliga. Quid a vero hanc stiaz non speusippi dicunt ee. sed alterius cuiusda phi nomine dyosippi. Anno sequenti h^o cronica carthaginiensiu bellu famosissimu fuit. **Justinus li. xviii.** Carthaginienses cu diu in sialia felicitate dimicassent. translato in sardinia bello. amissa exatus maiori pte graui prelio victi sunt. p qd ducem suum maleu cuius auspicijs et sialie pte domuerat. et aduersus affros magnas res gesserant. cu pte exatus que sup fuerat exulare iusserunt. Qui ciuitate cu armis repetentes obsederunt. dicentes se non expugnatu sed recuperatu patriam uere. onfurorq se ciuibz suis. non sibi utute in pte bello sed fortunam defuisse. Phibitis ergo comeatibz urbem in summa desperatione adduxerunt. Intea carthalo malei exulis duobz filiis cu pte castra pns a thiro. quo decimam heraulis ferre ex preda sialiensis. qua pater eius cepat. a carthaginiensibz missus fuerat reuertet. accersitusq a pte eet. prius se publice religionis officia executurq puate pietas rudit. Qua re maleus indigne ferens. non tu vim religioni inferre ausus est. Intiectis aut diebz carthalo petito comeatu a plo reuertit ad prem ornatus purpa et infula sacerdotis. Cui in secretu abducto aux pater. Ausus ne es nefandissimu caput purpa et auro ornatus in conspu tot miseror ciuiu uenire. Statua in te exepu. ne quis p hac filius infelicibz pns miseris illudat. atz ita eu cu ornatu suo in altissiaz cruce i conspu urbis affigi iussit. Non multo post carthaginez cepit. Punitisq auctori

bz exilijs sui et socioz suoz urbe legibz suis reddidit. infectisq decem senatoribz. non multo post affectati regni accusati et occisus est. **Acto.** Nec dicit orosius qri teporibz contigisse. Maleo aut ut itide refert iustinus xix li. successis ipator mago. qui p m^o omi ut ait iustinus ordiata disciplina militari. penoz ipiu. non minus bellandi arte q uirtute firmauit. **De gestis hasdrubalis et amilcaris. Cap. lxxi.**

Hic decedens duos reliquit filios hasdrubale et amilcare. Hys duobus sardinie bellu illatu est. ubi hasdrubal graui vulnatus occubuit. Cuius morte dictature xi. et triumphu quatuor insignie fecit. In cuius locu successit amilcar frater eius qui in bello sialiensis occisus est. relictis tribz filijs. ymilcone. amone. gisgone. Huic amilcaris ut ait ualerius cu obsidet syracusas dcm est per sopnu futurum ut prima die in eade urbe cenaret. Qd in crastinu fecit no victor sed captiuus. Huius amilcaris tpe ut ait iustinus legati a dario psax rege carthagine uenerunt. afferentes edictu quo peni humanas hostias imolare. et annina carne uesa prohibebat. Iubebant mortuoz corpora cremare potius q terra obrue. petentes sil auxilia aduersus grecia cui darius bellu illaturus erat. Sed carthagine ses auxilia negantes p assidua finitimoz bella. ceteris ne per oia cotumaces uidentur cupide paruere. Hasdrubali aut pater nris filioz fuit. hanibal. hasdrubal et sapho. In sialia in locu amilcaris successit milcon. qui cu nauali terrestriqz prelio. secunda prelia fecisset. repente in pestilentis syderis exatu amisit. Na mox ut ait orosius li. iiii. morbis plo cateruati cadente. cito quisq correptus mox mortuus. iam nec sepeliebatur. Huius mali nuca cu attonita carthaginez repletet. mox oia ululatz bz psonarunt. q capti ciuitas eet. Clause ubiqz sunt ianue. nuca publica puata q officia dapnata sunt. Vniusi ad portu recurrunt. paucosq qui cladi sup fuerat egredientes de nauibz de suis puantabantur. Quibz tacentibz toto litore planctus et ululatus matru infelicu auditi sunt.

In hac pcedit et ipse de nauis sua tpa-
tor. sordida seruilisq tunica distans. ad
aus conspici plangencia iugunt agmi-
na. Ipe q man ad celum tendens nuc sua
nuc publicam infelicitate accusat et deflet
ad postremum vociferans sup vrbē tandē in-
gressus domū. auctos qui lacrimantes eū p-
sequēbāt. dimisit. ac demū obseratis ia-
nuis. exclusisq eā filijs gladio dolore
vitāq finiuit. **Helianth 9.** Hec orosius
dicit gesta fuisse tpbz darij. nec dicit autē
darij. sed iheonim 9 tpbz artaxerxis. Hoc
est enī bellū famosissimū. qd fuisse dicit
anno artaxerxis xv. famosū autē dēn
est non p virtute carthaginensū sypmiabile
pestis infortunū. qd repente vniuersū
psūpsit exercitū. **Iheonim 9. De dyoniso**

De sicilie tyranno. Cap lxxij.

Hic dyonisius in tyrānide perse-
uerat. **Iustin 9 li 9 xx.** Hic dyoni-
sius fugatis a sicilia carthaginensibz to-
tus sicilie occupauit tpm et copias suas
in ytaliam traiecit. et aduersus grecos qui
proximi ytaliam maris litora tenebāt p-
ma bella habuit. Quibz deuictis finitios
quosq aggress 9 est. et pcpue oēs greca no-
minis ytaliam possidentes. Sed eū ab yta-
lia reuocauit aduent 9 carthaginensū
qui bellū qd deseruerāt auctis viribz re-
petebāt duce anone. Cui 9 ymicus sum-
tus penoz potentissim 9 odio ei 9 dyoni-
sio tyrāno aduentū exatus et segnitie
duas grecas litteras familiari searctop
nūcauit. Sed cōprehensis eplis pdicio-
nis dāpnat 9 est. Decreuitq senatus con-
sultū. ne quis postea carthaginensis aut
lris grecis aut sermoni studet. ne aut lo-
qui cū hoste aut scribere sine iniprete pos-
set. **Valer 9 libro iij.** Syracusan 9 a dyoni-
sio tyranno pulsus megaram perijt. Vbi
cū theodor eiisdē vrbis pncipē domū
cōueire vellet nec admittet. multū di-
uq ante fores reterit comiti suo pacē
ter hoc ferendū est ait. forsitan enī et
nos cū in gradu nre dignitatis eēm 9
aliquid tale fecim 9. Qua tñquillitate
consilij placidiorē sibi reddidit condicoē
exilij. **Idem li 9 vi.** Dyonisi 9 cū heditatis
noie a pte syracusanoz ac pene tota sicilie ty-

rānide accepisset. maxiarū opū dñs
exatū dux. rōr dāssū. potens eqta-
tū. tandē p iopia lrās puerulos cho-
rinthi docuit. eodēq tpe. tanta mutaci-
one maiores natu ne quis nimis fortu-
ne credet. mgt ludi factus ex tyrāno mo-
nuit. **Idem li 9 p.** Dyonisius mensas
argenteas et aureas e phanis sustulit.
qdq in hys more grece scriptū erat bo-
noz deoz eas ēē. uti se eoz bonitate pre-
dicauit. Dyoniso adhuc int pūatū ha-
bitū se continente. himera quedā muli-
er per sopniū celū ut sibi videbat con-
scendit. ubiq lustratis sedibz deoz oīm vi-
dit terribile virū ad pedes iouis iacere
ligatū. Inrogatq illo qui eā duce-
bat quisnā ēēt. audiuit eū sicilie et yta-
lie dirū ēē fatū. solutiūq vinculis mltis
vibily excis futurū. Ad sopniū poste-
ro die vulgauit. Cūq postmodū ille
tyrānide exire cepisset. himera turbā
ad ei 9 spectaculū intrante ut aspexit
hūc ēē quē in quiete viderat vociferata
est. Id tyrāno cognitū curā tollende
mulieris dedit. **Actoz. Item de eodem**

Cap lxxij.

De hoc q dyoniso **Cap lxxij.**
refere valer 9 q sacrilegia sua
ioco condierit. Nam detracto io-
ui aureo amiculo. et ijecto ei lanceo io-
co dixit. estate ēē graue aureū amiculū.
hieme frigidū. lanceū q ad vtrūq tēpus
ēē aptū. Idē etiā coronas et pateras deo-
rū tollens a simulachris in quibz scriptū
erat honoz deoz. non tollē ea se. sed accipe
dicebat. stultū ēē dicens. a quibz bona pre-
tant. ab hys porrigentibz nolle sume. Idē
barbā aureā detraxit esculapio dicens.
non cōueire ut apollo pater ei 9 iherbis
ēēt. et fili 9 ei 9 barbatus. Qui 9 dyonisi
tyranni cū oēs syracusani intū opta-
rent. quedā vltie senectutis seia sola co-
tidie matutino tpe deos orabat ut inco-
lumis ac sibi supstes ēēt. Ad audies dy-
onisius admiratus interrogauit causā.
At illa. Puella inquit cū eēm et graue
tyrānū hrem. carē eo cupiebā. Successit
peior illo etiā quo carē cupere. Tercū
te iportuniorē cetis hre cepim 9. Timēs
ergo detiore tibi succede caput meū pro

tua salute deuoueo. Tam faceta auda-
cia dyonisius punire erubuit. Hec vale-
rius. Huius dyonisius magister fuit plato sicut
refert tullius. Epaminonda inquit theba-
nu eruduit. lysis pythagoreus. syra-
cusanu dyonisiu plato. Porro sicut scri-
bit valerius adeo honorifice platonem
suscepit tyrannus. ut ei ueret obuia cu in-
genti multitudie et nauibus uelis candi-
dis adornatis. Idem qz valerius scribit
qz adeo suspiciosus erat et meticulosus
tyrannus iste sciens se odio ab oibus hitu
qz submotis amias in eoz loco ferocissi-
mos barbaros quibz lata sua committeret
substituit. Et eia tonsoz metu filias su-
as conde docuit. Quibz et ipis adulas
non ausus est ferru committe sed institu-
it ut candenu gladiu et nucu pua-
minibz barba sibi et capillu adureret.
Hec securiore maritu egit qz prez. Duax
enu sil. s. aristomades et doridis mirmo-
nys illigatus neutus unqz nisi excul-
se complexu petijt. Iecti qz qz castra la-
ta fossa cinxit. in que se ligneo ponte
reapiebat. interioraqz fore diligenter
obserebat. *Eusebius in cronica. De plato*

Eo tpe ne et moribz ei. *Ca lxxiiij.*
plato phis claruit. s. ano ar-
taxerxis xvij. *Iheo cont iouini*
Plato cu diues eet et thoros ei dyoge-
nes lutatis pedibz conculcaret. ut possi
vacare phie elegit ad academiā uilla ab
urbe paul. non solu desertā sed eia pes-
tilente ut cura et assiduitate morboru
libidinis ipetus frangeret. Vn et plures
ei discipuli oculos sibi effoderunt. *Valerius*
li. iij. Plato cu aduersus serui delictu
vehemētia exarsisset. ueritus ne uindcē
modu excedet. speusippo amico suo cas-
tigacois arbitriu mandauit. Idem Ipe
quoqz plato criminacoēs difficillie rea-
piebat. aliqui eni reuocato discipulu
suu audierat de se multa ipia fuisse lo-
cutu. respuitqz criminacoē. Instabat
criminator querēs cur sibi nō crederet
Adiecit non eē credibile ut que tanto
pere amaret. ab eo in uicē non dilige-
tur. Volente criminatore ad iusiuran-
dū prodire affirmauit. nuqz reuocan-

te dicturu fuisse nisi expedire ea sibi ui-
dicasset. *Seneca i li. de bnfic vi* Plato cum
flumē naue trāsisset nec ab illo portitor
qz exegisset. hoc honori suo datu cre-
dens dixit positu illi eē apud platonē
officiu. Deinde paulo post aliū gratis
eadē sedulitate trāsuehet negauit illi iā
apud platonē positu officiu. *Actoz.* Hec
seneca et addit. Nam ut tibi debeā ali-
quid pro eo qd prestas. debes nō tm in-
dare. sed et tangi michi. Non potes ob-
id queqz appellare qd spargis in plin.
At uō hoc pē seneca rnderi. Quid si pla-
to erat ignotus portitori et alij noti et
familiares. aut aliquo iā eū bnficio ob-
ligauerant. Sed et eadē rōne deo nil de-
berem pro cōibz bnficijs. *Valerius li. viij.*
Plato patriā athenas preceptore socra-
te sortitus est. et locū et hoiez doctrine
fertillissimū. Cūqz iā oim sapientissimū
haberet et a studiosis iuuenibz certatim
athene. platonē doctore querentibz petere-
tur ipe nil fluuū iexplucabiles ripas et
uastissimos tāpos. effusāqz barbarie e-
gipioz seruū discipulus pagrauit et a
sacerdotibz illi gentis geometrie mul-
tiplices nuos celestiu racionū obserua-
tione percepit. In ytaliā quoqz trāsgres-
sus est ut ab archita tarentino et auri-
one pitagore precepta suscipet. Tanta
enī copia lēar undiqz colligenda erat ut
iuce per totū tiaz orbē dispigi posset ac
dilacari. *Idē libro viij.* Plato conductores
are sacre modū et formā ei sacro sermo-
ne conferre conatos. ad euidē geometre
ire iussit. cedens ei scie aīo p fessionu.
Tartullianus in apolo. Opiniones eius.

Plato iperiu sume dñā *Ca lxxv.*
aiois dixit eē penes unū. officia
a ei penes multos. Ioue mag-
nū in celo comitatu exatu describens
angeloz piter et demonū. et ideo oport-
tere pauantes et profectos et presides
piter suscipi. Sed capitale fatinus ad-
mittit qui aliquē de pnapibz cesaris ce-
sarē appellat. *Idē in eodē.* Plato affie-
mar factitatore uniuersitatis. neqz iueni-
ri faale. et iuentū enarrari in oēs dif-
ficile. *Aug. de ci. dei. li. viij* plato cu dif-

apulos suos ingenio mirabili antevet
parū putans pficiende phie sufficē seip
sū ac socraticā disciplinā q̄ longe lateq̄
potuit pegrinat⁹ est quāq̄ versū eū ali
cui⁹ nobilitate scie papiende fama ra
piebat. Itaq̄ in egypto et in ytalie pti
bz ubi pytagoreoz fama celebrabat. di
dicit quecūq̄ illuc magna habebant ac
docebant. Cūq̄ studiū sapie in actione
et cōtemplacōe verset. vñ vna ps ei⁹ actiua
altera cōtemplatiua dici p̄t. quaz actiua
ad agendā vitā. i. ad mores instruēdos
p̄tinet. cōtemplatiua at̄ ad cōspiciēdas
natē causas et sincerissimā vitatē. soan
tes in actiua excelluisse mēorat. Pyta
goras vō magis cōtemplatiue quibz potu
it viribz instituisse. Proinde plato vtrāq̄
iūgendo. phiaz p̄fecisse laudat. quā in
tres ptes distribuit. In moralē que in
actione versat. In natālē que cōtēpla
cioni deputata est. 3ª rōnalē qua vñ
determinat a falso. Que licet utriq̄ sit ne
cessaria. cōtēplacō tñ sibi p̄fectionē ven
dicat. Quidā putant platōnē qñ p̄ter
it in egyptū thēniā p̄phetā audisse. Sz
diligentē p̄putata rō t̄pm s̄m̄ cōmū h̄s
tōriā indicat platōnē a t̄pe quo p̄phāuit
thēniā centū ferme ānos postea natū.
Potuit tñ eē ut homo acerrimū ingenij
sicut egyptiacas ita et hebreas sc̄pturas
per int̄pretē didicerit. qd̄ ideo p̄t opina
ri. q̄a in thēneo platōnis quē ip̄e sc̄psit
de mūdi cōstitucione dicit deū in illo o
pe terrā p̄mo ignēq̄ iūxisse. Que s̄ua
simillima est illi p̄ncipio genesis. In
p̄ncipio creauit deus celū et terrā. De
inde illud qd̄ plato dicit amatōrē dei eē
phim. nichil sic in l̄ris illis flagrat. Et
maximē illud qd̄ et me plurimū adducit
ut pene assentiat platōnē illoz librorū
ex parte non fuisse. q̄a plato illa verba
dñi ad moysen ego sū qui sū. vehementē
tenuit et diligentissime emendauit.
Seneca li. vi. eplaz. Itm de eodem.
Quāq̄ videm⁹ aut **Cap lxxvi.**
tangim⁹ plato in illis nō nūat
que eē p̄prie putat. fluūt enī et
in assidua diminucōe atq̄ adiectōe sūt.
Hoc est q̄ ait heredit⁹. In idem flumen

bis descendim⁹ et non descendim⁹. manet
enī idem flūis nomen aqua t̄sm̄issa est.
Acto. Hec seneca. Et hys p̄t intelligi.
quō accipiebat plato dñm appellari. tōm.
id est ens vel qd̄ est videlicet per excellen
ciā. Errauit aut̄ valde tñ dñm posuit
in diuisione existenciū. tñ aliter dicit
eē creator aliter creatiua. Non enī hoc no
men ens vniuoce predicat de deo et de re
bus cetis. Quare deus non p̄t poni in di
uisione eoz que sūt. **Aug⁹ ubi supra**
Illa aut̄ triptiā platōnis qua phiam
diuidit in natālē rōnalē et moralē nō
est contraria illi distinctiōi qua intelli
git om̄e studiū sapie in actiōe et cōtē
placōe consistē. Quid aut̄ in hys vel de
hys pti bz plato senserit. i. ubi finē om̄
actionū. ubi causa om̄ natāz. ubi lu
men om̄ rōnū eē cognouit uel credi
derit differendo explicare longū esse ar
bitror. Fortassis enī qui platōnē acutius
et vācius intellexisse et secuti eē laudā
tur. aliquid tale de deo senserūt. ut in
illo iueniat et cā subsistendi et rāo in
telligendi et ordo viuendi. Quoz triū
vñū ad natālē altm̄ ad rōnalē. 3^m ad
moralē p̄tinē intelligit. Si enī homo i
ta creatus est ut per id qd̄ in eo precellit
attingat ad illud qd̄ cūctā precellit id est
vñū vñ optimū deū sine quo nulla na
tura subsistit. nulla doctrina instruit.
nullus usus expedit. Ip̄e querit ubi no
bis secum sūt oīa. ip̄e tēnat. ubi nobis
certa sūt oīa. ip̄e diligit ubi nobis vñ
sūt oīa. Si ergo plato dei hui⁹ imitato
rē cognitorē. amatōrē dixit eē sapientē.
cui⁹ p̄tiapacōe sit bt̄is. quid opus est
disautē ceteros. Nulli nobis q̄ isti p̄pius
accesserūt. **Idem in li. ix.** Deū sūmū om̄
niū creatorē. quē nos vñ dñm dicim⁹. si
cut a platōne predicari apuleius assue
rat q̄ ip̄e sit solus qui non possit penu
ria sermonis hūani. quāuis orōne vel
modico comprehendī vñ autē sapientibz
intus cū se vigore animi q̄ntū licuerit
a corpe remouerit intellcū hui⁹ et id
q̄ interdū velut in altissimis tenebris
rapidissio choruscamine lumen candidū
int̄micare. **Helinad⁹. De libris platōnis**

et eius in de immortalitate anime. Cap.

Hic autem consuetudo **lxxvij.**
 platonis libros suos intitulare
 noibus magistroz suoz vel eoz qui
 mgros suos docuerat. ut maiore ex eoz
 noibus auctoritate verbis et rōnibz suis
 acquireret. Hinc sūt libri ei appellati thi
 meus. phedron. gorgias pythagoras. Quo
 rū p̄mū et ultimū t̄stulit cyero. In
 phedronis dyalogo post disputacoē de
 immortalitate aīe. distinguit loca que hāt
 vitā relinq̄tibz ea lege debent. quā sibi
 viuendo quisq̄ sanxerit. Sūt in gor
 gia post pactū disputacoē differit de
 habitu post corpus aīatū. Hec duo ser
 uauit in libris de republica. Prius enī
 p̄ncipatū dedit iusticie postea differuit
 quo aīa post corpus euadat. vel vnde
 in corpus adueniat per illā fabulam
 quā narrat de quodā nacone p̄aphilo
 noie et milite officio. Qui cū multis vul
 neribz in prelio acceptis mortuū videt et
 int̄ mortuos iacet. xij. demū die ut ait
 maacobi sup̄ sopnū scipionis cū inter
 ceteros vna p̄emptos ultio eēt igne hono
 randū subito seu recepta seu retenta aīa
 quicquid emensis int̄ vtrāq̄ vitā diebz
 egeme videret ve tanq̄ publicū p̄fessus
 hūano gnū enūciavit. Hūc herē cyero di
 cit̄ exatātū fuisse. nō reuixisse. Valeriu
 sic ait. Plato scribit p̄ amphylū decē diebz
 int̄ eos qui in aīe ceciderant iacuisse p̄
 ea ipositū rogo reuixisse. **Maacobi de
 sopno sapiois li. p̄. De appetitu mortis
 ob desiderū immortalitatis. Caplin.**

Plato in phedrone **lxxvij.**
 definit hōiem non eē sua sponte
 moriendū. Sed in eodē uin dy
 alogo idem dicit mortē philosophantibz
 appetendā. et ip̄az phīaz eē meditationem
 moriendi. Hec sibi contraria eē videntur
 sed non est ita. Nam plato duas mortes
 hōis nouit. quaz vnā natura altam v
 tutes prestant. Homo enī morit̄ cū aīa
 corpus relinquit solutū lege natē. Mori
 etiā dicit̄ cū aīa adhuc in corpe constitu
 ta corpis illecebras phīa docente c̄tepnit
 et cupiditatū dulces insidias reliquas
 qz oēs exurit passiones. et hāt mortem

dicere plato sapientibz appetendā. illā vero
 quā oibus natura c̄stituit cogi vel infer
 ri uel accersiri vetat. **Idē in eodē li. 2.º.**
 In phedrone platonis quē t̄stulit cyero
 validissimis argumētis aīe immortalitas
 asserit. Et p̄t̄ oīs r̄acōinacō in vni silo
 gisimū xpendiū ita redigi. Aīa ex se mouet̄.
 qd̄ ex se mouet̄ p̄ncipiū mot̄ ē. qd̄ aut̄ p̄ncipi
 um mot̄ est. natū non est. et qd̄ non ē na
 tū immortale est. aīa igit̄ immortalis est.
 Saendū aut̄ qz duobz modis immortalitas
 intelligit̄. aut̄ eī ideo est immortale quid qz
 per se non est capax mortis. aut̄ qz p̄cui
 aone alteri a morte defendit̄. **Acto.** Legi
 tur qz therobotus. ambraciensis cū legis
 set libū platonis de immortalitate aīe e
 muro se p̄capitē dedit. p̄ desiderio vite
 melioris. Hec quoqz verba sūt platonis
 in phedrone. Donet habem̄ corpus p̄mix
 tusqz sit tali malo n̄ animū nūq̄ nos id
 qd̄ iam olim cupisim̄ satis c̄secuturi
 sum̄. i. veri scīaz. Infinitas enī occupa
 aones affert corpus quibz conterim̄ ob
 victū cotidianū. Morbis etiā et cupidita
 tibz et timoribz et inuicibilibz variaru re
 rū appetitōnūqz visionibz corpus onerat̄
 ut p̄o illo ne sape quidē in vlla re pos
 sim̄. Defūctoz aut̄ animū liber est et a
 corpe solutus. Eo igit̄ tpe quo viuim̄ ita
 demū appropiquabim̄ applicabim̄qz sa
 encie. si nichil aut̄ qz m̄mū corpe utam̄.
 nec in societate eī nisi quaten̄ n̄cē est
 aīm demittam̄. Ita enī m̄me replebi
 m̄ viciosa turbulentaqz natā corpis. sed
 puri a contagione eī incorrupti sincere
 qz digredientes. ad oīa incorrupta sine
 r̄az veniem̄. **De quibusdā dictis plato**

Dvos aut̄ **nis. Cap lxxix.**
 eē m̄dos asseruit plato. vni
 itelligibile in quo ip̄a vitas
 habitaret. istū aut̄ sensibile quē māfes
 tū est nos visu tactuqz sentire. Ita. illū ve
 rū. istū verisilez ad ymagīez illi factū.
 et id̄ de illo in ea qua se cognoscet̄ aīa ve
 lut expoliri ac serenari veritatē. De hoc
 aut̄ in stultoꝝ animis non scīaz sed opi
 nionē posse gnari. Idē dicebat ydeas eē
 in mēte diuina. ydeam sic diffiniens. yde
 a est eoz que sūt exemplar eternū. In

hoc autem erravit quod ydeas aliud esse quam ipsam
 dei mentem putavit. Multa quoque leguntur
 alia egregie dicta a Platone. ut est illud
 quod ait Boetius illud dixisse. Beatas fore res
 publicas si aut eas sapientes regerent. aut
 eorum rectores sapienter studerent. Et illud quod Tullius
 eum dixisse asserit. est malorum esse voluptatem.
 quod si ea capiunt homines sicut hano pisces. Pla-
 tonis quoque dicta sunt haec. Si sapienter forma oculi
 videri posset. maxime ad amorem sui oes ex-
 citaret. Non potest apprehendi forma iustitiae
 nisi prius discatur series iniustitiae. Natura
 est essentia se mouens non solum sancta que
 remota est a iustitia. calliditas potius
 quam sapientia appellanda est. vni enim animus
 patens ad periculum si sua cupiditate non
 omnium utilitate impellatur. audacia nomen ha-
 bet potius quam fortitudo. Illa est iustitia
 verissima que erga inferiores seruat.
 Triumphus est innocentiae non peccare ubi
 licet posse. In quem plus potes peccare de-
 sine. Mors philosophantibus appetenda
 est. ipsa est medicina moriendi.
 Totus philosophiae robur pacia est. Idem ut di-
 citur ihero super matheum duas corporis sumi-
 tates docuit non esse velandas. nec assuefi-
 eri debere mollitiae capitis et pedum. Cum
 haec enim habuerint firmitatem tota robur-
 tiora sunt. Hic ut refert Helymandus cum vi-
 disse Dionisium tyrannum sicilie. corporis sui
 circumspectum custodibus. quid tamen malum inquit
 fecisti ut a tam multis nate habeas custodi-
 ri. Haec de dictis Platonis ex diuersis locis
 excerpta collegi. que et hic inserere volui.

De archita tarentino et dictis eius. Cap

Pater autem etiam hys temporibus **lxxx**
 archita tarentinum floruisse cuius
 plato legitur auditor fuisse. **Tullius**
li. de senectute Archita tarentinus cum eius
 sermone plato atheniensis interfuit. nul-
 lam capitaliore pestem quam voluptatem corporis
 dicebat hominibus a natura datam. Cumque nul-
 te prestabilis deus dedit homini. hunc diui-
 no muneri nihil tam inimicum esse quam volup-
 tatem. Quod ut magis intelligi posset fin-
 gebat animo tanta inicitatem aliqui corporis
 voluptate. quanta papi posset maxima.
 Remini tensesbat fore dubium qui tam diu-
 dum ita gauderet. nihil agitare mentem nihil

ratione. nihil cogitatione sequi posset. **Idem**
in li. de amicitia Natura nihil solitariū
 amat. Unde vni est quod ab archita taren-
 tino ut opinor dia solitum a senibus turis
 audiui. Si quis in celum ascendisset na-
 turam mundi et pulchritudinem siderum as-
 pexisset. in suauem illi sine amico et soc-
 o admirationem fore. Que iocundissima foret si
 aliquem cui narrasset habuisset. **Valerius**
li. iij. Tarentinus archita villico suo. sup-
 sisse inquit a te supplicium nisi tibi ira-
 tus essem. Maluit enim impunitum relinquere
 quam pro iram iusto grauius punire. **Agellus**
li. nocturni attimz. fauorini plus afficit
 simulacrum colubae e ligno ratione qua-
 dam et disciplina mechanica factum ad archi-
 tam volasse. **Acto.** Huius sententia de anima haec
 est. Natura ad exemplum vniuersi disposita est que
 sic illocaliter dicitur in corpore sicut vni in
 numeris. **Idem** Nulla pestis capitali-
 or quam voluptas corporis. cuius auide libidines
 temere et effrenate ad potendum incitant.
 Hinc patrie prodiciones hinc rerum pub-
 licarum euersiones. nullum denique scelus.
 nullum facinus est. ad quod suscipiendum non
 libido voluptatis impellat. **Eusebius in cronicis**
De obsidione romani capitolij per gallos.

Anno artaxer **Cap lxxxi.**
 sis xvij senones galli roma-
 ni uaserunt excepto capitolio. **Pro-**
doz li. ethio. xij Galloz ascensus in capi-
 tolio anseris clamore deprehensus est.
 Nullum enim animal ita odorem hominis sentit ut
 anser. **Ambrosius in exameron li. v.** merito debes
 anseribus roma quae regnas. Diu tui dormi-
 ebant et anseres vigilabant. Illis po-
 tius debes sacrificare quam ioui. Cedant ei
 diu vni anseribus a quibus se sentit esse de-
 fensos ne et ipsi ab hoste caperent. **Orosius**
li. libro 2. Galli senones duce brennio exi-
 tu copioso et robusto nimis dum urbem du-
 sim que nunc tristitia dicitur obsiderent lega-
 tos romanorum. qui tunc componende inter-
 eos gratia pacis uenerunt in aere aduer-
 su se uide pugnales. Qua indignatione
 pmo dux oppidi obsidione dimissa to-
 tis viribus roma contendit. Hos ita ru-
 entes fabius cum exercitu consul excepit n-
 tum obstiterit imo potius hostilis ille impetus

qi arida segete succidit stravit et trisit
 Testat hanc fabij dade fluvij allia sicut
 crementa fabioz. Non eni facile aliquis
 silem romane milicie ruina recenseret
 etia si roma insup incensa non eet. Pa
 tence galli vrbē penetrat trucidant ri
 gentes simulachroz modo in suis sedibz
 senatores. Cosqz incendio domoz sacra
 tos lapsu culminū suoz sepeliūt. Vni
 uersa reliqua iuuentute qua stat
 vix mille hoim tūc fuisse in arce capi
 tolini montis latitante obsidione con
 cludūt. Ibiqz infelices reliquias fame
 peste despacione formidine. terūt. subi
 gūt vendūt. Nam mille libus auri dis
 cessionis pretiū pacisūt. Non qz apud
 gallos roma pui nois fuit. sed qz illā
 sic iam an detruerūt ut ampliū tūc va
 lere non possit. Post illā dade romani
 mutare sedes cogitauerūt aliud oppidū
 incolē et altero noie censerī. **Actoz. Hec
 orosius. Valeriū autē** dicit qz in illa ca
 pitoliū obsidione cū romani fame arta
 rent. panes e cōpluribus loas iacere
 ceperūt. Qd videntes galli. putantes e
 os habundare victualibz obsidione di
 miserūt. Addit etiā vegetius in libro
 q̄to de re militari. qz cū machinarū
 belluarū funes putrefacti eēt. matro
 ne oēs trines suos absiderūt ad machi
 nas repandas et viros liberandos. **Euse
 biū i cronias. De aristotile et dāg eius.**

Anno artaxer **Cap. lxxxiij.** . .
 sis xxxiij. aristotiles xvij. agēs
 annū platonis auditor fuit.
Aug⁹ de citate di li viij. Aristotiles disci
 pulus platonis vir excellentis ingenij.
 et eloquio quidē platonī ipar. Sed mul
 tos facile supans sectā pipatetiā condi
 dit. qz deambulando disputare s̄sueue
 rat. plurimosqz discipulos predara fa
 ma excellens viuo adhuc preceptore in
 suā heresim gregauit. **Seneca i eplā lxxv.**
 Aristotiles putat causā tribz modis dici.
 materiā. opificē. formā que vnicuiqz o
 peri iponit. i. idos. Q̄tā quoqz adicit
 ppositū artificis. i. illud qd iuitauit ar
 tificē ad hoc faciendū sicut pecuniā vel glā
 vel religio. Q̄tā addit addit plato exem

plar. s. qd ipse ydea vocat. Sex ergo causas
 dicit eē. Id ex quo. i. materiā sicut es. id
 in quo. i. formā que. s. aptatū eri. id ad qd
 s. exemplar. id p̄ quod. s. facientis p̄posi
 tū. id quod ex hijs est. i. ipm opus. id a q
 ipm est. i. ipē artifex. **Valeriū li viij** aristo
 tiles in neutra pte de semetipō loqui de
 bere predicabat. qm laudare se vani. vi
 tupare stulti eēt. **Actoz.** Dicebat autem
 aristoteles ut legit solū se in cōmodū pau
 ptatis pati qz non posset egenalibz subue
 nire. Satisfacite autē alexandro quo docē
 te profiteret se scientē. Rebus inquit ip
 sis que non nouerūt mentiri. Hui⁹ qz
 sentencie iste sūt. Nūqz v̄cundiores eē
 debem⁹ qz cū de dijs agit. Viri boni est
 nefare vel pati vel face iuriā. In iuri
 a iuste irrogata ei⁹ est infamia qz facit.
 Si linceis oculis hoies uterent. ut eoz vi
 sus obstanaa penetraret. nōne interspec
 tis visceribz etiā pulcherrimū corpus
 turpissimū videt. Hoc verbū boetius
 in 3. de cōsolacōe recitans addit. Te igit
 pulchrū videri. non tua nata. sed spec
 tanciū oculoꝝ facit infirmitas. Item
 aristoteles aduersū iymicos nros inat
 intra pietes nros victoria querenda est
 Dicebat autē ai⁹ eē eutheletia. i. figu
 rā corpis. Idem ut ait tullij artē re
 thoricā ampliauit. **Valeriū libro viij.**
 aristotilis uel utilissimū pceptū est ut
 voluptates abeuntes s̄sidem⁹. fessas ei
 p̄nēqz plenas animis nris subiat qz
 min⁹ cupide repetant. **Idē in li q̄to**
 Aristotiles supme vite reliquias senili
 bz ac rugosis mēbus in sumo lūz oao
 vix custodiens adeo valent⁹ pro salute
 patrie incubuit. ut eū ab hostibz armē
 solo equatā in lectulo athemensi iacēs
 macedonū manibz quibz obiecta erat eri
 peret. Itaqz vrbē tam stanta atqz euerfa a
 lexandri. qm restituta aristotilis notū ē
 opus. **Aug⁹ de citate dei li.** **De secta p̄**

Perturbacōes pateticoz. **Cap lxxxiij.**
 animi. quidā dicit eadē in sapien
 tē. sed eas moderatas racioniqz
 subiectas ut eis leges quodāmo quibz ad
 nētariū redigantē modū dñacio mentis
 iponat. Hoc sententiū platonica siue aristo

tilia .i. pypateci. Stoua vō nullas oīno ī
 sapientē tūde putant. Cetero autē dicit ī
 hoc loco stoycos aduersus pypatecos ver-
 bis magis q̄ rebus contendere. Qd' ex ver-
 bis agellij probat̄. qui scribit se nauigat̄
 se aliquā cū quodā phō nobili stoyco. qui
 cū illud nauigū horribili celo et mari
 piculosissime iactaret̄ vi timoris expal-
 luit. Id animaduersū ab hys qui ade-
 rant q̄uis in mortis vicinia curiosis-
 sime attentis. vtrū ne phūs aīo turba-
 ret̄. demū tēpestare trisacta. mor ut se-
 curitas prebuit colloq̄ndi uel etiā gū-
 riendi locū quidā ex hys quos nauis
 illa portabat. diues luxuriosus assiati-
 cus. phm xpellat̄ illudens q̄ extimuis-
 set atq; palluisset cū ipē mansisset tre-
 pidus ī eo qd' ipendebat exicio. Nulle
 aristippi sotratia r̄nsū retulit. Qui
 cū in re sili ab hoīe sili eadē verba au-
 disse. r̄ndit̄ illū pro aīa nequissimi ne-
 bulonis mīto non fuisse sollicitū. se at̄
 pro aristippi aīa timē debuisse. Hac il-
 lo diuite r̄nsione depulso. postea ques-
 iuit agellij a phō. non exagitandi aīo
 sed discendi. que nā ratio illa eēt pau-
 ris sui. Qui statim ptulit de sarcinula
 sua stoyca epytecti librū. in quo scripta
 erant que cōgruebant decretis zenonis
 r̄cipi q̄ p̄ncipes fuerūt stoicoz. In eo libro
 se legisse dicit agellius hoc stoyas pla-
 cuisse. q̄ animi visa. q̄s appellant fan-
 tasias. nec in p̄tate est utrū et q̄n in-
 dant aīo cū venerit ex terribilib; et
 formidabilib; rebus. nāc est etiā sapi-
 tis aīm moueant. ita ut paulisp̄ uel
 pauescat metu. uel tristitia strahat̄.
 Tanq̄ hys passionib; p̄uenientib; men-
 tis et rōnis officū. nec ideo tū in men-
 te fieri opinionē mali. nec approbari is-
 ta eisq; consentiri. Hoc enī eē volūt
 in ei' p̄tate. Idq; interesse volūt inter
 aīm sapientis et stulti. q̄ stulti animū
 eisdē passionib; cedit atq; accommodat
 mentis assensū. Sapientis autē q̄uis e-
 as necessitate paciā. retinet tū de hys
 que appetē uel fugē rōnabilit̄ debet. ve-
 tā et stabile inconuassa mēte sententiā.
 Theo' de iouia. De libris aristotilis.

Scripserūt aristo **Cap lxxxiiij.**
 tales et seneca nisi fallor de ma-
 trimonio libros. Amboq; ī amo-
 rem forme iuehūt in hūc modū. Amor
 forme rationis obliuio est. et insanie pro-
 un' fedus minimeq; cōueniens aīo sapi-
 entū. Turbat consilia. altos et ḡnosos spi-
 ritus frangit. a magnis cogitacionib; ad
 humilimas detrahit. Querulosos ira-
 cundos. temerarios. dure iperiosos. r̄ser-
 uilit̄ blandos facit. Et dū fruendi cupi-
 ditate insatiabilis flagrat. plura tpa.
 suspicionib; lacrimis. cōquestionib; pdit.
 Odiū facit sui. et ipē nouissime odiū est.
Artoz. Scripsit etiā aristoteles de arte
 logica librū cōthegoziaz .i. p̄dicamen-
 toz. et s̄m quosdā librū sex p̄ncipioz. lib̄s
 quoq; p̄ncipioz. et libros analeticoz
 p̄ncipioz et posterior. thopicoz q̄ et elencoz.
 Porro de physica .i. naturali sc̄ia libros edi-
 dit. de physico auditu. de ḡnacōe et cor-
 ruptione. de aīa. de sensu et sensato. de
 memoria et remiscencia. de sopno et vi-
 gilia. de morte et vita. de vegetabilib;
 et etiā de aīalib; s̄m quosdā. et de qua-
 tuor elementis. libros quoq; metheroz
 q̄tuor. De methaphysica vō que dicit̄ p̄-
 ma physica libros articū xij. Extat etiā
 liber qui dicit̄ p̄spectiua aristotilis. et
 alius ut fert̄ qui dicit̄ rethorica eiusdem.
 Est et ipi' eplā ad alexandriū de dieta ser-
 uanda. De hys fere oībus ipi' lib̄s excep-
 si plurima in p̄ma pte et 2^a. isti topis.
 Preter hec etiā scripsit libros ethicoz q̄tu-
 tuor quoz flores morales in hoc loco in-
 serē volui in hūc modū. **Aristoteles li' p̄**
ethicoz. Flores eiusdē morales ex ethi-
co .i. Caplm lxxxv.
Omnis ars et oīs doctrina. sili ac-
 et opaco et pheresis boni aliau-
 ius opat̄r eē videt̄. Ideoq; opt̄e enū-
 ciant bonū qd' oīa appetūt. Oīs cognia-
 o et pheresis bonū aliquod exoptat. Op-
 tim' est qui a seipso oīa intelligit. bo-
 n' aut̄ et vursus est ille qui b̄nducit ī
 hoc audit. Qui aut̄ neq; ipē intelligit
 neq; aliū audiens in mēte iactat. hic in-
 utilis videt̄. Quidā vitā pecudū eligen-
 tes adipiscunt̄ tū gloriā. quia quidam

magistrantium filia patitur sardanapalo. Perfectius dicitur quod per se est eligibile quam quod pro alio est eligibile. Tale autem felicitas maxime esse videtur. hanc enim semper eligimus pro se et nunquam pro alio. Pluribus quidem delectabilia aduersantur. quia non natura hec sunt. diligentibus autem bonum delectabilia sunt quia bona sunt. Tales autem que sunt virtutes sunt operationes. quare et delectabilia sunt se. non quia adiuncto aliquo. habent delectationem quendam in seipsis. Quis philosophus felicem dicit eum qui sunt virtute operatur perfectam. et exterioribus habundat sufficienter. Pro nepotum fortunas et amicorum omnium conferre in nihilum valde imitabile videtur. Felicitas est actus anime sunt virtute perfectam. Omnia honesta concordant rationi. *Idem 12?*

D Enim De eodem. Cap. lxxxvi
 naturam neque pro natura sunt virtutes. sed in natura est nobis suscipere quidem eas per assuetudinem perfectis. Et similibus actibus sunt siles habitus. et sunt actum differenciam sequuntur habitus. Non parum igitur differunt sic vel sic assuescunt a iuuetute magis autem omne. Non ut sciamus quod est virtus scrutamur. sed ut boni fiamus. Quocumque natura nobis adueniunt virtutes eorum primitus ferimus. postea autem operationem et actum tradimus. Qui de singularibus sermonibus est non habet certitudinem neque enim sub arte neque sub ratione incedunt. Et circa que est virtus inata sunt a superfluitate et indigentia corrumpi. Qui est omnia fugit et timet. timendum est. Qui autem nihil omnino timet. audax. Vir autem et qui omnem voluptatem habet et a nullo semotus est incontinentes. qui autem omnes fugit insensibilis. Corruptus autem castitas est fortitudo a superfluitate et indigentia. a medietate autem saluat. Signum autem oportet facere habitum voluptatem vel tristitiam in operibus. Quicunque enim remouetur a corporibus et hoc ipso gaudet castus. qui autem tristatur incontinentes. Et quisquis suffert pericula et gaudet vel non tristatur fortis. qui autem tristatur timidus. Circa voluptates est et tristitias est consuetudinalis virtus. Nam medicine quedam virtutes sunt. Medicine autem per contraria inate sunt fieri.

Tribus existentibus que in voluptatibus et tribus que in fugis. bono conferente delectabili. et tribus contrariis. malo in conferente tristi. circa hec quidem omnia directus est malus autem peccans. Magis autem circa delectationem. quia ex puericia nobis conuulsi. Ideo difficilimum est hanc passionem repellere contemporaneam vite. Quocumque dicit heraclitus. Circa difficilimum autem semper et ars fit et virtus. In his que secundum virtutes sunt requiritur qualitas habens operatur. Primum quidem sciens. deinde si volens. preter hec autem tertium si firme et incommutabilis operatur. Hec autem ad habendum alias artes non mutantur preter scire. ad habendum igitur virtutes scire quidem parum aut nihil prodest. ad alia non parum sed omne. Sed multi hec quidem que sunt virtutes sunt non faciunt. ad rationem autem confugientes existimant philosophari. et esse boni. sile aliquid facientes egrotantibus qui medicos audiunt quidem studioso. et ipsi nihil faciunt operantur. Igitur nec illi bene habebunt corpora. nec isti animas sic philosophantes. Quia autem ea que sunt in anima nostra sunt. passiones. potentie. habitus. horum aliquid erit virtus. passiones quidem non sunt. neque virtutes neque malicie. neque sunt passiones non dicimus boni vel mali. neque laudamus vel vituperamus. sunt virtutes autem et malicias boni vel mali dicimus. et sunt eas laudamus vel vituperamus. Et passiones quidem ut ira et timor inuoluntarie. virtutes autem voluntates vel non sine voluntate. Propter hec autem eadem neque potentie sunt. Neque enim boni vel mali dicimus. quia possumus pati simplicitate neque laudamus neque vituperamus. Et ad hec potentes quidem sumus in natura. boni autem non sumus natura. Relinquitur ergo eas habitus esse. Omnis virtus cuiuscumque fuerit et id bene habens proficiat. et opus eius bonum reddit.

In adhuc de eodem. Cap. lxxxvii
 omni continuo et discreto est accipe hoc quidem plus hoc vero minus hoc vero equale. Et hec autem sunt remouetur. aut sunt nos. Dico autem rei remedium quod equaliter remouetur ab utraque extremitate. quod est et unum et idem omnibus. ad nos autem quod neque superabundat neque deficit. sed non est

idem omnibus. Nam miloni quidem cedere sex minas parum est. danti autem magna siorum multum. Sic itaque omnis sciens superfluitate et deficientiam fugit. medium autem querit et hoc vult. Medium autem non quod rei. sed quod ad nos. Si ergo boni artifices ad medium respicientes operantur. virtus autem omni arte certior est et melior quam admodum et natura. medium utique erit in spectrix. Adhuc peccare quidem est multis modis. dirigere autem uno modo. Ideo et hoc quidem facile hoc vero difficile. facile quidem diuertere a signo difficile autem inuenire. Et propter hoc malicie quidem superfluitas et indigentia. virtutis autem medietas. boni quidem enim simplicitas. mali autem omni pharia. Est igitur virtus habitus voluntarius in medietate consistens quo ad nos determinata ratione. ut sapiens determinabit. medietas autem duarum malitiarum. huius quidem superfluitate. huius vero indigentia. Est enim virtus circa passiones et operationes in quibus superfluitas vitia et defectus vitupant. Medium autem laudat et diligit. Nam neque omnis operatio neque omnis passio suscipit medietatem. Quaedam enim mox notata committuntur tamen malo ut inuidia adulterium furtum et filia. Que dicuntur esse ipsa mala non eorum superfluitates sed deficientiae. Non est igitur unquam circa hoc dirigere. sed semper peccare. Fortitudo est medietas circa timores et audacias. liberalitas est medietas circa dationem pecuniarum et accipionem. Magnanimitas est medietas circa honorem et inhonorem. Ad que ipsi magis innati sumus. hec magis contraria medio videntur. Verbi gratia magis innati sumus ad delectationem. Ideo habiliores facti sumus ad incontinentiam quam ad decorem. Ideo difficile est bonum esse. In uno quoque enim medium accipere difficile est. Verbi gratia. circuli accipere medium non omnis scientis est. Sic itaque et irasci facile et dare pecuniam sed cui. et quantum. et quando. et cuius gratia et qualiter non omnis. neque facile est quod est bonum et iustum et laudabile. Ideo oportet eum qui intendit ad medium prius segregari a magis contrario. et in contrarium trahere oportet. Multum enim se iungentes nos a peccato ad medium venimus. Quod qui tortuo-

sa lignorum dirigunt faciunt. In omni autem magis cauendum est delectabile et delectatio. Ad enim indecepti indicantur ea. Quod igitur plebis senes passi sunt ad helenam. hoc oportet nos pati ad delectationem. Sic enim ea prudentes minus peccant. **Idem in 3. Iterum de eo**

In voluntariis dem. **Cap. lxxxviii.** laus et vituperatio fit. turpissima sufferre pro nullo bono. aut mensuratum mali est. Videtur violentum esse cuius principium exiti nihil referente vim passo. Voluntas finis est. eligencia autem eorum que ad finem. Simpliciter quidem et simpliciter virtute bonum est voluntarium. unicuique autem quod videtur. Bono quidem quod simpliciter virtute est. malo autem quod cuique. Sicut et in corporibus eis qui bene dispositi sunt. sana sunt que simpliciter virtute talia sunt. infirma autem alia. Bonum autem singula ratione iudicat. quia in singulis vim videt. regula et mensura eorum existens. Malis autem deceptio pro delectatione fit. Non enim existens. bonum eis videtur. sed voluit delectabile ut bonum. tristitia autem ut malum fugiunt. **Idem in quarto** Mollities est fuge laboriosa. furor ad virtutem homines ferant. Mobile est furor ad pericula sustinenda. **Unde homerus.** Virtutem immitte furori. et furorē virtute erige. Difficilius est tristitiam sufferre quam a delectationibus retinere. Gustus est iudicium saporum. **Idem in li. thopicorum 3. Flores eiusdem de eli**

Quod gendis. **Cap. lxxxix.** diuini est vel certius magis est eligendum eo quod minus huius. Et quod magis eligit prudens vel bonus vir. vel lex recta vel studiosi circa singula dicit. in eo quod tales sunt omnia bona appetunt. Quod pro se eligendum. eo quod pro aliud magis est eligendum. et quod propinquius est fini et omni quod ad vite finem appetibile. et possibile impossibile. et cui consequens est maius bonum vel minus malum. Amplius plura bona paucioribus. nisi aliter pro aliter. ubi nihil magis eligendum utraque quam unum. Unumquodque in quo tempore magis valet. in hoc etiam magis eligendum. ut prudentia in senectute. Sed enim iuuenes eligit duces eo quod non constet prudentes esse. Temperantia autem in iuuetute. magis enim iuuenes quam senes concupiscentiis molestantur. Quod primum est bono melius

est magis eligendū. et qđ simili⁹ est bo-
no. et qđ meliori est simili⁹. si tñ illi silē
sit in eo qđ meli⁹. Considerandū est enī
et si in ridiculosis sit silē velut symi-
a homini qđ equus. Non enī melior symi-
a qđ equus. licet simili⁹ homini. Item
quod difficili⁹ magis enī amam⁹ cū ha-
bem⁹. quod non facile est sumē. aliqñ
autē meliora non etiā magis eligenda.
Nam philosophari meli⁹ qđ ditari est.
sed non magis eligendū indigenti ne-
cessarijs. qđ ad oīa uel plura uale ē. ma-
gis eligendū erit qđ qđ non sit. Et qđ p
melius est ut qđ p vīte. qđ qđ p delec-
tationē. Silē autē et in fugiendis. Nam
magis fugiendū est qđ magis ipedit v-
tutes **Idem libro viij** Præuus est soaus
qui ipedit cōe opus. Qui litigatorie iter-
rogat præue disputat. et qui in rñdēdo
non cedit qđ videt. **Acto**. Hec de aris-
totile et de ppateticis quoz auctor fuit.
et de libus eiusdē ad pñs dicta sufficiat.

De pestilentia rōna et de morte artaxer

Eo tpe ut sis. **Cap. xc.**
testat^r orosius ingens vniuer-
sa romā pestilentia corripuit.
non ut inspirata de calabrijs saltibus
aura corrupēs repentinos acutarū in-
firmitatū afferret tñsaurus. sed grauis
diutinaq; in nullo dispar sexu. in nulla
etate dissilis gnali cūctos per biennū
iugit^r tabe confecit. ut etiā quos non
egit in mortē turpi macie exinanitos
afflictosq; dimiserit. Anno primo tra-
medio vrbis loco dissiliuit. In quod ab-
ruptū marcus cursius. vir eques arma-
tus sponte psiliuit. **Justin⁹ li⁹ x.** Artax-
si autē regi psarū ex pelicib; xv. filij fu-
ere. sed tres tñ iusto matrimonio sus-
cepti. darius. aralrat⁹ et ochus. Ex hys
dariū cont^r morē psarū apud quos rex
non nisi morte mutat^r. per indulgēciā
viiiius pater fecerat regē. Sed darius
pro tanti remuneraōe bñficij scelus pa-
tricij in pñz cogitauit. et ad societate
facinoris. l. fratres assūpsit. Causa vō
pñicij scelerator ipō patriadio fuit.
Nam rex artaxerxes astasiā cyri fr̄is
sui pelicē in matrimonū receperat.

Hanc pñz cedē sibi sicut regno darius
postulauerat. Ad quidē artaxerxes pu-
mū pmisit. deinde pñā ductus ut hōc
te negaret qđ temē pmiserat solis eam
sacerdotio pferat quo ppetua illi ab oī-
bus viris pudicia iperabat. Hinc exa-
terbatus iuueis cōiurat cont^r pñz. Sed
deprehensus cū socijs deletus est. cōiuges
q; oīm cū liberis interfecte. Post her ar-
taxerxes morbo ex dolore contracto dece-
dit rex qñ pñe felicioz. Hereditas reg-
ni ocho tradit. Qui timens parē cōlu-
tationē regiam cognatorū cedē et strage
pñcipū replet. nulla non sanguis. nō
sexus nō etatis. mīa p̄motus. atq; ita ve-
luti pacificato regno bellū ad susus ifert.
In quo bello aduersus puocatore hostiū
codoman⁹ quidā cū oīm fauore p̄cessit.
et hoste ceto victoria suis obtinuit. ob qđ
armenijs p̄fectus est. Deinde p⁹ mor-
tē ochi ob mēoriā pristina virtutis rex
a plō constitutus est et dari⁹ cognouit.
Hic est darius quē viciat alexander. **Ex
aronias. De regno ochi. et demostene**

Situr psarū oratore. Cap. xxi.

Ixij⁹ artaxerxis qui et ochus cep^r
anno ante etatis xxxv. Mūdi vō
millesio 3° qngentesio xxvij. et regnit
annis xvi. Hui⁹ t̄pib; demostenes o-
rator agnosat. **Valeri⁹ li⁹ viij** Demostenes
cū p̄mā lūz artis rethorice p̄ferre non
posset p̄ vobis exilitatē. oris sui vicium
tanto studio expugnauit ut null⁹ exp̄s-
sius qđ volebat p̄ferret. Idem gnale
nimis vocē continua exatatioē ad gra-
tū aurib; sonū pduxit. Idem ob latīs
infirmitatē discutiendā. multos versus
vno ipetu complebat eosq; adūsa loca
celeri gradu scandens p̄nūciabat. ac
vadosis litorib; insistens declamatioēs
fluctuū fragorib; obsistentib; edebat.
Ore quoq; calculis insertis multū ac di-
u loqui erat solitus quo vacuo p̄mpri-
us cēt et solucius. Hic est demostenes
qui stomachū laudis nobilissimē meretri-
cis iotando suppalpans. et queritans h̄
quantū. cū illa dicēt mille denarijs.
rñdit. Ego penitē tanti non emo. Duo
hospites cūidā analle pecuniā depōsu

et horoscopus septem stellas cum suis speciebus
continentem. ubi visebatur iupiter in aereo
lapide hoc est in iacinto. sol in cristallo.
luna in adamante. mars in ematite.
mercurius in smaragdo. venus in saphi
ro. saturnus in ophite. horoscopus autem
lignis erat. Tunc admirans olympias
stellas varietate et proprius se sistens. O
inquit intus queso mea et philippi congru
entia. Nam multa fama est. quod si ex hos
te rediens affuerit. velit in alteram transmi
grari. Quam explorata constellatione et e
is que regina pecceras ait. Vera fama
est ista. sed opitulabor ne quid diuortio
formidaueris. Nam fatale est tibi si quod p
speri miseris te deo. genituramque filium vl
toris omnium si qua philippus in te audebit.
Tunc illa. Cui nam inquit deo ad thorum de
beor. Respondit ammoni deo libie. Ergo pa
ra te ad huiusmodi nuptias ut reginam
debet. Videbis autem et somnium. et in somno
nuptias tibi cum deo futuras. **De concep
tione nectanae ad alexandrum magni. Cap
bus querit herbas ad imittendum. 2^m.**
somnia necessarias. Quibus in succum
pressis effigiat ex cerea corpusculum feie
cui nomen regine asscribit. lectulumque i
bi fabricat. cui illa effigies supponit. Et
lucernis iuxta altaris succum herbarum
potentium supfundit. tremensque indiat et
fuit et secretum quo effectum est. ut quicquid
simulamini cereo loquebatur id esse fieri si
bi regina nuntiaret. fecit ergo eam somni
are quod ammoni misceretur et de eo grauida
fiebatur. Quod cum illa retulisset nectanabo.
ille vidit. Huius somnii effectus cito sub
sequetur. qua pro secus cubitulum tuum secreto
michi lacum parari iubeto. ut si forte ali
quis tibi metum repentinum irruerit metum.
possim tibi esse spes subsidij. Quod ita factum
est. Tunc magus ad reginam. Precursor
tibi preueniet deus draco. id est reptabundus.
Quo viso tu omnes egredi iube. et cum te lacum
collocaueris explora vultum illum quem in
somnia vidisti. Tunc magus prouidit ex arte
vellus arietis nobilissimum simul cum cor
nibus et sceptro et amictum candidum. ef
fecitque ex sacra reliqua corpus veluti dra
conem vespera aduentante ad feias. Quo vi

so illa auctos egredi iussit. deditque se mox
lectulo. et opto capite solo. oculos ad su
pientum opinati dei curiose intendit.
At ille sceptro deposito. ascensoque laculo
nuptias agit. Post hec accepit accipi
tre sacratum et monet eum ire ad philip
pum. Cui per noctem in somno assistens ius
sis mandatis instruxit. Gratatus autem
philippus veluti alax pulsu aduocans
somnia interpretes ait. Vidi per quem etem
deum quendam formosum et canitie capitis
resariatum. arietisque cornibus insignitum.
supuenisse olympiadi coniugi mee. se
que illi miscuisse. Quibus pactis etiam
hec verba addiderat. Excepisti o mulier
ex me filium vindicem. Ad hec interpretes.
Quod signari virginali femine vidis
ti. scito quod illa concepit. Nemo enim vas
vacuum consignat. et quoniam deum capite
arietino testaris. eundemque tantum. deus
est libie ammon noie. Hanc interpreta
tionem non equo animo philippus accepit.
Rediit ergo festinata re bellum mace
doniam. Cui cum regina diffidenciam oc
saret. astu dissimulans indignationem ait.
Ne quidem tam res gesta non est. Scio
tam te nunquam aliam popularis amore
seruisse. enimvero dei deorum pulcherri
mi. Atque hys das animi mulieris in
staurauit. **De fallacia nectanabi. con
ceptio philippi regis. Cap. iii^m.**

Dum iam philippo effrenescente
et coniugem acriter increpante.
quod conceptus ille non ex deo foret. hec nec
tanabz audiuit. Cum ergo conuiuium ce
lebre regium pararet. ob reuersionem phi
lippi. nec ille frontem in leticia expli
cet statim nectanabz se reformat in il
lum draconis seductorem tractum. tridinum
que penetrat reptabundus. specie specta
bilis. cum maiestate totius corporis. cum etiam
sibilorum acumine adeo terribili ut etiam
fundamenta ac parietes domus quati
videntur. Ceteris ergo terrore percussis oly
pias. quo fide faceret diuino muneri
manum protendit ad bestiam. At draco
caput in sinum mulieris extendit. et omne
agmen in specie mansueti collegit
et promptum osculum mulieri porrexit.

Sicq; de hinc verat se in aquilā et vola-
tu discesat. Tūc ex admiratiōe exhilara-
tus philippus ait. Patuit o cōiunx ar-
gumentū diuini circa te cultus. sed cui
dei nescio. vel iouis ex aquila vel āmo-
nis ex dracōne. Ad hec mulier. se āmo-
nē esse professus est. cū primū mecū
cōuenire dignatus est. Cū igit philip-
pus in quadā regione sedet. ubi aues
plurime arāterrabāt. intentusq; a-
gendis rebus aīm occupasset. repente
gallina in sinū ei supsiliens. conadēs
q; enixa est ouū. Sed ouū illud eius
sinu euolutū humi contrepuit. Cui tes-
tula diffusante visus est de ea dracu-
culus exisse. Qui arāterrans et ambi-
ens ouū testula. dū rursus eo vñ ericāt
intrare vellet morte preuentus est. Rex
antiphontē coniectore egregiū sup hac re
suscitat. qui rñdit ei filiū nasciturū qui
oēm mūdū ambiret. oēmq; sue diuioni
subiugaret. et aīq; in patriā suā redeat
ocassu celeri periturū. Nam draco regnā-
le est aīal ouū forma mūdialis. **De**

D **natūitate alexandri. Cap. iiii.**
Ende ptuiente olypiade assiste-
bat nectanabus cernens cursus
et astroz motus inspectans. tandē muli-
er vehemencius ingemiscens exegit puer
Qui ubiq; ad humū lapsus est. motus
protinus insequit terre et tonitruū cre-
por ventozq; conflutus et fulgurū cho-
ruscacio **Justinus li. xii. et antiq. cā. 9.** Eadē
die qua natus est due aquile tota die p-
petes supra culmen domus prius eius sede-
rūt. omen duplicis īperij europē et asi-
e preferentes. Natū appellauit philippus
alexandriū in mēoriā filij sui. qui ex pri-
oribz nuptijs occubuerat. **Actoz.** Erat
autē puer vultu et forma pulcherrimū
sub crīspa paululū et flauescēte cesari-
e. come leonine. oculis egregij decoris. al-
tero admodū nigro. leuoq; glauco atq;
dissili. Nutrix ei alacrimis uel ut alibi
legit alacronis. pedagogus leonides. li-
terature polinitis mīgr. musice altisp.
geometrie mēnedes. oratorie anaxame-
nes. phie aristoteles ille millesius ut i
historia eius legitur. Refert tñ iheroni

q; aristoteles librariorū utilitate mōstra-
uit alexandriō iāa lēax **Iheo in epla ad**
aletham Greca narrat historia alexan-
dri potentissimū regē et moribz et in-
cessu leonidis pedagogi sui non potu-
isse carere vicijs quibz adhuc puulus
fuerat infectus. **Actoz.** Hūc ipsū leoni-
dē ut refert seneca postea leonibz obie-
at deuorandū **De obitu platonis et de**

A **discipulis ei. Cap. qntū.**
Uno ochi xxi. philippi aut xvi.
plato morit. post quē achademi-
am speusippus tenuit **Mercurij imēgisti**
li. de stellacoē. Platonē tū illis animi
virtutibz. cū illa sapie doctrina fatū ven-
didit. illaq; diuini animi doctrinā tyrā-
nias crudelitatis ac ludibrosas dyonisy
pstatibz tradidit **Seneca in epla xviii.**
Plato natali suo decessit et annū vni-
atq; lxxx iplēuit sine ulla deductione.
Ideo magi qui tūc athenis erūt imola-
uerūt defuncto amplioris fuisse sortis
q; huāne rati. qā consumasset pfectū
numex. quē nouē nouies multiplicata
cōponūt. **Aug. de citate dei li. 2.** Iacob pla-
tonē inē semideos ponit et heraulē et ro-
mulū. Semideos autē hōibz pferet. viros
q; tñ inē numina collocat. Nos autem
platonē nec cuiq; hōi xpiano cōpam
Hugo floracē in histo ecclēstī li. p. Pla-
toni successit apuleius et apuleio her-
mes egypcius quē trimegisti vocant
Actoz. Discipuli platonis ut legit in
temploz lucis et porticibz versabant ut
āmoniti angustioris habitaculi sātate
nichil q; de virtutibz cogitarent. Quorū
ecā quidā oculos sibi effodisse legunt.
ne per eoz usū a cōtemplatiōe sapie auo-
tarent. **De apuleio platonico et dās ei.**

D **Capuleio multa Cap. sextum**
loquit aug. in libro de ciuitate
dei. Huius reperi duos libros. v-
nū. s. de vita et moribz platonis de quo
iam aliqua supius posui. ubi dicitur est de
ortu platonis. aliū vero qui intitulatur
de deo socratis. de quo hec pauca que se-
quūt exterpfi. **Apulei in li. de deo socris**
Solet autē apud prudentes viros eē in o-
pibz elaboratis iudicatio restrictior in re

bus subitioris venia pluxior. Nulla res
p̄t̄ eē eadem sil' festinata et examina-
ta. Nec est quicq̄ oīm quod h̄re possit et
laude diligencie sil' q̄gr̄ celeritatis. Hoīes
ratione plaudentes. orōne polientes. in
mortalibz animis moribūdīs membris
leuibz et anxijis mentibz. brutis et obnox-
ijs corpibz. dissimillimis moribz. silibus
erroribz. audacia puitati. spe ptinaci.
tasso labore. fortuna caduca. sigillatim
mortales. volucrit̄ tpe. tarda sapia. ita
morte. Parit̄ uersacio st̄ptū. raritas
cūliat̄ admirandōz. Demones sūt gr̄ie
aiālia. ingenio rōnabilia. aiō passua
torpe aerea. tpe eēna. Quidā per angī
porta reptantes consilia non ex suo cor-
de sed alienis vocibz currūt colligūt et
ut ita dixerī non aiō sed auribz cogitāt.
Nihil est deo grauius et similius q̄ vir
aiō p̄fecte bonus. qui cetis antecellit. In
quibusdā mirandū est q̄ ea que mini-
me videri nescire volūt. discē tū negli-
gūt et eiūsdē artis disciplinā sil' et ig-
noranciā detrectant. Equē diuites spec-
tare solem̄ ut equos quos mercam. Ne-
q̄ enī in equis emendis faleras cōsidera-
m̄. Cerebalthei polimiti plumina inspiciam̄.
sed equū ipm nudū et solū ut sit ad
speciē honestus. ad cur sū vegetus. ad ver-
turā validus. Sic ergo et in hoībz cō-
plandis noli illa aliena estimare sed
ipm hoīez penit̄ cōsidera. ipm ut meū
socrate paupem specta. Aliena voco
que parētes pepererūt. et que fortuna
largita est. ut pro sapiam̄. et iudicio
sas diuicias. Generosus est. parentes
laudas. Diues est. non credo fortune
Acto. De plotino et dās ei. Cap. vij.

Hic et alius platonico noīe ploti-
nus. De quo et idem auḡ in p̄-
fato libro loquit̄. Cui' eā illā
notabile reat̄ sententiā. fugiendū est
inquit ad clarissimā p̄riā. et ibi patē-
tibi oīa. Qd' tibi classis auifuga. Simi-
lem deo fieri. **Mercuri' ubi sup̄ Plotin'**
singularis phūs. quas phie non attingit
ptes. cū ei' doctrina vite sequit̄ insigni-
a. Cū id qd' docebat non alieno sed p̄prio
virtutis oīderet̄ exemplo. fuit namq̄

vir ille ad oīa virtutis ornamenta cō-
positus. oīm q̄ diuinaz dispositionū
studio firmatus. iustus. fortis. p̄uidus
tēperatus. et qui p̄uidencie rōne supra
se posse crederet fortune ipetus. Itaq̄
locū sibi quiete sedis elegit. ut ab oīm
cōuersationis hūane strepitu sepatus se
fortune iuidia liberaret. solus diuine
institucōis vacatur̄ insignibz ut cont̄
oēs fortune minas itegro se et icorrupto
presidio virtutis armaret. Hac ita-
q̄ confidenciā mentis erectus eā corpō-
ris sui curā ac tuiciōez suscepit. et ad se-
dem collocandā. amenū sibi cāpanie
ciuitatis solū elegit. ubi semp̄ aeris qui-
eta moderacio. cūctos incolas salubri ve-
getatione sustentat. ubi nec vis hyemis
nec flagranca solis. sed cōposita tēperi-
es ex utroq̄ moderat̄. Vbi eā hoībz
aliqua egritudine laborantibz. ingēcū
calore fontū ac feruentū aquaz salu-
tari fomento conciliata sanitas irri-
gatur. Illic constitutus primū contēpsit in-
signia honoz. illos veros honores pu-
tans. quos illi stulisset diuinū p̄uide-
cie magistrerū. Nulla q̄ illū diuicias
desideria teperant. Sed has putabat di-
uicias veras eē quibz animi ornatus
posset auctoritate p̄prie origis iuenire.
Hic in quadā orōnis sue pte vim fata-
lis nātatis aggrediens. hoīes fortune
decreta metuentes. seuerā castigat orō-
nis obiurgacione. nihil p̄tati stellaz
tribuens. nihil fatoz nātatibz reseruas
sed totū dicens in nrā eē positū p̄tate.
Eandēq̄ se illi in hac cōfidencie secūitate
constituto fatozum p̄tas iposuit. primū
q̄ membra ei' frigida sanguis corpore
riguerūt. et oculoz acies splendorem lu-
mīs paulatī extenuatim pdidit. poste-
a per totā eius curē hūoribz nutrita pes-
tis erupit. ut putre corpus mēbus de-
ficiētibz corrupti sanguis morte tabel-
ceret. **Macrobius. De sōpno sapientis li. p̄.**

Dicitur dā ei' de q̄tuor virtutibz. vij.
in libro que scripsit de virtuti-
bus. dicit q̄tuor eē q̄ternaz ge-
nera virtutū. Primas vocat politicas
quaz prudentie est ad rōnis normam

que cogitat queq; agit vniuersa dicit
gere ac nichil preter rem velle facere.
huānisq; actib; tanq; diuinis arbitris
providē. Fortitudis aūm sup pūali me
tū agē. nichilq; nisi turpia timē. adū
sa vel pspā fortitū tolerare. *Tempancie.*
nichil penitendū. appetendū. in nul
lo legē moderatiois excedere. sub iugo
macionis cupiditatis domare. *Iusticie.*
vnicuiq; seruare qd suū est. Is vir bo
nus prius sui deinde reipublice rōr
efficit. 2^e quas purgatorias vocat
hoīs sūt. qui diuinū capax est. solūq;
aūm expedit. qui detreuit se a corpis
contagioē purgare. et quadā huānoꝝ
fuga solus se diuis inferē. *Hec sūt offi
ciosoz qui a rex publicaz actib; se se
questrant. Harū quid singule velint
supius expressim; tū de virtutib; phi
lophandū dicerem; quas solas quidā
estimauerūt eē virtutes. 3^e sūt pur
gati iam defecatiq; animi et ab omī
mūdi hui; aspgine presse pureq; de
tersi. Illic prudentie est. diuina non q̄
in electioē preferre. sed sola nosse. et h̄
tanq; nichil aliud intueri. *Tempancie*
terrenas cupiditates non reprime sed
penit; obliuisci. Fortitudis passiones
ignozare non vince. ut irasa nesciat.
nichilq; cupiat. *Iusticie* ita tū supna
et diuina mente sociari ut seruet tū
ea ppetuū fedus imitando. Q̄te sūt q̄
in ipā diuina mente consistūt. que voca
tur noys. a quaz exemplo relique oēs
per ordinē defluūt. Nam si rex aliaz
multo magis v̄tutū ydeas eē in mēte
diuina credendū est. Illic prudentia
est. mens ipā diuina. *Tempancia* q̄ i
se ppetua itencioē cōuersa est. fortitudo
q̄ seꝝ idem est. nec aliq̄n mutat. *Iusti
cia* q̄ phēm lege ac sempiterna opis sui
cōtinuatioē non flectit. *Hec* q̄tuor ḡna
quatūoz virtutū in passionib; quib;
homines metuūt. cupiūtq; dolent gau
dentq; maximā habent sui differēciā
Has p̄me molliūt. secunde auferunt.
tercie obliuiscunt. in q̄rtis neq; as est
nominari. *Actor. De mercurio imegis
to et dictis eius. Cap nonum.**

Hermes aut; qui et imegistus si
ue mercurius scripsit libru de ver
bo pfecto de quo libro sumpta sūt
hec. Dñs et om̄ factor deoz 2^m fecit do
minū. Om̄ hūc fecit p̄mū et solū et ve
rū. bonus ei visus est et plenissim; o
m̄ū bonoz et letatus est. Hic est filius
b̄ndicti dei atq; bone volūtatis. cui; no
men huāno ore non p̄t enarrari. De
solo deo dñs est om̄. dnante deo morta
lib; et qui ab hoībz indagari non p̄t su
per hoīes est. Hūc deus dilexit vnigei
tū suū. Hec verba hermetis qui et mer
curi; vident; ex pte fidei n̄e de p̄e et fili
o consonare. sed in hoc dissonat; q̄ dicit
deū fecisse deū. Deberet enī dia genuisse
Preterea filius nō p̄t dia 2^a p̄e. quasi
posterior sit tpe uel maiestatis dignita
te. sed tm̄ sub auctoritate. q̄a .s. pater est
actor filij. et filij est actor spūs sancti. et
auctor om̄ creatū. hoc totū habet a
p̄e. Scripsit tm̄ et duos libros de mathe
si in quib; fatalē constellacionē conat;
asserē. ipsaq; negantib; et improbrantib;
r̄nde. Extat etiā liber alius mercurij t
megisti ad asdepū de quo hec pauca
excerpsi. *Mercurij imegistus asdepides.*
Deus te nobis o asdepū ut diuino sermo
ni interesses adduxit. Quē si intelligēs
videris. eris om̄ bonoz tota mente ple
nissim;. si tm̄ multa sūt bona et nō vnū
in quo oīa. alterū eī alteris consentane
um eē dinoscit. oīa vnū eē. aut vnū esse
oīa. *Phia* sola est in cognoscenda diuini
tate frequis obtutus diuini et sc̄a religio
Simplicia enī mente diuinitatē colere.
eiūsq; sc̄a venerari. agē etiā dei volun
tati grās. que est sola bonitas plenis
sima. Hec est nulli; animi iportuna
curiositate violata phia. Solū aīa hō
duplex est. et eius illa ps simplex quā
vocatim; diuine similitudinis formā. *Hūa
ritas* semp̄ mēoz natē et originis sue
in deitatis imitacōe pseuerat. Immo
bilis est eēnitas in qua om̄ tpm̄ agi
tacio sumit exordiū. et qd est mobile cē
poris in eēnitatē semp̄ reuocat. Sicq;
efficit; ut eēnitatē stabilitas semp̄
moueat; et tpm̄ mobilitas stabilis fiat

fixa lege currendi. Oia autē deus et oia ab eo et in ipso et per ipsum. Nos ergo agentes grās adoramus. Hec sūt enī sūme incensionēs dei. Cū grē agūt a mortaliū hoīm adoracionibz et laudibz et obsequijs celū celestesq; delectant. Nos piissimis votis optam. si diuine placeret pietati ut nos mūdāna custodia absolutos. supioris portis natē restituat. Et hec est rīces. pie sub deo diligenter cū mūdo uiuentibz. **Histo alexandri De iteru nectanabi et agatode tyrāno.**

Hoc tpe alexander **Cap decimū.** fātis annoz xij. pū comes fiebat. et vsū armoz semp indui meditabat. et cū exatibz videri gaudebat. et equis insiliens cūcta ut prudētissimū miles agebat. Dū ergo philippus ad quādam illiria ciuitatē pxiāz pfiāscēt non sili affectu quo solutus. protin. olympias nectanabū repetit. eūq; consulit sup clandestino mariti consilio. Cui dū assidenti sibi alexandri ex arte illa astrica loquet. peccit alexander ut docēt eū artē illā. Qd et fecit. Cūq; iā in arte illa pfiāscēt alexandri non modiciū. nocte quadā ad presatū fosse preceps veniētes ubi nectanabus eū docē consueuerat alexander nectanabū iprouiso papitat. Cūq; ille letali ictu ceruicis affluctus cōquerēt. cur hoc fecisset rūdit alexander. Conq; rē dū tibi erat de arte quā noueras. apppe nescius que te ipenderent. Humi nūt resupinus iacens. rimare ea que sūt celi. Ad hec magus. Nulla mortaliū contē fāam fuga ē. Olim per hanc sciam cognoui me a filio interfectū iri. Tunc alexander. Non ego filius tuus. Tūc ille oia cōfessus est et egipti fugā et qua arte olympiade potitus sit. Et hīs dās aiāz exestuat. Tūc alexandri iponit eū in hūeris. et regiam reuertat eiū sepulchrū erigit operosissimū atq; miri oia indicauit. Tūc illa admirata est se tot annis a mago illusa rem probu fuisse. **Eusebius in cronias Anno ochi xxij et philippi xvij. i. pmo ano olump. c. ix. dyonisius chorinto**

pulsus est. **Justin libro xxij** Hūc pmodū successit agathodes qui ex hūili et sordido grē usq; ad regni puenit puenit maiestate. In scialia pīe figulo natus. forma et pulchritudīe corpis egregius. diu vitā stupri paciā exhibuit. ānos autē pubertatis egressus libidine a viris ad feias tūstulit. Post hec apud utrūq; sexū famosus vitam latrocinis mutauit. Iniecto tpe cū syraculas accessisset asatusq; in ciuitate intē incolas eet. diu sine fide fuit. qm nec in fortunis quod amittēt. nec in vēcundia quod inquinaret habere videbat. In sūma gregariā miliciā foratus. non minus tunc seditioni qm antea turpi vita in omne faciā prop tūssimū erat. **Historia alexandri. De bona indole alexandri. Cap xi.**

Eodem q; tpe philippus rex macedonū delphos misit sup regni sollicitus successore. Rūsq; accepit in hūc modū. O philippe is demū tuis omniq; orbe potiet. quicūq; bucefalam equū insiliens mediū pelle tūstierit. Erat autē bucefala equus forme spectabilis ex regij grē armenti. formatis pedibz ad pegasi fabulā. et si qui fuisse laomedonti eiusmoī predicantur. Hoies autē comedebat ut belua. et huiusmodi pabulū seniebat. Hūc asseruari philippus precepit sub claustris presertis. agebat autē tūc tps alexander ānū etatis xiiij. anno s. 2° olympiadis c. ix. Qui dū quadā die locū quo bucefala clausus erat preteriret. conuersus ad amicos ait. Nūquid hūitus aures meas. an vō rugit aliq; leonus offendit. Ad quē ptholomeus qui postea sother dictus est. Quūmmo hic est ille bucefala quē ob scuitudinē denaiū pater tuus hactenq; claudi iussit. Alexander autē custodibz vocatis claustris q; remotis equū eduat. Iubāq; eius leuā cū apprehendisset tergū quadrupedis insultat. effrenēq; hac illac arcūduē. Qd cū admiracioni visentibz foret. tūc rē quidā et rem piculi philippo nūciat. Sed ille ad mediā monit

oraculi occurrit ad puerū. eūq; salutat
ut totius orbis dñm. Alexander autē an
nū agens xv^m p̄c̄at ut sibi p̄sas adire
liceret gr̄a quadrigis certandi. Philip
pus quoq; equos et cet̄a illi n̄aria p̄
p̄amri iussit. Igitur ascensa nauī secun
da admodū c̄pestate appulit elun. Q̄
in loco dū tuā equoz; famulis m̄adas
set ip̄eq; ad videndū locū siue loci statū
procedet obuius ei fuit nicholaus rex
aceruanū quondā cōscolasticus eius. A
prior salutauit alexandrū non tū sine
contumelia. Nam aue inq̄t o puer. Nec
ille resalutat. Tūc 2° nicholaus. Et a
q̄ iquit te arbitraris salutari. Quippe
ego sū nicholaus rex aceruanū. Et a
lexander. Quid inquit p̄dest tibi ista va
na iactatio de secundis crastinis fluctu
ans. Neq; enī istā arrogantiā approbo.
Et nicholaus. Velim inquit scire cur
assis. fates̄ alexander se ad certamina
quadrigarū studio corone venisse. Tūc ni
cholaus felle de nimia indignatiōe suffu
sus consputū adolescentulū et maledic̄as
inrepatū dereliquit. At vō alexander
qui oīm disciplinaz continentiā osten
tare didicerat absterfit a facie sputamē
ta et ad iuriā aridens ait. Iuro eq̄dē
nicholae p̄is m̄is q; mee maiestate
q; te etiā in p̄nti certamine sup̄abo.

De reconciliatiōe olīpiad̄ cū viro suo . . .

Non multo post cū *Cap xij . . .*
dies certaminis aduenisset. a
lexander nicholao sup̄ato et reli
quis qui certamini affuerūt. corona redi
mitus repatriat macedoniā. offenditq;
philippū forte sp̄reta olīpiade in deopa
tre nuptias demutantiē. Die autē nupti
arū intuens tridiniū regis coronatus
fume inq̄t o pater hūc laboris mei p̄mū
fr̄m. Et coronā in ei⁹ caput t̄stulit et a
it. Et ego m̄ez meā it̄m regalib; nup
tias cōiugabo. vos q; p̄cipabo cōiugio
Et hys d̄as aduersus philippū disc̄abit.
Aderat autē m̄i regales delicias lysias
quidā risu exatando q; facetissim⁹. qui
cū in gr̄aciā regis adolescentulū vellet
admordē multimodis verborū ridiculis
sepius illū aggressus ac sepius admoit̄

ut ad aliū se vertēt cui ludū suū pla
cere sciret. et ille non obaudiret. tandē
alexander iratus poculū qd̄ sibi p̄ ma
nu erat iaculans lysiam vulnerauit.
Sed rex exferuescente ira prosiliens in
alexandrū vulnerato truce p̄cumbit
Tūc alexander arrepto gladio oēs velu
ti ad se sp̄hēdendū cū irruerēt discessit
et egredit̄. Qui autē aderant philippū
gr̄auit vulneratū cubiculo inducētes lec
tulo deponit. Post dies plures cū iam
sp̄s eēt recuperationis ingredit̄ alexand⁹
ad philippū et olīpiadē matrē ei recon
aliat. *Helinod⁹ De renouante. Cap xij.*

Alno q̄rto olimpiadis t. ix. qui
fuit ann⁹ ochi xxv⁹ et philippi xx⁹
p̄m⁹. s^m alios xxij⁹. et etatis a
lexandri xvi⁹. sp̄usipp⁹ morit̄. s^m alios
trib; ānis tardius. Cui successit renouan
tes. quē tullius dicit eē phoz grauisi^m.
Valerius Huic renouanti tantā auctori
tate sua sapiā attulerat ut cū testimoniū
dicens coactus ad arā accessisset ut iura
ret oīa se vere retulisse phibitus sit a se
nate iuure. Alexander ad renouantē
legatos cū aliq̄ talentis misit quos il
le ut erat solitus modico apparatu excepit.
Postera die interrogantib; tuinā pecūiaz
ānumerari vellet. non intellexistis in
quit hesternā cena ea me non indigē.
Ita rex amicitia ph̄i emē voluit. Idem
renouantes aliq̄n vino grauis in sinu
phurne nobilissimi athenaz scorti spon
te p̄cubuit. Que cū quibusdā iuuenibus
pignus posuerat se ph̄m a p̄posito tal
titatis abducturā. Itaq; cū diu eū pro
libito attraxisset oīo eū allucē ad libidi
nē non potuit. Cūq; iuuenes ab ea pig
nus reposcerent. illa r̄ndit se de hoīe
non de bestia vel statua pign⁹ posuisse
Idem cū quibusdā detractorib; it̄ress̄
et tacēt. q̄a dixisse inquit me aliq̄n
penituit. tacuisse nūq̄. *Justin⁹ li^o vij.*
*Qualit̄ philipp⁹ greciā subiecit et vago
sus iudeā it̄m tributariā fecit. Ca xij.*

His t̄pib; philippus cū matho
nā urbē expugnaret de muris
sagitta iacta dextrū ei⁹ oculū
effodit. Quo vulnē nec seignior in bel

lū. nec iracūdiōr aduersus hostes factus
est adeo ut iniectis dieb; pacē depre-
cantib; dederit. nec moderatus tū vni-
eā mitis aduersus victos fuerit. **Idē l. viij**
Grecie autē ciuitates singule qā cupi-
unt. ipiū amiserūt oēs. Itaq; philip-
pus velut e specula quadā libertati o-
mniū insidiabat. **Comestor.** Artaxerxes
autē qui ochus dāus est misit va-
gosiū prefectū vniuersis regionib; tūc
flumen eufrates. Erat autē in iherlm
sūm; sacerdos iohēs qui inde pū suo suc-
cesserat. Eratq; frater iohēs ihesus qui
ad pontificatū aspirabat. et ppter ea
vagosi familiaritatē sibi cōpauit. Qua
confidencia ihus alterat; in templo
aduersus iohēs adeo incitauit frēm ut
eū interficeret. Vnde vagosus indignat;
ascendit iherlm. Cūq; prohiberet eū ab
ingressu templi vndit. **Mundior ego**
sū. tādauē quo tēplū pphanastis. et
ingressus templū spoliavit illud et
iposuit mūstris templi itē tributa
et ānonas āni septimi. a quib; per in-
teruentū esdre absoluta fuerāt. Idem
ochus apostamo iudeoz capta in hirta
ruā acolas tūslatos iuxta mare cas-
pū collocauit. Item comestor De yso-
cratore darui. Valerij l. viij. Hic librū
qui liana onnahos inscribitur x^o et iij^o
agens annū cōposuit opus ardentis
spūs plenū. Ex quo apparet senescenti-
b; membris eruditor; mātis aīos induste
būficio florem iuente retinere. Caladi-
in. phemio platonis Ysoocrates in exhor-
tationib; suis virtutē laudans cū oīm
bonoz. totiusq; pspitatis consistē causā
penes eam dicit. addidit ipaz eē solam
que res ipossibiles ad possibilem redigēt
facilitatē pcedare. Quid enī generosam
magnanimitatē uel aggredi pigeat uel
ceptū fatiget. ut tanq; victa difficulta-
tib; se temperet a labore. Eadē est ut opi-
nor vis amicitie. p q; ipossibiliū pene re-
rū extrinatio. Cū alter ex amicis iuben-
di religione. alter parendi voto cōplacitū
opis adminiculat; effectū. **Ex tōm. De**
De regno argis vel arsam filij dary.

Huno regni philippi **Cap. xvi.**
xxij. psarū xij regnauit ar-
ges ochi filius. **Cepit igit; āno**
ante etatis celi. mundi vō millesio tūo
dcxxij. et regnauit annis qtuor. He-
linand. Hunc int; reges psarū nō nu-
merat iustin; sed statū post ochū ponit
daryū. Tertullian; autē hūc argē vōt;
argū. quē dicit regnasse anno vno. **Y-**
sidorus appellat eū xersē quē dicit reg-
nasse annis qtuor. Hieronim; sup dan-
elē vocat eū arxē. alij vocant eū arsa-
mū. Comestor. Post ochū regē filius
eius arsamus. et mortuo iohē in iherl;
successit ei filius eius iadus i sacerdotiū.
Post arsamū regit filius ei; daryus.
Hic prefect; regionib; tūc flumen sava-
ballā de genē scuteoz. Ex quib; samari-
te descenderūt. Erat autē iado frater ma-
nasse ad pontificatū anhelans p quod
ysacham filiā samballe duxit uxorem.
Cūq; nūstraret in sacerdotio indignat;
sūt iherosolimitē et iubebant eū recede-
re ab uxore aut non itare in sacra riu. Ita-
q; manasses cū uxore tūstulit se ad soc-
rū suū qui pollicat; est q; edificaret ei
templū iuxta iherosolimoz sup montē
garij. Sed hoc cū suā regis daryi faci-
endū erat. Interi autē contradicit ei ab-
igsan. qui est mediterrane; in vias thy-
rioz insignis. et tūstulit ad manassen
plures de iherosolimitis. quib; samballa
pecuniā nūstrabat. terrā colendā depu-
tabat et habitacoē. Eo tpe manlius tor-
quatus consul romanor; filiū suū vgis-
cesū secari pcessit. qā cont; iperū cōsu-
lū cū hostib; pugnauat. et cū eos expug-
nauent. **Histo alexandri. De rege philip-**
pi macedonis. Cap. xvij.

His tpe; mothona ciuitas nūa-
atur obsequio desuisse. ad quā
philippus aīo incitatus cū virib; adhuc
corpis deficeret cū exeratu misit alexan-
drū quā in breui subegit. Ingressusq;
ad ptem ut victoriā nūciaret vidit in
domo regia viros barbaro habitu. Per-
cūctansq; cognoscat regis daryi legacio-
nē qui venerant pro tributo atq; censu
terre. s. et aque. Mirat; alexander et tpe

tendi more et tytulū. Dixitq; illi qui
 p̄m̄ illoꝝ videbat. Hec ne elementa
 vendiant per se mortalib; que deus in
 cōe largitus est. Igit̄ ferru iubet ad da
 viū a se mandari. s. uti ab hac petendi
 consuetudinē tēparet. sin aliter sciret se
 cū alexandrio melio acrius certaturū.
 Hys dictis exigit hoīes p̄ficiā. Rursus
 dū vicina ciuitas de obsequio vacilla
 ret. alexandrio dat̄ expedicio. et illuc ire
 iussus est. Interea pausanias quidā
 noīe opibus et delicijs affluens in olim
 piadis amore plapsus est. qui cū per
 int̄nūcios attēptaret et mulier consen
 taret. s. ut defūcto philippo ad illū t̄nsu
 beret. pausanias oportunū t̄ps cristians
 quia alexander tūc forte aberat. cui iā
 formidolosū nomen erat nimū repente
 irruit sup̄ philippū eūq; vulnē preue
 nit. Qui cū letalit̄ ictus eēt mox pau
 sanias festinat ad raptū olīpiadis. Igit̄
 cū adhuc plius in theatro turbaret forte
 rebus ex snā p̄petras. alexander supue
 nit offenditq; turbas et philippi vulnā.
 Irruensq; in reginā deprehendit pau
 sanie violenciā. Cūq; eū iaculo destināet
 teneretq; formidine m̄ris vulnerande. o
 līpias sic eū adhortat̄. Iaculare inq̄
 fili iaculare ne dubites. alexander autē
 cū adhuc philippū spirare cōperisset ius
 sit pausaniam illosū aduchi. gladiūq;
 in dexterā p̄is misit quo manu eius
 oppetēt occiditq; eū. Ergo iā moriens
 philippus ait. Nichil est qd̄ finis me vi
 te aut mors contristet. Vltus enī auctore
 iurie libens oppetā. Adiecit. Remūscor
 o alexander deū m̄ri tue pregnantē p̄
 dixisse qd̄ vindicē filiū eēt paritura. Et
 hys dās sp̄m̄ exalauit. *Justin⁹ li. 2.*
De morib; eius et de pausaniam eius

Hic interfectore. *Cap. xvij.*
 autē philippus rex armoz qm̄
 cōuinuoz apparatib; studiosior.
 Cui maxie opes erant instrumēta belloꝝ
 diuitiazq; questu qd̄ custodia sollercior. Ita
 q; inē cotidianas rapinas semp̄ tops
 erat. Misericordia in eo et p̄fidia pari
 uire dilecte. Nulla apud eū turpis ratio
 vincendi fuit. Glandus puer et insidios⁹

erat alloquo. qui plura p̄mittēt qd̄ p̄es
 taret. In seria et iocos artifex amiciaas
 utilitate non fide colebat. Graciā finge
 in odio. instrue int̄ concordēs odia apud
 utrūq; graciā querē sollers illi cōsuetu
 do. Inter hęc eloq̄cia et insignis oratio
 acuminis et sollercie plena. ut nec orna
 tu *facilitas. nec facilitati deesset orna
 t⁹.* *Valerij li. vij.* Philipp⁹ alexandꝝ
 quordā macedonū beniuolenciā donis
 ad se conatū attrahē in eplā sic incre
 puit. Que te fili rāo in hanc vanā sp̄e
 induxit ut eos tibi futuros fideles exis
 timares quos pecūia ad amorē tui co
 pulasses. *Idē li. p̄.* Philipp⁹ p̄ alexandꝝ
 oraculo appollinis admonit⁹ ut a qua
 druge violenciā salutē custodiret. oēs
 currus per totū regnū disūgi fecit. lo
 cū eā qui in boecia quadriga celebra
 tur semp̄ vitauit. Sed pausanias gla
 dio quo illū occidit. quadrigā habuit
 celatam. *Idē li. viij.* Quidā ut eter
 nā m̄corā assequerent̄ eā scelerib;
 inotescē non dubitarūt. Quoz e m̄io
 nescio an i p̄mis pausanias debeat re
 ferri. Nam cū hermoden p̄cūtat⁹ eēt
 quonā modo subito clarus posset eua
 dere. isq; r̄ndisset si aliq̄e *si aliq̄e il
 lustrē virū occidisset. futurū ut eū ad
 ipm̄ gloria redundaret. philippū inter
 fecit. sc̄q; quod peccerat assecutus est. Cū
 enī se parricidio qd̄ philippū virtute no
 tū reddidit. Sic eā iuentus est. qui dy
 ane ephesie templū incendē vellet ut
 ope pulcherrio consuēto nomē suū p̄
 totū orbē inotesceret. *Tullij in li. de offici.*
*Itm̄ de scriptis et gestis philippi.**

Estant eplē *Cap. xix.*
 philippi ad alexandū et anti
 patris ad cassandrū. et atigo
 ni ad philippū filiū triū prudētissimoz
 quib; p̄cipiūt ut orōne benigna mul
 tudis aīos ad beniuolenciā illiciant.
 militesq; blande appellando sermone
 de liniant. *Orosius li. iij.* Philippus
 pudie qd̄ inēficet̄ interrogatus quis fis
 hoīm magis eēt optandus r̄ndisse fer
 tur. cū eē optimū qui viro forti post
 virtutū suaz gloriā in pace regnāt

sine conflictatione corporis et dedecore ani-
mi subitus et celer topinato ferro po-
tuisset accidere. Ad ipse mox obtinuit. nō
ab iratis dyis quos semp puerpenderat.
quoz templa amē et simulacra subū-
terat qm ut ipi videbat electissimā mortē
adipisceret potuit impediri. **Iheo cont iō
minua li p.** Philippū regē macedonū
conē quē demostenis philippice conāt
intreventē ex more cubiculū vxoz ex-
clusit irata. Qui exclusus tacuit et iu-
riā versu angico solatus est. **Seneca de
natālibz questōibz li 2.** Asclepiodotus nar-
rat demissos q plimos a philippo i me-
tallū antiquū olim destitutū ut ex-
ploraret que ubertas ei esset. q's status
an aliquid futis reliquisset vetus a-
uaria. Descendisse illos cū multo lu-
mine et multos diuinitus dies. Deinde
longa via fatigatos vidisse. flumina
ingentia et conceptus vastos aquarū mer-
cū pares nrīs nec cōpressos quidē tra-
supeminente. sed libere laruitatis non
sine honore visos. **Orosi li 3. De incestu
minuāe vgis et matronarū romanarū
facinore. Cap xxx.**

Eo tpe minuāa virgo vestalis
ob admissū incestū viuā est ob-
ruta in cāpo qui nūc scelerū vocatur.
Iheo cont iōuā li p. Cassandrā et tri-
sim vates appollinis et iunonis virgi-
nes nouim et appollinis. Sacerdotes
dyane taurice et veste inuābiles extite-
rūt. Quaz vna minuāa p suspiciōz
stupri viuā defossa est. iusta ut reor pena
nisi grande crimen putaret lesa viginitas.
Et addidit. Certe romanū pplū qnto hōre
virgines semp habuerit hinc apparet q cō-
sules et ipatores. et in curribz triūphātes
qui de supatis gentibz trophaa referabant
et oīs dignitatis gradus eis de via cedere
solitus est. **Orosius li 3.** Quo etenū tpe in-
teriecto claudio. s. marcello et valerio flat-
to sulibz incredibili rabie et amore scelerū
romane matrone exarsērūt. Erat utiqz
sedus ille ac pestilens annū inflate iā ca-
teruacū stinges egerebant. Et adhuc tū pe-
ne oēs de corrupto aere simplex credulitas
erat. cū existente quadā ancilla iudice r

cōuincente p mū multe matrone ut bibe-
rent venena que coxerūt. et pulse. deinde
simul ut hausere. cōsumate sūt. Tanta
q fuit multitudo matronarū in hoc fa-
nore constax ut ac et lxxx dāpnate sūt
ex illis fuisse referunt. **Ex cronias. De
regno darij filij arsamī. et alexand mā-
cedonis et moribz eius. Cap xxi.**

Anno pmo olipiadis cxi. qui fuit
etatis ante c. lvi. qūdi vō mille
sim 39 dcccviij. psaz xiiij reg-
nauit darius arsamī filius annis sex.
Eodē anno alexander philippo pū successit
in regnū. et regnauit ānis xij. **Iustin li ix.**
Hic et vīute et vicijs maior fuit pīe. Vincē
di rācio vtriqz diuersa. Hic apta ille arti-
bz diuersa bella tractabat. Deceptis ille
gnudebat hostibz. hic palā fufis. Prudens
ille consilio. hic aīo magnificencior. Iram
pī dissimulare. plerūqz etiā vincē. hic u-
bi exarsisset. nec dilatio vlcionis nec mod-
erat. Vini nimis uterqz auidus sed ebrie-
tatis diuersa vicia. Patri mos erat etiā
de cōuiuio in hostē pcurē. manū conse-
rē. pūalis se temē offerre. Alexander nō
in hostē sed in suos seuebat. Amari pī
malebat hic metui. Iuterarū cultus vtri-
qz filis. Solleraoz pī. maioris hic fidei. Mag-
nus verbis et orōne philippus. hic rebus
modencior. Pcendi victis. filio animū et
pimpior et honestior erat. frugalitati pī.
Iururie deditus magis filius erat. **Idem
lib xi.** prima illi cura pīnarū exēqarū
fuit in quibz aī oīa cedis consaos ad tumu-
lū pīs occidi iussit. Soli alexandro iustitia
rū frī pepcit. seruans auspiciū dignita-
tis sue. nam regē eū pīmus salutauerat
emulū q imperij canarū frēz ex nouer-
ca susceptū interfici impauit. **Historia
alexand. Qualiter alexand aīos militū
Roci sibi conaliauit. Cap xxii.**

Prata pīs sepultā mox ascendēs
illū statuā cōuocataqz vniuersa
multitudine plebis ait. En temp est ut q
cūqz cupit alexandro militare sedus inire
cū illo festinet. Namqz michi dignū vide-
tur bella in eos p mū mouē qui nos con-
tristare pūde. nūc aut cupiūt spoliare e-
tiā et libertate. Hys dictis acquiescit oīs

miles ac si diuinitus vocatus fuisset. **Iustinus l. xi.** Alexander in inicio regni sui macedonibus immunitatem civitatum rerum preter militie vacationem dedit. Quo fito tamen sibi fauorem conaliam ut corpus hominis non virtute regis mutasse se dicent. **Historia alexandri.** Tunc alexander referans prius thesauros arma opesque distribuit civibus. Connumeratis igitur militibus quos ipse recens sepe ferat congregat macedonas xv milia pedum. auxiliariarumque diuersa in viii milia. equites vero indigenas duo milia septingentos. leuis autem armature trachas octingentos. Unde hoc numero cum veteri milite congregato collegit admodum lxx milia. dcc. iiii. militancium. **Quintus curius et iustinus l. xi.** Non autem iuvenes robustos nec primum flore etatis sed veteranos plebrosque etiam emerite militie qui cum patre patriusque militauerant elegit. ut non tam milites quam ingros militie electos putares. Ordines quoque nemo nisi sexagenarius duxit. ut si principia castrorum cerneres senatum te praece aliam rei publice vide dices. Itaque nemo in prelio fugam cogitavit sed victoriam. Nec in pedibus cuiusque spes sed in lacertis fuit. **Historia alexandri. De regionibus quas pagennas.** Citur alexander sibi fedemur. **Capitulum xxxiiij.** vix superius ex philippi thesauris habundantissime sumens classi elaborata transit in tracia. inde lyconia. cui nunc recens etas. lucanie nomen dedit. Quarum regionum magistratibus ad amicitiam federatis. transmisit patris ad sacila. Exinde ytaliam transiens legatione pater et honore potestatis romanorum. Per emilium quippe qui tunc consul erat. coronam ei auream margaritis insignitam dirigit. ad argumentum amicitie perpetuo post fute. Idque alexandro nigrone graec fuit. et verbis liberalibus emilium honoratum remisit. Addit etiam ei romam duo milia militum et argenti pondera talentorum xl. Hinc igitur pergens omnem libiam paginat. Collecto autem in unum exercitu ad egypti ulteriora conscendit. classe iussa apud metropolim opiri. Egypti quoque veste et sede regni duxerunt dignum se se sonchosim venisse dicentes. Intuetur igitur ibi

alexander statuam quandam nigro lapide. cuius causam praetans responsu est. hac illi nectanabi fuisse qui olim infestantibus phis cum deorum monitu praescriuisset fortune sue lapsu. locum suum destinavit. Hys alexander cognitis statuam complexus praes salutem. eiusque se filium profiteetur. Rursus quoque omnes syrie civitates per quascumque transit. non suo addidit. ac demum tyrum aduenit. Sed tyrii mentibus obsertatis ingressu illi denegant. Ipse vero dum urbem violenti diripe vellet. multis macedonum caesis. pedem refert.

Qualiter tyrum sibi repugnantem destruxit.

Capitulum xxxiiij. **P**ost haec ex it. **Capitulum xxxiiij.** adiu tyriis minatus est missis quoque intuentibus lais eis huiusmodi iussis deferri. Imperiale quidem videbatur cum clemencia ac iusticia me vix vixi dominari. Sed quoniam vos primi omnium extitistis qui meis iussis insolentibus obuiaretis. terribile exemplum alijs prebebitis. quid virum sit in macedonum dextris. Valet si sapitis. non enim valebitis si in hys perseveratis. Hys lais tyrii lais. primates legatos corripit iubent. ac tormentis primum affectos crucibus affixerunt. Hys incentiuum extimulatus alexander. graui indignatione pnotus. vehemenciusque urbem aggressus. diruit ac vastat. omni serui et etate perempta. Tyro dehinc satrapam praefecit. **Actus. Iustinus l. xviiij.** Dicitur ei cum omnes qui prelio superauerant ob memoriam veteris cedis a seruis in dominos facte crucibus affixisse. genus tamen stratonis inuolatum seruasse. regnumque stirpi eius restituisse. De quo stratione superius egimus cum de origine tyriorum tractarem. Et notandum quoque iustinus post geminam victoriam de dario narrat alexandrum in syria. ubi multos reges cum infulis obuios habuit. ex quibus promittis singulorum alios in societate recepit. alijs regnum ademit. suffectis in loca eorum nouis regibus. Insignis autem preti ceteros fuit addatouum rex ab alexandro sydone constitutus. Qui prius solebat opera oblocare ad puteos exhauriendos et ortos irrigandos. Quae alexander spreto nobilibus regem fecit. ne non dantis sed gruis beneficium putarent. **De mutuis epist.**

tolis dary et alexandri . Cap. xxv.

Hystoria vō alexandri dicit eū iā deuicta syria p̄mo l̄ns a dario missas hui⁹modi accepisse. Rex regū darius ac consanguine⁹ deoz alexandro famulo meo iubeo dicoq; hec. Mando tibi reuerti ad p̄ntes tuos. s. fr̄u los meos. atq; in gremio m̄ris cubantē doceri virile officū. ad quā rē habe nā tibi sithicā misi et pilam et locu los cū aureis. Habena admonet t̄e discipline videri indigentē. Pila vero q; eius lusitatio tue congruit etatule. non hec opa. que ritu latronū tibi con similiū aggressus es. Nam si om̄e hui⁹ hoīm genus pari conspiciatōe tecū con duxeris. p̄sarū ip̄erū nequaquā terrene potis. Tanta quippe michi ex̄atū ml̄ tūdo adest ut nulli meli⁹ q; harene maris possit cōpari. Auri poro et ar genti hec copia ut si michi libitū fuit totā hūmū inde construē possim. Qua p̄ tibi aureos misi ut si ad reuersionē sup̄abz indiges. habeas quo tuis tibiq; necessaria emas. Sin autē iussionibz m̄ris obaudire distuleris. p̄tin⁹ mittam viros qui te v̄ictū atq; contumeliose ver beribz affectū maiestati nr̄e deducant. Hec dicta p̄mates alexandri nimīū ē vuerūt. Quibz alexander. Quid tari dem adeo dictis barbaris p̄ turbamū que arrogancie quidē h̄nt testionū. non confidentie probacōez. Nam et ta nibz ibecillioribz mos est q̄nto plus de fueris virū. eo magis latentibz indul gere. Hys dictis. p̄sarū legatos donatos omni eo auro qd' secū detulerāt remit titin sua cū l̄ns hui⁹. Alexander rex re gū consanguine⁹ q; deoz. salutē dario di cit. Turpe m̄ videt̄ nimīūq; abhorrens tantū regē totq; viribz ut sese iactat cō sitū sub diaone cōp̄tibiliū ut retur ho mulloz atq; inter eos abiecto tuidam ac latroni alexandro diu ḡmuitq; ser uiturū. Queso igit̄ quorsū te sn̄a dux it qm̄ dixisti te auri et argenti opibz es tuare. An ut hys cognitis auri sit no bis feruor ac desiderū et obstinaci⁹ et q; audacius dimicaret⁹ aduersū vos.

Adidit eadē te michi misisse habenā et pi lam. loculosq; cū aureis. De quibz q; uis ut visū dicitur. ego tñ michi ve lut auspiciato cūcta // ex te concessa pro fitebor. Namq; q; habenā accipi oportet qua habeā ut in subditos tibi. Pila vō similitamen ob rotunditatē sui. totius or bis michi ip̄erū p̄mittit. Qd; q; teratū addidisti opū tuaz me dn̄m futurū tes tatur. **De p̄mo corūde congressu et alex**

Letis andri victoria. Cap. xxvi. Hys l̄ns alexandri darius ar rogancus motus ad satrapas ultra taurū montē degentes scribit ta lia. Fertur quidā adolescens insanire philippi filius asiamq; vniuersā inau sare. sup̄ quo placet nobis ut verberibz puerilibz graui⁹ afflictus indutus q; post veste purpurea nobis reddat. Sa trapas vō et classe ei⁹ vna cū nautis p̄ to submergē. militesq; cūctos ad rubri maris vltiora tr̄sduci. Rursusq; eo sc̄ bente ad alexandri cū arrogancia. iurat alexander ultra non verbis sed strictis gladijs rē pagendā. Dimicantibz eis cū spes exitus fluctuaret tandē repencino ymbre procedente. p̄se celitus sibi aduer sari dicentes fugā capessūt. Dario p̄aur fore amisso. curru equoq; conscenso ve loci. In hoc prelio p̄mo qd' fuit ut ait iustinus in cāpis adrestis fuerūt p̄sa vū dca^m milia militū quoz magna ce des fuit. Sed de ex̄atu alexandri non ceade nisi nouē pedites. et cxx equites. quos rex alexander ip̄ense humanatos sta tuis equestribz donauit. cognatis q; eoz imunitates dedit. Post hanc victoriā maior ps asie ad ip̄m defeat. Sed de re pentino ymbre celitus emisso in hac pug na sola loquit̄ hystoria alexandri. Que post hanc victoriā narrat alexandri misisse ad scandri ducē suaz p̄ciū ut sibi auxilia mitteret. Se autē oem acha p̄a pagraste multisq; ciuitatibz acq; sitis collegisse. clxx. milia armatoz qe tr̄sduxit taurū. Vbi hasta defixa dixisse fertur ut si quis illā rex miles ve grecus aut barbarus humo euelleret ex̄adiū p̄ie sue suozq; meminisset.

Qualiter thebas destruxit et reedificari

Hinc per thebas fecit. **Cap. xxvij.**
 dicit eū iter ad dariū direxisse
 sed thebani contē eū portas clau-
 serūt. Quā cū expugnaret vnus the-
 banorū aptauit tibias. prouoluitq; ty-
 ranni pedibus cecinit melos dicens.
 O fortissime regū hanc ne urbē ne exa-
 des. quā diū īmortales prosapie tue pū-
 apes tibi peperē. Remiscere hūc liberū
 ortū. hanc herculis nutritic. hos muos
 amphion et zetis tue ps maxia stir-
 pis edificarūt. Sed alexander sedari non
 potuit qm igne et ferro urbē vastaret.
 Deinde thebani qui fugē potuerūt mit-
 tūt ad appollinē sciscitandū si forte ur-
 beam reintegrari fata pmitterent. Quod
 responsū huius retulerūt. Ananigena
 alades et pollux cestib; auctor. arte sua
 thebis reditūq; cultū dederē. Thebis autē
 dirutis alexander chorintū aggrediti.
 apud quos tūc solēpne agebat certamē.
 Pedierūt q; alexandriū uti adesset et cer-
 tamini presideret. Tūc thebanus quidam
 athomatus noīe profiteti certamē luc-
 tamis et pugna cestuū atq; pugilla-
 tus. In quo utroq; victor extitit. Inter-
 rogatus ex more a precone quis esset
 noīe. et quē se tuē pfiteti rēdit se voca-
 ri athomatiū sed ciuitatē habē desij-
 se postq; alexander iperū adeptus est.
 Intelligens quo pgeret deprecantis iten-
 cio edia iubet per precone reedificari the-
 bas eē pmissū in honore triū deorū. Her-
 culis qui pugillatū iuenit. et mcurij q
 luctā reperit et pollucis qui cestuū fuit
 magister. Sicq; impletū est appollinis vñ-
 sum. **De subuigacōe athenarū et demade**

Dest hec alexan pho. **Cap. xxviii.**
 der athenas pgit. qui cū lacede-
 monijs ab eo ad pfas defecerant
 actore demostene magno auri pondē a
 pfas corrupto. qui quēdā subordinauit
 q dicit macedones in triball cū oib; co-
 pijs suis perisse. Itaq; insperatos adue-
 nit alexander qui hos motus cōpescēt.
 Hortat heschines ut alexandro se dedant.
 econtrē demades mitit ut rebellant. **Acto**
 Cuius dicit eē illud dōm ut egregiū. Ami-

co me mutuā rogante pecuniā. et ipm
 et pecuniā pdo. Hic demades ut ait sene-
 ca athenis eū qui nāria funerib; ven-
 dicabat dāpnauit. cū probasset eū mag-
 nū lucrū optasse. q continge illi sine
 multorū morte non poterat. Seneca vō
 probat hoc ei fām non eē laudandū.
 Non enī inq; quicq; reprehendendū est
 et dāpnandū est. Hic ipē demades athe-
 niensib; alexandro diuinos honores ex-
 hibē volentib; ait. Videte ne dū celum
 custoditis terrā amittatis. Hec de illo
 pho demade breuē iniseruū qui contra
 heschinē conabatur dixi. Consultus
 q; demostenes rēdit heschinis consiliū
 preualere. Itaq; mittit alexandro coro-
 na aurea per eundē demostenē. Post
 athenas deuictas lacedemonios sup a-
 uit. Hec autē oīa dicit iustinus alexan-
 driū fecisse aī p mā congressionē cū da-
 rio. et de urbe gordien contē dariū 2° p-
 factū fuisse. cuius aduentus nūciabatur.
De 2° congressu cū dario. Cap. xxix.

Alexander ergo inquit iustinus
 xi. libro timens angustias mag-
 na celeritate taurū trāsēdit
 āngenta stadia vna die ptiēns. Cūq;
 tharsū venisset captus agri amnis a-
 mentate per mediā urbē influentis qui
 f^o historiā alexandri nulli flumioz 2°
 est. vel magnitudie vel pspicuitate pro-
 iectis armis plenus pulueris ac sudo-
 ris in pefigida se proiecit vnda. cū re-
 pente nervos eius occupat rigor. His-
 toria vō alexandri dicit q cū armis e-
 ponte se precipitauit et natabund^o exi-
 erit. Sed talente tūc corpe inadens aq
 illius vehemenciā. tantā de rigore ner-
 uoz iuriā pniāq; traxit ut mox ex-
 spirabilis videt. Sed a philippo medi-
 co potulū accepit. ac f^o iustinū qvta
 die sanitatē recepit. **Quintus curcus.**
 Tūc per medos exercitū duxit. laboriosū
 nimis iter per desertū emensus et ex-
 citus darij iuxta tigridis aluē loca-
 tus est. **Iustinus li. xi.** Habebat autē ex-
 citus darij qdringenta milia peditū.
 et centū milia equitū. Tūc suos hor-
 tat alexander ut spernant illā aciem

auro argenteoque fulgentē in qua pl^u sit
prede q̄ piculi **Historia alexandri . . .**
cepto conflictu frequentiq; re bellica vn⁹
e p̄sis indutus armis macedonicis a
tergo alexandri feris. Sed iatus ille p̄
galee fortitudinē frustratus dissiliit. Co
prehensus ille regi offerit. Requisitus cau
sa facti ait: se pactū fuisse apud dariū pro
hoc facto p̄tem regni cū filia si eū interfi
cere potuisset. Alexander p̄missi et auda
cie laudatū ad p̄pria redire cōcessit. Dein
de collecta innumerabili multitudinē p̄pi
us accessit. Aduentū autē suū p̄mo ita
prodidit. Coacta in vnu inuābili mul
titudine armentorū cornib; eorū et caudē
ramos frondentes iubet annecti. ut et
cornib; erectis siluestre quandā speciem
agerent. et tractis ramulis puluis exer
tatis dinoscenciā veri emin⁹ confudisset.
P̄elio cōmissio uterq; rex vulnerat. Tam
diu anceps certamen fuit quoad usq;
darius fugerit. Exinde magna cedes facta
est p̄sarū. Cesa sūt pediatū h̄ et vnu mi
lia. equitū decē milia. capta xl. milia.
Ex macedonib; cecidit pedites cxxx. equi
tes cl. **Justinus li. xi. De luxuria alex**

Alexan **ander et supbia Cap. xxx.**
der opes darij et diuiciaz appa
rentū contēplatus. admiratiōe
tantorū rerū capitur. Tūc p̄mū luxuri
osa cōuiuia et magnificenciā sectari.
tūc et barsenē captiuā diligē p̄ forme
pulchritudinē cepit. a qua postea sus
ceptū filiū herculē vocauit. Memor tū
adhuc dariū viuē p̄meniona misit ad
occupandū p̄sicā classē. Aliosq; ami
cos ad rāpiendas asyē ciuitates que sta
tim audita fama victorie ip̄is darij p̄e
fectis cū auri magno pondē tradentib;
se in p̄tātē victorū venerūt. **Comestor**
Tunc alexander cepit aspirare ad monar
chiā orientis. et intrans syriā cepit da
masū et subiugata sydone tyriū obside
bat. Tunc samballa eligens de suis octo
milia in alexandri profectus est auxiliū
dicens se libencius obsequi ei q̄ dario et
q̄ loca sub p̄tātē sua constituta ei contra
deret. Et grate susceptus est ab alexandro.
P̄terea dixit se h̄re generū manassen.

fratē p̄napi sacerdotū gentis iudee .
multosq; alios cū eo p̄ntes ex ea gente.
quos aiebat velle sub eo templū consti
tutus locis edificare. Ad profuturū alexā
dro testabat q̄a potētia iudeorū in duo
diuisa non rebellaret. Concedente vō alex
andro oī studio edificauit samballa tē
pla et altare qd̄ p̄mansit usq; ad destrū
cionē factā per romanos. et in eo cōsti
tuit manassen pontificē. Porro dū alex
ander erat in obsidione tyri scripsit ad p̄n
apē sacerdotū in iherlīm. iuitans eū ut si
bi p̄bet auxiliū. et exatū venalia p̄e
pararet. et redderet sibi tributa que prius
dario serebat. Et v̄ndit iadus se dario sa
crāmēta dedisse. nec eo viuente posse t̄is
cendē constituta. Tūc cōminatus est alex
ander genti iudeorū per eū qd̄ discent q̄bz
deberent constituta seruare. Tūc iectis
aggerib; tyri fecit continentē. Qua vas
tata gazam obsedit. et mortuus est sara
balla. **De hostijs q̄s alexand̄ in templo**

Alex **ander dei optulit. Cap. xxxi.**
ander etiā capta gaza in ihero
solimā festinabat. Et timētes
iudei clamauerūt ad dñm. et imola
bant hostias et iaddus orabat p̄ gēte.
Qui cū post sacrificiū obdormisset. p̄ce
pit ei deus ut confidēt. sertis q; ciuitatē
ornaret. et ipse pontificali bz indutus
et reliqui sacerdotes cū eo. legitimis sto
lis induti obuiā exirent alexandro. Et
surgens a sopore oraculū oib; indicauit
Audiens q; non longe a ciuitate eē alex
andriū processit cū sacerdotib; et ciuim
multitudinē sacra ad locū qui saphim ap
pellat. qd̄ latie t̄islatū scopulū sonat.
vnde iherosolima et templū videri posset.
Et factū est cont̄ spem oīm qui sequebant̄
regē. Nam alexander intuens antistitē.
pontificali stola insignē. et sup̄ cydari
lamina in qua erat nomē dei dñdit de
equo et adijt eū solus. et nomē adora
uit et pontificē venerat̄ est. Et obstu
peruit p̄napes exatus. et ludificatū ve
gis mentē putauerūt. Solus p̄them⁹
quesiuit ab eo cur sacerdotē gentis iude
e adorasset. Et v̄ndit. Non hūc adorauit
sed deū qui p̄napatū sacerdotij gerit.

Nam per somnium in tali habitu deum
 aspexit adhuc in lycia ciuitate macedonie
 constitutus. Dumq; meum cogitavi utrum asi-
 am posse obtinere iussit me confide. Nam
 ipse creatum producet et principatum psal in tin-
 deret. Aut aut vidi in hoc sacerdote ipsius
 effigie. et que michi promissit ventura confido.
 Et propterea deum adoravi et homines veneratus
 sum. Et ingressus est urbem alexander. et in
 templo sacrificavit deo secundum sacerdotis orationem
 Et attulerunt ei danielē in quo scriptum e-
 rat quendam grecorum potentiam per-
 sarum. arbitrans de se esse scriptum gauisus est.
 Et in crastinum convocans populum iussit petere
 que vellent. Et ipsis petentibus concessit iu-
 deos ubique paternis uti legibus. et septimum
 annum sine tributo esse propter sabbatum terre.
 Exinde ad alias ciuitates profectus est. Tunc
 samaritanos videntes eius munificentiam circa
 iudeos cognatos se dixerunt esse iudeorum ori-
 ginem suam ab effrim et manasse recen-
 sentes. Et postulauerunt ut templum eorum
 in garizim honoraret. quod in reditu se fac-
 turum promissit. Cumq; petens ab eo relaxa-
 tionem septimum. quesivit qui essent. Et dixe-
 runt se esse hebreos. Cum adderet utrum essent iu-
 dei. negauerunt se esse iudeos. Et respondit. Ju-
 deis hoc tamen ego concessi. **Aug⁹ de ciuitate dei**
lib⁹ xvij. Hostias sane alexander immola-
 uit in templo dei. non ad eius cultum vera
 pietate conuersus. sed ipia vanitate cum
 diis eius falsis colendum putans. **Justin⁹**
lib⁹ xi. **De amonis filium se vocari iussit**
Alexander **Capitulum xxxij.**
 inde ad amonem profectus est capi-
 ens originem diuinitatis acquirere.
 simul et matrem infamia liberare. per pre-
 missos aut subornatos pontifices quid sibi
 videri vellet. Ingressum templum statim
 eum antistites ut amonis filium salutant
 letus de adoptione hoc se patrem censerem iu-
 bet. **Orosius lib⁹ 3.** Sic alexander nobis pro-
 didit de diis surdis et mutis vel in potestate
 antistitis esse quid vellet fingere. vel in volun-
 tate consulentis quid vellet audire. **Vale-
 rius lib⁹ 4.** Alexander tribus insolentiae gradibus
 exultauit fastidio philippi. iouem amonem
 patrem ascendit. tedio cultus macedonij ves-
 te et instituta philippi assumpsit. spreto mor-

tali diuinum caput esse latus. Nec fuit ei
 pudori filium matrem hominum dissimulare.
Justin⁹ lib⁹ xi. Reuersus alexander ab
 amone alexandriam condidit et coloniam.
 macedoniam caput egypti esse iubet.

**De alexander cum dario noluit confeda-
 noem sed tamen deditionem. Cap⁹ xxxij.**

Darius cum in babiloniam profugisset
 alexandrum per epistolas precatur
 ut redimendorum sibi captiuorum potestate fac-
 at. ob quod magna sibi pecuniam polli-
 cet. Sed alexander pro pretio omne reg-
 num petere non pecuniam. Iterum darius ei
 mandat quod regni portionem et filie mar-
 moni ei daret. Sed alexander sua sibi
 dari rescripsit. Iussitq; supplicem venire
 regni arbitraria victori committere. **Vale-
 rius lib⁹ v.** Alexander ad promissionem dicens
 se usurum conditionem darii si alexander esset.
 respondit. Et ego uterem si promissionem eorum.
 Dico autem erat darium daturum alexandro
 partem regni sui. tauroten montem. et fili-
 am in matrimonium cum decies centum mi-
 libus talentis. **Justin⁹ lib⁹ xi. et quintus
 c.** Tunc darius spe pacis amissa
 obuiam vadit alexandro cum centum milibus
 peditum. et centum milibus equitum. Cui in
 itinere nauatum uxorem eius ex collisione
 abiecti partus decessisse. eiusque mortem illa
 crimati alexandrum. exequiasque benigne
 prosecutum. idque eum non amoris sed huma-
 nitatis causa fecisse. Nam semel eam
 tamen alexandro visam esse. cum matrem puillas
 que filias eius frequenter consolaret. Tunc
 darius se ratus esse vere victum. cum post pre-
 lia etiam beneficiis ab hoste superaret. gra-
 tumque sibi esse si vincere nequeat. quod a tali
 potentissimum vinceret. Scribit itaque et ter-
 tias epistolas gratias agens quod nihil hos-
 tile in suos fecit. Offert deinde maiorem
 partem regni usque ad eufraten fluum. et
 alteram filiam uxorem. et pro reliquis capti-
 uis xxx milia talentorum. Ad hec alex-
 ander gratiarum actionem ab hoste superua-
 cuam esse respondit. nec a se quicquam fieri in
 hostis adulacionem. nec quod indubios belli
 exitus. aut in leges pacis sibi lenocinia
 quereret. Sed animi magnitudine quo di-
 dicerit aduersus vires hostium non ad-

uersus calamitates extendere. Polliceturque
prestaturum se ea dario si secundum sibi non
par haberi velut. Etiam neque mundum pos-
se duobus solis regi. nec orbem summa du-
o regna saluo statu terrarum habere. Pro-
inde autem deditionem ea die. aut in poster-
aacem parat. *Historia alexandri. Qualiter
alexandrus inuenit se simulans cenauit.*

Alexandrus cum dario. *Cap. xxxiiii.*
per stranguam fluvium castrametatus
est. Visum est autem ei ut ipse
ad darium inueniens iret. comitatus ergo
solo eumenido atque alio uno satellite de-
uenit ad stranguam fluvium. Qui fluvius
quaque ex vehementia frigoris adeo stringi-
tur ut etiam carnis onustissimis viabilem
se prebeat. Ibi eumenidum subsistere iubens
tentoria dario adijt. Qui tunc preuidendi
causa exatus processerat. Cui reuertenti
alexandrus obuius ait. En tibi assu inueniam
alexandrum. cuius mandata sunt talia. Ego in-
quit arbitror eum regem qui minus festinanter
contendit ad prelium. ipsum sue ignaue et dis-
fidentiae teste. Quaeque videretur quod tempus
agrandi dedis nobis. Tunc darius. Numquid
tuispe ades alexander. qui nobis adeo con-
stanti confidenter bellum indicis. Negat ille
se alexandrum esse. sed eius inueniam se confi-
teatur. Tunc darius eius manum apprehendens
secum duxit in regiam. Ad cenam alexander
iussus est contra darium discumbere. coningit
que eum memorabile quiddam facere. Nam quod
cumque vas ad bibendum supersit ebibito vino
in sinu vas sibi reconderebat. Quod cum dari-
o a ministris indicaret. et ille iratus illum
furti arguet. vndit alexander hunc morem
observari in curia alexandri. et se pu-
tasse tale ibi observari. Placato rege
et facto silencio vnus ex diuuantibus
pasarges nomine. qui aliquando hospitio suscep-
tus fuerat a philippo. cepit recognoscere
alexandrum. Quod alexandrus sensiens vna
cum poculis que sinu gestabat proficiens
exiit. et mox pro foribus vnus e phis tenen-
tem equum suum transfudit gladio et fuge con-
suluit equo ascenso. Ipse autem insecutus est
eum. sed eorum molitio tardior et alexandri
cursum efficitior fuit. Darius autem dampno
hostis elapsi nimio merore affectus est.

Valerius Maximus li. iij. Alexander dario castris
in quibus oes necessarii eius erant. epistio-
ne sibi gratissimo latus suum tegente ad e-
os colloquendos venit. Dario vero mater
ephestione. quae et in forma et in statua
prestabat more psarum adulata tanquam
alexandrum salutauit. admonita vero erro-
ris per summam trepidationem verba quere-
bat excusationis. Cui alexander. Nichil est
inquit quod hoc nomine confundaris. Nam et
hic alexander est. O domum inclite vocis.
Maximi enim animi rex. etiam totum orbem
terrarum aut victoris aut spe complexus. tam
paucae verbis se cum comite suo peritus est.

Historia alexandri. Alexander ad fluvium
rediens in alium locum non congelatum.
Unde ipse et equus suus simul in pro-
funda tenuitate profiliuit. Erant autem nocte.
Ipse equo impulsio natans exiit. Offendit
que eumenidum. cui cunctum rei ordinem expli-
cat. et eodem narratu principes suos letifi-
cat. Sequenti die instructam ordinatamque ac-
iem iuxta stranguam collocat. *De vltimo ag-
gressu et victoria alexandri. Cap. xxxv.*

Interea darius cum suis aduentum
bat. *Justinus li. xi.* Et ecce repente
confectum curis alexandrum ante pug-
nam sompnus arripuit. Cumque ad pugnam so-
lus rex deesset. a pmenione egre excita-
tus querentibus sompni causas omnibus in-
picula. cum eadem in dario semper sompni prior
fuerit. magno se estu liberatum dixit. som-
numque sibi a repentina securitate datum.
quod si ante omnibus dario copiis confligeret. ve-
ritum longam belli moram. si ipse exatum dimi-
sissent. *Historia alexandri.* Statuit itaque
alexander ut nemo de suis fluvium transi-
ret. datamque locum phis transire. Comissoque
prelio facta est vtriusque strages magna.
Tandem ipse fugiit dario precedente. Cumque
oes propter fluvium inconsulte irruerent. stru-
ga suam officium deficiat. oesque ingressos sub-
mergit et necat. reliquos macedones
insecuti obtruncant. *Justinus li. xi.* Raro
in ullo prelio tantum sanguis fusus est.
Historia alexandri. Darius autem cum vincti
suos videret mori et ipse voluit. sed a pro-
ximis fugae impulsus est. Suadentibus deum
quibusdam ut pons adiuu fluminis ad iter

hostiū impediendū includēt. aut. non i-
ta se salua sue velle sultū ut tot milia
socior hostibz obiciant. debē et alijs fu-
ge viā patere que patuit sibi. **Quintus**
curtus Alexand' autē piculosissima que
qz aggrediebatur. et ubiqz ferocissimos
hostes acerrime pugnare conspexisset
eo se semp immergebat. piculaz sua non
militis esse volebat. **Marianus li. vi.**
In alexandri victoria luna 2^a noctis ho-
ra defecisse serui nobilis in arabia nu-
ciauit. qd in sicilia in exortus pini sple-
dore conspicū est. Similit' alpiano et
fonteio consulibz xi^o kl^o maij defecit sol
qd in cāpania hora diei septia contigit.
in armenia xi^o euenit. Qd factū est spere
circuitu moras per inflexus rotūdita-
tis variante. **Historia alexandri. De**
Unc psecutioē darij Ca. xxvii
Darius oī spe meliori deposita
ingressus regiā suā humi se
miserabiliter eiulabund' prostrauit.
Lamentatioē nimia fatigatus. tandem
quiescens scribit alexandro in hūc mo-
dū. Dno meo alexandro. darius. salutē.
Cōpetencia' fecis si miserationē ipias il-
los quos tibi fortuna subiugauit. Que
so igit' ut mris cōiugis qz ac filiarū
mraz ut te dignū est memisse digneris
michi qz eas remittas. Eius tibi beniuo-
lenae viassitudine spondeo ut thesau-
ros oēs quoscūqz reges ac ptes mei hu-
mi suffossos michi reliquerūt ipē tibi
tradam. Psarū quoqz ac medoz et ali-
arū genaiū tibi regnū concedo. Qd cū
alexander se non facturū dicēt tūc dari-
us poro regi scripsit ut ei auxiliaret'
contra alexandriū. multa illi pmitterēs.
Quod alexandriū non latuit. Accelerat
qz dariū preuenire anteq' in caspias
portas intraret. **Marianus li. vi.** Porte
aut' caspie sūt cautū pessione ferreis tan-
tibz obsecrate que verno tpe etiā ferreis serpe-
tibz obcludunt. **Josephus.** Cūqz psequēt'
alexander dariū et tūfire haberet mare pā-
philiū deo volente legi' mare illud fuisse
diuisū qui regnū psarū per eū dele' voluit.
Justinus li. xi. et orosius li. iij. Hoc prelio alexan-
der ad se imperiū rapiuit qnto vel sexto reg-

ni sui anno. Cūq' tanta felicitas fuit. ut p9
hoc nemo rebellare ausus sit. Triginta sep-
tem dieb' predā pccensuit. In vrbe deinde
clausa lx milia talentoz iuenit. Expūgt
et p sipolim caput psia regni. vrbe multis
annis insignē. referta qz orbis terrarū
spolijs. que interitu ei' primū patuerūt.
Justinus li. xi. In hoc dno. occurrit alexandro
quos darius captiuos tenuerunt trūcata
corpis pte. Quibz cū dedisset alexander ve-
deundi copiā maluerūt ibi agros accipe-
re qd fedū sui conspectū reportare. **Historia**
alexandri. Advenit aut' dario fugā molien-
ti duo satrape bessas et ariobarzanas. Hii
in gratiā alexandri solitariū eū opprimūt
et letalit' vulnerant. aufugiūtqz donec
dinoscerēt quo se res verteret. **Justinus li. xi.**
De morte eiusdē et cōsūptioē pugnatō
Uterea rū in tribz prelijs Cap. xxviii
alexander cōperit dariū a cogna-
tis suis catenis et cōpedibz aureis
vinctū in vico pthoz cui nomē thara. **His-**
toria alexandri. Ad quē iacentē cū venis-
set alexander. ille manū supplices tendens
et attractans genua alexandri ut poterat
tandē eū sic alloquit'. En michi in tali
fortuna constituto magnū adest mortis
mee solaciū. qz in tuis manibz o alexand'
regū forassime spm effundā. Quare que-
so ne iudeas michi sepulturā. quā michi
cū psis tui macedones exequant'. Rogodu-
nem mraz meā. et alito vxorē in manus
tuas cōmendo. filiā vō vxorē hac prece
tibi cōmendo. ut eā cōiugio tuo dignā cēseas.
Hys dās spm exalauit. Alexand' vero
multis lacrimis ad regiā dignitatē ri-
tu psarū eū sepeliri iussit. **Orosius li. 3.**
Tribz hys prelijs totidēqz annus qnqui-
es decies centena peditū equitūqz milia
cōsūpta sūt. et hoc ex eo regno illis qz
populis. vnde iam per annos nō mul-
to plures decies nomies centena milia
profugata referunt'. **Justinus li. xij.** Alex-
ander in persequendo dario amissos mi-
lites magnus funex impensis extulit.
Reliquis socijs xij milia talentoz diui-
sit. Equoz maior ps estu amissa ē. et i-
utiles facti sūt qui sup fuerant. pecunia
oīs cxc milia talentoz ecbathanus con-

gesta est. eius p̄m̄io ip̄ositus est. Intē
a agis rex lacedemonior in greca re-
bellans ab antipatro opprimū. **Quintus
curius.** Quid alexander audiens hostes
quidē vna gauisus est. sed antipatru
viciisse. nec tractus quidē indignabatur
sue dēptū glorie existimans quicquid ces-
sisset alienē **Iheronimus.** Igitur āno sex-
to regni sui .i. anno 2. olimpiad̄ cxi. a
lexander interfecto dario babilonē obti-
nuit. In quo regnū psaru destructū ē
quod p̄mansit annis c. et xxxi. per re-
ges xiiij. a p̄mo quo usq̄ ad ultimū
daru arsamū filiu. **Acto. De anaxi-
mene et epyturo phis. Cap xxxviij.**

Eo tempe anaximenes et epiurus
dari habent. Non est autē iste a-
naximenes phisicus discipulus
anaximandri qui superius positus est in o-
limpiade lvi. Sed anaximenes orator qui
fuit inḡ alexandri magni in arte ora-
toria quia quibusdā credit̄ historiā a
lexandri que sine noīe fer̄ scripsisse. De
hoc refert valerius q̄ cū alexander ad
diruendā lapsacū ciuitatē cū impetu
ferret̄. progressū extra menia. obuiū
habuit anaximenē preceptorē suū. Sci-
ensq̄ q̄ preces ire sue opponeret iurauit
se non facturū quicquid petisset. Peto q̄ in
quit ut lapsacū diruas. Ita salus vrbis
vni naufraganti b̄nficio obtenta est.
Epiuri autē licet ip̄e ut ait iheō lras
non didicerit. et artē disputandi teste
boetio ignorauit. multa t̄n egregie dā
repiunt. **Tertullianus i apolo.** Epicurus
oem cruciatū dolorēq̄ deprecatur. modiciū
q̄ cōtēptibile p̄nuiciando. magnū vero
non diutnū. **Iheō cont̄ iouinia. l. p.**

**De sciētijs epyturi cont̄ corpis volupta-
tē. Cap xxxix.**
Epyturus assertor tē. **Cap xxxix.**
voluptatis. q̄ q̄m̄ discipulus eius
nitrodorus leocū habuit vxorē
viro dicit̄ sapienti ieiunda cōiugia. quia
multa icōmoda admixta sūt nuptijs.
Et quō diuitie et honores et corp̄m̄ sani-
tates et cet̄a que in differētia noīam̄.
nec bona nec mala sūt. sed velut in me-
ditullio posita usu et euentu vel bona vl
mala fuerit̄ et vxores sitas in bonorū

malorū q̄ ofinio. Graue autē ēē vix sapiē-
ti venire in dubio utrū bonā an malā
ductur̄ sit. **Idem li 2.** Quid autē miran-
dū sit epyturus voluptatis assertor omēs
libros suos repleuit oleribz et pomis vi-
libz abis dicens ēē viuendū. q̄a carnes
exquisite epule ingenti cura et miseria
pparate. maiorē penā hēant in iquire-
do q̄ voluptatē in abutendo. Corpora
etiā nr̄a cibo et potu t̄n indigē. Vbi aq̄
et panis sūt et cet̄a hys filia ibi natē
satisfic̄. Quidq̄ supra fuit non ad na-
ture n̄tātē spectare sed ad vitū vo-
luptatis. Preterea eos qui carnibz vesā-
tur. indigē etiā hys que non sūt carni-
ū. qui simplicia victu contūt̄ eos carnes
non querē. Sapie quoq̄ opam dare nos
non posse. si mense habundantiā cogite-
m̄ que labore nimio et cura indiget.

Acto. De dictis eius moralibz et eiusde

Seneca erroribz. **Cap xi.**
quoq̄ de eleganciouibz dās epy-
turi multa in libris suis excep-
sit. quoz ista sūt que subieciam̄. Hones-
ta res est leti paupertas. Illa vō non est
paupertas. si leti non est. Satis magnū
alter alteri theatrū sum̄. Nemo enī i-
ta exit de vita. tanq̄ mō intrauit. Si
cui sua non vident̄ amplissia. licet totū
mūdi dñs sit. t̄n miser est. Aliquis vir
bon̄ eligend̄ est nobis. ac semp̄ aū oca-
los habend̄. ut sic tanq̄ illo vidente vi-
uam̄. et oīa tanq̄ illo spectante faciam̄.
Si ad nr̄z viuas nūq̄ eis paup̄. si ad opiones nūq̄
eis diues. Eriguū nr̄a desiderat. opinio imensū.
Multis sperasse diuitias non finis mise-
riarū fuit. sed mutatio. Ante cōspici-
endū est cū quibz edas uel bibas. q̄ qd
edas et bibas. Nam sine amico viscera-
tio leonis ac lupi est. Si vis diuitē face-
re non pecunie adiciendū sed cupiditati
detrhendū est. Ruidicū est curē ad
mortē tedio vite. Quid tam ruidicū q̄
appetē mortē. cū vitā inq̄tā tibi fecis
metu moras. Sic fac oīa tanq̄ spectet
epyturus. Diuitie sūt ad legē natē cōpo-
sita paupertas. Iniciū salutis est notitia
pc̄. Meditare mortē. Vita imoderata
insaniā gignit. **Idem q̄ dicit.** Non po-

taones. non amessaciones nec copule
 feiaz. nec copia pisciu et alioz huius
 que splendido usui parantur. suauē
 vitā faciūt. sed sobria disputatio. Hys co
 pijs conuiuij modate utantur. qui non imo
 derate eas querūt. Multe enī ex deliciaz
 epulis molestie gūant. Hacten de dās
 eius laudabilibz. Erant autē in multis
 plusq' oēs alij phi. Nam putauit dñi res
 hūanas non curare sed otiosū eē et nichil
 age. Dicitq' voluptatē sūmū bonū eē. et
 aīas cū corpibz uiterire. Primo errorū
 det seneca in libro q'rtō de bñficijs. et lac
 tana in libro de opificio corpis hūani.
 2. rñdet tullius in libro de officijs. et abrosius
 in libro eiusdē tituli. et aug' in libro de ci
 uitate dei. 3. rñdet idem cyero in libro de
 senectute. et in li. de republica et in thuf
 alanus. Justin' li. xij. De insolentia alex

Post alexandri p' victoria. Cap. xli. .
 Hec alexander habitū regū psaz
 et dyadema insolūtū antea regi
 bz macedonicis. velut in leges eoz quos
 uicerat trāsiret assumit. Que ne iuidiosi
 us in se vno aspicerent. amicos quoq' su
 os longā vestem auratā purpureāq' su
 mie iubet. Inter peliciū regiaz greges
 electe pulchritudinis nobilitatisq'. noctū
 vices diuidit. Hys rebus ingentes epu
 larū apparatus adiacet ne ieiuna et desti
 ta luxuria videt. Conuiuiūq' iuxta re
 giā magnificentiā ludis exornat. ime
 mor p' sus tantas opes amitti hys mori
 bus. non queri solere. Cepit quoq' in su
 os seuire non regio sed hostili odio idig
 nans se caopi sermonibz dicens eum
 philippi p'is patrieq' mores subuertis
 se. P'pter que crimina p'merion senex
 dignitate regi p'rim' cū philota filio
 de vtroq' prius habitis questionibz inter
 fiat. Post hoc diantās. euargitas. peri
 mas. papamēnos. adaspiaos. cetōs q'
 p'ios. qui in radice caucasi morabant
 subegit. Caucasus autē ipē est mons.
 taurus qui pene mediaten' orbis con
 sciūs. quē pagrauet nisi maria resti
 tisset. Hic plura noīa per diuersa lo
 ca habet. Nam idem est infates et sar
 pedon et caucasus et porte caspie vel

armenie et mireneā. et coraxicus. et scy
 thicus et ceramunias. **Psidor' libro xliij.**
 Mons caucasus ab india usq' ad taurū
 porrectus pro gencū ac linguaz vari
 etate quaquersū vadit diuersis noībz
 nūcupat. Vbi autē ad orientē in excelsi
 orē consurgit sublimitatē p' niuū can
 dorē caucasus nūcupat. Nam orienta
 li lingua caucasus significat candidū.
 Est enī densissis niuibz candidat. Unde
 et schypte qui eidē monti iugunt croaca
 sim eundē dicūt. Casim eī apud eos can
 dor siue nix dicūt. Hec sūt gentes q's sube
 git alexander circa caucasū montē. **Ex
 hysto scolasticā. De reclusionē. decē tri
 um ve buū. Caplin xliij.**

Quoniam ve buū. Caplin xliij.
 nisset alexander ad montes cas
 pios. miserūt filij captiuitatis
 decē tribuū postulantes ab eo egredien
 di licentiā. Et edicto enī tenebant egre
 di non licere. Cūq' quesisset causā capti
 uitatis accepit eos apte recessisse a deo
 isrl' vitulis aureis imolando. et per p'phe
 tas eē predā eos a captiuitate non re
 dituros. Tunc alexander vñdit q' dignie
 rant arctus includi. Cūq' angusta viar
 obstruēt molibz bituminatis et videret
 laborē hūanū ad hoc non sufficē orauit
 deū isrl' ut opus illud cōplet. Et accessē
 rūt ad se iuūē prerrupta monciū. Ex quo
 liquido apparet non eē volūtātē dei ut ex
 eant. Egredientē tñ circa finē mundi mag
 nā hoīm stragē facturi. Hic addit ioseph'
 dicens. Deus quid factur' est pro fidelibz q'
 tñ fecit pro infideli. **Solin'.** Porte caspi
 e pandūt itine manufacto longo octo
 milibz passuū. Nam latitudo vix plaus
 tro est p'meabilis. In hys angustijs ea
 am illud asperū est qd' p'ca soz laterū
 saxa liquentibz int' se salis venis exun
 dant humore affluētissimū. qui cōstric
 tus vi caloris velut in estiuū glacies in
 corpat. et ita labes iūia accessū negat.
 p'etē octo et xx milū passuū tractus
 oīs quoq' inde pergnū humo arida sine
 presidio sint. Tunc serpentes vñdiq' gen
 cū cōuenere. ab illo statū die confluunt
 illuc. et ita piculi et difficultatis cōcor
 dia ad caspios nisi in hieme negatur

accessus. *Hysto alexandri. De uisione neas
darii per alexandriū. et de alexandrijs q̄s*

Alexander edificauit. *Cap xliij.*
cū scire uellet qui dariū regē
interfecerant aut. Gaudeo me
hostē maximū dariū subiugasse. Et licet
ip̄e executus non sim. habeo gratiā con-
dignā impendē hijs qui beniuolentiā
erga me p̄testati sūt. Horror igit̄ ut se
prodant. Iuro igit̄ p̄is m̄isq̄ mee ma-
iestatē sublimes illos et notissimos me
facturū. Quo audito bessas et anioabar-
zanas se produnt. Quos alexander i al-
tissimo loco iussit crucifigi dicens se eme-
ritū non trāsgredi nec se eē reū p̄iurijs
quia sublimes eos ac notissimos fecerat.

Justin⁹ li. xij. Unus aut̄ ex amicis darij
uinctus ad eū p̄ductus est qui dariū nō
solū prodiderat sed etiā interfecerat. Quē
alexander in uisione prodicionis fratri
darij tradidit cruciandū. *Antus cura?*
Ducebat enī falli eos qui prodicionis pre-
miū ab eo exptarent. imo uolante fidei
nemine a carore fore uindictē ultoreq̄.

Justin⁹ ubi sup̄ Tunc alexander ut in
illis terris nomen suū relinq̄ret. turri
alexandriā sup̄ amnē tanain condidit
intra diem decimū septimū muro sex
milia passuū cōsumato trāslatis eo il-
larū diuitatū pplis quas cirus condide-
rat. *Martian⁹ libro vi.* Alexander in p̄o
to fecit? *Alexandriā.* Que post̄ exasa ē
et repata est ab anthioco seleua filio et
seleua dicta *Justin⁹ ubi supra.* In bac-
trianis quoq̄ sogdianisq̄ septē urbes
condidit distributis hijs quoscūq̄ in ex-
atu sediciosos habebat. *Hystoria alexand.*

Has oēs suo de noīe alexandrias uoca-
uit. alexandria buafala a noīe equi
sui. alexandria montuosa. alexandria
apud ponū. alexandria sythia. alexan-
dria babilonis apud messagetis. alexan-
dria apud egiptū. alexandria apud ou-
gala. alexandria apud graniciū. Alex-
andria apud troiada. alexandria ap-
tigridē fluiuiū. alexandria apud stantiū.
Insigniuit quoq̄ muros eaz̄ primorū
q̄nq̄ elementoz̄ grecorū caracteribz ut
legeret̄ in eis. fecit alexander rex gen⁹

ionis. *I. B. I. A. De ditone quē oc-
cidit et postea penituit. Cap xliij.*

Quadā die cū i solēpni cōuiuio orta
inter amicos alexandri ebrios
rerū a philippo gestarū mena-
one cepit se ip̄e preferre p̄i. et rerum
suarū magnitudiez celo cen⁹ extollere.
assentante maiore cōuiuaz pte. Cūcos
fiducia amicitie regie cui⁹ palma te-
nebat senex et sapiens philippi memo-
riā tuebat̄. Ob quod iratus rex telo a
satellite raptō eūdē in cōuiuio truci-
dauit. Qua cede exultans mortuo patroa-
niū laudēq̄ philippi obiecitabat. Postea
vero intellecto facinore occidē uoluit se.
Aens ergo amplexabat̄ et uulnā tracta-
bat. et quasi audienti cōfitebat̄ demenciā.
Interfecissetq̄ se nisi amia iteruenisset. He-
cordabat̄ enī q̄ nutrix sua soror diti fue-
rat. et q̄ tot amicos interfecerat p̄ mentionē
et philotā. amitā. consobrinū. nouerā suā
et frēs suos. attalūq̄ et eurilōrū et paula-
niā. et alios macedonie p̄ncipes. *Justin⁹
li. xij.* Alexander ergo q̄tuor diebz nō cōe-
dit. Ob hoc illi quatruiduo p̄seuerata est
inedia. donec exatus uniuersi precibz ex-
uatus est. Multū uo illi profuere preces
calistenijs phi condiscipuli sui. apud aristo-
tilē familiaris illi. et tūc ab ip̄o rege ad
prodenda mediē acta ei⁹ accit. *Justin⁹
De calistene pho et ei⁹ auditore lysimaco*

Reuocato igit̄ in *Cap xlv.*
bella aīo carissimos et daas in de-
dicionē accepit. Tūc non saluta-
ri tūc sed adorari se iubet. Acerrim⁹ in-
ter recusantes extitit calistenes. Ob qd̄
iratus alexand⁹ insidiarū sibi patarū sine
it eū scitū. Trūctisq̄ crudelit̄ oibz eius
mēbris absasis auribz et naso et labijs
deforme ac miserandū spectaculū reddidit.
Insuper in cauea eū cū cane claudi iussit
et ad metū cetēoz̄ trāsferrī. Quo facto
lysimaus calistenijs auditor precepta u-
tatis ab eo accipe solitus miseratus tanti
uiri non culpe sed libertatis penas pendē-
tis uenēū ei in remediū calamitatis de-
dit. Quo audito alexander lysimaci obici-
iubet̄. Sed cū ad conspectū ei⁹ conatatus
leo impetū fecisset manū amiuicilo iuo-

luta lysimachus in os leonis imersit. Ab
reptaq; lingua fera exanimavit. Ad
cū nūciatū regi eēt admiratio in satis
factionē cessit. cariorēq; eū p̄ constanciā
tante v̄tutis habuit. Lysimachus q̄ mag
no aīo regis veluti parentis cōtumeliā
tulit. Multi autē p̄ncipes macedonū q̄
adorari alexandrū nolebant ab eo sub
specie insidiarū infecti sūt. Retentus ē
tū a macedonib; modus salutandi re
gis explosa adoracōe **Valei. li. vii.º**
Aristoteles calistene auditore suū ad alex
andrū mittens monuit ut cū eo q̄ locū
dissime loqueret. quo. s. apud regias au
res vel silencio tuor. vel sermone eēt accē
ptior. At ille dū alexandrū p̄ficia macedo
nū salutacōe gaudentē obiurgat et ad
macedonicos mores iūctū reuocare ve
niuole p̄seuerat spū carere iussus serā
neglecti salubris conciliū p̄ncipaz egit.

**Histo alexand. De itinē alexandri in
india et de natā illius terre. Cap**

Dest her alexand. **xlvi.º**
india petit que est p̄ncipiū o
rientis vnde asya consurgit.
Orosius li. p.º Asya ad mediā frontē ori
entis habet in oceano eoo. hostia flūis
gangis. a sinistra promontoriū calicē
damana. cui subiacet ad eurū insula ta
probana. ex qua indicus oceanus voca
ri incipit. Ad dexterā habet timani mō
tis ubi caucasus desiat p̄montoriū sa
mara. cui ad aquilonē subiacent ostia
flumīs orthocogorte. ex quo oceanus sy
rius appellat. In hys finib; india est
que habet ad occidentē flumen indū qd̄
rubro mari accingit. a septētrione mō
tem cancasū. Reliqua ut dixi eoo et p̄
dico t̄minat oceano. Hec habet gentes
xlviij.º absq; insula taprobana que habz
decem ciuitates. et absq; reliquis insulis
habitabilib; plurimis **Marian. li. vi.º**
In india singulis ānis estates due et
bis fruges metūt. hieme ethesias p̄fert
Quiq; milia oppidoz habuit. mūdi p̄
tertia credebāt. **Solinus** Indoz vō nemo
ra excelsa sūt. ut tāsiaci nec sagittis quidē
possint. In india quoq; sūt nadones capi
tib; caninis armate amictē vestitu tergo

rū. ad sermone hūanū nulla voce sed la
trabili t̄m sonantes rictib; q̄ **Histo alexand.**
De ingressu illi in india et legatione

Ingressu porū regis ad eū. **Cap. xlvij**
alexandro in india. mox obuij fue
rūt ei legati quos porus miserat
cū hys lris. Incur santi infestanti tibi fi
nes hos suadeo ut cū te hoīez memineis
nichil ad deos moliaris. Potes quippe
nosse quis ille ego sū. et q̄ nulli aduer
sū nos liceat fortune. Quare iubeo te
hinc ad tuas grecias t̄tentū redire. Neq;
enī si nobis grecia v̄ra opus eēt. non olī
subacta indis eēt. Sed qm̄ iūctis est no
bis nichilq; dignū opib; n̄ris habet. ne
q; quesita est neq; queret. Hec lre nichil
terruerūt alexandrū **Justin. libro xij**
Ingressus autē india salens equoz et
arma militū argento inducit. excitūq;
suū ab argenteis dupes argumspidas ap
pellauit. Cūq; autē ad urbē nīsam veis
set opidanis non repugnantib; fiducia
reliq;ois liberi p̄is. a quo v̄bs condita
erat parci iubet. Tunc ad spectaculū sa
tri montis duxit excitū. naturalib; vite
bonis hederaq; non alit̄ vestitū. q̄ si ma
nu cultus eēt et ornatz. Excitus autē ubi
ad montē accessit. repente suū cepit et in
ululatus liberi cū stupore regis sine noc
a discurrē. ut intelligēt alexander se su
o excitū magis q̄ opidanis p̄cendo con
suluisse. Inde regna cleophilis regine pe
tit. Que cū se dedisset ei. concubitu re
demptū regnū ab alexandro recepit. il
lecebris consecuta quod vi non poterat.
filūq; ab eo genitū alexandrū noīauit
qui postea regnauit indis. Cleophilis autē
regina p̄strata pudicitia sortū regnū
ab indis deinceps est appellata. Porro
insectante alexandro in india quosdā
palantes hostes cū a satellitū turbez
celeritate desertus eēt solus ei lysimach;
per imensas hacenaz moles comes. Ad
idem frater ei; philippus cū ante facere
noluisset. inē manū regis expirauit. Sz
lysimacū alexand' equo desiliens haste
cuspide ita in fronte vulnauit ut sāguis
autē claudi non posset q̄ ut dyadema si
bi dēptū rex alligandi vulneris cura ta

pitia et iponeta. Quod auspiciū p̄mū future
regie maiestatis lysimaco fuit. **Qualiter
alexander porū in bello supavit. Cap.**

Porus bello p̄parato exeret **xlviij.**
citū suū macedonas iuadē iubet.
Regem alexandriū priuatū sibi
hostē deposcat. nec alexander pugne morā
fecit. **Historia alexandri** Sed in p̄ma cō
gressione equus alexandri bucefala. dex
tera porū ictus occubuit. Id autē macedo
nibz supra oīa que p̄nt in p̄clis atade
incomoda ingratiū fuit. **Iustinus libro xij.**
Alexander equo delectus concursu sacel
litū liberatū est. **Historia alexandri** Regle
to igit̄ omni ope bellandi. alexander ex
animē equū cauda cōprehensū in p̄tes
retulit metuens ne spoliū indi uiperet
q̄d sibi valde eet̄ pudibūdū. atq; ita suis
receptis dat̄ v̄vinq; spacū xx dierū. vel
sanandi vulnatos vel sepeliendi mortuos.
In hys diebz inijt alexander consiliū ut
porū ad singulā certamen puocaret. di
cens inde ip̄atores laudē captare non pos
se vnde subditis suis piculū fieret. Qd̄ et
poro placuit consideranti corpis alexandri
exiguitatē. cū ip̄e q̄nq; cubitorū. alexander
vō triū t̄mō mensuraret̄. **Ex eplā alex
andri.** Intēa alexandri deposito cultu
regio. et sup̄to habitu militari puenit
in castellū porū quasi quiddā vini et car
nis empturi. Quē salutatū est porus q̄d
facēs alexander. aut cuius etatis eet̄. Cui a
lexander r̄ndit. Tanq; hō senior dux nē
in tabnaculo suo se accenso ignis calore
reficiat. Cū ille gaudio alacer q̄ cū sene
decrepito p̄clū eet̄ cōmissurū cū ip̄se
eet̄ iuuenis elatus tumore. Quid ergo
inquit non respicit etatē suā. Tunc alex
ander dixit segregariū esse macedonū
milicē. et ignorare quid facēs alexandri.
Cui porus tradidit eplām minis plenā
multa ei pollicatus si eam tradet regi a
lexandro. Alexander autē iuravit ei futu
rū ut l̄e ille in manū alexandri pueni
rent. **Historia alexandri.** Igitur cum
dies p̄ter et locus p̄clio institisset. fiet̄
q; pugna regalis diu anceps. alexandro
locū vulueris rimante et poro ip̄m dedi
nante tandē porus ex quadā repentina

tumultuatiōe suoz cōuersus ut videt̄ qd̄
nā eet̄ id p̄tinū alexander eius iugina
gladio t̄ssodit eūq; prostravit. Quo vi
so yndi mox in alexandriū insurge cona
bant. Alexander autē manu silenaium
postens tumultū repressit. raoneq; ab
eo reddita oīs vis indoꝝ se illi subdidit
Actoꝝ. Hec historia alexandri. **Iustinus** dicit
dicit in p̄mo bello in quo equus alexan
dri vulnatus est. porū multis vulneribz
obrutū et captū fuisse. Qui victū se adeo
doluic ut cū veniā ab hoste accepisset.
neq; abū sumie voluit. neq; vulnera cu
rare passus sit. egregē sic ab eo obtentū
ut vellet viuē. Quē alexandri ob honorē
virtutis icolumē in regnū remisit. Du
as vrbes ibi condidit nyceā et bucefalā.
Ex eplā alexandri. De glā exercitus et basilic.

In exercitu te porū. **Capl. xliij.**
porū fuere preter peditū copias.
xliij. milia. dat̄ quadrigē oēs sal
tate. Capti sūt ibi elephantū t̄t. q̄ tur
res gestabant cū iaculatoribz suppositis.
In domo regia porū erant colūpne auree
solide ingenti grossitudine atq; altitudi
ne cū capitellis nūo xxx. auriq; p̄tes
laminaz grossitudine digitali. Et post
vineā digitali vineā solida ex auro. sar
mentū in colūpnas pendebat. in qua
erant folia aurea. et racemi cristallini
lignis interpositi. distinguenti bz smarag
dis. Chalami et tubicula oīa margaritis
vniōibzq; et carbunculis ornata erant.
Fores eburnee. lacunaria hebenina. tes
tūdines cyressini in quibz lauabant̄ in
balnearibz. Statue quoq; ex auro solide
cū crateribz aureis. et in munimē the
sauri forinsece domū pietū inuābilia ge
nera varijs coloribz oberrabant. Item
aurea platani vnguibz rostrisq; iaura
tis. pro iauribz et torquibz. margaritas
et vniōnes gerentia. Multa ibi gēmea
et cristallina vasa et sextariola. multa
aurea iuenta sūt. r̄m argentea. Quibz
oībus in p̄tate redactis alexandri lamis
aureis totū agmen inducit. fecitq; sig
na et vexilla aurea et tanta fuit auri
preda ut vix eam milites ferre possent.
Aurū vehabant elephantēs ingentis m̄g

multitudinis mille. In equis quoque et mulis et camelis et elephantis erant frena aurea. fueruntque tunc in exercitu alexandri quodrigae equorum omnes falcate bige mille ducente. Equitum turme xxx. peditum trecenta milia quingenta. Mulorum castrensium ad subannalia et saranas militum subuehendas erant duo milia. Camelorum dromedum et bouum milia duo. qui frumenta uehebant armentorum ad usus carnis cotidianos infinitus numerus. *Justinus li. xij. De itinere alexandri per oceanum litora. Cap. l.*

Post hec alexander presidias et garrudas expugnat. Cum ad aphytes venisset ubi eum ducenta milia equitum opprebant. voluit omnis exercitus in patriam reuerti quem alexander oratione sedauit. De hinc alexander ad amnem agimem pergit. per hunc in oceanum deuexit ubi biacensanas et liscos quos hercules condidit in dedicationem accepit. Hinc membras et siammbros nauigat. que gentes eum susceperunt cum armatis lxx milibus peditum. et lx milibus equitum. Quibus victis exercitus eorum ad urbem duxit desertam a defensoribus. In qua primus de muro desiliuit sine ullo satellite et unus totum milium hostium impetum sustinuit. donec cognito eius periculo omnis exercitus cum eo desiliuit muris deiectis. In eo prelio sagitta sub mamma traiectus est. et cum sanguis fluxu deficeret tum genu posito diu preliatus est. donec eum a quo vulnere fuerat occidit. Curatio vulneris grauior ipso vulnere fuit. *Seneca* Huius vulneris dolore dum angustiaretur dicebat. Omnes me iuuant iouis esse filium hoc vulnere homines me esse clamant. *Justinus li. xij.* Igitur rebus ordinatis poli per conchaam lectissima manu nauibus conscens oceanum litora paginat. *Augustinus li. iij. de ciuitate dei* Que dum paginaret comprehensus est ab eodemonides archipirata quidam. Interrogatus ab alexandro. quid sibi videtur ut mare haberet infestum respondit. Quid tibi inquit ut orbe terrarum. Sed quia id ego exiguo nauigio facio. latro vocor. tu quia magna classe imperator. Et reuera remota iustitia quid sunt regna nisi magna latrocinia. Quod et latrocinia quid sunt nisi p-

ua regna. *Historia alexandri. De candace regina et eius federe cum alexandro. Cap. li.*

Interea candax regina audiens famam alexandri misit unum de pictoribus suis iussitque ut ymaginem eius diligentissime depingeret sibi que deferret. Id vero alexander ei miserat literas iuueni amicitie continentes. ipsaque illi rescripsit. hoc sibi pre omnibus placeat ut fedus illud in se perpetuum mansurum consumeret. addiditque. Habebisque tibi ex nobis amicitie argumentum centum lacertulos auri grandissimos. ethiopas impubes quingentos. psittacos sex. fringas sex. et preter hec ammoni deo coronam ex margaritis et smaragdibus. et ianthoreumatibus preciosiore et loculos refertissimos. cuiusque generis margaritarum atque gemmarum ad decem numerum. aliosque loculos eburneos lxxx. et in delictis tuis ferarum genera que sunt natiua. elephantos octo. pardos sex. rhinocerotas lxxx. pantheras iij. canes etiam in homines efferaissimos xx. tauros octo. virgas heberinas mille quingentas. ad hec transmittenda misit alexander. Interea contigit ut filius eiusdem candacis andaulis nomine dum ad sacrificandum iret quodam hebræorum regulo subripiente vxore puicet. qui mox ad alexandri confugit auxilium. Quem comprehensum satellites primus obtulerunt ptholomeo qui tunc post regem primus erat in ordine. Alexander autem ptholomei regis ornamenti indutum procedere iussit. et sese pro antigono satellite obtulit. qui iussus a ptholomeo ferre caudam auxilium. assumptis quomodo milibus militum cum eo profectus est et sic vxorem recuperavit ablatam. quibus partibus. cum puer ptholomeo gratias referret ille dixit se velle videre matrem eius. sed prius velle mittere se antigonum pro internuntio. Sicque alexander sub nomine antigoni assumptis pauas cum andauile profectus est. Occurritque filio mater aduentanti. Que alexandrum comprehensum osculata est. et arcuque illum deducens ostendit ei diuitias suas. Alexander autem dicebat multo mirabiliora in grecia vidisse. Cui illa. videtur michi quod tu ipse sis alexander. quo negante duxit eum in secretiore aula. et ostendit ei ymaginem eius dicens. Intue ymaginem hanc et vide

bis candidacē alexandro sollertiore. At ille
 fremdens querebat se nō habē gladiū suū
 secū. Cui regina. Depone hūc metū. Nā
 fidē quā filio meo seruasti semp seruabo.
 Cunctis reliquis esto antigon⁹. michi vō
 alexander eris. Carogarus autē filij cau-
 dacis iunior qui filiā porū habebat vxorē
 volebat interficē alexandriū. sed nō dimi-
 sit mater. **Ex eplā alexandri. De mirabi-**
libz. que vidit alexander in yndia. liij.
 Situr mense maio victus est darius. et
 mense iulio porus. Acceptis autē alexan-
 der centū quāginta duabz indoz qui loca
 uitates itinē nouerant. profectus est
 mense augusto per feruentes sole hare-
 nas et loca arida de fasaate volens ire
 in bactriacē ad abditos seres qđ genus
 e folijs arborū decerpēdo lanuginē ex sil-
 uestri vellē vestes detexūt. Cepit ergo
 exercitus siti laborare. zephyrus autē mi-
 les iuentū in lapide concauo aquā ga-
 lea ptulit ad alexandriū ipē sciens. Cū
 alexand' cōuocato exercitu palā effudit.
 suffecatq; omibz vnda. Tūc illis flumē
 apparuit. cui⁹ ripā pedū seragenū ha-
 rūdo vestrebat pinorū abietūq; robora
 vincens in crassitudine. qua yndi vtiū
 ad edificia. aqua vō fluū iuentū ē gus-
 tu amarior elleboro. quā nec hō bibere
 nec pecus sine tormēto poterat. Tūc cog-
 nitū est hoīez durabiliorē in tūctis rebz
 qđ pecudē. Milites ferri sudorē lambēbāt.
 aliqntoq; olerū gustabāt. Quidā etiā
 vinā suā bibebant. Hora nona venērūt
 ad castellū in medio amne sitū. cui⁹ ho-
 mines seminudos precatū est alexander
 ut sibi oñderēt aquā dulcē. Nullo ap-
 parente pauca in eo iecat sagittas.
 Cūq; magis p timorē se abderent. c.
 milites ex macedonibz leuit⁹ armatos.
 natare iussit. Cūq; iam pte qrtā fluū
 enataffent. ab ypotamis absorpti sūt.
 Tūc alexander iratus in eos qui se du-
 cebant. centū ex eis in flumiū picat. Q
 mor ab ypotamis silē deuorati sūt. De-
 inde viderūt hoīes rotundis ex harū
 dine vehi nauiculis per flumē. qui il-
 lis ostenderūt ubi possent iuenire aq
 dulcē. Ad qm priusq; venirent tota noc

te incurfantibz leonibz vris et tigribus
 pdis et linalz restiterūt. Que gria fera
 rū in siluis occurrebat. et quaz natu-
 rā describit solinus. **Itm de eodem.**
Qum autē pucisset **Cap liij.**
 alexander ad aquā dulcē refec-
 to exercitu collocauit castra in
 longū xxv stadia et totidē in latū inf-
 sitq; extra castra accendi p noctē mille
 quingentos ignes. Cenauitq; accēsis lig-
 nis aureis xij milibz. Tūc venit ad exer-
 citū magn⁹ nūs scorpionū. post scorpi-
 ones supuenit imensa vis cerastarū.
 post cerastas venerūt humide serpētes
 varijs distince coloribz. Nam quedā
 rubentibz squamis erant. quedā nig-
 et candidi coloris. quedā auri coloris cō-
 siles. Sibilabat tota regio. Post vene-
 rūt cristati serpētes binorūq; capitum
 grossitudine colūpnarū aliqnto pceuidēs.
 Quoz pectora erecta et cū triscularis lig-
 nis fauces exerte. oculis veneno simi-
 lantibz anhelitu pestifero. frontē cas-
 troz densauerat alexander clipeis. et
 in manibz facebat eos tenē hastas lō-
 gas cū spiculis acutissimis. Tribz horis
 cū hui⁹ bestijs pugnauerūt. amissis xxx
 seruis et xx militibz. Post hec venerūt
 albi leones. corpibz tauroz cōpandi qđ
 exceptos venabulis occiderūt. Deinde ve-
 nerūt apri ingentis forme cū horribili-
 bz pantheris. Post hec venerūt vesputi-
 ones colūbarū corpibz coequales. que ha-
 bebant dentes ad modū hoīm. Pretēa ve-
 nit vna bestia maior elephante tribz
 armata in fronte cornibz. quā indi ap-
 pellant odontagzānū. i. dentē tyrannū
 capitis equini. coloris atrī. Macedones
 xxxvi occidit et liij calcatos iuitiles red-
 didit. Que vix tandē occisa est venabu-
 lis. Deinde venere muves vulpibz siles
 Quoz morsu quadrupedia stā expim-
 bant. Hoibus autē non usq; ad uiteitū
 idem morsus nocebat. Deinde venērūt
 aues vulturibz siles sed maiores colore
 fuluo rostro et pedibz nigris. Que non
 hoībz nocebant sed pisces a fluē cum
 vnguibz detrahebant. Tūc alexander
 ductores suos trunifragio puniri iussit.

ut nocte viui a serpentibus consumerentur
sicut macedones consumi voluerat. ma-
nus quae constringi fecit *Justin. li. xij.* Cum
venisset alexander ad urbem ambige-
ri regis opidani iunctum eum ferro audien-
tes. sagittas veneno armant. plurimos
interfecerunt. ptholomeum vulnerat. Re-
gi autem per quietem monstrat herbae in ve-
nena remedia. *Paginta autem india cum*
ad saxum mure asperitatis et altitudinis per-
uenisset. in quo multi populi confugerant.
cognoscit herculem ab expugnatione eius-
dem saxi terremotu prohibitu. *Alexand-*
ergo cum summo labore et periculo omnes loci
eius gentes saxo potitus in dedicationem
accepit. *Ex epla alexandri. Item de eode*

D Eruenit autem *Cap. liij.* . . .
ad herculis et liberi trophaea
in ultimis orientis finibus po-
sita. ubi uterque deus auri solidum habe-
bat simulacrum. Quod alexander explorare
cupiens fecit ea perforari et utrum sili me-
tallo expleri. Deinde venit ad paludem
quandam siccam et marnosam. Vbi occurrit
ei belua noui generis tergo sermto. duo
capita hinc siliis ppotamo. pectora cocco-
drilli generis. altero capite duris muni-
to dentibus. que duos milites vno ictu
repentino occidit. Que tandem ferreis vir-
tutibus comminuta malleis hastis transigi non po-
tuit. Cum epulari vellent iuxta amnem
buemax venerunt elephantorum immensi ge-
ges. Tunc alexander imperauit militibus
thessalicis ut ascenderent equos seorsum
tolleterent sues quorum grunitus elephanta-
rum timent. Occisi sunt ergo de elephantis
octingenti hirci. quorum dentes et cornua
detraherunt macedones. et cum tali preda
recesserunt. *Alexand' autem in alias idie*
profectus est regiones. In qua in pa-
tenti campo vidit mulieres virosque pilo-
sos toto corpore octo pedum altiores nudos
et sine veste quos indi ictifanos vel ictio-
fagos vocant. Qui magis assueti flu-
uiis et stagnis erant quam terris. crudo pi-
te timido et aquarum haustu viuentes. Cum
autem exercitus alexandri propinquaret ad huius-
gentem videndam statim submerserunt se in
fluitibus. Post haec inueniunt macedones

plena nemora ingentibus cynocetalis. quae
temptabant eos lacescere sed fugiebant ad ictu
sagittarum. In locis illis cum erecta essent
tentoria alexandri. et largi ignes accessi.
repente eorum flante tabernacula euulsa sunt
et quadrupedia scintillis et tiamibus ure-
bantur. *Alexand' hortabat milites fortiter ad-*
esse. dicens hoc accidisse ex equinoctiali tem-
pore non ex ira deorum in octobrio mense.
autumno iam vergente in hyemem. *Cena-*
tibus autem eis mox in modum vellerum tande-
nix cepit. Cuius aggregationem timens alex-
ander ne castra cumularent iussit milites
ut eam calcarent. que iam pene omnes ignes
extinxerat. iussitque amplius ignes accendi.
Valerius. Tunc aduertens alexander
seno defectum macedonum militem nimio fri-
gore stupefactum ipse in sublimi et propin-
qua igni sede sedens statim descendit. et in
suis manibus corpus frigore duplicatum
in suam sedem iposuit. quingenti milites inti-
mies perierunt. que momento temporis post-
ea delapso sunt *Justin. li. xij. Ex epla alex-*
Deinde visae sunt nubes ardentes de celo
tanquam faces descendere ut incensu earum totus
campus arderet. Dicebant milites non esse
deorum eo quod alexander ausus erat transgredi
herculis et liberi metas. Triduo enim conti-
nuo fuit tempus nubilum sine sole claro.

Item de eode. De arboribus solis et lune.

D Ende vidit *Cap. liij.*
alexander montes theneseos in
ethiopia et antrum liberi. In quo
missi homines tercia die mortui sunt febribus
ut dicebatur ideo quod praeter religionem et sine
muneribus speluncam dei introissent. post
haec vidit alexander feias et viros panthe-
rum et tigridis pellibus stectos. locus autem
largus erat thure et opobalsamo que
plurima ramis suorum nemorum inascebant.
Hinc vestebant incole regionis. Tunc ap-
paruit ei antistes oraculi duarum arborum
altiorum pedibus decem statum. nigro corpore cani-
nis dentibus. perforatis auribus. ex quibus
pendebant uniones et anuli pellibus
ferinis vestitus. Qui dixit alexandro. si
a colitu pueri et contactu feie vacas licet
ut in tres diuinum locum. Impauitque alex-
andro et omnibus sociis eius ut deponerent ves-

tes et anulos et caliamenta. Erat autē
nem⁹ iutra pietē non magno edificantū
ope. apobalsamūq; tū optio odore ex oibz
ramis arborū habundantē manabat. In
medio autē luci ille arbores due cypressis
siles ex grē frondiū. alte pedibz centum.
Cū dicit alexand' eas frequētibz ymbribz
tū creuisse affirmabat sacerdos nūq̄m
in hys locis fuisse pluuiā vel ferā vel aue
vel serpentē. et q; in edipsi solis et lune
cedē arbores vehementē flectent. Erat autē
arboribz solis virile robur. lune femineū.

De rēsis arborū ad alexandrū. Cap lvi

Quoniam autē alexander sacrificiē vel
let. rēdit sacerdos thys in eodē
sacrario non licē igne vi nec a
nimal interfici. Precepitq; ut puolucus
arborū trūcas eas deostularet et oraret solē
et lunā ut eis veridita darent rēsa. In
solis ortu qm̄ solebat solis arbor loqui in
dico sermone tenuissio rēdit arbor. In
uicte bellis alexander ut osulustū vn⁹
eris dñs orbis terrarū. Sed viū amplius
in patriā non reuiteris. qm̄ fata ita de
capite tuo statuerūt. Vespē autē ad pri
mū lune ortū arbor lune grece rēdit.
Alexand' iam plenū finē etatis habes.
sed sequenti āno mense maio in babilo
ne moueris. et a quo mūne spās deci
pieris. Hanc factū iuenta est aū sacer
dotē adhuc quiescentē. velatis pedibus.
feruis pellibz ingens ciba in tabula
hebenina. que ex prediana tena supfue
rat. et culter eburneus. Nam ere et fer
ro et plumbo et argento egent. Auro ha
bundantē. et opobalsamo vescaūt et thure
Cadentē riuo puo ex vitano mōte potāt
aqua hoies accūbētes et q̄scentes sine
villis cervicalibz. stratisq; tū pellibus
ferarū. Hoc amictu et victu contenti vi
uūt annis ccc. Itin dixit arbor solis ad
alexandrū grece. Si mortis tue ut petis
insidiatorē tibi prodidero facile instana
a fata vitabis. Michiq; tres sorores iras
centē. doto. lacefis. atropos. Ad annū et
mense morieris non ferro qd̄ suspiciis
sed veneno. Mater tua turpissio ar mi
serando qm̄q; exitu insepulta iacebit in
via. preda auū et ferarū. Sorores tue

felices diu erūt. Tu autē et si breue tibi su
pest tpus dñs tū eris orbis terrarū. Nūc
autē caue ne nos ulterius salsateris. sed
excede terminos luci nr̄i. et ad fastiacē
reuertē. **De cetis mirabilibz q̄ fecit et vidit**

Dhunc alexander. Cap lvij
puenit alexander in vallē ioz
dian. in qua erant serpentes
hntes in collo lapides smaragdos. qui
lazere et albo pipe vescebant. Illi autē
serpentes inter se quot annis pmo vē
depugnant multisq; morsibz depereūt
Vnde alexand' cū suis paucos efferre po
tuit ingentis forme smaragdos. Post h
inaderūt in bestias hntes capita leonū
et caudas. vnguibz binis. latis pedibus
ser. quibz verberabant hoies et tūtiles
fiebant. Hys intmixti erant gr̄si. ros
tra hntes aquilarū et alia pte corporis
dissimili. qui mira celeritate in ora et
oculos macedonū insiliebat. Pedū erāt
binorū thozq; clipeos durissime caudis
verberātes. qui ptim sagittis pti conas
militaribz confixi sūt. In eo certamē
mortui sūt et viij milites ferarū vtrius
q; gn̄is morfu. Occise sūt autē bestie x
viij milia. Inde veit alexander ad flu
men octliuas. quod sine flexu rān fer
tur ad oceanū latū stadia xx. milites
vix ad ripā alterā. Hoc vestiebāt ha
rundines ccc. per litora. quaz vnā xxx
milites vix ferre possent. Excedebāt at
altitudies arborū procerissimaz. In illo
harundineto erant innumeri elephāti
qui nichil alexandro et exercitū ei noce
temptabāt. Trāsierūt autē flumē nau
bz ex harūdine factis. **Iterū de eodem**

In ulteriori litore erāt **Cap lvij.**
indi balenarū et ferarū pellibz cō
tecti. qui se alexandro hospitales
prebuerūt. Et dederūt ei et socijs eius
spongias albas et purpureas in mani
bz cū butanis et codeas capientes binos
ternosq; congios et stringulas. molles
q; tunicas ex vitulorū marinarū pellibz
factas. et aleas codeas sextariales esce
pulcherrime. Itin vermes ex ipō fluie
extractos femore huāno grossiores om
ni generi pisciū presendos sapore et fū

gos immense magnitudinis xx. coto rubrio-
res. Posuerunt eis et murenas hntes po-
dera et pisces scarnos ponder cetero-
rum l. qui in gurgitibus nassis eburneis
capiabant ne harudines morsu confri-
gerent. Ibi apparuerunt eis capillate mu-
lieres que pisce vivebant immerse aquis
que ignaros hoies regionum in flume na-
tantes aut tenendo in gurgite suffoca-
bant. aut tractos in harudinetis cum es-
sent specie mirabiles. affectu suo auide-
victos rubeabant. aut venerea examina-
bant voluptate. Quarum duas alexander
cepit colore niveo silens nuphis. defusis
per terga capillis. Inde venit ad gan-
gem qui borea flante exit. sicut eufrates
notho flante. Horum fluminum ripe
altera ab altera conspicue non sunt aqua
rum latitudine. *Item de eodem. Cap. lxx*

Postea alexander incidit in scas
de quarum capitibus a vertice sar-
ratis eminebant ossa que mo-
re avietino in hominibus depingebant et mi-
litum clipeos cornu transverberabant. Ha-
rum occiderunt macedones octo milia.
cetera. Tandem redit alexander ad fasaacem
insulam ubi porum regem cum exercitu relique-
rat. Iussitque alatum quem proposuerat
psidi ut faceret porum psarum et babiloni-
orum pilas duas aureas et solidas in
quibus omnia facta scriberet. et statueret eas
in ultia india. ultra trophea liberi
et heraulis quorum. s. erant. Ipse vero alexan-
der quinquaginta sua aurea statuit illis alio-
ra demis pedibus. et omnia miracula fecit
in eis scribi que in india viderat. Ami-
sit alexander in periculis india de viris
suis mille circiter l. Nam bestie cum late-
caudis grifis admixte occiderunt de ma-
cedonibus cetera. In antro liberi perierunt
tres viri. Intra nubes argenti. Duos autem
milites occidit bestia duorum capitum ter-
go serrata. Bestia vero maior elephante
cum tribus cornibus in fronte que dicitur odon-
tazam occidit viros xxxvi. et lxx cala-
do iutiles fecit. Serpentes autem cristati
binorum et trinorum capitum. et alitus pesti-
feri occiderunt xxx seruos et xx milites.
ypotami cetera. milites natantes absorbue-

rum. *Historia alexandri* Porro alexander
inter mirabilia non computat dona tan-
datis regine. videlicet psitacos et frigas p-
dos et rinocerotas. elephantos et pache-
ras. canes et tauros gemas et aurum
ebur et hebenum. *Seneca in li. de beneficiis.*
De arrogancia et iactantia alexandri. Cap. lxx
Quoniam igitur alexander victor orientis
aides super humana tolleret. corinthii
per legatos gratulati sunt. et illum civitate
sua donaverunt. Cum visisset alexander
hoc officii genus. ait unus ex legatis.
Nulli unquam civitate donavimus alij quin-
tibi et herauli. Libens ergo accepit dela-
tum honorem. cogitans non quod sibi civitate
darent. sed cui dedissent. Et homo glorie de-
ditus. cuius mens nec natura nec modum
nouerat. tanquam celum quod mente vanissima
complectebatur tenet. ad socium honoris sui
respexit. Idem alexander gloriari sole-
bat a nullo se beneficiis victum. Idem one-
sicitum premisit in oceano explorare
gentes et insulas. et bella in ignoto
mari querere. Hic alexander anaxarcho
comiti suo ex auctoritate democriti in-
nuabiles mundos asserenti. Ne me in-
quit miserum quod ne uno quidem adhuc su-
positus. *Tertullianus in apologetico* Hic est
anaxarchus qui cum in exitu suo tanquam
tipsana pilo contuderet tube aiebat anax-
archa tolle. anaxarchum enim non tundis.
Valerius. Idem cum a tyrano torqueretur
ad ultimum putacionem lingue minuta-
ti eo quod a maledicis eum cohibere non posset.
non erit inquit hec quod pro me corpore tue
dicionis. Protinusque absalam et coman-
dum linguam in os eius expuit. **Quintus**
curtus In tempore illo dixit quidam ex suis
maximis natum alexandro. Si dii hominum
corporis tui audiat animi tui parere esse
voluissent orbis te non caperet. Altera
manu orientem. altera contingens occide-
tem. Quid tu ignoras arbores magnas
diu crescere. vna extirpari hora. Stultus
est qui fructus earum spectat. altitudinem non
metuit. Vide ne dum ad cacumem pervenire
contendis. in ipsis ramis quos comprehendis
decidas. Leo quinquaginta minimarum annuum
pabulum fuit. Nichil tam firmum est cui

piculū non sic ab iualido. Deniq; si tu dēs
es tribuē mortalib; bñficia debes non
sua eis eripe. Si autē homo es id qd' es
semp te esse cogita. Stultū est eoz me-
minisse p̄ que tui obliuiscaris. **Justin⁹**
li. xij. De sup̄statiōe ei⁹ ac liuore.

Reditur alexand' cap. lxi. .
in babiloniā sacrificauit octo
no in nauī prosperū in patriā
reditū impetrans **Valerius** Cui sacri-
ficanti quidā puer nobilis assistēs ar-
repto thuribulo in brachio ei⁹ ardens car-
bo delapsus est. Et licet ita crederet ut o-
dor ad circūstantes veniret. brachiū tñ
imobile tenuit ne sacrificiū ipediret.
Alexand' autē diuici⁹ eū cremari p̄mi-
sit. volens expiri p̄seuerantiā pueri.
Justin⁹ ubi sup̄. Post hec alexand' ostio
flūis indi iuehit. ubi in monumenta
rerū a se gestarū urbē barcē didit. a-
rasq; statuit. relicto vno ex amicis lito-
ralib; indis prefecto. Inde iter terrestre
factur⁹ cū arida loca in itinē iuenien-
da dicerent⁹ puteos oportunis locis fieri
precepit. Egressus autē urbē forte moni-
tus erat ut eū qui sibi ingresso p̄mus
ocurreret inſicia iuberet. Asinariū autē
obuiā f̄m iussit occidi. eo querente ut
quid se innocentē morti adicēt vñsū est
oraculi preceptū. Et mox asinari⁹. Si
ita est o rex asinū soror huic morti desti-
nauit. Delectatus rex ei⁹ vñso. vilis
aīal interfecit. **Agellius.** Cū ergo alex-
ander ouentē p̄clis et victorijs virget.
in illis tñ negocijs lris ad aristotilem
misit. non eū recte fecisse. q̄ disciplinas
que ad natē r̄teplacōnē spectāt. quib;
ab ip̄o eruditus foret lris foras editis
diuulgasset. Nā qua inquit re alia ce-
teris oib; prestare poterim⁹. si ea que
ex te accepim⁹ oīm proſus fient coīa.
Quippe ego doctrina antelre malū q̄
copijs atq; opulencijs. R̄ndit aristoti-
les. libros illos neq; editos neq; nō editos
q̄a solis eis cognosabiles q̄ eos iuelligent

Historia alexandri. De ultio ei⁹ aduentu
ost in babilonē. Cap. lxiij.

Post hec alexander amazones tribu-
tarios fecit ac dem babilonē cō-

tendit. **Justin⁹ li. xij.** Cui reuertenti
nūciant⁹ legationes carthaginensiū.
ceteāriq; affricę ciuitatū. sed et hispa-
niar sicilie gallie. sardinie et quarū-
dā ex ytalīa aduentū ei⁹ babilonē opi-
ri. carthaginenses exēriti. prius ad spe-
culandos alexandri animos miserūt
amilcarē cognomento rodanū virum
sollecia fauidiaq; p̄cēt̄ tetos insignē.
Augebant enī eoz metū et tyris urbs
auctoz originis sue capta. et alexan-
dri emula carthagis. in t̄mulis affri-
cę et egipti condita. Igit̄ amilcar per-
p̄mensiona aditu regis obtento. profu-
gisse se ad regē tanq̄ pulsū patria sin-
git. militēq; se expeditionis offert. at-
q; ita exploratis eius consilijs in tabel-
lis ligneis vacua desup̄ cera inducta
cuius suis oīa p̄scribebat. Igit̄ cū tan-
tarū legationū alexandri babiloniā
festinanti veluti cōuentū orbis terrarū
acturo. quidā ex magis predixit ne ur-
bem intraret. testatus hūc locū ei fata-
lem fore. Ob hoc omīssa babilonia. in
bursiam urbē t̄nis eufraten olim desertā
confedit. Ibi autē ab anaxarco phō cō-
pulsus est rursus magoz predcā con-
tēpnē tanq̄ falsa et incerta. et si fatis
constent ignota mortalib;. ac si natē
debeant̄ imutabilia. Reuersus est igit̄
tur babiloniā **Quintus curti⁹.** Indigna-
t⁹ igit̄ tobaves magus artis magice p̄-
fessione magis q̄ scīa ceber ait. Na-
tura mortalū hoc noīe praua et sinis-
tra dici p̄t. q̄ in suo quisq; negotio he-
betior est qm̄ alieno **Justin⁹ li. xij.** Cū
ergo redisset babiloniā multe deuicte
gentes prefectos suos accusauerūt. Cū
statim alexander sine aliquo respectu
amicitię in consp̄ū legatoz necari ius-
sit. Post hec filiā dary sturā in mat̄-
moniū recepit. et optimatib; macedo-
nū lectas ex oībus gentib; nobilissias
virgines tradidit. Hic ad conaonē ex-
citū vocat et promittit se es oīm alie-
nū p̄pua impensa soluturū. Viginti
milia talentoz in hos sūptus expēsa
sūt. Post hec dimissis veteranis exer-
citū de iuniorib; supplet. Qui discessū

veteranorum egre ferentes missionem et ipsi flagitabant. Nec hoc iam precibus sed conuicio agebant. dicentes cum solum cum patre suo amone inire bella. Ad quorum correptionem cum alexander verbis nihil proficeret. e tribunali in condone ieremis ipse desiliuit et nemine prohibente tredecim de seditionis auctoribus manu sua percussit. *Historia alexandri. De veneno sibi propinato. Ca. lxiiij.* Am pridem vero mater eius stripserat ad eum de similitudinibus antipatris et diuocatio patris premonuitque insidias eorum cauendas. Unde alexander euocauit antipatrum de macedonia. Antipater autem iratus in ipso itinere venenum effraassit per ministrum regi destinauit hauriendum. *Justinus xij.* Interea unus ex amicis alexandri e festinatione decedit. dotibus primo forme puericieque moribus obsequio regi paratus. Quae contra decus regium alexander diu luxit. tumultusque ei xij milium talentorum fecit. Cuius post mortem ut deum coli iussit. Postea reuersus est in babilonia. *Antus curaus.* Igitur alexander babilonia reuersus multis orationibus diebus inmissum olim conuiuium sollempniter instituit. Totusque in leticia effusus. cum diei noctem puigile duxisset. recedente iam e conuiuio. medicus thessalus instaurata messatioe et ipsum et sodales eius iuuit. Accepto poculo media portione velut telo confixus igemuit. Amicis causas morbi intemperie ebrietatis disseminauerunt. re autem vera insidie fuerunt. Quarum infamiam successor potentia operis. Actor insidiarum antipater fuit. Cuius veneni tanta vis fuit. ut non ere non ferro non testa continetur. nec aliter ferri nisi in ungula equi potuit. Elatus est igitur conuiuio semianimis et extrudatus ita ut ferrum in remedia posceret. Tactusque hominum velut vulnera indolesceret. Nam quod antipater ad occupandum regnum cassandrum filium subornauerunt. qui cum fratribus philippo et iolla ministrare regi solebat. Premonitusque est ne alij quam thessalo et fratribus crederet. Et ideo apud thessalum patrum repetitus est conuiuium. Philippus autem et iollas pregustare ac trare potum regi solebant. in aqua frigida venenum

habuerunt. quam pregustate iam portione supmiserunt. *Valerius.* Alexander iam pridem periturum se manu cassandri in somnis viderat. quem tamen cum hoc vidit nondum cognouerat. *Justinus li. 7. De morte* *Varta eiusdem. Cap. lxiiij.* Die rex indubitata morte senatus agnosce se fatum domus sue arietis suorum maiorum. Nam plerosque eadem intra tricesimum annum defunctos. Tumultuantes deinde milites insidiisque regem pure suspicantes ipse sedauit eosque omnes cum prolatus esset in editissimum vrbis locum ad conspiciendum suum admisit. osculandaque dexteram suam flentibus porrexit. ad postremum corpus suum condi in amonis templo iubet. Quicquidque amicus quem imperij facerent haredem vndit. Dignissimum. Ad nomen minauit filium hercule. non fratrem arideum. sed et roxanem uxorem pregnantem relinquebat. qui nephas esset viro forti. alium qui virum forte succedere. aut tanti regni opes alijs quam probatis relinquere. Sexta die perclusa voce exceptum digito anulum per dextra tradidit. Decessit ergo alexander mense uno et annos tres et triginta natus. vir super humanam potentiam magnitudinem animi preditus. Qui tantam fiduciam militibus suis fecerat. ut illo prete nullus hostis arma nec ieremes timeret. Cum nullo hoste unquam congressus esset quem non videret. nullam urbem obsedit quam non expugnet. Nullam gentem adijt quam non calcavit. Virtus tamen ad extremum est. non virtute hostili sed insidijs suorum et fraude ciuili. *Actor.* Regis qui alexander lapidem quemdam sancti gestabat. quem qui gestaret inuenenari non poterat. Erat autem insutus in brasiis eius. Sed ab insidiatoribus nocte illa qui venenum supsit ei subreptus est. *Justinus li. xij.* Qui mortuo in ipso etatis ac victoriarum flore triste apud omnes tota babilone silentium fuit. Sed nec deuote gentes fidei nuncio habuerunt. credentes eum immortalem quem totiens prete morte exceptum viderat. Ut autem mortis eius fides affuit. non ut hostem sed ut parentem luxerunt. Mater quoque dary audita morte eius mortem sibi ipsa construit. Macedones autem eo mortuo

ut hoste amisso gauisi sunt. **Theronius**
cont. iouini Rogodune uo filia darij p
 morte uiri nutrice que illi secūdas sua
 debet nuptias occidit. **Ex histo alexandri**
 Cū autē de alexandri sepultā iurgia o
 rrentē macdonibz cū trāsferre in sua
 cupientibz. tandē iouis oraculū cōsule
 tes rīfū acceperūt eū apud egyptū se
 peliri oportere non in menphis. Vm̄ in
 illa quā ip̄e edificauit urbe. Ibi ergo
 ei honorificentissē ecclā est sepultura.

**Acto. Ep̄la de pace bragmanoz cū alex
 alexand' ut andro. Cap̄ lxx.**

Alegit cū vltimū litus oceanū
 plustraret bragmanoz insulā
 debellare pabat. At illi ep̄lam hāc ad
 eū miserūt. Audiuim⁹ iūctissime rex
 prelia tua et felicitatē ubiqz subsecutā.
 Sed quid erit homini satis cui totus
 non sufficiat orbis. Diuitias non habe
 m⁹ quaz cupiditate nos debeas expug
 nare. Qm̄ bona oibus cōia sūt. Ecclā
 nobis pro diuitijs est. pro cultu aureo
 gemisqz vilis et rara vestis. femine
 nr̄e non ornant ut placeant. que qdē
 ornamentoz cultū oneri potius depu
 tant qz honori. Etenī nesciūt in augē
 da pulchritudinē plus affectatē qz nate
 st. Antea nobis usū duplicē prestant.
 Tegumentū in vita et in morte sepul
 turā. Regē habem⁹ non pro iusticia.
 sed pro nobilitate seruanda. Quē enī
 locū habet vindicta ubi nulla fit in
 iusticia. Hys verbis mot⁹ alexand' eos
 in pace dimisit. **Acto. Extant igit e
 pistule alexandri et didimi regis brag
 manoz ad iūctē trāsmissē qz hic abbre
 uiatas inserē volui De mutus ep̄lis a
 alexandri et didimi regis sup eoz phia. Alex**

Sepius ad and' ad didimū. **Cap̄ lxxi**
 aures meas fando puenit rōnē
 vite vr̄e a cōi usu qui ubiqz sūt
 hoīm discrepare. Et res quidē nouitate
 mirabilis rumoz licentia videt inre
 dula. Rēcēqz te didime per has lr̄as con
 sulere pperam ut si vīm est qd' audiui
 m⁹ et philosophando hoc facias. incū
 tantē expedias. quo ceraroz effectus ego
 quoqz si fieri p̄t discipline hui⁹ sectator

existā. Libera est enī res cōiata et nesci
 a pati dispendiū cū in alterū p̄tiapa
 ta trāsfundit. Sicut ex vna face si lumi
 na plura accendis. nullū dāpnū p̄
 apali materie gñabit. que quidē facul
 tatē accipit plus lucendi quociens cau
 sas accipit plus prestandi. **Didimus**
indit. Aūctos de nobis dudū ad te pro
 latos non imito fame incredul⁹ respu
 isti. Solet enī gaudē figmentis. Nunc
 autē ex me indubitantē pape rerū fidē.
 Genus bragmanoz pura et simplici
 vita viuit. Nullis rerū caput illecebis
 Nichil appetit āpli⁹ qz rōne natē flagi
 tat. Facilis nobis alimonia. nūqz lux
 urie sagacitas per oīa elementa p̄qui
 rit. sed qm̄ tellus ferro iūiolata pro
 ducit mensā epulis oneram⁹ inocū.
 Hinc est qz nulla gnā morboz et noīa
 niām⁹ sed diutna salute p̄frum. Op̄e
 non precam⁹ alter ab altero. ubi viuit
 inter pares. locus non prebet iūdie.
 ubi nullus superior est. Oēs diuites fa
 ciunt paupertatis equalitas. Iudicia nō
 habem⁹ quia corrigenda nō facim⁹.
 Leges nullas tenem⁹ qz apud vos cri
 mina p̄ferūt. Vna genti lex. cōtra
 ius non ire nature. Laborē quē nutrit
 auaricia non excem⁹. Ociū turpe deui
 tam⁹. Ibiidini membra ad debilitan
 dū non tradim⁹. Oīa possidem⁹ qm̄
 qz non cupim⁹. Etenī fero assia pestē
 cupiditas. que solet egenos quos caput
 efficit. dū finē inquirendi non iuenit.
 sed et magis quo fuit locupleta mendi
 cat. Sole talesam⁹. roze humectam⁹. Si
 tim riuo frāgim⁹. thozū ministrat hu
 mus. Sōpnū sollicitudo non frangit.
 Mentē cogitatio non fatigat. In hoīes
 nr̄i similes. supbia non agim⁹ ip̄ium.
 Nec quēqz vel mīma seruitute exigi
 m⁹ preter corpus qd' solū aīo famula
 ri debē censem⁹. Alioqz seruicia est in
 obsequiū cogē. qz nobis fr̄es eadē natā
 p̄geniūt. et quibz a deo p̄re cōmuniū
 bonoz spondeat heditas. **Adhuc de eodem**

In extruendis domibz **Cap̄ lxxii.**
 igne saxa non soluiunt nec admix
 tione pulueris cimenta duriora

confiamus. Quia poenus in defossis telluris speluncas aut cœtus montium latebris capaciter habitamus. Nullos ibi ventorum fremitus. nullum tempestatem aeris turbulenti formidamus. Tuus nos defendit ab ymbre spelunca quam tegula. Cuius geminus est nobis usus. mansionis dum vivimus. sepulture dum morimur. Nullum nobis preciosus amictus. sed membra papii tegmine. vel quod est verius pudore velantur. femine nœtes non ornantur. ut placeant. nec sciunt in augenda pulchritudine plus affectare quam nate sunt. Nam quis potest opus nature corrigere? Quod cum fuerit aut infructuosum est quia vincit a criminosum quia presumit. Ad concubitum non nos ammonet libido sed sobolis amor. Bella non gerimus sed pacem moribus non viribus confirmamus. Sola fortuna est adversus quam sepe pugnamus et semper vincimus. Nemo parens filii comitatur exequias. Nulla extruimus instar templorum sepulchra defunctis. nec in gematis vasis funera obusta recondimus. quod non horis dixerit esse sed pene. Sed hec vicia argumenta sunt o diuine que nec sacretatem viventibus accessistis et mortuis supremam roque sustulistis. Non enim tellurem cineres suos quos edidit fouere finitis. Vos estis malorum omnium causa mortalium. Omnia tenetis et omnibus hinc inde impatis. Sola sapientia bragmanorum vos superat. non amando. Pestilentiam nos bragmani non patimur. neque eis fedis actibus telum temeramus. Semper tenet apud nos cum temporibus natura concordiam et vias suas elementa non offensa custodiunt. Medicinæ nobis remedium per simonia est. que non solum illapso potest curare dolores. sed etiam procurare ne veniat. Nulla nos ludicra vel spectacula vel equina certamina. nec scenicus turpitudines affectamus. Sed theatrum cum spectare volumus. nostrorum operum monumenta perlegimus. que cum sint maxime videnda dessemus. alia porro spectacula nobis exhibet mundi machina. diuisasque voluptates. in qua videmus celum pulchre formatum. signorum varietatibus stellarumque fulgoribus rutilare.

pelagus colore purpureo venustatum. germanam terram amplecti. Cuius multiformes pisces per equoreas undas saltant exant. Camporum etiam virentium specie delectantur. ex quibus odor gratissimus flores suauitatis exalans. oculos sibi pascat et animam. Remorum quoque opacitas et fontium arri det amenitas. qua varie simul alites muscis scentibus personantes dulcem melos proponunt. Hec sunt nature spectacula que et imitari difficile est et refutari culpabile. Nos mercandi gratia pontum classibus non sulcamus. Numquam nos spes pegrina ardore sue pulchritudinis inflamauit nec faulos nos sibi faciet multis casibus operum deuicta materies. quos liberos edidit absoluta paupies. De

Hic bene eodem Cap. lxxvii. loquendi non discimus. neque faciendie rethorum oratorumque operam damus cuius officium est phaleratis sermonibus figmentarie mendacia et innocentie fidem conferre criminibus ac parvitiis reos assignare piissimos. Qui dum putant se aliene laudis per iniquam victoriam rapuisse nesciunt munimentum se sue conscientie perdidisse. Simplex est apud nos eloquentia. cuiusque omnibus. solum precipiens non mentiri. Philosophorum scolas minime frequentamus. Quorum doctrina discors nichil stabile. certumque diffinit. Quorum una pars in honestate. altera in voluptate bonum constituit. In honorem diuinum petudes inouas non mactamus. nec delubra metallis argenteis irruata fundamus nec auro altaria et gemis splendentia dedicamus. Que si ut non hinc deo largiaris. superiore te asseris. si ut habenti parem. Quorum utinuis feceris. contumelia est. Non suscipit deus sacra sanguinea. cultum diligit irruetum. Verbo propitiatur orantibus quod solum ei cum homine est. suaque similitudine delectatur. Nam verbum deus est. Hoc mundum creauit. hoc regit atque alit omnia. hoc diligimus ex hoc spiritum trahimus. Siquidem deus ipse spiritus atque mens est. Et ideo non terrenis diuitiis. nec largitate munifici. sed religionis operibus et gratiarum actione placatur

in nuptijs vniuersa concordant. Non est igitur ducenda vxor sapienti. Primum enim impedit studia phie nec posse quecumque libris et vxori piter inferuire. Multa et que matronarum usibus necessaria sunt. Preciosae vestes. aurum gemme. sumptus. acille suppellex varia. lectice et credra deaurata. Deinde per totas noctes garrule conquestiones. Illa preedit ornatio in publicis. hec honorat ab omnibus. Ego in conuictu fetarum misella despicio. Cur aspicias vicinam. Quid cum ancilla loquebaris. De foro veniens quod attulisti. Non amicum habere possum non sodalem. Alteri amorem suum odium suspicatur. Si doctissimus preceptor in qualibus verbum fuit. nec vxorem relinquit. nec cum sarana ire possumus. Pauperem alere difficile est. diuites ferre tormenta. Adde quod nulla est vxoris electio. sed qualiscumque venit habenda. Si iracunda. si fatua. si deformis. si supba. si fetida. quod tunc est post nuptias disam. Equus asinus bos canis. et vilissima mancipia parabantur prius et sic emuntur. Sola vxor non ostendit ne ante displiceat quam ducatur. Si totam domum commiseris ei. seruendum est. si aliquid tuo arbitrio reseruaueris fidei sibi haberi non putauit. et in odium vertetur et iurgia. Et nisi cito solueris anis venena pabitis. Aurifices et instatores gemmarum sericarumque vestium si introduxeris. periculum pudicie. si prohibueris suspicionis iniuria. Verum quid prodest diligens custodia. cum vxor impudica seruari non possit. pudica non debeat. Infida enim custos castitatis est nequitia. Et illa vere pudica dicenda est. cui licet peccare sed noluit. Pulchra facile adamat. feda facile concupiscit. Difficile est custodire quod plures amant. molestum est possidere quod nulli amare vel habere dignatur. Minore tamen miseria deformis habetur. quam formosa seruetur. Nichil enim tutum in quo totius populi vota suspirant. *Item ad idem. Cap. iiii.*

Quod si pro dispensatione domus et languoris solacia et fugam solitudinis ducantur vxores. multo utique melius seruius fidelis dispensabit auctoritati domini obediens et eius dispen-

sationi obtemperans quam vxor. que in eo se estimat dominam si contra viri faciat voluntatem. Asside etiam egro melius potest amicum et vernule beneficiis obligati. quam illa que nobis imputet lacrimas suas. et hereditatis spe vendat illuuium. et sollicitudinem iactans languentis animam despectioe conturbet. Quod si ipsa languerit coegrotandum est. et nunquam ab eius laqueo recedendum. Aut si bona fuit vxor et suavis quod tamen rara aut nulla est. cum periturante oportet gemit. et cum perditante torqueri. Sapienter autem solus esse nunquam potest. Habet se cum omnibus qui sunt quique fuerunt boni. et animi liberum quocumque vult transfert. Quod corpus non potest. cogitatione amplectitur. Et si hominum copia defuit loquitur cum deo. Nunquam soluitur quam cum solus fuerit. Porro liberorum causa vxorem ducere ut uel nomen nostrum non iterent. uel habeant presidia senectutis. et ut cetis utamur hereditibus stolidissimum est. Quid enim ad nos recedentes e mundo pertinet si nomine nostro alius non vocetur. cum immutabiles sint qui eodem nomine appellentur. Et que senectutis auxilia sunt nutrire domum illam. qui autem prior te forte moriatur aut peruersissimis moribus sit. aut certe cum ad maturam etatem venerit tarde ei mori videaris. Hec et huiusmodi theofinthus differens. quem christianorum non suffundat. quorum conuersatio in celo est. *Esse bit in comas. De menandro poeta comico et de philemone et ortu regni asie.*

Anno ptholomei *Cap. quintum.* Quanto menander comicus primam fabulam cognomine orten docendo superauit. *Actor.* Huius scilicet menandri iuxta theodorum est illud senarium quod ponit apud in epla ad chorinthios. corrupit mores bonos confabulationes pessime. *Algellius.* Iste menander a philemone nequaquam pari scriptore in certaminibus comediarum sepius vincebat. quem cum forte habuisset obuium. queso inquit philemone. cum bona venia dic michi. Cum me vincis non erubescis. *Actor.* Hunc philemone iuxta helinandum. vocare videtur valerius polemone. sed de polemone dicitur inferius *Valerius li. ix. Philemo*

ne vel polemonē vis imoderata visus
abstulit. Nam aliquā patas fias in
conspū positas asello osumente puer
ut illū abigeret indamavit. Qui tū
iam comestis omibz supuenisset. qm
inquit tā tardus fuisti da nūc merū
asello. At ptn' urbanitatē dicti crebro
anhelitu tachinnor' profecut'. senile
guttur salubris spūs angustia pregnā
uauit. **Eusebi' in coniciis.** Anno vi. ptho
lomei regis egipti et philippi macedo
nie regnū asye cepit. In qua regnū p'
m' antigon' ānus xvij. 2' demetri' qui
et poliorceves xvij. Tandē tradidit semet
ipm seleuco regi syrie. Qui destructo
regno asye captoqz demetrio syrie et a
sye pariter ipauit. Eo tpe. s. ptholomei
anno septimo menedem' et speusippus
phi insignes habent. **Eusebi' i' coniciis.**

De victoria romanor' ex sannitibus.

Cap. vi.
Contribus ptholo
mei romani sannites diuissime
cont' se preliantes. ad extremū
in seruitutē redigūt annis xiiij. Hec vic
toria facta est anno ptholomei vi. ab
urbe condita ccc' xxxvi. vel xxxvij. **Oro
sius.** Anno precedente romani a sannit
ibz victi fuerant. Tūc sannites nouū
habitū sumūt. de argentatis armis et
vestibz utētes iterū bello se offerūt. aduer
sus quos missus est papiri' consul cum
exercitu. Qui cū ab auguribz vana con
iectantibz phibetur agredi spreuit eos
et feliciter agressus victoriā obtinuit.
In quo prelio cesa sūt hoīm xij milia.
capta quatuor milia. Sed post hāc vic
toriā subito tam intolerabilis pestilencia
corripuit ciuitatē ut ppi eam qāqz rō
ne sedandā libros sibillinos putarint cō
sulendos. Horrēdūqz illū epidaurū co
lubrū cū ipō esculapij lapide aduexerūt.
quasi vō pestilencia ante se data nō
sit. aut post orta non fuit. **Aug' li. 3. de
citate dei.** Cū aut' hec pestilencia orta
ex mulieribz que grauide moriebant'
anteqz inactuos ptus ederent. Vbi sicut
credo aduectus in urbē esculapius exai
sabat. qz archiatrū se non obstetricē pro
fitebat. pecudes quoqz siliter moriebant'

ita ut defunctuz gen' aialiū crederetur.
Sic ergo per oraclū sibillinū a magno
ipericie vel desidie crimine libatus est es
culapius. Per dies quoqz xl. eodē tpe in
foro horrenda altitudine niues remanse
rūt. tyberisqz glacies duratus est. **Euse
bi' in coniciis. De papirio consule bello**

Cap. viij.
Quāt' ergo papir' so. **Cap. viij.**
vius ut dām est eo qz vanas au
gurū et aruspiciū necturas cōp
serit. Hic papirius adeo apud romanos
bellicosissim' habebat. ut cū alexander
magnus dispone dicit' ab oriente descen
dens obtinē viribz affricā atqz inde in
ytaliā trāsuehi. romani int' ceteros duces
tūc in republica uel expeditione sua op
timos hūc p'cipuū fore qui alexandri i
petū sustinē posset meditarent. **Macrobi'
in li' de satina.** Hic papiri' cū eēt puer
cū p'ie suo in curiā ierat. illū reuertē
tē p'cūitari cepit m'r quid in senatu e
gissent p'ies. Puer r'ndit tacendū eē ne
qz id dicit licere. Mulier fit audior audi
endi secretū rei et silenciū pueri animū
eius ad inquirendū euerberit. Tūc pu
er virgēte m're lepidi atqz festini men
daciū consiliū capit. Actū in senatu dicit
vtrū videret' utilius eē vn' ne duas vx
ores haberet an vna apud duos nupta
eēt. Hoc illa ut audiuit ad ceteras ma
tronas retulit. Post tridieqz ad senatū
confluūt orantes ut vna potius duobz
nupta fieret. qz vni due. Senatores que
nā eēt illa mulierū intēperies. et quid
sibi postulatio hec vellet mirabant'. Et
non ut pue rei pdigiū illā verecundi
sex us ipudiciā pauescebant insaniam.
Puer papiri' publicū metū demit. que
m'r dixerat enarrat. Senatus fidē atqz
ingeniū pueri exosulat. consultūqz fa
cit ne preter illū pueri cū patribz in cu
riā post hec introiret. **Orosius. De sa**

Cap. viij.
Anno vi. consule. **Cap. viij.**
post victoriā papiri' de sanniti
bz fabius gurges consul pug
nans cū sannitibz amisso exercitu. vic
tus in urbē refugit. Cūqz senatus de
submouendo eo deliberaret pater eius
fabius maxim' ignominia filij depre

catus. legatū se filio uturū vltro obtulit
 si illi depellende ignominie itinq; geren
 di belli facultas daret. Quia ipetrata
 prelioz; conferto cū subito pugnante fi
 liū consulē. insistente poncio sannitaz;
 duce. et infestis hostiū telis conclusū vi
 deret. in mediū se agmen pius senex e
 quo vectus ingressit. Quo facto p̄moti
 romani. tota ibi incubuē acie donec ip
 sū duce ponciū delecto hostili exatu vic
 tū oppressūq; ceperūt. Cesa sūt in eo
 prelio sannitū xx milia. capta q̄tuor mi
 lia cū rege suo poncio. Tinctū est hoc bel
 lū per lix annos et tandē capto poncio
 finitū per fabiū p̄rem et filiū. **Valerius**
li. iij. Hic est fabius maximus qui cū a
 se antiquos et a p̄re. auo. pauo. maioribz;
 q; suis sepe consulatū aiaduertēt gestū. co
 mites qbz; filij eius sensu sumo. consul crea
 bat. q; constanē potuit cū p̄lo id egit
 ut aliq̄n varacionē huius honoris fabie
 genti darent. non quidē virtutibz; filij
 diffidens. erat enī illustis. sed ne max
 imū iperū in vna fāilia stinuaret.
 Quid hac moderacione valena. que e
 nā paternos affectus qui potentissimi
 habent supauit. **Actoz.** Porro ponciū
 sannitē testat cicerō in libro de senectū
 te fuisse stemporaneū archite tarentino
 et platonī. Cuius etiā est illa egregia se
 tendā. quā idē tullius ponit in 2° libro
 de officijs. Utinā inquit. s. poncius san
 nis ad illa tpa me fortuna reseruasset
 et tūc eēn natus q̄n romani dona ac
 cipere ceperūt. Non eēn passus eos di
 uāus iperare **Orosius. De marco curio**

Anno post. consule. Cap. ix.

A hanc victoriā de sannitibz; ges
 tū est bellū cū sabinis a consu
 le curio. Vbi quot milia hoīm infec
 ta quot capta sūt ip̄e consul ostendit. Et
 cum in senatu magnitudiez; agri sabin
 ni acquisiti. et multitudiez; capti p̄li
 referre vellet nūm explicāe nō potuit
Valerius li. iij. Marcus curius in artissi
 ma norma romane frugalitatis idēq;
 fortitudinis specimen p̄spectissimū san
 nitū diuicias stēpsit et illi paupertatē
 ei mirati sūt. Nam cū ad eū in scāpno

sedentē foco et catino ligneo tenantē
 magnū auri pondus publice missū at
 tulissent. benignis verbis inuitatus ut
 eo ut vellet. vultū p̄tinuis visu solues
 supuacue inquit. Narrate sannitibz;
 Marcū curiū malle locupletibz; ipare
 q; ip̄m fieri locupletē. Et mementote
 me nec acie viciā nec pecunia corū
 pi posse. Idem cū ytaliam p̄rrū regē
 exegisset nichil oīo ex preda regia q̄
 exatū urbemq; ditauerat attigit. De
 cretis autē a senatu septenis iugeribz;
 agri p̄lo sibi autē quinquaginta. popu
 laris assignacionis modū non excessit.
 parū ydoneū reipublice ciuē arbitris
 qui eo qd̄ reliquis tribuet contentus
 non eēt. Idem sensit fabricius lucinus
 honore et auctoritate omni ciuitati tē
 poribz; suis maior. censu vō par vniū
 iq; pauprimo. Qui a sannitibz; quos
 in clientela habebat pecuniā et seruos
 sibi missos remisit. continencie sue be
 neficio sine pecunia p̄diues. sine usu
 familie habunde comitatusq; locuple
 tē illū faciebat. non multa possidere
 sed modica desiderare. Cur non et fabri
 cij discipulū q̄ntū tubetonē fuisse q̄s
 existimauit. Cui consulatū gerenti.
 cū etholorū gens vasa argentea mag
 no ponde et exquisita arte fabricata
 per legatos misisset. qui superiori tēpe
 gratulandi causa ad eū profecti retu
 lerunt se in eius mensa fictilia vidis
 se. monitos ne continēcie quasi paup
 tati succurrendū putarent cū saranis
 suis abire p̄misit. Nūc autē quo ven
 tū est. A seruis vix ipetrari p̄t ne
 suppellectile illā fastidiant. q̄m. tūc
 consul non erubuit. **Eusebius in cronica**
De cassandro rege macedonū et olimpi

Anno adis necē. Cap. lxxiij. deca.

A ntholomei viij^o regnauit cassa
 der apud macedones post phi
 lipū arideū. **Iustinus** Nam olimpi
 as alexandri m̄r cū ab epyro in mace
 donia. p̄sequente eacida rege molossoz;
 veniret. phibita est a finibz; macedoni
 e ab euidice et arideo. Unde moti ma
 cedones ad olimpiadē trāsierūt. Cuius

iussu et euridice et rex occidit sex an-
nis post alexandri potitus regno.
Orosius Hec euridice multa sub nocte
viri gesserat per cassandri que flagi-
dose cognita ad sumu fastigiū p oēs
honorū gradus prouexerat. Qui ex li-
bidine mulieris multas grece ciuita-
tes afflixit. **Justinus**. Sed nec olim-
pias diu regnauit. Nam tū principum
passim sedes faceret. muliebris magis q̄
regio more fauore sui in odiū vertit.
Audito itaq; cassandri aduentu diffusa
macedonibz tū nuru roxane et nepo-
te hercule in piduā urbem conscendit.
Comitate sūt eam deydamia eacide
regis filia. et thessalonica puigna
philippi filia. et multe alie matrone.
speciosus magis q̄ utilis grex. **Mo-**
x cassander piduā urbē obsedit. Qui
tū fame et ferro vrgēt olimpiadē illa
longe obsidionis tedio pacta salute
victori se tradidit. Qui cōuocato p̄lo
salsatus est quid de ea fieri velit. **Mo-**
x oēs sine resp̄ū pristine maiestatis
occidendā eam decernūt. Olimpias at
ubi obstinatos ad se venire armatos
videt. veste induta regali et duabus
anallis inixa vltro obuiā procedit.
Qua visa p̄cussores attoniti maiest-
tatis puoris. et tot in ea occurrentibus
regū suoz nōibz substituerūt. donec a
cassandro missi sūt qui eā confodent
non refugientē gladiū nec vulnea
nec muliebris vociferantē. Sed viroz
fortiū more pro gloria vetis p̄sapie
morta succubentē. ut alexandri pos-
ses etiā in moerente m̄re cognoscere.
Cōprimēs se insup expirās. capilloz
veste trura stexisse ferēt. ne quid pos-
set in corpe ei⁹ indecorū videri. **Actoz de**
polemone p̄ho. Cap. xi.

Hec dicit helinand⁹ zenocanti suc-
cessisse polemonē. **Valer⁹ li. vi.**
P̄dite luxurie athenis adolescens pole-
mo non modo illecebris. sed etiā ip̄a ifa-
mia gaudens. tū e cōuiuio non post so-
lus occasū sed post ortū surrexisset. domū
q̄ rediens xenocratis phi patente ianu-
am vidisset. vino grauis delibutus vngue

tis. fertis capite redimito. plucida veste
amictus. referta turba doctorū scolā ei⁹
intrauit. Nec tam deformi content⁹ in-
troitu consedit. ut etiā clarissimū elo-
quiū et prudentissimā p̄cepta temulē-
cie lasciuus eleuaret. Orta deinde ut par-
erat oīm indignatione. xenocrates vul-
tū in eodē habitu continuit. Omissaq;
re quā differebat de modestia ac tēpe-
rancia loqui cepit. Cui⁹ grauitate ser-
monis polemo resipiscē coactus p̄mū
coronā detractā capite picat. paulo p̄
brachiū inē palliū reduxit. Procedente
tpe cōuiuialis oris hilaritatē deposuit.
ad vltimū totā luxuriā exiit. sicq; vni-
us orōnis medicina sanatus ex infami
ganeone maxim⁹ p̄his euasit. **Pegri-**
natus est igit hui⁹ anim⁹ in nequicia
non habitauit. **De ortu regni syrie. Cap.**

Hanno ptholomei xij. . . xij. . .
Antigoni vij. regnū syrie et ba-
bilonis et supior locoz nascit.
Et regnauit p̄m⁹ seleucus nichanor an-
nis xxxij. ⁊ anthioch⁹ qui et sother xx.
Deinde anthioch⁹ qui vocabat⁹ theos xv.
Seleucus gallinios xx. Seleucus geran⁹
iij. Anthiochus magn⁹ xxxvi. Seleucus
philopator xij. Anthioch⁹ epyphanes.
xi. Anthioch⁹ eupator. ij. Demetrius so-
ther xij. Alexander ix et mensibz decē.
Demetrius iij. Anthioch⁹ sedites ix. Quo
interfecto ab arface p̄tho utin demetri-
us frater ei⁹ reguit annis q̄tuor. Anti-
chus grifus vel typrus xij. Anthioch⁹
tizicē⁹ grifo electo syriā tenuit. Sz grif-
us supato tizicēno eandē recepit. Et i-
ta ex successione regnauerūt iūte adū-
sū se dimicantes ānis xvij. Postea phi-
lippus ānis ij. Quo capto a gabino reg-
nū syrie finitū est. **Justin⁹. De seleuco**

Huius nicanore. **Cap. xij.** . .
quidē seleuchi nichanoris m̄-
laodice tū nupta eēt anthiocho
daro inē philippi duces viro. visa est si-
bi per quietē ex concubitu appollinis cō-
cepisse. grauidāq; frām mun⁹ scabitus
a deo accepisse anulū in cui⁹ gēma an-
thora sculpta fuit. iussaq; donū filio quē
pepisset dare. Admirabile fecit hūc vi-

tū anulus qui postera die eiusdē sculp-
ture in leō inuentus est. et figura que in
femore seleucti nata cū ipō puulo fuit.
Quōbre laodice anulū seleucto eunti
cū alexandro ad p̄sū miliciā edocto de
origine sua dedit. **U**bi post mortē alexan-
dri occupato regno orientis urbē condidit
ibiq; gemine origis mēoriā cōsecrauit.
Nam et urbē ex antiochi p̄is noīe an-
thiochia vocauit. et cāpos vicinos urbi
apollini dicitur. filij quoq; et nepotes
eius anchorā in femore veluti notā ge-
neris naturalē habuere. **H**ic in p̄ncipi-
o babiloniā cepit. **I**nde auctis ex victo-
ria virib; bactrianos expugnavit. **D**e-
inde t̄sūtū in indiā fecit que post mor-
tē alexandri veluti ceruicib; iugo serui-
tutis excusso prefectos eius occiderat. ac-
tor libertatis sandracotus fuerat. **S**ed
titulū libertatis post victoriā in serui-
tutē verterat. **S**iquidē occupato regno
p̄lū que ab ext̄na d̄nacione lib̄auerat
ip̄e seruitio premebat. **H**ic a vanandro
rege in f̄ia iussus salutē pedū celerita-
te quesierat. **E**x qua fatigatione cū sop-
no captus iacet leo ingentis forme ad
dormientē accessit sudorēq; profluentē
lingua ei abstersit exp̄gefactūq; blan-
de reliquit. **H**ic p̄mū p̄digio ad sp̄em reg-
ni impulsus contracta manu latronū
indos ad nouitatē regni sollicitauit.
Mouenti deinde bellū aduersus p̄fectos
alexandri elephantis ferus infinite mag-
nitudis ultro se obtulit. **E**t veluti domi-
ta mansuetudinē eū tergo excep̄it. **S**ic
dux belli et preliator insignis fuit. **C**um
hoc fecit pacē seleucus. **E**usebius in **crōnias**
Hic seleucus antiochia. laodicia. se-
leucia. apamia. edessa. et pella urbem
condidit. babilonē q; obtinuit. **D**e **symo-
ne et eleazaro p̄t̄ficiab; et pharo alexan-**
E **Q**uō tempore iudeorū dicitur. **C**ap. xiiii.
pontifex maximus symon onye
filius darus habet cui cognō-
mentū iustus fuit. p̄pter sollicitā in de-
um religionē et in ciues suos p̄nā demē-
tia. **M**enander comicus morit̄. **S**eleucus
in eas urbes q̄s extruxerat iudeos t̄s-
fert. ius eis ciuū et municipalē ordinē

cū grecis equali honore concedens. **C**en-
su rome agitato inuenta sūt ciuū roma-
norū ducenta lxx milia. **P**ontifex iude-
orū eleazarus frater symonis suscepit
templi m̄steriū filio symonis onya ad
modū puo derelicto. **A**pud macedones
regnavit pirrus et post lysimachus. **V**alerius **li. vi.**
Theodor⁹ grene⁹ cū regē lysimachū in-
trepasset. et ob hoc eū ille cruci affigi
iussisset. terribilis aut hec sit purp̄atis
tus. **M**er siquidē nichil interest. humi-
an in sublimi putrefiā. **E**usebius **in crōnias**
Anno ptholomei xl. sostratus thidius
pharū in alexandria construxit. **E**x **lib⁹**
de septē miraculis m̄di. **H**ic pharus in septē
m̄di miracula 2° p̄putat. **N**ā su-
per quatuor tanos vitreos passus xx. i
mare fundat⁹ est. **Q**uō enī tā magnū
tanorū fusi sūt. **Q**uō deportati in mare
et nō fracti. **Q**uō fundamenta sementi
sup ip̄m adherere potuerūt. et sub aqua
qualit̄ sementū stare potuit. **V**el quō
tanorū non frangūt. aut quō nō lubri-
cat desup fundamentū. **H**oc magnum
miraculū est. et ad intelligendū quō
factū sit difficile. **Y**sidor⁹ **li. xv. o.** **P**harus
est turris maxima ad preluendi m̄s-
teriū in portu fabricata. sic dicta. q̄a
longe videt̄ a nauigantib;. **F**os eī lux-
oros visio dicit̄. **E**x **crōnias. De regno ptho-
lomei philadelphi et ei⁹ amore erga scrip-**
P **ost ptholomeū t̄s. Cap. xv.**
lagi filiū regnavit in egipto
ptholome⁹ philadelphus. **C**epit
anno ante etatis. ccc. vij. **M**ūdi vō mil-
lesio tercio dclxxx. et reguit ānis xxx
viij. **H**ic iudeos q̄ in egipto erant libe-
ros eē p̄misit. et vasa eleazaro ponti-
fici iherosolimorū votiuā t̄s mittens.
diuinas scriptās in grecā vocē ex he-
braea lingua per lxx int̄pretes t̄sfer-
re curauit. **Q**uas in alexandria biblio-
teca habuit quā sibi ex oī gr̄ie l̄tature
cōparauit. **C**omestor. **H**ic enī studio-
sus et librorū cupidus demetriū biblio-
tece sue preseat. **C**ūq; quesisset ab eo
de nūd librorū xx milia adesse v̄ndit.
Sed paulopost t̄pe usq; ad quinquagita
posse puenire. **E**t nūciatū sibi dixit ap

iudeos eē legem ore ipi⁹ dñi editā et digito ei⁹ scriptā. Pro qua sumope laborandū eē dicebat. ut in grecū cūsa eloquiū in archiuis regalibz haberet. Hec enī erat lex dei. quē phi zena dicit id est viuente. Zema ei vitā vel viuere sonat. quē vulgus appellat iouē. Et ad ostendendā legis ei⁹ sātate addidit qnō nisi a dei viuentis cultoribz tñsferri potuisset. Nam et theopomp⁹ cū hystorijs q̄s scribebat eā voluisset incēre ver⁹ est in amenciā per dies xxx. theotectus quoq; p eandē causā factus est cecus. et penitentes sanati sūt. Et suggestit regi ut scriberet pontifici iudeoz ut iudeos hebraice et grece lingue pitos ad ipm diriget cū lege dei qui ad eā tñsferenda sufficient. Ad ut ipetaret muneciā cū epistolis mittenda censuit. Adēat ibi aristeus qui longo tpe iudeoz calamitati spaciens oportunitate liberandi eos iuenta ait. Quō qd postulas obtinebis tot iudeis in regno tuo seruentibz. Solue itaq; eos. nichil gratis erit pontifici iudeoz. Nec ob hoc qd dico me iudeoz affine estimes. sed q; scio tua intesse si factorē oim deū hōraueris. Et libauit rex ex eis cxx milia dans dñis eoz pro capite cxx milia argenti dragmas. Cūq; dixisset rex hoc magnū eē dixerūt. Magnū est quidē sed non regi munifico. *De lxxij interpretibz quos ei petenti misit eleazarus.*

Cap. xvi.
Qunc scripsit rex eleazarū in hūc modū. Gentē tuā que secus nos erit libertate donauit. arbitrās hoc deo iocūdu eē. Quoz quosdā milicie assignauit. alios quoz fidē pbauerā istatu in palacio. Reges quoq; vras in nrā biblioteca reponē decreui. Bñ ergo facies mittēdo nobis viros seniores qui valeant interpretandē eoz nobis caute relinquere. Tñsmisi mō argenti centū talenta p imolatioibz faciendis. et sepauit qnāq; ginta talenta auri ad crathenas et libatoria faciēda et gēmas sine nrō ad artificū optionē. Tu manda nobis que ex hys face volueris. qd gratius

amplectem. Tūc mittens ad eū eleazarū qd postulabat rescripsit ita. Ad interpretandā legē quā postulas misi viros seniores de vnaquaq; tribu sex. legem ferentes. Tue autē pietatis erit vltiustiae ad nos eā caute remittē. Hii sūt hōc interpretes qui licet lxxij fuerūt more sacre scriptē lxx dicit que modicū si sup aliquā sumā excreuit sepe subicit. Qui cū venissent ad regē benigne ab eo collecti sūt. non tñ ad regē intromissi usq; in diē qntū. Imminēbat enī illa solēpnitas triumphal pro triumpho. s. quodā. quē maiores sua die habuerāt. Et igit die suscepit eos quos corā vniuersitate pncipū decreuerat honorare. *Qualitē eū instruxerūt et ei libros sacros tñstulerunt. Cap. xvij.*

Post suscepcionē vō xij diebz fuerūt cū rege. et sasatatus ē ab eis que in suo corde disposuerat. et pncipue de duobz. de cognitione dei. et regni gubernaciōe. Cūq; instruxissent eū de regni amnistaciōe pleniq; disputauerūt de vno deo colendo. et q; nulla creatura deus eēt. Inde est q; vbiq; oārit eis de trinitate. uel sub silencio tñsierūt vel enigmatice tñstulerūt. ne tres deos colendos tradidisse viderent. Similit et de incarnaciōe verbi mencionē facientes. ut in ysaiā. Qui cū dixisset nobis puez nascaturū et addidisset sex ei⁹ noīa. quoz vnus est deus pro illis sex noībz tñstulerūt magnū cōsiliū angelus. ne vidēt tradidisse hōic deficiatū. Tūc ostenderūt regi rotulū quē attulerant. Nec sufficebat amnari tartarū tenuitatē et cōpaginaciōne que oculis deprehendi non posset. q; qm lre auree in candore tartarū adeo legibiles apparerēt. Introdūti autē sūt in domū regis secus mare secretam que ad negocioz delibaciōne erat. Et date sūt eis celle singule. et quicqd visū est eis oportunū et cōmodū ad interpretandū. Diluculo egrediebant ad optandū bona regi et poliaronitudine. Tūc lauabant se ad mare s; purificaciōnem iudeoz. Postea incēptabant usq; ad

hora nona. Inde trāsibant ad abū et re-
quie. Et cōsumauerūt opus lxxij diebus.
Unde quibusdā visū est q non trāsulerūt
tūc nisi penthateuā. postea vō uel pūf
q̄ redirent uel post aliq̄ ex eis ad regem
redeūtes trāsulerūt psalmos et pphetas.
Vnpt̄ si sic miraculose factū est ut tra-
didit aug⁹ q̄ vna et eadē sine dissonā-
cia iuenta sit edicio minus miraculose
fieri potuit ut in tot diebz̄ interpretati s̄t
legē psalmos et pphetas. Iheroni⁹ tū vi-
deh̄ velle q̄ interpretacoēs sex dierū in
sabbato conferebāt. ex oībz̄ conflantes
vnā. Nec mirandū hoc eē asserit. cum
esdras legem quā per spm̄ repauerat.
postea tū veteri scriptā que apud sama-
ritanos erat correxit. **De approbatione
trāslationis eiusdē et venatione. Cap.**

Opere cōpleto cōuo. xvij. . .
cauit demetrius qui sup̄ libros
erat oēs iudeos qui erant in
alexandria et de puincia periores. Et
lecta est corā oībz̄ trāslatio eorū et appro-
bata. Postea delata est ad regē et corā
eo replicata. Cūq̄ peterēt interpretes a
rege dari auctoritatē ut imobilis pseue-
raret. hoc facturū se laudauit. sed de-
mū ita caste corrigent eā ut qd̄ semel
iudicatū foret non cogereēt irritare. Et
remisit eos muneribz̄ honoratos. Elea-
zaro quoq̄ trāsmissit munera. In tem-
plū vō misit preter vasa mensā aureā
gēnis ipreciabilibz̄ insignitā. Cui⁹ gros-
sitas cū eēt dimidij cubiti. tū materiā
sup̄abat opus. **Joseph⁹ li. xij. .** Cū autē
damassene seniores uel hij qui pntes
erant orantes p̄spa regi diuinit⁹ euenire.
Nā sepius natura hoc sūmo gaudio
patit. qd̄ etiā dolentibz̄ solet accidere.
Cui r̄ndit demetrius neēm fuisse au-
sū harū legū tangē conscriptionē qd̄
diuina et venabilis eēt. quia lesi sūt
quidā a deo hoc presumētes. Significā-
bat vō quāliter theopomp⁹ volens in
historia aliquid de hys conscribē sit
mente turbatus plus xxx diebz̄. Et cū
hūilitate a deo veniā supplicabat. dū
inde sibi clemenciā factū suspicab⁹ esset

Nec non et in sōpnis vidit q̄ ei hoc ac-
cidisset quia diuina scrutat⁹ eēt. et pro-
ferre ea ad hoīes ipuros vellet. Cūq̄ sc̄-
bere quieuisset recepit sensū. Referebat
et de theotecto tragediaz poeta. q̄a tū-
mus fuisset in aliquo dramatheorū
memisse que in diuino volumine cōtinē-
tur. oculis obscuratis recognouit trau-
sā sue cecitatis. Et ita liberatus est a pas-
sione deo veniā indulgente. **Acto. De
studij et libris prefati ptholomei. Ca. xxx.**

Hic itaq̄ ptholomeus rex erudi-
tissim⁹ bibliothecā ut dān est ex
omni gnē lēature sibi cōpauit.
Cui demetriū salereū prefecit gramati-
coz̄ tūc probatissimū. cui etiā prefectu-
rā mandauit. Et in cētā memoriā
quibz̄ aut vetustas aut curiositas patro-
cinabat ad famā. ex suggestu eiusdem
demetrii libros quoq̄ sacros obtinuit.
Idem misit dyonisiū in yndiā ut res
indicas mēorie pderet. Ptholome⁹ iste
canones astroz̄ cōposuit. et libros mul-
tos cōscripsit. Hic fecit descriptionē orb̄
terre per anathostenē phm̄ qui adiutus
a messoribz̄ ptholomei asiene usq̄ ad me-
roen iuenit numerū stadiorū. Dispositis
quoq̄ per itervalla locorū a septētrione
meridiē versus. vasis horoscopiis simili
dimensione et gnomonū equa longitu-
dine formatis. totidē gnomonice suppu-
tacoēs hoīes doctos quot vasa fuerāt sin-
gulis quibusq̄ iposuit. Atq̄ vna die oēs
vmbra meridiani t̄pis observare fecit.
et notare vnāquāq̄ sui gnomonis vmbra
quē eēt longitudis. atq̄ ita cōperit
q̄ ultra dca stadia ad vnus longitudi-
nis gnomonē vmbra nō r̄ndit. Ex hoc
autē conclusit q̄ ptes ccc̄ lx. quibz̄ oīs
zodiaci tractus diuidit. ad t̄ns usq̄ p-
ueniant. et p̄s que ibi incōpta et ines-
timabilis est mensure in terris non ā
plus q̄ dca^o uel paulo min⁹ stadiorū
mensurā obtinebat. Compta ergo mag-
nitudine vni⁹ p̄tis t̄raz que ad zodiacū
p̄tinet et illam trecencies sexagies ml-
tiplicando circulū terre diffiniuit stadi-
orū ducentoz̄ li^o milium. id est milia-
ria xxx et vnū milia et quingenta vnici

q̄ trecentarū et lxx p̄cū dans stadia
d̄c̄ id est lxxvij miliaria et semisse.
Igitur vicesimā q̄rtā p̄tē totī stadiorū
trāscurret sol in vna hora. i. stadia decē
milia et q̄ngenta siue mille c̄c̄ xij.
miliaria et semisse. Hore autē p̄tē x̄b̄
id est vni⁹ ex c̄c̄ lxx gradibz ascensu
vel descensu solē d̄c̄ stadia siue lxxvij
miliaria et semisse trāscurre predicti
terre ambitus daret diuisione. *Eusebi⁹*

in coniciis. De bremitio galloꝝ duce quali

Anno macedones et delphos sup̄auit. xx.

Antholomei philadelphi quarto
regnavit decim⁹ macedonū
sostenes annis duobz. *Iustinus* Intra
bremitio quo duce porcio galloꝝ in gre
ciā se effuderat. audita victoria suoru
qui belgio duce macedonas vicerant
adunatis centū l. milibz peditū et x̄o
milibz equitū in macedoniā irrupit.
agros et villas populans. Cui cū oc
currisset sostenes cū instructo ex̄citu
pauca a pluribz. trepidi a valentibz fa
cile victi sūt. Bremitio autē q̄ ei iam
terrena spolia sorderent aīn ad deoz
templa cōuertit. scurrilit̄ iocatus loci
pletos deos hōibus largiri oportē. Sta
tiq̄ delphos adit. aurū religioni predā
offense deoz preferens quos nullis opi
bus egē utpote qui eas hōibus largiri
solent affirmabat. Templū autē appol
linis delphis positū est in monte p̄naso
Hinc rupes vndiq̄ cōcurrētes in eo sax
o consede. atq̄ ita templū et ciuitatē nō
muri sed precipicia nec manufacta sed
naturalia presidia defendūt. Media
saxi rupes in forma theatri cecidit.
Quōbrē et hōim clamor et si q̄n acced
sonus p̄sonantibz et r̄ndentibz int̄ se
rupibz multiplex audiri ampliorq̄
q̄ editur resonare solet. Res maiest
tatis. maiore terrore ignavis rei et
admirationē stupentibz plerūq̄ affert
In hoc rupis anfractu media ferme
montis altitudine. planities exigua ē.
atq̄ in ea profundū terre foramē qd̄
in oraculo patet. Ex quo feruid⁹ spūs
vi quadā velut a vento in sublimi ex
pulsus. mentes vatū in betordia ver

tit. impletasq̄ dei r̄isa consulentibz da
re cogit. Multa ibidē et opulenta regū
ac populoz visunt̄ muna. Igit̄ gallo
rū vulgus ubi p̄mū vinū ceteris q̄
cōmeatibz referta r̄um iuenit nō mi
nus habundantia q̄ victoria letū se p̄
agros disp̄sit. desertis q̄ signis vagaba
tur ad occupandū oīa. Prima vō opio
ne aduent⁹ eoz prohibiti ferūt̄ agren
ses oraculis messes vinaq̄ villis efferre
Erant in ex̄citu bremitio lecta peditū lxx
milia. delphoz socioꝝ q̄ non nisi q̄tuor
milia milites erant. Erant autē in tem
plo multe statue cū quadrigis solido
auro fuse. Ob quā rem cupidi p̄de
galli sine resp̄cū p̄cūloꝝ in bellū rue
bant. Delphi autē cadentes gallos e su
mo montis vertice p̄tim saxis. p̄tim ar
mis obruebant. *Qualit̄ idē bremitio cū su
is per fallaciā appollinis p̄ca occubuit. Cap*

In hoc p̄cū certamine rep̄te *xxi.*
vniuersoz temploꝝ antistites sil
et ip̄e vates sperfis trinitibz cum
insignibz atq̄ infulis pauidi recordesq̄
in primā pugnanā. acē p̄tuerūt ad
uenisse d̄m acclamātes. eūq̄ se vidisse
desilientē in tēplū per culminis apta
vestigia. et iuuenē sup̄ humanū mo
dū insignis pulchritudis. comites q̄
ei duas armatas virgines. ex p̄p̄iq̄s
dualz dyane minerueq̄ edibz occurrif
se et audisse se stridore artus ac strepi
tū armoz. Proinde ne cūctaret̄ d̄ys an
signatis hostē cede ceteros monebant.
Quibz vocibz incensi oēs certatū in pre
liū profiliūt. Noxq̄ terremotu porcio
montis abrupta galloꝝ strauit ex̄citu.
Insecuta deinde tēpestas est que grandi
ne et frigore saucios ex vulneribz absūp
sit. Dux ip̄e bremitio cū dolore vulnere
ferre non posset pugione vitā finiuit.
Alter ex duobz dualz qui cū eo erant
cū decē milibz saucioꝝ grecis excessit.
Quibz pauidis fugientibz nulla sub
tectis acta nox est. nullus sine labore
et p̄cūlo dies. ymbres assidui et gelu
nix concreta et fames et lassitudo. et
sup̄ hoc maximū p̄uigile malū. infeli
ces belli reliquias obtinuit. nemoq̄

ex tanto exatū uel ad memoriā tante cladis sup̄fuit. *Eusebius in cronias. Qualis apud macedones galli corruerūt. Cap. l.*

A pud macedones aut̄ post *xxxij.* sostenē regnauit antigonus ionathas ab alexandro *xi.* annis *xxxvi.* *Justinus.* Porro a brenno ducte cū in greciā p̄fiscēt̄ ad terminos gentis tuendos relictū fuerāt peditum *xx* milia. equitū tria milia. Qui fugatis grecor̄ tribalor̄ copijs macedoniē iminentes legatos ad antigonū regē miserūt. qui pacē ei venalē offerrent simul et castra regis specularent. Qui bus iuitatis ad cenā expositū est grande pondus auri et argenti. et elephantū ad terrore ostensi. Illi aut̄ reuertentes et oīa in manus extollētes opes regis et negligentiā nūtiant. *Istis* nocte castra regis aggredunt̄. at ille signū prodie dederat suis ut oībus rebus ablatis in prima silua taati se occultaret. Galli uero oīa reperientes uacua diu intrare tientes ad postremū ablatis que iuenerāt ad litus reuertunt̄. Vbi dū naues itauit̄ diripiūt a remigibz et ab exatū p̄te que illo cū cōiugibz et libis cōfugerant trucidant̄. *Ex* tpe reges orientis sine mercenario galloz exatū nulla bella gerebant. neqz pulsī ad alios q̄ ad gallos fugiebant. Tantis terrore gallica noīs et armorū iuita felicitas erat. ut alijs neqz maiestate suā tutā. neqz amissā recuperare se posse sine gallica uirtute arbitrent̄. Itaqz residui in auxilium eumenis bithimie regis iuocati. regnū cū eo pacto victoria diuiserūt. eāqz regionē gallo greciā noīauerūt. *Actoz De quibusdā*

A modigis et bellis *Cap. xxiiij.* *?* Uno ab urbe condita *ccclxxxviij.* *?* morosū qui fuit annis septimus philadelphi obscena et diua p̄digia uel uisita rome uel nūciata sūt. Edes enī salutis ictu fulminis dissoluta est. p̄s muri sub eodē loco de celo tacta. Ipsi tres aut̄ lucē ingressi urbē semiesū tridauer̄ iulerūt. spersūqz mēbrati in foro ipi strepitu hominū exterriti reliquerūt. Apud formias multis utibz fulminū memia

undiqz obusta et dissoluta sūt. Apud agrū caleni repente scisso hiatu terre flāma eructata est. Tribzqz diebz et totidē noctibz terribilit̄ exestuans. quāqz agri iugera exhausto penitus ubertatis succo in cinere extorruit ita ut nō fruges solū sed et arbores cū ymis stipitibz absūpsisse referat̄. Seq̄nti ab hūc anno. sempronius consul aduersus p̄senses duxit exatū. Et cū directa iura iactū teli utiqz aces constitisset repente ita cū horrendo fragore terra tremuit. ut stupore miraculi utrūqz p̄auesfactū hebescet agmen. Tandē pro cōsu conato ihero certamē. Triste adeo id bellū fuit ut mīto dicat̄ tantū hominū sanguine susceptura et cū gemitu et sono horribili tū terra tremuisse. Romani paua admodū eo p̄elio qui euasere uiderūt. *Justinus.* Ex tpe pirrus in epyrū reuersus macedoniē fines iuasit. antigonū uincit. macedoniā in deditōne accipit. Pirrus aut̄ sicut ad deūcenda regna iuuitus habebat̄ ita deuitis et acquisitis celerit̄ carebat. Tanto meli⁹ studebat acquirē ip̄ia q̄ retinē. Primū illi bellū aduersus spartanos fuit maiore mulier q̄ uirorū uirtute exceptū. ubi et p̄tholomeū filiū et exatū p̄te robustissimā amisit. Nam oppugnanti urbē tanta feriaz mulatūdo concit̄ ut pirrus non foras uict⁹ q̄ uerund⁹ recederet. *Eusebius in cronias.* Ex tpe una uirginū romanarū in corruptione deprehensa p̄cussa est. *De archesila p̄ho et achademicorū nouorū errore.*

E x tpe polemo *Cap. xxiiij.* phus morit̄ post quē archesilas et crates dari h̄ntur. *Actoz.* Hic est archesilas a quo ut ait̄ aug⁹ cepit secta achademicorū nouorū qui dicūt nichil sciri sed incerta eē oīa. *Istis* ut ait̄ seneca spem oīs scie eripiūt. Sapius est aut̄ sup̄uacua scire q̄ nichil. *Istis* suā sic breuit̄ iprobāt̄ aug⁹ *xi.* li. de citate dei. Et nos inquit sum⁹ et nos eē nouim⁹. et nr̄m eē ac nosse diligim⁹. Nulla in hys uerbis achademicorū timem⁹ argumēta dicentiū

Quid si fallaris? Si enim fallor sum. Nam qui non est. utique nec falli potest. ac per hoc sum si fallor. Quia ergo sum. quomodo esse me fallor quoniam certum est me esse si fallor. Quia igitur certum qui falleret proculdubio in eo quod noui me esse non fallor. consequens est autem ut etiam in eo quod noui me esse non fallar. Sicut enim noui me esse. ita noui esse etiam hoc ipsum nosse me. Et quod duo tamen amo. eundemque amorem quiddam tertium nec imparis estimationis eis quas noui rebus adiungo. Neque enim fallor amare me. tamen in hijs que amo non fallar quod quod et si illa falsa essent tamen falsa me amare uim essent. Nam quo pacto recte reprehenderer et reprobaberer ab amore fallor. si me amare illa falsum essent. Cum uero et illa uera atque certa sint quis dubitet quod eorum tamen amantem et ipse amor uerus ac certus est. Tam porro nemo est qui esse se nolit. quod nemo est. qui non esse beatius uelit. Quomodo enim potest beatius esse si nichil sit. *Seneca de beneficijs li. ij.* Archesilam autem amico pauperi et paupertatem suam dissimulanti egro autem et ne hoc quod dem confidenti deesse sibi in sumptibus ad necessarios usus tamen clam succurrendum iudicasset. puluino eius ignorantis sacculum subierat ut homo iuuenis uerecundus. quod desiderabat inueniret potius quod acciperet. *Idem in eodem.* Archesila dicit heraton pecuniam a filio familie furtim sublatam et ei oblatam non accepisse. Sed quid fecit laude dignum quod furtum non accepit. et quod maluit non accipere quam reddere. Que est enim alienam rem non accepisse moderatio. *Acto. De ante philo et stilbone*

Quod et arato astrologo. *Cap. xxv.* Crates autem qui tamen archesila in cronias ponit thebanus fuisse dicitur natione. De quo legitur quod magnum pondus aurum in mare proiecit dicens ab ipse pessime diuitie. Ego uos mergam ne ego mergar a uobis. De hoc refert seneca in libro primo epistolarum epistola nona dicens. Crates stilbonis auditor tamen adolescentulum uidisset seorsum ambulante interrogauit quid illic faceret solus. Atque tamen inquit loquor. Cui crates. Caue in

quit obsecro et diligenter attende ne cum homine malo loquaris. Stilbon autem magister eius ipse est quem epistola epicturi insequitur. Qui capta patria et amissis uxoribus et liberis tamen ex incendio publico solus exiret. interroganti demetrio cui cognomen ab exilio urbium polioertes fuit. numquid omnia perdidisset. omnia inquit bona mea mecum porto. Pectore enim illa gestabat non humeris. Et quod tunc legitur in cronias aratus floruisse. Aratus autem astrologus tamen eudoxo ut ait augustinus in libro xvi de ciuitate dei. uniuersum stellarum numerum comprehendisse se et comprehensisse iactauit. Quos illa inquit interpretatur auctoritas que dicit ad abrahamam. Aspice stellas et dinuere eas si potes. Quomodo enim omnes dinuari possunt tamen non omnes possunt uideri. *Hec augustinus.* Scendum autem quod hic annus in quo aratus ponitur. fuit huius cronias annus ab urbe condita cccc lxxxi vel lxxx. De quo dicit orosius. Anno ab urbe condita cccc lxxx in terra uisa sunt multa prodigia. Sanguis enim e terra uisus est lac manare de celo. Nam et plurimis locis scaturiens e fontibus e fontibus cruor fluxit. et de nubibus guttata in specie pluuie lacte demisso utris ut ipse uisus est cras uires irrigauerunt. Arati poete legitur esse uersus ille quem paulus ad athenienses in testimonium diuinitatis adhibuit. In ipso uiuimus mouemur et sumus. *Eusebius in notis*

A De zenone et crisippo stoicorum principum. *Uno philadelphii. Cap. xxvi.* Philadelphii cuius zenon stoicus mortuus post quem cleantes floruit. *Acto.* Huius zenonis est illa sententia. Sapientis est non posse turbari. sed ut ratio eius cedat prauis affectibus. Hac etiam collectione usus est ut refert seneca. Nullum malum gloriosum est. Mors autem gloriosa est. Mors ergo malum non est. Unde et ipse zenon manus sibi intulit ut post mortem felicius uiueret. sicut dicit lactantius. Aut autem augustinus zenonem et crisippum fuisse principes stoicorum. Cuius. scilicet crisippi multa feruntur egregie dicta et multa speram. *Seneca in epistola x.* Crisippus autem sapiens tamen nulla re egere. et tamen multis illi rebus

opus eē. Contra. Stulto nulla re opus est. Nulla enī re sat̄ uti sed oībz eget. **Idē li. 2.º de bñficijs.** Volo crisippi nri uti similitudine de pile lusu quā cadere non dubiū est aut mittentis aut exa-
piensis. Tunc cursū suū seruat ut ap-
te iactata et excepta est. Necessē est at-
lusor boni alit̄ illā collusori longo. a-
liter breui mittat. Eadē bñficij ratio
est. nisi utriqz p̄sone dantis et accipi-
entis aptet̄. nec ob hoc exibat. nec ad
illū pueniet ubi debet. **Seneca i eplā ix**
Crisippus lxxxº etatis sue āno ceptū vñ
xlº actikon exactissime sublimitatis vo-
lumen reliquit. quo tm̄ ope laborisqz
sustinuit ut ad ea que scripsit penit̄
cognoscenda longa vita opus sit. **Ac-
tor** fuit aut̄ crisippus ut ait solinus
de eliopoli antiquo talicie oppido. clean-
tes aut̄ alianus. Que asia multos vi-
ros illustres protulit. De poetis. s. ho-
merū anacreontē et minervū. anti-
machū. et hyponā alcheū et saphonē
puellā. De historicis. xantū. et agathe-
um. horodotū. et ephoz et theopompū.
De septē sapientibz byam et taletē et
pitacū. De phīs diantē stouū. et anax-
agora herpiciū et heraditū tenebrosū
et zenophanē colophonū. Ip̄e quoqz
crisippus ut ait lactanci⁹ aīarū eter-
nitatē suspicians. manus sibi intulit.
tanq̄ in telū migratur⁹. **Iheo⁹ li. p.º**
Dyalogoz conē pelagianos. De dyodoro socri-
Nec dyodor⁹ tico et carneade phīs. **Ca. xxvij.**
et crisippū valentissimos dyalecticos
pp̄p̄natay ista stentio est. Dyodorus
id solū posse fieri dicit qd̄ aut sit aut
futurū sit vñ. et quicqd̄ futurū sit.
id fieri nō est. Crisippus vō etiā que
non sūt futura posse fieri dicit. ut fran-
gi margaritā etiā si nūq̄ futurū sit
Qui igit̄ aiūt posse hoīez eē absqz p̄cō
si velit. non poterūt hoc vñ pbare
nisi futurū docuerūt. Cū aut̄ in terra
futura sint oīa et maxie ea que nū-
q̄ facta sūt. p̄spiciū est eos id futurū
dicere quod non sit futurū. **Iheo⁹ conē**
ionianū. Dyodorus socratic⁹ q̄nqz
filias dyalecticas insignis pudicitie

legit̄ habuisse. de quibz et philo carne-
adis mgt̄ plenissimā scribit historiā
Valeri⁹ lib. viij.º. Carneades laborios⁹
et diuiti⁹ sapiē miles o. x.º anno viuē-
di et philosophandi finē fecit. Nūc cū
ad mensā sedet̄ cogitationibz inherēs
manū ad mensā porrigē obliuiscēba-
tur. Sed melissa quā vxoris loco habe-
bat tempato inē studia impellandi r-
iedie succurrendi officio dexterā suā
nctarijs aptabat. Idem tū crisippo dis-
putatur⁹ elleboro. prius se purgabat
quas potiones industria solide laudis
cupidis appetendas effecit. **Actoz. De se-
tencijs stoicoz veris et falsis. Cap. xxvij.**

Porro stoicoz sūa cui⁹ secte
pnapes fuisse dicūt̄ zenon et cri-
sippus ut ait iheo⁹ in dyalogo cō-
tra pelagianos posse oēm p̄turbacionē
eradicari et extirpari de mentibz hoīm.
Hoc idem senserūt veteres acadēmi.
Peripatēti casdē p̄turbaciones dicunt̄
frangi. regi et moderari. et q̄ in frenes
equos quibusdā lupatis coherceri. Quoz
sententias posuit tullius in thustulanijs
et origenes in stromatibz. Liber aut̄ ci-
ceronis de padoxis de sentencijs stoicoz
totus stertus est. Quaz quedā quidē
vē sūt. plures aut̄ falsē. Hec sūt autē
sex padoxa que ibi ponūt̄. Qd̄ honest-
tū id solū bonū eē. 2.º in quo v̄tus sit
et nichil deesse ad bene viuendū. 3.º p-
ua et magna est culpa. Qrtū oēs stul-
tos insanire. Qntū oēs sapientes libe-
ros eē. et oēs stultos seruos. Sextū sol⁹
sapiens diues est. Itē stoicoz sūt illa q̄
ponit̄ seneca **Seneca in li. 2.º de bñficijs.**
Regam⁹ iuriā accipe sapientē. qui
tū illū pugno p̄asserit iuriāz dap-
nabit̄. **Regam⁹ stulti quicq̄ eē.** et tū
eū qui rem aliquā stulto subrupueit
furti dēpnabim⁹. **Insanire oēs dia-
m⁹.** nec tū oēs curam⁹ elleboro. **His**
**ip̄is quos vocam⁹ insanos et suffragi-
um et iurisdictionē cōmittim⁹.** **Idē ibi**
dem li. 2.º. Stultus scdm̄ stoicos oīa
vicia habet. sed non in oīa natū pro-
nus est. **Ali⁹ in auaritiā ali⁹ in luxu-
riā inclinac̄.** **Idem libro q̄nto.**

Disputatio contra stoicos de beneficiis. Ca. xxxii.

Dicitur stoici quod nemo malo homini prodesse potest. Beneficium est quod prodest. ergo beneficium non accipit malus. Sed si malus non accipit beneficium. ergo non debet reddere. ergo ingratus non est. Item bonus vir omnia recte facit. ergo ingratus esse non potest. Et ita nec bonus quisquam ingratus est nec malus. Ad hoc dicitur magis. Unum apud nos bonum honestum est. id est pervenire ad malum non potest. Desinit enim esse malus si ad illum virtus intraverit. Quamdiu autem malus est. nemo illi daret beneficium potest quia quicquid ad illum pervenit. parvo usu corrumpit. Quae admodum enim stomachus morbo viciatus et colligens bilem quoscumque accipit cibos mutat in deterius et omne alimentum in causa doloris trahit ita animus cecus quicquid illi commiseris ad onus suum et perniciem et occasionem miserie facit. **Idem in eodem** Nichil potest ad malos pervenire quod prosit. Immo quod non noceat. quaecumque enim illis contingunt in sua natura vertunt. Ideo nec beneficium dare potest. quoniam nemo potest quod non habet dare. Sed quibus haec ita sunt. tamen accipere quaedam malus potest quae beneficiis similia sunt. Quibus non redditus ingratus erit. Sunt enim animi bona. sunt corporis sunt fortune. Prima a stulto et malo semper movetur. Pipatetia vero qui felicitatis humane longelateque terminos ponunt. autem minuta beneficia perveniunt ad malos quae qui non reddunt ingratus est. Nobis autem non placet esse beneficia. quae non sunt animi futura meliore. comoda tamen esse illa et expetenda non negamus. Cleanthes autem vehementer agit. Licet inquit beneficium non sit quod accipit. tamen ingratus est quia non fuit redditus etiam si accepisset. Sic latro est etiam antequam manus inquinet. quia ad occidendum iam voluntate armatus. Exertet enim et operum opere nequitia non incipit. **Item de eodem.**

Quomodo nemo per **Cap. xxx.** vos ingratus est o stoici. sic rursus omnes ingrati. Nam ut dicitur omnino stulti mali sunt. et qui unum vitium habent. et omnia. Quod si est. nonne undique humano

generi convictum fit. Nonne publica quae vela est beneficia perisse. et paucissimos esse. qui de bene merentibus non iuncte pessime mereant. Non est quod hanc tamen nostram immutationem putet. Nestor qui non ex phoebus domo clamat et ex medio conventu populos gentesque damnata vox mittit. Non hospes ab hospite tutus. non socer a genero. fratrumque gratia rara est. Imminet exilio vir coniugis illa mariti. Beneficia in scelus versa sunt et sanguinem eorum non patitur. pro quibus sanguis fundendus est. humili ac depresso loco putat stare quisque non supra rem publicam stetit. Quis extremo die dicere audeat viri. et quae dederat fortuna cursu pergit. **Idem in vii libro.** Dicitur o stoici omnia sapientis esse. Quomodo ergo aliquis potest dare sapienti. si omnia eius sunt. Nichil pro habet quid et sapientis esse et eius qui possidet. Iure civili omnia regis sunt. et tamen illa quorum ad regem pertinet universa possessio in singulos dominos descripta sunt. Dare tamen regi ad donum et pecuniam possumus et mancipium. nec dare de suo dicimus. Ad regem enim pertinet omnino pertinet. ad singulos proprietates. Iterum nemo suam rem emit. Omnia sapientis sunt. ergo sapiens nichil emit. Sic et vetant mutuam sumere. Sed quod aliter sapientis est. aliter meum possidere dare sapienti. Nec mirum est. aliquid eius autem est totum posse donari. Conduci domum a te. In hac aliquid tuum est. aliquid meum. Res tua est. usus rei tue meus. Libros dicimus esse ciceronis. eosdem domus librarius suos vocat et utrumque vinum est. Alter eos tanquam actor. alter tanquam emptor sibi asserit. Caesar omnia habet. fiscus eius privata tamen ac sua. Universa in imperio eius sunt. In patrimonio propria sub optimo rege. rex imperio possidet. singuli dominio. Sic sapiens omnia possidet animo. iure ac domino cuiusque sua. **Idem in eodem** Nos stoici quaedam quaedam precipimus ultra modum ut ad verum et ad suum redeant. cum dicimus ille data beneficii meminisse non debet. Hoc volumus intelligi predicantem non debet nec iactare nec gravior esse. quocumque parum fiduciae tibi est. In hiis quibus imperas amplius

exigendū est q̄ satis est. ut prestet q̄n-
tū satis est. In hoc oīs yppbole extendit
ut ad vñ mendacio veniat. Nūq̄ tamē
spem yppbole q̄ntū audet. sed incredibi-
lia suadet ut non ad credibilia sed mag-
na pueniat. *Item li. iij. De mutacione*

Finis vel consilij. Cap. xxxi.

Spromiseris aliam te daturū bñfi-
ciū. et postea facies eū eē malū
dabis an non. Si facies sciens peccas.
Das enī cui non debes. Si negas et hoc
modo peccas promissisti enī. Constatia
nēa hoc loco titubat et illud supbū
storia promissū nūq̄ sapientis consilij
sui penitere. nec vnq̄ emendacē quod
fecerit nec mutacē consilij. Non mutat
sapiens consilij oīs hys manentibz
que erāt cū sumeret. Cetm ad oīa. cū
exceptioe venit. si nichil. si inade-
rit quod ipediebat. *Imprudens. Cap. xxxii.*
cū enī ista fiducia est. fortunā sibi spō-
dere. Sapiens vnq̄ ei pte cogitat. Cū
fidem fallā. tūc incōstancie crīmē audiat
si cū oīa eadē sint que erant. pmittente
me non prestitero pmissū. Oīa eē debet
que fuerūt cū pmitterē. ad hoc prestare
teneat. aut certe ut postea considerat
loquar licet non oīa sint. tñ qd̄ dicere
solem̄ linguaz dabo. Verba mea re-
dimā. aurem̄ michi puellā. Non ē tur-
pe cū re mutare consilij. *Hucusq̄ de*

Seneca Aug. li. xij. de ciuitate di. De

passione et voluptate. Cap. xxxij.

Dvas greca eupatias. latine at-
tycero constancias noīauit.
storia tres eē voluerūt pro tribz ptur-
bacionibz in aīo sapientis. Pro cupi-
ditate voluntate. pro leticia gaudiū
pro metu caucione. Pro egritudine vō
vel dolore quā nos vitande ambigū-
tatis causa tristitia valuim̄ dicere
negauerūt posse eē aliquid in aīo sa-
pientis. Voluntas quippe inquit ap-
petit bonū qd̄ facit sapiens. Gaudiū
vō de bono adeptū est. qd̄ adipiscatur
sapiens. Caucio deuitat malū qd̄ de-
bet sapiens deuitare. Tristitia vero q̄a
de malo est. qd̄ iam accidit. Et nullū
malū existimant posse accidē sapiētī

nichil in ei aīo pro illa posse eē dixerūt.
Apud nos aut non tā querit̄ utrū pius
animus irascat̄ q̄ vnde irascat̄. nec utrū
sit tristis. sed quare sit tristis. nec utrū ti-
meat sed quid timeat. *De lib. v. Storia*
cont̄ eos qui vtutes appetendas p̄ volup-
tate dicūt. pingūt quandā tabulā ubi
voluptas in sella regali q̄ delicata que-
dam regina consistet. eiq̄ vtutes fa-
mule subiciūt. ut faciāt qd̄ illa ipauit.
Iubetq̄ prudentie ut vigilanē inquirat
quō voluptas regnet et salua sit. Justi-
tie ut prestet bñficia que p̄t ad cōpan-
das amicitias corpali bz cōmodis neces-
sarias. nulliq̄ faciat iuriam. ne offensis
legibz voluptas secura viuē non possit.
Fortitudini iubet ut si dolor corpi acide-
rit qui non cōpellat in mortē. teneat
dnām suā voluptate fortit̄ in animi
cogitacione. *Tempancie ut tantū capi-*
at alimentoz vel alioz delectabiliū.
ut voluptas non ipediāt. *Pingūt ergo*
loco voluptatis vana glā. deluata que-
dā mulier inflata tñ. et nichil pvideat
prudentia. nichil distribuāt iusticia.
nichil doleat fortitudo. nichil moderet̄
tempancia nisi vnde placeat̄ hoībuz
et ventose glorie seruiat̄. *Actoz De vir-*

tutibus et vicijs. Cap. xxxij.

Stoicoz quoq̄ credit̄ illa eē senten-
tia. qui vnā vtutē habet oēs ha-
bet. et qui vnā non habet nullā habet.
Similit̄ de vicijs qui vñū habet oīa di-
cit̄ habē. ut supius seneca testatus est.
Aug. ad iheronim. Cū querit̄ etiā de vi-
cijs utrū ipa silr sint oīa ubi vñū eēt.
aut nulla sint. ubi vñū non erit. labo-
riosū est id ostendē p̄pterea q̄a vñū vir-
tuti duo vicia opponi solent. et q̄ apte
contrariū est. et q̄ specie similitudis ad-
umbrat̄. *Vmptm̄ quia sūt audaces q̄*
timidi non sūt. et vtriusq̄ timidi a q̄bz
abest audacia. cū sit vtrūq̄ viciū qm̄
qui vā vtute fortis est. nec temē audet
nec inconsulte timet. cogit̄ faceri vi-
cia plura eē virtutibz. *Vnde aliqui vi-*
ciū vicio tollit̄. ut amore laudis amor
peccunie. *Aliquī vñū cedit ut plura*
succedant. velut qui ebriosus fuit si mo-

dicū biberit et tenacitate et ambicioz
didicerit. Pnt itaq; vicia cede etiā vi
cys succedentibz. et ideo plura sūt. Virt
vero quo vna ingressa fuit qm secū ce
teras dicit profecto vicia cedent oīa q
cūq; ingressa fuerant. Non enī oīa in
erant sed aliqñ totidē. aliqñ pauca
pluribz. vel plura paucaoribz succedebāt.
Hec utrū ita se habeant diligenti inq
rendū est. Non enī et ista diuina sentē
tia qua dicit. Qui vna vītū habuerit
oēs habet. eiq; nulla inest cui vna de
fuerit. Sed homibz hoc visū est. multū
quidē ingeniosis. multū studiosis. sed
tā homibz. *Iherō sup ysaiā li° xiiij°.*

Disputant stoici. multa turpia praua
hoīm consuetudie. verbis honesta eē.
ut parricidiū adulteriū incestū et hys
silia. rursumq; re honesta hoīb; videri
turpia. ut liberos procreare. inflatio
nē ventris crepitu digerere. Aluiū stercōe
releuare. vesicā vrine effusione laxare.

*Eusebius in cronias. De herasistrato me
dico et pmo bello carthaginēsi sū metello*

Anno philadel. cōsule. *Cap xxxiiij.*
phi xv. floruit herasistratus me
dicus. *Acto.* Hic ut legitur
pulsu cognouit amantē. Unde refert
valerius q; tū anthochus seleua filius
nouerit infinito amore correptus esset.
ab herasistrato medico sanatus ē. Qui
pulsū ei; modo vegetiore modo langu
diorē sciens h; accessū et recessū no
uerit. id patri indicauit. Qui carissi
mā cōiugē filio cede non dubitauit.

Eusebius. Anno philadelphii. xiiij. ro
me virgo vestalis in stupro decepta
laqueo vitā finiuit. Anno eiusdē xx.
romani carthaginenses nauali certa
mine supant et centū libie vrbes ca
piūt. *Orosius.* Gneo cornelio. asina.
gatio. diulio. consulibz cū hanibal seni
or oram ytalie maritimā instructa
lxx nauū classe vastaret. romani
et ipi classe fabricari atq; instrui pre
ceperūt. qd diulius consul celerit imple
uit. Nam int̄ lx dies q; arbores cese e
rant centū xxx nauū classis deducta
in anchoris stetit. Corneli; asina con

sul alter cū xvi nauibz lyparā insulā
petit. Ibi ab hanibale quasi ad colloqu
paas euocatus punica fraude captus at
q; in vinculis necatus est. Qd ut diul
siul audiuit cū xxx nauibz adūsus hani
bale profectus est. Comisso nauali pre
lio hanibal amissa nauī qua vehēbat
scapha subductus aufugit xxx et vna
naues ei; capte. xiiij merse. tria milia
hoīm occisa. viij milia capta referunt.

Acto. Hic quē vocat orosius diulū.
dicit helinandus illū eūdē esse quē vo
cat iherō duellū. *Iherō cōt iouia li° p.*
Duellus qui pmo rome nauali certami
ne triumphauit. plā virginē duxit vx
orē. Tante pudicie ut illo q; seculo. p
exemplo fuerit. quo ipudicia mon
strū erat. non viciū. Is iā senex et tre
menti corpe in quodā iurgio audiuit

et q; sibi exprobrari os fetidū et tris
tis se domū contulit. Cumq; apud vx
orē questus eēt quare nūqñ se monu
isset ut huic vicio medet. fecissem illa i
quit nisi putassem oibus viris sic os
olere. Laudanda in vtroq; pudica et
nobilis scia. et si non ignorauit viciū
viri. et si patienti tulit. et q; mariti in
feliatate corpis sui non vxoris fastidio
sed maledicto sensit iymia. *Orosius. De
bello reguli cōt carthaginienses. Cap xxxv.*

DEniq; regulus bellū carthagi
nense sortitus iter cū exercitu
faciens. haut procul a flumi
ne bagrada castra constituit. Vbi cum
plimos militū aquandi nātate descē
dentes ad flumen serpens mire magni
tudis deuoraret. regulus ad expugnā
bestiā cū exercitu profectus est. Qui cū
in tergo ei; pficientibz iaculis atq; oi
teloz utu irrito magnā militū mul
titudinē morsu ei; cōminui. ipetu pro
teri. alitu pestifero exanimari videt
balistas deferri iussit. per q; molare
saxū spine ei; incussū. cōpagē totius
corpis soluit. Que mox circumuenta te
lus facile oppressa est. Corū eius roma
deductū cxx. pedes habuisse dicit. Re
gulus aut; aduersus tres ipatores as
drubales duos et acitū ex spalia amil

carē atrocissimū bellū gessit. In quo
cesa sūt carthaginensiu xviii milia.
capta qñq milia. octo elephantū abduc-
ti. opida lxxx et duo in deditionē accepta.
Carthaginenses autē xantippū regē lace-
demonior bello profecerūt cū multis
auxilijs hispanoz et galloz. Xantippus
inspectis penoz copijs et in campū de-
ductis longe in meli⁹ mutato appa-
tu pugna cū romanis conseruit. Vbi
xxx milia militū romanoz pstrata sūt.
Regulus ille dux nobilis cū quingentis
viris captus est et in cathenas conlect⁹
est. qui anno deāo belli punia nobilem
triūphū carthaginensibz prebuit. Xan-
tippus autē tam audacis facti consensu
rerū instabiliū mutatioē timens illi-
co ex affrica migravit in greciā. *Item
de ceteris romanor prelijs contē. et de*

Igitur emili⁹ *necē reguli. Cap. xxxvi*
paulus et fulvi⁹ nobiliores consu-
les audita captiuitate reguli et
clade exātus romani transire iussi sūt in
affricā. Qui cū classe ccc. nauū dipeā
petūt. Eo cū pari classe carthaginenses
venerūt. Nec differri potuit nauale
certamen. Centū et quatuor naues car-
thaginensiu merse sūt. xxx cū pugna-
tibz capte. Preterea xxx et quinq milia
militū ex ipis cesa sūt. Romanor nouē
naues depreste. mille et centū milites
perierūt. Item apud dipeā cōmisso plio
duo hannones ipatores penoz ix milia
militū pdiderūt. Romana autē classis
cū ad ytaliam predis onusta remearet
naufingio euerfa est. ducētis et xx na-
uily submersis. lxxx vii abiectis omnibz
liberatis. Amilcar autē dux penoz cum
exātu qui numidiā mauritaniamq mis-
sus postq hostilitē cruentē vniuersos egre-
tur regulū suscepisse dicentē. mille ar-
genti talentis et xxx milibz bou reliq⁹
condēpnauit. pncipes oim populoz
patibulo affixit. Deniq lucio. valio.
metello. gnaio furio. placido. consulibz
hasdrubal nou⁹ carthaginensis ipa-
tor cū elephantis cxxx et equitū pe-
ditūq plus q xxx milibz lilibeū vēit
ex affrica et continuo cū metello con-

sule apud pauorinū pugna conseru-
it. Metellus magno consilio usus pius
beluas vel in fuga vel in morte egit.
xx milia carthaginensiu in eo prelio ce-
sa sūt. xxvi eleuanti occisi sūt. c et iij
capti. et per ytaliam ducti magnū spec-
taulū ytalias gentibz prebuerūt. Has-
drubal cū paucas lilibeū fugit atq ab-
sens a penis dāpnatus est. Post h⁹ fes-
si tot malis carthaginenses petendam
pacē a romanis decreuerūt. ad quā pe-
tendā athiliū regulū antea ducē romū
iam per quinq annos captiuū intē cete-
ros legatos miserūt prius iuramēto
constritū. si quod volebant mūne per-
egisset rediturū eē carthaginē. Proce-
it ille atq in senatu contraria psua-
sie. Qm arbitrabat non utile esse ro-
mane republice mutare captiuos. Nec
post hanc psuasionē a suis ad hostes
redire xpulsus est. sed quia iurauit
id sponte xpleuit. Quē reuersū cartha-
ginenses extogitatis atq horrendis cru-
ciatibz necauerūt. Indusū quippe in an-
gusto ligno ubi stare cogēt. clausq a-
cutissimis vndiq confixo. ut se in nul-
lā eius ptē sine penis atrocissimis idi-
naret. relectis palperis etiā vigilando
necauerūt. *Eusebi⁹ in cronias. De onya
pontificē. et de antiocho theos.*

Anno philadelphii *Cap. xxxvii*
xxxix iudeoz pontifex onyas fi-
lius symonis darus habet q
consuetā ptholomeo regi tributa non
reddens ad irā eū impulit. Verū iose-
phus vir inter suos nobilis legat⁹ a iu-
deis ad ptholomeū missus cū familiari-
tate regis ob plurima in eū meruisset
obsequia. dux iudee et regionū finitiar
constituit. Eo tpe regnabat in syria
antioch⁹ qui vocabat⁹ theos et reguit
ānis xv. *Theoni⁹ sup danielē.* Hic ad-
uersus philadelphū bella gessit qm
plurima. totisq babilonijs et orientē
viribz contē eū dimicauit. Volens autē
ptholome⁹ philadeph⁹ post multos ā-
nos molestū finire certamē. filiā suā
noie bernicē antiocho vxore dedit.
Qui de puore vxore noie laodice habe-

bat duos filios. seleucū qui cognōiatus est gallinias. et alim anthiochū. Dux itaq̄ eam ad pelusiū. et infinita auri et argenti milia dotis noīe accepit. Unde et phemophoros .i. dotalis ē appellatus. Anthiochus ergo bernicē consortē regni habē se dicens et laodice m scubine loco. post multū tps amore laodice supatus eā cū liberis suis reduxit in reginā. Que metues ambigūū viri aim ne bernicē reduceret virū suū p ministros veneno interfecit. Bernicē autē cū filio qui ex anthiocho natus erat itadioni et geneth anthiochie pncipibz occidenda tradidit. filiūq̄ suū maiore seleucū galliniciū in p̄is loco regē constituit. **Acto:** Porro de morte huius anthiochi narrat valerius maximus q̄ hoc mō celata fuerit. Regi inquit anthiocho vnus ex equalibus et ipse regie stirpis noīe archemo per quā filis fuit. Quē laodice vxor anthiochi infecto viro dissimulandi scelis gratia in laulo perinde q̄ ipm regem egrū collocavit. admissūq̄ vniuersū pplm et sermone ei⁹ et vultu consili sefellit. Crediderūq̄ hoīes ab anthiocho moriente laodice sibi et natos ei⁹ mendarī. **Iheronimus sup danielē. De potentia**

Philadelphus et rōna clade. Ca. xxxviii
Philadelphus apud grecos habitus est orator et phus. tanteq̄ potentiae fuisse narrat ut ptholomeū p̄m vinceret. Narrant historie hūisse eū peditū et milia. equitū xx milia. curruū duo milia et elephantos quos prim⁹ adduxit ex ethiopia ccc. Naues longas quas nūc liburnas vocant. mille quingentas. alias ad abaria militū deportanda mille. auri quoq̄ et argenti grande pondus. ita ut de egipto per singulos annos xiiij milia et lxxx talēta acciperet argenti. et frumenti artabas que mensura tres modios et tertiā pte modij continet. quinquies decies centena milia. **Eusebius in romas** Anno philadelphia ultimo id est xl^o rome templū veste incensū est. **Orosius.** Anno ab vrbe condita quingentesimo viij^o repentina subuer-

sio ipsius rome preuenit triūphū romanorū. Siquidē q̄nto lucatio. catulio. aulo mallio. consulibz tyberis insolitis auctus ymbribz. et ultra opinionē uel diuinitate uel magnitudie redundans oīa rome edificia in plano posita deiecit. Diuerse tequalitates locorū ad vnā cōuenere planiciē. Quā et que segnior redundacio tenuit madefacta dissoluit et que cursus torrentis iuenit. impulsadeiecit. Aquarū cladē grauissimā grauior ignis secuta est vastacio. Qui ignis incertū unde surrexit plurimas ciuitatis ptes puagatus. tū hoīm domorūq̄ miserabile stragē fecit. tū eam tantū opū vno consumpsit incendio. q̄ntū plūme et pegrine victorie asferre nō possint. Cūq̄ oīa in circuitu fori popularet edem veste corripuit. et ne sibi quidē dijs subueientibz illū ignē qui et nō putabat. cōparius ignis oppressit. Vn et metellus pontifex dū arsuos deos extipit. vix brachio semiuisto aufugit.

Ex cronias. De regno euergetis ptholomei
Sic et antigone macedone. Cap. xxxix
Iegiptorū q̄rtus regnauit ptholomeus euergetis. Cepit anno quarte etatis cccxlv^o mundi vō millesimo trāo. dcc^o xvij^o et regnauit annis xxvi. **Comestor:** Hic frater ptholomei philadelphia ab egiptis euergetis datus est. qd reuectio nē sonat. q̄a post vastatā syriā et cilyciā et ptem asye inūnumera spolia que cepit eadē deos eorū quos cambises in plas trāsuexerat reuexit. **Eusebius in romas** Anno ptholomei primo quatus enni⁹ poeta tarenti nascit. Qui a cithone questore romā trāslatus habitauit in monte auentino. pco admodū sūptu stent⁹ et vni⁹ analle mūsteio Eiusdē ptholomei t̄pibz virgo vestalis rome a seruo corrupta ppria manu se iteremuit. **Iudeorū** pontifex symon onpe filius clarus habet. sub quo ihus filius syrac sapie librū cōponens. que vocant panareton. eadē symonis in eo facta mencione. Anno ptholomei xiiij regnauit apud macedones antigonus annis xv. **Seneca de bñficijs li. 2°:**

Ab antigono inquit cinici peccat tale
 tu. Rndit antigon plus ee q cinicus
 pete deberet. Repulsus peccat denariu.
 rndit munus ee qd regē dederet dare
 Turpissia certe hui? cauillatio. inuit
 quo neutru daret. In denario regem
 in talento cinici respexit. cu posset et
 denariu tanq cinico dare et talentu
 tanq rex. Nichil aut tam exiguu est.
 qd non honeste regis humanitas tri
 buat. *Itē seneca li. iij. Dicit bnficijs an
 tigonus ptes. qui cu ingenti prelio su
 passer hoste. premiū belli ad prem tū
 tulit et ei iperiu capi tradidit. Hoc ē
 regnū nolle regnasse cu possis. Actor*
*Hec seneca de antigono nescio quo. Na
 antigonus iste qrtus hui? nois fuit ix
 rex macedonu post alexandru mag
 nu. et huc dicit iustins lacedemonios
 expugnasse. Eusebi? in cronias Anno ptho
 lomei xix. xl. ferme milia gallox a vo
 manus cesa fuit. Actor. De pdigijs q bellū
 puniciu precesserūt et de subuersione sa
 gunt. Cap. xl.?*
Anno eiusdē *xxiij. s. ab vrbe condita qngēte
 simo xxx. bellū puniciu 2. sur
 rexu s. sputacionē orosij. Hoc bellum
 multa pdigia pcesserūt. de quibz quedā
 posuit orosius. Plura vō ponit valerij
 sed non satis daret de cui? belli tempe
 hoc dicat. At enī inē yaa belloz mo
 tusqz belloz. rome bos mugitū suū i
 humanū sermonē cōuertit. Carnes qz
 ad modū nimbū dissipate ceciderūt. qua
 rū maiore nūm ipetes diripuerūt. aue
 reliquū hūmū per aliqz dies neqz odore
 graui neqz aspū deformi mutatū ia
 tuit. fertur quoqz in piceno lapides pluui
 se. In gallia lupū iuguli e vagina gla
 diū abstulisse. In sicilia quoqz duo sai
 ta sanguis sudasse. et metentibz cruētas
 spias in corbē cecidisse. Cerices aq san
 guine mixtas fluxisse. Hec valerius.
 Post pauca addit. Bello punico 2. con
 stit. geneij domici bouē dixisse. Caue
 tibi roma. Huc aut ultimo pdigio de
 boue locuto astipulat aug? in li. 3. de
 ciuitate dei addens et alia quedā. Dicit
 enī. Omūto boues locutos infantēs nō*

dū natos de uteris matrū quedā ver
 ba clamasse. volasse serpentes. feias
 gallinas et hoies in masculinū sexū
 fuisse cōuersas. *Eusebi? in cronias Anno
 ptholomei xxv. caria et rohdus ita ē
 remotu concusse fūt ut colossus mag
 nus ruerit. Actor. Colossus ille tho
 dus inē septē mūdi miracula terciū
 ponit. fuit aut ymago crea cxxvi pe
 dū fusilis. Mirū valde est quō tam i
 mensa moles fundi potuit vel erigi a
 stare. Qndecim pedibz alaoz fuit qz co
 lossus rome. De tpe aut qn pmū factz
 fuit non legi. Eodē anno fuit an? ab vr
 be condita dxxxiiij. De quo refert oro
 sius q eodē anno hanibal penoz ipa
 tor saguntū florentissiaz hispanie ci
 uitate obsedit et fame excruciatū oc
 tauo mense deleuit. Aug? iij. lib. de ci
 uitate di Saguntinor ciuitas ab hani
 bale obsessa pmo fame contabuit.
 Nam eadē suoz cadaueribz a nōnull
 pasta phibet. deinde oim fessa rerū
 ne saltē captiua in manū hanibal
 pueniret ingentē rogū publice struc
 it in quē ardentē ferro eadē trucidatos
 oēs se suosqz miserūt. Hanibal autē
 legatos romanor ad se missos iurio
 sissime eadē a conspū suo reppulit. *De
 regno philopatoris et de antiochi mag
 Ost in seuiua. Cap. xli.?**

Ptholomeū euergetē regnauit
 in egypto ptholome? philopa
 tor. Cepit anno ante etatis cclxxi.
 Mundi vō millesio 3. dccciiij. regnauit
 nis xvij. Et que 2. machabeoz libro scri
 ta sūt sub hoc pncipe gesta referūt. *Co
 mestoz huc philopatorē euergetis filiū
 vicit rex syrie antioch? magn? et sub
 iugauit sibi iudeā. Pontifex iudeozū
 fuit onpas magnus symonis filius ad
 quē ad recupandū fedus quod legem
 fuisse inē abrahā et maiores suos la
 cedemonioz rex arri? legatos misit.
 Porro antioch? tributa septimi anni
 et mīstroz templi que philadelphus
 relaxauerat iudeis reuocauit. Qd dū
 finitimas regiones sup modū infestaret
 delata est res ad romanos. Et missi sūt*

ad eū sapio nāsica et sapio affricanus.
Et ab infestaciōe sub religione iurifurandi amouerūt eū. Insup tulerūt ab eo obsidem filiū eius seleucū. Quē volens recipere ab eis tradidit pro eo filiū minorē natū. antiochū epyphanē ita q̄ eēt obses ppetuus .i. nō reditur. **P**pter eiusdē antiochi seuitiā descendit onyas in egyptū ad ptholomeū epyphanē ut sup̄ dān est. Et occisus ē i pside antiochi in phano nancee. et membratū eiectus a sacerdotibz. qui in dolo pmiserāt ei thesauros. et cū paucis induxerāt eū in aditū. **Actoꝝ. De tertia victoria hanibalis ex romanis.**

Et tpe romani **Cap. xliij.**
Ab hanibale ter victi leguntur. **Q**uod autē hanibal a puericia inbutus fuit odio romanoꝝ ut ait iustinus testat̄ etiā valerius qui de illo in capitulo de odio dicit. q̄ tū adhuc ix annorū eēt significare volens q̄nto it̄ se odio roma et carthago dissiderēt influcto in terra pede suscitatorū puluē. tūc incertus finē belli fore dixit cū alētra p̄ in habitū pulueris eēt redacta. **Orosius** Hoc itaq; tpe publico cornelio scipione et publico sempronio longo consulibz hanibal pyreneos montes transgressus in ferocissimas galloꝝ gentes ferro viā aperuit. et nono demū die a pyreneo ad alpes puenit. montanos q; gallos repellentes eū ab ascensu superans. inuas rupes igne ferroq; resandit. Quatriduū ibi comoratus q̄nto demū die cū maxio labore ad plana ytalie puenit. fuisse tūc exercitū eū. c. xxm. milibz pedū. xxx milibz equitū diffiniunt. Hanibali autē ytaliā ingresso scipio p̄m̄ occurrit. comissoq; p̄lio apud t̄clnū grauiū vulnatus. per scipionē filiū admotū pretaxatū. qui post affricanū cognouitatus est ab ip̄a morte liberatus euasit. Cesus est ibi pene oīs exercitus romanus. Pugnatum est deinde eodē consule ad fluuiū triuiā. iterūq; romani pari clade superat̄ sūt. Sempronius cōsul cognito college casu a syalia cū exercitu redit. Qui similiter apud eundē fluuiū

agressus amisso exercitu pene solus euasit. Ibi tū hanibal sauciatus est. **Q** post ea cū in etruuria p̄mo vere cūfuret in summo appennio tepestate correptus biduo continuo imobilis cū exercitu in itinere bz clusus et onustus obuguit. Vbi magnus hoīm eis nūs iumētā q̄ plūma elephanta pene oēs frigoris acerbitate perierūt. **Aug. de citate dei li. p. De marco marcello qui syracusas cepit et de archi**

Egregius autē **mede pho. Cap. xliij**
romani noīs marcus marcellus qui syracusas urbē ornatissimā cepit. referē prius eā fleuisse ruiturā. et ante eius sanguinē suas illi lacrimas effudisse. gessit autē et tuū pudicitie eam in hoste seruande. Nam p̄usq; oppidū victor iussisset inadi. stituit edictone quis corpus liberū violaret. **Orosius** Anno ab urbe condita dclij. claudius marcellus syracusas opulentissimā urbē syalie secunda oppugnaciōe vix cepit. Quā cū iam p̄idē obsedisset archimedis syracusani cuius admirabili ingenio p̄diti. machinis repulsus expugnare nō potuit. **Actoꝝ.** Et hys verbis orosii constat archimedē phm̄ tūc t̄pis floruisse. de quo legit̄ q̄ libellū reliquerit de quadratura circuli. De qua dicit aristoteles q̄ sabilis quidē est sed tū non scit̄. De hoc archimede referē valerius maximus in caplo de studio et industria dices. **Marcellus** captis syracusis machinaciōibz archimedis phi diu victoriā suā inhibita senserat. Delectat̄ autē eximia illius prudentia ut capti ei p̄terē precepit. At is dū animo et oculis in terra defixis formas describit militū qui predandi gracia domū ei irrupat. strictoq; sup caput gladio quisnā esset interroganti p̄p̄ nimia cupiditate iuestigandi quod requirebat nomē suū dicē non poteat. Sed p̄tracto manibz puluē. noli inquit obsecro istū disturbare circuli. Qui mox quasi negligens t̄perij victoris obtinatus sanguine suo lineamēta. sfudit. **Orosius** Hoc tempe alter scipio frater cōsulis scipionis in hispania plurima bella gessit. **Magone** quoq; penoꝝ ducem

bello vici et cepit. Divis etiā tūc roma
ni prodigijs territi sūt. Nam et solis orbis
minui visus est. et apud arpos palme
in celo vise. sol quoq; pugnasse cū luna.
Apud capenas in die duas lunas ortas.
in sardinia duo scuta sanguinē sudasse.
falidas celū sandi. apud anghū meten
tib; cruentas spicas in corbē decidisse.

Orosius. De victoria hanibalis ex flaminio

Titur hanibal consul. **Capitulum xliij.**
facens flaminium consulē in castris eē
quo celerius iparatu obrueret.
primo vere aggressus arripuit prore
sed palustre viā. et tūc forte sanus flu
uius late redundans pendulos et disso
lutos campos reliquerat de quib; dic
tū est. Et que rigat equora samos. In
quos cū exercitu pgressus hanibal nebu
lis maxie que de palude exalabantur
prospectū auferentib; magnā pte soa
oz tumentozq; pdidit. Ipē autē vni
elephanto qui solus sup fuerat super
sedens. vix difficultate itineris euasit.
Sed tū oculū quo iā dudū erat eger vi
olencia frigoris vigiliā ac laboris a
misit. Vbi vō primus fuit castris fla
minij. vastatione looz certū acenā
cū in bellū exortauit. Ibi romanū exā
tus arte hanibalis certū acenā. fundit
trucidatū est. ipē quoq; consul occisus
est. xxx milia romanoz in eo prelio ce
sa. sex milia capta referunt. De exātu
hanibalis duo milia ceciderūt. In hoc
certamine ita intentus fuit ardor pug
nantiū ut grauissimū tremotū qui
tūc forte tā vehemēs fuit est ut vrbes
diruisse et mōtes cūstulisse et rupes dis
satisse et flumina retrorsū coegisse re
ferat. pugnantēs oīo non senserunt. In
ter hanc cladem ad trasumenū lacum
factū et illā cannensē que postea secu
ta est. fabij dictatoris tempus mediū
fuit. **Valerius.** Nūciata clade que ad la
cū trasumenū aciderat quedā mulier
hospiti filio obuiā ad portā facta. in ā
plexu ei; pre gaudio expirauit. Altea
cū falso mortis filij nūcio domi mesta
sederet. ad primū conspectū redeuntis fi
lij exanimata est. **Actoz.** **Iheronim;**

quoq; in cronias anno post captas syra
cusas scribit romanos capuā et syaliā
sibi subiecisse. In hoc prelio catio mi
les adolescentulū cū fabio profectus est.
ut ipē testat apud tullū in libro de se
nectute. **Orosius. De bello cannensi Cap.**

Anno ab vrbe condita dcl. xlv.
lucali; emilius. paulus et pub
lius. terentius. varro consules cont; hani
balē missi. in paaenā varronis consu
lis infelicissime apud kannas apulie
vici oēs pene romane spei vires pdi
derūt. Nam in ea pugna xliij milia
romanoz infecta sūt. et de exātu hani
balis magna ps cesa est. Perijt in eo
bello consul emili; paulus. consules xp
torij viri. xx. senatores vel capti vel oc
cisi xxx. nobiles viri. cc. pedestres mi
lites xl milia equites tria milia qn
genti. Varro consul cū quinquaginta eq
tib; venusū fugit. Hanibal in testi
monijū victorie tres modios anulozū
aureoz carthagine quos ex manib; i
terfectoz equitū romanoz senatorozq; de
traxerat misit. **Valerius.** Hui; pugne
successu hanibal adeo elatus est ut nec
quēq; cū suoz in castris admiserit.
nec responsū ulli nisi per interpretē dede
rit. **Orosius.** Tunc romani iunū de
cū creant dictatōrē. Qui delectu habito
ab annis xvij imature inordinateq;
militie quatuor legiones vnderūq; con
traxit. Tūc etiā seruos spectati robo
ris ac volūtatis vel oblatos. vel etiam
si ita opus fuit publico precio emptos
sub titulo libertatis ad sacramētū mili
tie adegit. Arma q; deerant a tēplis de
tracta sūt. Egenti erario puate opes refu
se sūt. Hoies quoq; quicūq; scelerib; a
debitis obnoxij erant ipunitate pmis
sa velut asilo patefacto iunū dictatōr
militie mancipauit. Quoz nūc ad sex
milia viroz fuit. Campania vō vel pot
us oīs ytalia despata romani status re
cupatione ad hanibalē defecit. **Aug; li.**
ij de citate. Deficiente erario post pugna
cannensē. mox in usus publicos opes
vone puate. adeo vnoquoq; id qd habe
bat conferēte ut pret; singulos annulos

aurcos singulasq; bullas nichil sibi ac filijs senatus ipe relinquet. In hac tamen pugna hanibal q; cu eet crudelissim; tñ faciatis tanta cede para iussisse perhibet. **Orosius. Q: irruente tempestate phibit; est hanibal roma capere.**

Anno decimo **Caplin xlvj.** . . . postq; hanibal in ytaliam veniat gneo fulvio et sulpicio consulib; hanibal de campania movit exercitum. Et cum ingenti clade omnium via latina profectus ad anienem fluvium tribus miliaribus ab urbe confedit. Incredibili totius civitatis metu cum senatu populoq; trepido matronis per propugnacula currentibus pro muris pugnare gestientibus ipse cum expeditis equitibus usq; ad portam collinam profectus. Deinde omnes copias in aciem direxit. Sed et consules non detrectaverunt pugnam. At ubi exposite utrimq; acies constituerunt in conspectu rome. premium victoriae fuisse tantus se subito ymber grandine mixtus effudit. ut turbata agrumina vix armis retentis in sua se castra colligerent. Deinde cum serenitate iterum reddita in campum processissent. cursu violentior fusa tempestatas maiore metu mortalium audaciam coheravit. Et conuersus in religionem hanibal dixisse fertur potius sibi rome modo voluntatem non dari. modo potestatem. Interim in hispania ambo sapiones a fratre hasdrubalis interfecti sunt. In campania vero capua capta est a quinto fulvio proconsule. Principes campanorum veneno sibi mortem cofauerunt. Senatuum omnem capue etiam prohibente senatu romano filius sulpicii necavit. **De sapione**

Interfectis affricano. Cap xlvij. . . . sapionibus. sapio qui post affricanum datus est admodum adolescens annos nactus xxiiij^{or} impium in hispania proconsulacie sortitus est. Qui mox vlcione patris et patrii animo intendens pyreneum transgressus primo impetu carthagine nouam cepit. Vbi stipendia magna presidia valida copie auri argentiq; magne penorum habebat. Ibi etiam magone fratrem hanibalis captum cum ceteris romam misit. **Solinus.** Pectus matrib; nati auspiciores se qualis

fuit sapio affricanus prior qui ob hoc pater romanorum cesar datus est. q; exasus utero matris in die venerat. **Valerius li. e.** Sapio xxiiij^{or} agens annum cum multos obsides q; in urbe carthagine clausos habuissent. in sua pietate redegit et eximie inter eos forme virginem etatis aduile. iuuenis celebris et victor postq; operit illustri loco inter celtiberos natus. nobilissimo gentis eius indibili desponsata. accersitis parentibus et spolio inuoluta tradit. aurum quoq; qd pro redemptione puelle allatum est summe dotis adiecit. Quia continencia ac munificencia indibilis obligatus. celtiberorum animos romis applicando meritis eius debita gratiam retulit. **Acto.** Hic affricanus ut ait valerius soluatoris vite primos adolescentiae annos egit. remotos tamen a luxurie crimine. sed punias trophaeis deuictae carthaginiis imposito iugo teneriores. Hic dice solebat turpe esse in re militari dice. non putarem. quia explorato et excusso consilio. que facto agunt administrari oportet. Inmendabilis est enim error. qui violenciam martis committit. **Tullius in lilio.** Quid dicam de moribus facillimis sapionis. de pietate in matrem. liberalitate in sorores. bonitate in suos iusticia in omnes. **Idem in code.** Sapio solebat conqueri q; in rebus omnibus homines diligentiores esse. capras et oues quot quisq; haberet dice posset. amicos q; haberet non posset dice. **Item de affricano**

Huius affricani **Cap xlvij.** . . . vxor fuit tertia emilia mater cornelle grecorum. que tante ut ait valerius bonitatis fuit et pacencie. ut cum sciret viro suo anallula ex suis gratiam esse dissimulauit. et post mortem affricani manumissa in matrimonium liberti suo dedit. **Valerius li. vi.** Sapio emilianus cum duo in senatu stenderent uter aduersus variatum in hispaniam mitteretur. omnibus quo nam eius sententia inclinaret expectantibus neutrum inquit michi mitti places. Quia alter nichil habet. alteri nichil satis est. eque mala licentis imperij magistrum indicans iopia et auaricia. Sicq; ut neuter mitteretur obtinuit. **Acto.** Dicebat sapio nichil esse difficilius

q̄ amicitia usq; ad extremū vite diem
pmanē. Interdū enī dimittit̄ et tenacio
ne luxurie vel alteri cōmodi qd̄ idem
adipisa uterq; non p̄t. Peste vō nullā
ēē maiore amicitia in plerisq; qm̄ gl̄e
cupiditate. in optimis quibusq; certa
men honoris et glorie. ex quo iūmicitia
maxias sepe int̄ amicitias extitisse
videm̄. Idem etiā dicit solitus erat. nū
q̄ se min⁹ oasū ēē q̄ ai oasū ēē nec min⁹
solū q̄ ai solus ēē. **Tullii li. p̄. de officijs.**
Panecius auditorē in familiare suū af
fricanū. solitū ait dicit. Ut equos p̄ tre
bras contentiones prelior̄ ferocitate ex
ultantes domitorib; trade solent. ut h̄
faciliorib; possent uti. sic hoīes secundis
rebus efferatos sibiq; presidentes tanq̄m
in gūm rōnis et doctrine dua oportet
ut p̄spiciant rerū hūanarū ibeallitate
varietateq; fortune. **Idem li. 2.º.** Laudat
panecius africanū q̄ fuit abstinens.
Quid ni laudet. Sed in illo alia maio
ra. laus abstinence. non hoīs solū illi
est. sed etiā t̄pm illoz. **Actoz. De panecio**

Thys verbis **pho. Cap. xlix.**
Atullij manifestū est eodē t̄pe pa
neciū floruisse cui multa dicta
egregia referunt. Agellius in li. noctū
attiaz. pulchrā ab hoc pho similitudinē
inductā meminit dicens. Panecius vi
tā hoīm qui etate in medio rerū agūt
ac sibi suisq; ēē vsu volūt ad auenda
picula ex ip̄uiso assidua et p̄pe condia
na oportet ēē aīo p̄mpto semp et inc̄
to. ut s̄t athletarū qui panaciaz vocan
tur. Nam sicut illi ad vitandos ictus
cauti. et ad faciendos s̄t pati. ita anim⁹
et mens viri prudentis aduersus vim
et petulantias iūriarū omni in loco
atq; t̄pe p̄spiciens debet ēē erecta ardu
a septa. nūq; cōnuens. nūq; acie flet
tens. consilia cogitationesq; cont̄ fortu
ne verbera atq; insidias iūmicorū q̄ bra
chia et manus protendens ne qua in
re aduersa et repentina iūrsio īpara
tis īprotectisq; nobis ouat. **Orosius. De**

**valerio nicello. fabio consulib; et eo
odē t̄pe rū triūphis. Cap. l.º.**
quo sapio carthaginē nouam

in hispania cepit. **Valerius** lenni⁹ consul
collega dauidij nicelli ex macedonia re
diens agrigentū urbē sicilie expuguit.
Ibiq; hannone affroz ducē cepit. lē au
tates in deditionē accepit. xxvij expuguit
Eodē anno in ytaliam hanibal gneū ful
uū p̄consulē et xi tribunos et xvij mi
lia militū interfecit. **Marcellus** autē cō
sul triuo continuo cū hanibale dimica
uit. Primo die pari pugna discessū est.
sequā victus consul. tercio victor octo mili
a hostiū interfecit et hanibale cū reliq̄s
fugē in castra opulit. Hoc factū est eodē
anno quo fabius tharentū expuguit.
Valerius. Hic fabius captiuos ab hani
bale inēposita nūmoz pactione recepat.
Qui cū a senatu non prestarent missio
in urbem filio fundū quē vnicū posside
bat vendidit. preatq; protin⁹ haniba
li nūciavit. Se enī patrimonijs q̄ patri
am fide. inopē ēē maluit. Idem fabius
cū apud trebiā res gerēt. oīm qui ex p̄
sidijs romanorū ad hostes confugerāt ma
n⁹ abscedit. ut reliquis metū defectiois
iūcerent. Sequēti anno post predictā mar
celli victoriā qui ann⁹ fuit xvij. antiochi.
idem nicellus in ytaliam ab hanibale cū
eratu occisus est. Sapis autē in hispania
penoz ducē hasdrubalē viat. et castris ex
iit. Preterea lxx ciuitates aut deditionē
aut bello in p̄tate redegit. affris cū coro
na venditis. sine preao dimisit hispanos.
Hanibal autē vtrūq; consulē nicellū et cris
pinū insidijs circūuentos interfecit. **Oro
sius. De victoria scipionis ex affris. Cap.**

Denuq; scipio hispania a lxx.
pyreneo usq; ad oceanū in p̄
uitā redacta romā vēit. Con
sul autē cū licano trasso creat⁹ in affricā
t̄nsit. Hannone amiltaris filiū ducē pe
noz interfecit. exatū ei⁹ p̄tim cede p̄tin
captiuitate dispidit. Nam xl. milia pe
noz eo preho occidit. Sempronij consul
cū hanibale congress⁹ et victus romā
refugit. Sapis autē in affrica aggres
sus hyberna penoz atq; numidarū. q̄
vtrūq; haut paul ab utica erat nocte cō
tibia incendit. Peni trepidi cū casu ac
adisse ignē putarent. iermes ad extin

guendū tucurrerūt. Vnde facile ab armatis occisi sūt. In vtriusq; castris xl milia hoīm igni ferro sūpta sūt. capta qñq; milia. Duces ipi miserabilis obusti egeri effugerūt. Hasdrubal ipator cartagine p̄fugus venit. Sifax aut̄ et hasdrubal mox plurimū repaue exerati. atq; uin cū sapione congressi. viciq; fugerūt. Sifax fugientē lelius et masinissa oppugnatū ceperūt. cetā multitudo cretā confugit. Quā masinissa oppugnatā in deditionē recepit. Sifax tacheis vinctū ad sapionē adduxit. quē sapio cū ingentib; spolis plurimisq; captiuus p̄ducendū lelio tradidit. **Valerius** Masinissa rex parū fidei pectorib; hoīm reponens. salutē suā tamū custodia vallauit. **Orosius.** *De romani victis cartagine.*

Hanibal redire sibi pacē s̄ferē. in affricā. iussus fessis cartaginensib; ut subueiret flens reliquit ytaliam. omnib; ytaliam ignis militib; qui eū sequi nolent interfectis. Cui ad affricanū litus p̄pinq̄ti. iussus quidā e nauticis ascendē in arbore nauis atq; inde speculari quā regionē teneret sepulchrū diruptū se p̄spicere r̄ndit. Abominat̄ d̄c̄m hanibal deflexo cursu ad leptim oppidū copias exposuit. Qui continuo refecta multitudine cartagine venit. Deinde colloquium sapionis petit. Vbi cū se diu attolenti amiracione mutua. duo clarissimi duces suspexissent. infecto pacis negotio. preliū s̄fertū est. Qd̄ diu magnē ducū artib; dispositū. magnis copiā molib; gestū. magnis militū virib; cōsumatū. romanis victoriā stulit. lxxxviii elephanti vel capti vel occisi sūt. cartaginensū infecti xx. milia militū q̄ngenti. Hanibal oīa añ preliū et i prelio exptus. cū pauis hoc est vix q̄tuor militib; int̄ tumultū elapsus ad rumentū s̄fugit. Postea cartagine p̄ sex et xxx annos. q̄ inde puus cū mee exierat venit. consultantq; senatui. nullā esse residuā spem nisi in petenda pace p̄suasit. Igit̄ gaio. cornelio. lētulo. publico. elio. peto. s̄silib; cartagi-

nensib; pax p̄ sapionē volūtate senatū p̄liq; c̄cessa est. Naues tñ plusq; q̄ngente in altū p̄ducte. in aspectu ciuitatis incense sūt. Sapiro iam tūc cognomento affrican̄ triūphans urbē ingressus est. Quē terencius q̄ postea cornicus ex nobilitate cartaginensū captiuus pilleat. qd̄ insigne indulte sibi libertatis fuit. triūphantē post currū secutus est. **Theon̄ sup̄ danielē.** *De morte philopatoris et ei.*

Porro cōtribini agatodis. **Cap. liij.** Antiochus magnus. s. rex syrie incredibilē de superiorib; locis babilonis exatū congregauit. et ptholomeo philopatore mortuo aduersus filiū ei qui tūc q̄tuor annos erat et vocabat̄ ptholomeū epyphanes rupto sedē mouit exerati. Tante aut̄ dissolutionis et superbie fuit agatodes philopatoris cōtribinus. ut subdite p̄us egypto p̄uinae rebellarent. ipaq; egyptus sedicionib; veraret̄. philippus quoq; rex macedonū. et antiochus magnus pace facta aduersū agatodē et ptholomeū epyphanē dimicarūt. sub hac conditione ut primas ciuitates regno suo singuli de regno ptholomei iūgerent. **Iustin̄ in li. xx.** Mors philopatoris dū pecuniā regiam mulieres rapiūt et imperiū yta cū p̄ditissimis societate occupare conant̄. diu occultata fuit. Re tñ cognita conarsu multitudis et agatodes occidit̄ et mulieres in vlcione euridicis patibulis suffigunt̄. Mortuus est autē philopator relicto q̄nquēni ex euridice sorore filio. Eodē anno int̄ insulas terrimenē et terasiā medio. vtriusq; r̄pe et maris spatio tremot̄ factus est. in quo cū admiracionē nauigantiū repente ex p̄fundo cū calidis aquis insula emerit̄. In asya quoq; eadē die idem terremotus r̄hdū. multasq; alias ciuitates graui ruinaq; labe c̄ussit. quasdā solidas absorbit̄. Quo prodigio territis omnib; vates ceanē. oriens romanorū imperiū p̄mansurū. vetus autem grecorum ac macedonū vacaturum. **Et cronias.** *De regno ptholomei epyphanis et de antiocho magno. Cap. liij.*

Gitur egyptiorum quintus regit ptholo-
 meus epyphanes annis xxxiii. Cepit a-
 no ante etatis cclxxxviii. Mudi vo mil-
 lesimo 3. die. lxi. Hic scopas princeps mi-
 litarie destinatus iudeam cepit et plurimas
 syrie ciuitates. Antiochus vo scopas supra
 to vires syrie recepit. et iudeis voluntate
 coniungit. Qui iudeorum erga se cognita
 voluntate magnis eos muneribus do-
 nat. et per epistolas laudibus prosequitur.
Iheron ubi supra. Pugnans contra
 se ptholomeo epyphane et ducibus anti-
 ochi. iudea in medio posita in contra-
 ria studia scindebat. alijs ptholomeo
 alijs antiocho fauentibus. Denique onyas
 sacerdos assumptus iudeorum plurimus fu-
 git in egyptum. et a ptholomeo susceptus
 honorifice accepit regionem eliopoleos.
 Et cedente rege templum aedificauit in e-
 gipto sile templo iudeorum quod permansit us-
 que ad impium vespasianum. annis ducentis.
 Eo tpe et tyrene multitudine iudeorum
 repleta est. Cum autem antiochus tenet iude-
 am. missus est scopas etholi filius dux
 patri ptholomei aduersus antiochum.
 Qui iudeam cepit et plurimas syrie ci-
 uitates et partem optimam ptholomei
 secum adducens. in egyptum reuersus est.
 Postea antiochus scopam ducem ptholomei
 iuxta fontes iordanis ubi paneas nunc
 condita est. iusto certamine fugauit et
 cum decem milibus armatorum obsedit dau-
 su sydone. Ob quam liberandum misit ptho-
 lomeus duces inditos epyphum et menocle-
 am. et damoxenum sed obsidione solue-
 non potuit donec scopas fame superactus
 manus dedit. et nudus cum socijs dimis-
 sus est. Veniens autem antiochus in ihe-
 rusalē honorifice susceptus est. et ex
 pugnatione scopae presidio in arce ihero-
 solimorum eos qui patri eius erant. persecutus
 est. Cognita autem iudeorum erga se volun-
 tate magnis eos donauit muneribus.
Eusebius in romas. Anno ptholomei
 epyphanis septimo neniū comiti-
 utice moritur. pulsus roma factione
 nobiliū et maxime metelli.
De plauto poeta comico et dictis eius
Capitulum lxxvii.

Eodem anno plautus ex umbria
 arpinas rome moritur. Qui per
 annonae difficultatem ad molas
 manuarias pistorem se locauit. ibi quod
 ciens ab ope vacasset scribere fabulas so-
 litus ac vende. **Acto.** Hic plautus e-
 loquentissimus fuit. Unde ihero in suggil-
 latione eloquentiae cuiusdam emuli sui dicit.
 Hec est illa plautina eloquentia. Hic le-
 pos atticus et musarum ut dicitur eloquio
 copandus. De omnibus autem plauti comedi-
 is ex illa sola que dicitur aulularia pau-
 cas morales et breues sententias excep-
 tas hic inserui. **Plautus poeta comicus**
aulul. Pecunia rerum ac sollicitudinum
 causa est et caput. Sibi metum esse suffia-
 entem primum bonum est. Vis ne tibi hono-
 rem deferri. In miseris uiuere. Si pro-
 mitis reddendum nobis non putamus.
 ipsi nosmet fallimus. Quid nam o stulte
 mirum est si te qui nouit despiciat. qui non
 nouit diligit. In amicitiam et fide stultum
 ne recipis. Insipientium atque improborum
 facilius sustinet odium quam collegium. Re-
 muni nimis sodalem te feceris. Res ni-
 miū singularis est homo. parum ferre
 non patiens. Minores despiciamus. maio-
 ribus iudem ab equalibus dissentimus.
 Quid si nescio quis ille est. alius est in
 corde alius in vultu. Multum inquit
 adulator sese aliqui laudant. qui vel
 fugaces feras vel pugnaces bestias.
 aut vestigis insequuntur. aut cubilibus
 deprehendunt aut cum opprimunt. Quanto
 michi maius est ingenium et lucrum qui
 hoies venor publice. Et quos hoies. po-
 tentes et diuites et liberos maxime. Tres
 edaces domus una non capit. Ne apud
 quos domi vigilias multam in nocte protu-
 hant. tantum enim seruis deuota. quantum de noc-
 te auferunt. In amicitiam et fide stultum ne
 recipis. Nam insipientium et improborum
 facilius sustinet odium quam collegium. Vis
 ne tibi honorem deferri. In miseris ui-
 uere. Remuni te nimis sodalem feceris.
 Conuentus et debachationes et iota ser-
 uola non quero. ut amorem non pare-
 ant. Utinam nichil odior darent. Paciam
 desidia. aarimonia crudelitatem assignat.

sic euertunt oia. Nemo ad facultates
nemo ad censu respicit. Semp diues
diligens. contra paup negligens. Cen-
sibus hec reserua querose. tu neq diues
neq paup es. Hoc si cognoscēs felix eās.
Da michi aduocati graaā. Vende vocem
vende lingua. Imo atqz odiū loca. In
sūma paup esto. et reporta penatibus
peuniarū aliquid sed plus trimum. Se-
pe condita lupoz sū rapine vulpiū. Ne-
mo sibi met arbitret dia. qd nos p̄plo di-
am. **De libertate grecor a rōnis accessa et in-**

Alinoq̄ p̄notato **mo duce. Cap lvi.**
romani grecos liberos eē iusse-
rūt. et vniuersa hibernia ipa-
ta fecit. eo tempe reḡbat apud macedo-
nes philippus. **Valerius.** philippo rege
macedonū supato cū rōni oēs grece
vibes que sub ei⁹ dracone erant liberta-
te donassent. tantū celi clamoris ala-
tritate p̄pleuerūt. ut certe esset aues
que supuolabant attonitas pauētes
q̄ deadisse. Co tpe matrone buutorū do-
mū ause sū obsidere. quia legem oppi-
am tolli cupiebant. que hys nec ves-
te varij coloris uti nec auri plus semi-
unā h̄re. nec iūcto vehiculo p̄pius vr-
bem mille passus nisi sacrificij graaā
vehi mittebat. Et quidē obtinuerūt ut
ius per xx annos seruatiū aboleret.
Orosius. Publio sapione affricano et
tyto consulibz apud mediolanū decē mili-
a galloz cesa sūt. Seq̄nti autē prelio xi
milia galloz. romanoz vō q̄nqz milia
ocasa sūt. **Iustinus.** Interi nūciat anti-
ocho iunū romanoz duce cū lxxv ros-
tratis nauibz in bellū nauale a senatu
missū aduentare. Que res spem illi de-
dit restituende fortune. Itaqz p̄iusq̄ socie-
tuitates ad hostes deficerent. decernere
nauali prelio statuit. spernis cladē in
greca acceptā noua posse victoria abo-
leri. Tradita igit̄ hanibali classe preliū
cōmittit. cui⁹ duas sollertia minor da-
des antiocho fuit. **De duobz fr̄ibz sapi-**

onis. Caplin lvij.
Romā nondū opinio victorie
venerat. et idarco in consulibz
creandis suspensa ciuitas erat. Sed ad

uersus hanibale quis melius q̄ affrica-
ni frater crearet. cū vince penos opus
sapiōnū eēt. Creat̄ itaqz consul ei⁹ sa-
pio. ei⁹ datur legatus frater affricani
ut intelliget antiochus non maiorem
fiduciā se in hanibale victo q̄ rōnos i
victore sapione h̄re. **Iheo sup danidem**
Antiochus per deopatra filia sua dolū
tendens ptholomeo epyphani egyptū ob-
tinē non potuit. q̄ ptholome⁹ et duces
eius sentientes dolū ei⁹ caua se egerūt. et
deopatra magis viri ptes q̄ pntis fouit.
Vnde vertit se ad asyam et nauali certa-
mine aduersū plurimas insulas dumi-
tans cepit rhodū et samū et colophon
phoceas et multas alias insulas. Sed oc-
currit ei sapio nasica cū fr̄e suo publico
sapione affricano. qui hanibale vicerat.
Cū enī consul nasica frater affricani hebe-
tioris eēt ingenij et cont̄ regem potētis
simū senatus ei nollet bellū crede spon-
taneā legationē obtulit affrican⁹ pro fr̄is
iuria **Valerius.** Sapro nasica ad̄ adolescentē oditate
civile petens manū cui⁹ dā rustico ope du-
mitā more candidator tenacius apprehē-
dens iocā gr̄ā interrogauit. vñ manibz
solutus eēt ambulare. Qd̄ dcm̄ causā
repulse eidē sapioni attulit. cū ad plin-
manasset. Oēs enī rustice tribus paup
tate sibi exprobatā iudicantes. iū suā
aduersus contumeliosā ei⁹ vrbānitātē.
distrinxerūt. **Orosius.** Sapro affrican⁹
iū alios legatos ad antiochū missus. e-
ciā cū hanibale colloquū familiare ha-
buit. sed infecto pacis negotio ab anti-
ocho discessit. Tunc in vtriqz hispania
per flaminū filiūqz pretores bella
horrida reuentaqz vtriqz pplis gesta sūt.
De seleuco philopatore et eliodoro et ty-
toluuo et quibzda prelijs rōnox. Cap lvij.
Alino ptholomei epyphanis xvij
regit syrie et asye seleuchus q̄
et philopator annis xv. **Comestor**
Post antiochū magnū regnavit in syri-
a seleuchus filij ei⁹ pessim⁹ sed iers. pon-
tifer iudeoz erat onias. Nam onya tise-
unte in egyptū filius ei⁹ symon sedit
pro eo. Cui successit filius eius onias.
Sub hoc misit seleuchus nūciū helyodo-

rū in iherlm ad spoliandū cōe erariū tēpli. non vasa sed donaria in vsus tēpli. Quo ingresso in templū surrexerūt duo iuuenes de latibulis et occiderūt eū. Videt tū iosephus velle angelos fuisse in similitudine hoīm. In libro machabeorū legit q̄a apparuit terribilis sessor e qui ex scalabat eū. et contractus ac cōminutus sit sed nō mortuus. Timens q̄ onias indignatiōez seleuchi orauit ad dñm pro defūcto et surrexit. Qui rediens ad regē ait. Si habuit dñs meus aliquos quoz fiet sanguinē mittet eos in iherlm ut spoliene templū. **Eusebius** **Caionius** Eo tpe darus habitus est titus liuius tragediarū scriptor qui ob ingenij meritū a linio salinatore cuius liberos erudiebat libertate donatus est. **Iustinus** Eo tpe etholi qui antiochū in rōna bella spulerant a romanis victi sunt. **Orosius** In hispania vō ulteriore luca emilius p̄consul a lusitanis cū oī exercitu cecidit. Lucius autē bebius in hispaniā p̄fascens a liguribz arāuentis cū omni silē exercitu occisus est. ita ut ne nūcius quidē sup̄fuit sed massilienses hoc rome nūciauerūt. Fuluius autē cōsul de greca in gallo greca que nūc est galacia t̄suectus ad olimpū montē puenit. Ad quē vniūsi gallo greci cū cōiugibz et liberis confugerūt. Ibi romani de locis sup̄ioribz grauiē attriti sagittis et saxis grandibz et ceteris telis. tandem usq̄ ad congressū hostiū p̄rūptes xl milia gallo grecorū interfecisse referūt. Marcus autē cōsul aduersus ligures p̄fectus sup̄atusq̄ quatuor milia militū amisit. et nō in castra refugisset funditus cū omni exercitu perisset. **Iustinus** **De morte et fuga hanibalis. et de altera ha prusia. Caplm lxx.** hanibal cū romani int̄ ceteras condicio nes pacis deditionē ei⁹ postulerent admo nitus a rege. versusq̄ in fugā cretā defertur. Ibi cū diu quietā vitā egisset. inuidiosusq̄ se p̄pter nimias opes videt amphoras plūbo repletas in templo dyane q̄ fortune sue presidia deponit. atq̄ ideo nichil de illo sollicita ciuitate

qm̄ velut pignus opes ei⁹ tenebat. ad prusiā contendit. auro suo status quā seā portabat infuso. ne aspecte opes vite nocerēt. Dehinc cū prusias terrestri bello ab eumene victus eēt. et preliū in mare t̄stulisset. hanibal nouo cōmento actor victorie fuit. Quippe oīm serpenaiū genus in fictiles lagenas p̄ia iussit. medioq̄ prelio in naues hostiū mittit. Id p̄mū pontias ridiculū visū. fictilibz dimicare qui ferro nequeant. Sed ubi serpentibz tepere naues repleri anapiti p̄iculo arāuenti hosti victoriā concesserūt. Que ubi romā nūciata st̄ mis si sūt a senatu legati qui vtrūq̄ regem in pacē cogerebant. hanibaleq̄ deposcerent. Sed hanibal re cognita sup̄to veneno. legationē preuenit. **Actoz** De hui⁹ vō prusie regis bithinie filio qui ex prusias dictus est legit̄ in valerio li. p̄. q̄ pro sup̄iori ordine denariū vniū os equalis extē tū habuit. nec ad speciem deformē. nec ad usum ulla ex pte incōmodū. Refert eadē idē valerius de hanibale q̄ cū apud p̄dictū prusiā exularet. actorq̄ ei cōmittē di prelij eēt. atq̄ prusias non idem sibi portendi in extis videt. dixit ad prusiā hesitantē. an tu inquit vitulme carū cule qm̄ ip̄atori veteri manus credere. Idem valerius li. vij. refert q̄ eiusdē hanibalis obsidione casilinales clausi cū arma sua pinguisima menibz suis s̄lecta conspicerent. lora necessarijs victorū usibz subducta. et pelles sacris detractas. feruente resolutas aqua mande maluerunt. q̄ a romanis defasce. Et addit. Quid si casus acerbitatē intuearis miserius. Quid si constanā respicias fidelius. In eadē quoq̄ inquit obsidione q̄dā mure capū. et poa⁹ denarijs vende malu in qm̄ famē lenire. Qui auarus postea consupt⁹ ē fame. et q̄ emit vixit dei p̄uidea v̄risq̄ s̄m̄ meritū tribuente. Idē hanibal tā crudelis extitit ut in flumie gello de corpibz rōnis ponte facto cecitū traduxerit. **Iustinus** **De morte mesenior et atheis** **H** **et de morte affrumi exptolomei.** **ys epibz int̄ Caplm lxx.** mesenios et atheos de p̄ncipatu

pmo dissensio fuit. mox bellū exortū est.
 In quo nobilis ille acheoz ipator philo-
 pornenes captus. non q̄a pugnando vi-
 te peperit. sed dū suos in preliū reuo-
 cat in trāsitu fosse equo precipitatus est.
 Quē captū mesenij verecundia dignita-
 tis inficē ausi non st. sed captiuū per
 vniuersā ciuitatē in modū triūphi ac-
 tū duxerūt effuso obuiā p̄lo. Post hec
 eū in theatrū dua iusserūt ut oēs con-
 tuerent quē capi potuisse incredibile vi-
 debat. Inde ei in carcerē ducto vecondi
 a magnitudinis ei⁹ venerū dederūt. Ad
 ille letus ac si viasset accepit. quesito pri-
 us an ligorias prefectus acheoz quem
 secundū a se in sua militari saebat. in
 columis effugisset. Quē ut accepit ca-
 uisse non in totū dicens male consul-
 tū acheis expirauit. **Augusti.** Eodē tpe
 sapio affrican⁹ cedens iūmicoz accusa-
 onibz carensq; patria. quā sua v̄tute
 saluā et liberā reddiderat. exul in oppi-
 do linternensi post insignē suū triū-
 phū. nullo illi⁹ vrbis captus desiderio
 vitā finiuit. In hui⁹ sepulchro iussu e-
 iusdē scriptū est. Ingrata patria. ne
 ossa quidē mea habes. **Ihco. si. danielē.**
 mortuus est autē ptholome⁹ epyphanes
 anno regni sui xxiiij. veneno interfec-
 tus a ducibz suis. Nam cū vn⁹ quereret
 ab illo tantas res moliens ubi haberet
 pecuniā v̄ndit amicitias sibi eē diuitias.
 Ad cū diuulgatū eēt in p̄los. timētes
 duces ne tempoz auferret substantias.
 malefias artibz eū occiderūt. **De regno
 philometoris et stacio poete et dictis ei⁹**

Post hūc **Capitulum lxiij.**
 Igit⁹ regnauit in egipto ptholo-
 me⁹ philometor filius cleopatre
 filie antiochi magni. sororis antiochi epy-
 phanis. **Ex cronias.** Hic fuit egiptoz
 sextus. Cepit autē anno q̄nte etatis cat.
 xij. aūdī vō millesio t̄no. dit. lxxxv. et
 regnauit annis xxx. **Eusebi⁹ in cronias.**
 Eo tpe stacius cealius comediarū scriptoz
 clarus habet. nacione gallus. et enni⁹
 p̄mū stubernalis. qui ad mediolanense
 forū mortuus est. anno post mortē eni⁹
 et iuxta ianiculū sepultus. **Actoz.** Hui⁹

snia est ut ait agellius. Inimici pessimi
 sūt fronte hilari corde tristi. Extant at
 duo libri stacij poete metria. s. achillei
 dos et thebaidos. De quibz hec pauca que
 sequūt excerpta st. **Stac⁹ in li. achilleide.**
 Dant gaudia vires. O q̄ntū gaudia forme
 adiciūt. Nec later haustus amor. sed fax
 vibrata medullis. in vultus atq; ora re-
 dit. lucēq; genaz tingit. et ipulsū tenui
 sudore pereat. **Ite in thebaide.** Gentiles
 aios subiit fragor egrinq; letis. iuidia at
 q; parens odij metus. Inde regendi seuis
 amor. rupteq; vices. iurisq; secundi. abi-
 tus ipaciens. et sumo dulcius vnū stare
 loco socijsq; comes discordia regnis.
Ide in li. i. Non pat̄t p̄lis regimen breue.
 O semp̄ timidū scelus. **Ide in li. iij.** Pessim⁹
 in dubijs auget̄ timor. proh. uite feda
 cupido. Prim⁹ in orbe deos fecit timor.
Ide in li. viij. Ite alacres. v̄n nūq; moriet̄
 honores. **Ide libro ix.** Nulle modis leti.
 miseros mors vna fatigat. **Ide in li. x.**
 Prohis amor crudelia vincat pectora. Est
 ubi dat vires muni⁹ timor. Non frena a
 numo p̄mitte talenti. Da spaciū tenuē
 q; morā. Male aucta ministrat ipetus.
Ide in li. xi. Hic miseris furor est. instare
 p̄culo **Comestoz.** **De antiocho epyphanē
 et pphanaoē vrb̄ sc̄ et abiaone sacerdoti. lxiij**
Igitur audiens antioch⁹ epyphanes
 qui rome obses erat pro p̄re. patrē
 mortuū. sciensq; fr̄is ierua de reg-
 no syrie habendo presumens clam romā
 egressus est. Licet quidā tradant sub con-
 nuencia senatorū eū redisse. Reuersusq;
 in syriā benignū se oibus et munificū
 exposuit. Strēnu⁹ erat in agēdis et acer
 in hostes. Unde et a p̄lo cognōiat⁹ est
 epyphanes qd̄ sonat illustris. Et mor-
 tuo fratre regnauit pro eo. **Eusebi⁹ in cronias.**
 Anno igit⁹ philometoris q̄nto antioch⁹
 qui et epyphanes syrie regnauit annis
 xi. Eo tpe aristobolus nacione iudeus
 p̄pateci⁹ phis agnoscat̄ qui ad philo-
 metorē ptholomeū. explacionū in moy-
 sen scripsit cōmentarios. **Comestoz.** Anti-
 ochus autē regno suscepto iquitatē sibi
 insitā aperuit. quā pro regno obtinen-
 do palliauerat. Tūc surrexerūt i iudea

filij belial introducetes ritus gentium. Et peccerunt ab antiocho ut facerent in iherosolymite scriberent antiocheni et gignasia in quibus dogmatizabant de ritu gentilitatis. Et fecerunt sibi ipuicia. i. non curant adhibere puulos suos. vel qua ritu ipuicatorum vivebant. Quidam tamen volunt quod quedam velamina fecerunt circumfationi sue ne in denudatione grecis apparent diffiles. Causa vero huius flagitij hec erat. Onyas sine liberis duos habebat fratres. iherim vel onya uel iohes. qui contendebat de pontificatu. Et ut placerent antiocho dedinauerunt ad ritus gentium adeo ut etiam nomina gentium sibi imponerent. Et iherus dictus est iason. iohanes vero vel onyas menelaus. Cum plures essent cum iasone supplicauit cum antiocho de faciendo gymnasio in iherosolyma. Et audierunt eum viri pessimi. culpabiles in cibo et violatione sabbati et huiusmodi. Postea amouit antiochus iasonem. et eleuauit menelaum qui secutus est onyam in antiochia. Hic cum vidisset facinorosum descendere ad regem ut posset mutare animam regis. quod cum nequiret sedebat in antiochia in asilo. Et veniens post eum menelaus fecit eum occidi. *Itaque. Hec manducator. Helinandus autem qui videtur vitare et ordine historie diligentius scrutatus fuisse ita dicit*

Capitulum de eodem. Cap. lxxij.
Qum suscepisset regnum antiochus nobilis iason ambiens sacerdotium summum. venit ad antiochum. Et promissis ei argenti talentis quingentis xx. suscepit sacerdotium et constituit in iherosolyma gymnasium sub arce ephesia. in quo posuit optimos quosque ephesiorum. et iherosolymitas antiochenos scripsit. Ipse quoque cum prius diceret iherus. fecit se vocari iasonem. et frater eius qui iohanes dicebatur se vocauit menelaum. Erant autem ambo fratres onye pontificis qui sine liberis erat. Dicit autem augustinus quod ignis sacrificij qui per lxx annos babilonice captiuitatis sub aquis vixerat extinctus est. antiocho iasoni vendente sacerdotium. Cum autem quinquenarius agon tyro celebraretur et rex presens esset mi-

ser iason. ccc. didragmas in sacrificijs herculis. que date sunt in fabricam nauium triremium. Post hec antiochus veniens iherosolymam susceptus est a iasone honorifice cum facultatibus luminibus et laudibus. Post hec iason expulsus est in exilium in amantiam regionem supplantatus a menelao fratre suo. quem prius onyam fuisse nominatum dicit iherus in cronica. Petrus autem cornestor non onyam sed iohes eum dicit fuisse appellatum. Non multo post amoto eodem menelao substitutus est pro eo lysimachus frater eius. Post hec fecit menelaus occidi omnem ab andronico cui antiochus iudeam commiserat. dans ei inter cetera aurea quedam vasa templi que fuerant fuerant. Cuiusmodi res cum querela delata esset ad antiochum. antiochus ipse misericordie commotus fleuit et andronicum purpura exutum et per totam ciuitatem circumductum in eodem loco in quo onyam occiderat occidi iussit. Deinde interfectus est lysimachus secus erarium.

De apparitione equitum per aera et morte menelai et spoliacione templi. Cap. lxxij.
Antiocho autem secunda perfectione lxxij in egyptum parante contigit per totam ciuitatem iherosolymam diebus xl. videri equos per aera discurrentes habentes auratas stolas et hastas quasi cohortes armatas et cursus equorum per ordines digestos et congressiones fieri communis et scutoz motus et galeatorum multitudinem gladijs distinctis et iactus telorum et aureorum armorum splendore. omnibusque quibus loricatorum. Post hec iason cum mille viris apprehensa ciuitate obsedit menelaum in arce. Et utinam victus refugit amantiam. et inde ab aretha arabum tyranno expulsus est in egyptum. Et tandem apud lacedaemonios mortuus est. sepultura neque peregrina usus. Postquam autem expulsus est antiochus ab egyptiis venit in iudeam et expoliavit templum. et posuit in arce presidium macedonum et reuersus est in transiam. Antiochus enim suspiciens iudeos se deserturos. et armis cepit ciuitatem et iussit fieri cedes senum et iuuenum mulierum et infantium. Interfecta sunt ergo in triduo lxxx milia et xl. milia vincula. et non minus venudata. ablatis

qz de templo tribz milibz octingentis talentis egressus est antiochia. *Justinus. De 2^a repulsiōe antiochi et obsidione alexandrie*

Post bienniu rursu cont ptholomeu congregauit exercitu. *Justinus. De 2^a repulsiōe antiochi et obsidione alexandrie et de basteranax sumerisioe. Cap lxx.* Ost bienniu rursu cont ptholomeu congregauit exercitu. *Justinus. Antiochi ptholomeo maioris sororis sue filio regi egypti bellu infert segni admodu cotidiana luxuria ita marcenti ut no solu regie maiestatis officia intrinnet veru etia sensu hois nimia sagina careret. Pulsus igit regno ad fratrem minore ptholomeu alexandria confugit. Ptiapato qz cu eo regno legatos roma ad senatu mittit. Cu ergo duo fratres ptholomei obsiderent alexandrie ab auiculo suo venere romanor legati. quoz vn^{us} marcus popilius lenas excede eu ab egypto iubet. Cu aut rex ostulu ei obtulisset. na me ceteros coluerat popiliu cu rome obses fuerat. popilius faceste interu priuata amiciaa iubet. cu mandata patrie intercedant. Prologoqz et senatus decreto et tradito cu autari eu videt. consultacioneqz ad amicos referre. virga qua in manu gerebat amplo circulo inclusu ut amicos caperet consule eos iubet nec plus egredi eos inde qm vrsu senatu daret. a pacē aut bellu cu romanis habituru *Theonius sup danuelem.* Cu feasset pompilius orbē in harenis baculo que tenebat manu. na iuenerat regē stantē in litore et circūscripsisset eū. dixisse ferā. Senatus et popilius romanus precipiūt ut in isto loco rindeas. quid silij geras. Quibz dictis ptervitus antiochus dixit. Si hoc placet senatu et populo romano recedendu est. Non legatu locutu. sed curia ipaz ante oculos posita credens. Post bienniu atqz templu spoliauerat antiochus misit in iherlm qui tributa exigeret a iudeis et auferrent cultu dei. et in templo iouis olympij simulachru et antiochi statuas ponerent. *Eusebius.* Eo tpe apud macedones regnauit ptes *Orosius* hys tpebz lepido et murio consulibz basteranax rui gens feruissima auctore pseo philippi filio predax spe sollicitata et triseudi histri fluminis facultate sine ulla pug-*

na vel aliquo hoste deleta est. Nam tūc forte danubius qui et hister crassa glacie supstratus pedestre trāsitu facile paebeatur. Itaqz cu iprouide toto et maxio siml agmine iestimabilis hoim et equoz multitudo trāsiret. enormitate ponderis et concussione gradientu contrepans gelu. et glacialis crassa dissiliuit. Vniuersuqz agmen qd diu sustinuerat medys gurgitibz victa tandē et cominuta destituit atqz eadē rursus fragmentis ipedientibz submersit. Pauca ex oi populo per vtrāqz ripā vix conassis visceribz euaserūt. *Justinus. De subuersione regni macedonis p ronos et ennio poeta. Caplin lxxvi.* Eo tpe amissu est bellu macedoniu cu int pseu et romanos. ubi fuerūt in auxilio pseu. sordida galli histria ni et dati. Qui dati soboles getaru sunt. Qui cu orole rege aduersus basteranax male pugnassent. ad ultionē segnicie capturi sopnu capita loco pedu pone iussu regis cogebant. misteriaqz vxoribz que ipsis ante fieri solebant face. Neqz enī hec ante mutata st. qz ignominia bello accepta virtute delerent. Interea paulus emilius a romanis consul creat. cui extra ordinē macedoniu bellu decernit. *Valerius.* Huic cu sorte euenisset ut bellu cum psa rege gereret reuertens domu e curia saliam osculatu triste aiaduertit. Causam cu queret illa rudit. psam perisse. Decesserit aut catellus que in delicijs habitauerat noie psa. Ex quo fortuito dicto. et tam spem clarissimi triumpho aio p sup sit. *Justinus.* pridie anteqz preliu csereret luna nocte defecit. id portentū pseo oibz presagantibz. finēqz macedonia regni potendi vaticinantibz. In ea pugna marci catho oratoris filius. dū int fortissimos hostes insignit dimittat equo delapsus pedestre preliu aggredit. Nā cadentem manipulus hostiu cu horrido clamore veluti iacentē obtrūcturus circūsteterat. At ille cia corpe collecto magnas strages edidit. Cu ad illu vnu opprimēdū vndiqz hostes conuolaret. dū quēdā pteru peayt. gladius ei e manu elapsus in media cohorte hostiu decidit. ad que

recupandū vmbone se protegens inspectan-
te utroq; exatu int̄ hostiū mucrones sese i-
mersit. recollectoq; gladio multis vulneri-
bz exceptis ad suos cū clamore hostiū ven-
tit. Huius audaciā ceteri imitati victoriā
peperit. Pseus rex fuga cū decē milibz talē
toy samotracia fert. Quē gneus octavius
ad psequendū missus a consule cū duobz
filijs alexandro et philippo cepit. captiq;
ad consule rediit. **Prosus** In eo prelio
xx milia peditū de pte pseis interfecta sūt.
Rex cū equitatu subterfugit. sed cōtinuo
captus atq; in triūpho cū filijs aū currū
actus est. Et post apud albā in custodia de-
fect. filij ei; iunior fabricā erariā ad to-
lerandā inopiā rome didicit. ibiq; cōsūp-
tus est. **Eusebius in cronias.** Igit̄ anno philo-
metoris xij. antiochi vō epyphanis viij.
macedonū regnū defeat. Eodē anno eni;
poeta lxx maior annis. articulari mor-
bo perijt. sepultus in sapionis monumē-
to via appia. intra p̄mū ab vrbe miliar-
iū. Quidā ossa ei; vridiā ex ianiculo trās-
lata affirmat. **Comestor. De impietate an-
tiochi in iudeos et zelo mathathie. Cap**

Antiochus aut̄ ab egipto lxxvij.
repulsus per nūcios romanorū
rediit in iherosolimam cū furore et ape-
ruerūt ei portas fauentes sibi. Et int̄emūt
cōtraria sentientes. et exspoliavit tēplū
menelao ductore. tollens vasa. et posuit i
templo ydolu iouis olympiaci vel hospi-
talis. Oblaciones moysaicas fieri. phibuit.
altare encū amouens. et carnē suillam
eodē et ydolo imolare coegit iudeos. arcē
quoq; munuit in ciuitate dauid. in q̄
posuit p̄sidiū macedonū q̄ iudeis in oi-
bz erant inhumani. Nā quoscuq; circū-
disse filios suos repperissent suspendebāt
et puulos ad colla eoz. Videntes autem
samarite iudeos hec pati. de consuetudinē
nature sue se non eē cognatos iudeoz fa-
tebant. et q̄ hacten; predicauerāt tēplū
sup garizim dei eē maximū negauerūt.
Tunc multi iudeoz sponte quidā tōre
iussa regis secuti sūt. Probati vero pa-
trij legibz adheserūt. Erat autē vir de
modin sacerdos noīe mathathia de vice
ioari. Erantq; ei filij q̄nq; iohēs symon

iudas eleazarus et ionathas. Hī viden-
tes mala induti taliajs planxerūt. Et ve-
nerūt emissarij directi a rege in modin
statuentes ydola. Tunc quidā ex iudeis i-
molauit in medio. Et surgens mathathi-
as cū suis trauadavit eū sup arā et nū-
os regis int̄emūt. Aram quoq; deponens
clamauit. Qui dei est sequat̄ me. et cum
omni tribu sua erit in solitudine confu-
gens et oīa relinquens. Multiq; cū filijs
et vxoribz ad solitudinē confugerūt male-
tes herbis uti q̄ inquinari. Tūc emissari-
ij regis aggressi sūt eos in diebz sabbator
quibz nefas erat eis arma mouē et pau-
serūt quosdā. alios in speluncas globis
fumiferis suffocantes. Et perierūt ex eis
l' milia. Plures autē ex eis libati aduicti
sūt mathathie. et eū iudicē statuerūt. Qui
docuit eos pugnare in sabbatis dicens. Si
sup hoc legem seruauitis eritis hostes le-
gis dantes causā ut pereat pplus dei et lex
cū pplō peribit. Anno vno hūc gessit ma-
gistratū et mortuus est. Sane in pphana-
tione antiochi cū cogereēt iudei a patrij
legibz recedē due mulieres delate sūt na-
tos suos arādisse. Quas infantibz ad u-
bern suspensis. cū publice per ciuitatē cir-
cūduxissent carnifices per muros p̄cipita-
uerūt. Eleazar; quoq; vn; de p̄moribz scri-
barū et etate p̄uectus apto ore hians cō-
pellebat suillas et carnes sacrificij man-
ducare. Quidā vō vetēs ei; amia carnes
liatas secreto afferentes. rogabant ut simu-
laret se ad impiū regis manducare. qd̄
rēnuens aiebat. Adolescentibz potius exē-
plū forte derelinquā. et plagis pemptus
mēoria v̄tutis deliquit. **De septē matha-**

On beis m̄ribz. Cap lxxvij.
Quiguit autē et septē fr̄es vna cū m̄re
apprehensos cōpelli a rege ad esū
carnis porcine. Quibz rēnuentibz iussit
rex corā eis sartagine et ollas igneas
succendi. et p̄mogenito linguā amputa-
ri. Cui; autē capitis abstracta et sūmitate
pedū et manū p̄cisa corā m̄re et fr̄i-
bz missus in sartaginē torquebat. In eū-
dē modū singuli fr̄atru ad ordinē genitē
torquebant. p̄missa tū vnicuiq; exhorta-
tione ut regi obediret et viueret. **Supra**

modū mater mirabilis singulos hortabat
ad martiriū. que et ipsa nouissime post fi-
lios defuncta est. Pro hac tanti prerogati-
ua martirij asserunt plurimi de hys sep-
te fratribz etiam sollempnitate. **Johes iusto**
i Simone de machabeis d. Sepe quidē mī-
si videat filiū seculis estuare ita perturbat
ut ardores illi cupiat in sua membra
trāsferre et sanitatē suā in filiū trāsfundē.
Et nūc vā sit in cūctis mōibz talis affectio.
manifestū est qd mater illa septē macha-
beoz grauius in supplicijs filioz punieba-
tur qd si ipa pateret. Et maior erit passio
in matris visceribz qd in filioz corpibus.
O amarissimū illud et dulcissimū simul
matris spectaculū. amarissimū inquam
pp naturā affectionis hūane. et pp ipoz
faciē tormentoz. Dulcissimū vō pp virtutē
fidei que delectabat domesticarū spectacu-
lo passionū. quo ipiam sacrilegi regis tri-
delitātē confessio glōsa vincebat. Mater
illa dolores ptiū suoz oblita. spectaculo
orbitatū suarū nō frangebat sed conforta-
bat. Ipsa natē tyrānidē aīo supante cal-
cauit. que etiā bestiaz ferocitatē subi-
gere consueuit. Sepe enī difficiles capi-
belue. per amorē in sobolis sue capiunt.
Quā dū natoz suoz dilectionē vite sue p-
ferūt. ita affectu pietatis incaute i ma-
nus venatoz inādūt. Qui pūs catulos
eoz venant ut per affectionis captiuita-
tē pueniant ad capturā parentū. Nul-
lūq est aīal tam infirmū qd non pro
filijs suis defensandis robur assumat.
Nullū ita mansuetū qd arreptis catulis
non irriter. et aduersus impientē qnta p-
vūte deseniāt. Sed mater ista totā et p-
hoies et p aīalia irōnabilia uire porrec-
tā atq diffusa natē tyrānidē fidei vūte
dissoluit. et videns catulos suos diripi
non solū in tyrānū non insilyt et faciē
eī ut bestia laterauit. sed etiā tanta mī-
nimitate se oēs philosophiā supgres-
sā monstrauit ut imolationē filioz suo-
rū hortatu suo ppararet. et psecutori in-
geret. Et tū videret in filioz suoz mem-
bris viscera sua trucidari. alteri auul-
sos a suis manibz digitos sup prunas ig-
nū spgi. et vniū caput affigi. alteri

capite autē detrahi et totū corpus extrac-
ta pelle trucidari. In hys oībz vniū timebat
ne cui tyrannus pceret et per iuidiā dyabo-
li soluto certamine triumphanū scandere-
tur corpus filioz eī. ne quis eoz sine co-
rona maneret. Cūq dyabolus eā ultimā ad
certamē adducē vellet. ut pūs vūte eius
infractā et in spectaculo p tormenta mo-
rienciū filioz afflictā facile postea debel-
laret. muliere per hecipā quibz eā vincē
dam putauit. vincente confusus est. Ma-
gis enī illa exemplis filioz confirmata
preliū ingressa est. septē quoq marti-
rū legio in mēe impleta est. In qua dila-
tata est gloria passionis et corona mar-
tirij. et in ea oīm virtus et glā conflu-
ebat quia per vniūquēq filioz ipa pas-
sa est. et illos tales ipa pferat. **Comestor**
De prelijs iude machabei et turpi morte

Iudas autē antiochi. **Cap lxxix.**
machabeus in ducatu pro pte sur-
gens primo quidē apolloniū samarie
ducē. deinde seron ducē inferioris syrie cō-
tra se venientes occidit. et eoz agmina p-
tim cecidit ptim fugauit. Antiochi qui-
dē duces lpsiam et gorgiā de iudea expulit
et templū alienigenis pollutū post tres
annos quibz pphanatū fuerat emunda-
uit. ipsaq diem encenior sollepnē insti-
tuit. Sed et tymotheū ducē amonitarū vi-
rilitē expugnauit. Deniq sil' ipē tū iona-
tha galaaditis frēs ab inauris hostiū
liberauit. aliaq plurima bella militē-
egit. In hęc pambulabat antiochus su-
piores regiones. et audiuit eē ciuitatē eli-
maidē in pside opulentā. et templū i ea
locuples. in quo erant velamina aurea
et lorice et scuta que reliquerat alexand-
er. et querebat depredari eā sed non potuit.
Nam elimaitē fugauerūt eū ignomini-
ose. Et nūciatū est ei in via qm fracti e-
rant pnapes eī in iudea. Et versus in
furore iussit agitari currū sine inēmissi-
one supbe intonans venturū se iherosoli-
mā. et quia faceret eā poliandriū iudeoz.
Et statim apprehendit eū amar9 dolor vis-
cerū. et contigit illū ipetu euntē de cur-
ru cadē et collisus est. Et ebullierūt ver-
mes de carnibz eī et viuētes effluebant

et fetore illi⁹ grauabat^r exatus. Cūq; nec ipse fetore suū ferre posset ductus est ad cognationē suū venire et ait. Iustum ē mortale subditū eē deo. et vouebat se libatū rū iudeos et paruos atheniensib; facturū. Pollicebat^rq; se futurū iudeū et in dñi loco predicaturū dei p̄tatem. Et despans scripsit oīa hec ad iudeos orans ut fide lū adhererent antiocho filio ei⁹. Cūq; p̄fiteret^r se hoc pati p̄ templi violacionē vocauit philippū collactaneū suū et cōstituit eū tutore regni. dans ei dyade ma stolā et anulū ut ferret ea ad antiochū filiū suū et ponet eū sup solū regni. Et mortuus est antiochus pegre in montib; et miserabiliū. Ad cū accepisset lysias constituit antiochū quē nutrierat regem et vocauit eū eupatorē. **Ihco⁹ si danielē.** Porro antiochus ille epyphanes. adeo luxuriosus fuisse legit^r. et in tm̄ dedecus regie maiestatis et dignitatis per stupra et corruptelas venisse. ut nimis quoq; et scortis publice iungeret^r et libidinē suā p̄lo p̄nte compleveret. **Eusebi⁹ in romas. De antiocho eupatorē et ei⁹**

Anno igit^r p̄lo cont^r iudeos. **Cap lxx.** philometoris xvi^o syrie et asye regnauit antiochus eupator ānis duobus. **Comestor.** Tunc cogitauit iudas ut obsideret eos qui erant in arte presidij. et fecit balistas et machinas et cōportauit aggerē. Tunc egressi sūt quidā de obsessis et adiūxerūt se illis viri ipij ex isrl̄ et venerūt ad regē et dixerūt. Quo usq; non vindicatis nos qui decruim⁹ seruiē p̄ tuo et tibi. Ascende et libera obsessos tuos et redde nob hēditates n̄ras. Et iratus rex vehemēte collegit exatū. Sed et de regnis alijs venerūt ad eū aduicti et erant centū milia peditū et xx milia equitū. et elephanti xxxij. Et applicuit ad bethsurā ut expugret eā. Et recessit iudas ab arte et admouit castra ad bethzacharā cont^r castra regis. Et ordinauit rex diluailo exercitū. ostenderūt elephantis sanguēz vuc et mori ad accendū eos in preliū. Et astitērūt singulis elephantis ad custodiā mille peditis louati et equites quingenti. Et turres lig

nec erant sup singulos et in turre xxxij viri pugnantes desuper et int^r magister bestie. Et distincta est p̄s exatus regis sup montes. alij per loca ibant humilia. Et resplenduit sol in clipeos aureos. et resplenderūt montes ex eis. Et appropiauit iudas in preliū cū suis. et ceciderūt de exatu regis quingenti viri. Et vidit eleazar⁹ frater iude vnā de bestijs eminentiore cetis et arbitrans regē esse in ea tuurrit per hostes et subijt elephante et effodit eū in vmbilico. et cadens elephas oppressit eū. Tunc diuerterūt iudei a prelio et ascendit rex p̄ eos. Et capta bethsura positus q; iustodib; in ea obsedit iherlm̄. et statuit illic balistas et machinas. et ignis iacula. et scorpios ad mittendas sagittas in fū dibula. este aut^r non erant in vrbe eo q; septim⁹ ann⁹ eēt. Et egressi sūt plures. Tunc audiuit lysias q; philippus redierat a p̄side et querebat suscipe regni negocia et suggestit regi dicens. deficiat^r cotidie. et esta nobis modica est. et munit^r est locus quē obsidem⁹ et inābit nobis ordinare de regno. Demus ergo dextras hōibus istis statuente ut ambulent in legib; suis et seruient nobis. Et facta pace iurauit rex et p̄ncipes ei⁹. Et intrauit in montē syon. et vidēs munitionē rupit iusiurandū et destruxit murū in gyro. Et reuersus antiochiā inuenit philippū dnāntē in ea. et vi occupauit eam. **De demetrio rege et victoria iude de nichanore. Cap lxxi.**

Ao tempe exijt demetrius seleuci filius ab vrbe roma et ascendit ciuitates maritimas et regnauit ibi. Hūc dū adhuc puer eēt patrius ei⁹ epyphanes priuauerat regno et descenderat romā ad accusacionē patruū. Audiens vō patruū defunctū redijt et plures receperūt eū. Sed et antiochū ligauit exatus et lysiam ut traherent eos ad eū. qđ cū accepisset ait. Nolite michi ostendē faciē eoz. et occidite eos exercitus. Et sedit demetrius sup solū patris sui. Tūc venerūt ad regē iudei ex isrl̄. et alchim⁹ aaronita dux

eorum qui volebat fieri sacerdos. et accusauerunt iudam dicentes. Perdidit iudas omnes amicos tuos. et nos dispendit de terra nostra. Mitte ergo virum cui credis. qui videat ex terminum et vindicet. Et constituit rex alchimum principem sacerdotum et misit eum exatu bachide in iudeam. Multi vero de populo crediderunt ei dicentes. Homo sacerdos de seie aaron venit. non decipiet nos. Et egressi sunt ad bachidem. et occidit ex eis lex una die. Tunc recessit bachides a iherusalem. et commisit regionem alchimo. et fecit malum in israel plusquam gentes. Quod attendens iudas cessavit exire in regiones. et fecit vindictam in viros desertores. Videns autem alchimus quod non posset iudam sustinere rediit ad regem accusans iudam in multis. Et misit rex nicanorem qui cum eo fuerat romae in iudeam. mandans ei euertere iherusalem. Et congressi sunt iuxta vicum capharsalama. et victus iudas fugit in civitatem david. Et recessit nicanor a iherusalem. Cumque conperisset iudam esse in locis samarie. disposuit bellum committere cum eo in die sabbati. Machabeus autem cum paucis centis cum eo formidantes impetum nicanoris et multitudinem illorum. singulos armavit non clipei et haste munitione. sed sermonibus optimis et exhortationibus. presertim exposito eis somnio. quod in eadem nocte viderat de onyasa. et iheremia pro ipsis orantibus. Quo confortati impetum facientes in hostes prostraverunt ex eis non minus quam milibus. nicanorem autem eis intempto. Cuius etiam caput amputantes et dexteram quam superbe extenderat contra templum. suspenderunt ea contra templum et linguam eius minutam in asam dederunt aulis ad comedendum. Et statuerunt diem illam sollempnem omnibus annis. Miservit etiam epistolam dispersioni iudeorum in egipto et in diversis orientis regionibus exulantium que est secundus liber machabeorum. hortantes ut sollempnitates duas a se noviter institutas susciperent. stenophegie quod die observarent. et diem ignis qui datus est de aqua crassa. quam neemias obtulit sacrificia. In eadem epistola recapitulans bella que contra hostes frequenter egerant insurgentes et qualiter a deo liberati fuerant. Et si

luit terra iuda a preliis dies paucos *Eusebius in cronica de terrenas et eius comediis.*

Eo tempe pub. *Cap. lxxij.*
 Terentius carthagenensis comediae scriptor ob ingenium et formam libertate donatus in archadia moratus. Qui primam andriam antequam edilibus venderet. cecilio multum se miranti legit. *Actor.* Huius terentii legitur epitaphium. Natus in excelsis tectis carthaginius alte. Romanus duabus bellis preda fuit. Descripsi mores hominum iuvenumque senumque. qualiter et serui decipiant dominos. Quid meretrix. quid leno dolus. quid fingat auarus. Hec quicumque legit. sic puto cautus erit. Inter comediae scriptores plautus et terentius precepi habent. Comedia interpretatur villam tantus. Comediae usus hinc inolevit. Nos erat antiquorum ut post collectas de adiacentibus villis fruges in aliquo loco capacissimum confluerent et ibi ad dam versus de communi statu vie sue rusticam compositos. in festiuis diebus recitarent. Ex qua consuetudine apud grecos et latinos usus inolevit ut de vulgari materia vulgari sermone carmina facerent. Et sic quod vulgare erat paulatim quibusdam facetiis et artificiali gratia loquendi. vetentia tamen vili et humili materia in arte redactum est. Unde oracius. Fescennina per hunc iuventa licentia more. Versibus alterius obprobria rusticarum fudit. Tria sunt vero genera comediae. togata. praetextata. palliata. Toga est vestis communis apud romanos qua utuntur tam nobiles quam ignobiles. Inde togatae comediae de gestis et personis ignobilium tantum. Praetextata est vestis nobilium tantum. Inde praetextatae de gestis et personis nobilium tantum. Vires autem a latinis condite sunt. Pallium vero est vestis philosophum apud grecos. Unde palliatae de greco in latinum translatae ut plautinae et terentiane. Primum duas reprehendit oracius dicens. Vel qui praetextas vel qui docuere togatas. Porro in comediae erant tres personae naturae. corrector. defensor. recitator. Habuit autem terentius istas optimas. titulumque comediae correctorem. defensorem doctum. calliopium recitorem. *De flosculis comediae terentii. Cap. lxxij.*

Igitur comediarū terrenā breues et
morales sententiās in hoc loco ex-
pere detreui. *Ait ergo in andria.*
Desinant maledicē. malefacta ne noscant
sua. Arbitror ad p̄me in vita eē utile ne
quid nimis. *Hoc tpe obsequiū amicos.*
veritas odiū parit. *Ingeniū est oīm ho-*
minū a labore p̄diue ad libidinē. Si illū
obiurges vite qui auxiliū tulit. quid fa-
cies illi qui dedit dāpnū aut malū. *Quā*
non p̄ fieri id quod vis. id velis qd̄ possis.
Facile oēs cū valem⁹. recta consilia egrotū
dam⁹. tu si hic sis aliē sentiās. *Vxorē hys*
morib⁹ dabit nemo. *Qui p̄git dicē q̄ vult*
audiet que non vult. *Idē in eunūco.*
Plenus sū rimarū. hac atq̄ illac p̄ffluo.
Sine cerē et libero friget venus. *Euge*
ip̄i patrono opus est. quē defensorē
paro. *Idē in heaton tumoumenon.*
Ut quid aliena aures. que ad te nō per-
tinent. *Homo sū et ideo humani nichil*
a me alienū puto. *Deteriores oēs sum⁹*
licentia. *Ita fere cōparata est oīm hoīm*
natā. ut aliena melius iudicent q̄ sua.
Ius sūmū sepe sūma malicia est. *Nulla ē*
tam facilis res. que non difficilis sit si iū-
tus facias. *Nonne hoc flagitiū est te alijs*
consiliū dare foris sapē. tibi aut̄ auxiliari
non posse. *Que dū incipias dūq̄ ignoras*
grauia sūt. ubi cognouis facilia erūt.
Hoīe ip̄ito nichil iustius. qui nichil rēn-
putat. nisi quod ip̄e fecit. *Corā aliquem*
laudare verendū est. ne id magis assenti-
di causa fieri videat. *Quid tu ibi agas u-*
bi si quid bñ precipias nemo obtēperat.
Quid vis cogit id volūtas ip̄etrat. *Lupus*
est in fabula. *Ita vita est hoīm q̄ cū lu-*
das thesseris. *Illud quod maxie iactu est*
opus non cadit. forte ut illud qd̄ cecidit
arte corrigas. *Vetus verbū hoc est cōiā*
eē amicorū inter se oīa. *Sepe cū duo aliqd̄*
faciūt. dicē possis. *Hoc licet huic ip̄une*
facē illi non licet. *Non q̄ res dissilis sit.*
sed quod qui facit. *Ad oīa alia etate sa-*
pim⁹ rectius. solū hoc vitū senectus affert
omib⁹ q̄ attentiores sum⁹ ad rem q̄ sat
est. *Erunt longe a mea snā qui ip̄erūt*
credit eē graui⁹ aut̄ stabilius vi qd̄ sit q̄
illud qd̄ amicitia iungit. *Pecuniā in lo-*
co negligē. maximū interdū lucrū. *Ill⁹*

est sapē non quod ante pedes mō est vidē.
sed etiā illa que futū sūt. p̄spicē. *Inspicē tā-*
q̄ in speculo vitas hoīm iubeo. atq̄ ex ali-
is sumē exēplū sibi. *Ut homo es. ita mo-*
res geras. *Oēs quib⁹ res sūt min⁹ secūde.*
nescio quō suspicōsi ad contumeliā omīa
accipiūt. magis p̄ suā ip̄otentiā semper
se credūt negligi. *Idē in ethira* *Vno animo*
oēs socrus oderūt nur⁹. *Mulieres ferme*
ut pueri leui snā sūt. *Istud porro sapē est*
ut ubiq̄q̄ opus sit. animū flectas. et qd̄
post fortasse faciendū est. mox facias. *Ex*
quo multa tibi fuerūt cōmoda. eius equū
est te ferre incōmoda. *Idē in phormione*
Qm̄ n̄que cōpatū est ut hī qui min⁹ hnt
semper aliquid dīcorib⁹ addant. *Dū maxie*
homini secūde sūt res. tūc maxie meditā
eū oportet quo pacto adūsam erūpnā fe-
rat. ne quid aīo sit nouū. et sic quicquid
preter spem eueniet in lucro deputare.
Quot hoīes tot snē. siuis cuiq̄ mos est.
Nichil est quin male narrando possit de-
prauari. *Eusebius in cronias* *De regno*

Iudeorū refutatato et morte iude. *lxxiiij*
Situr a tpe machabeorū renasatur
regnū iudeorū cū iudas machabeus
filius mathatie oīm iudeorū fauore ponti-
fex decernit. *Suscepit aut̄ ducatiū ppli an-*
no 2° demetrii sother qui fuit xix^o ptholo-
mei philometoris. et tenuit annis trib⁹.
Deinde frater ei⁹ ionathas xix. *Postea frat̄*
ei⁹ symon. octo. *Deinde filius symonis io-*
hānes hircan⁹ xxvi. *Ex tūc aristobulus*
filius ionathe rex p̄t et pontifex p̄m⁹
apud iudeos dyadematis sūpsit insignē.
post ccccxxiiij ānos babilonice captiuita-
tis et regnauit anno vno. *Deinde ianme-*
us qui et alexander xxvij. *Postea alexan-*
dra vxor alexandri. ix. *Postmodū hircan⁹*
filius alexandri xxviij. *Tandē antigono di-*
mitante cōt̄ iudeos cessauit p̄ncipatus
pontificiū. et a romanis constitutus est p̄n-
ceps alienigena herodes filius antipatri
ascalonite sub quo natus est dn̄s et reg-
nauit annis xxxvij. *Quo miserabiliter*
mortuo anno dn̄i sexto loco ei⁹ fili⁹ eius
archelaus constitutus ab augusto. *Et q̄tuor*
fr̄es ei⁹ tetrarche fuit. s. herodes antipater
lisanias et philippus. regnauit aut̄ annis
nouē. *post eū herodes tetrarcha xxiiij.* *Post*

eū agrippa viij. Deinde agrippa filius agrip-
pe xxvi. s. usq; ad annū 2^m vespasiani in
quo iudea capta est et iherosolyma subuersa et
iudei captiuati venūdati et occisi. Tūc reg-
nū iudeorū penitus desecit. s. anno dñi lx
xij. **Comestor.** Judas quidē audiens fa-
mā romanorū et virtutū quas in orbe ex-
tulerant nūcios ad eos misit et ab eis re-
scriptū mutui federis obtinuit. Nec ml-
to post a demetriū duabz in bello occisus.

**Eusebius in cronica. De ionathia duce et
pacubio poeta. et theatro rome phibito. et**

Anno philome rege syrie alexand. lxxv
toris xxiiij. et demetriū vi. dux iu-
deorū ionathas frāus est frat' iude
qui bachidē ducē demetriū a iudea expul-
sit et pontificatū tenuit annis xix. Eo
tempe aristarchus grammaticus agnosatur.
Pacubius pmpptissim' tragediarū scrip-
tor: darus habetur. enniū poete ex filia
nepos. Dixitq; rome quoad puturā exer-
cuit ac fabulas vendidit. Deinde taren-
tū regressus ppe nonagenariū diē obijt
Helmandus. Hic pacubiū ut ait agellius
dicebat se odisse hoīes ignaua opa et phi-
losophia scāa. nichilq; fieri posse indignū
aut intolerantū qđ qđ hoīes ignaui ac de-
sides opti barba et pallio. mores et emo-
lumenta phie in lingue verborūq; artes cō-
uerterent et viua facundissime accusarēt
intus omībz vicijis ipi madentes. Eo tpe
censores theatrū lapideū in vrbe construi
censuerūt. Qđ ne tūc fieret sapio nasica
grauissima orōne obstitit dicens. Imi-
tissimū hoc fore bellatori pplō. ad nutri-
endā desidiam. lasciuiaq; cōmentū. Adeo
q; mouit senatū ut non solū vendi oīa
theatro cōparata iusserit. sed etiā subse-
lia ludis poni phibuerit. Quid hic dicit
nostri quibz quidqđ extra oblectamentū
libidinis occurrit offensio est. Accusent
igit' non tpa sed theatra in quibz ad arā
luxurie virtutū victime trucidant'. **Aug^{us}**
in libro de ciuitate di. Sapro nasica prohibu-
it senatū construe theatrū psuadēs orōe
grauissima ne grecā luxuriā virilibus
patrie moribz paterent obrepe. Et post
pauca. Dij ppter sedandā corpm pestilen-
ciā ludos sibi scenicos iubebant exhiberi.

Pontifex aut' ppter cauedā aīorū pestilen-
ciā ipsā scenā construi phibebat. Et pau-
lo post. Neq; enī censebat ille felicitē fore re-
publicā stantibz meribz ruentibz moribz.
Iustinus. Interea anthiocienses a demetriū
desererūt. adiuuātibz eos ptholomeo rege
egypti et attalo rege asie et ariaracte ca-
padoe. Qui bello a demetriū lacessiti sō-
ornant. ppalā quēdā sortis extreme iuue-
nē qui syrie regnū velut patriū armis
repetēt. Et ne quid cōtumelie ei deesset no-
men ei alexandri inditur. genitusq; ab an-
tiocho rege diat'. Igitur alexander admira-
bili rerū varietate. pristinarū sordiu obli-
tus. totius ferme orientis viribz succinctus
bellū demetriū infert. victūq; vita piter
et regno spoliat. Et exiuit ptholomeus
de egypto. et filia ei' cleopatra. et occur-
rente sibi alexandro ptholomaide dedit
eā vxorē. Tunc alexander vocauit ad se
ionathan et induit eū purpā. et scrip-
sit eū unū pmos amicos. Sūt aut' qtuor
insignia regalia. purpura. fibula aurea
dradema et scepterū. **Eusebius in cronica.**

De regno euergetis 2. et sacris abele sus-

Anno ionathe ceptis a rōnis. lxxvi.
xxiiij. alexandri vō viij. Ante .s. e-
tatis cccxlvij. quādi vō millesimo
tercio octingētesimo xx. ptholomeus euer-
getes 2. egyptiorū septim' regnauit an-
nis xxix. **Actoz.** Hoc tempe ut ait au-
gustin' sapionē nasica sub terrore belli
punici in suscipiendis frigijs sacris vniū
sus senatus elegit. De hys sacris diat' o-
uidius in q̄rto fastoz scriptū fuisse in tar-
mine sibille. Mater abest. matrē iubeo
romane reqiras. Cū veniet casta ē acci-
pienda manu. Qđ pontifices intp̄ta-
ti sūt de m̄re deoz. cui' sacra tūc a pesti-
mūde ut ait aug^{us} allata sūt. Hinc er-
go decē .s. abele sapio nasica templū fa-
tere incepit. Post quē metellus opus ā-
plauit. Post quē augustus templū p-
fecit. In ei' festo quod erat nonis aprilis
conferebat es pplius pp illā causā quam
ponit ouidius. Contulit es pplius de quo
delubra metellus. fecit aut dande. mos-
stipis inde manet. In alienis domibus
tūc comedebant qā abele mutauerat

sedē. Primi ludi fiebant in honore eius quia ipsa est mater deorum. Sacerdotes eius Galli dicebantur id est insani et eunuchizati. Moretum ponebat in mensis et caseus pro illud. Agnoscat piscos ut dea pisci cibos id est mora et lac et caseum et herbas. Vnde est illud. Candidus elisse miscet caseus herbe. **Aug. li. vii. de ciuitate dei.** Actia in cuius dilectionis memoria Gallus absaditur pro vernali facie terre que ceteris est temporibus pulchrior. porphyrus plus nobilibus flores significare prohibuit. et ideo abstulit quia decedit ante fructum. De mollibus eadem miri magne contra omnium virorum mulierumque verecundiam consecratis. qui usque in hesternum diem madidis capillis facie dealbata fluentibus mēbris. incessu femineo. per plateas carthaginenses etiam a populis vnde turpiter viuerent exigebant nichil varro dicere voluit. nec usquam me legisse commemorari. Defecit interpretatio. erubuit ratio. contiauit oratio. Jupiter in femineas corruptelas. vno garrumide celum infamauit. Mater ista deorum tot mollibus professis et publicis. et inquinavit terram et celo fecit iniuriam. **Idē li. vii. De pacatione bellipunia tertia et situ carthaginis. Cap. Citur cum senatus delecten lxxvij.** **Cap. C.** dam carthaginem censeret scipio nasci nolabat urbem emulam romani imperii dirui et decernenti ut dirueret contradicebat cithoni. timens infirmus animis hostilem securitatem. Et tanquam pupillis aulibus ydoneum tutorem. naturam videns esse terrorem. res secundas quibus auarus luxuriosusque propter effectus est. prudentissime cauendas esse censebat. Quare ciuitatem hostium maximam fortissimam opulentissimamque nolabat auferri ut timore libido premeret. libido pressa non luxuriaret. luxuriaque cohibita nec auaritia grassaret. quibus vitis obseratis. ciuitati utilis virtus floret et cresceret. Preualuit autem cithonis sententia. **Orosius.** profectaque in affricam consules. lucius censorius. et marcus et manlius et scipio tribuni militum. Quippe vitam maioris affricani castra tenuerunt. Ibi carthaginensibus euocatis iussisque ut arma et naues traderent. nec moratis. tanta vis ar-

more repente tradita est ut facile tota ex his affrica potuisset armari. Sed carthaginenses postquam arma tradiderunt. et relicta urbe recedere paulo a mari decem milibus passuum iussi sunt. dolore ac desperatione contulerunt. aut defensuri ciuitatem aut ciuitatem ipsam et per ipsam sepeliendi. Ducesque sibi duos hasdrubales creauerunt. arma primum facie aggressi. eris ferrique iopiam. auri argentique metallis suppleuerunt. Consules oppugnare carthaginem statuerunt. cuius situs fuisse huiusmodi dicitur. Triginta milibus passuum muro amplexa tota pene mariangebatur absque faucibus que tribus milibus passuum aperiebantur. Is locus murum sex pedes latum habuit. saxo quadrato in altitudine cubitorum xli. Arduum birse nomen erat paulo amplius quam duo milia passuum tenebat. Ex vna parte murus cois est birse et vrbis imminens mari. Quod mare stagnum vocant. **De subuersione carthaginis. Cap. lxxvij.** Consules igitur quibus aliquanta muri parte quassata machinis diruissent. tamen a carthaginensibus victi et repulsi sunt. Quos fugientes scipio repulso in muros hoste defendit. Censorius in urbe rediit. manlius omnia carthaginem ad hasdrubalem arma conuertit. Scipio masinissa mortuo. in tres filios masinisse numidie regnum diuisit. Quo contra carthaginem reuerso manlius circa urbem expugnauit atque diripuit. Quadraginta ibi milia affroy cesa. sex milia capta sunt. Hasdrubal penorum imperator masinisse nepos subsellionum fragmentis in curia a suis propter suspicionem prodicionis occisus est. Iuuentinus pretor in macedonia aduersus pseudo philippum congressus cum magna clade totum romanum exercitum interfectus est. **Agri.** anno ab urbe condita dclvi. anno quinquagesimo post bellum punicum 2° guco cornelio lentulo lucio munio consulibus publico scipio superioris anni consul delecta carthaginem suprema sorte molitibus cothone ingreditur. Vbi dum continuus sex diebus noctibusque pugnat ultima carthaginenses

despacio ad deditionē traxit petentes ut
quos belli clades reliquos fecit saltem
seruire liceat. primum agmen mulierū
satis miserabile. post viroz magis defor-
me descendit. Nam fuisse mulierū xxx.
milia. viroz xxx milia mēorie traditū
est. Rex hasdrubal se ultro dedit. Trās
fuge qui esculapij templū occupauerūt
volūtario precipio dati igne consumpti
sūt. Vroz hasdrubalis se duosq; filios su-
os secū. viri dolore et furore femineo in
mediū iecit incendiū. eundē nūc mor-
tis exitū faciens nouissima regina car-
thaginensis. quē quondā p̄ma fecisset.
Ipa autē ciuitas xvij continuis diebus
arsit. miserūq; spectaculū de varietate
condicionis huāne victorib; suis prebuit.
Diruta est autē carthago omī mirabi-
li lapide in puluere cōminuto die mo-
post anno q̄ condita fuerat. Multi-
tudo oīs captiuoz exceptis paucas p̄n-
cipib; vendita est. Ita q̄to postq̄ cep-
tū fuit anno bellū punicū terciū con-
sumatū est. *Eusebius in cronias. De deme-
tro aetensi et morte alexandri et euegetis*

Alino ptholomei *Cap lxxix* . . .
euergetis q̄nto. ionathe vō xvij.
regnavit in syria demetrius an-
nis tribus. *Comestor.* Hic demetrius
ocaso p̄re in prelio. fugit ad aetenses
parentes maternos. Et resūptis virib;
a creta rediit in maritimā philisteoz
et in syriā teles. Et constituit apollo-
niū ducē exercitū qui prouocauit io-
natham in preliū. Qui assūptis decē
milib; egressus est de iherlm. et venies
ioppen expulit inde apolloniū. Et fu-
gerūt equites apolloniū in azotū et in-
trauerūt sanum dagon ut se tuerent.
Et succendit ionathas ciuitatē et phanū.
Et fuerūt de occisis in campo et succensis
in phano fere octo milia. Et audiuit a-
lexander virtutē ei. et addidit adhuc
glorificare ionathan. Et egressus est rex
egypti socer ei in virtute magna. que-
rens obtinē regnū alexandri dolo. et
trāsiens in singulis ciuitatib; relinque-
bat custodias. Et tollens filiā ab alexan-
dro dedit demetrio. Et intrauit antiochi

am et imposuit sibi duo dyademata egip-
ti et asyē. Tunc alexander venit cont̄ ipm.
in bellū et victus est a ptholomeo. Et fug-
in arabia ad parentes maternos cū an-
tiocho filio suo. Rex autē arabū timens v-
tutē ptholomei occidit alexandri. et reser-
uauit filiū. et misit caput alexandri ipi
ptholomeo. Qui gauisus est. sed fr̄m est
ut tercia die moreret. *Eusebius in cronias.*
De antio tragediographo et q̄busdā rōno
Eo tempe r̄u preliis: *Cap lxxx.*
Lucius accius tragediarū scriptor
habet darus. natus manerio et
serrano consulib; parentib; libertinis. Et
seni iam parubio tarentino sua scripta re-
citauit. a quo et fundus actianus iuxta pi-
saurū dicit. quia illuc inter colonos fue-
rat ex vbe deductus. *Actor* Hic accius ut
refert agellius hac similitudine usus est. Ad
in pomis itidē est ingenijs. que acerba ac-
dura nascunt. post sūt micia et iocunda.
Sed que gignūt stā mollia. et in p̄na-
pio humida non matura mox sūt sed
spuria. Relinquendū igit̄ visū est. quod
dies atq; etas mitificet. De hoc eodē actio
refert valerius q̄ in collegiū poetarū ve-
nienti iulio cesari nūq̄ assurrexerit. nō
maiestatis inquit eius imemor. sed q̄ in
cōpatione oīm studioz aliq̄nto se supiore
esse consideraret. Quap̄ insolencie crimi-
ne caruit. q̄a ibi voluminū non p̄ma-
ginū certamina exercebant. *Eusebius in*
cronias Eo q̄ tpe brutus et cricius hyberia
usq; ad oceanū subegit. *Drosius* Hic in
ulteriore hispania. lx milia gallogre-
coz. qui lusitanis in auxiliū venerant.
asprimo bello et difficili incautos circū-
ueniens oppressit. Quoz in eo prelio q̄n-
tuaginta milia occisa. sex milia cap-
ta referunt. In citeriore autē hispania
lepidus p̄consul vaccos innoxia gentē
et supplicē. eadē senatu phibente p̄tina-
cā expugnare tēptauit. et p̄tinaater
penas luit. sex milia romanoz in hoc
iusto bello iustissime cesa sunt. reliqui
exuta castris. armisq; perditis euase-
runt. *Comestor* De antiocho adolescente
et dolis triphonis et ducatu symonis
Caplin octuagesimū primū . . .

Triphon autē erat quidā p̄ciū alexandri prim⁹. qui videns q̄ d̄nis exātus m̄murabat contra demetriū. iuit in arabiā ut reducēt inde antiochū filiū alexandri in terrā p̄ris sui et iposuit ei dyadema. Et congregati sūt ad eū exātus quos dispserat demetrius. et pugnauerūt tōnē demetriū et fugit. Et obtinuerūt antioch⁹ et triphon antiochiā. Et scripsit antiochus adolescens ionathe ut eēt de amicis regis. et misit illi vasa aurea. Et misit ionathas romam renouare cū eis amicitia. Sparciatis q̄ scripsit. quos supra lacedemonios dixim⁹ dicens. Prudem scripsit nobis darius rex vester sub onia sūmo sacerdote iudeorū. quia de ḡne abrahe estis et fr̄es nostri. Et nūc misim⁹ ad vos ut inouem⁹ fraternitātē. Et rescripserūt sparciatis. Pecora nr̄a et possessio nr̄a v̄ra sūt. et v̄ra nr̄a. Et tpe cogitauit triphon occidē antiochū adolescentē. et ipone sibi dyadema. sed timuit ionathā. strennuū defensorē antiochi. et elegit ut eū prius occidēt. Scripsitq̄ ionathe ut occidret ei in bethsan. et venit ad eū ionathas cū xl milibz viroz. Vidensq̄ triphon ait. Ve quid vexasi pplin. Elige tibi paucos et veni me cū ptholomaidā et tradā eā tibi et reliq̄ presidia. Et credidit ei ionathas. Cūq̄ intrasset ptholomaidā lignauerūt eū aues. et oēs qui erant cū eo interfecerūt. **Eusebi⁹ Cronias** Anno igit̄ ptholomei energetis septio. demetri⁹ vō t̄tio. symon loco ionathe fr̄is sui in sacerdotiū assumptus. presuit iudeis annis octo. Post demetriū vō regnuit in syria fr̄at̄ ei antiochus qui cognolatus est sedites annis nouē. **Comestor** Triphon autē cū iter faceret cū antiocho. dolo occidit eū. et regnauit pro eo in asya. **Actoz. De bello seruilī syalie et eius portentis.**

Et tpe iuxta **Cap lxxxiij**. eusebiū seruile bellū ortū est in syalia. quod iuxta orosū mōstia quedā precessisse legunt. **Orosius** Seruio fuluio q̄nto flacco. caprunino. pisone. condrupe. quaduman⁹. oculis q̄tuor auribz totidē. natura virili duplex. In syalia

mons ethna vastos ignes eructauit. ac fudit. Qui torrentū modo per pro na precipites proximaq̄q̄ corripientibz exussere flāmis. longinquiora at fauillis calidis cū vapore graui late volantibz corruerūt. Ad syalie semper vernaculū gen⁹ monstri non pretendē malū solet sed inferre. In bononiensi agro fruges in arboribz enate sūt. Igit̄ in syalia bellū seruile ortū est. Ad adeo graue et atrox multitudo seruoz. instructu copiaz magnitudine viriū fuit. ut non dicam pretozes romanos. quos penitus pfligauit. sed s̄ules quoq̄ teruerit. Nam lxx milia seruoz tūc in arma conspirantiū fuisse referūt. ex cepta vrbe messana que seruos libalit̄ habitos in pace continuit. Cetim syalia in hoc quoq̄ miserior est q̄a insula. et clausa vndiq̄ mari. malū suū intestinū egere foras non p̄t. **Eusebi⁹ Cronias** Serui qui in syalia rebellabant. obsidionis nātate xpulsi. ad sua iuuē cadauera deuoranda cōpussi sūt. **Justinus De attilo rege asye minoris et aristonio**

Et tpe in asya **Cap lxxxij**. minore rex attalus florentissimū ab eumene patruo regnū susceptū cedibz amicorū et cognatorū supplicijs fedabat. nūc matrē nūc beronicē sponsā maleficijs eoz necatā confingens. Post hanc scelestā violētie rabiem. squalidā vestē sumit. barbā capillūq̄ in modū reoz sumittit. Non in publicā prodire. non pplō se ostendē. non domi leta cōuiuia īre. aut aliqd̄ signū sani hois habē. prorsus ut penas pendē manibz infectorū videret. Omissa deinde regni administratione ortos fodiebat. granina ferebat. et noxia inorūis pmiscebat. eaq̄ oīa venenū suoz infecta. velut peculiare mun⁹ amicis mittebat. Ob hoc studio erarie artis fabricē se tradit. cetis q̄ fingendis et ere fundendo p̄cudendo oblectat. Matr̄i deinde sepulchrū faciē instituit. cui op̄i utent⁹ morbū ex solis feruore contraxit. et die septima decessit. pplin romaniū heredē regni sui instituens. Hoc

ipe mortuo attalo aristonio eumenis
 filius ex pelice ephesia cathariste cuius
 dam filia genitus velut auicam regnum
 asyram iuasit. multaq; secunda prelia
 aduersus ciuitates que romanorum metu
 tradere se eide nolebant fecit. **Orosius** ad
 uersus huc aristoniam publicus lucianus
 nassus consul et pontifex maximus cum
 instructissimo missus est exercitu. Preterea
 a magnis regibus. hoc est nichomede bi
 thynie. mitridate. ponti et armenia. a
 rianacte capadocie. philemene. paslago
 nie. eorumq; maximis copiis adiutus. con
 fertis tam bello victus est. et cum exercitu per
 plurimam cedere in fugam acto. Ipe iam
 circumuentus ab hostibus et pene captus
 esset. excogitato genere mortis effugit in
 dedecus et seruitute. Nam virgam qua u
 tebatur ad equum in oculum trahens ipegit.
 qui ira et dolore exardescens. gladio la
 tus eius transfuerberavit. **Aug. li. 2. de ciuitate
 dei. cap. 11.** Cum aduersus adheam
 regem aristoniam bellaret apollo cum
 manibus quatrinduo fleuisse dicitur. Quo pro
 digio aruspices territi cum id simulachrum
 putassent in mare picendum cum manu
 senes intercesserunt. atque retulerunt illi
 prodigium. et antiochi et peris bello in e
 odem apparuisse figmento. Et quia roma
 nis felicitatem puenisset ex senatus consulto
 eide apollini sua dona missa esse testati
 sunt. Tunc periclitantes acciti aruspices re
 derunt hunc fletum ideo prosperum esse roma
 nis. quoniam cumana colonia esset greca. su
 isque terris unde accitus esset apollo id est
 ipsi grece luctum et cladem significare. De
 inde mox regem aristoniam victum et cap
 tum esse nunciatum est. **Actus de prodigijs bel
 li auernense predicti. Cap. lxxxiii.**

Auno ptholomei evergetis xiiii.
 et symonis octauo et antiochi
 septimo. qui fuit tertiis olympiadis
 c. lxxij. auernis nobilis urbs gallicae ut
 scribit eusebius capta est et rex biturum.
 Sed orosius dicit hoc contigisse prefatis
 regibus iam mortuis et anno ab urbe condi
 ta. dcccxxviii. Hieronimus autem ponit hic an
 no ab urbe condita dcccxxv. Prius autem huius
 orosium huius casus contigerunt. **Oros. 2. Gneo**

sempromio tuditano et marchio atilio
 consulibus. publicus sapius affricanus prudens
 pro concione de periculo salutis sue contes
 tatus. quod sibi pro patria laboranti ab impro
 bis et ingratis denunciarum cognouisset.
 altero die mane in cubiculo suo exani
 mis repletus est. Hunc quidam uxoris sue sem
 pronie gratioris sororis dolo necatum fert.
 Enilio iam lucio oreste consulibus ethi
 na vasto tremore concussa globis ig
 neis exundauit. Rursusque alio die lip
 para insula et uianum circa eam mare in
 tum efferbuit ut exustas quoque rupes dis
 soluit. tabulatasque nauum liquefactis ceris
 extorruerit. exanimatos pisces supna
 tantes excoerit. homines quoque nisi longius
 qui potius diffugerent. reciprocato anhelitu
 calidi aeris adustis introitu vitalibus
 suffocauit. Deinde marchio plauco hyp
 seo murco fuluio flacco consulibus inter
 dum affricam a bellox exardis quiescente hor
 ribilis et insitata pericio consecuta est.
 Nam cum per totam immense locustarum
 caterue ferrent. et non modo iam cunctam
 spem frugum abstraxissent herbasque omnes
 cum parte radicum. foliaque arborum cum teneritu
 dine ramorum consupulissent. vni etiam ama
 ros cortices atque arida ligna peroderent.
 repentino abrepte vento. atque in globos
 coacte portateque diu per aerem. affricano
 pelago immerse sunt. Harum cum immensos a
 teruos longis undis vigentes fluctus per
 extenta late litora protulissent. tetrum ni
 mis atque ultra opinionem pestiferum odorem
 tabida et putrefacta congeries exalauit.
 Unde omnium piter aianum tanta pestilentia
 consecuta est. ut auum pecudum ac bestia
 rum corruptione aeris dissolutarum putre
 facta passim cadauera vicium corruptio
 nis auerent. Numidia in qua tunc mi
 nipsa rex erat dicitur milia hominum perisse
 traditum est. circa vero ora maritima max
 ime que carthaginensi atque uticensi lito
 ri adiacet plusquam centum milia. Apud vero
 ipsam uticam ciuitatem centum milia militum.
 que ad presidium totius affricae ordinata fu
 erant extincta sunt et abrasa. Que cedes tam
 repentina acta violenta extitit. ut tunc
 apud uticam sub vna die per vnam portam ex

illis iunioribus plusquam mille mortuos elatos fuisse narret. **Comestor. De antiocho demetrii et necis symonis pontificis et successione**
Eo tpe iohannis hircani. Cap. lxxxv.
 exiit antiochus filius demetrii in terram partem suorum et conuenerunt ad eum exercitus omnes ita ut pauca essent cum triphone. Porro triphon fugit nauigio in orthosiada. rex autem persequens eum constituit cendebeum ducem maritimum et reliquit ei exercitum ut expugnaret iudeam. Quod cum cognouisset symon vocauit duos filios suos seniores iudam et iohannem. et dedit illis xx milia pugnatorum et equites. et profecti sunt aduersus cendebeum. Et insonuerunt sacris tubis. et conuersus est in fugam cendebeus et castra eius. et ceciderunt ex eis duo milia viros. et redierunt filii symonis in pace. Porro ptholomeus filius abobi constitutus erat dux in campo iherico. Erat enim gener summi sacerdotis et habebat aurum et argentum multum. Et eleuatum est cor eius et volebat obtinere regionem. Et occidit symonem in dolo uxoremque cum duobus filiis eius vinculauit. Misitque nuntios occupare iherusalem. et alios in gazam ut interficerent iohannem. Sed percurrentes quidam in gazam nuntiauerunt iohanni que facta fuerant. Et ipse festinauit occupare iherusalem et occidit eos qui venerant eum perdere. Et factus est princeps sacerdotum per preem suum. **Eusebius in chronica**
 Anno igitur ptholomei euergetis xv. symone pontifice iudeorum interfecto successit ei iohannes filius eius. qui et hircanus annis xxvi. **Comestor.** Hic dictus est hircanus a deuictis hircanis. quem iosephus in tribus commendat in religione sacerdotum. in strenuitate ducatus. et quia vir propheta erat. Hic insecutus est ptholomeum qui patrem eius dolo interfecerat. matremque eius cum duobus puulis tenebat in vinculis et confugerat ad oppidum agon. Obsesso quidem oppido cum iohannes acriter insultabat ptholomeum matrem iohannis et fratres super muros usque ad sanguinis effusionem cedebat. fractusque pietate iohannes ab impugnatione tempabat. matrem tamen clamante ne per se sineret scelus ptholomei inultum. Morte

enim suam sic iudicaret immortalitate meliore. Ob hoc diuicius tracta obsidione septimum venit annus feriatus iudeis. et recessit ab obsidione iohannes. ptholomeus vero matrem eius et fratres occisis confugit ad zenonem philadelphie tyrannum qui totum cognominabat. **Eusebius in chronica. De ultimo regno demetrii et victorijs romanorum ex gal**

Anno ptholomei lvi. Cap. lxxxvi.
 euergetis xvij. iohannis hircani filio. demetrius in syrie regnavit annis iij. **Acto.** Hic annus primus demetrii 2. regnantis post fratrem antiochum 5. quondam conuicta fuit annus ab urbe condita dcccxxviii. De quo sic scribit orosius Anno ab urbe condita dcccxxviii. fabius consul bituito regi arimorum bellum maximo instructu copanti adeo cum puo exercitu occurrit. ut bituiti pauitate romanorum vires ad escam canibus quos habebat in exercitu sufficere posse iactaret. Qui cum sibi ad transferendas copias unum pontem rodani pium esse intelligeret. alium copactis lintibus cathenisque conexum. supstratis confixisque tabulis instruxit. Conserta pugna et diu grauis agitata. victi galli. conuersique in fugam dum sibi quisque timeret coarctatis inconsulte agminibus et prope transitu pontis vincula ruperunt. ac mox cum ipsis lintibus mersi sunt. Centum lxxx armatorum milia in exercitu bituiti fuisse traduntur ex quibus centum et quinquaginta milia vel cetera vel mersa vel mersa sunt. Eodem anno dicit orosius quantum marii consul gallos gentem sub radice alpium sitam aggressum esse. qui cum se romanis copiis circumseptos viderent. et se bello impares occisis coniugibus et liberis in flamas se precerunt. Qui vero preoccupantibus romanis pagis de tunc mortis sue copiam non habuerant uel capti fuerant. alij ferro. alij suspensio alij veneno vel negato cibo se peremerunt. Nullus omnino vel puulus superfuit. qui non mallet mori quam seruire. **Justinus. De asstina ptholomei et necis demetrii. Cap. lvi.**

Porro ptholomeus rex lxxxvij. Egypti bello petitus a demetrio cum cognouisset deopatra sororem

suā opibz egypti nauibz impositis ad filiā et demetriū generū in syriā p̄fugis se. imittit iuuenē quēdā egyptiū p̄tharā negotiatoris filiū. qui regnū syrie et armis petet et p̄posita fabula q̄i p̄ ad op̄ationē regis antiochi receptus in filiā regiā eēt. nec syris quēlibet regē asp̄nantibz ut demetriū sup̄biā pateretur. Nomen iuueni alexandri ip̄onit̄ auxiliāq; ei ab egypto ingenciā mittitur. Interea corpus antiochi interfecti a rege parthor in loculo argenteo ad sepulturā remissū est in syriā. Qd̄ cū ingenti studio ciuitatū et regis alexandri ad confirmandā fabule fidē excipit̄. Que res illi magnū fauorē populariū conciliauit. oībus non fictas in eo lacrimas existimantibz. Demetriū aut̄ victus ab alexandro cū vndiq; circūstantibz malis premēt̄. ad postremū eam ab vxore filiisq; deserit̄. Relictus igitur cū paucis seruis cū tyriū religionē tēpli se de defensionē petisset. nauī egrediens prefecti iussu interficit̄. Alter ex filiis seleucus qm̄ sine m̄ris auctoritate dyademā sup̄sisset. ab eadē interficit̄. Cognomen regis penes filiū. ins aut̄ oīs ip̄e r̄ij penes matrē erit̄. **Eusebius in cronias.**

De antiocho grippo. Cap̄ lxxviij.

Post demetriū igit̄ syrie regit̄ antiochus qui et grippus vel ciprus annis xij. Alexander cū occupato syrie regno tumens successu rerū syrie iam ip̄m p̄tholomeū a quo subornat̄ fuerat sup̄ba insolentiā cepit̄. p̄tholomeus ergo reconciliata sibi sorore ingentiā grippo mittit̄ auxilia et filiā sub specie nuptiarū. Qd̄ videntes ppli syrie paulatim ab alexandro deficiūt. Conserto itaq; prelio int̄ reges victus alexander p̄fugit̄ antiochiā. Ibi inops pecunie cū stipendia militibz deessent. in templo iouis solidū ex auro victorie signū tolli iubet. facietis iouis sacrilegiū circūscribens. Nā victoriā sibi cōmodatā a ioue dicebat. Intiectis deinde diebus cū ip̄m iouis aureū simulacrum infiniti ponderis tate euelli iussisset deprehensusq; in sacrilegio concursu multitudis eēt in fugā versus. magna vi tē-

pestatis oppressus ac desertus a suis a latronibz captus. p̄ductusq; ad grippū interficit̄. Grippus porro recuperato patrio regno exterritusq; p̄iculis liberatus. insidijs matris appetit̄. Que cū cupiditate dn̄atiois prodito marito demetrio et altero filio interfecto. huiusq; victoria inferiorē dignitatē suā factā doleret venienti ab exatatione. poculū veneni obtulit. Sed p̄munit̄ grippus. veluti pietate cū m̄re certaret bibere ipsā iubet. Instat ad postremū prolato in dice eā arguit. solam defensionē sceleris superesse affirmans si bibat qd̄ filio obtulit. Sic victa regina scelē in se verso veneno qd̄ filio parauerat extinguit̄. Regni vō securitate accepta grippus octo annis quietē et ip̄e habuit. et regno prestitit̄. Natus deinde illi est regni emulus frat̄ crucens. ex eadē quidē matre genit̄ sed ex antiocho patruo suscept̄. Quē cum veneno tollē voluisset ut maturi armis cū eo de regno contendet̄ exatavit.

Comestor. Porro antiochus ponticus rex syrie obsedit iherosolim. Quāobrem aperuit iherosolim duos de octo loculis circūstantibz sepulchrū dauid. et sustulit̄ ex eis plusq; tria milia talentorū. deditq; trecenta antiocho ut ab obsidione recederet. et ut placaret nūmur ppli de sepulchri ap̄tione de reliqua pecunia p̄m̄ instituit̄ xenodoxia paup̄m in iherosolim. Samariā captā solo equauit. quā herodes seba instaurans sebasten dixit. **Eusebius in cronias.** Anno p̄tholomei euergetis xxij. iherosolim vō octauo. marci terentii varro plus et poeta nascit̄. **Ex cronias. De regno p̄tholomei phisconis. Cap̄ lxxxix.**

Anno iohis iherosolimitani xv. antiochi vō grippi ix. et euergetis xxix. idem p̄tholomeus ex egypto pulsus est. Egypciōr vō octauus regnauit p̄tholomeus phiscon qui et sother. Cepit autē anno etatis ante ccc. lxxvi. quādi vō millesimo tao. dcc. xlix. et regnauit annis xxij. **Iustinus in li. xxxvij.** Huic p̄ legatos regnū et vxor cleopatra regina soror ip̄i deseritur. Ictus igit̄ q; sine certamine fraternū regnū cepisset. cognoscens subornari a m̄re cleopatra et p̄ncipū fauore fratris

filiū. statim ubi alexandriā ingressus est
 fautores pueri trucidari iussit. ipm quo
 q̄ die nuptiarū quibz nūq̄ ei in matri
 moniū reciperebat. in apparatū epularū
 et solēpnia religionū in cōplexu matris
 interfecit. atq; thoriū sororis cede filij eius
 truentus ascendit. Post quod nō inuicior
 pplares qui eū ad regnū uocauerāt fuit.
 Siquidē pegrinus militibz licentia cediōda
 ta. oīa sanguīe cotidie manabant. Ipsam
 quoq; sororē. filia ei⁹ uirgine stuprata per
 vim in matrimoniū ascita repudiat.
 Quibz rebus territ⁹ plius in diuersa labi
 tur. patriāq; metu mortis exul relinquit.
 Solus igit̄ in tanta urbe cū suis relictus
 ptholome⁹ cū se regē non hoīm sed vacu
 arū edū uideret. edicto pegrinos sollicit
 tat. Quibz confluentibz obuius legatis
 romanorū scipioni affricano et spurio mū
 nio et marcello qui ad aspicienda soa
 oīū regna ueniebant pcedit. Sed q̄ an
 entus ciuibz tam ridicul⁹ romanis fuit.
 Erat enī et uultu deformis et statura bre
 uis. et sagina ventris non hoī sed belue
 silis. Quā seditate nimia subtilitas plu
 cide uestis augebat. prosus q̄ astu aspi
 cienda preberent. que omī studio occultā
 da pudibundo uiro emitt. Affrican⁹ autē
 dū inspiciat urbē alexandriū spectaculo
 fuit. *Eusebi⁹ in conia. De bello iugurino et
 de filia lucij helij fulminata. Cap. xx.*
Anno hui⁹ ptholomei t̄tio iugurta
 contra romanos dimicans capiti.
Orosius Nūq̄ ulla romano mi
 liti tumultuosior pugna et terribilior fu
 it. adeo ut discursu et fremitu circūcursā
 cū et impetentiū equitū suscitatus pul
 uis telū subterit. diē ademerit noctē ob
 duxerit. tanq; teloz nimbus ingruent
 ut nulla ps corpis ab ictu tuta esset. Op
 pe quibz et visus ad pspiciendū ipedimē
 to caliginis. expedicio ad cauendū com
 pressionē multitudinis deerat. Nec labo
 rabant eq̄tes maur⁹ ac numida ut iube
 ne collocatū hostē oportuno teli ipetu ui
 marent. Sed potius in incertū tela mit
 tebat̄ certi q̄ uulnera incerta non essent.
 ita coacti in unū romani equites. i unū
 pedites densabant. Et cū itm circūfusi

hostes non solū agnīs extrema lanua
 rent. vim etiā media excussis paul telis
 cederūt. turbatosq; rōnos insup etiā es
 tus solis intolerancia sitis mortis incon
 stancia usq; ad extremū despaciōis fati
 garet. subito notū illud romanorū aduer
 sus affros tempestatū ymbriūq; suffragi
 ū celo missū insperate saluti fuit. Siqui
 dē repentina pluuiā sitientibz romanis
 et estuantibz refrigeriū fuit potūq; pre
 buit. Porro autē numidis hastilia teloz
 que viā intorquere amentis solent. lubri
 ca ac per hoc iucalia reddidit. Scuta etiā
 que elephantū corio extento habilia et tu
 ta gestabant. cui⁹ ea natura est ut ac
 ceptū ymbre tanq; spongia bibat. ac p
 hoc intractabile repentino pondē fiat.
 q̄a circūferri non poterāt defendē neq;
 uerūt. Tūc botus et iugurta numida
 rū reges fugerūt. Post hec c̄el⁹ milia
 armatorū ab hysdē regibz obiecta sūt q̄
 usq; ad incēcionē a romanis cesa refe
 runt. Ex eo botus spem belli abiciens
 pacē a rōnis petiuit. atq; in precū pa
 cis iugurta dolo captū inthenisq; ob
 rutū per sillā legatū misit ad marū.
 Qui in triūpho an turrū cū duobz filij
 suis actus et mox in tarrē strangulatus
 est. Hysdē diebz lucius helius eques ro
 man⁹ cū uxore et filia de roma in apu
 liā rediens tēpestate correptus cū filiā
 consternatā uideret. ut tici⁹ p̄ioribus
 tectis succederent. relictis vehiculis cor
 reptisq; equis filiā uirginē equo insidē
 tē in mediū agmen accepit. Puella cōti
 nuo ictu fulminis exanimata est. sed oī
 bz sine lassura aliq̄ uestimētis ademptis
 ut pectoris pedūq; uinculis dissolutis. mo
 nilibz etiā anulisq; discussis ipoz corpe
 illeso. nisi q̄ obscenū in modū nuda et
 lingua paululū exerta iacuit. Equus
 quoq; ipē quo illa utebat̄ stratoris. fre
 nis et angulis dissolutis passim ac dis
 plis procul exanimis iacuit. *Eusebi⁹ in conia
 De regno aristoboli et morte ei⁹. Cap.
 Anno ptholomei phis. xxi.*
Anno xij⁹ aristobolus rex piter et
 pontifex p̄m⁹ apud iudeos dyade
 mans sup̄ie insigne. *Cornestor mortuus*

est enī iohānes hircan⁹ relictis q̄nq; fili-
is. aristobolo p̄mogenito et antigono cū
trib; minorib;. Cūq; null⁹ eorū ad regen-
dā sufficēt. vxorē suā disertissimā iudee
et filijs prefecit. Aristobol⁹ vō ipaciens
domini materni. matrē cū fratribus
minorib; vinculauit in carce. et anti-
gonū quē diligebat 2^m a se constituit.
Imposuitq; sibi dyadema et restatutū ē
regnū iude. Fluxerūt autē a sedechia s̄
quo regnū fuerat interruptū āni ccc^o
lxxv. et menses tres. vel a reditu de cap-
tuitate babilōis. Vñ sepe legi⁹ int̄missū
fuisse regnū usq; ad hircanū et aristobo-
lū. id est usq; ad aristobolū hircani. Nec
tū regnū aristobol⁹ nisi per annū eo q
matrē in vinculis fame p̄merat. Cūq;
egrotaret aristobol⁹ in turri que post
ab herode dicta est antonia redibat an-
tigon⁹ de galilea in qua multa precla-
ra fecerat indutus armis nouis et decē
tib;. Cūq; ingrederē ihrlm in dieb; sceno-
phegiaz ob honorē fr̄is et ut ostenderet
decorē armorū pplō armat⁹ intrauit.
Ad videntes emuli ip̄i et maxie vxor
fratris que oculos in eū iecerat. sed ip̄e
ei assensū non prebebat. accusabant eū
ducentes aristobolo. frater tu⁹ audiens te
egrotantē in manu forti et armata in-
trauit ut te p̄imat et regnet. Qd̄ ita p̄-
bare potes. Iube eū venire ad te. Si venit
armat⁹ sup hys que dicim⁹ tertus esto.
Posuit autē ad suggestionē vxoris aris-
tobolus armatos in subteraneo. qui si ve-
niret armat⁹ eū interficerent. Et aduo-
cans fratrem aristobol⁹ precepit nuncio
ut diceret ei ne veniret armat⁹. Sed regi-
na corrupta nūciū cū munerib;. Erat
eo tpe in ihrlm genitalis quidā iuda⁹
noīe de heresi hereseorū qui scolasticis su-
is arte sua predixerat de morte antigo-
ni et diem et locū. Paulopost occasus ē
antigon⁹ cū armatus descendet per pir-
gū stratonis. Audiens autē rex mortē
fratris valde indoluit. adeoq; morbus
inualuit ut sanguinē lateratis visceri-
bus euomet. Et ingemiscens ait. fas
non erat ut dei lumen scelera mea la-
terent. Quaten⁹ o corpus improbi. frat

matrēq; aiām dāpnatā detinebit. Utinā
non paulatī sanguinē meū eis libem. to-
tū simul accipiant. Et hys dictis s̄ expi-
rauit. **De alexandro iamneo et crudeli**

Quo tate ei⁹. **Cap. xcij.**
mortuo vxor ei⁹ quia prole ex eo
non suscepit. fr̄es viri soluit a
vinculis maiorē natū alexandrū regem
constituens qui cognōiatus est iamne⁹.
quia etiā modestia prestare videbat. Qui
fr̄em 2^m interfecit q̄ ad regnū aspirare vi-
debat. terciū vō secū viuē coegit p̄uatū.
Duxitq; vxorē noīe alexandriā que et salo-
ma dicta est. Hic adeo nequissim⁹ fuit
q̄ in trib; ānis t̄rat q̄nāginta milia se-
niorū interfecit. quia facinora ei⁹ detesta-
bant. Cūq; offensus eēt pplō munuit s̄
bi palaciū in turri que babis dicebat. Sup
quā p̄ea ammirat⁹ est titus q̄ eā iudei dese-
rerent. cū defendi posset a duob; ab omni
viuente. Adeo autē offensus erat iudeis
ut semel p̄cūctanti ei quonā pacto eos
sedare posset. vnderūt si morerēt. Ob h̄
ex eis in plateis ihrlm suspendit oatingē-
tos viros vxoratos. vxoresq; eorū et liberos
necauit. **Sisebi⁹ in romis. De victoria**
vōnox ex cymbris duce mario. Ca. xcij.

Anno p̄tholomei phisconis xvij du-
centa milia cymbroz cesa s̄. lxxx
milia capta per mariū cū duce
eutomodo. **Actoz.** Cū hys cymbris tento-
nia fuerūt s̄ orosū. de quib; iheo⁹ ait
in eplā ad agriūchiā gens teutonū gal-
lor. ex ultimis oceanū atq; germanie p̄-
fecta litozib; oēs gallias in vndaui. se-
piusq; cesis rōnis exercitib; apud aquas
sextias a mario pugite supata est. Quo-
rū trecente matrone cū alijs se viris
captiuitatis condicione tradendas esse di-
diissent. primū consulē deprecate s̄. vntē
p̄lo c̄ris ac veneris in seruiū traderent.
Qd̄ cū non ipetraret submouēte eos lit-
toze. oēs cesis puulis liberis mane mor-
tue s̄ repte. suffocatis laqueo faucibus
et mutuis cōplexib; se tenentes. **Orosius**
Teutones autē et cymbrī integris copijs
alpiū niues emensi ytalie plana pua-
serant. Ibiq; cū rigidū genus diu blan-
diorib; auris poculis. abis ac lauatis

emollirent. marius quintus consul et catulus aduersus eos missi die ad pugnam et ante pro dato. hamibalis secuti ingenium. in nebula disposuere pugnam. in sole pugna uerunt. Prima siquidem perturbatio galloz fuit. qui romani ante prius offendere dispositam quam adesse senserunt. Cum illis uulnerati equites retro in suos cogerent. totamque multitudinem indispositam et adhuc aduentantem conturbarent. et sol cum uento exortus ex aduerso emicuisset uisus eorum puluis opleuit. et splendor hebetauit. Ita factum est ut tanta ac tam terribilis multitudo. minima romanorum clade sua aut ultima uernecione cederetur. Centum et milia tunc eorum in bello ceciderunt. sexcenta milia capta diant. Mulieres perne grauiore exuere pugnam que plaustris in modum castrorum circumstructis desuper pugnantibus diu repulsi romanos. Sed cum ab his nouo cedis genere terrerent. ab assis enim cum trine uertitibus inhonesto satis uulnere turpes relinquebant. Ferrum quoque in hostes supererat in se suosque uentura. alie cursu mutuo iugulate. alie apprehensis uicibus faucibus strangulate. alie funibus per caput trunserunt. ipsaque continuo equis extimulatis postquam hisdem funibus quibus equorum trura nexerant indidere ceruices protraxerunt atque exanimatae sunt. Alie laqueos desuper erectis plaustrorum temonibus pependunt. Inuenta est etiam quedam que duos filios trahens per colla eorum laqueis ad suos pedes iunxerit. Et cum seipsum suspendio morturam demississet secum traxit occidendos. Inter hec multa et miserabilia mortis genera reguli quoque duo concurrisse referunt stricte in se gladiis. Inguis et hororum reges in ante ceciderunt. daodius et cessorix capti sunt. Ita in preliis duobus his ceteris galloz milia occisa et octo milia capta sunt absque inuenera mulierum multitudinis que se suosque pueros femineo furore. ut aut uirili necauerunt. **De expulsione phisconis ab**

Egypto per matrem cleopatram. **Ca. xxiiii.** Ode anno quo. cetera milia cymbroz cetera et lxxx capta scribit eusebius salis phisconis xvij. scribit etiam eodem phisconem ab egypto expulsu per matrem cleo-

patram in cyprum secessisse. **Ad** quo factum sit iustinus in libro xxxix sic narrat. Cleopatra cum grauaretur sono regni filio ptholomeo ipse in eum incitat. abductaque ei selene uxore eo indignum quod ex selene iam duos filios habebat exulare cogit. accessito minore filio alexandro et rege in locum suum constituto. Sed nec filium regno expulsi contenta. bello cyprum exulante persequitur. Unde eo pulso incipit ducem exercitus sui quod uiuum eum manibus emisisset. quod ptholomeus uicinia materni belli non uiribus minor ab insula recessisset. Hec iustinus de illo ptholomeo quem theodorus dicit a regno per matrem expulsu. Porro de illo quem phisconem cognouit. iam ante dixerat ptholomeus cum etiam pegrino ipse in uisus esse cepisset in eum in exilium profectus est cum filio quem ex sorore suscepit et cum uxore miris pelice. Contractoque in cetera riorum exercitu bellum sorori et patrie intulit. Accessitum deinde maximu a tarenis filium ne eum alexandri contra se regem crearent incitat. Tunc ipse statuas eius et ymagines eius detrahit. **Ad** finem studio sororis existimans filium quem ex ea suscepit interfecit. Corpusque in membra diuisum et in ista compositum in die natalis eius in epulas offerri curauit. Hec res non regine tamen uim etiam uniuerse ciuitati acerba et luctuosa fuit. tuncque merore festiuissimo conuiuio intulit ut regia omnis repentinu luctu incenderet. Verso igitur studio principum ab epulis ad exequias membra latera ipse ostendit. et quid sperare de rege suo debeant filij cetera demonstrant. **Et cetera. De regno ptholomei alexandri et filii regni syrie et iudaeae et poponio. Ca. xxv.**

Expulsio igitur de regno phisconis per matrem cleopatram et in cyprum secedente successit egyptiorum rex ptholomeus qui et alexandrus. Cepit autem anno etatis ante cetera. xxiiii. mundi uero millesimo trigesimo dicitur. lxxvi. et regnauit annis ix. Hoc tunc regnabat apud iudeos alexandrus ianeus qui regnauit annis xxvii. In syria uero antiochus azicus qui annis xviij. Post quem regnauit philippus annis duobus. Deinde antiochus in pthos fugiens poponio

se tradidit. Posthū philippus captus est a gabineio. regnūq; syrie finitū est. s. anno ptholomei septio vel octauo. Huc usq; syria possessa per reges in romanā dedicaōne cessit. Tytus lucretius poeta nascit. q̄ postea amatorio potulo in furore versus cū aliquot libros per incualla insanie conscripsisset quos postea cicero emendauit. ppria se manu interfecit. anno etatis sue xl. iiii. Lucius pōponi^{us} bononiensis atellana rū scriptor. hoc tpe claruit. **Valer^{ius} li. iiii.** Apud pōponiū iuuenim^{us} corneliā graco rū matrē. Que cū cāpana matrona apud illā hospita ornāmēta ei pulcherrimā illū scī ostendēt tūc sermone dū e scola redirent liberi dicens de liberis. Et hec inquit ornamenta sūt mea. Oīa nimirū habet qui nichil concupiscat. q̄a dominiū rerū collabi solet. bone vō mentis vsurpacio nullū tristioris fortune recipit incursū. Itaq; quorsū attinet. aut diuicias in p̄ma pte felicitatis. aut paupertatē in ultimo miseriarū statu ponē. cū et illarū frons hilaris multis int^{er} amaritudinibz sit referta. Et hui^{us} horridior aspectus solidis et certis bonis habundet. **Acto^r** Eo tpe s^{icut} cronicas bellū sociale in ytaliam exortū est. qd̄ iuxta orosū quedā prodigia precesserūt. **Orosius. De prodigijs que soana le bellū ytalie precesserūt. Cap. xvi.**

Alno ab urbe condita dclix^o sexto iulio cesare et luco marcio. philippo consulibz iustinus causis sociale bellū totā cōmouit ytaliā. Siquidē liuius drusus tribun^{us} plebis latinos oēs spe libertatis illectos. cū placatū exire uel ex plere non posset. in arma excitauit. Eo q̄ accessit ut mestā urbē dira prodigia deterrerent. Nā sub ortu solis globus ignis e regione septentrionis cū maxio celi fragore emicuit. Apud tarentinos cū panes per cōuiuia frangerent. cruor e medys panibz q̄ e vulneribz corpm fluxit. p̄tē a per septē continuos dies grando lapidū inmixtis etiā testarū fragmentis terram latissime verberauit. In sannitibz vastissimo hiatu terre flāma prupit et usq; ad celū extendi visa est. Complures p̄tē a in itinē romani globū coloris aurei

e celo ad terrā deuolui. maiorēq; fām rursus a terra in sublime ad orientē solē ferri ac magnitudinē suā ipm solē obtexisse uiderūt. Quisus tantis malis anxius domi sue. incerto quidē auctore interfectus est. Igit^{ur} picenses vestini. marsi. peligni marci. sannites. lucani. cū adhuc occultā defectionē meditarent. gnū seruiū preto rē legatū ad semetipsos missū apud asculū occiderūt. statimq; clausa ciuitate oñes ciues romanos. indicta cede iugularunt. Continuo atrocissimā p̄niciē infamissimā precessere prodigia. Nā oīm generū aīalia que man^{us} hoīm blande p̄peti atq; inter hoīes uiuere solita erant. relictis stabulis pascuis q̄ cū balatu hīnitu. mugitu q̄ miserabili ad siluas montes q̄ fugerūt. Canes quoq; quorū natā est ex hoīes esse non posse. lacrimosis ululatabz vagi luporū ritu oberrabant. **Aug^{ustinus} li. iij. de ci. dei.** Anteq; se aduersū romā sociale laciū cōmoueret. oīa aīalia hūanis usibz subdita. canes equi asini. boues. et quēcūq; alia pectora sub hoīm dominio erāt. subito efferata. et domestice benignitatis oblita. relictis tectis libera vagabant. et oīm nō solū alienorū vī eciā et dñorū auersabāt accessū. nec exlacio uel p̄iculo audentis. si quis de proximo uigeteret. Quā mali fuit signū si hoc signū fuit. Qd̄ tantū malū fuit. si etiā signū nō fuit. **Orosius. De bello pōpeij cont^{ra} asculū urbē et contra picenses. Cap. lxxij.**

Oleo at^{que} cesces. **Cap. lxxij.** pompeio et luco poncio cōtione cōsulibz. pōpeius diu obsedit asculū ciuitatē. nec tū expugnasset. nisi pplin in campū p̄rupentē grauissima oppressione uisisset. xviij milia marsorū in ea pugna cū franco ipatore suo cesa sūt. capta q̄ tuor milia. Quatuor autē milia ytalici vi ri ex eadē cede pfugi. iugū montis coacti in vnū agmine sorte conscenderat ubi oppressi exanimatiq; niuibz miserabili morte riguerūt. Namq; ita ut attoniti timore hostiū steterant. alij e stipitibz vel saxis reclusos. alij armis suis inuitentes. patentibz cūcti oculis. dentibz nudatis in modū uiuentiū uisebant. Nec ullū erat procul intuentibz mortis indicū nisi diu

turna inobilitas. quā nullo mō hūane vite vegetatio diu p̄tē p̄t. Eadē die p̄tē ses congressi victi s̄t. Quorū dux indalicus cōuocatis p̄ncipib; suis post magnificas epulas. largasq; pocula cūctos ad exēplū sui puotans hausto veneno absuptus ē cūctis f̄m̄ ei; laudantib;. sed nemine subsequente. **De bello ciuili et fugā marij.**

Anno ab vrbe **Cap. xxviiij.** condita. dc. lxxij. f̄m̄ orosij nondū finito soaali bello rome p̄mū bellū ciuile cōmotū est. Marius silla consu- le cont̄ mitridatē in asiā cū ex̄citu p̄fecturo in campania t̄m̄ p̄pter soaalis belli reliquias consistente affectauit septimū consulatū et bellū suscepe mitridatiā. Quo cognito silla ipaciens reuēn iuue- nis itēmpatāq; un p̄titus. cū q̄tuor legi- onib; p̄mū ante vrbe cōsedit. ubi q̄nti- diū legatū marij q̄ p̄mā victimā bel- li ciuilis occidit. Mox vrbe cū ex̄citu ir- rupit. faces ad inflāmandū vrbe popos- at. omib; metu abditis per sacā viam citato agmine in forū venit. Marius cū p̄mouē nobilitatē. inflāmare plebē. eq̄s- trē deniq; ordinē parmāre aduersus sil- lam frustra tēptasset. postremo seruis spe libertatis et prede ad arma sollicita- tis nequaq; repugnāe ausis. tandē in capitolium secessit. Sed cū in eū sillane cohortes irruissent. magna seruorū cede diffugit. Ibi tūc sulpicij collega marij seruo suo p̄dente p̄stratus est. Seruū vō ipm̄ q; hostē indicauit manumitti. q; vō dnm̄ p̄diderat de saxo tarpeio deica consules decreuerūt. **Acto.** Forsitan hic est ille sulpicij de quo valerij loquit̄. **Valerij li. vi.** Horridū sulpicij galli maritale supciliū qui vxorē dimisit eo q; apto capite foris versatā cognouit. ab- fassa quidē suā sed tū aliq; ratione mi- nuta. Rex enī inquit tibi meos t̄m̄ p̄- finit oculos quib; formā tuā approbes. Hys decoris instrumēta p̄para. hys esto speciosa. hor te terriori crede noticiē. Ul- terior tui conspectus irritatione supua- tua accersitus in suspitione et crimine nātē est. **Orosius.** Marij fugiens cū per- seq̄nciā instancā cūseptus eēt in mi-

nitnensiu paludib; sese abdidit. e quib; infelicē oblitus luto ignominiosēq; pro- tractū turpi aut̄ spectaculo minutās de- ductū. contrususq; in carcere p̄cussorēq; ad se missū solo vultu exterruit. **Valerij** missus seruus publicus ad occidendū ma- riū in puata domo miturnis clausū. strictū gladiū tenens. aggredi nō est au- sus. sed claritatē viri non ferens abiecto ferro tremens refugit. **Orosij.** **De regres- su marij et cōtinuatiōe belli ciuilis.**

Marius de **Cap. xxix.** inde lapsus de vinculis in affri- cam t̄m̄ fugit. Sollicitatōq; ex- utatū filio. ubi is in custodia seruabat̄ continue romā ingressus. cinne consu- li societate scelerū cōiūctus est. Agit̄ ad profligandā vrbe ex̄citu sic in quatuor p̄tes diuiserūt. Tres siquidē legiones ma- rio date p̄ti copiarū gneus carbo p̄positus est. p̄tē sertorius accepit. Cetem porcio cinna secuta est. Gneus aut̄ pōpeius a senatu accersitus cū ex̄citu ut reipublice opitularet̄. qui diu sese a nouarū rerum aucupatione suspenderat contēpt̄ a ma- rio et cinna ad octauū alterū consulē se contulit. et mox cū sertorio confligit. Infelicē pugnā intuentus noctis dire- mit. sexcenti milites ex utraq; p̄te tru- cidati s̄t. Postera die cū p̄mixta corpora die discernentē ad sepulturā. miles pō- peiarū corp̄is sui quē infecerat agnouit. Et mox pect̄is suū gladio t̄m̄ s̄erberas sil- q; lacrimas et sanguēz fundēs sup fra- teruū sese cadauer adiecit. Annis fere xl̄ seq̄ntib; continuata s̄t bella ciuilia. Ma- rij at̄ colonā hostiensē ingressū. oīa ibi- gnā libidinis auaricie et crudelitatis ex̄cavit. Pōpeius fulmine afflatus inte- rijt. ex̄citus ei; pestilencia corrept̄s pe- ne tot̄ consuptus est. Nā xi milia virorū de castris pōpeij mortua s̄t. sex autē mi- lia de p̄te octauū consulis federata sunt. Marius aut̄ anciā et ariciā ciuitates hos- tilit̄ irrupit. cūctosq; in hys preter pro- ditores ciuitatū interfecit bona suis diri- pienda p̄misit. Post cinna consul cū legi- onib; et marius cū fugitiuis vrbe in- gressi nobilissimos quosq; e senatu et

plurimos consulares iniferunt. Marius
 cum infectorum civium capita illata civium
 is oblata capitolijs collata rostris ad
 spectaculum ornatumq; congereret ac septi-
 mum consulatum cum cinna tertio consule
 puasisset. in exordio consularis imperij.
 fera tandem morte preceptus est. Cinna
 bonorum necesse malorum cede supplevit. Nam
 cum introducta per marium fugitivorum manus
 insatiabilis predandi esset. nullamq; parte
 actoribus prede in forum quasi stipendij cau-
 sa sollicitata. militibusq; arcuata in
 ermis extincta est. Cesa sit in illa die
 in foro urbis octo milia fugitivorum.
 Item cinna quarto consul ab exatu suo in-
 terfectus est. *Autor. De mitridate et eius
 bello contra romanos. Cap. ceteri.*

Hoc tpe ortu est bellu mitrida-
 ticu. anno ab urbe condita ut
 ait orosius dclxij. qui annus
 cronica fuit annus primus philippi ultimi
 regis syrie. Hoc bellu contra romanos
 suscepit mitridates post annos xxij.
 regni sui ut ait iustinus. et per xlvj an-
 nos varia victoria contra eos pugnavit.
Iustinus. Huius mitridatis futura mag-
 nitudine etiam celestia ostenta predice-
 rant. Nam ex eo quo genitus est anno. et
 eo quo regnum primum cepit stella come-
 tes per utrumq; tempus lxxx diebus ita
 luxit. ut celum omne conflagrare videret.
 Nam et magnitudine sui quarta parte celi oc-
 cupaverat. et fulgore sui solis nitore
 vicerat. et cum oriret occubereq; sex ho-
 rarum spatium consumebat. Puer tutor
 insidias passus est. qui eum fero equo in-
 positum iaculari equitareq; cogebant.
 Qui conatus cum eos sefellissent. supra
 etate regente equum mitridate veneno
 eum appetiuit. Quod metuens antidota se-
 pius bibit. et ita se adversus insidias
 exquisitis tuorum remedijs stagnavit
 ut ne volens quidem senex veneno mori
 potuerit. *Helianthus.* In quibusdam quoque
 experimentis phisicis me legisse memi-
 ni mitridates timens ne a fratre suo in-
 veniret rube folia xx cum duabus nuabus
 et totidem caryias admixto sale cotidie re-
 iunget edebat. *Iustinus. De astucia eius et*

tyrannide contra romanos. Cap. ceteri.

Timens deinde mitridates ne imi-
 ta quod veneno non poterant ferro
 pagerent. venandi studium finxit
 quo per septem annos neque urbis neque ru-
 ris lecto usus est. Sed per silvas vagatus
 diversis montium regionibus prociabat.
 ignavis omnibus quibus esset locus assuetus. fe-
 ras cursu aut fugare aut persequi. cum qui-
 busdam etiam viribus congregari. Quibus rebus
 et insidias vitavit et corpus ad omnem vir-
 tutis partem duravit. Ad regnum cum ac-
 cessisset satas perdomuit. pontum et capa-
 dotiam occupavit. Cum de asia tractaret
 tractatus cum quibusdam amicis regno perfec-
 tus universam terram nemine sentiente
 peragatus est. omnibus urbium situm ac re-
 giones cognovit. Inde in bithyniam transi-
 dit. Et quasi iam dominus asie oportuna que-
 re victoria sue metatus est. Post hoc in reg-
 num cum iam perisse crederet reuersus est
 inuento puulo quem per absentiam eius so-
 ror uxoris ioadice enixa fuerat. Que cum
 eum perisse crederet in concubitu amicorum
 preterita. quasi admissum facinus maiori scelere
 tegere posset. venenum aduenienti paravit.
 Cum hoc ex anallis mitridates cognovisset
 fecit facinus in auctores vindicavit. Deni-
 que mitridates omnem orientem adversus ro-
 manos armat. legatosque ad gymbros et
 gallogretos et sarmatas et bastanias.
 auxilium petitum misit. et de sicca exera-
 tum venire iubet. Aquilium et imalchium
 astano exatu instructum vincat. quibus sil-
 cum nichomede pulsus. ingenti fauore ci-
 uitatum exapit. Multum ibi auri argen-
 tique magnique belli apparatus inuenit. va-
 riatione quinquennium civitatibus concedit.
Orosius. Post hec mitridates cum venisset
 ephesum crudeli precepit edicto. ut per
 totam asiam quicumque inuenti essent romani
 sub vna die omnes necarentur. Et factum est
 nec explicari aut comprehendere ullo modo
 potest verbis. que tunc multitudo civium ro-
 manorum cesa sit. que meror plurimarum
 puinciarum. quis gemitus occisorum piter-
 que occidentium fuit. cum singuli quique aut
 prode innocentes hospites et amicos aut
 ipsi perditam pena hospitium cogerebantur.

Archelaus quoque dux mitridatis cum. cxx
milibus peditum atque equitum in achaiam pre-
missus athenas circumque greciam partim vi-
ptim deditione obtinuit. Sulla cum post
consulatum mitridaticum bellum obueniret.
archelaum apud piceum atheniensium por-
tum septemplia muro communitum diu ob-
sedit. *Ex cronias. De itato regno phisico-
nis et scriptoribus illis temporibus. Cap. ciiij.*

Anno alexandri iannei xv. s. eta-
tis ante quingentesimo 2. mundi vo-
millesimo tunc dicitur. lxxv. egiptus
vnde decimus ptholomeus phiston regnum
annus octo. Hic enim qui a matre fuerat e-
iectus. regressus de fuga regnum obtinuit
quia alexandrum qui ante eum fuerat ob in-
terfectionem matris civis pepulerant. Hu-
ius anno quarto templum teraco apud del-
phos a traxibus incensum est. Anno quinto va-
lerius catullus scriptor lyricus verone nas-
citur. Anno sexto salustius crispus scriptor
historicus in sabinis amittitur nascitur. Plo-
tius gallus primus rome latinae rethori-
ca docuit. De quo cyero sic refert. *Memor-
a teneo pueris nobis primam latine docere
cepit plotum quendam. Descriptione rome
fuit iuenta sunt hominum tunc milia lxxij. Pub-
lius terentius varro vico atace in puucia
narbonensi nascitur. qui xxxv. annum agens
grecas literas summo studio didicit. Anno sep-
timo silla athenienses vastat. Eodem anno
rome capitolium incensum est. *Aug. li. 2.
de civitate di. De silla victore mitridatis
et eius morte. Cap. ciiij.**

Silla cum esset in asya bellum mitrida-
ticum gerens per lucium ticium man-
datum accepit a ioue quod esset mitridate su-
paturus. Quod et factum est. Hinc postea mo-
lenti redire in urbem et suas suosque iniuri-
as civili sanguine ulasam mandatum est
ab eodem ioue per militem quendam legationis
sexte prius se de mitridate pronunciasse vic-
toriam. et promittente daturum se partem qua re-
ciperet ab inimicis republicam non sine
multo sanguine. Cum venisset ergo silla
tarentum. et ibi sacrificasset. vidit in ca-
pite vitulini iecoris similitudinem corone
auree. Tunc postumi aruspex vndique pre-
clarum ei significare victoriam. iussitque ut es-

as illis solus vestiret. Postea pro inter-
uallo servus cuiusdam lucij pontij vaticinan-
do clamavit. *A bellona nuntius venio.
victoria tua est silla. Deinde adiecit arsu-
rum esse capitolium. Hec cum dixisset continuo
egressus est e castris. Postera die cona-
tior reversus est et capitolium arsisse cla-
mavit. Quod reuera arserat. *Thedon. cont.
iounia. li. p. Lucij sille. felix si non
habuisset uxorem metella coniunx palam
erat impudica. et quia nouissimi mala nos-
tra disant. id athenis cantabatur et
silla ignorabat. Secretaque domus sue pri-
mum ostium coniugio didicit. *Valer. li. ix.
Silla dum ire vicio obtemperavit. none mul-
to alieno sanguine profuso ad ultimum
et suum erogavit. Puteolis enim ardens in-
dignatione quod gravium princeps eius colonie
pecuniam a decurionibus ad refectionem capi-
tolij promissa civitatem daret. animi con-
tinatione nimia imoderatoque vocis impe-
tu convulso pectore. spiritum cruore ac minis
mixtum euomuit. *Igitur in dubio est silla
ne prior an iracundia sille sit extincta.****

*Ex cronias. De victoria luculli ex mitrida-
te. Cap. ciiij.*

Anno alexandri ian-
nei xxij. s. etatis ante quingente-
simo decimo. mundi vo-
millesimo dicitur. lxxxij. egiptus
vnde decimus ptholomeus dyo-
nisius regnavit annis xxx. Huius anno
tercio lucius lucullus primus imperator appella-
tus est victa armenia. mesopotamia
capta et insubili cum fratre regis capta. *Oro-
sius* *ariarius et emnaco duces a mitri-
date adversus luculum missi magno ex-
atu brevi aggregato cum publico vutilio
apud calcedoniam congressi sunt. Cuius cum
plurima exatus ipsius parte ceciderunt. Lu-
cullus autem mitridate cizicenos obsiden-
te fossam arxit. eumque quod faciebat pati com-
pulsit. atque ad ipsos cizicenos ut bono a-
nimo essent nuntium misit unum ex militi-
bus natandi peritum. Qui duobus utribus
suspensus media ipse regulam tenens pla-
tisque subremigans septem milia passuum
transiit. Mitridates iopia laborans.
parte copiarum instructam armis domum abire
precepit. Quam lucullus excipiens uniuersam
sa dispendit. Plusquam xv milia tunc interfec-*

ta narrant. Tunc etiam famuli qui se mitri
dati iusserat. et metrophanes regius pre
tor a mameto victi cum duobus milibus equi
tum in mesiam fugerunt atque in mentica
vel mantua digressi in colles campos
que maritimos inaderunt. Vbi non solum
montesusti uel saxa que quadam fuligine
obfusata tenebant. uin etiam campi abusto
solo squalidi per l. milia passuum sine ul
lo ignis uel fornacis indicio et pendulo
in profundum cineres putres iacent. Tribus
etiam locis torride voragine ostenduntur.
quas greci sitas vocant. In quibus dum ob
errantes iopinatis tandem periculis excepti
sunt et clam in regis castra uenerunt.

Comestor. De regno alexandrie. Cap. xv.

Porro alexander iammer cum quibus
set a preliis et artibus fatigaretur
morbum ex otio natum putans incesp
tibus laboribus militie se reddidit. et xxxv
iii anno regni sui mortuus est. duos reli
quens filios hircanum et aristobolum. Sci
ensque filios pro parte iudeis odiosos regnum
reliquit uxori. que sibi sub viro beniuo
lentiam populi sepe compererat tyrannidi ip
si resistens et simulatam religionem in ha
bitu deferrebat. **Eusebius in cronica.** In anno
regni ptholomei dyonisiij sexto regnauit
alexandria iherosolymis annis nouem.

Comestor. Que dum regeret hircanum primo
genitum pontifice declarauit. eum futurum
regem indicans quia modestus erat. minore
uero aristobolum eo que feruentis animi ui
deret priuatum coegit. Eo tunc orta est in
iudea heresis phariseorum. De quibus persecutus
alij explumbis. Quorum consilio utebatur alex
andra. ut eorum consilio optimates quosque
iudeorum aut exilio dampnaret aut interficeret.
Denique dyogenem qui alexandrio fuerat a
micissimus occidit. alienigenarum quidem du
os sibi conflauerat exatus ut in iudeos
tuam debacharet. proinde multi ad aris
tobolum fugerunt. cuius patrocinio tuerentur.

Acto. Hoc tunc floruit possidonius stoicus
discipulus panecij ut ait tullius. De
hoc dicit solinus que gneus pompeius
possidoniij domum percuti a lictore uetuit.
**De echatone stopro philosopho et dic
tis eius. Caplin. c. vi.**

Eodem tunc creditur echaton discipu
lus eiusdem panecij floruisse. Hic
echaton egyptius fuit natione.
secta uero stoicus. Ab hoc inueniuntur multa e
gregie dicta que a tullio et seneca excep
ta sunt ut est illud. Desines timere si spere
desieris. Hoc in epla seneca ad lucium quanta
Ite illud in sexta. Queris quid profecerim.
Amicus michi esse cepi. Ite in x. Si vis ama
ri ama. Item in libro de beneficiis. Omne ho
nestum in arduo est. etiam quod uiam honesto
est non enim tunc debet fieri sed ratione fieri.
Item querit ab echatone seruus an benefi
cium domino dare possit. Sunt enim quidam qui
ita distinguunt quedam beneficia esse quedam of
ficia. quedam ministeria. beneficium esse quod
alienus dat. alienus autem qui potuit sine re
prehensione cessare. Officium esse filij uxoris
et ceterum personarum que necessitudo suscitatur.
et opem ferre iubet. Ministerium esse serui
que iudicio sua eo loco posuit ut nichil eorum
que prestat imputet superiori. Huius echatonis
plures utiles questiones ponit tullius in
libro tertio de officiis. **De echatone stopro philo
sopho et dictis eius. Caplin. c. viij. Eusebius**

Eodem tunc marcus porcius catho sto
icus philosophus agnoscat. Virgilius maro
in pago qui andes dicitur hanc pro
cul a mantua nascatur poppeio et crasso con
sulis. **Acto.** Porcius cathonis ut ait agel
lius est illa sententia. Vita humana prope uti fer
rum est. si excitas concitatur. si non excitas ru
bigine consumit. Similiter homines excendo ui
demur conterri. Sin autem inertia atque torpe
do plus detrimenti facit que excitatio. Idem
catho dicebat militibus suis. Cogitate cum a
nimis uis si quid per laborem uere feceritis
labor iste recedet a uobis atque beneficium a
uobis dum uiuatis non recedet. Sed si qua pro
uoluptate nequit feceritis voluptas atque
abibit. nequit scilicet factum apud uos semper mane
bit. Hic catho ut ait tullius profectus in ea
sententia stoicus. ea sentit que non plane pro
bantur in uulgus. Hic autem ab eo querit. quod
maxime expediret in re familiari. respondit.
Beneficium. Quid 2^m. Bene pacem. Quid 3^m.
Bene uerum. Quid 4^m. Amare. Cuius que
veret. quid fenerari. Respondit. Quid homines oc
cidere. Ite ait. Amicitie si forte cum prauis

ignorantē conuiliante fuerit diffuende sūt
magis q̄ disandende. **Idem** Multo meli⁹
est de quibusdā eos acerbos mereri iūni
cos q̄ eos amicos qui dulces videant. **N**
li v̄m sepe dicit. h̄y aut̄ nūq̄. **I**p̄e catho
aias p̄petuas eē estimās. tandē tedio du
plicis q̄rtane seipm̄ infecit ut meliōrē vi
tā iueniret. **M**aria cathonis filia iunior
cū ab ea quereſ cur post amissū maritū
denuo non nuberet. r̄ndit non se iuenire
virū qui magis se quā sua vellet. **S**crip
sit aut̄ catho librū de moribz p̄tū p̄saico
sermone p̄tū metrico. qui a pueris in sco
lis frequēti. **I**uret aut̄ dū ip̄a usus assi
duitate viluisse videat. multas tū conti
nent sententias egregias et notabiles. ex
quibz has ad memoriā et utilitatē legen
tū breuē exerspsi. **C**atho in libro de mo
ribz. **D**e dictis eiusdem. **C**ap̄ xviij.

Qui des videto. Anteq̄ voceris ad
consiliū ne accesseris. **M**aiori cede.
Ad legeris memeto. **P**atere legem
quā ip̄e tuleris. **B**eneficij accepti memor
esto. **P**auca in cōuiuio loquere. **M**iserum
noli irridē. **N**il temē crede. **T**u te consule.
Plus vigila semp̄ ne sōpno deditus esto.
Nam diuturna quies vicijs alimenta
mūstrat. **V**irtutē primā eē putā cōpescē
linguā. **P**roxim⁹ ille deo est qui scit ra
tionē tacē. **S**perne repugnando tibi tu cō
trari⁹ esse. **N**emo sine crimine viuit. **Q**ue
noctura tenes q̄uis sunt cara relinque.
Utilitas opibz p̄poni tpe debet. **E**p̄ibz mo
res sapiens sine crimine mutat. **C**ūq̄ mo
res aliquē nec se velit ip̄e moneri. **S**i
tibi sit carus noli desistere ceptis. **C**ontra
verbosōs noli contendē verbis. **S**ermo da
tur cūctis animi sapiā pauas. **D**ilige sic
alios ut sis tibi carus amicus. **S**ic bonus
esto bonis ne te mala dāpna sequant. **N**u
mores fuge. ne incipias nou⁹ actor haberi.
Nā nullis tacuisse nocet. nocet eē locutū.
Rem tibi p̄missā noli p̄mittē certā. **N**ara
fides ideo est q̄a multa multa loquūt. **C**ū
te aliquis laudat. iudex tuus eē memeto.
Plus alijs de te q̄ tu tibi credē noli. **A**e tu
res si q̄s tacito sermone loquat. **C**onscius
ip̄e sibi de se putat oīa dici. **C**ū fueris felix
que s̄ aduersa cauet. **N**on eodē cursu r̄n

dent vltima primis. **I**n mortē alteri⁹ sp̄e
tu tibi ponē noli. **E**xiguū mun⁹ cū cadat
tibi paup̄ amio. **A**capito plaade plene et
laudare memeto. **I**nfantē nudū cū te natū
creauit. **P**auptatis onus patient̄ ferre me
mento. **A**d prestare potes ne bis p̄miseris
illi. **N**e sis ventosus dū vis bon⁹ ip̄e videri.
Ad vile est carū qd̄ carū vile putato.

Que culpate soles ea tu ne feceris
ip̄e. **T**urpe est doctori cū culpa re
darguit ip̄m. **A**d iustū est petito vel quod
videat honestū. **N**am stultū est pete quod
possit iure negari. **I**gnotū tibi tu noli p̄
ponē notis. **V**incē cū possis interdū cede so
dali. **O**bsēq̄o qm̄ dulces retinent̄ amia. **N**e
dubites cū magna petas ip̄ende pua. **I**ra
odiu generat. concordia nutrit amorē. **E**
supare potes interdū vince ferendo. **M**ari
ma etenim mox est semp̄ paciēnaa virtus
Utilius regno est mitis acq̄re amicos. **Q**uē
te archana dei celūq̄ inquit quid sit. **C**ū
sis mortalis que s̄ mortalia cura. **I**mped̄
ira aūm ne possit cernē v̄m. **A**d nimū e
fugito p̄uo gaude memento. **V**ictorē a vic
to supari sepe videm⁹. **N**is m̄mus verbis
interdū maxima crescat. **I**tas pretate no
li maledicta referre. **N**ec te collaudes nec
te culpauis ip̄e. **H**oc faciūt stulti q̄s glā
vocat ianis. **I**abit exiguū qd̄ p̄tū est tpe
longo. **I**nsipiens esto cū temp⁹ postulat
aut̄ res. **S**aulticia simulare loco prudētia
hūma est. **C**onsiliū archanū tacito cōmit
te sodali. **I**ndulget fortuna malis ut ledē
possit. **P**spice qui veniūt hos casus eē fe
rendos. **N**ā leui⁹ ledit quicq̄ p̄uidim⁹
ante. **R**ebus in aduersis aūm submittere
noli. **F**ronte capillata. post hec occasio tal
ua. **P**auca voluptata debent. **P**lura saluta.
Sōpnia ne cures. **N**ā mens hūana quod
optat. **D**ū vigilat sperat. **P**er sōpniū cer
nit idipm̄. **I**nstrue p̄ceptis aūm ne dis
cere cesses. **N**am sine doctrina vita est qua
si mortis ymago. **C**ōmoda multa ferēs sin
aut̄ spreuis istud. **N**on me scriptorē sed
te neglexis ip̄m. **Q**uid statuāt de te sine
te deliberat ip̄e. **C**ū r̄e viuas ne cures ver
ba maloz. **A**rbūtrij nū non est quod q̄sq̄
loq̄t. **I**ntpone tuis inēdū gaudia curis.

Utile De eodem Cap. ex.
 consiliū dñs ne despices serui.
 Nulli sensū si prodest tēpseris
 unq̄. Multoz disce exemplo que facta se
 quaris. Que fugias vita est nobis aliena
 ingra. Quod nosti frū non rē nolito ta
 ce. Ne videare malos imitari velle tacendo
 Iudicis auxiliū sub yqua lege rogato. Ipe
 etiā leges cupiūt ut iure regant. Quod
 merito pateris patientē ferre memēto. Cū
 q̄ reus tibi sis ipm te iudice dampna. Ad
 miranda canūt. sed non credenda poete.
 Inter cōuiuas fac sis sermone modestus.
 Qui sua cōsumūt. cū deest aliena sequūt.
 Fac tibi pponas mortē non eē timendam
 Que bona si non est. finis tñ maloz illa
 est. Proxim⁹ esto bonus si non potes opti
 m⁹ eē. Despice diuitias si vis aū eē btis.
 Quas qui suscipiūt mendicet sēmp auari
 Comoda natē nullo tibi tpe deerūt. Si cō
 tent⁹ eo fueris qd̄ postulat usus. Dilige
 denariū sed p̄ce dilige formā. Res age q̄
 profuit. rursus vitare memēto. In quibz
 error inest nec spes est certa laboris. Qd̄
 tibi suspectū est confesti discute quid sit.
 Namq̄ solent p̄mo que s̄ neglecta nocē.
 Cū te detineat veneris dāpnosa voluptas.
 Indulgere gule noli que ventris amica ē.
 Stulticia est in morte alteri⁹ sp̄are salu
 tē. Cū tibi uel socū vel fidū queris ami
 tū. Non tibi fortuna est hoīs sed vita peten
 da. Non metuit mortē qui fac̄ contēpne
 vitā. Paganda etenū est verū doctrina
 bonaz. Morbi causa mali est quēnq̄ vo
 luptas. Tranquillis rebz que s̄ aduersa
 cauet. Rebus in aduersis am̄ meli⁹ spa
 re memēto. Vna dies qualis fuerit mon
 strabit amicus. Ne pudeat que nescieris
 te velle doceri. Scire aliquid laus est. cul
 pa est nil discere velle. Qd̄ potes. id tēp
 tato. nā litus carpe remis. Cū est mul
 to q̄ velū tendē in altū. Contra hoīez ius
 tū prauē contendē noli. Sēmp enī deus
 iustas vlatat iras. Sūt quedā que ferre
 decet pacienē amiciū. Tempora longa tibi
 noli p̄mittē vite. Quocūq̄ ingrederis se
 quit̄ mors corpis vmbra. Vulnera dū sa
 nas dolor est medicina doloris. Quos frū
 los dicit hoīs tñ eē memēto. felices obent

quoz sine crimine vita est. Actoz De dyo
 gene babilois et discipulo ei⁹ antipatre
Horebant ut legit̄. Cap. cxi.
 eo tpe dyogenes babiloni⁹ et anti
 pater ei⁹ discipul⁹. De quibz loqui
 tur cyero in li. 3. de officijs hoc modo. Que
 rit̄ de liberacone et consultacone venditoris
 erga eptorē utrū oīa vicia rei exposicioē
 dicere vel quedā ei tñ liceat. In hui⁹ mō
 causis aliud dyogeni babilonio videri solt̄
 magno et graui stoico. aliud antipatro ei⁹
 discipulo hōi acutissimo. Antipatro oīa fra
 enda manifesta ut ne quid oīno quod ven
 ditor noit. emptor ignoret. Dyogeni vendi
 torē quatin⁹ iure ciuili constitutū sit dice
 vicia oportere. Cetera sine insidijs agē. et
 qm̄ vendat velle optime vendē. Adnexi ex
 posui. vendo meū. non pluris q̄ ceteri. for
 tasse etiā minoris tñ maior est copia. Qui
 sit iuria. Exorū antipatri ratio ex altera
 pte. Quid ais. Tu cū hoībz consulē debeas.
 et seruire hūane societati. eaq̄ lege natus
 sis et ea habeas p̄cipia natē quibz parere
 et que sequi debeas ut utilitas tua cōis sit
 utilitas. viciatimq̄ cōis utilitas tua sit. Ceta
 bis hoīs quid hys absit comoditatis et copie.
 Rūdit dyogenes fortasse sic. Aliud est tacere
 aliud est celare. Neq̄ eī ego nūr te celo. sed
 si tibi non dico que natā deoz sit. q̄s sit finis
 bonoz. que tibi plus p̄desent. q̄ trita utili
 tas. Sed nūq̄ quicquid tibi audire est utile
 idem michi natē est dicē. Siquidē meministi
 in hoīs natura cōiūctā societate. Memini
 inquiet. sed nūq̄ ista societas talis est ut
 nichil suū sit cuiq̄. Qd̄ si ita est ne vendē
 dū quidē quicq̄ est sed donandū. Etōnt̄ ille
 Quid est enī aliud iquiet erranti viā non
 monstrare q̄ athenis execracionibz sanxiti
 est publicas. sed hoc non est emptorē patri
 ruere. et per errozē in maximā fraude i
 curē. plus etiā est. q̄ viā non monstrare.
 Nam est scienē in errozē inducē alterum.
 Etōnt̄ dyogenes. Nōne te emē cogit. qui ne
 hortatus quidē est. Ille qd̄ non placebat pro
 scripsit. tu qd̄ placebat emisti. Deniq̄ iste
 rem suā non laudauit. Vbi aut̄ emptoris ē
 iudiciū ibi fraus venditoris eē non p̄t. Sin
 autē dictū non oē prestandū est. qd̄ dictū ē
 id prestandū putas. Quid vō stult⁹ est. q̄

venditorē hui⁹ rei quā vendit vitia narene
 Quid vō tam absurdū q̄ si dñi iussu ita p̄
 co predicat domū pestilentē male materia
 tā ruinosā plenā serpentibz ego vendo.
 Hec inq̄ tull⁹ exposuim⁹ non ut querem⁹
 sed ut explicarem⁹. Nichil debet emptori
 venditor celare. Neq; enī id est celare q̄qd
 reticeas. sed cū qd tu scias id ignorare emo
 limenti tui causa velis eos quoz intersit
 id scire. Hoc autē celandi genus quale sit
 et tui⁹ hoīs quis non videt. Certe enī non
 aperti non simplici nō ingenui. non viri
 boni versuti potius obscuri. astuti. fallacia
 fraudulentū. dolosi. maliciosi. illidi. vetera
 toris vafri. Qd si vituperandi qui reticent
 quid de hys estimandū est. qui orōnis va
 nitate adhibent. **Orosius De morte mitri
 datis et bello pōpeij cont̄ tygranem.**

Utereā pompeius cū **Cap. xvij.**
 armenia. colchos capadocia et syria ordina
 tis rebus cōposuisset. pmouens de ponto i
 pthiam ad egbathana vrbē caput pthia
 regni q̄nquagesimo die venit. Interea
 mitridate in bosphoro cerealia sacra celebrā
 te terremot⁹ adeo repente exortus est. ut
 magna dades vrbū atq; agrorū secuta nar
 ret. Eodē tpe castor mitridatis prefectus q̄
 samagorio preerat infectis amicis regis ar
 cē occupauit. et quatuor mitridatis filios
 ad presidia romana trāmisit. Mitridates
 accensus ira in scēle exarsit. Nam inē plu
 res amicos suos et eripodiū filiū suū in
 terfecit. cū antea filiū suū aliū matharē
 p̄icidio trucidasset. Pharnaces autē alter
 fil⁹ ei⁹ exēplo fr̄m territus. exātū ad per
 sequendū se missū sibi conalauit et mox
 aduersus patrē duxit. Mitridates diu ex
 altissimo muro filiū frustra precat⁹ ubi
 terribile vidit. mouit⁹ exclamasse fer
 tur. Qm̄ pharnaces inquit moui iubet.
 vos si estis dij patrij precor ut q̄nq; et ip
 so hanc vocē a liberis suis audiat. Statū
 q; descendens ad vxores pelices ac filias
 suas venenū omibz dedit. Qd cū ip̄e no
 uissim⁹ hauisset nec tū p̄ remedia quibz
 vitalia sua armauerat aduersus noxios
 suos veneno confici posset. frustra q; spa
 naret si quo tandē mō infusa pestis per
 venas vegetatione corpis acta discurreret

gallū quēdā militē iam fracto muro dis
 currentē iuitauit ei⁹ iugulū prebuit.
 Hūc exitū mitridates habuit. homo oīm
 ut ferūt sup̄stansissim⁹ annos nat⁹ lxx.
 et duos semp̄ secū hñs phos et oīm arcū
 peritissimos. **Melinand⁹.** Regnauit autē
 annis lx. cont̄ romanos habuit bellū an
 nis xl. Deinde tigrani pōpeius bellū intu
 lit. Ille se ei dedit. et in castm pōpeij.
 xvi. miliario ab egbathana veit. Dyade
 ma suū cū p̄abuisset ad genua pōpeij in
 manibz ipi⁹ collocauit. Qd ei pompeij re
 posuit eque pulchrū iudiciis reges facere
 et vincē. Honorificeq; habitū regni tantū
 pte multauit et grandi pecunia. Adēpta
 est ei syria phenice sophene. et sex milia
 talentorū argenti que plō rōno daret q̄a
 bellū sine causa romanis mouisset. **Cōesto
 De regno aristoboli et cōtencōe fr̄is ei⁹**

Auno hircani. **Cap. xvij.**
 Hūc regni sui nono egrotauit alex
 andra. et aristobol⁹ collecta pluri
 morū manu. post matrē se regnaturū decla
 rauit. Ob hoc miserata querelas hircani
 mater. cōiugē aristoboli cū filijs in custo
 dia recludens obsides accepit. ne regnū si
 bi aristobolus usurparet. Ea mortua a
 ristobol⁹ collecto exātū cont̄ fr̄m mouit
 arma. Cūq; congressi eēt in campis ihe
 ricontinis victus hircan⁹ fugit in iherlīm.
 Tandē ea lege in concordia redierūt ut a
 ristobol⁹ regnaret hircan⁹ vō sub eo quibz
 libet honoribz fungēt. Domos etiā p̄muta
 uerūt. Erat tū cū hircano antipater pdu
 me⁹ cui⁹ prudentiā et strenuitatē timens
 aristobol⁹. calūpnias ei pretendebat. Hic
 psuasit hircano ut se dolo arcūuentū que
 reret. et ut ad arethā regē arabū confugeret
 cui⁹ auxilio rediret in regnū. Noctu ignit
 egressi venerūt ad regē arabū in opidū
 qd petra dicit. ubi regni sedes erat. Itaq;
 collecto exātū aretha venit in iudeā et ob
 sedie iherlīm. Quā etiā cepisset nisi dux ro
 manorū scaur⁹ soluisset obsidium. Jam ei
 syria desierat habere regē facta romanis
 tributaria. missusq; erat pōpeius a rōnis
 cont̄ tigranē regē armenie. et is scaurū
 miserat presidē syrie. Qui cū vidisset disse
 nonē fratrū in iudea vatus tpus cē quo

de finali iudea ponet sub tributo in manu valida fines intravit iudee ad que legata a fratribz utrimq; venerunt auxiliu ei hinc inde postulantes. Corruptus aut scaurus trecentis talentis missis ab aristobolo. qd ppiu ee romanor iosephus testat. ad ambas legatos misit. romanor et popei nome ei intentans nisi ab obsidione recederent. Recedens ergo aretha hircanu et antipatre philadelphie collocavit. Qui frustrati spe ambu in aduersarios spem contulerunt. Cu eni popeus damascu veisset cu multis muneribz venerunt ad eum orantes ut violentia aristoboli dignam odio vindicaret et hircanu restitueret regno. Sed nec aristobolo sibi defuit. corruptione scauri fretus. **De expulsionem aristoboli et restitutione frs ei hircanu. Cap. xxiiij.**

Quam aut popeus honore ei regi non exhibuisset indignans in salutato popeio recessit et recepit se in alexandria p expugnabile oppidum munitione. Que collecto romanor sroz q; exatu insectus est magn. iussitq; ut de oppido ad se descenderet. Is vo qa pro ipse vio vocabat decreverat poti pcurari qm parere. Consilio tn suoz dndens ab oppido relictis ibi custodibz precepit ut non nisi manu sua scriptis eplis obtenerent. abijtq; iherosolimam. Que statim insectus est magn. alacer factus circa ihericonina. morte mitridatis sibi nunata. Cuiq; iherosolimam pperaret terris aristoboli occurrit ei pecunia pollicens que erat in alexandria seq; de cetero romano pituru ipio. Sed nichil horu effm est. Missu eni gabinu ad recipienda pecunia. custodes nec in oppidu receperunt. Hys comotus popeus aristobolu in custodia collocavit. Cu aut obsidisset iherim orta est dissensio in urbe. Na fautores aristoboli urbe tueri. fautores hircanum eam trade romanis contendebant. Sed po aristoboli viata in templu recessit. Receptus q; popeus in urbe templu expugnabat. Cuiq; septentrionale valle impletis aggeribz labor eet imperfectus nisi obseruatis septis diebus quibz opari iudeis fas non est. aggerem fieri precepisset. Mense tn tercio fanu interruptu est. faustus aut cornelius sille filii pri

mi ingredi ausus est. Et irruentes romani pphanauerunt templu. et ut alibi legit equos in portibus stabulauerunt. Ob qua rem tradit nuq; de celo pugnasse popeu qm vinceret. qui hacten fuerat fortunatissim. Postero aut die ingressu templu popeus. admiratus situ et ornatu et religione templi. nichil tn inde tulit precipiens editus ut a sordibz mudarent templu. Cuiq; iposisset iherosolimis tributum hircano pontifici declarato aristobolu captiuu duxit. duosq; filios ei alexandru et antigonu cu totide filiabz. Romaq; per silia pperabat. syrie et iudee amministrazione scauro comissa. relictis seu cohortibz dualz. **Eusebius et cronius** Igitur anno ptholomei dyonisiij xv reguit hircanu apud iudeos annis xxxij. **De alexandro aristoboli et antipatre. Cap. xxv.**

Alexander aut filii aristoboli ex itinere fugit. Qui magna manu collecta iudea popula et hircano iminebat. Obtinebatq; munitissima loca. Missus est aut in syria gabinus ut scauro succederet sub quo marcus anthoni militabat. Qui cu in alexandria obsidisset alexandru. consilio matris alexander se tradidit ei et castra. Que gabinus consilio mulieris eiusde funditus evertit. ne alteri bellum fieret receptaculu. Palpabat eni mulier obsequio gabinu. viro suoz actis amicus metuens qui roma fuerant abducti. Post hec gabinus cura templi hircano mandata. gente iudeor in qnq; coventu diuisit. q; pentharchias. iudee frangens supbiam. Eo tpe frus est antipater amicus gabinu. et maxie marco anthonio. adeoq; daruit q; data est ei vxor neptis regis arabu typus noie. Qui sustulit ex ea quatuor filios et filia. Primogenitus fuit faselus. 2. herodes. qui post dictus est ascalonita. 3. iosephus. 4. feroras. filia vo dicta e saloma. **De fuga aristoboli e carcere et qbusda fric presidibz et illi tpe scriptoz. Cap. xxvi.**

Post hec casu elapsus est roma aristobolus. Qui magna manu iudeor conflata alexandru muro retingebat. Ad que debellandu missus est a gabinio anthoni. Captusq; itm aris

tobolus cu filiis roma pductus est. Illu qui de in custodia senatus cohercuit. filios aut in iudea remisit. qa gabini id se scripseat sponsondisse vxou aristoboli pro castelloru tradicione. Post hec cu gabini apud egyptu detinet. alexander aristoboli filius iudeos itm ad dissensionem reduxit. Sed rediens gabini pacem fecit. et hircano pontificu confirmavit. Quo mortuo missus est preses syrie crassus. ut etia pthos qui iam romanus iminebant reprimeret. In supus vo pthice milicie omne fere aurum de templo tulit etia quibz pompeii abstinerat. duo milia talentor. Ob hoc auro in os infuso interijt. Cui successit preses syrie cassius qui in oibz consilio antipatris utebat. **Eusebius** Hys tpbz oracius flaccus poeta satyricus et lyricus venusi nascat. apollodoros ppgamenus grecus orator. callidij et angustij preceptor clarus habet. Ca quoqz que de catilina et consule cycerone salustius scribit et lini hoc tpe gesta st. Cyero annu suat in exilio honorifice susceptus a plauco. Catullus ano etatis sue xxx. rome morit. messala coruinus orator nascatur. Virgilius tremone studiis eruditur. Deinde supra toga mediolanu tuis gredit. et post breue tpus roma pfiasat. Preterea tytus liuius historicus. et marcus tullidius orator. dyodoros quoqz grece historie scriptor clari habent. Sed et curio plariis orator. qui deinceps in affrica pre amissis exeratus pudore mori maluit qd euade.

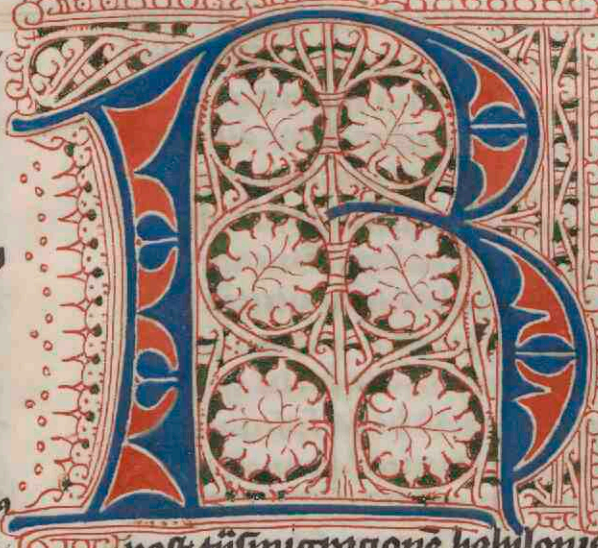
De regno deopatre et inicio romi iperij

Dosti ptholomeu dyo **Cap. cxxvij** nisui xij in egypto deopatra cepit anno regni hircani xvij. etatis. s. ante dcl. mudi vo millesio tno dca xij. et regit annis xxij. **Comestor.** Eo tpeore factu est disadiu int romanos pro popeio et iulio cesare. Cesar aut post senat et popeij fuga trans mare iouinu. rebz oibus roma potitus est. Et hoc aut loco qui e annus regni deopatre tercius f. cronica continua romanis nascant ipia. Tenuitqz prefatus cesar iperiu primus. cuius gestoru historia ut pleni exequam. etia bella q ante impiu gessit sequenti libro referuam. Cuius videlicet libri pncipiu ab ipius regni latinor origine volumus habere exor

diu breuis et succincte pcurrendo a quo et qn idem regnu hanc supserit. et qualiter ac per quos romana respublica a regni ipi ortu usqz ad iperij monarchia administrata fuit. **Explet liber sextus**

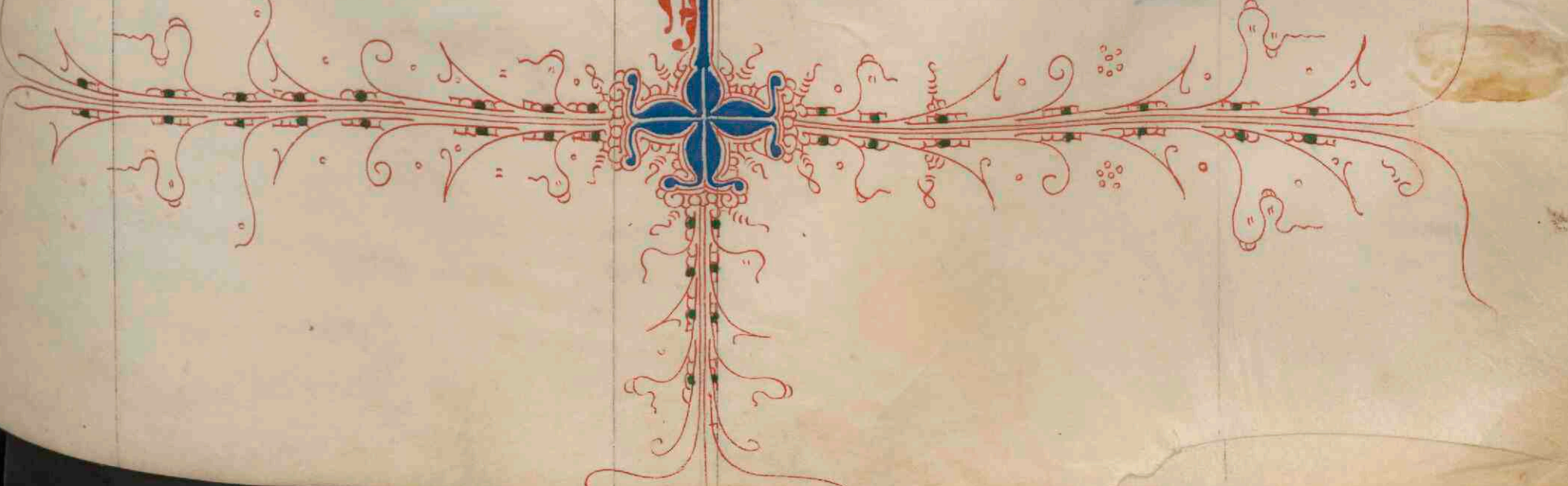
Incipit liber septimus.

De hys qui romanam republiam reuerunt an iuliu cesare. Cap. pimu.

Regnu latinor sub iano ut auit pmo rege exortu ab anno lxxvi aoty iudicis isrl usqz ad annu octauu dary qui fuit lxxx

post tuis migratione babilonis. deam p reuersione. tuarrit per anos cccclxxxix et reges latinos sex. albanos xiiii. ronos septem usqz ad tarquinu supbu. Reges latini ceperunt a iano. albanu ab ascanio. romani a romulo. Tandem expulsis ab urbe regibz per brutu. consules respubliam tractauerunt usqz ad iuliu cesare id est usqz ad annu xxx. hircani regis iudeor p anos cclxxij. Hoz itaqz primus fuit brutus anno primo. Deinde decemviri stituti ano xl. Camillus consul anno cxxxvi. Cntali dictator anno cclvii. Papirius consul anno cclxxvi. Manlius et regulus anno cccij. Fabius maximus dictator anno cccvii. Lucius emilius paulus. terentius varro anno cccxix. Iunius et martellus ano cccij. Claudius vero marcus lini salinator anno cccv. Sapius affricanus anno cclxi. Sapius affricanus minor ano cclxxij. Sapius nasica anno cccxi. Postulemus et metellus ano cccxii. Marius et gneius marci anno cccxii. Sulla anno cccxxij. Marcus tullius cyero cccclix. Pompeius et crassus anno ccclvij. Deniqz cesar ipauit solus anno cccclvij. Hec de tpbz

consulū excerpfi illos potius signans quo
rū tpiū aliqua mēdrabilia contigerūt.
Vt tpiū scipionū bella puuica. tpe marij
iugurtinū. tpe cyeronis catilinariū.

De bello et antiq' conē germanos Julij

Hic cesar celsus. Cap. secundū
quondā venū facto ponte tūsiens
germanos vastare cepit que est
in terna pte gallie Nam gallia oīs in
tres ptes diuisa est. quaz vnā incolunt
belge. aliā aquitani. tertiā qui ipoz lin
gua telte nra galli appellant. Hi omnes
lingua institutis legibz int se differūt. Gal
los ab aquitanis garōna fluiū. a belgis
matrona et secana diuidit. Hoz oīm for
tissimi sūt belge. pterea q a cultu atq hu
manitate puuicie longissie absūt. Anni
meq ad eos mercatores sepe cōmeant qui
ea que ad effeminandos aīos ptiēt ipor
tant. Proximiq sūt germanis qui tūo venū
incolūt. cū quibz continēt bellū gerunt.
Oīm aut gallox ut ad bella suscipienda a
lacer et promptū est animū. sic mollis ac
mūme resistens ad calamitates pferēdas
De sūmis quoq rebz sepe consilia tēunt. q
rū eos e vestigio penitere nra est. cū incer
tis moribz seruiant et pleriq ad volunta
tē eoz facta vndeant. Gallox pterea sub
ita sūt et repentina consilia. nā oēs fere no
uis rebz student. et ad bellū mobilitē ce
leritē excitant. Itaq ea que pfertilissima
sūt germanie loca circa heraniā siluam
rectusages occupauerūt et ibi confederūt
que gens sūmā habet iusticie et bellice lau
dis opinionē. Hui herane silue latitudo
nouē dierū iter expedito patet. Multa in
eo grā ferarū stat nata que reliqs in lo
cis visa nō sūt. ex quibz sūt boues vnicornes
et altes et vrsi. Apud germanos aut con
suetudo erat ut matressamilie sortibz et
vaticinationibz declararent utrū preliū
cōmitti ex usu eēt nec ne. Dicebantq nō
eē fas germanos supare si ante nouā lu
nā contendissent. Gello iūto solebant oēm
atiem suā redis et carris arā dare ne q
spes in fuga eēt. **Helmand. De bellis et**

**conē gallos belgicos et contra
ost hec itm butanos. Cap. iij**
P Belgarū gens aduersū cesarē exar

sit. Ex quibz bellouagi tetis nūo et vīute
prestantes habuere electissima lx milia ar
mator. SueSSIONES ex xij opidis l. Nume
rū totidē atrebates. et ambiani decē milia
Morini xxv. Aserapi nouē milia. Caleti decē
milia. Velocasses et veromāni eque decem
milia. Adimatici xvij milia. adules ebuce
nes terosi. ceromani. qui vno noīe germa
ni vocant xl milia. In sūma fuisse dicunt
cclxxxij milia armator lectissima. Omēs
usq ad intinētionē pene deleti sūt. Deinde a
pud octodor cū cesar in ytaliā pfiāsa de
creuisset. plusq xxx milia barbaroz ce
sa referunt a legione xij. cui pceerat gal
ba que cesar ad heragros et sedunos mise
rat. Ex aquitanis quoq et cantabris ex
xvij milia cesa referūt. Deinde cesar ger
manoz cōt ceadisse refert. **Julij celsus.**
Tūc venū tūsiue deliberat. sed nauibz tūsi
re neq satis tutū arbitrabat. neq sue ne
q ppli romani dignitatis eē statuebat.
Itaq licet sūma difficultas faciendi pōtis
pōneret. p latitudinē altitudinē rapidi
tate flūis. tū id sibi contēdendū aut aliū
non traducendū exātū existinauit. Hanc
onē pontis hanc itūit. Tigna bina sex
quipedalia paululū ab imo pāuta dūsa
ad altitudē flūis intuallo pedū duoz in
ter se iūgebant. hec cū machinacōibz in
missa in flumē defixerat fistuicisq adege
rat non sublite modo directe ad ppendia
lū. sed pne ac fastigate ut scdm naturā
flūis pūberent. Hys item econtraria du
o ad eundē modū iūta itēuallo pedū
quadragenū ab inferiori pte contē ipetū
flūis conūsa statuebat. Hec utraq insup
bipedalibz trabibz iūmissis qntū eoz iūtu
ra distabat. binis utraq fibulis ab extre
ma pte detinebant. Quibus discussis at
q in strariā pte reuictis. tanta erat ope
ris firmitudo. atq ea vez natā ut quo
maior vis aque se inatasset. hoc arcus
illigata tenerent. Omni ope effecto exer
citus traduat. Cesar ad utraq pte pōtis
firmo presidio relicto in fines siccambrozū
contendit. Diebz aut xvij tūo venū con
sūptis satis et ad laudē et ad utilitatē p
fectū arbitratus se in galliā reapit. pon
tēq resandit. Deinde in butaniā profi

asa cōtendit. **Orosius** Cesaris equitatus primo congressu a britannis victus est. ibiq; labien⁹ tribun⁹ occisus est. 2° prelio tū magno suorū discrimine victor britānos in fugā cōuertit. Inde ad flumē tamēse pfectus. cui⁹ ripā ac pene totū sub aqua vadū acutissimis sudibus hostes prestruxerant. Ad ubi a romānis cōptū est. barbari legionū ipetū non ferentes siluis sese abdidere. Vñ crebris eruptionib; rōnos graui⁹ infestabant. Interea trinouantū firmissima ciuitas asai se dedit cū andro geo duce datus xl⁹ obsidib;. Ad exemplū ceterē seute st. **De ceteris ei⁹ prelijs contra gal**

Et cesare los. Caplin. iiii.

A a britannis reuerso in galliā ambiorix cū eburonab; et aduati⁹ conspirans cōtā et sabinū legatos ap⁹ eburonas cū tota fundit⁹ legione insidiosis circumuentos occidit. **Julius celsus**. Ibi cito baluencio q⁹ superiore anno pūmū pilū duxerat. vtrūq; femur tragula traicit. **Quintus lucan⁹** interficit. **Lucaus** cōta legatus os funda vulnerat. **Quintus acuri⁹** que u⁹ pompeiu⁹ interpretē suū mittit ad ambioricē. **Sabin⁹** tū ppius accessisset. iussu arma abiē ipatū facit. Illo sermone protrahente circumuent⁹ interficit. Deinde **lucius** cōta et **lucius petrosidis** aquilifer. Reliqui noctu despata salute sese interficiunt. **Ambiorix** animatus treuevōr consilio in qua duo de pnapatu contendebant induciomaro⁹ et cingetorix legatū ad ceteronē mittit. **Qui** tū similit⁹ in hibernis pceerat. **Helinad⁹** **Cycero** vñ dicit. non eē consuetudinē plim romanū accipe ab hoste armato condicioē. Multitudo hostiū ex hoc colligi potuit. q⁹ tū in obsidione castrorū vallū circūdandū eē a captiuis romanis docerent. et instrumenta ruralia non haberēt. gladius cōsāndendo terrā et sagulis exportando vix trib; horis vallū pedū decem et fossā pedū xv. p milia passū xv in circuitu pfererūt. Preterea xxx turres mire altitudinis extruxerūt. Et tū iam septē dies noctesq; succidui hostiū tūnei pugnaret ac ventus subito plurim⁹ exortus esset. testas feruentes intorsere fundis flāma

taq; focas tela. ac mox concepto igne rutilanaa int⁹ castra ceciderūt. Quo facto pculmea culmina rapti ventus insistens sparsim animauit incendiū. Sed nec sic quidē romani tū vndiq; obruerent vulnere; laborib; vigilijs incendijs ve cesserūt. Tunc **cycero** lras iaculo illigatas ad cesarē mittit. quib; nūciat vnā deletā eē legionē. alterāq; iam pene confectā. **Cesar** nūtiū ad bellouagos ad marai trasū mittit. **Orosius** Postea cū duab; legionib; eo aduentante deserūt hostes obsidionē atq; in eū cūti raptis copijs ruit. **Cesar** pūissimis se castris consulto condidit. equitib; q; premissis ut fugā fingent ipaue. et ad tūsiū vallis que media eāt sibiq; pculosa videbat. hostes contemptu sui iuitaret. Quib; aduentantib; insup obstrui portas precepit. Quo viso galli quasi iam viassent ad obducendū extri secus vallū conuersi st. **Cesar** totis repete portas paritū effudit exercitū. verfos q; in fugā gallos vastissima cede confecit. Nam lx milia tūc fuisse referūt. e q; bus pauca per paludes iuias euaserūt.

Julius celsus. **Cesar** legione producta recognoscit non decimū queq; militē eē sine vulnere ex quo intellexit tū qūto piculo et qūta virtute pugnauerūt. Iterū fama pferitur ad cesarē. magnas gallo rū copias earū ciuitatū que appellāt arnorice cōuenisse. Hoc autē more gallicū bella incipiūt lege tōi oēs puberes et armati cōuenire iubent. Qui ex hys nouissim⁹ cōuenit. in conspū multitudis omib; cruciatib; affect⁹ necatur. **Intō** postea bello cū induciomaro treuevōr pnapē precepit cesar ut oēs vñ pterent induciomarū. ne quis que pū vulneraret q; illū interfectū videret.

Acto^r. De dictis moralib; iulij celsi.

H Et et alia multa de **Cap v^o**. bello cesaris narrat **orosi** et **iulius celsus**. Hoc enī bellū cesaris gallicū **iulius celsus** diligenti in libris qnq; describit. de quib; etiā hec q sequūt excerpta st. **Julius celsus li^o p^o**. **Consueuerūt** diū imortales quo graui⁹ hoies ex cōmutatione rep doleant quos

pro scelere eorum vltima voluit. hijs secundio-
res interdum res et diuturniore impunitate
concedere. *Toa* gallicae consensu. ne orbis ter-
raz obsistere possit. Naturale est omnes homines
studio libertatis inuari. et condiciones ser-
uitutis odisse. Libentius homines id quod voluerunt
credunt. Iracundia et temeritas gallicorum
genti maxime inata est. ita ut leuere au-
dicionem pro re coperta habeant. Animi
est ista malicia non virtus. iopia pauli-
isper ferre non posse. facilius reperiuntur
qui se ultro morti offerant. quam qui paci-
entem dolorem ferant. *Idem* l. 2. Rerum omnium
magis est usus. Que volumus et libenter
credimus. Et que sentimus ipsi reliqua speramus
sentire. *Idem* l. 3. In duos bellantes
hoc unum tempus agendi de pace est. dum sibi
uterque confidit et pares ambo videntur. Quod
si alteri paululum modo fortuna tribuit
vix uterque condicionibus pacis qui superior
videtur nec equa parte contentus erit qui se
omnia habiturum sperat. *Idem* in *uij* l. Terror
hominibus consilium mentemque eripit et membra
debilitat. fortuna plerumque eos quos pluri-
mis beneficijs ornauit ad duriorum casuum re-
seruat. *Idem* l. quinto. Galli homines apti sunt.
numquam insidiosi. qui per virtutem non per
dolum dimicare consueuerunt. *Acto*. De qua
busda dictis *lyceronis* et eiusdem libris.

Porro *lycerone* in gallia *Cap* vi.
sub cesare militasse iuxta iulium
caesarem et orosium superius diximus qui
multa praedam dixisse atque scripsisse
legimus. *Aug* de *ciuitate di* l. xij. Deum certe vo-
lens *lycero* sicut poterat breuiter diffinire.
Mens est inquit quedam soluta et libera
secreta ab omni conuentione mortali. omnia sen-
ciens et mouens. ipsaque praedita nutu se-
piterno. *Ihero* de *ioiua* l. p. *lycero* roga-
tus ab *prao* ut post repudium *terencie* soro-
ris eius duceret. non acquieuit. dicens se non
posse et uxorem et patrie pater operam dare.
Illa autem coniunctio egregia que de fontibus
tullianis hauserat nupsit salustio imi-
tato eius. *Acto*. Scripsit autem *lycero* qui et
marcus tullius vocatur de officijs libros tres
De amicitia librum unum. De senectute librum
unum. De oratore librum unum. De padoris li-
brum unum. *Philippicarum* librum unum. *Rethorica*

rum libros duos. *Tusculanarum* questionum li-
bros quinque. *Orationum* libros xij. *Inuentuarum*
libros sex. De legibus libros tres. De fine boni
et mali libros quinque. De natura deorum. l. tres.
De diuinatione l. duos. De fato librum unum.
De creatione mundi librum unum. *Dyalogorum*
adhortensium librum unum. De pietate orationis
librum unum. De academijs librum unum. De his
autem omnibus haec pauca moralia ad memoriam et
edificationem legentium excerpta huius operi
inferui. *Tullius* l. p. de officijs. *Florenti*
librorum eius de officijs. *Cap* vij.

Virtutis omnis laus in actione consistit.
a qua tamen sepe fit intermissio
multaque dantur ad studia reditus.
Sane debemus que in terris gignuntur ad usum
hominum creari omnia. homines autem hominum causa fu-
isse generatos. ut ipsi inter se alij alijs prodesse
possint. In hoc ergo debemus naturam ducere
sequi. et omnes utilitates afferre in medium.
Fundamentum primum iusticie est. ne cui
noceat. deinde ut cum utilitati seruiat. In
illis promissis standum non est quod non videtur
que quis metu coactus vel dolo deceptus pro-
miserit. **F**undamentum iusticie est fides
id est dictorum conuentorumque constantis vitas.
Spiritus sepe iniurie quadam nimis cilli-
da sed maliciosa iuris interpretatione. Ex
quo illud summum ius summa iniuria est. factum
est iam tritum puerbum. Quare suscipienda
sunt bella. Ut sine iniuria in pace viuatur.
Itaque pax que nichil habet in
sidiarum semper est consuetudo. **G**loriam
us iniusticie nulla est causa. **C**onspicua
vni qui cum maxime saluantur. **P**ro
ut boni viri videantur. **L**iberalitate et
beneficentia nichil est in hominis accommoda-
tum. sed haec multas debet habere cauciones.
Videndum est enim primum ne obsit vel illi cui
datur beneficium vel alij. Sunt enim multi cui
pidei splendoris et glorie. qui alijs eripiunt
quod alijs largiantur. et sic alijs nocent ut
alijs liberales existant. Nos autem ea libe-
ralitate utamur que amicitiam proficit et nemini
obsit. Deinde ne maior sit liberalitas quam fa-
cultas. et tandem pro dignitate cui tribuatur
quod est fundamentum iusticie. Nichil enim libe-
rale est quod non sit iustum. **S**pectandi sunt
morem eius in quem beneficium conferat et animus

ei⁹ contra nos et cōitas ac societas vite. et ad nr̄as utilitates officia p̄us collata.

Quoniam ei⁹ societas nulla est. prestancior nulla firmior q̄ cū boni viri morib; silēs familiaritate iuncti sūt. Nichil ei⁹ amabili⁹ est nec copulaci⁹ q̄ mor; similitudo bonor;. In quib; enī eadē studia eadē voluntates in hys sit ut alter altero eque delectetur ut seip̄o. et sic vn⁹ fiat ex plurib;. Vita victus q; cōis asilia. sermones cohortationes interdū etiā obiurgaciones maxie in amicitijs vigent. estq; illa iocūdistia amicitia quā similitudo cōiungit. Sic sciencia que remota est a iusticia. calliditas potius q̄ sapia est appellanda. sic anim⁹ patius ad piculū. si sua cupiditate nō cōi utilitate ipellit. audacie potius nomen habet q̄ fortitudis. Fortes et magnanimi sūt habendi non qui faciūt sed q̄ p̄pulsant iuriā. Dix iuenit qui laborib; susceptis piculis q; additis non q̄ incedē rerū gestarū desideret gloriā. Non est consentaneū rationi qui metu non frangit. eū frangi cupiditate. nec qui se iuctū a labore prestiterit. vna a voluptate.

Item de eodem. Cap. viij.

Hugienda est pecunie cupiditas. nichil enī tam angustū. tūq; pui animi. q̄ amare diuitias. Nichil honesti⁹ atq; magnificenti⁹ q̄ pecuniā cōtēpne si non habeas. si autē habeas ad beneficia a liberalitate conferre. Multi tūquillitate expetentes a negocijs publicis se remouerūt atq; ad oaiū profugerūt. inter quos et nobilissimi phi et quidā hoies seueri et graues. nec ppli nec pncipū mores ferre potuerūt. Vixerūtq; nonnulli in agris. faalior quidē et tucior et alijs min⁹ grauis aut molesta ociosor vita fructuosior aut hoim generi ad claritate atq; amplitudiez aptior. eorū qui ad re publicā. et ad res magnas gerendas se accommodauerūt. Bellū itaq; suscipiatur ut nichil aliud nisi pax quesita videat. Fortis ē ai et constantis non pturbari in rebus asperis. nec tumultuantē de gradu deici. sed p̄nti aiō et consilio uti. nec a ratione discedē. Illud etiā magni ingenij ē. cogitatione futū pape. et ante constitue qd

euenire possit. et quid agendū sit cū euenierit. **Q**ui reipublice p̄futuri sūt duo p̄cepta platonis teneant. Vnū q; utilitate ciuiū sic tueant ut quicq; agant ad eā referant. obliti cōmodorū suor;. Alterū ut totū corpus reipublice aurent ne dū aliquā p̄te tuentā reliquas deserant. **C**utela autē et p̄curatio reipublice ad eorū utilitate qui commissi sūt. non ad eorū quib; est cōmissa genda est. Nichil enī laudabili⁹. nichil magno et preclaro viro digni⁹. placabilitate et clemencia. Que tū ita probanda est ut adhibeatur reipublice causa seueritas. sine qua ciuias non p̄t administrari. Vis enī aiaductio et castigatio debet vacare a contumelia nec ad ei⁹ qui punit aliquē ut castiget sed ad reipublice utilitate referri. Cauendū est etiā ne maior sit pena q̄ culpa. et ideo prohibenda est ira in puniendo maxie. Quī enī qui iratus ad puniendū accedit. mediocritate illā tenebit. que est in nimirū et parū. Qui ergo reipublice p̄sūt. legū silēs sint. que ad puniendū non iracundia sed equitate duant. **I**n reb; etiā p̄peris supbia fugienda est. et arrogancia. Nam ut aduersas res sic et secundas imoderate ferre leuitatis est. **P**redare est equalitas in vita. s. ut sit idē semp vult⁹ eadēq; frons. sicut de sorte dan est. **C**auendū est ne assensatorib; siue adulatorib; aures patefaciam⁹. in quo falli facile est. Tales enī nos putam⁹ ut iure laudem. ex quo inflati varijs opinionib; inuabilia peccata et maximos errores inadim⁹. Sūq; dam homines non re sed nomine.

De eodem. Cap. ix.

Quidendū est ut contē cōem naturā nichil contendam⁹. sed studia nostra ei⁹ regula meiam. Nec enī attinet ne repugnare nec quicq; sequi qd non q̄as assequi. Id maxie queq; decet. qd maxie suū est. **A**miciās que min⁹ delectent magis censent sapientes sensim diluere q̄ repente preade. **L**uxuria cū oī etati t̄pis sit. senib; maxime fedissima est. **P**e regimini et incole officiu est. nichil preter negociū suū agē. nichil de alio inquirere nūmeq; ē in aliena reipublica curiosum. **F**orme corp ali adhibenda est mūdicia

non odiosa nec exquisita nimis sed tñ
 que fugiat in humanā negligentia. In
 vestibz etiā mediocritas optima est. Ca
 uendū est ne aut in gressu tarditatibus
 mollioribz utamur. ut pōparū fertulis si
 miles videamur. aut nimias celeritates in
 festinatione suscipiamus. in quibz est signi
 ficatio incōstantie. **S**it vox loquentis
 dulcis et non contentiosa neqz languens
 neqz canora. Videatur in primis de quibz lo
 quat̄ rebus. si de serijs seueritate adhibe
 at. si de iocosis lepore. Ornanda est digni
 tas domo. non ex domo tota querenda est.
 nec domo dñs. sed dño dom⁹ honestanda ē
 In domo dari hoīs hospites multi recipien
 di sūt. et admittenda hoīm tuarū generis
 multitudo. atqz adhibenda est cura largi
 tatis. **A**lter enī ampla dom⁹ dedecori do
 mino fit. si est in ea solitudo. et maxime
 si sub alio dño solita est frequentari. **O**diosū
 est enī tñ pretētibz diat̄. **O** dom⁹ antiq̄
 heu q̄ dispari dño dñaris. **T**urpe est val
 deqz viciosū in re seuera delictū inferre
 sermonē. **Q**uēadmodū ergo in orōne con
 stanti sit in vita oīa apta sint ut se et cō
 uerentia. et que pua vident̄ cē delicta n̄
 a multis intelligi p̄nt. ab hys diligenti⁹
 est deducendū. **S**i ei in organis musicis
 q̄uis paululū discrepet. vitat̄. tñ ne qd
 in eis discrepet. multomagis ordīs oīmo
 da cōuenientia in actionibz nr̄is adhiben
 da est. q̄a maior ac melior est actionū qm̄
 sonoz accentū. **N**escio quō est vel fit. ut
 magis in alijs q̄ in nobismetip̄is terna
 m⁹ si quid delinquit̄. **L**iberales et sordidi
 sūt questus nicennarioz oīm. quoz opera
 non quoz artes emunt̄. **E**st enī in illis ip
 sa nices auctoramentū seruitutis. **S**ordi
 di etiā sūt qui micant̄ a micatoribz qd statū
 vendant. **N**ichil enī p̄ficiūt nisi admodū
 menaant̄. **M**inime quoqz artes proban
 de sūt que m̄stre sūt voluptatū. ut q̄s exer
 cent laniste. piscatores. coa. sartores et ca
 am unguentarij. saltatores. ludiqz tala
 res. **Q**uibz aut̄ artibz aut prudencia ma
 ior inest. aut non mediocri utilitas que
 rit̄ ut mediana. architectura. et doctrina
 rerū honestarū. **H**ec quidē honeste sūt. **H**ys
 quoqz ordini cōueniūt. **A**ercaturū autē

si tenuis est. sordida putanda est. **O**m̄ qdē
 ex quibz aliquid acquirit̄. nichil est agri
 cultura meli⁹. nichil uberi⁹. nichil dulci⁹.
 nichil hoīe libero digni⁹. **O**m̄ aut̄ officium
 qd ad cōuictionē hoīm et ad societate tuō
 dā valet. anteponendū est illi officio qd
 ex cogitōe et scāa continet̄. **E**st enī huāne
 natē apa⁹ et utili⁹. **M**agnitudo animi re
 mota cōitate et cōuictione huāna feritas
 quedā fit et inhumanitas. **I**te in 2. lib.

Sicut. **D**e eodem Cap. decimū.
Magnas utilitates adipi scāa cō
 spuratione hoīm atqz consensu. sic
 nulla tam detestabilis pestis que hoī ab
 hoīe non nascit̄. **M**ale se habet res cū qd
 virtute effia debet id pecunia cēptat̄. **C**ū
 idipm̄ qd honestū decorūqz didicim⁹ p se no
 bis placet. aīdōqz oīm natura sui cōmouet̄
 idcirco illos in quibz hoc cē venur a natā
 ipā diligēte cogim⁹. atqz hoc idem est cau
 sa diligendi grauissima. **N**emo enī iust⁹
 cē p̄t. qui mortē qui dolorē vel egestatem
 timet. aut ea que hys contraria sūt equitati
 anteponeit. **T**anta est iusticie vis ut nec illi
 qui maleficio et scelē pasam̄. sine ulla eti
 pticula viuē possint. **N**am et p̄ncipes latro
 nū nisi equalit̄ predā dispiciant. aut interfi
 cēt̄ a socijs aut relinquent̄. **O**īa facta cele
 rit̄ tanqz flosculi deadiūt. **N**ec simulatū qd
 q̄ p̄t cē diuturnū. **Q**ui verū iusticie glo
 riā adipisa vult. iusticie fungat̄ officio.
Prima adolescentis cōmendatio p̄ficiat̄ a
 modestia. tñ pietate in parentes. in suos
 beniuolentia. **D**einde etiā facile in optūz
 ptē venire cognoscāt si ad sapientes et da
 ros viros et bene consulentes republice se
 contulerit. et cū eis assiduis sit. **J**udias ē
 semp in causis verū sequi. **B**eneficentiae
 ac liberalitatis duplex est ratio. aut ei opa
 ipendit̄ indigentibz aut pecunia. **D**ifficili
 or quidē posterior. locuplet̄ presertū. sed p̄
 ma laucior ac splendidior et viro forū da
 roqz dignior ac pluribz utilior. **N**ā prima
 ex archa. 2. ex virtute depmit̄. **E**t sepe qui
 pecunie bñficiū accipit. deterior inde fit. at
 qz ad idem semp expectandū paracior. **N**ec
 ita claudenda est res familiaris ut eam
 benignitas aspire non possit. nec ita reserā
 da ut pateat omibz. **C**ausa autē largitio

nus duplex est. si aut nate est aut utile. Et in hys tpbz mediocritatis regula seruanda est. Temeritate eni remota gratissima est liberalitas. Na viri liberalis bonitas coe oim profugiu est. Nec vno modo dispi bus causis affecti ee debem. ppenfior ei ee debet benignitas in calamitosos. nisi forte calamitate digni fuerit. Couenit aut viro liberali in dando esse munificu. in exigendo non acerbu. in omni quoq re contraheda vendendo emendo. conducendo. locando facile et equu. multa multis de iure suo cedere. et a libz qntu luceat abhorrente. Habenda est tm vna rei familiaris. qua quide dilabi sincere flagraosu est. sed ita illiberalitas et auaricie absit suspicio. Decoz valde est. patere domos illustriu viroz illustribz hospitiu. n beneficijs collocandis mores hoim non fortuna sequi honesta ratio. Sed quis est tandem qui iopis et optami viri cause non anponat gratia viri fortunati et potentis. A quo eni videtur remunacio fore expediaz atqz scelerioz in eo nra voluntas est ppenfior. corruptiqz st mores et deprauati admiracioe diuiciaz. Nullu vi cu deteru est auaricia presertim in pncipibz reipublice ut modo turpe est gubernantibz. Habe eni questui reipublica no modo turpe est sed etia sceleratu et nefarium. In uho cesare tanta libido peccandi fuit. ut hoapin peccare cu delectaret etia si causa non eet. *Itē in li. 3. De eodem*

Publiu sapione *Cap. xi.* scripsit catho dice solitu. nuq se mino otiosu ee qd cu otios. nec mino solu qd cu solus eet. Magnifica ve vox ac viro magno et sapiente digna. que declarat illu. et in otio de negocijs cogitare et in solitudine seru loqui solitu. Due itaqz res que languore afferunt cetis illu acuebant. s. otu et solitudo. Detrahe aliquid alteri in hoim hois incomodo suu agere comodiu. magis est cont natura qd mores. Sicut ei si vnuaqz corpis membru huc huc fetu ut posset putare se valere. si proximi mebru valitudiez detraisset. debilitari et interire totu corp nate eet. sic vnusqzqz nrm si ad se rapiat comoda alioz. detrahatqz cui possit emolumenta sui gratia.

societas hoim et comunitas euertat nate est. Multo magis est s natura coitas et utilitas et liberalitas q voluptas vita diuicie. Magis quoqz est s natura pro omibz gentibz si fieri possit. conseruandis atqz iuuandis. maxios labores molestiasqz suscipe qd viuere in solitudine. non solu sine ullis molestijs. sed etia in voluptatibz et oim reru copijs. **E**rrat qui viciu vllu corpis aut fortune vicijs animi graui existimat. Ho nature obediens. ho pt non nocere. Vnu oibz debet ee ppositu. ut eade sit utilitas vni cuiqz et vniuersoz. Societatis artissimu vinculu est. arbitrari magis cont natura ee hoiez ho aliquid detrahe sui comodi ca. qd oia incomoda subire. **I**usticia est vna oim dna et regina virtutu. Sicut quedam membra amputant. si languet et tanqm spu aere ceperit. ne noceant reliqs ptibus corpis. sic in figura ista hois feritas et inmanitas belue a coi huianitate segreganda est. Nichil tam s natura est q utilitas. Sed certe in re utili turpicio ee non pt. Qui deliberat utru id qd honestu vident sequant. an scientes sceler se contaminent. etia si ad id qd deliberant no puenerit. in ipa dubitatione facin comittunt. Ea eni deliberanda oio non st in quibus turpissima est ipa deliberacio. Certe si oes deos hoies q celare possim. nichil tm auare uel iuste uel libidinose faciendu est.

In ami *De eodem. Cap. xij.* cijs maxie pturbant officia qbz et non tribuere qd rre possis. et tribue qd non sit equu contra officiu est. Honores et diuicie et voluptates et cetera hui gnus. que vident utilia nuq amicitie anteponenda st. At neq cont reipublica. neq cont insurandu ac fidem. amicitia causa vir bon faciet etia si iudex fuit de ipo amico. Ponit eni psona amici cu induit iudicis. sed tantu dabit amicitie ut amia causa malit ee vera et ut morande litis temp quo ad leges pmiserit accomodet. Cu aut in iuramento sua dicenda sit meminerit se deu teste adhibe. Si oia facienda st que amia volut non amicitie tales sed coiurationes putande st. Cu id qd utile videt in amicitia cu eo qd

honestū est cōparat. iacent utilitatis spēs
 valeat honestas. Et cū in amicitia que ho-
 nestā non sūt postulant. religio et fides an-
 teponant amicitie. Hōm nātē quā maxi-
 me sequi debem. iūmīca est crudelitas.
 Oēs aliud agentes et aliud simulantē.
 p̄fidi sūt improbi et maliciosi. Nullū igit̄
 eorū factū utile eē p̄t. cū tot sit vicijs in q̄
 nātū. Tollendū est ex rebus contrahen-
 dis oē mendaciū. Tam emptor q̄ venditor
 si ad loq̄ndū venerit non plus q̄ semel elo-
 quat. Vir bon⁹ et iustus nichil cuiq̄ qd̄ in
 se trāsserat detrahet. Bon⁹ vir nō modo facit
 sed nec cogitare quidē audebit quicq̄. qd̄
 non audeat predicāre. Quid interest. utrū
 ex hoīe quis in beluā se cōuertat. an sub
 hoīs figura īmanitatē belue gemit. Est ius
 bellīcū. fides q̄ iusurandi etiā cū honestate
 sepe seruanda sed non semp. Qd̄ enī ita
 iurātū est ut mens fieri oportere conapeat
 id seruandū est. Qd̄ aut̄ alit̄ si non fecit
 nullū est p̄iuriū. Ut si predonibz p̄iuratis
 pactū pro capite preau non attuleris n̄
 la fraus est. etiā si iuratus id quidē non
 feceris. Nā piram cū sit cōis oīm hostis n̄
 fides nec iuramentū cū eo debet eē cōe.
 Non falsū iurare p̄iurare est. sed qd̄ ex ani-
 mi tui sententia iuraueris. sicut verbis con-
 apit̄ id non facit p̄iuriū est. Nec illa quidē
 p̄missa seruanda sūt que hys ip̄is iūalia sūt
 quibz illa p̄missas. Puertūt hoīes ea que
 sūt fundamenta nātē. cū utilitatē ab honest-
 tate seungūt. Oēs enī expetim⁹ utilitatē
 ad eamq̄ rapim⁹. In iureiurando nō q̄s
 met⁹ sed qd̄ sit ius debet intelligi. Est enī
 iusurandū affirmatio religiosa. Qd̄ ergo
 affirmante et q̄i deo teste promiseris id
 tenendū est. *Idē in libro de amicitia. Flostū
 li eiusdē de amicitia. Cap. xiii.*

Amicitia oībz rebus hūanis p̄ponē-
 da est. Nichil enī est tam nature
 aptū. tamq̄ cōueniēs ad res secū-
 das uel aduersas. Sed hoc p̄mū scio amia-
 cū nisi in bonis eē non posse. Negant etiā
 quēq̄ eē virū bonū. nisi sapientē. Sed illā
 sapiāz interpretant. quā nemo adhuc mortu-
 lis est affectus. Illos bonos viros appellan-
 dos putem⁹. qui assequūt̄ q̄ntū hoīes p̄nt
 naturā optimā dū bene viuendi ducem.

Quāta sit vis amicitie ex hoc intelligi potest
 q̄ ex infinita societate gn̄is hūani. quā cō-
 ciliauit ip̄a nātā ita cōtracta res est et de-
 ducta in angustū. ut oīs caritas int̄ duos
 uel int̄ paucos conciliet̄. Est aut̄ amicitia
 nichil aliud nisi oīm diuinariū hūanariū
 q̄ rerū cū beniuolentia et caritate consen-
 sio. Quō p̄t eē vita utilis que non amia-
 mutua beniuolentia cōquiescat. Quid enī
 dula. q̄ habē cū quo audeas sic loqui ut te
 cū. Quis cēt tant⁹ fr̄is in p̄speris rebus
 nisi habēs qui illis eque ut tu gauderet.
 Aduersas vō ferre difficile eēt sine eo qui
 istas grauius etiā quā tu ferret. Et secū-
 das res facit amicitia. s. splendorosiores et
 aduersas p̄iens. cōmunicansq̄ leuiiores.
 Nichil est v̄tute amabili⁹. nichil qd̄ magis
 alligat ad diligendū. quippe cū p̄ vitatē
 et p̄bitatē etiā eos quos nūq̄ vidim⁹ dili-
 gam⁹. Sapiō nichil difficili⁹ eē dicebat.
 q̄ amicitia usq̄ ad extremū diē vite per-
 manē. Interdū enī diuiniū contēnōne lux-
 urie vel alteriū cōmodi qd̄ idem adipisci v̄t
 q̄ non p̄t. Pestē vō nullā eē maiore amia-
 cū q̄ in plerisq̄ pecunie cupiditatē in-
 optimis quibusq̄ certimē honoris et glorie
 ex quo iūmīcās maxias sepe int̄ amia-
 simos extitisse videm⁹. Nulla est excusatio
 p̄t. si amia causa pecunias. Nā cū consili-
 atrix amicitie virtutis opinio fuerit. diffi-
 cile est amicitia manē si a virtute defecis.
 Qd̄ si rem statuerim⁹. uel scēde amias que
 qd̄ velint. uel ip̄etrare ab eis quicq̄ velim⁹.
 p̄fecte quidē sapie sum⁹. si nichil habeat res
 vicij. Hec igit̄ lex in amicitia sanat̄ ut ne
 q̄ rogem⁹ res turpes. nec rognū faciamus.
 Turpis est excusatio enī hec. et mūne acci-
 pienda. si q̄s p̄tra republicā amia causa se
 fecisse fateat̄. Precipiendū igit̄ bonis ut si
 in prauoz amicitias ignari aliquo casu
 inaderint ne existiment ita se alligatos
 ut ab amicis in republicā peccantibz nō
 discedant. Nec minor pena statuenda est
 hys qui alterū secuti fuerit. q̄ hys q̄ ipsi
 fuerūt p̄prietatis duces. Non michi minori
 aue est qualis respublia post mortē meā
 futura sit q̄ qualis hodie sit. Hec ergo pri-
 ma lex amicitie sanat̄. ut ab amicis hoīes
 ita petam⁹. et amioz causa honesta faciam⁹.

Consiliū vni libere dare gaudeam. pluri
mūq; in amicitia amicorū bñ suadentiū
valet auctoritas. Bonos boni diligant as-
sistantq; sibi q̄i p̄pinq; sibi cōuictos
atq; natura. Nichil est appetentiū filiū
sui. atq; rapacius q̄i natura. In vera
amicitia non tam utilitas p̄ta per a-
miciū. q̄i amor ip̄e delectat. Amicitia arū
sua auḡ manet stabilis et certa possessi-
o ita ut etiā si illa maneant. que s̄i q̄i
dona fortune. tñ vita inculta et deserta
ab amicis iocunda eē non possit. Multa q̄
nri causa nūq; facerem. cā amicorū fca
m. Que enī in nr̄is reb; inhoneste. in a-
micorū sūt honestiss̄e. ut peccati p̄ amico
indigno in aliquē acerbiū iuehi pro eo.

Quē de eodem. Cap. xiiii.
Vidā definiūt amicitia parib; of-
ficiis et voluptatib;. sed hoc quidē
est nimis exigue et iūtilit̄ ad calculos vo-
tare amicitia. ut par sit ratio acceptorū
et dator. Dicitur enī et affluencior videt̄ eē
amicitia nec obseruare restricte q̄n plus
reddat q̄i accepit. Neq; enī verendū est ne
quid exadat. aut ne quid in tñ defluat.
aut plus equo in amicitia conferat. Boni
viri et sapientis est hec duo tene in amici-
tia. Primū ne quid fictū vel silatū sit. ap-
te enī odisse magis īgenū est. q̄n fronte
occultare sn̄az. Deinde non solū allatōs
ab aliquo criminaones repellē. sed nec ip̄
sū quidē suspiciōsū eē semp̄ existimantē a-
liquid ab amico eē violatū. Accedat huc o-
portet suauitas quoda sermonū atq; morū.
haut mediocri condimentū amicitie. Nō
est negligenda fama. nec mediocri telū
ad res gerendas oportet estimare beniuo-
lentiā ciuū. quā tñ blandicijs assentan-
do colligē turpe est. Vē amicitie difficillime
repiūt. in illis qui in honorib; reipublice
versant. Vbi enī iuenies. qui honorē amia-
suo anteponat. Firmamentū stabilitatis
et constancie quā in amicitia querim. Iē
fides. Vetrina queq; in amicitia sicut vi-
nū vetus debent eē suauissima. Maxima
est enī vis vetustatis et consuetudis. Odi-
osū sane gen; hoīm officia exprobrantiū
que meminisse debet. is in quē collata
s̄i non cōmēorare qui contulit. Hī qui

superiores s̄i submitte se debent in amicitia
et sic quodāmodo inferiores extollē. Dispa-
res mores disparia studia sequūt. quorū
dissilitudo dissociat amicitias. Nec ob ullā
causā aliā boni ip̄obis et ip̄obi bonus a-
mici eē non p̄nt. nisi quia tanta est inter
eos q̄nta maxia p̄t eē studioꝝ distancia.
Erūpūt sepe vicia amicorū. tñ in ip̄os ami-
cos tñ in alienos. quorū tñ redūdat ad ami-
cos infamia. Tales amicitie s̄i remissione
usus eludende et dissuende magis q̄i disca-
dende. Cauendū est nāq; ne non solū ami-
tie deposite sed etiā īmicitie suscepte vide-
ant. Nichil turpi; q̄i cū eo bellū gerē tñ q̄
familiarit̄ vixeris. Hoc autē dico nisi que-
dā admodū intolerabilis exarserit īiuria
ut neq; rān neq; honestū sit. nec fieri pos-
sit. ut non statū alienatio dissuictioq; faci-
enda sit. Sic ergo fiant amicorū disadia si-
nāte sit. ut extincte poti; amicitie q̄i com-
presse videant. Et hic honor veteri amicitie
tribuendū est. ut in culpa sit is qui facit. nō
qui patit̄ īiuriā. Caueam; aut ne nimis
cito dilige incipiam. ne ve indignos. Dig-
ni aut s̄i amicitia. quib; in ip̄is est causa.
tur diligant. Sed rarū genus est. equidē
oīa predara rara. nec quicq; difficilē est
q̄i repire quid sit ex oī pte in suo genere
pfectū. Ipse homo seipsū diligit p se non
ut aliquā a seipso mcedē exigat caritatis
sue. Q; nisi in amicitia idē t̄sferat. verū
amicū nūq; repiet. Est enī verū amicus tā
q̄i alter idem. Equū est ergo. ip̄m virū bo-
nū eē et seipm̄ per se dilige. Deinde altm̄
silēm sui querē tū aīm ita cū suo misce-
at ut pene efficiat vni e duobus.

Item de eodem. Cap. xv.
Talib; aut stabilitas amicitie confir-
mari p̄t. qui beniuolencia vincti
primū cupiditatib; quib; ceti seruiūt. ipe-
rant. Deinde equitate et iusticia gaudent.
oīaq; alter pro altero suscipit. nec quicq;
nisi rān et honestū alter ab altero petit.
nec solū colūt se int̄ se et diligūt sed etiā
verent. Nā ornamentū amicitie tollit
qui ex ea tollit verecundiā. P̄uicōsusq;
in hys error est. qui existant libidini
peccatorq; oīm in amicitia patē licenti-
am. Virtutū enī amicitia adiutrix a nā

data est. non vitioꝝ comes. ut qm̄ solitaria non posset virtus ad ea que summa s̄t puenire. cōiuncta et sociata tū altera pueniret. Si quis deus nos ex hoīm frequētia tollēt et in solitudine uspiā collocaret atq; ibi supeditans oīm rerū q̄s natura desiderat copia. hoīs vō aspiciendi eripet p̄tātē. quis tam ferreus eēt qui hanc vitā ferre posset. Cuiq; non auferret voluptatū oīm fr̄m solitudo. Natura enī nichil solitariū amat. Unde v̄m est q; ab archita tarentino ut opinor dia solitū a senib; nr̄is audiui. Si quis in celū ascendisset naturāq; mūdi et pulchritudinē syderū asperisset insuauē illi fore admiracionē. que iocūdiſſima quidē fuisset si cui nauisſet non habuisset. Et monendi sepe amici s̄t et obiurgandi. sic tū ut et monitio acerbitate et obiurgatio contumelia careat. Et tū amice accipiendā s̄t. n̄ beniuole fūt. Sed nescio quō v̄m est qd' in andria fāiliaris me' aut terentius obsequiū amicos. vitas odiū parit. molestā est vitas. si quidē ex ea nascit' odiū qd' est venenū amicitie. Sed obsequiū multo molestius. qd' peccatis indulgens precipitē amici fieri sinit. Maxia aut' in eo culpa est. qui et vitatē aspiciat. et in fraude obsequio ipellit. Cui' aut' aures vitati clausē sūt ut ab amico v̄m audire nequeat. hui' salus despanda est. Et moneri ip̄m est v̄m amicitie. et alterū libere facere non asperē patient' recipere. Scien dū etiā nullā in amias maiorē eē pestē q̄ adulationē. que est viciū hoīm leuiū ac fallaciū. ad voluptatē oīa loq̄ntium. nichil est ad vitatē. Oīo est amans sui virtus. optiē enī seipsā nouit. q̄q; amabilis sit intelligit. Oīm rerū simulatio viciosa est. tollit eī iudiciū veri. Cū in hoc ius amicitie consistat ut vn' q̄ anim' ex plurib; fiat. quō id fieri potit. si nec in vno vnus anim' erit. sed vari' et cōmutabilis et multiplex. Nulla est hec amicitia n̄ alter v̄m non vult audire. alter ad menacendū pat'us est. Apte quidē adulantē nemo non videt nisi qui admodū excors est. Sed callidus et occultus non facile agnoscat. quippe qui etiā aduersando sepe assentant'. et litigare se simulans blandit'. atq; ad extre-

mū dat manū. vnaq; se patit'. ut is qui illusus est plus viasse videat'. Oīa breuia tolerabilia eē debent. etiā si magna sunt. Idem in li' de senectute. *Floſculi ei' de de*
Anta senectute. Cap. xvi.
Quoniam est hoīb; stulticie inconstancia atq; puerſitas q; oēs eā ut aduſtant' exoptant. et eandē adeptā actuant. Quiete et pure atq; elegant' acte et tatis planda et lenis est senectus. Nā ipsa bene acte vite bñficioꝝ multoꝝ recordatio. iocūdiſſia est. Temeritas florentis etatis. prudentia aut' senescentis. Unde qui lege a audire antiq̄ voluerit. maxia' respubliā ab adolescentib; labefactas. a senib; aut' sustentatas et restitutas reperiet. Nemo tū senex est qui se annū viuē non putet. Non virib; aut' velocitate corpis res magne gerūt'. sed conatio auctoritate et s̄tia. Decorus ē sermo senis quietus et tremul'. faciatq; sepe sibi audienciā disertis senis cōpta et mitis oratio. Ip̄a defectio virū adolescentie vici' efficiat sepi' q̄ senectutis. Libidinosa enī et intēperans adolescentia. effectū corp' tradit senectuti. Ut cōt' morbū sic cōt' senectutē pugnandū est. et habenda ratio valitudinis. Utendū est ergo exatrationib; modicis et tū tibi et potus adhibendū ut vices reficiant' non opprimant'. P̄t' enī exatratio et tpancia etiā in senectute. aliquid pristini roboris conseruare. Nec corpi tantum subueniendū est. sed animo multo magis. Nā q; senes aiūt stultos. credulos obliuiosos et dissolutos. non s̄t hec vicia senectutis sed inertis ignauiē ac sopniculose senectutis. Sicut enī petulancia uel libido magis est adolescentū q̄ senū. nec tū oīm adolescentū sed improboꝝ. sic illa senilis stulticia. que deliratio dicit' senū est non oīm sed leuiū. Senectus honesta est si ius suū retinet. sicut adolescentē in quo est senile aliquid sic et senē in quo est adolescentis aliquid pbū. Quod qui sequit' corpe senex eē potit. animo nūq;. In studiis laborib; q; iuuentutis non intelligit' qm̄ obrepit senectus. Ita sensim sine sensu etas senescat. nec subito frangit'. sed diuturnitate extinguit'. O preclarū mun' etatis. si quidē auferit nob' quod est in adolescentia incōsist'

simū. s. libidine corpis. Impedit consiliū voluptas rōnis iūmīa. ac mentis oculos prestringit. nec habet ullū cū virtute cōmeratū. Cupidis rex odiosū et molestū ē mīrē. faciatis vō et expletis iocundū ē carē qm̄ frui. Qm̄ illa s̄ que aufert senectus aīo tanq̄ emeritis stipendijs libidīs ambicionis contencionis iūmīaaz et cupiditatū oīm secū esse. secūq; viuē. Si vō et aliquod pabulū habet studij atq; doctrine. nichil otiosa senectute iocundū. Veniā ad voluptates agricolarū quib; ego mirabiliter delector. que nec ulla ipe diūtur senectute. et ad sapientis vitā prime vident̄ accedere. Habent enī rationē cū terra que nūq; recusat ipe diū nec vniq; sine usura reddit qd̄ accepit. Agroq; ornato et bene culto nichil p̄t̄ eē uberi⁹ nec specie ornati⁹. *Itē in li. de codē. Cap. xvij.*

Apx senectutis est auctoritas. Vn̄ in senatu ut quisq; etate antecedit. ei⁹ sententia p̄ncipatū tenet. Non tñ cūi aut ruge auctoritatē repete arripe p̄t̄. sed honeste acta superior etas. fructos capit auctoritatis extremos. Avaricia senilis quid sibi velit non intelligo. Quid enī absurdū eē p̄t̄. quā quo min⁹ restat vie eo plus viaticā querē. frustra sperat adolescens uel p̄mictit se diu victurū. Quid enī stulci⁹ q̄ incerta pro certē habere. Quin eadē illa etas multo plures q̄ senectus habet mortis casus. Facili⁹ enī in morbos adolescentes incidūt. graui⁹ egrotant. tristius curant. In hoc etiam melioris condicionis est senex. quia quod sperat adolescens ipe consecutus est. Ille vult viuē. iste diu vixit. Qm̄q; michi quidē nec diuturnū videt̄ quicq; in quo est aliquid extremū. Cū enī id aduenit. tūc id quod preterijt effluxit. Hoc tñ remanet qd̄ virtute et rē factis quisq; consecutus est. mors etiā contingit adolescentib; aduersante et repugnante natā. et ideo grauis. senib; vō venit tanq̄ sponte in illa vi adhibita et ideo leuis. Sicut ergo poma ex arborib; si truda s̄. vi auellūt. si matura ⁊ cocta decidunt. sic vis adolescentib; vitā aufert. senib; maturitas. **M**editatū esse debet ab adolescentia ut mortē neg-

ligam⁹. sine qua meditatione tūquillo animo nemo eē p̄t̄. cū certissime sit moriendū. et quo tpe incertū. Dū in hys iudisi corpis cōpagib; sum⁹. munē quodā necessarius et graui ope p̄fungim⁹. Est enī anim⁹ celestis ex altissimo domo alio depressus et q̄ demissus in terrā. locūq; diuine nature eternitatq; cōtrariū. Sapientissim⁹ quisq; equissimo aīo morit̄. nec eū vixisse penitet. qui ita vitit. ut non frustra se natū existimet. et ex hac vita discedit tanq̄ ex hospicio. nō ex domo. Comorandi eī diuisoriū naturā nobis dedit non habitandi. **O**predar die cū ad illud diuinū aīaz conaliū te tūq; p̄fiasar. cūq; ex hac turbe colluio ne discedā. Profiasar enī ad viros sapientes. et ad cathonē meū precipue. cui⁹ corpus a me crematū est. quo melior vir nemo nat⁹ est. nemo pietate prestanti⁹.

Itē in li. de oratore. Rosculi ei⁹ de oratore. Cap. xviii.

Memoria est thesaur⁹ oīm rerū qui nisi ausus iuentis cogitatisq; rebus adhibeant. oīa etiā si predara fuerit in oratore s̄ peritura. In hoc maxie precellim⁹ bestis q̄ int̄ nos loquim⁹. et sensū verbis exprime possum⁹. Qs ergo hūiure non miret̄ et in eo laborandū esse arbitret̄. ut quo hoies maxie bestis. in hoc hoib; ipis ancillat. **I**ngeniū atq; celeres motus et uberes ad cogitandū et loquidū maximā vim affert ad porandū. **Q**uicq; at est in quo in dicendo offendit. illud etiā ea que laudanda s̄ obruit. **Q**ui aut̄ etiā optime dicit maxime dicendi difficultatē. variosq; euentus orōnis. expectacionēq; hoīm p̄timescit. **A**d in multis aduertere soleo. et in meipso etiā sepissime expior. ut et exalbestā in p̄ncipis dicendi. et tota mente atq; artib; oib; contremiscā. **H**istoria est tpm̄ testis. lux vitatis. vita memorie. magistra vite. nūcia vetustatis. *Idē in li. de paradoxis. Rosculi de paradoxis. Cap.*

Non explet vniq; neq; satiat̄ sitis cupiditatis. Nec solū augendi que hnt̄ libidine trugatur hoies sed etiā amittendi metu. **Q**u

tibi deus vel mater oim natā dederit
 aīm quo nichil est prestanti. nichil di
 uini. sic teipe proicias atq; psterne.
 ut nichil int te et peaidē interesse putas
Voluptas quo maior est eo magis aīm
 a sede sua dimouet et statu. Nichil est tā
 incredibile qd non dicendo fiat pbabile.
 nichil tam horridū atq; incultū. qd non
 splendet orōne. **O** qui bīm te. qui te
 florentē putas. te miserie te erūpne pre
 mūt. te tue libidines torquēt. tu die noc
 tuq; cruciaris. cui nec sans est qd est. et
 idipm non diu futurū sit times. Te cō
 sciencie stimulant maleficioz tuoz. te
 metus exanimāt iudicioz atq; legū. Si
 aut iprobo et stulto et inheri nemini be
 ne eē p̄t. sic bonus vir et sapiens et fortis
 miser eē non p̄t. **N**on p̄tā rez euētū
 sed vias hoīm medenda s̄t. **N**ichil ē
 meū uel alteri quod auferri vel amit
 ti p̄t. **O**mnis sapiens liber. oīs stultus
 seruus. **Q**ui libere iperabit. qui non
 p̄t cupiditatib; suis iperare. Refrenet pu
 mū libidines. spnat voluptates. Iracun
 diā teneat. auariciā coherceat. ceteras a
 nimi labes repellat. t̄ q; incipiat ipare.
 cū ipē iprobissimis dnīs dedecori ac tur
 pitudini parē desierit. Quid est libertas?
 p̄tās viuendi ut velis. Quis aut viuit
 ut vult? Qui rōe viuit. qui gaudet offi
 cio. qui nec legib; quidē p̄ metū pareat.
 sed eas sequit et colit. qui nichil facit vl
 diat vel cogitat. nisi libent ac licent ac
 libere. Soli igit sapienti cōuenit ut
 nichil faciat iūctus. nichil dolens. nichil
 coactus. **Q**um seruit̄ sit obīa fracti
 animi atq; abiecti. et arbitrio suo caren
 tis. quis neget oēs leues. oēs cupidos. o
 nesq; improbos eē seruos. **N**ūquid
 ille liber est cui mulier iperat. cui leges
 iponit. prescribit iubet vetat qd ei vide
 tur nec ille iperanti aliqd negare p̄t
 uel audet recusare. Ego istū non modo
 seruū. sed neq̄ssimū seruū appellandū
 puto. licet amplissima familia nat̄ sit.
Non estimacione census vel victu et
 cultu terminat̄ pecunie mod̄. Non eē
 cupidū pecunie. contentūq; suis reb;
 eē. maxime s̄ certissimeq; diuitie. Si

isti callidi verū estimatores prata et
 areas qualdā magnū estimant. qd huc
 generi possessionū q̄ noceri non p̄t q̄
 neq; naufragio neq; incendio amitti
 potest. q̄nti estimanda est virtus que
 nec eripi nec subrepi p̄t. que nec incen
 dio neq; naufragio amittit̄. qua qui
 prediti s̄t. soli diuites s̄t. Soli enī possi
 dent res fructuosas et sempitnas. soli
 q̄. qd est p̄pū diuitiaz reb; suis cōtenta
 s̄t. **M**ors terribilis est hīs quoz n̄ vi
 ta omnia extinguit̄. non hīs quoz laus
 emori non p̄t. **O**mnis animi debili
 tas et hūilis et fracta timiditas seruit̄.

Anim⁹ hoīs non archa diues appella
 ri solet. *Idē in phi. p. 4. flosculi philippim*
ru eius. Caplin xx. 7.

Qos nobiles magna quedā spectā
 re decet non pecuniā quidē. nō
 opes violentas. et nūme ferendā poten
 tiā. sed caritatē ciuū et gloriā cōcupis
 cere. *Idē in 2. 4.* **Q**uod est aliud bñficiū
 latronū. nisi ut cōmēorare possint hīs
 dedisse se vitā quib; non ademerint.

Quāuis hoīes in turbidis reb; sint. tū
 si v̄e hoīes s̄t interdū animis relaxant̄.

Nullū est armatoz presidū. caritate
 in beniuolencia ciuū oportet eē septū
 non armis. **M**ale parata male dilabū
 tur. **R**omen certe pacis dulce est. et
 ipsa res salutaris. nec est aliud q̄ tū
 quilla libertas. **S**icut quidā morbo
 aliquo ob stuporē sensus suauitatē abi
 non sentit̄. sic libidinosi et auari v̄e
 laudis gustū non hnt. **O**mnia alia
 incerta s̄t caduca et mobilia. virtus ē
 vna altissimis infixa radicib;. que nul
 la vi labefactari p̄t. nec dimoueri loco. *In vi.*

Omnē malū nascens facile oppimitur.
 iūcteratū plerūq; sit robusti. *Idē in viii.*

Turpis fuga mortis. omni morte pe
 ior est. **M**aioris consiliū est preuide ne
 quid triste accidat. sed animi nō minois
 fortē ferre si euenerit. **Q**uo maior est
 vis animi q̄ corpis. hec grauiora s̄t
 mala que aīo concipiūt̄. q̄ que corpe
 ferunt̄. **M**iserior ergo est qui in se sus
 cipit scelus q̄ qui alteri facin⁹ suscipe
 cogitur. **L**ex nichil aliud est q̄ recta et

a munere tracta ratio. sperans honesta
et phibens contraria. *Idem in xij.* **Q**ui
uis hois est errare. nulli aut nisi insi
pientis in erratu pseuerare. posteriores
enim cogitationes ut aiunt solent ee sapi
entiores. **O**ptim⁹ est portus pereviti
mutatio consilij. *Idem in xij.* **I**d lice
dicim⁹ qd legib; qd more maior et in
stitutis concedit. Neq; enim quod quisq; pt.
id ei licet. aut vero si nemo obstat ptea
pmittit. *Idem in xij.* **B**reuis a natu no
bis data est vita. sed meoria bn arte vite
sempiterna. Que si non eet longior qm
het vita. qs eet tam amens q maximus
laborib; et pualis ad sumam laudem gloria
q attendet. *Idem in plogo rethoricoz.*

Flosculi rethoricoz eius. Caplin xxi.

Sapia sine eloqncia parvum prodest.
Eloqncia vero sine sapia nuq; pdest.
sed plerumq; nimium obest. **Q**um
hoies multis in reb; humiliores et infirmi
ores sine bestiis hac in re maxime bestiis
prestare vident q loqui pnt. Quare preda
ru michi quiddam videt adeptus. qui in ea
re hoib; antecellit. qua in re hoies bestiis
prestare. *Idem in rethorica p.* **P**artes oronis
rethorice s; sex. s. exordium narratio p tatio
confirmatio. reprehensio. conclusio. **E**xor
dium est oratio animi auditoris ydonee ad re
liqua opans dictione. **Q**uod eueniet si
eu beniuolum attentum doalca; fecit. **B**eni
uolentia quatuor ex locis copatur. s. a nra
ab aduvsarioz et a iudiciu psona. et a cau
sa ipa unde agit. **A**ttentos auditores fa
cim⁹. si ea que dicitur sum⁹. noua et mag
na et utilia ee demonstram⁹. et nos bre
uiter causa nra; exposituros pollicemur.
Dociles eos facim⁹. si apte ac breuiter sum
ma cause exponim⁹. **C**umq; docile velis fa
re simul et attentum facias oportet. Nam is
maxime docilis est qui attentissime audire
paratus est. **N**arratio est reru gestaru
aut ut gestaru exposicio. **Q**ua oportet habe
re tria. s. ut sit breuis et probabilis et apta.
Multos aut imitatio breuitatis decipit.
ut cu breues se ee putent longissimi sint.
cu dent operu ut multas res breuiter non
ut paucis dicant. **P**artitio illustre et
p spicua totu facit orone. **H**ui⁹ ptes s; due

vna que quid cu aduersariis conueniat. et
quid in cotrouersia relinquat ondit. ex qua
certu quiddam designat auditori in quo ani
mu debeat hie occupatu altera in qua ea
vu rez de quib; dicturi sum⁹ breuiter exposi
tio ponit distributa. ex qua confiat ut cer
tas res aio teneat auditor. quib; dictis in
telligit fore poratu. **E**t hec debet hie tria
s. absolutione et breuitate et pauitate.
Confirmatio est per qua argumetando
nre cause fide et auctoritate et firmame
tu. adiungit oratio. **R**eprehensio est per
qua argumetando aduersarioz confir
matio diluit. aut infirmat aut alleuiat.
Conclusio est totu oronis exitus et deter
minatio. **R**eru expetendaru tria s; ge
nera. **U**nu qd sua vi nos alliat ad se no
emolumeto aliquo captans sed sua digni
tate trahens ut virtus scia vitas. **A**liud
qd non p sua vim et natura. sed p fructu
tu et utilitate petendu est. ut pecunia. **3^m**
ex hor ptab; iuctu. s. qd ex sua vi et digni
tate nos duat. et post se quida utilitate ge
rit quo magis expetat ut amicitia. **I**n pu
mo gne s; honesta. **I**n 2° utilia. **I**n tercio ea
que pte honestatis continent et pte utilita
tis. sed in meliore pte vocabuli conferant.
et honesta noient. **E**t hys confiat ut appet
daru rez ptes sint honestas et utilitas. vi
tandarum aut turpitudine et inutilitas.

Honesti Idem de eode. Cap xxi.

Honesti ptes s; due quar altera sim
plex altera iucta id est vna p se ex
toto appetit. altera ex aliqua pte p se. ex
altera p utilitatis frum. **I**n primo gne ocs
res vna vi atq; vno noie virtus amplectit.
Nam virtus est habitus animi nature mo
nioni consentaneus. **E**t habet quatuor ptes. s.
prudencia. iusticia fortitudine tepancia.
Prudencia est reru bonaru et malaru
scencia. cui⁹ ptes s; meoria. intelligencia
puidencia. **M**eoria e p qua ai⁹ repentilla q fue
rit. **I**ntelligencia e p qua pspicit ai⁹ ea q s; p. **P**uide
cia e p qua futur aliqd videt anq; factum est.
Iusticia est habitus coi utilitate animi
conseruata. sua auq; tribuens dignitate
Hui⁹ yatu a natura pfectu est. **D**einde que
da in consuetudine ex utilitatis maode ve
nerit. **P**ostea vo res et a natu pfectas et

a consuetudine probatas legū metus et religio sanxit. Jus nature est qđ non opio genuit sed quedā inata vis nob̄ inserit ut religionē. pietatē grāz. vindictionē. ob seruantiā. veritatē. **R**eligio est que superioris cuiusdā natē quā diuinā vocant. cui vā ceremoniāq; affere. **P**ietas est per quā sanguine cōiūctis patriāq; beniuolis. officii et diligens cultus tribuit. **G**racia est in qua amicitiaz et alteri officiorū mēoria. et alteri remunerandi volūtas continet. **V**indictio est per quā vis et iniuria. et oē offitū defendendo aut vltascendo ppullat. **O**bseruancia est per quā etate aut sapiā aut honore. aut dignitate aliqua antecedentes venerant et colunt. **V**eritas est per quā operā dam⁹ ne quid alit fiat. aut fām uel futurū sit qđ confirmauerim. **J**us consuetudinis est qđ volūtatē oīm sine lege vetustatē approbant. **Q**đ genus est pactū par iudicū. **P**actū est qđ in aliquos cōuenit. **P**ar quod int̄ oēs eq̄bile est. **I**udicū est de quo alitū aut aliquoz sententiā iam constitutū est. **J**us legis est qđ in scripto pro pplō expositū ut obseruet continet. **F**ortitudo est considerata p̄uolū rū susceptio et laborz p̄fessio. **H**ui⁹ ptes s̄ magnificencia. fidentia. paciā. p̄seuerācia. **M**agnificencia est rerū magnaz et excellentiā cū animi ampla quadā et splendida p̄positione cogitatio atq; administratio. **F**identia est per quā magnus et honestis i rebz multū in se animi ipe fiducia certa cū spe collocat. **P**aciencia est honestatis ac utilitatis causa rerū arduaz ac difficilū voluntaria ac diuturna p̄fessio. **P**erseuerancia est in ratione bene considerata stabilis et p̄petua p̄mansio. **C**empancia est rationis in libidine atq; in alios non vōs impetus animi firma et moderata dñacio. **C**ui⁹ ptes s̄ continencia. demencia et modestia. **C**ontinencia est per quā cupiditas consilij gubernacione regit. **O**lemencia est per quā animi temere in odiū alitū iunctio conatata comitate retinet. **M**odestia est per quā pudor honestus clara et stabile compat auctoritatē. **H**ec oīa p̄p̄

se solū ut nichil addat emolumētū petenda sunt. **I**de de eodem. **C**ap. xxiii

Propter se autē vitanda s̄. nō modo ea que hys contraria s̄. ut fortitudini ignauia. iusticie iniusticia vñ etiā illa que p̄p̄inqua et finitima esse vident. **V**nicuiq; enī virtuti finitimi vicū repitur. **V**t audacia fidentie. p̄tinacia p̄seuerancie. suspitio religioni et hui⁹ modi. **I**n 2. autē genere honesti. s̄. qđ p̄tū sui dignitate. p̄tū utilitate nos alliat sūt hec gloria. dignitas. amplitudo amicitia. **G**loria est frequē fama de aliquo cū laude. **D**ignitas est alitū honesta et cultu et honore. et digna verecundia auctoritas. **A**mplitudo est potentie vel maiestatis uel aliquaz copia rū magna habundancia. **A**micitia est voluntas erga aliquē bonaz rerū illi⁹ ipi⁹ causa que diligit cū pari voluntate. **U**tilitatis autē due s̄ ptes. s̄. incolumitas et potentia. **I**ncolumitas est salus tuta atq; integra conseruacio. **P**otentia ē ad sua conseruanda et alteri obtinenda p̄do nea rex facultas. **I**de in rethorica 2.

Tria s̄ ḡna causarū. que reape debet orator. s̄. demonstratiū. deliberatiū. iudiciale. **D**emonstratiū est qđ tribuit in alitū certe p̄sone laudē uel vitupacionē. **D**eliberatiū est positū in consultatione qđ habet in se suasionē et dissuasionē. **I**udiciale est qđ in controuersia positū est. qđ habet accusationē uel petitionē cū defensione. **O**portet autē in oratione ēē inuencionē. dispositionē eloq̄nā am. mēoria. p̄nūciacionē. **I**nuencia autē in sex ptes orōnis consumit. s̄. exordij narrationē diuisionē et̄ de quibz sup̄. **I**de li. p. florenti tusculanoz ci. **C**ap. xxiiii.

Honos alit artes. oēsq; incendunt ad studia gloria. **Q**ue melior in hoīm genere natura. qđ eoz qui se natos ad hoies uiuandos et conseruandos arbitrant. **N**emo unq; sine magna spe immortalitatis se pro patria offerret ad mortē. **E**t nescio quō inheret mētibz qđ seculoz quoddā auguriū futurorū. **I**de in maximis ingenijs et altissimis animis maxie existit et apparet facile

lume **Q**uo quidē dempto quis tā esset
amens qui semp in laboribz et pculis
viueret. grecor puerbiū est. quā quisqz
nouit artē in hac se exercitat. **N**ulla
est celeritas que possit cū animi celerita
te contendē. Qui si pmanet incorruptz
suiqz silis natē est. ut ita ferat ut pene
tret et diuidat omē celū. Hec eaqz ei de
mū sedes nālis erit. cū ad sui silē pene
trauit. in quo nulla re egens alet et sus
tentabit eisdē rebz quibz astra sustentan
tur. Cūqz corpis facibz ad oēs cupiditates
inflāmari soleamz. profecto bñ erimz cū
corpibz relictis et cupiditatū et emulatio
nū exptes fuerimz. totosqz nos in cōtem
plandis rebz pspiciendisqz ponemz. Quia
et natā inest in mētibz nris insaciabilis
quedā cupiditas veri. videnti qua preci
pue visione fruēt qui tūc etiā cū has
terras incolentes caligine arāfusi erāt
tamen adē mentis conspice cupiebant.

Tota phōz vita ut ait catho. cōmēta
tio mortis est. Nam quid aliud agimz cū
a voluptatibz corpis. et a re familiari q
est ministra corpis et a rei publice nego
tijs aīn seuotamz nisi ipm aīn ad seip
sū aduocamz. maxime a corpe abducamz
scāqz eē cogimz. aīmqz a corpe demere.
nichil aliud est qz mori discere. **H**ec er
go michi crede cōmentem. nosqz a corpe
seuigramz. a. mori consuescamz. Magni
referūt quali in corpe animi locati sint.
Nā multa e corpe existūt que mentē acu
ant. multaqz obtundant. Vnde aristoteles
ait. oēs ingeniosos melancolicos eē ut e
go me tardiorē esse moleste non feram.

Ide li. 2. Itē de eodem Cap. xxv.

Qui non modo qā mori nāte est. vni
cū quia nichil mors habet quod
sit horrendū. mortē non timet.
magna sibi presidiū ad btām vitā cōpa
rat. Consuetudis maxia vis est. **Ide li. 3.**
Natura puulos nobis dedit igniuulos
quos celerit malis moribz opinionibus
qz deprauantes sic restringimz ut nul
qz lumen nature appareat. Sūt enī inge
nijs nris semina inata virtutū. que si
adolefcere liceret ipā nos ad btām vitā
natura pducet. Nūc autē simul ut editi

in lucem et suscepti sumz. in oī cōtinuo p
uitate ut opinionū pueritate versam.
ut pene cū lacte nutritas errore fecisse vi
deamz. **H**omo qui in sumā vanitate ver
satur nullā effigie eminentē virtutis sed
adumbratā ymaginē glorie consecratur.
Est enī gloria solida quedā res et expressa
non adumbrata. **N**lla est consensūs laus
bonoz. vox icorrupta bñ iudiciū de ex
cellente virtute. Hec virtuti resonat tā
qz ymago glorie. Que qā recte factorz co
mes est. non est bonis viris repudianda.
Nlla autē que se imitatrix ei esse vult
temeraria atqz inconsiderata et plerūqz
vicioz laudatrix fama popularis. simula
tione honestatis formā ei corrūpit. **A**n
imz eger vt ait enni semp errat nec pati
net ppeti pōt. cupē nūqz desinit. **Q**uēad
modū misericordia est egritudo ex alius
rebus aduersis. sic iudena egritudo ex
alterius rebus secundis. **S**tulticie pūū
est alioz vicia cernie suoz obliuisci. **Ide**

Aplis li. 3. De eodem. Cap. xxvi.
Suma oīm artū est bñ viuendi dis
ciplina. quā vita magis. quā tris
quidā profecti sūt. **N**ature oēs ea que bo
na vident sequūt. fugiūtqz contraria. **V**o
luptas est que quid cū racone desiderat.
Sic enī eam stoici definiūt. quā putant
eē in solo sapiente. **Q**ue autē raconi ad
uersa vehemētia inatata est libido uel
cupiditas est effrenata que in omibz stul
tis inuenit. **M**etus est opinio ipendēs
mali qd intolerabile eē videt. que facit re
cessū quedā animi et fugā. **O**pinatio
est imbecillis assensio. **I**nuidencia est eg
ritudo suscepta p alteri res secundas que
nichil noceant iudenti. **M**isericordia est
egritudo ex miseria alteri iuria labo
rantis. **D**espacio est egritudo sine ulla
rez expectatione melior. **P**igrinia est
metus obsequentis laboris. **M**alicia est
voluptas ex malo alteri sine emolime
to. **I**ra est libido puniendi ei qui fecisse
videtur iuria. **O**dū est ira inueterata.
Inimicia ira vltascendi tempz obsuās
Discordia est ira acerbior intimo odio
et corde concepta. **O**mnium pturbationū
fontē dicit eē intempācia que est a

recta ratione defectio. sic auersa a prescrip-
tione rationis ut nullo modo appetitiones
animi contineri et regi queant. **Auari-**
cia est opinio vehemens de pecunia quasi
valde expetenda sit. inherens et penitus in-
sita. **Fortitudo** est affectio animi legi-
sime in ppetendis reb; obtemperans. vel
conseruacio stabilis iudicij in eis rebus
que formidolose videntur subeundis et re-
pellendis. Vel scia rex formidolosaz cont-
riazq; aut oino negligendaru conseruans
earu stabile iudiciu. Vel breuis ut ait Cri-
sippus **Fortitudo** est scia reru pferen-
daru vel affectio animi ipaando ac pfe-
rendo sume legi sine timore parens. **Ma-**
giaz pncipiu est ut ait enni9 inter cives
nudare corpora. **Idem in v. li. Itē de eodem.**

Non si ea bona **Cap. xxvii**
dicenda nec habenda quib; habu-
dante licet ee miserimū. Tardis
mentib; vitus non facile comittit. **Sapi-**
entis pxiu est nichil qd penite possit face.
nichil iutu sed sple dide constanti. grauit
honeste oia. nichil ita expare. qd certo fu-
turu. nichil ai accidit admirari suis stare
iudicis. **S**toici fine bonoz ee censerūt
congrue nature et ai ea conuenient viue.
Si quedā eia suauiora natura desideret
qd multa ex terra arboribusq; gignūt
tu faali copia. tu suauitate prestancia. ad
de integritate valitudis que continencia
in victu consequit. et confer sudantes ruc-
tantes refertos epulis tanq; opimos bo-
ues tu intelliges qui voluptate maxie
sequūt eos nūme consequi. **Q**uid dula9
otio literato. **S**enuculus sane noster de
mostenes. qui illo susurrio delectari se di-
cebat. confitentis muliercule ut mos ē i-
gretia. **H**ic est ille demostenes. **Q**uid hoc
leuis? **S**ed orator ille tantus apud alios vi-
delicet loqui didicerat. non multu ipe secu
De legib; et de fine boni et mali.

Ita est ratio **Cap. xxviii.**
suma insita in natura que iubet
ea que facienda st. prohibetq; con-
traria. **N**ichil prestabilis qd plane intel-
ligi nos ad iusticia ee. nec opinione natos
sed natura constitutu ee ius. **S**i quo natura
sic iudicio hoies huani nichil a se alienu

putarent. coleret ius eque ab omib;. **S**ed
tanta est consuetudo male corruptionis
ut ab ea exanguant tanq; igniculi natura
dati. et confirmant vicia contraria. **L**ex
est recta ratio impandi ac prohibendi. **Q**ua
qui ignorat. iustus est. siue scripta sit. ut
pia siue nusi. **I**usticia est obtemperancia
legib; scriptis. institutisq; plox. **V**irtus
est pfecta ratio qd certe in natura est. **I**dis-
su iustissimu iusticie mercede non quere
Non est viri boni errare et dilige quod
p se non est diligendu. **Idem libro 2.**

Hanc video sapientissimoz fuisse suaz
lege non hoim ingenijs excogitata. nec
satu aliquod ee plox sed eternu quiddā
qd vniusu mundu reger impandi prop-
bendi9 sapia. **I**ta pncipe illa lege et ulti-
ma ee dicebant. oia ratione animi cogen-
tis aut vetantis dei. ex qua illa lex. qua
de humano gne dederūt rē laudata est.
Idem li. 2. **E**t qui bu iperat. paruit
aliqua nate est. qui modeste paret laudet
quia aliquo iperare dignus est. **Idem de sic ho-**
in et mali. **N**emo voluptate qa voluptas
sic aspnat. nec dolore qa dolor est cōsectat.
Deniq; aut voluptates omittant maior
voluptatu adipiscendaru causa. aut do-
lores suscipiant. maior dolor effugiendor
gracia. **Idem in 3. li.** **O**mnia officia eo-
referri oportet ut adipiscant pncipia na-
ture. **Idem i. li. 3.** **U**na voluptas mi-
tis obscurat in vita voluptaria. **Idem in v. li.**

Virtus rationis absolutio definitur.
Idem de natura deoz p. De ceteris ei9 libris

Multa st incomoda **Cap. xxix.**
in vita. que sapientes comodoru
cōpensatione leniūt. stulti nec
vitare veniencia nec ferre pnaa pnt.
Omib; fere in reb; quid non sit qd quid
sit cia9 dixerit. **E**gypti nulla belua nisi
ob aliqua utilitate qd ex ea caperent
consecrauerūt. **N**ichil est vitute amabili9 qd
q adept9 fuit ubiq; geau fuit a nobis diligi-
tur. **A**miciā si ad frān nrū referim9 et
non ad illi9 comodū que diligit9 non est
amiciā sed mercatura quedā utilitatu
suaz. **P**ratu et arua et pecudes hoc modo
diligūt. qd ex eis fructus capiūt. **H**oim
autē caritas gratuita est. **Idem i. 2. li.**

Quid tam pspiciū cū celestia cōtēpla
mī. qm̄ eē aliquod numē pstantissimē mē
tis quo her regant. **A**d considerandū
qualis sit natum deoz nichil diffialis q̄
a consuetudine oculoz acie mētis abduce.
Idē in 3. **V**ersutos eos appello quoz celeris
mens versat. **I**dē de diuinacōe libro primo
Omnibz in rebz temeritas in assencien
do errorqz turpis est. **S**i quis mortalis
colligaciones oīm causaz aīo pspicē pos
set. nichil eū pfecto falleret. **I**dē in 2.
Causarū ignoracio in re noua miraa
one facit. Quod aut crebro videt quis nō
mirat. etiā si cur fiat nesciat. **I**dē de fato.
Ad animoz motus volūtarios non est
requerenda externa causa. **M**otus eī vo
luntarij eā naturā continet in se ut sit
in nra p̄tate. nobisqz pareat. **I**dē de crea
tōe mūdi. **P**arentē vniūsitatis huij i
uenire diffiale est. et cū iam quis eū in
uenerit indicare in vulgus nescis est.
Idē in dyalo ad hortēsiū. **O**mnis cognicio
multis ē obstructa difficultatibz. est enī et
in ipis rebz obscuritas et in iudicijs nris
infirmitas. Est animoz ingeniozqz natū
le q̄ pabulū quoddā cōtēplatio natūe.
Nulla virtus eē p̄t nisi gratuita sit. **N**ā
que voluptate q̄ mercede aliq̄ ad officū
impellit. non virtus sed fallax quedam
imitatio ac sim lacio virtutis. **I**dē de p̄tinoe
oratiois. **O**mnium q̄ q̄qz lūa oīo
nis s̄. her. dilucidū breue probabile illustre
suauē. **C**icero i orōe sua p nicollo. de orōibz
Ille fortunatus est ex eiusdē. **C**ap xxx.
Ita salute non minor pene ad oēs q̄
ad ipm̄ leticia puenierit. **N**ulla cor
pis tanta vis est. que nō seruo et viribz de
bilitari frangiqz possit. **A**nimū vō vincē.
vacūdiā cohibē. victoriā tempore. aduer
sariū nō modo extolle iacentē sed etiam
amplificā eī pristina dignitatē. **H**ec qui
fecit non ego eū sumis viris cōparo sed
similimū deo iudico. **I**racūdia consilio
ijuncta est. et victoria natū insolens et su
pba est. **I**psā victoriā vasse videt qui ea
que illa adeptū est vitis remisit. **I**dē in orō
ne prolign. **N**ichil est tam p̄lāre
q̄ bonitas. **N**ulla de virtutibz plurimis
admirabilior nec gracios misericordia.

hoies enī ad deos nulla re p̄ius accēdit
qm̄ hoibz dando. **N**ichil habet fortuna
mai q̄ ut possit. nec natū meli q̄ ut ve
lit seruare q̄ plurimos. **I**dē p de iohario
Nemo fere est qui sui piculi iudex nō
sibi se equiorē q̄ reo prebeat. **I**dē p̄t qm̄
iret in exiliū. **O**fficiū liberale ē fere
būficiū ut possis metē fidei frām. **N**emo
tam faanorosa iuentis est vita ut non tū
pus iudiciū sententijs cōvincēt q̄ supplicia
is adduceret. **M**ultoz animū vultu. fla
graa parietibz tegunt. **S**ed hec obstructio
nec diūna est neqz obduta ut curiosis
oculis pspici non possit. **Q**uis vniqz tā
crudelis in aliquē fuit ut prohibet eū a
sibi metē aut ceteris suppliare. **P**resentes
fructus negligam. posteritatis glorie serui
am sperem qd volum. qd accidit feram.
Idē p celo. **I**llud te eē admonitū volo p̄
mo ut qualis es talē te hoies estiment et ut
q̄ntū a verū turpitudine abes tantū te a
verboz libertate seungas. **D**emū ne ea in
alterū dicas. que cū tibi falso r̄nsa sint. e
rubescas. **I**dē de latelina. **I**tem de eodē.

Habuit ille p̄multa **C**ap xxxi.
maximaz non expressa signa sed
adūbrata virtutū. **V**tebat hoibus
iprobis et quidē optimis viris se deditū esse
simulabar. **N**onq̄ tale monstrū in terris fu
isse puto. tam contris diuersisqz et inter se
pugnantibz nature studijs. cupiditatibz qz cō
flatū. **Q**uis enī dariozibz viris q̄qz iocun
dior. **Q**uis turpioribz cōuictior. **Q**uis cuius
aliq̄ melior. **Q**uis hostis ciuitati deterior.
Quis in voluptatibz inquinacior. **Q**uis in
laboribz p̄acencior. **Q**uis in rapacitate ama
rior. **Q**uis in largidone effusior. **I**llud q̄
in eo erat mirabile. naturā suā versare et
regē ad temp. atqz huc et illuc torquere et
flectere. cū tristibz seuerē. cū remissis iocūde.
cū senibz grauit. cū iuuenibz cōiter. cū faano
rosis audacter cū luxuriosis luxuriose viuē.
Multos vidi et audiui qui totā adolescen
tiā voluptatibz dedissent. se ad frugē bonā
recepisse grauesqz hoies atqz illustres fu
isse. **O** magna vis vitatis que cont oīm i
genia calliditate sollercia contraz fias o
mū insidias facile per seipaz se defendit.
Idē qui gr̄is egit p̄lo. **B**ona valitudo

locundior hijs qui e graui morbo recreati sūt
 q̄ illis qui nūq̄ egro corpe fuerūt. Oīa de
 siderata magis q̄ assidue p̄cepta delectat.
Idē pro domo sua. Est quidā mod⁹ religio-
 nis. nimū eē sup̄sticiosū non oportet. **Ca-**
 duca sūt hec et mobilia. non virtutis atq̄ i-
 genij sed fortune et temporū munia. quorū
 non tam facultas et copia extendenda est.
 q̄ in utendo ratio et in cavendo p̄ca. **Idē**
de p̄uicis s̄ulaib⁹. Non is solū gratus eē
 debet qui accepit b̄n̄ficiū. sed etiā is nū po-
 testas accipiendi fuit. **M**iserior es cū in d̄-
 nē fraudē oculis raperis. q̄m si oīo oculos
 non habueris. **E**st hec seculi malicia q̄dā
 atq̄ labes virtuti velle iūde. ip̄m̄q̄ florē
 dignitatis infringē. **U**sus assiduus vni
 rei deditus et ingenū et artes sepe vincit.
Idē in uerba in hacelā p̄ntē. Nam tecū sic
 loquar ut non odio p̄mot⁹ videar quo de-
 beo sed ut m̄ia que tibi nulla debet. **N**eq̄
 enī es is ut aut pudor a turpitudine aut
 metus a p̄uicio. aut ratio a furore te re-
 uocauit. **Idē i eūde absentē.** Non intel-
 ligo cur minore quidā dolore perituros
 se cū multis. q̄ qui soli percant accipiāt.
Idē in fiantē de p̄chensi. **N**equaq̄ tur-
 pis mors viro forti p̄t. accidē. **Idē i anthoniū**
Omnino nulla est causa cuiq̄ iusta ar-
 ma cont̄ patriā capiendi. **Acto.** Hec de
 libris ciceronis ad p̄ns excerpta sufficiāt.
De iunctis salustij et ciceronis ad iū-
lius quoq̄ con. **Capitū. xxxii**
Econtēporane⁹ fuit salustij ut patz
 sup̄i vbi dictū est q̄ fuit ei⁹ iūni-
 us. **U**nde et scripserūt iunctias adiūcē.
 Scripsit etiā salustius de bello catalinario
 librū vnū. De iugurtino librū vnū. De quib⁹
 om̄ib⁹ hec pauca excerpti. **Salustij contē-**
tullij. **H**omo leuissim⁹ sup̄lex iūni-
 us cotumelios⁹ amicus. nemini fidus. sena-
 tor leuissim⁹. patron⁹ nicenarijs. cui⁹
 nulla p̄s corpis a turpitudine vacat. lin-
 gua vana. man⁹ rapacissime. gula iūne-
 sa. pedes fugaces. et que honeste notari
 non p̄nt in honestissima. **Tullij v̄ salustij**
Non qui ita viuit ut tu alit̄ actu loqui
 potest. **N**ec qui ita illoto sermone utit̄.
 vita honestior est. **S**epe vidi graui⁹ offen-
 dere aīos auditor. eos qui aliena via ag-

Idē de r̄sis aruspiciū

Idē pro cornelio ballo

te dixerūt. q̄ eos qui cōmiserūt. **Idē in**
catalinario. flosculi salustij in catalina

Priusq̄ in a. **Cap. xxxij.**
 prius consulto ubi consulueris
 mature opus est fructo. **F**ortu-
 na simul cū morib⁹ iūmutat. **M**ultos p̄s
 suma ac diuersa int̄ se mala luxuria atq̄
 auaricia vexant. **R**egib⁹ boni q̄ mali
 suspectiores sūt. semp̄ q̄ hijs aliena virtus
 formidolosa est. **O**ptim⁹ quisq̄ facere
 mauult q̄ dicē virtuti oīa parent. **A**ua-
 ricia fidē et probitatē ceterasq̄ bonas ar-
 tes subuertit. et pro hijs sup̄bia et crude-
 litatē deū pegligē oīaq̄ venalia habē
 edocuit. **S**ecunde res etiā sapientū a-
 p̄ntū aīos fatigant. **A**uaricia p̄-
 tunc studiū habet. quā nemo sapiens
 amauit uel cōcupiuit. **H**ec quasi malis
 venenis imbuta corpus aīmq̄ virilē ef-
 feminat. semp̄ infinita insatiabilis est ne-
 q̄ copia neq̄ iopia minuit. **A**dolēscē-
 tū animi molles et etate fluxi hant diffi-
 tile capiūt. **I**dem velle et idem nolle. ea
 est demū vā amicitia. **S**i q̄s etiā a cul-
 pa vacuus in amicitia p̄uioz inciderit
 condiano usu atq̄ illecebris facile par-
 silisq̄ cetis efficiat. **N**ulli mortaliū iū-
 rie siue p̄e vident. alia alijs licentia est.
Qui enī demissi in obscuro vitā agunt
 si quid deliquerūt pauca sciūt. **N**am fama
 et fortuna eoz pares sūt. **Q**ui vō magno
 ip̄erio p̄diti in excelsō etate egere. facta
 eoz cūcti mortales nouerūt. **I**taq̄ i max-
 ima fortuna nimia licentia est. et que
 apud alios iracūdia dicit̄. hec ip̄erio sup̄-
 ba crudelitas appellat̄. **I**n luctu atq̄ iū-
 serijs mors erūpnax requies est nō cru-
 ciat̄. **Q**uō cōueniet te in minore nego-
 cio legē timē si eā in maiore neglexeris.
Iam p̄idē vera rerū vocabula amisi-
 m⁹. q̄a bona aliena largiri liberalitas
 malariū rerū audacia fortitudo vocat̄.
Plurima maiores nōs magnos fecerūt
 que nobis nulla sūt. s. domi industria fo-
 ris iusticia. anim⁹ in consulendo liber-
 neq̄ delicto neq̄ libidini obnoxii. **P**ro
 hijs aut̄ nos habem⁹ luxuriā atq̄ aua-
 riciā publice egestatē. priuatū opulentiā
 int̄ bonos et malos nullū discrimen. **O**īa

premia virtutis ambitio possidet. Domi voluptati. foris aut pecunie seruit aut grē
Ide in iugurthino. Flosculi eundē de iugur-

Ruſtra niti *tino. Cap xxxiiij.*
 neq; aliud fatigando niſi odiū
 querē extreme eſt demende. Au-

da eſt imperij natura mortaliū. et preceps
 ad explenda animi cupiditate. Inter mor-

tales difficilimū eſt. gloria iudicia vincere.
 Veros amicos neq; armis cogē neq; auro

parare queas. ſed officio et fide parant. Quā
 cordia pue res creſcūt. diſcordia maxie dila-

bunt. **M**iſerū eſt prius hōi eē q̄ uſu Ro-
 me oīa venalia ſi. Pauas carior eſt fides q̄

pecunia. Oēs eadē cupē. eadēq; odiſſe. inter
 bonos amicitia int̄ malos fictio eſt. **M**at-

eſt dederis parata amittē q̄ oīo non para-
 uiſſe. **P**lura ſi que licet graua ſint tñ p-

conſuetudinē pro nichilo hñt. **B**ono mo-
 re ſacius eſt vna q̄ malo iuriā vince.

Poſt gloria iudicia ſequi memineris. In-
 t̄ quo clarior es vel eris. eo magis aux-

iu ac ſollicitū te eē oportet. **A**nimo cu-
 pienti nichil ſans feſtinaē. ſupbia cōe no-

bilitatis malū eſt. **A**cto: De ciceronis
 atq; ſaluſtij dōs moralib; her ad pñs ſuf-

ſiant. Nunc igit̄ vnde paululū hor cā
 digreſſi ſum; ad ordinē hſtorie bellozq;

ceſaris redeam; **R**icard; ubi ſup. **D**e ne-
 ce et fuga pompeij. *Cap xxxv.*

Si nāq; uul; ceſar galloz gente
 ferroſiſſimā multis preliis expug-

nauit. Deniq; nauib; in britan-
 niā tñſuectus romanoz ipū ultra terre

limitē videlicet oceanū dilatauit. Qd̄ to-
 tū intra decēniū cōſūmauit. Quo tñſacto

decerni ſibi poſtulauit alterū conſulatū
 a ſenatu romano. **C**ontradictū eſt a mar-

cello ter conſule pōpeio adnutente. Dein
 de decretū eſt a ſenatu ut in urbē nūq; vā-

ret̄ dimiſſo exercitu. Qd̄ ceſar grauiē tulit
 et contractis vndiq; virib; romā hoſtiliē

contendit. t̄ptiq; arimino rauēnā ſe
 contulit. At vō pōpeius et oīs romano-

vū ſenatus coeſcentib; ceſaris virib; tre-
 pidi tanq; ytaliam pulſi greciā adierūt

uit. et ex erario publico fractis ianuis
 pecuniā tulit quā ſuis militib; erogauit

Interea vō apud dirachū multi reges o-
 rientis cū auxiliis venerūt ad pompeiū.

Qd̄ ut ceſar audiuit agrimine ppato per
 egyptū in teſſaliā venit. Pompei; lxxx-

vij. cohortes ordine triplici collocauit. **F**u-

erūtq; in ei; exercitu. peditū xl' milia. eq̄-
 tes in ſiniſtro cornu ſextenti. et in dextro

q̄ngenti. Int̄ quos erant reges multi et
 ſenatores equitesq; romanoz plurimi.

Cont̄ vero ceſar ſibi lxx cohortes ordine
 triplici diſpoſuit. et in ei; exercitu fuere

min; q̄ xxx milia peditū. et equites mil-
 le. ſed dū vtriq; certat̄ vniuerſus pōpeij

exercitus in fugā vertit̄. **C**eſa ſi ibi pom-
 peianoz xij milia et centuriones xxxij.

Pōpeij itaq; fugiens onerata nauū nac-
 tus in aſyam pperauit. et inde per tyru

in egyptū tñſiit. **I**biq; ſtatū ut litus atti-
 git uſſu ptholomei adoleſcentis in grāz

ceſaris victoris occiſus eſt. **Q**ualit̄ ptholo-
 me; adoleſcēs interit. *Cap xxxvi.*

Quic ceſar ſyriā puagat; alex-
 andriā venit. ubi petentibus

alexandrinis preſatū ptholome-
 um alexandrie regno donauit. Qui tñ

illico cont̄ ceſarē rebellauit ac bellū in-
 ſtruxit. In quo bello ceſa referūt̄ hōim

xx milia. et vij milia nauib; dedita. **V**n-

terruit; ptholome; ſcaphā aſcendit ut fu-
 geret. **S**ed multis poſt eū in eandē inſi-

lientib; merſus ac necatus eſt. **C**ui; dū
 corpus ad litus deuolutū fuſſet. indicio

lorice auree cognitū eſt. **Q**uā ceſar alex-
 andriā premisit. et ſic alexandrinis ad de-

ditionē deſpacione coegit. **Q**uib; patri-
 tis rurfus egypti regnū cleopatre dedit.

Deinde vō ſyriā puagatus pharnacē in
 ponto deiecit. **I**nde romā 2° reſreſſ; dic-

tator et conſul eſt appellatus. **D**einde tñſi-
 ens in aſſricā oēs pōpeij duces ac nepo-

tes debellauit. ſiliaq; ei; pompeiā et fauſ-
 tū et ſillā et affranū inſecut̄. **C**atho vō

apud utim̄ ſeſe intemuit. **S**uctoni; ubi ſi

Queſtor in ulteriore hispania ceſar cum
 mandatiū ppli romani iura dicendo con-

uent; arcuret. gadesq; veniſſet. aīaduſa
 apud herculis templū alexandri magni

ymagine ingemuit. et quasi ptesus ignavia sua q nichil tam a se meozabile actū eēt in etate qua iam alexander orbē terrarū subegisset. missione cōtinuo eflagitavit ad captandas q̄ primū maiorū rex occasiones. In urbe etiā confusū eū sopnio proxiē noctis. Nā visus erat p quietē stuprū matri intulisse. coniectores ad amplissimā spem cōcitauerūt. arbitriū terrarū orbis potūdi inēpretantes. qm̄ mater quā subiectā sibi vidisset. non alia eēt q̄ terra que oīm parens habet.

Richardus. De iūcio ip̄ij cesaris. Caplm

D Enūq̄ cesar romā xxxvij. reuersus rerū sūmā ac potēciā quā greci monarchiā vocāt solū sibi presūpsit. Sic ergo in romana republica iperū obtinuerūt monarchi et repetitū est post tpa consulū ius vni parendi anno ab urbe condita dcc. xxij. ab exactis vō regibz dclxxx. ac pro regibz imperatores sūt appellati. *Eusebius. Caonias* Primū itaq̄ apud romanos grauius iulij cesar singulare arripuit ip̄iū. Cepit anno cleopatre t̄io. hyrcani vero xxx. s. etatis q̄nce dxlij. Audi vero millesimo t̄io nōgētēsiō xvi. et ip̄avit annis fere q̄nq̄. Ab hoc romanorū p̄napes appellati sūt cesares. *Suetonius de duodecā cesaribz li. p̄. De vita iulij cesaris et p̄cia ei⁹ in armis. Cap xxxvij.*

H fuisse tradit̄ excellē statū colore candido membris. ore paulo pleniore nigris vegetisq̄ oculis. valitudine pros̄pa. nisi q̄ repente aīo linq̄i. aut etiā per sompniū ex̄eri solebat. Caluiciū vero deformitatē iūquissime ferebat. sepe obtrectator iocis obnoxia ex̄ptus. ideoq̄ et deficiente capillū reuocare a vertice cōsueuerat. Vinū passimū ne iūmia quidem negauerūt. circa vitū adeo indifferens ut quondā ab hospite conditū oleū pro vino appositū asp̄nantibz cetis solus etiam largius appetierit. ne hospite aut rusticitatis aut auaricie arguē videret. Eloq̄na mirabili. qua re aut equauit. prestantis simorū gloriā aut cessit. Reliquit cōmentarios rex suar. de quibz cyero sic ait et refert. Cōmentarios scripsit valde probādos. Audi s̄ recti et venusti et omni ornatu ora-

tionis tanq̄ veste detincta. Armorū et eq̄tandi p̄cissim⁹. Laboris ultra fidē patiens erat. In agmē nōnūq̄ equo sepius pedibz antebat. capite detecto seu sol seu ymber erat. Longissimās vias incredibili celeritate fecit. si flumina morarent̄. nando traiciēs uel mixtis inflatis vtribz ut p̄sepe nūcios de se p̄uenerit. anapiti p̄cho equos dimittebat. et in primis suū. quo maior p̄manēdi nūctas ip̄oneret. auxilio fuge excepto. Utebatur aut̄ equo insigni. pedibz p̄e humanis et in modū digitorū vngulis fixis. quē nec patientē sessoris alteri⁹ p̄m⁹ ascēdit. Indinatā acie solus sepe restituit. obsistens fugientibz. retinensq̄ singulos et contortis fūuabz cōuertens in hostē. Alexandrie circa oppugnationē pontis eruptione hostiū subita. xpulsus in scaphā. pluribz eodē precipitantibz cū desilisset in mare. nando per ducentos passus euasit ad primā nauē. elata leua ne libelli quos tenebat madescerent. paludamētū mordicis trahens. ne spolio potiret̄ hostis. *Qualit̄ se habebat erga subditos et pares.*

D Elucta neq̄ obser *Cap xxxix* uabat oīa neq̄ pro modo exequēbatur. sed desertorū ac sediciozorū et inquisitorū et punitorū acerrim⁹ cohibebat in ceteris. Ac nōnūq̄ post magnā pugnā atq̄ victoriā remisso officiorū munere licentiā oēm lasciuendi passim p̄mittebat. Nec milites eos pro condicione. sed blandiore noīe cōmilitones appellabat. habebatq̄ eos tā cultos ut argento et auro politis armis ornaret. sil et ad speciem et quo tenaciores eorū eēt in p̄cho metu dāpni. Apud durachiū scena extusso oculo femore et humero tr̄ifixus. c. xx. ictibz scuto p̄forato custodia porte cōmissi castelli retinuit. Aali⁹ nauali ad massiliā p̄cho iecta in puppi hostiū dextera et abscisa tr̄isiliit in nauē. vmbone obuios agens. Studiū et fides erga dicentes. ne iuuenti quidē cesari defuerūt. Amicos semp̄ tanta facultate indulgentiaq̄ tractauit ut gaio oppido comitanti se per siluestre iter correptorū subito valitudine. diuersorio loco qd̄ vni erat cesserit et ip̄e humi ac sub diuo cubuerit. Similitates cont̄ nul-

los tam graues excepit vnq̄. ut non oc-
casione oblata libens deponeret. Sed in vlti-
cendo natura lenissim⁹. In publiū dodiū
pōpeie vxoris sue adulterū. atq̄ eadē de
causa pollutāz ceremoniarū reū testis ci-
tatus negauit se quicq̄ cōperisse. q̄uis
et m̄ aurelia et soror iulia apud eosdē iu-
dices oīa ex fide retulissent. Interrogatq̄
cur igit̄ repudiasset vxorē. qm̄ inq̄t me-
os tñ suspitione quā crimine iudico ca-
rere oportere. **Comestor. De nece aristobo-
li et exaltacōe antip̄i. Cap. xli.**

Cesar aut̄ post senat⁹ et pōpeij
fugā trans mare ioniciū rebz
oībz romaq̄ potit⁹. solutū aristo-
bolū cū duabz cohortibz in syriā misit. fa-
tale per hūc iudeā sibi posse subia ratus.
Vn̄ spes cesaris frustrata est. Nā a stu-
diosis pompeij veneno perijt aristobolus
Seruabat⁹ corp⁹ ei⁹ melle conditū prohi-
bita sepultura donec iussu anthoni⁹ in
monumētis regalibz sepultus est. Oca-
dit quoq̄ fili⁹ ei⁹ alexander antiochie se-
curi passus a sapione. Supstes antigo-
n⁹ cū sorozibz suis ad ptholomeū manei
filiū confugit. Accepitq̄ ptholome⁹ mi-
norē sororē alexandrā vxorē. ex qua ut
quidā tradūt suscepit lysaniā. abiline
postea tetarrhā. **P**ost hoc fan̄ est pre-
liū in emathia. cui m̄fuit antipater
et iudei sub pōpeio. Qui cū redisset in iu-
deā timens cesaris ip̄tū liberos suos ad
arabes cognatos eoz t̄simisit. Mortuo at̄
pōpeio antip̄i i diantela cesaris se contulit.
Cui⁹ virtus in prelijs cū plurimū eni-
tisset fās est amicus cesaris. Quē cesar
romana ciuilitate sil' et insignitate dona-
uit. ei⁹q̄ gratia pontificatū hircano cō-
firmavit. Deniq̄ antip̄i ip̄e procurator
iudee declarat⁹ est et regnū hircano
concessū ita tñ ne rex vocaret⁹. Post hec
antip̄i filiū maiorē faselū iherosolimū
sub se procuratorē statuit et herodē guli-
lee prefecit. **Suetoni⁹ ubi sū De p̄sagis
mortis cesaris. Cap. xlii.**

Porro cesari futura cedes eviden-
tibz prodigijs denūciata est. Pau-
tos añ menses cū in coloniā deducti co-
loni ad extruendas villas vetustissima

sepulchra effoderent. idq̄ studiosius facent
q̄ aliquātū vasculoz opis antiqui scrutā-
tes reprobant. tabula enea in monumē-
to in quo dicebat⁹ capis conditor capue se-
pultus iuenta est scripta lris grecis ver-
bisq̄ ac sententia. Qñtūq̄ ossa capis
detecta eent fore ut iulio ppugnatzma-
nu consanguineoz necaret. magnis que
mor ytalie dadibz vndicaret. Proxim⁹
q̄ diebz equoz greges quos in truciendo
rubicone fluie consecrarat ac vagos et
sine custode dimiserat. cōpiti p̄tinacissie
pabulo abstine ubertiq̄ flere. Et imolā-
tē monuit ut caueret piculū qd̄ nō ul-
maras ydus proferret. Prudie ydus
eadē auē regaliolū cū laures ramulo
pōpeiane curie se inferentē volucres va-
ri⁹ gnis ex primo nemore p̄secute ibidē
decerpserūt. Ea vō nocte cum illuxit di-
es cedis. et ip̄e sibi visus est per quietē
interdū supra nubes volitare. alias cū
ione dexterā iunge. Et taphurnia vx-
or ymaginata collabi fastigiū domus.
maritūq̄ in gremio suo confodi ac sub-
ito cubilis fores patuerūt spōte. **Comestor.**
Centesimo die ante mortē ei⁹ fulmē ce-
cidit iuxta statuā ei⁹ in foro. et de noie
supscripto. s. lris capitalē abruptit. Noc-
te precedenti die obitus ei⁹. fenestre tha-
lami ei⁹ cū tanto strepitu apte st̄ ut exi-
liens a stratis ruiturā domū estimaret.
Eadē die cū iret in capitoliū. date st̄ ei
lre indices mortis iminentis. Que dū
referret̄ ocafus in manu ei⁹ iuente st̄
nondū solute. Die seq̄nti apparuerūt tres
soles in oriente qui paulatī in vnū cor-
pus solare redacti st̄. significantes q̄ do-
minū lucij anthoni⁹ et augusti i mo-
narchiā rediret. vel potius q̄ noticia tri-
ni dei et vni⁹ toti orbi futura iminebat.
Ricard⁹. De nece eiusdē et exequijs.

Deniq̄ cesar dū **Cap. xliij.**
republice statū iuxta morē
maior demēt̄ instauraret ac-
toribz bruto et cassio in curia xxiiij' vul-
neribz confossus est et sic interijt. In hac
cōiuracōe ceteri ferūt consas fuisse. Ro-
man⁹ itaq̄ p̄lius dolore stimulat⁹ ca-
pitoliū cū actoribz cedis intendē voluit

apud quos etiā ita mēorabilis factus ē ut oēs post eū ipatores appellarent cesares. **Suetonius.** Aduertens cesar vndiq; se strictis pugionib; peti toga caput obuoluit simulq; sinistra manū sinū ad ima trura deduxit quo hoēs tūc cadet etiā inferiori pte corpis ve lata atq; ita trib; et xxi. plagis confusus est vno tūmō ad primū ictū genu tu sine nece edito. Percussor cesaris fere neq; triennio quisq; amplius supuixit neq; sua morte defunctus est. Dāpnati oēs ali; alio casu perijt. ps naufragio. ps prelio. Nonnulli semet eodē pugione q̄ cesarē violauerāt intemerūt. **Comestor.** Octavius est aut; cesar dolo bruti et cassij anno etatis sue lvi. corpus ei; pro rostris cōbustū est. Statuit aut; plus in foro solidam colūpnā lapidis mirudica xx. ppe pedū supra quā tumulatus est que et iulia dicta est. **Ex cronis. De iperio octauiani augusti et ei; pulchritudine. Cap**

Romanor; 2° regit; **xlviij.**
 Octavianus cesar augustus ānis lvi. a quo et ceteri romanor; ipatores augusti appellati sūt. Cepit āno ante etatis dclviij. quādi vō millesio tercio dca xxxi. **Hugo Floriacen; i histo; crōis li. p.**
 Eo nullus romanor; ipator in bellis felici or. nec in pace modernior fuit. Adolefcentiā tū suā ciuilib; bellis iplicuit et illiriā et pannoniā occupauit. et siambros et astures hispanie pplōs supauit. et eiusdē terre pplin barbarū et agrestē romanis legib; informauit. Norici quoq; dalmate mesij bosroani. trates dacti et sarmate. ducū ei; sūt supati virtute. Sed anteq; regni monarchiā obtinuisset ita mē ipm et anthoniū romana res publica diuisa manebat. ut augustus ytalīā galliā et hispaniā. anthoni; vō asyā pontūq; possidet. Erat aut; anthoni; gener ei;. **Suetonius.** Fuit aut; augustus forma eximia. et per oēs etatis gradus venustissima. q̄ qm oīs lenociniū negligens et in impite comando tā incuriosus ut rapā cū plurib; fil' tonsorib; operā daret ac modo tondet modo radet barbā. eo quoq; ipō tpe aut legēt aliquid aut

scriberet. Vultu erat vel in sermone tacitū tūquillo serenoq;. oculos habuit claros ac nitidos quib; existimari voluit inesse quiddā diuini vigoris. gaudebatq; si q̄s sibi acrius contuenti q̄si ad fulgorē solis vultū submitteret. Staturā breuē sed que cōmoditate et equitate mēbroz oculeret ut non nisi ex cōpatione alteri; astantis procerioris intelligi possit. **De strenuitate et pietate ei; in re militari. Cap xliij.**

Legat; nationes male quietas ad obsequiū redegit. nec ulli genti sine iustis et nōarijs causis bellū intulit. Disciplinā militariē seuerissimē rexit. nec legator; quidē cuiq; nisi grauate. hibernisq; denu; mensib; pmisit vxorē interuifere. Cohortes si que cessissent loco decimatas ordeo pauit. Centuriones statione deserta itidem ut manipulares in pitali aiaduersione puniuit. Pro cetero delictor; yrie varijs ignominijs affecit ut stare per totā diem iuberet ante pretoriū. interdū tunucos distinctos q̄ nō nūq; cū decē pedis vel etiā respite portantes. Nichil autē min; in pfecto dūce q̄ festinaaone temeritateq; cōuenire arbitrabat. crebro id iactans satis celeit fieri. quicq; satis bñ fiat. Bellū suscipiendū oīno negabat. nisi cū maior emolimenti spes q̄ dāpni met; oīdet. Nā mīma cōmoda nō mīmo sectātes discrimine. siles aiebat eē aureo hamo pstantib;. cui; abrupti dāpnū nulla captura pensari possit. Urbē pro maiestate impij ornatā excoluit. adeo ut iure sit gloriat; marmoreā se relinquē quā latericiā excepisset. Iuuenes utiq; q̄ sexus prohibuit ullū noctnū spectaculū frequentare. nisi tū aliq; maiore natu ppinquor;. Impetratis a senatu decē adiutorib; vniūq; equitū rationē vite reddē coegit. Notauitq; aliq; q̄ peccunias leuiorib; usuris mutuatū grauiore fenore collocassent. **De liberalitate et**

thūilitate eiusdē. Cap xlv.
Liberalitate omib; ordinib; per occasiones frequēter exhibuit. Sed ut salubre magis q̄ ambiciosū pncipē cesares querente de topia et raritate vini

populum seuerissima coherant voce. satis
 prouisiu dicens a grece suo agrippa. pduc
 tis in urbe pluribus aquis ne hoies fueret.
 Regna quibus belli iure potius est preter
 pauca aut eisdem quibus ademerat reddidit
 aut alienigenis contulit. Reges socios et
 am inter semetipsos mutuis necessitudibus
 iunxit. propitissimum affinitatis cuiusque at
 que amicitie conciliator et factor. Pluri
 morum liberos et educavit sicut cum suis et in
 stituit. Clementie eius ciuilitatisque multa
 et magna documenta sunt. Cum ab emilio
 eliano inter cetera trunina vel maxime obi
 ceret quod male opinari de cesare soleret.
 conuersus ad accusatorem. comotusque filis. ve
 lim inquit hec michi probes. Tyberioque de
 eadem re sedulo violentus apud se per eplam
 conuenienter ita rescripsit. Etati tue mi
 tyberi noli noli in hac re indulgere et ni
 miu indignari quecumque esse qui de me ma
 le loquat. Satis est enim si hoc habent. neque
 nobis male facere possit. Tempora quibus
 sciret etiam pro consulibus decerni solere in
 urbe quidem pertinacissime abstulit hoc
 honore. argenteas etiam statuas olim sibi
 positas omnes conflagrauit. Dni appellaciones
 ut maledicam et opprobrii semper exhor
 ruit. Cum spectante eo ludos prouocatum et
 set dnm equum et bonum et uniuersi qui de
 ipso dnm exultantes comprobassent stati
 manu vultuque indecoras adulationes
 repressit. et in sequenti die grauissimo corri
 puit edicto. Dnmque se post hec appella
 ri ne a liberis quidem aut nepotibus suis
 serio vel ioco passus est. Atque eiusmodi
 blandicias etiam inter ipsos prohibuit. Non
 temere urbe oppido ue villo egressus aut que
 qua ingressus est nisi vespera aut noctu
 ne que officij causa inquietaret. Testem
 se in iudicijs et interrogari et refelli eas
 simo auro patiebatur. **De pietate et equitate
 ipsius in subditos. Caplin xlvii.**

Horum augustus fecit non audens
 extorquere possessoribus proximas
 domus. Numquam filios suos populo com
 mendauit ut non adiceret si morerentur. Eisdem
 preteritis adhuc assurrectum ab uniuersis
 in teatro. et a stantibus plausum grauissime
 questus est. Ita amicos magnos et poten

tes in ciuitate voluit esse ut tamen pari iure
 eent quo ceteri. legibus iudicialibus eque
 tenerent. **R**euerentem et puincia non
 solum frustis omnibus sed et modulatis carmi
 nibus prosequerentur. Observatum etiam est ne
 quociens introiret urbe supplicium de quo
 quod sumeret. prius patrie cognomen uniuersi
 repente maximoque consensu detulerunt
 ei. Nonnulli patrumfamiliaz testamento
 caruerunt ut ab heredibus prelo titulo
 victime in capitolium ducerentur. votumque pro
 se soluerent. quod superstitem augustum deliquisset.
 Reges amica atque socij. et singuli in suo
 quisque regno cesareas urbes condiderunt.
 filia et nepotes ita instituit. ut etiam lani
 ficio assuescerent. veteretque loqui aut agere
 quicquam nisi palam. et ad in diurnos comen
 tarios referret. Extraneorum quidem ceterum adeo
 prohibuit ut luciano clauo decorosque iuue
 ni scripserit quondam parum modeste cum fe
 cisse quod filiam suam baias salutatum venisset.
 Amicitias neque finale admisit et constantis
 sine retinuit. non tamen virtutes ac mita cu
 iusque digne perscruit sed vicia quoque et delicta.
 Patronus dominus non mihi uel seuerus quod facilius et
 demens. Dyomedem dispensatorem a quo filius
 ambulante incurvati repente fero apro
 per metum obiectus est. maluit timidita
 tis arguere quam noxe. reque non mimi pidi. quod
 tamen fraus aberat. in iocum vertit. **De primo
 iura eius in victis et eloquentia ac ingenio**

De thoro quidem eius. **Cap xlvij.**
 eum cubuisse aiunt nisi humili et
 modice in strato. Veste quoque non
 temere alia quam domestica usus est ab sorore
 et uxore et filia affecta. togis neque strictis
 neque fisis. clauo nec lato nec angusto. Ce
 nana ternis ferulis. aut cum habundantissime
 senis prebebat. Cibi mimi erat. vini quoque
 natura primum. Non amplius ter bibe super
 cenam solitus. neque temere interdum bibit. sed
 pro portione sumebat profusum aqua frigida
 pane. aut cucumeris fructum. aut recens
 aridum ve pomu suca vinosioris. Eloquentiam
 studiaque liberalia ab etate prima et capi
 de et laboriosissime exauit. Mutinensi bel
 lo in tanta mole rex et legisse et scripsis
 se et declamasse tota die tradit. Recondito
 rum iuuitatis verborum fetoribus precipua cum

Duxit sensu animi q̄ aptissime exprimere. Sed nec tyberio p̄rens exoletas interdū et reconditas voces aucupanti **M.** anthoniū increpabat q̄ ea scribentē que mirent̄ potius hoīes q̄m intelligant. Ingenia seculi sui fouit. recitantes ex bene et patienter audiuit. Componi t̄n aliquid de se nisi et serio et a prestantissimis offendebat. Tomitrua et fulgura paulo infirmis expauescebat. ut semp et ubiq̄ pellē vituli marini circūferret pro remedio. atq̄ ad maioris tēpestatis suspiciōnē in abditū et concameratū locū se reciperet. **Eusebius in cronica. De hys q̄ in p̄ncipio ip̄erij ei⁹ acti**

Auno ip̄erij **derūt. Caplin xlvij.** augusti p̄mo int̄ cetā portenta que facta s̄t toto orbe. bos in suburbio rome ad arantē locutus est. frustra se vgeri. non enī frumēta sed hoīes breui defuturos. Laberinus mimor̄ scriptor decimo mense post gnaū cesarē puteolis moritur. Publi⁹ mimograph⁹ natione syrus rome scenā tenet. Cicerō in formiano suo ab herēnio et p̄pilio occidit̄ lxvij⁹ sue etatis a. no. Caput ei⁹ cū manu dextera pro rostris positū iuxtaq̄ coronata p̄pili⁹ militis ymago qui eū occiderat. Ouidius naso nasus in pelignis. Caius saladinus tribun⁹ plebis legem tulit. ne quis plus testamēto legaret q̄ ut q̄rtā p̄s h̄edibz sup̄esset. Anno seq̄nti e taberna meritoria trīs tyberim oleū terra erupit. Fluxitq̄ tota die sine int̄missione signās xp̄i ḡm̄ ex ḡtibz Anno seq̄nti cornifici⁹ poeta a militibz desertus interijt. quos sepe fugientes galectores lepores appellarat. Hui⁹ soror cornificia. cui⁹ insignia extāt epygrammata. Eo quoq̄ tpe corneli⁹ nepos scriptor historiar̄ habet. Marcus var⁹ poeta que virgilius in bucolias notat in capadocia morit̄

Comestor. De prefectura herod̄ ascalonice et vxoribz ei⁹ et filiis ac filiabus. Cap.

Ater hec herodes ascalonita **xlj.** ab antipatro p̄re procuratore iudee a cesare constituto p̄mo prefectus est galilee Qui cū natā strennu⁹ p̄ncipē latronū ezechia cū sequacibz ei⁹ interfecit. adeoq̄ b̄rā quietā reddidit ut publice herodes p̄ galilee cantaret. Habebat aut̄ vxorē no-

mine dosidē sed ignobilē. de qua et anti-patru⁹ suscepit. Supduxitq̄ mariannē neptē hircani cui⁹ etiā amore arcūdit se et factus est profelitus. Habuit siquidē vxores nouē ex quarū septē numerosā suscepit sobolē. Sed de hys paucos nuāre sufficiat. Primogenit⁹ ei⁹ antipater ex doside. alexand⁹ et aristobol⁹ ex mariagne. archela⁹ ex mathata samaritide. herodes antipas qui post tetrarcha fuit et philippus ex cleopatra iherosolimitane. Herodē t̄n hūc quidam mariannē filiū putant. At vero iudeorū optimates faselū et herodē apud anthoniū accusabant q̄ rerū sumā vi possederēt. nomen t̄n sup̄esset hircano. Herodes aut̄ muneribz placauit anthoniū reuocans ei in mēoriā p̄is sui antiquā cū eo familiaritatē. Cū aut̄ denuo antiochie a centū viris iudeis accusaret̄ astante etiā hircano p̄cūtabat̄ hircanū anthoni⁹ q̄ nā rebus agendis eēt aptissimū. Cūq̄ herodē et fr̄ez ei⁹ alijs pretulisset hilarat⁹ anthoni⁹ eos de procuratoribz tetrarchas iudee declarauit. **De restitucōe antigoni**

Seunte in regnū. Cap. l. **A**utē anthonio romā pachorus rex parthor in manu valida cufratē t̄nsgress⁹ est. Ad quē descendens lisamias antigoni nepos filius ptholomei ex alexandra polliat⁹ est talenta mille. virgines q̄ngentas ut antigonū in regnū reduceret. Acceptis itaq̄ a pachoro multis milibz parthor. antigon⁹ iherosolim expugnabat. et faselus quidē muros. herodes domū regnā custodiebat. Sed cū intrasset v̄bē antigon⁹ in diebz penthēcostes etiā in foro dimicantū est. Cū aut̄ de pace tractatū est. antigon⁹ parthor regē arbitriū dolo poscebat. Egressis ergo hircano cū faselo et antigono ad parthor regē. hircan⁹ et faselus in itinē a parthis p̄prehensī sūt. Quo accepto herodes noctu ad ydumeos stribules suos fugit. Premisit quidē vxores et filios et vniūsam sup̄pellectilē suā. et ip̄e subsequens impetus subsequētū sustinebat. Grauiorē aut̄ parthis iudeos in fuga ceptus est. tū quibz lx⁹ a ciuitate stadio dimicauit. Ibiq̄ ob incredibilē

victoriā castrū munitissimū postea firma-
uit. quod herodion vocauit. Dimissis autē
vxoꝝ et liberis in opido masida sub aus-
todia fr̄is sui isippi. in petrā ciuitatē a-
rabū p̄xit. Parthi vō non solū antigo-
nū restituerūt in regnū. vñ etiā hircā-
nū et fasclū vinctos ei tradiderūt verbe-
randos. At ille hircani auriculas denti-
bz trūcauit. neqñ mutatis rebz solutū pō-
tissimū recaperet. ab integris etiā celebrari
sacra oportet. faseli vō virtute p̄uentū
est. Qui cū nec ferri copiā nec manū li-
beras h̄ret ad saxū fracto capite expirauit.
Cognitū quidē q̄ herodes euaserat. aut se
equanimis mori. q̄a vltorē viuū relinq̄-
ret. De hircano s̄ qui dicant. q̄ medicū ab
antigono sibi missus in auriculas ei⁹ ve-
nenū pro medicamento infudit et mortu⁹
est. Joseph⁹ vō refert eū ad parthos missū
et diu ludibrio habitū. **Qualis herodes per
anthoniū creatus est rex iudee. Cap. liij.**

Herodes accepta morte fr̄is. liij.
romā p̄perauit. p̄moq̄ causā vic-
expoliuit anthonio. Qui mirat⁹
ei⁹ casū et miserat⁹ senatū p̄suasit ut he-
rodē regē iudee declararent. Coronat⁹ er-
go herodes augusto et anthonio hinc et
inde astantibz in capitolū ductus est. u-
bi et decretū senatus sup hoc facto repoli-
tū est. Remissus est in iudeā herodes. duo
q̄ p̄ncipes cū eo ventidius et silo qui eum
in regna collocarent. Cū venissent ergo in
galileā silonē antigon⁹ m̄ede corrupit. et
p̄pterea congregari aduersus antigonū si-
mulatis occasionibz differēbat. Cūq̄ m̄-
dē obsedissent iherlm̄ romani. tū pro h̄pe-
nis asp̄itate tū pro iopia victus ab obli-
dione discedentes in ydumea et galilea
hyemabant. Nec tūc tñ herodes ocosus e-
rat. sed lacronū multitudinē p̄sequēs etiā
in cauinis eos igne suffocabat. Int̄ quos
erat quidā senior septē filioꝝ pater. quos
ip̄e occidit in modū hūc. Stans in ore
spelunce singulos euocabat. notatim et
prodeuntē quēq̄ filioꝝ trucidabat. Nouissi-
me et vxoꝝe tandē et senē confossū vulnē
sup mortuos misit. Cū autē accepisset an-
toni⁹ dolū silonis misit solum cū herode in
manu valida. Qui veniens in iudeā occidit

rentē sibi papiā viat caputq̄ ei⁹ ferri fr̄i
suo in solaciū fr̄is sui occisi tr̄smisit. Tan-
dē q̄nq̄ mensibz obsessa iherlm̄. cū in sexto
romani vi irruerent in eā nulli p̄cebant
etati. licet herodes rograret ut p̄cerent.
Antigon⁹ autē descendens ad pedes sosis p̄-
stratus est. Quē non miseratus sosis s̄
irridens antigonā appellauit. et vinctū
ducens ad anthoniū ducens remeavit. Quē
anthoni⁹ securi p̄cussit. Confirmat⁹ est he-
rodes in regno iudee q̄rto anno ex quo ro-
me dyadema suscepit. Inde est q̄ q̄nq̄ plu-
res q̄nq̄ pauciores anni regni herodis le-
gunt. Tr̄slatū itaq̄ est regnū de iudea ad
alienigenā imminente xp̄i aduentu. Audi-
ens hircan⁹ herodē regnantē rediit in iu-
deam et in pristinū statū restitutus est ex-
cepto q̄ nō m̄strabat. **Eusebi⁹ i. romas.
De p̄phetis i. eo adiplens. Cap. liij.**

Anno igit⁹ augusti decio. herodes
antyp̄is ascalonite filius et ma-
tris tyridis arabite regnū iude-
e a romanis suscepit et annis xxxvij reg-
nauit. Ex tūc ergo deficiente p̄ncipatu pon-
tifiatū regnauerūt herodes et filij ei⁹ p̄ eū
usq̄ ad ultimā captiuitatē iherlm̄. neq̄q̄
ex successione sacerdotilis gr̄is pontificibz
constitutis. neq̄ p̄petuitate vite s̄ legē mo-
ysi seruientibz deo. sed ignobiles quidā. et
alio tempe alij. Nonnulli quoq̄ modico tpe
sacerdotiū a romanis ip̄atoribz. emebant.
Cūc̄ cōpleta est p̄phetia que dicit. Non defi-
ciet p̄nceps ex iuda. In eo etiā loco tyus qd̄
danielis scriptura significat accepit finem
Nam usq̄ ad herodē xp̄i id est sacerdotes.
erant reges iudeoꝝ. Qui ip̄are ceperunt
ab instauratione templi sub dario usq̄ ad
hircanū ānus quadringentis lxxxij. i me-
dio tr̄sactis quos daniel quoq̄ significat di-
cens. Et scies et intelliges ab h̄o sermois
restaurandi et edificandi iherlm̄ usq̄ ad xp̄i
p̄ncipatū ebdomades septē et ebdomades
lxxxij. Que s. ebdomades lxxxij faciūt ānos
quadringentos lxxxij. in quibz xp̄i. i. sacer-
dotes erāt reges iudeoꝝ. et per vnctionē cō-
secrati regnauerūt usq̄ ad hircanū. Quo
extremo oim a parthis capto. herodes anti-
patri filij nichil ad se p̄tinentē iudeam
ab augusto et senatu accepit. Et uñ post

ebdomadas septē et lxij interibit crisma.
Et sup templū inquit abhoiāao desolatio
nis. Itaq herodes anameliū quēdā de babi
lonia acatū pontificē iudeoz constituit. et
post exiguū ipus aristobulū frēz vxoris
sue nepotē hircanū successorē ei dedit. Quo
post annū infecto. rursū anamelo reddidit
sacerdotiū. **Hugo ubi sup. De necē antho**

D **Or nū et cleopatre. Cap liij.**
ro tū eēt lasciuus antoniū corruptus
amore cleopatre egypti regine. re
pudiata augusti sorore. ipsa sibi cleopatram
matrimonio copulauit. et augusto bellū
indixit. Sed augustus apud pma nouoz
motū signa cū trecentis nauibz a brun
disio in egyptū trāsineauit. Antoniū vero
occupauant atnā litus. Sed ubi ventū est
ad preliū et augusti classis cepit antho
nij turbare nauigiū. cleopatra regina
cū aurea puppe veloci purpureo pma
fuge cepit. et illico secutus est eam antho
niū instante vestigijs eiū augusto. Quod
cernens anthoniū pma se manu peremit.
Regina vō ad pedes augusti puoluta.
tēptauit oculos eiū. Sed spreta ab eo despa
uit. Que ubi se triūpho seruari cognouit
incauiozē nacta custodia i mausoleū odo
ribz refertū. iuxta suū se collocauit antho
niū. Deinde ad motis ibi serpentibz morte
sopita est. Tūc augustus potitus alexan
dua vrbe oīm vrbiū tūc opulentissā ro
mā triūphans ingressus est. Quibz pa
tritis partem meliā noīs eiū fama iūta
ti. licet iam se pares romanorū magnitu
dini crederent. romana signa que crasso
interfecto diripuerant. vltro ei reddiderūt
et obsidibz traditis firmū fedus ab eo fidelē
supplicatōe suscipere meruerūt. Ad hūc quoqz
sathe yndi et garumantes et ethiopes le
gatos cū donis miserūt. Eusebiū i romas
Igitur cleopatra et anthonio a semet inter
fectis. et alexandrie regno destructo anno
iperij augusti xv. egyptus romana puin
cia fit. Quā primū corneliū gallus poeta
rexit. Et ex hoc loco qdā pmiū annū aug
ti monarchie supputant. Hugo ubi sup De

H **apologia herodis apud augustū.**
Herodes igitur rex iudaice Cap liij.
gentis anthonio et cleopatra iam

extinctis sponte ad augustū nauigauit.
et deposito dyademate se illi obtulit. hūili
quidē habitu. sed regia mente. et hys ei
adorfus est verbis. Ego inquit auguste fa
teor me fidelē fuisse anthonio sociū. utpote
qui ab eo regnū suscepit. Et tū nātate
arma non tūli aduersū te. non quasi belli
pavidus vel amici desertor. sed domi rebus
gerendis occupatus. Ingratū tū sibi me nō
sensit anthoniū. cui et adiumenta exatus.
et frumenti copiā miserī absens. Nūc autē
o cesar viasti anthoniū legionibz tuis max
imis. viciisti eū cū filijs tuis. viciisti iperij
romani viribz qd deliquerat et abnegauit
rat. Certe victus est anthoniū viribz tuis.
sed magis moribz suis. Vicerat eū ipm de
opatra vxor et egypti amor. canopeaqz
luxuries. Victus est qā maluit cū cleopa
tra vna q̄ sine ea vincē. Vicit enī mul
er infestior suis q̄ aduersarijs. Deniqz vic
tus est qā me audire noluit. Obstruxerūt
enī mentē eiū cleopatre cupiditates. Vict
sū et ego cū anthonio minore tū flagitio.
qm illū cleopatra vicit. me anthoniū. Ille
barbarā ego amicitū non dereliqui. modo
vero ad te veniens sequestrauit a me regni
insignia. sed non abiecti virtutis constāam
ut voles iudica. Ad hec cesar. Salue iqt
et nūc magis utere regno tuo. qm nō iū
dem virtutibz sed delectam. Dignus enī
plurimus ipare. qā sic tueris amicitā. ut
et in aduersis positū nō abneges amicitū.
Et idcirco magis expeteris a nobis. quia
nullus belli te mutauit euentz. Non enī
anthoniū deseruisti. s̄ anthoniū te. q̄ ma
gis credidit cleopatre q̄ tibi. Insipientia il
lū te nobis acquisiuit. qui sibi pnciosam
elegit cleopatram. et te fidelē repudiavit.
At non est mirū si a te cleopatra desiste
feat anthoniū cū a me etiā eū dissociaue
rit. et ex consorte iperij hostē reddiderit. Nūc
autē adueni in reliquū ut nō requiras
anthoniū. Nec enī dignū est ut que bello
vicim. beniuolencia non vincam. Et tū
hec dixisset iposuit coronā capiti eiū. **De**
amplificatōe regni eiū et edificijs que ex

A **mplificauit struxit. Cap liij.**
autē munificencia regnū eiū dans
ei gadaram et ypponē. samariam

et ioppen. turriq; stratonis. maritimas ciuitates. Ex quib; herodes turri stratonis in gratia et honore cesaris postmodu albo lapide renouauit. et aulias edificas uenustauit. et cesaream mutato nomine iussit appellari. Vrbē samariam quā nūc sebasten appellant non solū et edificauit sed etiā repleuit inhabitantib;. Extruxit preterea iherosolimis turri magnā quā appellauit anthonia. p̄ anthoniū gr̄az veteris amia. Cesari quoq; condidit templū ad fontes iordanis. adeo imemor religionis ut hōi templū conderet et usū gentiliū in iudeā induceret. **Josephus in li' antiq̄tatiū. xvi.**

Herodes itaq; sumptis pecunijs suis audiens hircanū ante se regē aperuisse tumulū dauid et tria milia talentoz iuenisse. aperiens et ip̄e noctu ingressus est. dū nollet hec ciuitatē sentire. et pecunias quidē depositas sicut hircanū nō iuenit. ornatū uo et uasa aurea plura tulit. Dūq; diligenciorē inquisitionē faceret ac uellet ingredi ad uinas in quib; dauid et salomonis corpora erant posita. duo satellites ei; flāmis s̄ exusti ab interiori pte occurrentib;. Tūc ille timore pterritus. egressus est. et pro piaculo monumētū ex lapide candido an̄ ianuā magnificētissis astructis expensis p̄p̄is. **Comestor.** Edificauit autē herodes in ascalone domū regiam et deinceps agnoscitur est ascalonita. Natione enī ydumeus fuit ex p̄re. arabs ex matre. **Notula sup̄ histo' comestoris.** Vel p̄p̄e dictus est ascalonita. auus enī ei; qui et herodes ascalonita fuit natione et editus templi apollinis. Cui; filiū antipatru paruum rapuerūt latrones ydumei. et cū eis tūc fuit q; etiā post factus est p̄nceps eorū unde et ydumeus dictus est. **Comestor.** Posuit etiā herodes aquilā aureā sup̄ speciosā portā templi imensi ponderis in honore romanorū. iudeis id egre ferentib;. Fecit q; herodion in quo sepultus est. fecit et fasilū in memoriā fr̄is. Hec erant locus regni ydoneus quē uacuum honore cesaris relinqueret. Deditq; ei cesar. ccc. galathas satellites stipatores deopatre imanes et sanguis humani auidos. Qui cū prius eleuterij dicerent a fluuē eleutero superioris

galacie. sup̄ quē oriundi fuerāt. de ceto herodiani dicti s̄. **De necē mariagnes uxoris sue et ei' offensa in filios. Cap. lvi.**

Acta est autē dissensio int̄ mariagnē et sororē herodis salomā. hec illi meretriciū. illa huic ignobilitatē obiebat. Consilio uo sororis herodes hircanū dolo occidit. eo q; sibi regnū deberi hircanū dicit. In solaciū uero mariagnes ionathā fr̄ez ei; cū eēt xviij. annorū pontificē ordinauit. Sed e contra saloma suggestente occasus est ionathas eo q; ad regnū uidet aspirare. Cūq; accusaret saloma mariagnē de adulterio addidit q; expresse ymaginē suā miserat anthonio ut ad amorē suū eū incitaret. Ad ut agnosceret herodes p̄p̄uit ad anthonium mariagnē sub custodia uiri salome collocans. certa ei tradens insignia sub quib; si nūciatū ei foret mariagnē occideret. Dūq; autē morā faceret herodes uir salome que sibi fuerunt ip̄ata mariagne indicauit. Reuerso autē herode uxor cū in sinu ei; dormiret cū lacrimis que de morte ei; ip̄auerat indicauit. Exiliensq; a stratu herodes sasatabat a sorore et dixit. Dormiuit ne uir tuus cū mariagne. Que a u. Dormiuit. Sicutq; mariagnē occidi fecit et uirū s̄ous. Vm̄ de morte uxorū quam sup̄ modū diligebat indoluit. adeo ut tāq; lunaticus crebro in amenciam uerteret. Filios autē quos de ea suscepit alexandru et aristobolu romā misit liberalib; artib; erudiendos. **P**ost hec redierūt a studio filij ei;. et erat alexander acerrimus porator. Quorū unū. s. aristobolu filiā salome amite sue duxit uxore. alter filiam regis capadoai. Jamq; licentia de successione regni cū p̄re disceptabant. Ob hoc offensus p̄. antipatru eis ip̄one satagebat. In testamēto quoq; apte iam fuerat successor declaratus. Proinde predicti fr̄es de morte p̄is occulte tractabant. Ad presens p̄ a se eos reiecit. Nij uo romā nauigauerūt ut p̄is iniuriā deferrent ad cesare. **Eusebius in cronias. De marco varrone**

Ano ip̄erij et laudib; ei;. **Cap. lviij.** augusti xv. regni uo herodis q̄nto marco terentia varro p̄e nonage

nari mori. **Aug. de civitate dei.** Quis marco varrone curiosis deorum figmenta quesivit. Quis invenit doctius. quos asidavit attendit. quos distinguit acutus. quos diligentius pleniusque conscripsit. Qui tamen et si minus est suavis eloquio. doctrina tamen atque sententiarum ita refertur est. ut in omni eruditione. quam nos seculare illi autem liberale vocant studio sit verum tantum iste doceat. quantum studio verborum cyero delectat. Denique et ipse tullius huic tale testimonium prebet ut in libris academiciis dicat eam que ibi versatur disputationem se habuisse cum marco varrone. Note inquit omnino finale acutissimo. et ubi cuncta dubitanda esse ostendit. addidit. sine ulla dubitatione doctissimo. Profecto de hac re sic erat certum ut auferret dubitationem quam solet in omnibus adhibere. tanquam de hoc uno etiam pro academicorum dubitatione disputatur se academicum fuisse oblitus. In primo autem libro cum eiusdem varronis varia opera predicaret. nos inquit in nostra urbe peregrinantes. errantesque tanquam hospites tui libri qui domum reducerent. ut possemus aliquando quo et ubi essemus agnosce. Tu etate patrie. tu descriptioes temporum. tu sacrorum iura. tu sacerdotum. tu domesticam. tu publicam disciplinam. tu sedium. regionum. locorum. tu omnium divinorum humanarumque rerum nomina. gratia officia causas aperuisti. De illo etiam terrenarum elegantissimo versiculo brevis ait. Vir doctissimus videnturque varro. qui tamen multa legit ut aliquid ei scribere vacasse mirentur. tamen multa scripsit. quia multa vix queque legere potuisse credamus. **De libris eius et opinionibus circa divina. Cap. lviij.**

Hic tamen deos ita coluit. colendosque tenuit ut in ipso eo ope letarum suarum dicit se timere ne pereant. non incursum hostium sed civium negligentiam. De qua illos velut ruina liberari a se dicit. et memoriam bonorum per eiusmodi libros reservari atque recondi. Quadraginta unum libros scripsit antiquitatum. hos in res humanas divinasque divisit. rebus humanis xxv. divinis xvi. tribuit. Ideo autem prius se scribere dicit de humanis rebus quam de divinis. quia prius extiterunt civitates. deinde hec ab eis instituta sunt. Dicit autem alibi ex nature formula se scripturum fuisse. si novam

condet civitatem. quia vero iam veterem invenerat non se potuisse nisi eius consuetudinem sequi. **H**ic autem inquit filii michi videntur ad invicem tulle quid esset deus. qui crederentur eum esse cum motu et ratione mundum gubernantem. Dicit etiam antiquos romanos plus annis ceterum et lxx. deum absque simulacris coluisse. Quod si adhuc inquit mansisset. castius deum observarent. Eiusdem sententia teste adhibet gentem iudeam. Nam qui primum inquit simulacra populo posuerunt. et metum dempserunt et errorem addiderunt. prudentes christiani deos facile posse simulacrorum stoliditate stupere. **D**icit autem idem varro arbitrari se deum esse animam mundi que greci kosmon vocant. et hunc ipsum mundum esse deum. Sed sicut homines sapientiam cum sit ex corpore et animo. tamen ab animo esse sapientem. ita mundum tamen ab animo dici deum. Mundus autem inquit in duas partes dividitur. celum et terram. Item celum in ethera et aera. Terra vero in aquam et humum. Has autem omnes quatuor partes plenas esse animam dicit. in ethere et aere immortalium. in aqua et humo mortalium. A summo autem circuitu celi usque ad arcum lune ethereas animas esse. stellas esse celestes deos invisibiles. In lune vero gyrum et nubium ventorum circumina aereas esse animas. sed eas animo non oculo videri. quas et vocari heros et lares et genios. **I**dem in **vij. li.** Marcus varro tria genera esse theologie posuit. unum. scilicet fabulosum. quo utuntur poete. alterum naturale quo philosophi. tertium civile quo populi. Sed civilis theologie turpitudines erroneas phisicas interpretationibus velut aliorum doctrine specie colorare conantur. videlicet tanquam vis animi mundi quam putant per cuncta diffusam ex partibus molis huius in quas visibilis mundus iste surgit. et multiplici administratione nature que plurimum deorum nomina accepit. **A**cto.

Huius autem varronis hoc deum memorabile legitur. **A**nt in segetibus autem. in herbis frumeta bona sunt. Nolite ibi nimiam spem habere. Sepe audiamus in ore et offa multa venire posse. Vni in ore et offa longum intervallo esse. Sed extant etiam sententia varronis ad atheniense auditorem morales atque notabiles. de quibus has pauca sequuntur excerpti. **De sententia varronis moralibus. Cap. lix.**

Quoniam natura malis. **Cap. lix.** litigat quos mori grave fert. Duplex est malum cum quod nocere est. moleste fe-

rimus. Loquaris ut oēs senas ut pauci.
 In multis cont' oēs sape desipere est. Fite
 referas grāz iūte danti. Vix datū. ne pu
 tes bñficiū sed predā. Semel dedit qui ro
 gatus. bis qui non. Extorquere est plus
 q̄ semel rogare. Turpissimū est in datis
 sperare. pulcherrimū est cū fenore data
 reddi. Ex aīo dantis censet mun' magnū
 Amia diuitū. palee s̄ circa grana. Vis ex
 puri amia. Calamito s̄ fias. Non refert
 quis s̄ quid dicat. Alia concordia mores ad
 cohīnānā aīos formare. Nemo suū putet
 qd' extra ipm̄ est. Vir bon' patriā suā quo
 aūq' iur fert secū et oīa sua custodit. Co
 vultu dimittende s̄ diuicie quo accipiente.
 Vulgus quicqd' tū gaudio accipit tū fletu
 amittit. Non tā laudabile est memisse q̄
 iuenisse. Hoc enī alienū est. illud pp̄mu
 neris. fides est media opinionis et sc̄e. neu
 trā attingens. Evidentissimū est docendi
 gen'. exēploz subdicio. facilitas itelligenē
 veri parit negligenciā. Amator veri non
 tim spectat qualis dicit q̄ quid. Illū digne
 eruditorē quē magis mueris in suis q̄ in
 alienis. Oīa nosse est ipossibile. pauca non
 laudabile. Sūt quedā que erudenda eēt ab
 aīo scientis. q̄ inferendi veri locū occupant.
 Multū interest utrū veni ipaz an libros in
 spicias. Libri non nisi sc̄az paupcula mo
 numēta s̄. Pncipia ingredoz cōtinēt.
 ut ab hys negotiandi pncipia sumat au
 m'. Co tm̄ studia intmittant ne omittant.
 gaudet natura varietate. Nil magnificū
 docebit. qui a se nil didicit. falso magistri
 nūcupant' auditorz narratores. Sic audien
 di s̄ ut qui vnumoz recensent. Tam viden
 da est in sene puerilitas q̄ obstupescenda
 in puerulo optimoz mox ostancia. Sic mul
 ti libros degustant ut cōiue delicias. sed
 cito triscursu vāq' labunt'. Rēnuet phīa fas
 tidientē stomachū. ad simpliciē cenā hilare
 iuitat' cōiuiā. Canale fissū est auris que
 accepta mēdie nō cōmendat. Non eēt pau
 pes si nescirem' qd' est paupertas. Nescire qd'
 est paupertas. optim' est ad sumas diuiti
 as progress'. Non est miser nisi qui se esse
 credit. Nūsq' deueniet qui quot videt seq̄
 calles. Non tā modeste quuis sua mirat' q̄
 aliena. Hoc aut' fit qm̄ nemo sibi iuidet.

Impiae signū est qd' difficilimū est exigere
 cito fieri. Nulla iactura grauior est scienti
 q̄ ipis. Viatores nō eunt ut eant. sic et vita
 non sui causa fit sed ut ea predarū aliquid
 fiat. Qui in magnis excellit. etiā iūto lau
 dabit'. Non est felicitas que secū recipit mi
 seria. Adulacionis est specimen cū laus
 postulacionē precedit. Contēpnendi s̄ cōu
 ditor' acceptus si vis ad sumā progredi. quā
 ti laudē amittit qm̄ ipi eā de se predicant'.
 Hoc aut' vno modo sapiens se laudat que
 in ipso apparent bona in alijs predicando
 Desiderata non habita magni s̄. habita
 vilescūt. Utile sed ingloriū est. ex illabora
 to in alienos succedē labores **De cornelio**
gallo et plauto et virgilio. Caplin

Anno augusti xviii. lx. **lx.**
 corneli' gallo foro uiliensis poeta
 a quo pmū egyptū vocā supradix
 im' xliij. etatis sue anno pp̄ia se manu
 misit. Messala coruū prim' p̄fator' vrbis
 fact' sexta die ingrati se abdicauit in ciu
 le ptatē eē contestans. **A**nno eiusdem
 xx. numaa' plaut' cicero' discipul'
 orator' habet' insignis. Qui cū galliam
 comatā regēt lugdunū condidit **Macrobi'**
in libro saturnalū. Hic est plaut' in iudi
 cio amia molestū testē destrūe volenti et
 interrogāt' q̄ eū sutorē eē sc̄iebat. quo arti
 ficio se tueret. ille urbane r̄ndit. Galliam
 subigo. Sutor' hoc habet' instrumentū qd'
 in adulterij exprobacone saceta cōuertit
 ambiguitate. Galla enī dicebat' vxor plau
 ti. **Ex romas** **A**nno ei' xxv. virgili'
 brundisi' morit'. sensio saturnino et lucre
 cio cinna consulib'. Ossa ei' neapoli trāsla
 ta in 2. ab vbe miliario sepeliūt'. titulo
 hui' supscripto. Mantua me genuit. ca
 labu impuere. tenet nūc. parthenope. teci
 ni. pasaua vnum duces. **Helinand' li. xxv.**
De cōmendacōe virgili' et gestis ei'. Cap.

Quoniam virgiliū int' oēs. **lxii.**
 optimū fuisse poetarū. Macrobi'
 dicit eū nulli' sc̄ie fuisse exptē
 Iuuenalis eū homero cōpat' dicens. Con
 ditor' iliados tantabit' atq' maronis. Al
 tisoni dubiā faciencia carmina palmā.
 Idem tū eū de intēperancia libidinis hoc
 modo reprehendit. Nam si virgilio puer

et tolerabile desit hospiciū. caderēt oēs a ci-
 nibz ydu **Aug⁹ in li^o de citate di** Sic comen-
 dat eundē virgiliū. Virgiliū inquit p̄tea
 puuli legunt. ut poeta magn⁹. oīmqz pre-
 clarissim⁹ atqz optim⁹ teneris ebibit⁹ an-
 nus. non facile obliuione possit aboleri. Ab
 hoc virgilio multa dicunt⁹ mirabilit⁹ actita-
 ta. In porta neapolis campanie dicit⁹ fecisse
 muscā eneā que oēs muscas ab vrbe expel-
 lebat. In eadē vrbe dicit⁹ macellū sic con-
 struxisse ut nulla ibi caro putresceret. Dicit⁹
 quoqz campanile quoddā construxisse ut tur-
 ris ip̄a lapidea eodē modo mouerēt quo cam-
 pane cū pulsabant⁹. Sed hoc vni nō videt⁹.
 cū usus campanarū nodū inuent⁹ eēt. nisi for-
 te usus earū prius fuit apud paganos q̄ apud
 xp̄ianos. Sed et ortū quēdā sic fecisse dicit⁹
 ut in eo nō plueret. De balneis quoqz ei⁹
 incredibilia narrant⁹. Credit⁹ etiā a quibus-
 dā ab eo factū illud miraculū qd̄ dicebatur
 saluacio rome. qd̄ int̄ septē miracula mū-
 di p̄mū cōputat⁹. Erat autē ibi consecratio
 oīm statuarū. Que statue scripta noīa in
 pectore gentis cui⁹ ymaginē tenebāt ges-
 tabant et tintinabulū vniuscui⁹qz statue.
 Erantqz sacerdotes die ac nocte semp̄ vigila-
 tes. qui eas semp̄ custodiebant. Et que gens
 in rebellionē consurgē conabat⁹ cont̄ ip̄iū
 romanorū statua illi⁹ cōmouebat⁹ et tināna-
 bulū illi⁹ mouebat⁹ in collo ei⁹. et ut qui-
 dā addit statua ip̄a in ore digitū indicē proten-
 debat versus illā gentē et versus nomen
 ipsius gentis qd̄ in ea scriptū erat. Ad
 nomen scriptū continuo sacerdos p̄ncipi-
 bz deportabat. et mox exitus ad eā gentē
 repruendā mittebat⁹. **De dāis et scriptis**

Hic est virgili⁹ eiusdē. **Cap lxxij.**
 cui cū obiceret⁹ ab iudis q̄ alie-
 nos versus suo op̄i inferebat vñ
 dit magnarū eē viriū. clauā extorque de
 manu herculis. Hic virgili⁹ dicebat pare-
 se versus more rituz vsino. Nā ut illa
 bestia fetū edit ineffigiatū informēqz. p̄
 eaqz lambendo consumat et format sic in-
 genij sui p̄tus recentes. vudi eē facie et ip̄-
 secta. sed deinceps tractando colendoqz red-
 dere hys q̄ vultus et oris limamētū. **Aug⁹**
in x^o li^o de citate dei. Dicit quandā p̄phe-
 ciā eē dictā a virgilio de xp̄o ut illa. Jam

noua progenies celo demittitur alto. et te-
 duce si qua manent resis vestigia vñ. **It-**
 rita p̄petua soluent formidine terras. Qui-
 bz vergili⁹ versibz her⁹ aug⁹ addit. **Ad** inq̄t
 non a seipso dixisse in egloge ip̄i⁹ q̄to ser-
 me versu indiat ubi ait. **Ultima** aumei
 venit iam carnis etas. **Vnde** inq̄t hoc a
 tumea sibilla dictū eē incūctantē appareb⁹.
Iheronimo nō placent her⁹ dicta virgili⁹ et
 sibilla eē p̄pheciā. sed a virgilio centonibz
 artificiose xp̄o coaptata eē. **Ad** et ysidor⁹
 confirmat dicens. Centones inq̄t apud gra-
 maticos vocari solent. qui de carminibus
 homeri et virgili⁹ ad p̄pria op̄a more cen-
 tenario. ex multis hinc et inde cōpositis
 in vñ sarcinū corpus a facultate cui⁹qz
 materie. Deinde ip̄roba vxor adelphi cen-
 tonē ex virgilio de fabrica mundi et de euā-
 gelio plenissime expressit. matia cōposita
 f⁹ versus. et versibz f⁹ materiā cōtinuatis
 Eodē modo et quidā p̄poni⁹ ex eodē poeta
 int̄ ceta stali sui oia tuteū in honore xp̄i
 composuit. **Silv** et de libro eneidos. **Illud** q̄
 sciendū est virgiliū non tam eloquētē fuis-
 se in p̄sa q̄ in versibz faciendis. **Vnde** seneca
 in libro tercio declamacionū. **Magna** quoqz
 ingenia non plus q̄ in vno eminuerūt o-
 pere. **Virgiliū** illa ingenij felicitas in orōne
 soluta reliquit. **Ciceronē** eloq̄cia sua in
 carmibz destituit. **Actoz.** **Virgili⁹** tres libros
 tm̄ credit⁹ edidisse ut in epithaphio ei⁹ appa-
 ret ubi dicit⁹. **Cecini** pasua. rura duces. p̄
 que tria significant⁹. bucolica. georgica. et
 eneis. **Proinde** virgili⁹ de culice. et virgili⁹ in
 ethna quos aurelianenses ad ostentationē
 et iactantiā artūferūt int̄ actores apocryfos
 sepandi s̄. **De Hoscaulis libroz ei⁹.**

De illis autē tribz **Cap lxxij.**
 libris pauca has sententias nota-
 biles que sequūt⁹ exerp̄si. **Virgili⁹**
in bucol⁹ pallas quas condidit artes. ip̄sa
 colat. **Trahit** sua quēqz voluptas a ioue
 p̄ncipiū. **Qui** legitis flores et humi nascē-
 tia fragn. **frigid⁹** o pueri fugite hinc. **latet**
anguis in herba. **Ultima** aumei v̄it iam
 carnis etas. **Magn⁹** ab integro sedoz nascat⁹
 ordo. **Jam** redit et virgo redeunt saturnia
 regna. **Jam** noua p̄genies celo demittitur
 alto. **Grandia** sepe quibz mandauim⁹ hoz

dea sulas. Infelix lolium. et steriles nascuntur
 haec. Non oia possumus oes. frigidus in
 pratis cantando rumpit anguis. Numero
 deus ipare gaudet. Tardi venere bubula
 Oia vincat amor. et nos cedamur amori. **Idē**
in georgic li. p. Labor oia vincat improbz et du
 ris vrgens in vobz egestas. felix qui potuit
 verū cognoscere causas. **Idē in li. 2.º.** O fortu
 natos nimium sua si bona norint. agricolas
 quibz ipsa procul discordibz armis. fundit
 humo faale victū iustissima tellus. **Idē**
in 3.º li.º. Optima queqz dies miseris mortu
 libz eui. prima fugit. subeunt morbi tris
 tisqz senectus. frigidus in venerē senior. frus
 trinqz laborē. ingratiū trahit. Hortare via
 qz insiste domandi. dū faciles animi iuue
 nū. dū mobilis etas. **Idē in q̄to li.º.** Est le
 gū seruanda fides. suprema voluntas qd
 mandat fieriqz iubet parē necesse ē. **Idē**
li. p.º. eneidos. Res aios incognita erat.
 Solute corda metu. atqz animi sedudite
 curas. Res diua et regni nouitas me talia
 cogūt moliri. **Idē li. 2.º.** furor iraqz mentē
 precipitat. **Idē li. 3.º.** Qd non mortalia pec
 tora cogis. auri sacri fames. **Idē li.º q̄to.**
 Degeneres aios timor arguit. Ausqz tuti si
 des. impbe amor. qd non mortalia pectora
 cogis. **Idē in q̄to li.º.** Variū et mutabile se
 per feia. **Idē in vi.º li.º.** Non michi si lingue
 sint centū. corpa centū. ferrea vox oēs sce
 lerū deprehendē formas. oia penar pcur
 rere noia posse. **Actoz.** Hec de virgily dic
 tis ad p̄ns sufficient. Dixit aut f̄m̄ t̄oni
 ca ānis li.º. **De ortu bte marie p̄nūciato**
per angelū. Cap. lxxiij.
Anno imperij augusti tirat̄ xxvij
 nata est b̄tissima virgo maria m̄
 d̄ni. iuxta librū ioachi et reuelacionem
 factā sc̄e elizabeth. **Thero in histō ioachi**
et anne. Fuit aut ex stirpe dauid ortū
 da. in nazareth nata. iherosolimis in tem
 plo nutrita. Pater ei⁹ ioachim. mater at
 anna dicebat. Dom⁹ paterna ex nazareth.
 maternū gen⁹ ex bethleem erat. Vita eor
 erat simplex et v̄a et pia. oēnqz substan
 tia suā tripharie diuiserūt. Vnā p̄tē tē
 plo et templi seruitoribz ipendebant. aliā
 peregrinis et paupibz erogabant. Tercia
 sibi et familie sue usibz reseruabant. Ita

deo iusti. hōibus pi. per annos tirat̄. xx.
 castū domi cōiugū sine p̄creacione libero
 rū exercebant. Vouerūt t̄ si deus daret
 eis sobolē. eā se ipsiqz seruicio manapatu
 ros. Cui⁹ rei gratia templū d̄ni singulis p
 annū festis frequentare solebant. Cū autē in
 encensis iherosolimā ioachi ascendisset. p
 sachar pontifex videns eū int̄ concuēs su
 os cū oblatione astantē. spreuit eū cū mu
 neribz suis dicens ei⁹ munera deo non dig
 na posse videri quē ipē indignū prole in
 dicaret. maledictūqz eē qui non genuisset
 semen in isrl. Cui⁹ ille obprobriū obiectu
 pudore confusus. ad pastores qui cū peto
 ribz suis in pasuis erant secessit. Non enī
 domū repedare voluit. ne forte a contribu
 libz qui hoc a sacerdote audierant eodē ob
 probrio notaret. Cūqz ibi aliquā diu esset.
 quadā die cū eēt solus. angel⁹ d̄ni ei astitit
 cū imenso luē. eiusqz visione p̄territū cō
 pestauit dicens. Noli timere ioachim quia
 ego sū angel⁹ d̄ni missus ab eo. ut annūciē
 tibi oraciones tuas exauditas et eleosinas
 ascendisse in conspū d̄ni. Vidit quippe pu
 dorē tuū et audiuit sterilitatis obprobriū
 non recte obiectū. Et ecce anna vxor tua pa
 riet tibi filiā. vocabis qz nomē ei⁹ mariā.
 Hec erit ut vouisti ab infancia sua d̄no cō
 secrata. et spū sc̄o replebit̄ adhuc ex utro ma
 tris sue. Omne imūdū non comedet nec bi
 bet. nec int̄ populares forissecus sed in tē
 plo d̄ni erit cōuersatio ei⁹. Ita etate p̄cedē
 te sicut ista mirabilis ex sterili nasceb̄. ita
 incōparabilis virgo gnabit̄ altissimi filiū.
 qui vocatus ihus f̄m̄ nomē suū saluator
 erit oīm gencū. Discedens ab eo angelus
 apparuit et anne vxori ei⁹ eadē annūciās.
 Ita iuxta angelicū p̄ceptū vterqz de locis
 in quibz erant p̄mouentes ascenderūt in
 iherlm. et ad portā aureā sibi inuicē obuian
 tes de mutua sua visione letati. et p̄misse
 prolis certitudine securi debitas d̄no hūilū
 exauditor gratias retulerūt. Itaqz adorato
 deo domū regressi. promissū certi et hila
 res expectabant. **De nativitate eiusdē**
cap. lxxv.º.
Qoncepit ergo āna **cap. lxxv.º.**
 et pepit filiā vocauitqz mariā.
 Et cū triū annor sp̄m̄ volueret
 ablactatā virginē ad tēplū d̄ni adduxerit

Erant autē circa templū xv. gradus iuxta.
quidē gradū psalmos. Nam quā in mō-
re sitū erat tēplū. altare holocausti quod
fons erat non poterat sine gradibus adiri.
In horum virgine constituerunt. cuius se
exuerent et culaoribus ex more se vestibus
induerent. virgo autē sigillatim gradus.
sine ducentis et leuatis manu ita ascen-
dit ut perfecte etati in hac causa nichil
doesse putares. Igitur sacrificio celebrato
secundum morem legis et voto suo perfecto. virgines
inter septem templi cum aliis virginibus ibidem
educandis dimiserunt et domi reuersi sunt.
Hildefisus pitholecanus episcopus Hinc virgo ma-
ria nisi in utero matris sanctificata esset. mi-
me eius natiuitas colenda esset. Quia autem quod
auctoritate totius ecclesie veniat constat eam
ab omni peccato originali immunem fuisse. per
quam non solum maledictio eue matris solu-
ta est. vnde etiam benedictio omnibus condonata
est. Nullis ergo quoniam nata est delictis sub-
iacuit. nec originale peccatum in utero sancti-
ficata contraxit. **Ex mariali.** Sancte dei geni-
trix marie natiuitas olim quia ignoraba-
tur dum in ecclesia non celebrabatur. sed sic
diuinitus reuelata est. Solitarius quidam
sanctae vite fuit. qui singulis annis armoni-
am in celo nocte natiuitatis eius audiuit.
Qui cum miraretur quod hoc alio tempore non audi-
ret. rogauit dominum ut sibi ostenderet quid hoc
significaret. Cui angelus domini apparens
taliter retulit. Virgo perpetua que deum ge-
nuit. hac nocte nata fuit. Quod licet ab
hominibus ignoraretur. ab angelis in celo celebre
habetur. Quia reuelatione diuulgata eius
natiuitas celebrari ab ecclesia instituta est.

**Jacobus filius ioseph de libro de infanta saluatoris
et de bona indole eiusdem virginis. Cap. lxxvi**

Quoniam autem esset virgo maria trium an-
norum ita maturo gressu ambula-
bat et perfectissime loquebatur quod
esset xxx annorum. Ita orationibus insiste-
bat et facies eius et splendebat. ut vix
posset in eius vultu quisquam intendere. In-
sistebat autem lacrimis. et omnia que mulie-
res antique facie non poterant. ita in tene-
ra etate posita explicabat. Hanc autem
regulam sibi statuere uti a mane usque ad
terram orationi insistere. a terra usque ad no-

nam in certissimo opere se exerceret. A nona
itaque non recedebat ab oratione usque dum ei
angelus domini appareret de cuius manu escam
acciperet. Omnis sermo eius ita erat gratia ple-
nus ut in lingua eius agnosceret deus. Semper
in oratione et in scrutatione legis dei per-
manebat. Eratque sollicita circa socias
suas. ne aliqua ex eis vel in uno pecca-
ret. ne aliqua iniuriis excederet. uel superba cir-
ca patrem suam existeret. Sine intermissione be-
nedicebat dominum. et ne forte in salutatione
sua a laudibus domini tolleretur. si quis eam sa-
lutabat ipsa pro resalutatione deo gratias
rendebar. Cotidie escam quam de manu an-
geli acciperet. ipsa tantum reficiebat. Cum vero
que a pontificibus tribuebatur. pauperibus diui-
debat. frequenter videbantur cum ea angelos
loqui. et quod haereticis obtemperabant. **Ambrosius in 2o libro de uirginitate.** Sit nobis tanquam
in imagine descripta uirginitas marie
e qua velut speculo refulgeat spes casti-
tatis et forma virtutis. Virgo erat
corpe et mente. corde humilis. uerbis gra-
uis animo prudens loquendi prior. legendi stu-
diosior. non in uerbo diuiciarum sed in proce-
pauperis spem reponens. Intenta operi. uere-
cunda sermoni. arbitrium mentis non hominibus
sed dominum querens. Nullum ledere. omnibus bene-
uolle. maioribus assurgere. equalibus non in-
dere. iactantiam fugere. Quia illa uel uultu
lesit peccatores. Quia fastidiuit humile. quoniam risit
debilem. quoniam uitauit iopem. Nichil toruit
in oculis. Nichil procat in uerbis. Nichil
in actu increpandum. Non gestus fractior.
non incessus solucior. non uox petulantior.
ut ipsa spes corporis simulacrum fieret men-
tis et figura probitatis. **Augustinus in libro de na-
tura et gratia.** Excepta itaque sanctae uirgine
maria de qua pro honore domini. nullam pro-
sus cum de peccato agitur uolo habere questionem. Sa-
m enim quod ei plus gratie collatum fuit ad uin-
cendum ex omni parte peccatum. que conape ac pa-
re meruit que constat nullum habuisse
peccatum. Hac itaque uirgine excepta si omnes sanctae
et sanctae cum hic uiuerent interrogati fuissent
utrum sine peccato essent. omnes una uoce da-
massent. Si dixerim quia peccatum non ha-
bemus. etc. **Eusebius in cronica. De oratione poetarum
et libris eius et flosculi poetrie. Cap. lxxvij.**

Anno imperij augusti xxxv. regni
vero herodis xxv. oracius lvi. e
tatis sue anno rome mouit. **Acto**
hic oracius in satyricos et lyricos poe
tas latinos. obtinuit principatum dicitur. et gra
uissim⁹ poeta a iherouiso appellat⁹. non
pp grauitate actum. nā incōtinētissim⁹
fuit. sed pp grauitate sententiarū. Scripsit
autē libros sermonū et eplārum et carmi
nū. odarū et poetriā. Cui⁹ morales pau
cas et breues snias excerptas hic inferere
volui. **Oracius i poeta.** Debeim⁹ morti nos
māq. Mortalia facta peribūt. et adhuc
sub iudice lis est. Ut ridentibz arident.
ita flentibz assint humani vultz. Si me
vis flere dolendū est. p̄mū ip̄i tibi. Teristi
a mestū vultū verba decet. Quid dig
nū tanto feret hic p̄missor hiatus. p̄turi
ent montes. nascet⁹ ridicul⁹ mus. Redde
qui voces. iam sat puer. et pede certo.
signat humū gestit paribz colludē et
irā. colligit et ponit. temē et mutat⁹
in horas. in verbis iuuenis tandē custo
de remoto. gaudet equis canibusq. et a
p̄ia gramine campi. cere⁹ iuiciū flecti
monitoribz asper. Utalū tard⁹ puifoz. p̄
dignus eris. sublimis cupidus. et amara
relinquē p̄nix. Multa senē tūcū uenit
icōmoda vel qd querit et iuentis. miser
abstinet et timet uti. vel qā res d̄nes ti
mide. gelideq. ministrans. Dilator. spe lō
gus ier⁹ audusq. futuri. Difficilis que
rulus. laudator ip̄is acti. se puero casti
gator censorq. minor. Omne tulit p̄t
tū. qui miscuit utile dulci. Non semp fe
riet qd cūq. minabit⁹ arcus. Qūq. bon⁹
dormitat homer⁹. Hec placuit semel. h
deas repetita placebit. Offendūt. potāt
dū qz cena sine istis. Aut prodesse vo
lūt. a delectare poete. aut simul et iocū
da et ydonea dicere vite. Nūq. te fallant
animi sub vulpe latentes. **Idē in li eplaz**
Flosculi eplaz eiusdē. Cap lxxiij.

Nemo adeo ferus est qui nō mites
cē possit. dimidiū facti qui bene
cepit habet. Impiger extremos
currit mercator ad indos per mare paupe
riē. fugiens per saxa per ignes. O cives
cives querenda pecunia p̄mū. Virtus

post nūmos. Rides q mea cōpugnat sen
tencia meū. Qd petijt sp̄nit. repetit qd
nuper omisit. Estuat et vite discōuenit
ordine toto. diruit edificat. mutat qua
drata rotundis. Semp auar⁹ eget. In
uid⁹ alteri⁹ marcescat rebz opimis. et vi
det illi⁹ p̄spira cū lacrimis. Inuidia si
culi nō iuenere tyranni. mai⁹ tormētū.
Ira furor breuis est aīm rege qui nisi
paret. Imperat hūc frenus. hūc tu com
pescē cathenis. Quo semel est imbuta.
recens seruabit odore. testa diu. Quid si
forte suas repetitū venit olim. grex au
i plumas. moueat cornicula risū. furti
uis nudata coloribz. Quid michi diuitie
si non dedit⁹ uti. Vxorē cū dote. fidēq. et
amicos. et gen⁹ et formā regiā pecunia
donat. Pūū pua decet. forte per āgus
tā tenuis vulpēcula rimā. respicit in
cūcerā frumētū pastaq. rursus. ire foras
pleno tendebat pectore frustra. Cui muste
la protul si vis ait effugē istinc. macra
tanū repetes artū quē macra petisti. Na
turā expellas furta. tū usq. recurreres.
Imperat aut seruit. collcā pecunia cuiq.
Quē res plus nimio delectauē secunde.
mutate quacient. Tu qmāq. deus tibi for
tunauit horā grata sume manu. Celum
non animū mutant q tūis mare currūt.
Paup. enī nō est cui rerū suspēdit usus.
Si veniri bene si lateri. pedibusq. tuis.
nil diuitie poterūt regales addē mai⁹.
Oderūt peccare boni v̄tutis amore. Oderūt
peccare mali formidine pene. Mors ulti
ma linea rerū est. precipuis placuisse vi
ris. non ultima laus est. Virtus est medi
um vicioz v̄triq. redactū. stulticiā p̄a
uēt opes. Quid de quoq. viro et cui dians
sepe cauet. P̄uātore fugito. nā garru
lus idē est. Et semel emissū volat irreuo
cabile verbū. Qualē cōmendes etiā atq. e
ciā aspice ne mox ita uiant aliena tibi pec
cata pudore. Nam tua res agit paries
cū proximus ardet. Et neglecta solent i
cendia sumē vires. Dulcis iceptis cultā
potentis amici est. Exptus metuit. tu dū
tua nauis in alto est. Hoc age ne muta
ta retrorsū te ferat aura. Non quiuis
hoīm contingit adire corinthū. Oderūt

hilarē tristes. tristēq; iocosi. sedatū celēs
agilē gnauūq; remissi. Potiores bibuli
media de nocte phalerni. oderūt porrec-
ta negantē potula. Qd̄ medicorū est pro-
mittūt media. tractāt fabrilia fabri. Scri-
bim⁹ indocti doctiq; poemata passim. Pe-
gre est anim⁹ sine corpe velox. alter in
obsequiū plus equo pron⁹. alter vixatur
de lana sepe caprina. Sūt qui nil rectū
nisi qd̄ placuit sibi ducūt. Sūt qui tur-
pe putant parē minorib; et que. Inberbes
didicere senes prodenda fateri. *Idē in li.
sermonū. flosculi sermonū ei⁹. Capl*

E Se modus in rebus. . lxx. .
si certi deniq; fines. quos ultra a-
traq; nequit consistē rān. Dum
stulti vitant vicia in contrā curreūt. Oī-
bus hoc viciū est tantorib; int̄ amicos. Ut
nūq; inducant aūm tantare rogati. ius
si nūq; desistant. equū est peccatis veniā
postenti reddē. Rursus et assit regula pec-
catis que penas irroget equas. Tractāi mol-
lius etas unbecilla solet. v̄tus. fama. dec̄
diuina humanaq; pulchris. Diuicijs pa-
rent. q̄s qui construxerit ille. clarus eīt
fortis iustus et sapiens. etiā et rex et q̄
quid volet. Tantalus a labris siens fugi-
encia captat flumina. Heu vicijs sine ne-
mo nascit. optim⁹ ille est qui m̄nus vr-
get. Gaudent prenoie molles auriaule.
Absentē qui rodit amicit. qui nō defendit
alio culpante sodales. qui captat risu ho-
minū. fama q; diuitis. finge q̄ non visa
potes cōmissa tacē. qui nequit hic niger
est. hūc tu romane tueto. Sic teneros
animos aliena obprobria sepe abstergūt
vicijs. Homo factus ad vnguē. plus q̄
stultus. honores sepe dat indignus. Hic
nūmos aurūq; recondit. nesci⁹ uti cōposi-
tus metuensq; velut contingē sacru. Mul-
torū ingeniū res adūse nudare solent. ce-
lare secunde. *Idē i lib. carminū odax.
flosculi carminū eiusdē. Cap lxx.*

P Allida mors equo pulsāt pede
paupm tabernas. regūq; t̄res.
Vite sūma breuis. Omnes manet
vna mors. Equā memēto rebus in ardu-
is seruare mentē. Nichil int̄est an paup
et infima de gente sub pino moreris. Se-

pe ventis agitatū ingens pin⁹ et tesse. gna-
uiore casu decidūt turres. feruūtq; sūmos
fulgur montes. Rebus in angustis aīo
sus atq; fortis appare sapientē idē. Nichil est
ab oī pte beatū. Equa tellus paupū redū-
dit regūq; pueris. Dulce et decor est pro-
pria mori. Iustū et tenacē ppositū virū.
non cuiū ardor praua iubentiū nō vul-
tus instantis tyranni mente quatit soli-
da. Crescentē sequit̄ cura pecuniā. Mag-
nū paupies obprobriū iubet et face et pa-
ti. Nec scire fas est oīa paulū sepulce dis-
tat̄ t̄rte celata virtus. Non possidentē
multa vocabis r̄e beatū. Rectius occupat
nomen bā. qui deorū munib; sapientē uti-
durāq; tallet pauperiē pati. *Actor. Nec
de flosculis librorū oracij breuic̄ excerpta suf-
ficiant. De triūphis rōnorū et pacatiōe
orbis sub augusto. Caplm lxxi.*

A uno augusti xxxvij. herodis autē
xxxvij. tiberi⁹ deletis vindelicis at-
menijs et p̄nonijs triūphauit
Orosius Claudius etiā drusus p̄nignus
cesaris. galliā greciāq; sortitus eas sube-
git. Itē drusus tiberij frater in germaniā
suspetes. deinde tetectos et maos p̄domu-
it. Martomānos pene ad int̄necionē cen-
dit. postea cheruscos suenos et sicambros
fortissimas nationes. et quib; natā vires
et consuetudo experienciā viriū dabat. p̄ter
vno bello sed etiā suis aspero superauit.
Quorū virtus ac feritas ex eo considerari
p̄t. q; mulieres q; eorū si qn̄ p̄uentu ro-
manorū int̄ claustra sua concluderantur
deficientib; telis vel qualib; re. qua velut
telo uti furor posset p̄nos filios collisos hu-
mo in hostiū ora iacebāt. in singulis filio-
rū necib; bis parriade. Tūc etiā in affri-
ca vsulanos et getulos laci⁹ vagātes thos-
sus dux cesaris artatus finib; coherauit
atq; a romanis limitib; abstine metu cō-
puit. Tyberij etiā germanos bello arri-
puit. Equib; xl milia captiuorū victor ab-
duxit. Quod reuera bellū maximū et
formidolosū xv. legionib; per trienniū gē-
tū est. nec fere vllū mai⁹ bellū ut sueto-
nius attestat̄ post p̄nitiā fuit. P̄iso quoz
rursus adūsus vindelicos missus est. Qui-
b; subactis. victor ad cesarē reuersus est.

lugdunū. Sub eodē vō tempe q̄ntilius va-
rus cū tribz legionibz a germanis rebel-
lantibz miserā supbia atq; auaricia in-
subiectos agens funditus deletus est. Quā-
dadē reipublice augustus adeo grauius tu-
lit ut sepe per vinū dolosū caput parieti
collidens clamaret. Q̄ntili vāre redde legi-
ones. Agrippa vō bosphoranos supans sig-
nis romanis que illi quondā sub mitrida-
te sustulerant recuperatis victos ad deditionē
roegit. **Actoꝝ.** Itaq; patris om̄ibz de vir-
gine maria nasci voluit dei filiū. **Glosa**
sup lucam. Augustus xij̄ annis circa tem-
pus natiuitatis xp̄i in pace regit. ut eadē
ad h̄m̄z̄ p̄pletū videat illud p̄phetiū. Con-
flabūt gladios in vomeres et lanceas in
falces. Non leuabit gens cont̄ gentē gla-
diū. Tali autē tpe voluit xp̄us nasci.
q̄a pacē magnopere quesiuit et amauit.
et pacis amatores iuuit. Voluit etiā ut
discipuli quos ad predicanđū missus eēt
quoq; vellent securi t̄nsire possent. et ab
imminenti seditionū seruoze. tremenda ro-
mani nōis umbra protegerent. **Theonim**
ubi sup̄. De coniugio b̄e marie v̄gis et io-
seph. **Cap̄ lxxij.**
Quīrgo itaq; dñi seph. **Cap̄ lxxij.**
maria cū etatis processu cotidie
etiā in v̄tutibz p̄ficebat. et quia
p̄ et m̄r̄ dereliquerat eam. dñs assūpsit
eam. Cotidie n̄q; ab angelis frequētabat
et diuina visione fruebat. Bonis om̄ibz re-
dundabat. ita ad xiiii puenit annū. Tunc
pontifex publice denūciavit ut virgines
que in tēplo s̄tute hanc etate impleuisset
domū reuocarent ac nuptijs operā daret.
Cui mandato cū ceterē prone paruisset. sola
v̄go maria hoc se facē nō posse v̄ndit. Siq̄
dē et p̄ntes suos se dñi seruoio mancipas-
se. et insup seipsā dño virginitate vouisse
nec eā violare posse. Pontifex igit̄ in an-
gustia positus. cū neq; cont̄ scripturā que
dicit. Vouete et reddite. votū confringendū
putaret. nec morē genti insuetū introducē
auderet. consiliū habuit cū p̄moribz qd̄ fa-
ciendū eēt. Oibus q; in cōi placuit. dñm
sup hoc eē consulendū. et ceteri quidē orōi
incūberent. Pontifex vō ex more ad consu-
lendū dñm accessit. Nec mora. et cūctis au-
dientibz de p̄piciatorij loco facta est vox. ysa-

ie vaticinio requirendū eē. cui virgo cō-
mendari et desponsari debet. illo. s. Egredi-
et̄ virga de radice pessē. x̄. Cūctos itaq;
de familia dauid nuptijs habiles nō coniu-
gatos v̄gas suas ad altare iussit allatōs.
Erant̄ int̄ ceteros hō noīe ioseph. Qui cū
virgā suā attulisset. et ipsa illico florem
germinasset. atq; in ei⁹ cauimē colūba
de celo veniens consedisset. liquido oibus
patuit. ip̄i virginē desponsandā fore. Igit̄
nuptiarū iure celebrato. ip̄e in bethleem
resedit. domū suā dispositur⁹. et nuptijs
nāria procuratur⁹. Virgo autē dñi cū
septē alijs virginibz collectaneis suis q̄s
a sacerdote accepit ad domū parentū reu-
sa est. **Jacobus fili⁹ ioseph ubi supra.**
Ioseph autē post florionē virge sue acce-
pit mariā. licet p̄us reuens q̄a senex eēt
et illa iuuenula. Date s̄ ei septē virgines
in solaciū que eēt cū ea in domo sua.
Quibz etiā illatū est a pontificibz sericū
iacintū bissū. purpurā et linū. Misert̄
q; int̄ se sorte vnaq; virgo quid faceret. Et
sc̄m̄ est ut maria purpurā nendā acci-
peret ad velū templi dñi. Dixerūtq; ei a-
lie virgines. Cū tu iunior sis om̄ibz. pur-
purā obtinē meruisti. Quasi ergo in fati-
gacionē sermoīs reperūt eā etiā reginam
virginū appellare. Apparuitq; angelus
dñi in medio earū et dixit. Non erit ser-
mo iste in fatigacionē missus sed in p̄ba-
cionē verissimā p̄phetat⁹. Expauerūt ille
a consp̄cū angeli. et rogauerūt mariā
ut indulgeret eis. **Theo⁹ s̄ marie. De mu-**
lis desponsacionis eiusdē. Cap̄ lxxij.
Ideo autē non de simplia virgine sed
de desponsata fili⁹ dei concipit. p̄mo
quidē ut per gnacionē ioseph origo ma-
rie demonstraret. 2º ne a iudeis ut ad-
ultera lapidaret. 3º ut in egyptū fugiēs
haberet mariti solaciū. Martir̄ etiā igna-
cius q̄rtā addidit causā. s. ut p̄tus ei⁹ di-
abolo celaret. **Ambrosi⁹ s̄ lucā li. 2º.**
Ideo virgo maria fuit desponsata ne te-
merate virginitatis v̄ceret̄ in familia. cui
grauis alius corruptele videt̄ insigne
preferre. Maluit enī dñs aliquos de ortu
suo q̄m de matris pudore dubitare. q̄a fac-
bat tenerā virgīs esse v̄cundā. et lubri-

tam pudoris famā. Nec putauit ortū sui fidem miris iuris astruendā. nec voluit virginibus sinistra opione viuētibus velamen excusationis relinquere. quod infamata quae videretur in dñi. **Actus** Ideo vero per generationē ioseph originē marie oportebat ostendē. quia non erat mos apud iudeos generationū cathalogos per seias texere. Per hoc autē quod ostendit ioseph fuisse ex seie dauid. per consequens declarat etiā mariā ex eadē tribu fuisse. quia pceptū fuit ut in numeris p3. ne tribus commiscerentur per coniugium. sed quilibet de tribu sua coniugē acciperet. Si ergo marie genealogiā expresse texuisset ipa nouitas iudeos in scandalū suscitasset. Si autē genealogiā ioseph retinisset. non agnoscerem⁹ ex qua tribu virgo fuisset. Dicit autē iohēs crisostom⁹ quod ideo nulla mulier scā in generatione xpi memorat⁹ sed tñ peccatrices ut ostenderet⁹ idcirco venisse xpm ut peccata nra deleteret. Non enī venit ut iudex sed ut medic⁹. Per hoc autē ut dicit iohēs crisostom⁹. docet nos ne de vias pntū erubescam⁹. et ut null⁹ eleuetur in supbiā de gloria pntū. sed considerans progenitores xpi de solis virtutibus glēt⁹.

De generatione amboꝝ. Cap. lxxiiij.

Dicitur mathei et luce in texenda genealogia xpi dicit iohēs crisostom⁹ quod mathe⁹ scripsit iudeis hebraice. Nichil enī magis iudeos in euāgelio suo delectare poterat. quod xpm eē natū ex abrahā. cui facta est pma promissio. Ideo ut redderet eos attentos inchoat euāgelium suū. Lucas autē oibus cōiter loquens sermonē supius extēdit et inchoat ab ortu precursoris. Itē mathe⁹ genealogiā descendendo cōputat et hūanitatē ostendit per quā deus ad hoies descendit. Lucas autē ascendendo. quia formā sacramenti apit. a baptismo enī incipit usq; ad dñm ascendit. ostendens baptisatos ascēdē ad hoc ut sint filij dei. Vñ lxxviij poit generationes. qui nūis remissionis est. Itē matheus iudeis loquens qui ex abrahā erāt. genealogiā usq; ad abrahā cui facta est pmissio. Lucas autē oibus cōiter loquens salis tam iudeis qm gentilibus usq; ad a-

dam eā extendit. quia oēs ex adā. Ideo dicit mathe⁹ ubiq; genuit. quia filios natē tñ numerat. lucas vō qui fuit. quia quosdā sū legē uel per adoptionē filios iterpoit. Vñ dicit glō iheo⁹ quod mathan et mathat ex eadē vxore hesta noie singulos filios genuerūt. Mathan qui de dauid per salomonē descendit prius eā duxit et relicto vno filio. s. iacob obiit. postea mathat qui per mathan descendit de dauid eandē duxit et genuit hely. et sic iacob et hely frēs fuerūt uterini. Iacob autē vxorē hely frīs sui defuncti sine liberis ad suscitandū ei semen accepit et genuit ioseph. natā qdē suū. sed sū legē hely filiū. **Eusebi⁹ Ieronim⁹**

De morte cathonis et acceptōe precursoris

Anno imperij augusti **Cap. lxxv.** xli⁹ marcus porcius catho latin⁹ declamator. tedio duplicis qrtane semetipm iniecit. **Helmand⁹.** Hoc de illo cathone non pōt intelligi qui apud vtiā se occidit tpius iulij cesaris qui ponit⁹ in ironias olipiade c. lxxvi. decē et octo olimpiadibus ante istū cathonē q faciūt annos lxxv. Sed neq; de cathone censori no qui etiā aū cathonē vticensē floruit tpius tercij belli punia. qm cathago delet⁹ in est. De quo ergo tñ cathone qui de celo descendit hoc intelligem⁹. Deniq; ille vticensis nō tedio duplicis qrtane se interfecit. sed de ipaenaa victorie cesaris. Nec clamator dñs est sed phūs stoicus. Idē enī orator fuit. **D**icere hoc intelligendū eē de marco illo cathone filio vticensis n et ipē michi mortu⁹ videt⁹ longe aū hoc temp⁹ et aū mortē tullij. Nam de illo dicit tull⁹ in libro 3⁹ de officiis. Marcus inq; catho hui⁹ nri cathonis p. Vñ enī ceteri ex patribus. ita is qui illud lumen pge nunt ex filio est noīand⁹. Videt⁹ ex hys v bis tullij quod ille catho iunior cathonis filius iā tū mortu⁹ fuit. qui tñ iā ab eo laudatus sit. Deniq; ab hoc anno quo scribit⁹ catho iste mortu⁹ usq; ad mortē tullij annis retro cōputatis inueniūt⁹ anni xl. Quale ergo etatis tū eē poterat qm sic laudabatur a tullio. ut tantū laudari meret⁹ a laudatore tanto. Nā in morte cyeronis et mortē maioris cathonis prius hui⁹ iunio

ris sūt anni tñ qñq plus min⁹ ve. Quā
uis et illā tullij cōmendacōnē nichil pro
hibeat intelligi de cithone vicensi. **Acto:**
Eodē anno zacharias pontifex de stirpe aby
a qui int̄ xxiiij sūmos sacerdotes olim sta
tutos a dauid octauā sortē hñt. cū in die
ppiacōis incensū ad altare thimiamatis
offeret angel⁹ ei nascaturū filiū de vxore p̄
dixit. Qui cōsiderās vxoris sterilitatē et vtri
usq; senectutē nō credidit. et ob hoc usq; ad
diē ptus obmutuit. Nomen q; pueri et mag
nificentiā et sātate et abstinentiā angelus
p̄i indicauit. Sed et euāgelista lucas ut
ipm̄ puerū q; hereditario iure nobilita
tē ac vite puritatē hñe ostendat. in ipi⁹
sermonis exordio parentes ei⁹ quadrupli
cā. i. a gnē. ab officio a vite sātate et a lō
gumitate cōmendat. Conceptus igit̄ elya
beth et mensib; qñq; se occultabat. qā ptus
sui etatē erubescerat. Nondū enī misteriū
nouerat qā zacharias mutus ei indurare
non poterat. Sed postea exultauit in ad
uentu marie cognita rei vitate. Conceptus
quidē octauo kalēdas octobris in eānoctio
salis autūpnali qñ noctes incipiūt crescē
et dies minui. Postea vō maria virgo mē
se sext⁹. s. octauo kl̄ aprilis qñ dies incipiūt
crescē. noctes vō minui. Sext⁹ q; mensis cō
gruit misterio sexte etatis. **Bnard⁹ s̄. mis
terij. De angelica allocuōe b̄e virginis**

Uirgo itaq; re. **Cap lxxvi.**
grā geminoq; mētis et corpis pi
decore prefulgida spē sua et pulchri
tudie sua in celestib; cognita celi ciuū in se
puocauit aspectus. ita ut regis aīm in sui
cōcupiscenciā inclinaret. et celestē ad se nū
tū de supnis educēt. Ingress⁹ est igit̄ an
gel⁹ ad eam. Quo. Puto in secretariū cubi
culi pudici. vbi illa fortassis clauso ostio sē
se orabat p̄m suū in abscondito. Nec suspi
candū est q; aptū angelus iuenit ostiolū
virginis. tu in pposito eāt fuge hōm fre
qñcias. vitare colloquia. ne vel orantis p̄
barec̄ silentiū. vel continētis castitas tēpta
ret. Clauserat itaq; etiā illa hora suū sup
se habitaculū sed hōib; non angelis. **Idē**
Aue inq; grāa plena. Vere grāa plena.
qā deo et angelis et hōib; grāiosa. Deo
per hūilitatē. angelis per virginitatē. hōi

bus p fecūditatē. Vere grāa plena qā deus
tocius boni plenitudinē in ea posuit. ut
si quid nobis grē. si quid salutis puenire
cernim⁹ ab ea nouim⁹ redundare q; ascē
dit delicias affluens. Dñs inq; tecū. pater
tecū. qui filiū suū facit et tuū. fili⁹ tecū q;
in te et ex te sibi iūgit corp⁹ hūanū. Spūs
sūs tecū. qui tuū sātificauit uterū. **Bndcā**
tu in mulierib;. glosa. i. p̄ mulierib; qā
sine exemplo mulierib; conditionis virgi
nitatē vouisti. et qā et virgo et mē eris.
et qā deū generabis. Que cū audisset tur
bata est in sermone ei⁹. tū de angelica vi
sione. tū de insolita salutacione vel quia
ipm̄ eē virū ardebat. et sola in cubiculo
erat. **Bnard⁹.** Qd turbata est v̄caudie fu
it virginalis. qd non pturbata fortitudis.
q; tacuit et cogitauit prudentie. Et ait an
gel⁹. Ne timeas maria. Spūs sūs supue
niet in te. i. sup modū quo in sūs v̄ere
solet in te veniet. Itaq; licet iā grāa
plena eēt. non sup flue dicit̄ ab angelo
spūs sūs supueniet in te. s. p̄ habūdā
tioris grē plenitudiez. Nam prior quidē
grāa repleuerat mentē. sed ista etiā
et ventrē. et virtus inquit altissimi ob
iūbrabit tibi. i. occulto et secreto modo
in te intūbit. Ideoq; et qd nascet̄ ex te
scā vocabit̄ fili⁹ dei. Credo q; non habuit
quid p̄rie noīaret illud eximū illd mag
nificū. illud reuendū. qd de purissima car
ne virginis cū aīa sua vnigenito p̄is eāt
vniendū. Posuit ergo indefinite scā. qā
singularit̄ scā fuit. et per spūs sātifica
onē. et per verbi assupcionē. Ecce analla
dn̄i. Hūilitas r̄ndetur. ut sedes grē p̄pare
tur. Que est hec tam sublimis hūilitas.
que honori cede non nouit. insolestē glā
nesat. Mater dei eligit̄ et anallā se noīat
Deniq; p̄uenienti se muneri gratuite pro
missionis iūxit meritū sue oracōis. fiat
inq;ens michi s̄m̄ verbū tuū. verbū qd e
rat in pncipio apud dn̄m. fiat caro de car
ne mea s̄m̄ verbū tuū. fiat obsecro in ver
bū non prolātū ut tñseat. sed conceptū.
ut maneat carne. s. indutū non aere. fi
at michi nō tñ audibile aurib;. sed et vi
sibile oculis. palpabile manib;. gestabile
humeris. fiat in non mutis figuris in

pellibus mortuis exaratum. sed in forma humana meis castis visceribus uiuaciter impressum. et hoc non mortui talamini depictio sed spiritus sancti operatione. **Comestor. De conceptione filij dei ex uirgine. Cap. lxxvij.**

Statim in hoc uerbo marie conceptus est christus de uirgine plenus homo in anima et carne. ita tamen quod limamenta membrorum discerni non possent. Creatus autem octauo kalendas aprilis conceptus. et reuolutis annis xxxiij mortuus. **Aug. contra Felicianum.** Non autem ad mariam locali motu diuinitas uenit. sed ineffabilis potentie sue manifestatione. et uterum meum gignendum impleuit. et quod totum est substantie plenitudine non priuauit et eternum in suo et mortuum in nostro. Uno morte gustauit. altero mortuos suscitauit. Sicut dominus et homines uerum utriusque mediator nec geminata persona nec substantia confusa monstrauit. **De doctrina christiana li. 1. p. 1.** Sicut cum loquimur fit sonus uerbum quod corde gestamus. et locutio uocatur. non tamen in eum sonum cogitatio nostra conuertitur sed apud se manens integra forma uocis per quam se insinuat auribus sine aliqua labellae mutatione assumit. ita uerbum dei incommutatam. caro tamen facta est ut habitaret in nobis. **Iohannes Damascenus.** Post conceptionem sancti uirginis spiritus sanctus superuenit in ipsa secundum uerbum domini quod dixit angelus per quam ipsa in potentia deitatis uerbi receptiuam preparans filium et generatiuam. Et tunc obumbravit eam dei altissimi sapientia per se et uirtus existens. et copulauit sibi ipsi ex sanctissimis et purissimis uirginis sanguinibus carnem animam. animam rationalem et intellectiuam. non antiquae conspersionis seminans. sed per spiritum sanctum creans. **Actus.** Notandum itaque quod uirtus generatiua fuit exarata in uirgine non naturaliter sed miraculo. scilicet a spiritu sancto operante qui superueniens in ea dedit ei uirtutem quam in momento faceret istos quatuor actus. scilicet deificationem. conuersionem. consolidationem. formationem corporis christi. Alia tamen uidetur esse opinio quod illi quatuor actus non fuerunt in uirgine a uirtute generatiua. sed a sola operatione spiritus sancti miraculosa. Sed prima uidetur esse melior quam secunda eam plenius seruare ratio

miris in uirgine. Et quidem actus illi fuerunt immediate a spiritu sancto. et nichilominus ex uirgine mediate et totaliter. Sed de uirgine materialiter. de spiritu sancto effectiue. licet ergo uirgo mater nichil extra suscepit. fuit tamen uere et proprie mater christi. et plenus tamen quoniam alia quolibet fecit mater filij sui. quia totaliter facta est illa deasio carnis christi ex uirgine ita quod nichil ex uiro. secundum quod medianter actu uis generatiue uirginis deductus est conceptus ad debitam quantitatem. Cum autem in incarnatione filij. tota trinitas operata sit. hec tamen operatio spiritus sancti attribuitur potissimum effectum gratie dei. qua homo ille nullis precedentibus meritis in ipso exordio nature sue uerbo dei copulatus est in unitatem persone. Nec tamen ob hoc dicendum est filius spiritus sancti. licet spiritus sanctus hoc operatus sit. ne uel confusio sit in personis si dicantur esse duo patres. uel ne spiritus sanctus credatur in hoc opere dedisse filio de sua substantia. sicut patet filio in eius generatione. **Actus. Cur deus uoluit carnari. et cur solus in uirtute filij? Cap. lxxviii.**

Quia autem dicit augustinus gratia dei non potuit gratia commendari quam ut ipse dei filius. unitus inmutabilis in se naturam humanam indueret. spemque sue dilectionis hominibus daret. homine. scilicet medio. per quem ad illum homo accederet. cum tam longe esset ab hominibus. iustus ab impijs. beatus a miseris. Ideo ergo deus homo factus est ut gratiam suam et caritatem in nobis commendaret. et ut superbiam hominis qua ceciderat. humilitas dei redargueret ac sanaret. et ipsius morbi magnitudinem. quam per tam preciosam medianam sanari oportuit ostenderet. Et etiam ut hominum dignitatem suam inter ceteras creaturas pro quo deus tanta face. tantaque pati uoluit demonstraret. Item ut in ipso homine christo cum sine ullis precedentibus meritis unicus est deus gratia suam commendaret. et ut per eandem creaturam rationabilem quoniam se uicisse gaudebat dyabolum uinceret. Item ut homines quia per carnem ceciderunt. per sue carnis antidotum sanaret et illuminaret. et ut nos tanquam eiusdem nature membra sua faceret. et ut hominibus quilibet humanam naturam deo per rationem conuictam etiam in semetipso et in proximis honoraret. Denique etiam ut totum hominem intus

et foris ad se conuersū. totū in seipō bñ fi-
 caret. dū et a sensu carnis videt̄ per car-
 nē. et a sensu mentis per diuinitatis cō-
 tēplacionē. totūq; bonū hoīs hoc eēt ut
 siue ingredēt̄ siue egredēt̄ pasqua iueni-
 ret. Pater quidē et spūs scūs incarnari
 potuerūt. non tñ oportuit. sed fili⁹ solus
 carnē assūpsit. ut q̄a fili⁹ ymago p̄is
 est. ad quā et p̄ quā homo fact⁹ est. idē
 eēt ymago reuocatiois qui fuerat et cre-
 atiois. Credendo eī in eū et imitando ip̄s
 qui est ymago dei. recuperat hō in se fili-
 tudinē dei. Et ut qui dei fili⁹ erit diuina
 te. ip̄e solus eēt hoīs fili⁹ huānitate. nul-
 laq; in p̄sonis confusio fieret. Itē ut ho-
 mines filios dei per adoptionē faceret.
 Et ut hēditatē olim scūs p̄missā. fr̄ibus
 suis. i. dei filijs adoptionis confirmat̄
 per gr̄m. Itē ut p̄ qd̄ per ip̄m occasio-
 naliē amiserat. per ip̄m effectiue recu-
 parer. Diabol⁹ enī ab iūao videns filiū
 dei per oīa silēz patri protin⁹ inuidit ei.
 Voluit igit̄ eē filius altissio. et hoc idē
 ad ei⁹ suggestionē voluit prim⁹ homo.
 Itaq; talis fieri voluit. ut hō quilibet
 ip̄m emulari posset in bonū suū scilicet
 hūilē ip̄s imitando passionē. Quia
 tñ opa trinitatis indiuisa sūt tres p̄soē
 sil' ipsa filij incarnationēz opate sūt sic
 tres donucelle. que vnā ex seipis idu-
 unt. oēs simul vnū opus faciūt. **De**

mo illi⁹ vnionis et vnitate p̄sonalitatis

Quis itaq; fuit **Capit̄ lxxix.**
 illa susceptio que facit̄ deum
 hoīz. et hoīz deū. Nullaq; p̄t
 intelligi familiarior vnio siue vnio.
 q̄a nichil vn̄ est de hoīe illo qd̄ non sit
 vn̄ de dei filio et eomūso. Cōprehēdit
 autē susceptio triplicē vnionē. s. verbi ad
 carnē. verbi ad aīz. aīe ad carnē. Sed
 legit̄ verbi carnē assūpsisse mediante
 aīa. quia tante simplicitatis atq; subti-
 litatis est eēnaa diuina ut terreno cor-
 pori non congrueret vniri. nisi medi-
 ante rōnali s̄ba. Certū est autē scōp̄ testi-
 monijs. qd̄ nō natū naturā. nec p̄sona
 p̄sonā. nec natū p̄sonā. sed natū p̄sona
 naturā assūpsit. Dicim⁹ diuinā carnē
 naturā huānā sibi vnisse. eāq; v̄e incar-

nata eē. Ideo vō fili⁹ non p̄sonā hoīs s̄
 natūz assūpsit. q̄a ex illa carne et illa
 aīa non erat vna p̄sona cōposita. quā
 verbū accepit. sed accipiendo vnuit et
 vnendo accepit. Ad ergo dicit̄ aug⁹ ho-
 minē a filio dei assūptū vel ei vnitū. ad
 hoīs utiq; naturā nō ad p̄sonā est refe-
 rendū. Est itaq; xp̄c vna p̄sona gemine
 s̄be. q̄a deus et homo est. nec tñ deus hu-
 ius p̄sone p̄s dia p̄t. Alioq; fili⁹ dei cre-
 uit tñ homo diuinitati ei⁹ accessit. Atvō
 non p̄t deus crescē nec alicui⁹ rei p̄s ex-
 istē. Huānitas ergo diuinitati cōiūta de-
 genat̄ in accidens. Vñ sicut albū et al-
 bedo sua nō sūt duo sed vnū. ita ita xp̄c
 deus et homo non sūt duo sed vnū. qm̄
 vna duarū vnitatū s̄baliū in accidenta-
 lem degenerante. binari⁹ ille licet sub-
 stancialis non nūat̄ subiecta sed suas
 formas. Hinc est qd̄ si dei filius sibi in-
 finitas huānitates assūpsisset. i. et cor-
 pa et aīas infinitas. p̄t̄ ydēp̄tatem
 eā assumētis vna sola p̄sona eēt. Et s̄
 vnā illarū diceret̄ petrus et s̄m̄ alterū
 ih̄us. Posset v̄e dici ih̄us et petrus q̄a
 licet sit aliud ab eo s̄baliē. idem tñ est
 ei p̄sonaliē. Deniq; supposito ih̄u sup-
 ponit̄ dei fili⁹. et per consequē petrus.
 Et licet in accidens degenēt̄ ille due hu-
 manitates. erit tñ filius dei plures ho-
 mines. q̄a licet vtrāq; degeneret in acci-
 dens resp̄cū filij dei. tñ in mutua col-
 lacione vnū ad alterū neutra degenat̄.
 sed a se mutuo distinguūt̄ cū sint in di-
 uersis naturis. Posito quoq; qd̄ deus p̄
 assumat eandē huānitatē cū filio. p̄
 et fili⁹ erūt vn⁹ hō. et tñ ille hō erit ali⁹
 ab illo hoīe. s. alienitate p̄sonali non
 eēnaali. Potit̄ eā v̄e dici iste hō est
 p̄ et fili⁹. nec tñ p̄ erit fili⁹ nec eōiūso.

De predestinatioē xp̄i hoīs et ei⁹ gr̄e ac sa-

pietie plenitudine. Capit̄ lxxx.
Nillū autē est illustri⁹ exemplū
 diuine predestinatiois et gr̄acie
 qd̄ mediator ip̄e. Nec enī in hoīe illo me-
 ritū aliqd̄ precessit ut a filio dei assumē-
 tur in vnitate p̄sone. Itaq; hō ille ē gr̄a
 dei fili⁹. et ad hoc est predestinat⁹. i. ex gr̄a
 ip̄a p̄parat⁹. Nec ob hoc sequit̄ qd̄ filius

dei predestinatus sit. ut eēt ille hō. qm̄ eē
 hoīez non est ex grā dei filio. sed econū
 so. **P**rie nāq; loqūdo subiectū gracie nō
 est dei filius siue deitas sed homo vel hūa
 nitas. **I**taq; predestinatio s^m augustini
 est grē p̄pacio. qua de⁹ hōi xp̄o. cūctisq;
 quos ymaginis filij sui conformes fieri p̄
 sciuit. bona sine merito ab et̄no p̄pauit.
Nec tū xp̄c ip̄e s^m q; hō dicit filij adoptiu⁹
 aliquo mō. sed nālis t̄n mō. **Q**m̄ illi soli
 dicit adoptiu⁹. q̄ cū prius non eēt filij.
 postmodū in filios s̄ adoptati. **S**ciendū
 est aut̄ illū hoīez ab ip̄a conceptione recepisse
 se grē plenitudiez. cui soli datus ē spūs n̄
 ad mensurā. **I**n ip̄o nāq; h̄tat oīs plenu
 tudo q̄a om̄i grā plen⁹ est sicut in capite
 s̄ oēs sensus in cetis aut̄ mēbris solū tac
 tus. **S**ic et singulis ei⁹ mēbris grā data
 est ad mensurā. qui de plenitudine eius
 acceperūt non s^m eēnciā sed s^m similitudi
 nē. **N**ūq; enī illā eandē sed s̄le⁹ accipi
 unt grā. **P**uer igit̄ ille plen⁹ sapia et
 grācia fuit ab ip̄a cōceptione. **N**ec obstat
 q; legit̄ profecisse sapia et etate et grā a
 pud d̄m et apud hoīes. **I**n alijs nāq; nō
 in se p̄ficiēbat. dū eis sapie sue et gracie
 munera s^m p̄cessū t̄pis etatis magis ac ma
 gis patefaciebat. **A**c per hoc eos et ad vite
 sue p̄fectū et ad dei laudē exat̄nbat. **S**ic
 q; deo p̄ū ad laudē et hoībz ad salutem
 proficiēbat. **D**icim⁹ aut̄ aiāz xp̄i per sapie
 ciā sibi datā in verbo dei cui unita est q; e
 aiā ip̄a p̄ferte intelligit oīa et scire que
 deus scit. **C**apax est enī scie et ob hoc id
 ei cōgrue sine mēsurā datū est. cui⁹ ip̄a
 nālit̄ capax est. **N**on est autē ei datū oīa
 posse facē que deus facit. q̄a soli diuinitati
 oīpotencia congruit. **S**ed et licet oīa sa
 at que deus nō t̄n ita dare et limpide o
 nia caput ut de⁹. sed oī alia creatā liqui
 di⁹ atq; presena⁹. **S**imul ergo xp̄us via
 tor fuit et cōprehensor tantāq; sapie et g
 rae plenitudiez ab hora conceptionis recepisse
 ut de⁹ ei plen⁹ conferre nō potuit. **N**ec
 h̄uit fidem virtutē vel eāā spem q̄a non
 enigmatica et specularē sed clarissimā ha
 buit de deo cognitiōez ac vō cōprehensioez
Habuit t̄n q̄ndā certā boni expectationē
 que non erat alicui⁹ virtutis p̄prie sed ra

tionis. **C**aritatē vero tantā h̄uit q; nulla
 maior eē p̄t sicut ip̄e dicit. **M**aiore hac di
 lectioez nemo habet. **x̄.** **Qualit̄ s^m vtrāq;
 naturā sit caput eccl̄ie. Cap. lxxxi.**

Ipsē xp̄us caput eccl̄ie iuxta verbū
 apli qd̄ s^m vtrāq; naturā p̄t̄ itelli
 gi. **N**am s^m q; de⁹ est caput scōz om
 nū. quia spūalit̄ eos viuificat atq; sc̄ifi
 cat et regit. utens eis ad libitū suū. sicut
 caput membris suis et s^m hoc tota trini
 tas est vniū caput eccl̄ie vniūsalis angelo
 rū. s. et hoīm. **P**orro s^m hūanā naturā
 dicit̄ metaphoricē caput eccl̄ie ex hoībus
 collecte. non solū p̄ natē conformitatē
 quā oportet caput ad corp⁹ h̄re. sed eāā
 qm̄ ab ip̄o procedūt oēs sensus et mot⁹
 spūales in eccl̄ia tanq; ad corp⁹ a capite.
Et hoc tripliat̄ per modū. s. meriti. quia
 nobis oīa carismata meruit. **P**er modū
 doctrine. q̄a nos ore p̄prio p̄mit̄. et post
 eāā per predicatorēs suos docuit. **P**er mo
 dū quoq; fidei. q̄a per fidē qua in eū credi
 m⁹ ei assimilam⁹. q̄ eāā in q̄ntū hō p̄t̄
 plenitudiez grāz est expressissimē filis d̄i.
Non autē per modū actoritatis fluxit
 uel procedūt ab illo hoīe sed a sola deita
 te. **A**nte incarnationē quoq; fuit xp̄c ca
 put oīm scōz. eāā s^m hūanitatē. nō sim
 pliciter existentē sed credūtā. **V**n̄ caput fuit
 abel t̄pe abel s^m hūanitatē. nō que tunc
 eēt simplicit̄. sed que erat in fide abel.
Fides enī est supra temp⁹. et hūanitas q̄
 significat̄ in fide cōiter se extendit ad oē
 temp⁹. **A**bel itaq; per fidem qua xp̄m
 fore carismatibz plenū ac deo similitū
 credidit. eidē assimilari voluit et assilat⁹
 est. **I**deoq; per fidē istā aliquid in eū de
 similitudine illi⁹ fluxit. **P**atet itaq; q;
 xp̄us virgīs filij est membrū corpis sui
 nobilissimū. i. caput eccl̄ie que est corpus
 ip̄i mistici. q̄a sicut oīa membra vniū
 hoīs viuificant̄ corpali⁹ ab vna anima
 que sedem habet in capite sic oēs fideles
 viuificant̄ spūalit̄ ab vno spū. s. qui p̄n
 cipalit̄ habet sedem in xp̄o. **E**t sicut cor
 pus xp̄i natūle constat ex purissis mē
 bris. sic eccl̄ia ex fidelibz incorruptis. **I**ta
 q; natura corpus xp̄i sacramētū est cor
 pus xp̄i et mēbra de mēbro. idest. aristo .

Propter huius corporis et capitis unitatem loquitur scriptura de utroque tanquam de eadem persona vel sub alia metaphora. sicut de sponso et sponsa. Secundum hoc etiam tota etiam dicitur una domus. unus panis. unum corpus. et una etiam anima. Propter hanc etiam unitatem dicitur Christus in nobis et loqui et operari et pati et delectari.

De etiam cum natura defectus nostris sed
Suscepit autem non omnes suscepit. **Ca. lxxxij.**
 Dei filius. animam passibilem carnemque passibilem et mortalem. Et sicut veram hominis naturam. ita veros hominis defectus assumpsit. sicut in carne famem et sitim et lassitudinem et huiusmodi. Non tamen omnes defectus hominis accepit. quia non defectus culpe sed pene. Nec hos etiam omnes sed illos universales. quos cum assumere homini expediebat. sicut dignitatem non derogabat. Non enim suscepit ignorantiam nec peccati pravitatem siue habilitatem. nec bene agendi difficultatem. Illos autem humane infirmitatis affectus sicut ipsam carnem et mortalem suscepit non conditionis naturam sed misericordiam voluntate. Nam habuit quidem verum timorem. veram tristitiam in hominis natura. sed non sicut nos qui defectibus huius naturae subiaccimus peccati causa. Et utinam in nobis sit huiusmodi affectus secundum passionem et passionem. in ipso vero non nisi secundum passionem. quia nunquam huiusmodi animus eius adeo turbatus est ut aliquatenus a veritate vel a dei contemplatione declinaret. Itaque sicut in archa noe sic in anima christi omnia bona fuerunt. ita quod nullus ibi motus etiam primus repugnans fuit rationi. Unde motus ille sensualitatis quo naturaliter voluit non mori non fuit illicitus. quia licet esset ad illicitum rationi non tamen ad illicitum sensualitatis. Nam alius est affectus anime secundum rationem. alius secundum sensualitatem. Et quidem ut christus ipse moreretur. dei voluntas erat. autem voluntati ratio consentiebat. Et nihilominus dei voluntas erat. rationi placebat. ut sensualitas mori refugeret. quatinus ipse christus et humanitatis in se veritatem probaret et membris suis ingruente tribulatione non despondendi sed orandi et voluntatem suam diuine subiicendi exemplum preberet. Itaque constat in eo fuisse duas voluntates secundum duas naturas diuinam. scilicet et humanam. Humanam quoque dupliciter rationis et sensualitatis propterea naturam

passendi in anima. sicut autem passendi et moriendi in corpore. sicut et alios defectus sponte suscepit. Igitur hanc ipsam naturam non habuit ex naturae conditione cum ab omni peccato esset immunus. sed de nostra infirmitate accepit ex sola voluntate. Suscepit enim de nostro ut nostrum tolleretur ac de suo nobis tribueretur. Suscepit quidem nostram simplicem vetustatem. sicut pene ut nostram consumeret duplicem culpam. scilicet ac pene. suamque nobis duplicem novitatem infunderet. iustitiam. scilicet et gloriam. Notandum igitur christum de omni statu hominis aliquid accepisse qui venit omnes saluare. Nam quatuor hominis status distinguuntur. primum ante peccatum. 2º post peccatum et ante gratiam. 3º sub gratia. quatuor in gloria. De primo accepit peccati immunitatem. de 2º penitentiam. de 3º gratiae plenitudinem. de quarto peccandi impossibilitatem et perfectam dei contemplationem. **De ab instanti conceptione totum sibi meruit et originale vel fomitem**

Alimum quidem non habuit. **Ca. lxxxij.**
 passibilem et carnem mortalem filius dei suscepit. sed anima ipsa impassibilitatis sue fuit. sicut et clarificationis sui corporis meritum a die conceptionis habuit. Non solum enim quando primum obediens crucem subiit. sed statim ex quo factus est homo glorificationem suam meruit per caritatem. scilicet et iustitiam. aliasque virtutes in quarum plenitudine conditus fuit. Tanta namque plenitudo carismatum in eo fuit quod in eis proficere non potuit. Unde dicit gregorius quod non habuit omnino iuxta meritum anime quod posset proficere. Non ergo plus meruit sibi per crucis patibulum. quam a conceptione per gratiam virtutum. Nec profecit secundum anime meritum. quantum ad virtutem meriti. profecit tamen quantum ad numerum mitorum. Plura enim habuit mitorum in passione quam in conceptione. Sed maioris virtutis non fuerunt illa pauca quam ante fuerant pauciora. Nam etiam obedientiam et voluntatem perfectam non tunc primum neque maiorem habuit cum pati cepit. imo perfecte obediens et bonus existit ex quo homo fuit. et quia non habuit originale non est decimatus in libris abrahe. Olim namque curatio fiebat ab originali per decimarum et hostiarum oblationem sicut et per circumcisionem. Itaque sicut adam peccante qui etiam in libris ipsius erat peccauerunt. sic et abraham dante de

amas qui in labiis eius erant decima-
ti sunt. illi duntaxat qui secundum rationem semina-
le et per actum copule descenderunt. fu-
erunt enim in labiis eius dupliciter materia-
lit. scilicet et formalit. et ideo curacione indi-
guerunt sicut leui. Christus autem non sic qua-
m materialit. tamen ibi fuit. et nec secundum rationem
seminali nec per actum copule ab eo duntaxat
dit. sed per operationem spiritus sancti. Et ob hoc
curacione non eguit. ideoque decimatus non
fuit. Unde dicit augustinus quod eadem abrahe ca-
ro simul habuit et vulnus puaracionis
nis. scilicet in lege membrorum que per omnem car-
nem inde propagata seminali ratione quasi
transcripta est. et medicamentum vulne-
ris. scilicet in carne christi que inde sine actu con-
cupiscentie materialit. tamen diuina operatione
superata est. Illud ergo inquit in abrahe car-
ne decimabatur quod curabatur. non illud vnde
curabatur. In nobis quidem caro nichil nisi per
aerem concupiscentie dicitur. cum anima carnali con-
cupiscentia. id est a carne orta spiritui reluctat.
Huiusmodi vnde in anima christi non fuit. quoniam ibi
concupiscentia carnalis esse non potuit. **Secundo in
sermone de nativitate domini. Cur tanto tempore distulit
Essent incarnari. Cap. lxxxiii**
Quare autem illos querele qui ipso ni-
mure diuinis dispensacionibus ob-
loquentes de diuine natiuitatis tarditate cau-
santur tanquam pretitis temporibus non sit impensum
quod in ultima mundi etate sit gestum. Ver-
bi incarnacio hoc contulit facienda quod
facta. et sacramentum salutis humane in nul-
la vnde cessauit antiquitate. **Glosa super
epistolam ad galatas.** Magno utique dei consilio
factum est ut non post hominis casum ilico lex
daretur. vel dei filium mitteret. Nisi enim hominis
supbia prius vires suas experiret. sui lib-
tati arbitrii sufficiencia arrogaret. et le-
gem superflue datam et dei filium frustra veis-
se iudicaret. Ne igitur detrahendi vel mur-
murandi occasione haberet. reliquit eum de-
us prius in libertate arbitrii sub lege naturali
ut sic vires sue nature cognosceret. Vbi cum de-
ficeret nec sic humiliavit se ad poscendum gratiam
sed superbe legem scriptam legi nature adiunctam
sibi suffice putans clamabat. Non deest
qui impleat sed qui iubeat. Ut igitur et
de ipsa conuinceret antequam filium mitteret legem

scriptam dedit. que per carnem morbum detexit non
consumpsit. Quia data morbus etiam iua-
luit et infirmitas est aucta non legis
sed nature vicio et dyaboli instantia.
ut sic cognita vtriusque legis insufficie-
tia et infirmitate sua clamaret ad me-
dicum et quereat gratie auxiliu et ita factum
est. Hic est samaritanus qui per forma-
serui et compassionem languido appropi-
auit. eiusque vulnera sanauit. que sa-
cerdos et leuita inanis transibant. quia
sacerdotium et lex vetus neminem ad perfec-
tum duxit. **Coestor. de mutua salutacione**

Dost marie et elizabeth. **Ca. lxxxv**
conceptum igitur exurgens maria
abiit in ciuitate iuda. Iuda no-
men est regni non tribus. Iherosolim enim in tri-
bu beniamin erat per quam forte transibat
ad opidum in quo dicitur tunc zachariam ha-
bitasse quarto miliario a iherosolim. et ibi na-
tum iohannem. et legitur in libro iustorum quod be-
ata virgo primo cum leuauit a terra. **Ambrosius
sup lucam.** Non quasi incredula deo
miraculo nec quasi incerta de nuncio. nec quasi
de exemplo dubitans. sed quasi letam de voto
religiosa pro officio. festina pro gaudio
abiit in montana. Quo enim iam deo ple-
na nisi ad superiora conscenderet. Et hoc cum
festinacione. quia nescit tarda molimina
spiritus sancti gratia. Disate et vos sancte mu-
lieres sedulitate quam pregnantibus debetis
exhibere cognatis. Maria enim que ante sola
in penetralibus versabat. non a publico vi-
ginitatis pudor. non a studio aspirans mon-
tium. non ab officio aspirans itineris retar-
dauit. Disate mulieres non circumcurfare
per alienas domos. non morari in plate-
is non aliquos in publico sermones mis-
cere. Maria in domo sera. in publico fes-
tina. Intrauit ergo in domum zacharie et
salutauit elizabeth. statimque exultauit in
fano in utero eius. **Orogenes in omelia prima.**
Iesus enim qui in utero illius erat iohannes adhuc
in ventre matris positum sanctificare festinabat
Denique non antequam maria salutaret elizabeth
sed statim ut locuta est verbum quod in ventre
matris suggererat dei filius. infans in
gaudio exultauit. et tunc primum precursore
re suum iohannem prophetam fecit. **Ambrosius.**

Repleta ergo spū sancto elizabeth excla-
mauit mēz dñi bñificans. Non p̄us re-
pleta mē q̄ fili⁹. sed cū fili⁹ repletus est
spū sc̄o repleuit et mēz. p̄phetantq̄ ma-
tres spū puuloz. Sed elizabeth repleta
est post conceptū. maria aū cōceptū. Si
autē primo ingressu marie tanta p̄fec-
tus elizabeth extitit. ut ad salutacionē ei⁹
infans in utero exultaret. et ip̄a mat̄
spū sc̄o repleta quā putam⁹ usq̄ tanti
tp̄is. i. triū mensū marie addidisse p̄se-
cū. **Bñdicta** inquit tu in mulieribz.
Bernard⁹. Dura inq̄t nātus et graue
iugū sup omnes filias eue. que et si pa-
riūt truidant. et si non pariat maledi-
cunt. Tu autē bñdicta es. que nec sterilis
manes nec cū dolore paries. Et pro ma-
ledictōe isrl. btām te dicent oēs gn̄a-
ones. Et tu quidē bñdicta in mulieribz.
sed singularit̄ sup oēs hoīes et angelos
bñdict⁹ fr̄is veneris tui. **Bñdict⁹** quidē
in odore sicut scriptū est. Ecce odor filij
mei. **Bñdict⁹** in sapore sicut scriptū
est. Gustate et videte qm̄ suavis est dñs
bñd̄c̄us in specie in quē desiderat̄ āgeli
prospic̄e. **Glosa.** Audita igit̄ r̄n̄sione ely-
zabeth ampli⁹ tacē non potuit dona que
p̄cep̄at. et que virginali pudore acceptū o-
mniū silentio tēxerat. iā congruo tēpe
patefecit. **Beda.** Aut ergo maria. mag-
nificat̄ aīa mea dñm̄ x̄m̄. Tanto inq̄t me
dñs tamq̄ iaudito munie sublimauit q̄
non ullo lingue officio explicari. sed ip̄so
vix intimi pectoris affectu valeat cōprehē-
di. Et ideo totas aīe vires in agendis gra-
nar̄ laudibz offero. totū in cōtēpland̄ a-
magnitudinē ei⁹ cui⁹ non est finis. quicquid
vivo senao discerno. gratulant̄ ip̄endo.
q̄a eiusdē ih̄u id ē saluatoris spūs meus
eterna diuinitate letat̄. cui⁹ mea caro tē-
porali cōceptione fetat̄. **Ambrosi⁹ De or-**

tu p̄cur̄soris. Cap̄ lxxxvi

Mansit autē maria apud elizabeth
tribz mensibz. Que enī p̄t̄ officij
um venerat inhererat officio. Mansit autē
non quia dom⁹ aliena eā delectaret. sed
quia frequē in publico videri displicet.
Didicistis o virgines marie pudorē disate
et hūilitatē. Junior ad seniorē venit et p̄-

or eam salutauit. Decet enī ut virgo quā-
to castior tanto hūilior sit. **Beda.** Tandem
ergo mansit maria cū elizabeth. donec p̄-
tus tpe completo p̄cur̄soris dñi sui p̄t̄
quā maxie venerat natiuitatē videret
s. tribz mensibz et sic reuersa est in do-
mū suā. **Comestor.** Puer autē crestebat
et confortabat̄ spū. et erat in desertis lo-
cis usq̄ in diem ostensionis sue ad isrl.
Reuertens autē maria in nazareth iuēta
est a sponso in utero h̄is. Qui nolens
eā tradidē in cōiugē occulte voluit eā
dimitte. In sōpnis autē āmonit⁹ est ab
angelo ut accipet eā in cōiugē et ne sus-
picaret̄ adulterū. conceptū puer⁹ de spū
sc̄o induit. et ut ih̄m vocaret p̄cepit.
Et accipiens sponsā vxorē. cū virgine v̄-
go p̄mansit. **Hugo floriacen. De descrip-**
sioe orbis et ortu saluatoris. Cap̄ lxxxvii

Pacatis igit̄ omnibz regionibz per
vniuersū orbē. om̄q̄ belloz fra-
gore sedato. mēdrat⁹ augustus
rēpublicā legibz pacificis adēquare siue
nutrire desiderans protulit edictū ut de-
scriber̄ vniuersū orbē. **Comestor.** Volens
enī scire numerū regionū in orbē que
romane suberāt ditioni. nūm eā ciuita-
tū in qualibet regione. nūm q̄ capiti in
qualibz ciuitate p̄cep̄at ut de suburba-
nis opidis vicis et pagis ad suā conflue-
rent hoīes ciuitatē. maxie vnde traherāt
originē. et quilibz nūmū argenteū p̄cij
decē nūmoz usualiū. vñ et denari⁹ dice-
bat̄ p̄cidi p̄uincie tradens. ut se subditū
romano ip̄o p̄fiteret̄. Nā et nūm⁹ yma-
ginē cesaris p̄ferebat̄ et subscrip̄cionē
noīs. et nūis eoz qui censi capite ferebat̄
redigebant̄ in scriptis. Ascendit autē et io-
seph a nazareth in bethleem. eo q̄ eēt de
domo dauid ut p̄fiteret̄ cū maria vxore
pregnāte. **Jacobus ubi sup̄.** Cū autē ee-
rent in bethleem dixit maria ad ioseph.
Duos p̄los video ante me. vnū flentē et
aliū gaudentē. Que verba cū putasset
ioseph eē sup̄flua. apparens ei iuuenis
in veste splendida interpretat⁹ est dicens eā
vidisse p̄l̄m iudeoz flentē et p̄l̄m gen-
tū gaudentē. Tūc iussit iumentū stare
et mariā de eo descendē atq̄ ingredi spe-

lunam tenebrosam que luce diei penitus non habebat. Sed in ingressu marie cepit tota splendē q̄ eēt ibi hora diei sexta. Nec defecit lux illa die vel nocte donec maria peperit filiū suū. Quē nascentē arā dederūt angeli. et natū statū adorauerūt dicentes. Gloria in excelsis deo. x̄.

Comestor ex cronias. Ab iñcio mūdi usq̄

Natus est q̄ ad ill' t̄ps. Ca. lxxviii aut' dñs anno regni augusti. xlii. nocte dñice diei. Quā si tabulā cōpoti retro pcurras. iuenies hui' aīi pcurrentē q̄ntū regularē ianuarij terciū. Quibz iūctis et sublati septem vnū remanet. Itaq; octauo kl' ianuarij in dñica die iuenies q̄ cōcurrit. Nā ea die. qua dixit fiat lux et fīa est lux. visitauit nos oriens ex alto. Inchoata ē vero s̄m quosdā sexta etis a natitate xpi s̄m aplm qui dicit. Cū venit plenitudo t̄pis x̄. Sedm autē alios a die qua baptisatus est ppter vim regniatiuā datam aquis. Porro s̄m alios a passione q̄ tūc apta est porta et inchoata est q̄ quodā modo septima q̄scenciū. *Acto ex cronis.* Hic ergo fuit ann' etatis ante que hic terminat' q̄ngētesim' arā x̄. Ab iñcio regni dauid millesim' cūm'. Ab exitu egypti et datione legis. millesim' q̄ngētesim' arā non'. A p̄ma p̄missione s̄m abrahe millesim' nōgentesim' xxxi'. A natitate ipi' abrahe millesim' x̄. A diluuiū millesim' x̄. ac' sexti. Ab iñcio vō mūdi millesim' x̄. nōgentesim' lxxii'. Et hoc dūtaxat s̄m nos qui ab adam usq; ad abrahā ex diuina historia iuxta beati iheronimi t̄slationē ānoz nūm accepim'. Ab abrahā quoq; usq; ad xpm iuxta eiusdē iheronimi et cesariensis eusebij et ip̄oz hebreoz cōputaciōez. qui oēs historijs gentiliū cōcordant. minores nūos secuti sum'. ea nimirū ratiōe quā supius in ānis iudiciū exposuim'. Verū ante t̄pa abrahe tam ān diluuiū q̄ post. multo plēs āni in edicione lxx legunt'. q̄ in nra rep̄unt. Etenū ut ait eusebi' qui antiq; t̄slationē sequit' ab adā usq; ad diluuiū fluxerūt anni duo milia ducenti xlii. Et a diluuiō usq; ad abrahā. nōgenti xlii. qui simul

fuit tria milia cētū lxxiiij. cū in edicione nra legant' t̄m mille nōgenti xlvij. Itaq; si maiore illū nūm sequi volueris et iuxta libz iudiciū ab exitu de egypto usq; ad edificaciōez templi sextentos annos nūaueris insuper et in regno amon regis iuda xij ānos quoz decē t̄m apud hebreos h̄m' accepis. Hys oībus cōputatis iuenies ab iñcio mūdi usq; ad natitacē dñi ānos q̄ng' milia centū xxi. Et hūc nūm affigit beda quē etiā usualit' tenet ecclia. Vñ v̄sus. Vnū tolledatis ad milia q̄ng' ducentis. Nascenti dño tot' beda dat a prothoplausto. Nos t̄m iuxta minorem nūm quē hucusq; secuti sum' ceterā p̄seq' mur. *Jacobz. De duobz aiālibz eū adō*

P*ratiū in p̄sepio. Cap lxxxiij.* Pastores quoq; ouū afferrebant se angelos vidisse in media nocte s̄m dicentes deo. et ab eis audisse q̄ natus eēt saluator hoīm in quo restituet' salus isrl'. Tercia autē die natitatis dñi egressa est maria de spelunca. et ingressa stabulū posuit in p̄sepio puerū. et bos atq; asin' genu flectētes adorauerūt eū. Et ip̄a aiālia in medio eū h̄m'ā sic p̄edcā est per abaac. In medio dñi animalū inotesceris. incessant' adorabāt eū. Tunc impletū est qd' dñm est per ysaiā. Cognouit bos possessore suū x̄. *Comestor* Maria vō infante p̄anis inuolutū rediuit in p̄sepio q̄a nō erat ei locus in diuersorio. Difficile erat paupibz pro frequentia multoz qui ob idipm cōuenerūt uacuas iuenire domos. Unde in cōi t̄siti qui erat int' duas domos. opimentū habens qd' diuersoriū dicit' sese receperūt. sub quo aues ad colloquendū siue conuendū in diebz otij. vel pro acris it̄perie diuertebant. forte ibi ioseph p̄sepiū fecerat boui et asino. quos secū duxerāt in quo repositus est ihus. Ad qd' quidā referūt illud ysaiē. Cognouit bos possessore suū. et asin' p̄sepe dñi sui. Et in picturis eccliaz que s̄t q̄ libri laicoz hoc representat' nobis. *Bernard'.* Ecce vbi abbreviatū fecit deus p̄ sup terrā. Vultis nosce quā longū q̄m breue fecit. Celū inq̄ hoc verbū et' terrā ego impleo. nūc

autē caro facta in angusto locatu est pre-
sepio. A scō autē ppheta et in scōm tu es
deus. et ecce factus est infans vni⁹ diei.
Vt quid autē se sic abbreviare voluit dñs
maiestatis. nisi ut nobis formā daret hu-
militatis. **Hoc ei ait. Discite a me. Coestor.**
Et trāsentes pastores usq; bethleem iuene-
rūt verbū qd factū est ad eos. et q̄ audiebāt
mirabant sup hys que dicebant a pasto-
ribz ad eos. **Maria at̄ cōservabat oīa ver-
ba hec conferens in corde suo. Beda.** Quia
scās scripturas legerat et sciebat pphetas.
conferrebat ea que facta sūt de dño cū
hys que nouerat a pphetis scripta de do-
mino. Et collata ad iuicē cognouit in-
star celestiu cherubi socia sui vultu lu-
ce concordia. **Comestor. De circūcisione**

Octauo autē die eiusdē. Cap. xii.
O circūciderūt puerū et declarauē-
rūt nomē ei⁹ eē ih̄m. Qd̄ ipositū
erat ei ab angelo p̄sūq; conapet. **Bernard⁹**
Ecce verbū abbreviatū in carne apli⁹
abbreviatū est. suscepta etiā carnis cir-
cūcisione. Die natiuitatis minorat⁹ ē pau-
lomin⁹ ab angelis. sed nūc multo mi-
n⁹ ab angelis q̄a infirmitas est velut quo-
dā cauterio latronis. pro tot⁹ corpis pu-
tredine cauteriū factū est in capite. Quid
autē mirū si pro nobis voluit circūcidi
qui pro nob̄ voluit transfigi. Totus si-
quidē michi datus est. tot⁹ in meos u-
sus expens⁹ est. **Actus.** Xpc̄ dñs non in-
digeat circūcisione. q̄a pacm nullū con-
trahit in sua ignatione. Voluit tñ cir-
cūcidi p̄ septē causas. P̄ma fuit ut in
nobis fidē sue hūanitat̄is roboraret q̄a
in hoc ostendit se verā carnē assūpsis-
se non fantastiā ut dixerūt qdā hēt̄i-
ci. 2. ut spem in nob̄ erigēt. s. spūalis
circūcisionis que in nob̄ futura est in
octaua resurrectionis ab omī corruptiōe
culpe et pene. 3. ut certitudē cōfirmaret
q̄a tantū infans. s. octo diez iam in-
cepit sanguē suū pro nob̄ fundē. Q̄arta
ut nobis exēplū hūilitatis p̄beret et max-
ime prelatis qui leges instituūt. ne scilz
alijs presumāt ipone onem que ipsi
portare nolūt. sicut illi q̄s reprehendit
dñs in euāgelio. **Alligant inq; onera**

grauia. Q̄nta ut nos aliorū int̄ q̄s hūita-
m⁹ scandala vitare doceret. s. cōformādo
nos eis. Oēs enī alij infantes in illo p̄plo
circūcidebant. Et dicit aug⁹ in li. cōfessio-
nis. q̄ turpis est oīs p̄s vniūso suo non
congruens. Vñ et paul⁹ circūcudit thimo-
theū ut euitaret scandalū iudeorū. Sexta
ut in nob̄ luxurie viciū qd̄ in isto mēbro
dñat̄ aboleret. Vñ sicut p̄mo passus est
in illo mēbro sic ultio in lingua in sig-
nū. s. detestatiōis luxurie et gula quibz
fere oīs fere hūana vita infecta est. Sep-
tima ut misterū deitatis celaret. tum
p̄ dyabolū. tū p̄ hoīes indignos. **Coestor.**
De stella magorū duce et v̄gis purissima

Quarta decima one. Cap. xxi.
Quo die ecce magi venerūt ab ori-
ente iherosolimā dicentes. Vbi est
qui natus est rex iudeorū. Vidim⁹ stellā ei⁹
in oriente et venim⁹ adorāe eū. Succes-
sores isti fuerūt balaā qui stellā noue-
rūt ei⁹ vaticinio. et a scāe magnitudine
nūcupati magi. Quos enī greci ph̄ds.
p̄s magos appellant. Venerūt enī de fi-
nibz p̄sarū et caldeorū ubi fluiū est sa-
ba. a quo sabea regio dicit̄. **Crisostom⁹**
dicit stellā ante multo t̄pe q̄ xpc̄ nascēt̄
apparuisse. et ita multo añ̄ tempe de lō-
gino venerūt. potuit tñ fieri ut i xij.
diebz sup dromedarios longa terraz spa-
tia trāsmearet. Audiens magos rex he-
rodes turbat⁹ est. et oīs iherosolimā cū eo.
Timuit quidē rex ne q̄s de semine h̄yr-
tani vel aristoboli natus. eēt regnatur⁹
se tanq̄ alienigena desitudo. Turbat⁹ at̄
ciuitas. nouitate miraculi p̄culsa. Dicit
fulgeni⁹ stellā istā tñ creatā notabile
et discretā a cetis. Et in loco q̄a neq; in
firmamento cū cetis erat. nec in ethere
cū planetis. sed in aere vicinas terre te-
nebat vias. Et in motu. q̄a p̄s immobilis
sup iudeā magis dedit signū veniendi i
eam. Qui ex deliberatiōe sua iherl̄m tanq̄
caput iudee adierūt. Quibz egressis tñ
p̄mo motu notabili precessit eos. Que
p̄acto officio mor eē desūt reuēns in p̄-
iacentē materiā vnde sūpta fuerat. Tñ
quidā tradūt bedā voluisse q̄ in puteū
bethleemitanū cecidit. et post in diebus

paule et custodij quasdam virgines deo
dicatas miraculose eam vidisse. Ingressi
vero domum magi quam diuersorium lucas
notauit obtulerunt puero singuli aurum
thys et mirram. secundum consuetam sabei obla-
tionem. tamen significantes eum esse regem deum
sed mortalem. Et postquam impleti sunt dies pur-
gationis marie tulerunt puerum in iherusalem
ut sisteret eum domino. id est purtaret. Et dederunt
hostias pro eo par turturum aut duos pul-
los colubaz. Insuper redemerunt eum quatuor
solidis argenti. Et erat iherusalem symeon senex
qui spiritu uenit in templum. et accipiens pu-
erum in uenas sciens eum christum ait. Nunc di-
mittis. etc. Et prophetans de passione christi ait
ad maria. Et tuam ipsam animam parturabit gla-
ria. id est passio ipsius. Non enim sine materno
amore potuit uide crucifigi dominum et filium
et si surrecturum speraret. Eadem hora superue-
nit et anna prophetissa. et loquebatur de il-
lo omnibus qui expectabant redemptionem israel.
*Crisostomus super matthaeum li. i. p. De cultu et religi-
one magorum uel rectorum orientaliu. Cap. xxiij.*

Magi uero confestim ut natus est christus
magnum in homine puulo deum oste-
derunt. et uerbis et actibus et mu-
neribus. Uerbis quidem dixerunt. Vbi est qui
natus est rex iudeorum etc. Actibus uero quia
cum uiderent eum adorauerunt. et inuenta est
in eis fides acutior quam aspectus. humilia ni-
mirum uidentibus. et alta intelligentibus.
Muneribus autem quia obtulerunt ei aurum
thys et mirram. Regi apud aliquos istos
magos ex libris balaam diuinatoris appa-
riture stelle eius accepisse sciunt. cuius diuina-
tio est posita in ueteri testamento. Orietur
stella ex iacob et exurgens homo de israel et
dominabitur omnium gentium. Audiuimus etiam alios
referentes de scriptura quadam. et si non ita
tamen non destruentem fidem sed potius delectantem.
quam cum gens quedam in ipso orientis prin-
cipio iuxta oceanum sita. apud quos ferebatur
scriptura de apparitura hac stella et offeren-
dis muneribus huiusmodi. nomine seth inscripta.
que per generationes studiosorum hominum patrum fili-
is suis referentibus habebatur deducta. Elege-
runt itaque seipsum xiiij. quidam ex ipsis studio-
siores et misteriorum celestium amatores ac po-
suerunt seipsum ad expectationem huius stelle.

Et si quis ex eis moriebatur filius eius a aliquis
propinquorum in eius loco constituebatur. Dicebant
autem magus lingua eorum. quia in silencio
tamenque uoce glorificabant deum. Hii ergo
per annos singulos post mensem ascende-
bant in montem qui uocabatur victorialis. ha-
bens in se quendam speluncam in saxo. fontibus
et electis arboribus amenissimis ibique se lau-
tes. orabant et laudabant in silencio deum
tribus diebus. Sicque faciebant per singulas ge-
nerationes semper expectantes ne forte in
sua generatione stella illa beatitudinis oriretur.
Tandem igitur apparuit eis descendens super mon-
tem illum victorialis huiusmodi in se qui pueri puuli
formam. et super se crucis similitudinem. Que locu-
ta est eis. eosque docuit et ut inde proficisce-
rent in iudeam precepit. Proficiscentes autem
precebat stella per biennium. et nec escam
potus defecit in peris eorum. Ceterum uero que ab
eis gesta referuntur in euangelio operose po-
nunt. Vbi autem reuerfi sunt. studiose magis quam
pius deum colentes glorificauerunt. Sed et
omnibus in gratia suo predicauerunt. et multos e-
uiduerunt. Denique cum post resurrectionem do-
minicam uisisset unus ex apostolis in illa prouincia
eidem adiuncti sunt. et ab eo baptisati predica-
tionis illius adiutores facti sunt. *De persecutio-
ne herodis et neci innocenti. Cap. lxxij.*

Unc herodes uidit quod *lxxij.*
illusus esset a magis. Videns enim
magos nichil sibi iuxta codicum
renunciassent. putauit eos uisione stelle de-
ceptos. et erubuisse redire ad eum. Et ideo
ab inquisitione pueri cessauit. Sed cum au-
dieret que dicta erant a pastoribus. et maxime
prophetias symeonis et anne. sensit se illusum
et de morte pueroz bethleemitarum tracta-
bat ut ille quem ignorabat cum eis occideret.
Propterea per ammonitionem angeli fugit ioseph
cum puero et matre eius in egiptum. usque ad obi-
tum herodis. *Hugo.* Herodes autem ne forte
ignobilis et ab israelitico semine argueretur
extraneus combussit omnes libros in quibus nobi-
litas gentis in templo seruabatur asscrip-
ta. ut deficientibus probamētis ipse ad hanc
partem uideretur. Vtque suam sobolem regno iudeo-
rum generi commiseret abiecta doside quam
priuatus accepit copulauit sibi mariam
ne aristoboli neptem. hircani filiam. *Coestor*

Herodes autē dū de necē pueroꝝ disponeret
per eplā titatus est a cesare augusto ut
romā iret accusacioni filioꝝ responsurus.
Qui cū iter faceret per ciliā. audiens per
naues tharsensū magos trāsisse in spū
vehemētē cōbussit naues tharsis. s^m q^d da
uid pphetauit. Cū vō corā cesare discepta
set pater cū filijs. hac lege facta est recon
ciliacio ut adolescentes pū in oibz obedi
rēt. ipse autē regnū dimittēt cui vellet.
Nondū tū liberatꝝ a suspicionibz erat. Ve
niensq; iherosolimā pplō cōuocato. tribz
q; filijs astantibz. et concordia fr̄m a cesa
re fr̄m exposuit. et se successoris iudicē
constitutū. ne iudei regnū ad suos redi
turū existimaret. Tūc cōfirmatꝝ in regno
herodes certis q; prius mittens occidit pu
eros oēs qui erant in bethleem et in fini
bz eiꝝ. a bimatu et infra s^m temp⁹ qd ex
quisierat a magis. Quoz maxima ps
tertio miliario a bethleem ad austrū se
pulta est. Innocentes quidē m̄res dicūt
laxato vocabulo. non qā testes xp̄i. sed q;
pro xp̄o occisi sūt. quē et si non loquēdo tū
mouendo confessi sūt. Pro quo etiā etiā
pro eis solēpnizat. q̄uis ad inferos descen
derit. Vñ et in eoz solēpnitate cantica le
tiae subiacent. s. Te dñm laudam. et. Glā
in excelsis. Pro allā. quidā dicūt. Iaus ē
xp̄e. alij vō. Cantem⁹ eya. **Jacob⁹ De fuga
dñi in egyptū et euentibz itineris. Capl⁹**

Hic vñ vō diem q̄ pueros cū
herodes occidit amonitꝝ est.
Ioseph in sōpnis ab angelo utatū
m̄re et puero per viā hēmi p̄get in egyptū.
Cūq; venissent ad speluncā quādā ut
q̄ sub ea refrigeraret descendit maria
de iuneto et sedit hñs ihm in gremio.
Erantq; cū ea tres pueri et vna puella
iter agentes. Et ecce de spelunca subito e
gressi sūt dracones multi. Quos videntes
pueri exclamauerūt. Tūc dñs ih̄us cum
nondū eēt bimul⁹ exauisit se et stetit in
pedibz aū eos. At illi adorauerūt eū et ab
ierūt. Sicut et leones et p̄di adorauerūt
eū et comitabant. Antecedebant quoq;
maria et ioseph. ostendētes viā in deserto.
indinātesq; capita sua cū reuēna. obsequū
caudis adulantibz exhibebant. Erāt autē

boues in itinē eoz saginarij quos dirige
bant. leones in itinē dñi ih̄u cui⁹ nāria
portabāt. Sed et arietes qui sil⁹ de iudea
exierāt et sequebant⁹ inē lupos ambula
bant sine formidine. Simul etiā leones
et asini et boues. et ubi mansio fieret sil⁹
ad pabulū accedebāt. Tūc impletū est qd
ait ysaias. Lupus et agn⁹ pascēt sil⁹. et
Terza autē die profectiois sue maria ni
mio sole fatigata vidēs arborē palme vo
luit in ea requiescē. Cūq; de iuneto dñdis
set. et resedisset respiciens ad comā palme
que alta erat et pomis repleta ait. Si pos
set fieri ut ex hys palme fructibz p̄cipere.
Et dixit ei ioseph. Tu quidē de fructibz pal
me cogitas. ego autē de aqua que nobis
iam defecit in vtribz. nec hēmi vñ hos q;
nobiscū sūt et nosipōs refocilem⁹. Tūc in
fantul⁹ ih̄us sedens in sinu m̄ris virḡis
exclamauit et ait. Flecte arbor et refice
m̄res meā de fructibz tuis. Statimq; ad vocē
eiꝝ indinavit palma tacumē suū usq; ad
plantas marie et colligentes ex ea fr̄us
quos habebat oēs refecit sūt. Postq; vero
collecta sūt oīa poma eiꝝ indinata mane
bat expectās ut eiꝝ ip̄io surgēt cui⁹ ip̄io
fuerat indinata. Tūc ait ih̄es⁹ ad eā. Eri
ge te palma et confortare. Aperi at⁹ ex
radicibz tuis fontes occultos et fluant ex
eis aque in sacietatē. Sic factū est. et pota
ti sūt vna cū iunētis et hōibz grāas agē
tes deo. Cōuersus autē ih̄us ad palmā a
it. Hanc dignitatē cōfero tibi ut vn⁹ ex ra
mis tuis trāsferat⁹ ab angelis. et plantet⁹
in paradiso p̄is mei. Et sic factū est. cūctis
videntibz angelū sup palmā auferentem
vnū de ramis. et ibat volans. Dixit autē
ioseph ad ih̄m. Dñe nūni⁹ estus decoqt
nos. si vis teneam⁹ vias maris ut possi
m⁹ per ciuitates maritimas req̄escendo
trāsire. Dixit ei ih̄us. Noli timē ioseph. Ego
vob mansiones abbreviabo ita ut quo per
xxx dies p̄perandū erat in hac vna die
mansuācula p̄tingatis. Adhuc eo loquēte
prospiciētes viderūt montes egypti. Et gau
dentes in vnā de ciuitatibz noīe synen in
trauerūt. Et quia nullus erat in ea no
tus apud quē hospitarent⁹ ingressi sūt tem
plū qd capitolū eiusdē ciuitatis vocabat⁹

In quo at̄ et lex ydola erant posita. q̄bz
singulis diebz honor deitatis a sacrilegis
prebebat̄. *De ruina ydolor̄ egypti ad ei⁹*

ingressum. Cap. xcv.

Quante maria ingressa est egyptū
cū infante vniūsa ydola cor-
ruerūt. et in faciem iacencia nichil se eē
euidēt ostenderūt. Tūc impletū est quod
dixit ysaias. Ecce dñs ascendet sup nubē
leuē. Cūq; hoc nūciatū eēt affodisio
venit ad templū cū oī exātū suo. Ingres-
susq; est et vidēs vera eē que audierat sta-
tim accessit ad mariā et adorauit puer
quē ip̄a in sinu suo portabat. Deinde allo-
cut⁹ est oēm exātū suū dicens. Hic nisi
eēt dñs hor̄ deor̄ nr̄or̄. non isti corā eo
se prosternerēt. et in consp̄tū ei⁹ p̄strati
dn̄m suū iacētes p̄stant. Nos ergo qd̄
deos nr̄os face videm⁹ nisi caua⁹ fecerim⁹
oēs pot⁹ piculū incurrem⁹. sicut pharao
in diebz illis. quibz fecit mirabilia mag-
na deus in egypto. *Comestor.* Tradūt qd̄
fuit in exitu filior̄ isrl̄ de egypto nō fu-
it dom⁹ in egypto. in qua deo p̄uante
non iacet mortu⁹ p̄mogenit⁹. ita nec mō
fuit templū in egypto in quo non corru-
isset ydolu. *Cassiodor⁹ in ipta histō. li. vi.*
Fere⁹ qd̄ in hermopoli thebaide. arbor q̄
vocat⁹ ysidis multor̄ languores subegit.
si fruct⁹ aut foliū. aut ps ei⁹ corticis
collo egrotantiū ligaret. De hac ei⁹ ar-
bore ferūt. qm̄ dū apud egyptū ioseph
cū xp̄o et virgine maria sc̄a fugisset he-
rodē. venissetq; in hermopoli ciuitatem.
mox ut egrediebatur non ferens hec ar-
bor maximū xp̄i saluatoris aduentū
inclinata est usq; ad terrā et eū suppli-
ter adorauit. Hec ergo de ista arbore a
multis audiens enarraui. Res aut̄ hoc
signū fuisse sc̄m aiubz diuine p̄ncie aut
certe qm̄ ritu pagano hec arbor p̄pter
magnitudinē atq; pulchritudinē colebat̄.
mota est non ferens xp̄i diuinitē. Deonibz
quippe cōtremiscentibz cū vidēt verū ta-
liū destructorē. necnon et oībus simila-
tibus egyptior̄. s̄m ysaiē p̄phēciā. fugato
q; hinc deōno pro testōnio xp̄i reor̄ ar-
borē vacuā remansisse. Igit̄ apud egypti-
cos et palestinos gestor̄ testōnia seruat̄.

*Eusebi⁹ in cronias. De iuda galileo et sex-
to pitagorico ph̄o. Caplin. xcvi.*

Anno dn̄i t̄cio. augusti xliiij. iu-
das galile⁹ ad rebellandū iudeos
cohortat̄. sextus pitagorico ph̄us agnosca-
t̄. *Iheroni⁹ s̄i ezechielē.* Pulchre in sex-
ti pitagoria sententiolis dicit̄. Adulter ē
pprie vxoris amator audencior. Quē libru
quidā in latinū trāsferens miris fixi no-
mine voluit insignire non considerās in
toto volumine qd̄ in duas ptes dimisit. x
nomē et aplōz reticere. Nec mirū si gen-
tilē ph̄m in m̄ez et romanū pontificem
trāsulit. cū eusebi⁹ quoq; cesariensis p̄-
mū pro origine libru panfili miris vo-
cabulo cōmutarit. ut facili⁹ tali lauda-
tore libros ip̄issimos p̄archon rōnis au-
ribz conciliaret. *Actoz.* Libru illū sexti nō
qm̄ repperi. sed ei⁹ pauca sententiolas istas
ex quodā libro augusti notabiles collegi.
Libertatē arbitriū p̄misit hoībz deus. ut
pure et sine p̄cō viuētes silēs fiant. deo.
Templū deo est mens pura. et altare opti-
mū est ei cor mūdū. Vir castus et sine pec-
cāto p̄ncē accepit a deo eē fili⁹ dei. *Cōestor.*
Porro iudas ille galileus siue essens ut
aut ioseph⁹ psuadebat iudeis ut negat̄
tributa rōnis. asserens eos qui decimas et
p̄mitas deo soluebant. non debē tributa
soluē homībz. Et in tm̄ preualuit hec doc-
trina ut pharisei et magna ps ppli q̄ce-
rent ab ip̄o dn̄o an soluendū eēt tributū
cesari. Postea perit ip̄e. et quotq; ei con-
senserūt. *De tribz sectis iudeor̄ priuatis.*

Verūt siquidē Caplin. xcviij.

Atūc t̄pis in iudea tres secte iudeo-
rū. a cōi reliquor̄ vita distantes.
pharisei. saducei. essei. Pharisei cultu au-
stero et vitu p̄parco vtebant̄. traditiōes
suas statuentes. quibz traditiōes moysi
determinabant. Pitanaa cartax in fron-
te gerebant. et in sinistro brachio. quibz
decalog⁹ inscript⁹ erat. q̄a dixerat dn̄s
hec habebitis q̄ quid appensū int̄ oculos
vr̄os et in manu vr̄a. Et hec dicebant̄. phi-
lacteria. a philare qd̄ est seruare et tho-
mā qd̄ legē sonat. Isti aut̄ maiores fi-
brias alijs ferentes spinas affigebāt. q̄bz
p̄nti in deābulando mēdres mandator̄

dei fieret. **H**ij vniuersa deo deputabant et
marmene. i. fato. Age quide que iusta si
uel negligē in arbitrio hoim plurimū
ēē dicunt. tū in singulis adiuuare et mar
menē quā ex motib; supior fieri putant.
prepositis suis et natu maiorib; nūq;
contrariū rñdebant. **J**udiciū dei futurū
dicentes. oēs aiāz incorruptā ēē. solas bo
nox aiāz in alia tñsire corpa usq; ad re
surrectioē et iudiciū. maloz aut; eternis
retrudi carcerib;. Et qā a cōi hoim ha
bitu diuisi ideo pharisei dicebant. **S**adu
rei iparmenē negant. deū inspectorem
oim dicentes. et in arbitrio hoim sitū ēē
ut bonū malū ve gerant. aiāz gnalit
et supplicia negabāt vel hōres. **N**am et
resurrectioē futurā mortuoz negabāt.
aiāz mori cū corpi; putantes nec ange
los ēē dicebant. **S**olos qnq; libros moysi
recipiebant. **H**ij seueri nimis erāt nec
inē se sociales. **O**b quā rē saduceos. i. ius
tos se noiabant. **E**sset fere in omibus
monasticā agebant vitā. nuptias fasti
dientes non qā cōiugia et hoim succē
sionē censerent pimentā. sed cauendā
intēperanciā mulier. nullā eaz fidem
seruare viro suo putātes. oīa habebant
coīa. **P**robro vnguentū et balneū ducent
tes. squalorē decus putabant dū modo in
veste candida semp eēt. **N**ulla eis cer
ta ciuitas. sed in singulis domicilia ha
bebant ante solis ortū nichil profanū
loqūtes. solē ut oriret orantes. pmo usq;
ad qntā horā opantes. loti corpus aq;
simul et cū silencio edebāt. **J**uramentū
habebāt pro piurio. secte sue neminē ad
hibentes nisi sub anni pbaacōe. **R**eccepti
aut; serū post annū duob; alijs annis
mores ei; pbabāt. deprehensū in pccis
a se pellebant. ut herbas more pecoz de
terpens usq; ad obitū peniteret. **C**ū de
tem sil' sederint null; nouē iūtis loq;
spuere in mediū sui vel in dexterā ptē
vitātes. adeo sabbatū obseruabant q; nec
ea die aliuū purgabāt. **D**olabrū ligneū
fē. **C**ū bāt q; in loco secretissimo fodiebāt ter
rā ad aliuū purgandū demissa ves
te se stegentes. ne splendori diuino fa
terent iūria. ob id etiā statū foucā rei

plentes. **V**ivebant qm longissie ob victa
simplicitate. morte pro iusticia imorta
litate iudicantes meliore. **N**ias oēs a pñ
apio creatas pro tpi; incorporari. bonas
exutas corpi; ultra oceanū degē. ubi
sit reposita eis pfructio ad orientē. **M**alis
pcellosa et hyberna loca delegantes. **E**
rant in eis qui futura predicere. qui
dam cōiugib; sed moderate utebantur.
Nam si hoies abstinentū arbitrarent
gen; huānū deficeret. **De nece duoz filioz
herodis. et ei; priou testamento.**

Actū est aut; ut **Cap. xxviii.**
qm herodes multos orbauerat
filijs. et ipē suis miserabil; or
bare. **N**am per astuciā antipatri facti
sūt itim suspecti alexand' et aristobol' pū.
Ob hoc scripsit herodes augusto. in mul
tis filios accusans. **M**isit august' satur
niū et peanū legatos cū scripto ut co
rā hys duob; coacto consilio procerū fili
os iudicaret. et de eis si cōuincē eos pos
set faceret qd vellet. **A**uditis aut; hinc inde
ptib;. legati illos dāpnandos pñūciaue
rūt et non tū morte. **T**ūc apud sebasten
cōicant eos p; in vincula. **C**omplices vero
eoz apposuit torquere p;. ut in confessio
ne eoz cerneret si in aiāz suā aliquid ma
chinaret. **C**onfessus est aut; quidā mul
ta sibi promissa ab alexandro si venenū
ppinaret p;. **C**onfessus est et tonsor de pro
missis sibi munerib; si dū patri pararet
barbā eum iugularet. **A**ddidit; dixisse
alexandrū non ēē spem ponendā in sene
qui canos tingebat ut videt; adolescens.
Hys motus herodes missis spūalatorib;
iussit filios occidi et asportari in alexan
driū ibiq; sepeliri cū alexandro auo suo
matno. **T**ūc inscripsit testamētū hero
des et antipatrū futurū regē instituit.
et herodē qui cognoiabat antipas substi
tuit antipatro. **De odio herodis in antip
pū et ei; inuentione. Cap. xxix.**

Antipater vō intolerabile odium
ppli accepit. cūctis scientib; q; frī
bus suis conseruisset calūpnias. **E**t ob h
eā p; eū non rēo iam oculo aspiciēbat.
Ad her eā antip; molestus erat patri
q; frēz sibi substituerat. eo q; ad filios ip

si antipatri regnū trāire nolisset. Alia quoque maior causa iudicē in p̄zē orta ē ei. Nam pupillos eorū quos occiderat paterna dilectione fouebat. alijs nepotibz suis eos copulans matrimonio. Erāt autē fr̄i iosephū puuli relictī de aristobolo. herodes agrippa qui iacobū occidit gladio. et herodias. quā post abstulit herodes antipas philippo fr̄i suo. Timuit ergo antipater ne ad pupillos fr̄m suorū quōq; regnū reuocaret herodes q̄a eos ex matris pte contingebat. Cognouit etiā herodes q̄a ex pte m̄ris eos attingebat. Comouit etiā ferorā in odiū herodis. adeo ut feroras secederet a fr̄e et h̄itaret in t̄ra que concessa ei fuerat trāsiordanē. Ip̄e vō etiā p̄te nolente quibusdā extogitatis occasiōibz romā p̄perauit. Efficacissimū venenū a quadā venefica arabica p̄parans et apud vxorē cū ferore reponēs qd̄ interim dū ip̄e abesset per m̄strū quē conduxerat p̄u p̄pinaret. Cūq; antipati romē eēt. mortuū est feroras. Accepitq; herodes de veneno reposito apud vxorē ferore. per ancillā iracūde a dñā sua recedētem. Itaq; euocātā relictā fr̄is afferre eam venenū iubet. Illa vō q̄i allatura egressa de tecto se precipitē dedit. Sed semiuua allata ad regē ait. Cū moreret̄ frater tuus vir meus ait michi. Affer huc mulier venenū qd̄ reliquit nob̄ antipati. meq; vidente in igne cōbure. ne ad infēos s̄cūq; fr̄icidij vltimē ferā. Ego vō magnā p̄te ei⁹ in ignē fundens. modicū michi p̄pter dubios casus. et q̄a te metuebā reseruauī. Cūq; p̄vidē cū veneno p̄tulisset expirauit. Alijs quoq; pluribz argumentis acceptis q̄ antipati in mortē p̄is grassaret̄ herodes eū reuocauit mature et matre repudiavit. Cū filiū publice de p̄uidio accusasset p̄nte varo p̄siede syrie qui illis diebz iherosolimā venerat. posuit eū in carcerē apud ihericonā. **De morbo et morte herodis et necē anapū. Cap. cccxi.**

Quoniam complices filij quereret pater ut eos cū filio exquisitis p̄meret supplicijs graui morbo ip̄editus est. Accedebat et senectus cum ānos iam lxx̄ nat⁹ erit. aīnq; ei⁹ clades

filiorū affligebant. Erant autē duo viri sophiste. quos nō pauca adolescentiū sectabatur cū leges exponēt. Hys oportunū videbat̄ rege tabescente ut aquilā deiceret quā rex sup̄ mariaz p̄tē templi cont̄ patrias leges posuerat. Quā deiecta rex cōmot⁹ ire magnitudinē morbi sup̄at et in concionē p̄cedens oēs in israhelitis iuriā hanc refundē nitebat̄. Sed ad p̄ces ppli i solos actores ultus est. Illos quoq; qui sumibz dimissi aquilā conaderat viuos incidit cū duobz sophistis. De hinc varijs affligebat̄ languoribz. Nam febris non mediocris erat. prurigo intolerabilis in omni corpore sup̄ficie. assiduis vocabat̄ coli tormentis. Pedes intercutis vicio tumuebant. Putredo testiculorū vermes generabat. creber anhelitus. et ininterrupta suspiria que ad vindictā dei ab oibz referebant̄. Ip̄e vō iordanē trāsiens apud callionē a quis calidis utebat̄. Cūq; corp⁹ ei⁹ oleo calidiori foueri medicis placuisset. in aquā plenā demersū ita dissolutū est. ut etiā in limina q̄i mortuū resoluta torque-ret. Tamen ad clamorē astancū respiciē visus est. Cūq; redisset iherico audies iudeos mortē suā expectantes cū gaudio. ex omni iudea nobiliores collectos iuuenes concludi p̄cepit in p̄podromo. et in curia cyri. p̄cipiens salome sorori sue ut cum aīaz efflaret statū illos occidēt ut ita oīa iudea in morte sua etiā iuita mortē suā plangēt. Nūq; vō quos romā miserat. redeuntes eplaz tulerūt a cesare ut antipatrū in exiliū daret. vel si mallet morte dāpnaret. Quo nūcio paululū recreat⁹ cū pomū quo libens vescebat̄ petisset. cū tellū q̄ ad madendū poposat. Statimq; cū tussi violenta distendēt. circūspiciens ne q̄s arbit̄ ip̄ediret se p̄cussur⁹ dexteram sustulit. Sed acubus consobrini ei⁹ dextera stinuit. statimq; ululata q̄i rex mortu⁹ eēt in regia excitata est. Quo audito antipater exultans. custodibz multa p̄mittebat ut eū soluerēt. Ad eū cum accepisset herodes graui⁹ tulit exultans filij q̄i mortē. et continuo missis satellitibz occidit eū sepeliriq; iussit in hirtano. Statimq; mutans tes-

tamentū archelau regni scripsit succes-
sorē. ita tū q̄ ab augusto suscepit dyade-
ma. Post mortē autē filij quinq̄ diebz ex-
actis mortu⁹ est xxxvijº anno postq̄ a
romanis rex declarat⁹ erat. In alijs for-
tunatissim⁹ in rebz domesticis infelici-
sim⁹ fuit. Salome vō quos occidi prece-
pat absoluit. Sepeliuit eū archela⁹ in
herodiū iuxta ipi⁹ mandatū. nichil re-
gij ornati in funeris pompa p̄mittēs.

*Eusebii in cronico. De substitucōe archelau
et lite fr̄m pro regno. Caplin. c. i.*

Mortu⁹ est autē herodes anno dñi
sexto. augusti vō xlvijº. In cui⁹
loco successit archela⁹ filij eius
Comestor. Archelaus itaq̄ septē diebz in
lugendo p̄e d̄suptis. epulis q̄ ferialibz
large oī pplō exhibitis. qui mos iudeoz
ob expensas funez multos depaupauit.
candida veste indut⁹. ascendit in templū
varijs q̄ fauoribz a plebe suscept⁹ est. Se-
densq̄ pro tribunali. dixit se etiā a re-
gis noīe velle tempore donet a cesare
confirmata eēt successio. promittēs q̄ p̄e
melior oībz apparēt. Quocirca alij tribu-
ta leuari. alij vectigalia tolli. quidā sol-
ui custodias acclamabāt. Postulatis i-
taq̄ archelaus anuens celebratis epu-
lis erat tū amicis suis. Orta est autem
sedicio que in nouis rebz solet accidere.
Plurimi enī sophistas pro defensione le-
gis occisos lugebant. oēs fere pontificem
quē herodes pro precio creauerat amouē
dū proclamabant. Instante autē azimoz
die tū turba ab imolaciōe prohibet pon-
tificē archela⁹ misso clyliarō verbis eos
prius sedare acceptauit. Cū autē vulne-
ratū remississet clyliarū. missa grandi
manu satellitū archela⁹ arat nouē mi-
lia occidit per vocē preconis oēs redire
ad pp̄a cōmonens. Et neglecta festiuita-
te abierūt oēs. Ip̄e vō tū nicholao et
ptholomeo secretarijs p̄is sui romā pro-
fectus est. Salomāq̄ et filios ei⁹ secū dux-
it. ut cū testamēto extremā voluntatē
p̄is testarent. philippo fr̄e. regni. proci-
tatore relicto. Profectus est etiā rome
herodes antipas ut de regno habendo
cū fr̄e disceptaret. oratore hyrenceo p̄pter

acrimoniam dicendi plurimū d̄sifus. Cesar
q̄ accersitis optimatibz romanorū p̄tes
prosequēdi copiam dedit. Ibiq̄ tūc primo
genijū ex agrippa et filia sua natū filij
adoptiuū sedē iussit. Archela⁹ sibi reg-
nū deberi assererat etatis nūto et secūdi
testamenti volūtate. Antipas vō primū
seruari testamētū debē auebat. qd̄ pater
q̄n cōpos mentis erat inscripserat. 2º vō
nullū fore qd̄ p̄r impos mētis fecit. Nā
et tūc manu pp̄ria se appeccerat. Addebat
autē q̄ archela⁹ vmbriā regni detulisset
ad cesarē. cū ip̄e curā rerū gerendaz sibi
impulisset. Postremo q̄ iustia p̄tatis sue no-
uē milia occisoz sanguine maculasset. Ce-
sar vō v̄sū differens secū de cognitis de-
liberabat. an aliquē successorē constitui
oporteret an totā familie distribui p̄napa-
tum. *De quatuor regibz in iudea. et simu-
lato alexandro et diuisione regni.*

Eodē sane tpe qua *Cap. c. ij.*
tuor reges surrexerunt in iudea di-
uine. Nam in ydumea duo mi-
lia veteranorū que sub herode militauerunt
regē creauerunt. Sephorū vō galilee iudas
filius ezecchie latronū p̄ncipis ab herode
olim capti dyadema sibi iposuerat. Cū
flumē q̄ symon ex seruis regalibz vasti-
tate corpis fret⁹. a latronibz rex creat⁹ est.
Pastores quoq̄ quēdā proceri corpis cōpas-
torē in finibz isrl' regē sibi statuerūt. Ob
hec insinuanda cesari missus est romam
a varo philippus. dualz tū de causis in-
cidenter ut et archelao subueniret. et si
regnū herodis nepotibz ei⁹ placuisset dis-
tribui. p̄tē aliquā merēt. Iuerūt et tū
eo quāquingenta de iudeis honorati. qui octo
milia iudeoz rome tūc degeniū. secum
traxerūt ad cesarē. Ante captiuitatē enim
finale iudei per captiuitates p̄ncipales u-
biq̄ dispersi venūdati erant. Eo etiā tēpe
quidā nacione iudeoz in sydoniorū oppido
educati et simulum⁹ alexandro herodis filio
quē etiā p̄r intemerat. venit in iudeam
instinctu tūc dā liberti herodis. asserens
sibi regnū deberi. tū q̄a maior filij hero-
dis erat. tū q̄a ex pte m̄ris sue mariag-
nes eū contingebat. Cūq̄ plures iudeoz
sequaces h̄ret. romā quoq̄ profectus est.

Igitur iudei rome degentes videndi eū studio circūfluebant. Satis tibi fuerat qualiter uiueret. aiebat. lictores miseros fr̄m. alios similes eis morti subicisse. aristobulūq; fr̄m adhuc uiuentē in treta vel cypro latere. Sed cesar optime uultū alexandri sciens. quē dū rome studet puer amasū habuerat. cū p̄re quoq; post disceptantē plenius notuāt. fallaciā similitudis aiādū tū. Misitq; ladū qui et alexandri bene cognoscet ut ad se iuuenē adduceret. vitā sibi pollicens si tante fraudis prodidisset auctorē. Cūq; ille p̄fessus eēt se talia simulasse pro questu risit cesar. suasoꝝq; ei' iussit infici. falsūq; alexandri p̄p̄t habitudinē corpis nūo remigū inseruit. Tandēq; de consilio senatū monarchiā herodis distribuit. mediā p̄tē iudeā. s. et ydumeā tradens archelao sub noīe tetrarchie pollitatus se fracturū eū regē si se dignū prebuisse. Mediā vō p̄tē in duas tenuit tetrarchias. Cessitq; in p̄tes herodis tetrarchie regio t̄is flumē et galilee. Iturea vō et triton & auranitis philippo destinata est. Factus ē igitur archelaus q̄i dymarcus. monarch' vō nūq; fuit. Archelaus vō non solū in accusatores suos. v̄m etiā in sibi subditos crudelius p̄re deseuit. *De reditu dñi ab egypto et morte glasure. et de archelai exilio. Ca. ciiij.*

Huius regni anno p̄mo angel' dixit ioseph ut rediret cū m̄re et puero in terrā isrl'. Qui rediens ab egypto. post septē annos. cū audiret q; archelaus pro p̄re regnabat in iudea noluit illo ire. Et amonitus ab angelo iuit in galileā ymā sit in nazareth. *Actoꝝ.* Porro de infantia saluatoris et opib; ei' usq; ad baptisimū non legit in euangelio nisi q; lucas dicit q; duodēn' remansit in iherl'm et post tridū dicit eū iuentū a p̄re et m̄re in medio doctor' audientē et interrogantē eos. *Coestor.* Sane archelaus in cōmuniā gn̄is sui repudiavit mariagnē fr̄is sui filiā quā pater ei dederat uxori. Duxitq; ylasirā filiā regis capadocū. fr̄is sui alexandri quondā uxori. et mortuo alexandro iube regi libie nuptā. Mortuoq; iuba apud patre modo viduitate degentē. Que cū in iudeā redisset nupta archelao vidē visa est instantē

sibi alexandri et dice. Satis tibi fuerat libicū matrimoniu. et rursus reuersa ad penates meos fr̄i meo ipudens cōiuncta es. Te ergo licet iuitā recupabo. Que exposito hoc sōp̄nio biduo vix supuixit. Tandē trebro accusatus archelaus a cesare aduocatur. Qūto quidē die anq; vocaretur nouē aristas plenas et maximas a bob; comēdi sōp̄nauerat. Dūq; acutos vates cōsuleret. symon essens gn̄e aristas ānos. et boves mutatioēs rer' interpretatus est. eo q; a gros arando vterent et mutaret. Ideoq; eū nouē ānis dixit regnaturū. variab autē exptū rerū mutatioēs moriturū. Nono ergo p̄ncipat' sui anno romā ueniens a cesare dāpnatus in exiliū pellitur apud viennā ciuitatē gallic. *Ex glō sup lucā. De iuentioē dñi ih̄i in medio doctor.*

Et cū fr̄is eēt ih̄us toꝝ. Cap. ciiij. annoz xij ascendērit ioseph et maria s̄m legis consuetudinem ad diē festū in iherl'm et puer ih̄s cū eis Qui post septē dies solēpnitatis redēntibus illis remansit sponte. s. ut sicut exhibuerat m̄ri qd' debebat ascendēs cū eā tanq; homo cū hoib; ad offerenda sacrificia deo. sicut etiā p̄i debitū exhibet doctrine sp̄iali vacando. Ex quo etiā habet argumētū q; pueri non peccāt qui p̄ntes suos relinqntes latenti in tenobia fugiūt. ut ibi seruiant deo. Iuxta illud Bonū est viro cū portauit iugū dñi ab adolescentia sua. Vnde dñs ip̄e dicit. Venite puulos venire ad me x̄i. Sed quere quō p̄ntes ei' .i. pat' putatiu' et m̄r vā potuerūt eū obliuiscendo relinque. qui tanta prouidencia eū nutriet. Vndē dū est q; mos erat filijs isrl' ad festa confluentib; vel ad p̄pria redeuntib; q; interdebant ducentes choros. seorsū viri et seorsū mulieres. Pueri autē cū quolibet parente ire poterāt indifferens. Vnde ioseph videns puerū ih̄m non eē sentit p̄ntabat eū eē cū maria et silv' eaduerso. Sic ergo uenerūt iter diei vni' a iherl'm sine puero. Et cū eū reliquisset se p̄cepissent secūda die quesierūt eū int' cognatos et notos. Coq; non iuento t̄io die regressi s̄i in iherl'm. Sicq; cōpleto triduo anis

tionis eius in quo secundum glossam prefiguratum est triduum mortis eius. in quo credebatur amissus. Inuenerunt eum tanquam sapientem fontem in medio doctorum sedentem. sed tamen tanquam exemplar humilitatis prius audientem et querentem quod docentem. quia qui prius respondet quam audit. s. f. e. d. Interrogabat ergo non ut disceret sed ut nos doceret. quod eadem homines docti propiores esse debent ad audiendum quam ad docendum. quoniam audiens sapiens sapientior erit. **Theroni ad paulinum.** Duodecim annos saluator impleuerat. et in templo sedens de questionibus legis interrogans magis doctus dum prudens interrogat. **Shardus.** O humilitas virtus christi quantum confundit superbiam nostre vanitatis. Parum quid scio uel scire michi video. et iam silere non possum. impudens me ingerens et ostentans. propterea ad loquendum. uelox ad docendum. tardus ad audiendum. christus tanto tempore silens nunquam inane gloriam timebat. Utique sed nobis non sibi. **Item ex glossis.** Inuentus igitur descendit cum eis in nazareth. Nam quia deus et homo est. nunc excelsa deitatis. nunc infirma humane fragilitatis profert. Itaque quasi filius dei in templo commoratur. quasi filius hominis cum parentibus quo inuentus regressus. Et erant subditus illis. Ecce quid parentibus debeamus ostendit. Dicit autem ibi esse prius fons. de quo puer iherus hauriebat et ministrabat. **Comestor.** De primis iudee procuratoribus. et morte augusti. de a

Herodis archelai in puincia redactis. procurator illuc missus est a cesare coponio qui et quidam quini collega in syria fuerat commissarius in iudea censor primonior. Multi sane iudeorum et maxime quidam galileus symon populum increpabant. quod post deum dominos mortales ferebant tributum romanorum. Coponio ergo committente iudeam die quinquagesime cum mos esset media nocte templi portas aperiri iussit. Samaritanos quidam occulte uenientes iherosolimam per cunctas porticus et per omnes fanum ossa reuerunt mortuorum. Et ex tunc maior templi custodia cepit exerceri. et ante diem porte non aperiri. Eodem tempore philippus sephorum reparans iuliam noiam in honorem iulie uxoris cesaris. paneas

quoque cesarem philippi dixit. Coponio vero romam reuerso successit ei marcus sub quo salome soror herodis defuncta est. Sed huic successit antiochus vultus sub quo moritur augustus cum regnasset lxxii annos et menses sex et dies decem. Et quibus xii antiochus cum eo regnauit. Cum enim xlii anno natus esset dominus. qui xv anno tyberii fuit tricenisari patet cesarem mortuum. Anno xv ante nunc agente. Quidam tamen lvi tamen annos regni sui ponunt. Mortuus est autem anno uite sue lxxvii. apud apellam ciuitatem capanie gloriatus se urbem marmoream relinquere quam lateriam inuenerat. Et sepultus est in maro capo. **Eusebius in cronica.** Eo tempore athenodorus tharsensis stoicus philosophus. et marci uerbi flatoris grammaticus clarus habetur. **Actor.** Athenodoro legitur esse illa sententia. Cum scato te omnibus diuitibus esse solutum cum eo pueneris ut nichil deum roges nisi quod possis rogare palam. **De ouidio poeta et scriptis eius. Cap.**

Eo tempore legitur ouidius cuiusdam nasos floruisse qui scripsit multos libros metricos. Et quibus sex de numero libellorum unum. Inuentionis in ibi unum. Epigrammatum unum. In titulo. De remedio amoris li. duo. De arte amandi scripsit libros tres. Metamorphoseos li. xv. De fastis li. sex. De tristibus li. quatuor. De ponto li. unum. De his omnibus pauca eleganter dicta. et ea precipue que moralia uidentur excipere et hic inferre uolui. **Ouidius in li. de nuce.** Ptimeet in sidias qui scit deferre viator. Cur timeas tutum carpit iam iter. Vicinia dampno est. Que longius absit. natium retinet iulo. lata deus. agentem uerba sequitur. Res timida est ois miser. **Item in. ibi.** Desinet esse prius contrariis ignibus humor. et tepidus gelido flabit ab axe notus. Et uer autumno brume miscebitur estas atque eadem regio uesper et ortus erit. Quam michi sit teatam positus que supersum armis. quam commissis improbe rupta tuis. Pax erit hec nobis semper dum uita manebit. cum peccore infirmo que solet esse lupis. Terra tibi fruges. annis tibi denegat undas. Denegat afflatus uentus et aura suos. Nec tibi sol calidus. nec sit tibi luada phebe. Desituant oculos sidera clara tuos.

Nec tibi vulcanus nec se tibi prebeat aer.
 Nec tibi det tellus. nec tibi pontus iter. Ex
 ul inops erres. alienaque limina lustres.
 Exiguusq; petas ore tremende tibi. Nec cor
 pus querulo. nec mens vacet extra dolore.
 Noxq; die grauior. sit tibi nocte dies. Sis
 q; miser semp. nec sis miserabilis. Gaude
 at aduersis feia vir q; tuus. Qui mala tu
 tuleris plurima plura feras. Causa q;
 non desit. desit tibi copia mortis. Optata
 fugiat vita coacta necesse. Luctatosq; diu tr
 uatos spūs artus. Deserunt et longa torqat
 ante mora *Quidi in lib' eplax. Hostiu
 li morales eplax ei. Cap' cvij.*

Res est sollicita plena timoris amor
 Tarde que credita ledūt credim⁹.
 Quetūq; ex mito spes venit equa
 venit. Exitus acta probat. Ars fit ubi a te
 neris. crimen cōdicat anis. Perle quodcū
 q; est. qd epla ipa nocebit. Te quoq; i hac
 aliquid qd iuuet eē p̄t. Saluet ut tenēos
 ledūt iuga p̄ma iuuenos. frenaq; vix
 patit de grege capti equ⁹. Sic male vix sub
 it p̄mos mores rude pectus. Sint procul
 a nobis iuuenes ut feia compti. Qd caret
 alcna reque durabile non est. Hec repat
 vires. fessaq; mēbra nouat. Venit ex mito
 quicqd patiae ferendū est. Que veit indig
 ne pena dolenda venit. Nulla reparabi
 lis arte lesa pudicia est. Tangendo sacra
 p̄phanas. Non bñ celestes ipia dexta colit.
 Credula res amor est. Quelibet iras ipē
 dat arma dolor. Cepisti meli⁹ q̄ desinis.
 Ultima p̄mis cedūt dissiles. Hic vir ille
 puer. Qm̄ male iequales veniūt ad ara
 ta iuuenā. tā p̄mit magno cōiuge nup
 ta minor. Occurrūt aiō peundi mille fi
 gure. Noxq; min⁹ pene q̄ mora mortis
 habet. Imperat heu pplis. turpide non i
 perat ire. possidet et vicis regna minora
 suis. Erubui. gremioq; pudor deiecit ocel
 los. Hec satis intata signa fatentis erāt.
 Spes bona dat vires spes bona sollicito. vic
 ta timore cadit. Sepe est supplicij causa fu
 isse p̄u. Non faciūt molles ad fera tela
 man⁹. Ingeniū nimis defiat oē malis.
 Qs enī celauit ignē. Iuē nā semp pro
 dit ille suo. Certamē premia magna mo
 uent. Illa acceptissima semp munera

si arbor que preciosa facit. Est virtus pla
 cidis abstinuisse bonis. Tarda solet mag
 nis rebus inesse fides. An nefas longas
 regibz eē man⁹. Utalis interdū est ipis
 iuria passis flāma recens pua spera
 residit aqua. Certus in hospitibz non ē
 amor errat ubiq;. Cūq; nichil speret fir
 mi⁹ eē fugit. Sed nimis p̄peras et ad
 huc tua messis in herba. Fallit augu
 rio spes bona sepe suo. Auribz interdū
 voces captam⁹ et oēm. ad vent⁹ strepi
 tū credim⁹ eē tu. *Idem in libro sū titulo
 Flores libri sine titulo. Cap' cvij.*

Iue fit qd bñ ferē on⁹. multa
 miser timeo q̄a fea multa pro
 terne. Exempliq; metu terroꝝ
 ipē mei. Minuit vindicta dolorē. Qm̄li
 bet infirmas adiuuat ira man⁹. Vrbibz
 obsessis clausē munimēta porte profuit.
 In media pace quid arma times. Nox et
 amor vinū nichil moderabile suadent.
 Illa pudore caret. liberq; amor metu. In
 dūt formose. casta est quā nemo rognuit
 Abit occulte fallitq; volubilis etas. et
 celer admissis labit annis equ⁹. Crede
 michi res est ingeniosa dare. fit cito per
 multas preda petita man⁹. Impia s̄ dul
 ta melle venena latent. Dij tibi dent. nul
 losq; lares iopemq; senectā. et longas
 hyemes. p̄petuāq; sitim. Militat omnis
 amans et habet sua castra cupido. Q' bel
 lo est habilis veneri quoq; cōuenit etas.
 Turpe senex miles. turpe senilis amor. Se
 pe soporatos iuade profuit hostes. Victi q̄
 q; resurgūt. quosq; neqes vnq; posse iacē
 cadūt. Non bñ conducti vendūt puuria tes
 tes. Nec bene scelesti iudias archa patet.
 Non habet euent⁹ sordida preda bonos. Car
 mina quā tribuēt fama phennis erit.

Idem in 2. De eodem. Cap' cix.

In tacito vultu scire futū licet. Tūc enī
 sompni pingues et frigid⁹ aer. Et li
 quidū tenero guttē tantat auis. Pas
 sit in viuis liuor post fata quiescat. Tum
 suus ex merito quisq; tuet honor. Quis
 minor est vnq; q̄ tacuisse labor. Culpa
 nec ex facili q̄uis manifesta probatur.
 Felix qui qd amat defendē fortū audet.
 Nec michi s̄ tecū tibi s̄ coia meū. Odi

nec possit cupiens non esse quod odit. Equo a
 nimo pena qui meruerit ferunt. Aspice ut
 auribus miserande sortis asellus. Assiduo do
 miti verberare lentus erat. Quod decuit re
 ges cur michi turpe putet. Pigra reluc
 tanti cessat in hoste manus. Infelix tota.
 quicquid quiescit nocte. sustinet et somnos
 premia magna vocat. Stulte quid est
 somnus. gelide nisi mortis ymago. Toga
 quiescendi tpa fata dabit. Credite crede
 ti. nulla pcella nocet. Querit auaropos
 et que lassavit eundo. Equora puro nau
 fragy ore bibit. Sero respicit tellus ubi
 sine soluto tendit in mensu. panda cari
 na salu. Felix que sua terra tenet. Nauta
 solliciti ventos exhorret yquos. et ppe ta
 letu. qd ppe cernit aqua. Tuae est fouit
 se thoz. legisse libellos. trecenta digitis
 tarepussit lyram. Est precium pue no leue
 vita more. Ad licet ingrati est. qd non
 licet acius vrit. Ad sequit fugio. quod
 fugit ipe sequor. In flama flamas. i ma
 re fundis aquas. *Idem in 3. De eodem*
Squa metu *Cap. ex.*
 depro casta est. ea deniqz casta est.
 Que qa non liceat no facit. illa
 non facit. Ut bene seruet iam corp. adul
 tera mens est. Nec custodiri ni velit ipa
 pt. Nec mente seruae potes licet oia clau
 das. Oibus exclusis intus adulter erit. Cui
 peccare licet peccat min9 ipa pns. Semi
 na nequicie languidiora facit. Nitim in
 vetitu semp cupim9qz negata. Sic inter
 dictis iminet eger aquis. Quicqd seruat
 cupit magis ipaqz fure. preda vocat. pau
 a qd sinit alter amant. Si sapio indul
 ge dite vultusqz seueros exue. nec rigi
 di iura tuere viri. Curia paupibz clau
 sa est. dat census honores. Inde grauis
 iudex. inde seuer9 equus. Oia pessudat
 illis. capusqz foruqz seruit. et hii pacem
 trudaqz bella gerunt. Saluz onie sacru
 mors iportuna pphanat. onibz obscuro
 tyat illa man9. Viue pius. more pius.
 cole sacra colente. mors tu a templis i
 caua busta trahit. Non iuga taues a
 mat. qd tu odit habet. Quis furor est a
 nocte latent in luce fateri et que cla faci
 as facta referre palam. *Idem in li. de ar*

te amandi p. Flores lib. de arte amandi.

Arite ate veloci. *Cap. cxi.*
 rates remoz regunt. Arte leuis
 currus. arte regend9 amor. In
 puero est etas mollis et apta regi. Quicqz
 alijs canit. non canet ipe sibi. Parua le
 ues capiunt aios. Ingeniu celeste suis velo
 cius annis surgit. Vina parant aios. fa
 ciunt coloribz aptos. Cura fugit multo
 diluitqz mero. Tunc veniunt visus. tunc pau
 per cornua sumit. Tunc dolor et cure. ruga
 qz fronte abit. Tunc apit mente xci. Paor
 in nobis. nec tam furiosa libido est. Legi
 timu fine flama virilis habet. Que dat
 queqz negant. gaudet tu ee rogare. fer
 tilior seges est alienis semp in agris. Dia
 nuqz pecus grandius vber habet. Mens
 erit apta capi tunc cu letissima rex. et se
 ges in pingui luxuriabit humo. Pectora
 du gaudent nec st attrita dolore. ipa pa
 tent blanda tunc subit ven9. Ut fragilis gla
 cies interit iua mora. Flectit iuat voce ro
 gante des. Promittas fuato. qd emi pmitte
 ledit. Pollicitis diues quilibet ee pt. Spes
 tenet in longu. semel est si credita temp9
 Sic dnm sterilis sepe fefellit ager. Sic ne
 pdiderit non cessat pde lusor. Tempore
 diffiales veniunt ad amtra iuuenia Tpe
 lenta pati frena docent eq. Ferre assiduo co
 suit amul9usu. Interit assiduo vomer aduno hu
 mo. Ad magis e duru saxo. qd molli vnda. Dura
 cu molli saxa canant vnda. Capta vides sero
 ro pgamma. capta tu. Forma viros neg
 lecta decet. liber amantes. Adiuuat x fla
 me que calet ipe fauet. Certa tibi a nob
 dabit mensura bibendi. Officiu prestent
 mensqz mansqz suu. Iurgia preapue vi
 no stimulatata mucto. Et nimiu faales
 ad fera bella man9. facile est oia posse
 deo. Sepe tacens voce verbaqz vult9 ha
 bet. Innocue viuite numen adest. Pessi
 ma sit nulli non sua forma placet. De
 lectant eia castas preconia forme. Red
 dite depositu. pietas sua federa seruet. N
 eni lex equior ulla est. qd neas artifices
 arte pure sua. Ad refugit multa cupiunt
 odere qd instat. Palliat ois amans. hic
 est color aptus amanti. Nil nisi turpe ui
 uat. cure est sua cuiqz voluptas. Ergo

mille aios exape millemodis. Non ea-
dem tellus parit oia. vitibz illa coue-
nit. hec oleis. hic bn farina vident. Pec-
toribz mores tot st. quot in orbe figure.
Qui sapit innumeris moribz aptus erit
Idem in 2.° Jm de eodem. Capl. cxij.

Non minor est virtus q̄ querē
pta tueri. Casus inest illic. hic
erit artis opus. Ingeniū ma-
la sepe mouens. ut amaris amabilis
esto. Forma bonū fragile est q̄ntūq; accē-
dit ad annos. fit minor et spatio carpit
ipā suo. Nec viole semp nec lilia tandi-
da florent. Dextera preapue caput indul-
gencia mētes. Aspitas odiū seuq; bel-
la mouent. Dulabz est verbis alliaendū
amor. Flectit obsequio curuat. ab arbore
ram. frangis si iures expiāe tuas. Obse-
quio trāsnant aque ne vince possis. Flu-
mina ne conē q̄ repit vnda nates. Obse-
quiū tigresq; domat. tumidos leones. Rus-
tica paulatī taurū aratam subit. Ha peat
per quos munera crimē hnt. Aurea nō
vere st secula plurimū auro. venit honos
auro conciliat amor. Ipe licet venias mu-
sis conuitat homē. Si nichil attuleris ibis
omē foras. Cede repugnanti. cedendo victi
abibis. Quē taurū metuis vitulū mulcē
solebas. Sub qua nūc reabas arbore vga
fuit. Nichil assuetudine mai. Est mora
tuta breuis. lentescit tpe aure. Vanesq;
absens et nou. intrat amor. Furto celest
culpās modesto. Gloria pā nulla petēda
sui est. Luxuriant animi rebz plerūq; se-
cundis. Nec faale est equa comoda mēte
pati. Semina non sula semp nū fenore
reddūt. Qui sermone placet noatura
silencia vitet. Qui canit arte canat. qui
bibit arte bibat. Monas aīo multa fe-
renda tuo. Quot lepores in atho. q̄ apes
nasūt in ybla. cerula q̄ bacans pallidū
arbor habet. Itore quot conche. tot st in
amore dolores. Qd̄ iuuat exigū est. pl
est qd̄ ledat amantes. Dedeceat ingenuos
tedia ferre sui. Et nulla nisi ardua vitus.
Exigua est virtus prestare silencia rebz. At
conē grauis est culpa tacenda loqui. Qd̄
male feris assuesce feris bn. Dū nou. in
viridi coalescit cortice ram. Conuacat te

nerū qualibet aura cadit. Mor eadē. vē-
tis spacio durata resistet. Cū mora non
tuta est totis inābe remis. Vale et admis-
so subde calcar equo. *Idem in 3.° De eodē*

Durate paucoz *Caplin cxij.*
vires anniq; sinūt tolerare la-
bores. Venture mēores iā nūc estote se-
necte. Sic nullū vobis temp. abibit
iers. Audite. eū annū more ruētis aq.
Nec que pretit. itū reuocabit vnda.
nec que preterit hora redire pt. Vestes
q̄s geritis sordida lana fuit. Turpe pe-
tus mutilū. turpis sine gramine cap.
Et sine fronde fruter. et sine crine caput
Semp st. plura deteriora bonis. Res est
blanda canor. pro faae multis. vox sua
lena fuit. Magnū opus est. mores cōpo-
suisse bonos. Ignoti nulla cupido est. Ad
multas lupa tendit oues p̄cedit vna.
Casus ubiq; valet. semp tibi pendeat lu-
m. Quo mūme credis gurgite p̄sas e-
rit. Disate ab alteri vīs timuisse que-
relis. Mora semp amantes incitat. Ju-
dice me fraus est. accessa repellē fraudem.
Armaq; iarmatos sumē iura sinūt. Can-
dida par hoies. trux decet ira feras. Ora-
tumene ira. nigrescūt sanguie vene. Nō
natec in vultu dapnosa supbia vō. mol-
libz est oculis alliaendū amor. Sepe ta-
cens odij semina vultus habet. Tūc bn
fortis equ. reserato carcē currit. Cū quos
pretereat. q̄sq; sequat habet. Quilibet ex-
tinctos iuria suscitāt ignes. Muncā cre-
de in caput hoiesq; deosq; Placat̄ dōis
iupit̄ ipē datus. Expto credite. Non ato cre-
dideris q̄ntū ato crede ledat. Exemplū no-
bis non leue procris erit. Carpe abos di-
gitis. est quidā gestus edendi. Priamides
helenā. auide si spectet edentē oderit. et di-
cet stulta rapina mea est. *Idē in li. de reme-
dijs aōris. flosculi de remedio aōris. cxiii.*

Terra saluti herbas eadēq; nocētes
nutrit. et vertice prima sepe rosa
est. Utile ppositū est seuas extin-
guere flāmas. nec seruū vicis pectus hō
tuū. Dū licet et modica tangūt precordia
motus. Si sapis in pmo limite siste pedē.
Opprime dū noua st subiti mala semina

morbi. Nam mora dat vires. teneras mo-
 ra proquit vinas. et validas segetes qd
 fuit herba facit. Que prebet latus arbor
 spaciatis; umbras. quo posita est pimum
 tpe virga fuit. Tunc poterat manib; summa
 tellure reuelli. Aut stat i i mensu virib;
 acta suis. Principis obsta sero medicina pa-
 ras. cu mala per longas conualue moras.
 Sed ppera nec te venturas differ in horas
 Qui non est hodie cras min aptus erit.
 Vidi ego qd pimu fuerat sanabile vuln;
 Dilatu longe dapna tulisse more. Du furor
 in cursu est. currens cede furori. Diffiales
 aditus ipetus ois habet. Stultus ab obliq;
 qui cu discede possit. Pugnare in aduersas
 ire natator aquas. Impaciens aim nec ad-
 huc tractabilis arte. Respuat atq; odio ver-
 ba monentis habet. Aggrediar meli; tuc
 cu sua vulnera tangi. Jam sinet et veris
 vocib; aptus erit. Quis mres nisi metis in-
 ops in fune nati flere vetat. Non illa hic
 mouenda loco est. Cu dedit lacrimas aim
 qd iplenu egru. Ille dolor verbis emoderat
 dus erit. Tempib; mediana valet. data tpe
 profut. Et data non apto tpe vna nocent.
 Oia si tolli s perire cupidinis artes. cotep-
 teg; iacent. et sine luce faces. Qm plata-
 ni viuo gaudet. qm populu vnda. et qd li-
 mosa canna palustris humo. ta ven; oia
 a amat. Qd potuit fecit. ne nil ageret ama-
 uit. Sepe bibi succos qmuis iuit; amarus
 eger. Et fateor medicus. turpiter eger eram.
 Ut corpus redimas. ferru patieris et ignes
 Utq; aio valeas qm tolerare negab. Ut va-
 leas multa dolenda ferres. Et mala st via-
 na bonis errore sub ipo. Pro vicio virt; cri-
 mina sepe tulit. Decipit cultu. gemis au-
 roq; tegunt. Oia ps muna est ipa puel-
 la sui. Summa petit liuor pplant altissia
 venti. Summa petit dextra fulmina mis-
 sa iouis. *Idem in 2. Jam de eodem Cap*
Rumpe liuor edax frigore *cxv.*
 soles. Sole iuuat umbre. grata
 fit vnda siti. Et que non profut
 singula multa iuuant. Qua necat mor-
 su. spaciouu vipera tauru. A tunc no mig-
 no sepe tenet aper. Collige de multis.
 Grandis aceruus erit. Quo tua no pnt
 offendi pectora facto. forsitan hoc alio iudi-

ce trumen erit. Grandia per multos tenu-
 ant flumina riuos. Pcius e multis nri
 desiderat vnu. qd que flens clamat tu m
 solus eras. Que nimis apparent rethia
 vitat auis. Posse pati facile est. tibi ne pa-
 cencia desit. Non facile est tauru visa re-
 tene iuueta. flumine ppetuo torres solet
 altius ire. Sed tñ hec breuis est. illa per-
 hennis aqua. Turpe vir et mulier modo
 iucti protin; hostes. Esse solent magno
 dapna minora bono. Ut flerent oculos
 erudiere suos. Ut pene extinctu cinere si
 sulphure tangas. Viuit et ex modico max-
 im; ignis erit. Snt que non possut aliq;
 cogente iuberi. Diuicijs alit luxuriosus
 amor. Non habet vñ suu paupras pascat
 amore. Eneruat aios cythare. tantusq; ly-
 req; vna parant aios veneri si pluria
 sumas. Ut stupeant multo corda sepulta
 mero. Vento nutrit. vento restinguu ignis
 Venus alit flamas grandior aura necat.
 Du sibi quisq; placet credula turba sum;
 Infirmit causa pusilla nocet. *Idem in libro*
metamorphoscos. flosculi libri metamor-
phoscos. Cap cxi.

Ronaq; cu phoscos. Cap cxi.
 spectent aialia cetera terra. Os
 honu sublime dedit celuq; videre
 Iussit et erectos ad sydera tollere vultus
 Irrupit vene pcoris in euu. Os nephas
 fugit pudor veruq; fidesq;. In quoz subie-
 re locu fraudesq; doliq;. Insidies et vis et
 amor scelerat; hndi. Effodiunt opes irri-
 tamenta maloz. Jamq; nocens ferru. fer-
 roq; nocent; auru. procedit. prodit bellu
 quod pugnat veroz. Viuit ex raptu. non
 hospes ab hospite tut;. Non soter a genero
 frim quoq; gra rara est. Imminet exicio
 vir coniugis illa mariti. fili; ante die pa-
 trios inquiri in anos. Victa iacet pietas
 qua terra patet fera regnat; erinis. In
 facin; iuuisse putes. Qntu noxe ia reg-
 nat; ubiq; enuare piget. minor est infu-
 mia vo. Esse quoq; in satis remissat; affo-
 re tpus. Quo mare quo tellus correptat;
 regia celi. Ardeat ena et mudi moles o-
 perosa laborez. Quippe ubi tepere supse
 humorq; calorq;. concipiunt. et ab hys ori-
 unt; cuncta duob;. Cuiq; sit ignis aq; pug-
 nar. vapor huidus omis. res areat et dis-

coris cordia fecit apta est. **Idem 2.** Int
utruq; tene medio tutissim⁹ ibis. Dix
ulla potentia longa est. Non est mora
libera nobis. Heu qm difficile est cri
men nō prode vultu. Pallor in ore sedet
maaces est corpe toto. Nusq; rā acies.
liuent rubigine dentes. Pectora felle vi
rent. lingua est suffusa veneno. Ritus
abest nisi quē visi fecere dolores. Nec fru
it sopno stabescat videro. Successus hōi
carpitq; et carpit vna. Supplicūq; suū
est. adoptaq; nubib; atris. Polluc affla
tu pplōs vibesq; domosq;. Virq; tener la
crimas cū nil lacrimabile tenet. Nō bñ
cōueniūt nec in vna sede morant⁹ maies
tas et amor. **Idem 3.** Ultima semp expec
tanda dies hōi est. Dicitq; beatus. Ante obi
tū nemo supmaq; funera debet. Minimū
est qd amantib; obstat. Inopē me copia
fecit. **Idem 4.** Tempe creuit amor. Q
q; magis tegit. tectus magis estuat. ig
nis. Quid non sentit amor. Fas est et ab
hoste doceri. **Idem 5.** Subire minores
sepe casus superi. Venturi nūcia luctus
ignauus bubo. Dirū mortalib; omen.
laudare parū est. laudem et ipi. **Idem 6.**

Nihil **Idem de eodem. Cap. cxvii.**
est quod nō effreno capti amore
ausit. nec capiūt inclusas pecto
re flāmas. Proch superi qntū mortalia
pectora cec. noctis hūit. ipo sceleris moli
mine quisq; credit eē plus laudēq; a cri
mine sumit. Grande doloris ingenū est
miseriq; venit solertia reb;. **Idem 7.**
Fleibile pncipiū melior fortuna secuta est
Credula res amor est. formica e puū ge
n⁹ est. patiensq; labor. quesitq; tenax fa
cies etisq; iubebant. crede adulteriū p
hibebant crede mores. **Idem 8.** Sepe
utile vna. Antheo nocuit temeraria v
tus. Sepe suū feruens oculus. fert ira fu
rorē. Immensa est finēq; potentia reli
non habet. Sup oīa vult; accessē boni
Idem 9. Quis enī sua prelia victus
cōmēdrasse velit. Non vacam vacce. n
equas amor vit equaz. Vit oues ari
es sequit sua feia seruū. Sic et aues cre
unt. intq; aīalia cūcta. femina feminea
concepit cupidine nulla est. **Idem 10.**

Oīa debent⁹ morti paulūq; morati. serū
at cictus sedē pperam⁹ ad unā. Tendim⁹
hac oēs. hec est dom⁹ ultima. In audaces
non est audacia tuta. audentes de ipse
uiuat. **Idem 11.** Auar⁹ vix spēs ipse su
as aīo capis aurea fingens oīa. Exitus
in dubio est. Credita res actore suo ē. Qs
enī laudauit hostē. Et obest sua glā mil
tis. **Idem 12.** Tuā est contendē verbis q
pugnare manu. Ex re nomē habet. Pau
peris est nūiare pecus. Turpis sine frondi
bus arbor. turpis equ⁹ nisi colla iube fla
uenaia velent. Pluma tegit volucres ou
bus sua lana decori est. Garba viris. **Idem**
13. Innuia vīti nulla est via. **Idem 14.**
Morte carent aīe cūcta fluūt. nichil ē qd
toto pset in orbe. Ipa q; assiduo voluūt
tpa motu. Non seais ac flumen nec cū cō
sistē flumen. nec leuis hora pī sed ut vnda
impellit vnda. virgetq; eadē veniēs. virget
q; priorē. Tempa sic fugiūt pī. pīq; sequi
tur. Corpa vertunt⁹ nec qd sum⁹ ve sum⁹
ve. Cras erim⁹. ignis enī densū spissat⁹ in
aera trisit. hic in aquas tellus glomerata
cogit vnda. nec species sua cuiq; manet
rerūq; nouatrix. ex alijs alias reparat
naturā figurat. **Idem 15. de fastis p.**

Prosauli lib⁹ fastoz. **Cap. cxviii.**
Rospa lux orit. linguas aīsq; fa
uete. Aut dicenda bono sē bona ver
ba die. Jupit⁹ arte sua totū cū spectat in
orbē. nil nisi romanū qd tuat⁹ habet. Te
pore creuit amor qui nūc est sūm⁹ hūdi.
Dix ultra qd iam progrediat⁹ habet. plu
ris opes nūc sē q; pīsa tps aīus. Dū
pplūs paup. dū noua roma fuit. Nā post
qm fortuna loca caput extulit hūi⁹ et te
tigit sūmo vertice roma deos. Creuerūt
et opes et opū furiosa libido. Et cū posside
ant pluriā plura petūt. Quo plus sē po
te plus sicut⁹ aque. In precio preuū ē dat
census honores. Censu amicitias. pauper
ubiq; iacet. Nequicia est que te nō sinit esse
senē. fastus inest pulchris. sequitq; super
bia formā. Consua mens uti cuiq; sua est.
ita cōcipit int⁹ pectora pro fracto. spemq;
metūq; suo. **Idem 16.** Quid non amor im
probis audet. **Idem 17.** Differ hūc pue
cōmoda magna more. Sollicite mentes

speq; metusq; pauent uel labant. **Idē in**
q̄to Conscia mens recti fame mendacia
 videt. Sed nos in viciū credula turba su-
 my. Sepe stas incertus. et nescis qua sit
 eundū. cū videt ex omī pte viator iter.
Idē in v. Cū iuuenilib; annis luxuri-
 ant aūni. corpaq; ipā vigent. Nos quo-
 q; tangit amor. festis gaudem; et aris.
 Turbaq; celestes ambiciosa sum;. Justū
 preterit ira modū. Satis interdū miscen-
 t; tristia letis. Regia res scelus est. Sic a-
 gis censura. et sic exēpla pant;. cū iudex
 alios qd̄ monet ipē facit. Tempa labunt;
 tantisq; senescim; aūis. effugiūt freno nō
 reorāte dies. **Idē in l. p. de tristib;.** **Hoscah**
Ar libri tristū. Cap. cxxx.

Quina pueniūt aīo deducta fere-
 no. Carmina secessū scribentis et
 oia querūt. Carnū; debet oīs abesse me-
 tus. Nubila s̄ nris tpa nra malis. Terre-
 tur mūmo penne stridore colūba. Ungui-
 bz accipitris saucia facta semel. Salsq; ut
 fuluū spectat in ignib; aurū. tempe sic
 diuo est aspicienda fides. Dū iuuat et
 vultu videt fortuna secundo. In delibatas
 cūcta sequūt opes. Vir duo tres ve michi
 de tot superstis amia. Cetera fortune non
 mea turba fuit. Tot mala sū pass; quot i
 ethere sydera lucent. Quaq; quot sicus cor-
 pora puluis habet. Illud amiaae san et ve-
 nerabile nomē. Ne tibi pro vili sub pedib;
 iacet. Donec eris felix. multos nūabis a-
 micos. Tempa si fuerūt nubila solus eis
 Horrea formice tendūt ad iania nūq;. nul-
 lus ad amissas opes ibit amio. Mobile
 sic sequūt fortune limina vulgus. In du-
 ris aut remanentē reb; amiaū. Qlibet
 iūso. cesar in hoste probat. Venia nec ad-
 miror. metuūt sed fulmina quoz. ignib;
 afflari proxima queq; solent. Pietas et
 in hoste probat;. Interdū audaces cogim;
 eē metu. **Idē in 2.** Si non peccasse quid
 tu concedē posses. Materā venie fors tibi
 nū dedit. Si quocens peccant hoēs sua
 fulmina mittat. Iupis exiguo tpe iermus
 erit. Ne michi cur vidi. cur noxia lumi-
 na fea. Non prodest qd̄ non ledē possit. idē
 Non vana exiguū reb; ad eē ioui. Eripit
 interdū modo dat mediana dolorē. Oia

puerfas pnt corrūpe mentes. Sūt tū illa
 suis oia tuta locis. Ad mūme nouit nemo
 docere p̄t. Crede michi distant mores a car-
 mine nri. **Idē in t̄tio. Item de eodem**

Ingenio perij naso poeta meo **cxxx.**
 Viue tibi et longe noia magna fuge.
 Tu quoz formida nūmū sublima sy.
 Positq; tui contrahē vela precor. Q̄nto q̄s
 maior tanto placabilis ire. Et faales moēs
 mens gnosa capis. Pugna suū finē cū ia-
 cet hostis habet. Deniq; non possit nullā
 sperare salutē. Cū non sit pene causa tru-
 enta mee. Insata q; trumen viderūt lumi-
 na plector. p̄cāq; oculos est habuisse me-
 um. Ista decens facies longis viabit; aūis.
 rugaq; in antiq; fronte senilis erit. Cūq;
 aliq; dicit fuit hec formosa dolebis. et spe-
 culū mendax eē querē tuū. Iargit; qd̄cūq;
 libet fortuna rapit;. Est gratilis subito
 qui mō grossus erit. **Idē in q̄to.** Est que-
 dam flere voluptas. Explet; lacrimis egeri-
 turp dolor. Ardua per preceps gloria va-
 dit iter. Q̄m miserū est vitā porta muro
 q; tueri. Vixit tutū sui virib; eē loca. Desi-
 ne tuta tueri. deq; fide certa sit tibi certa fi-
 des. O qui nōib; cū sis gnosus auoz. eru-
 peras mox nobilitate gen;. Hū duo corpi-
 bz mentib; vn̄erant. Ictora quot conchas
 quot amena rosaria flores. Quoz sopori-
 ferū grana papauer habet. Silua feras q̄t
 alit. quot pisab; vnda nata;. Tot promoz
 aduersis. fert sapiens oīs. casus patienter
 amaros. Frena nec indomiti more recusat
 equi. Salscet adūsis probitas exata rebus
 Materā tristi tpe laudis habet. Strangulat
 inclus; dolor atq; estuat int;. Cogit et vires
 multiplicare suas. Turpi; erat q̄ non ad-
 mittit; hospes. Passib; ambiguū fortuna
 volubilis erit. Pmanet in nullo certa te-
 narq; loco. Sed modo leta manet. mō vul-
 tus sumit acerbos. Et tū constans in leui-
 tate sua est. Ingeniū longa rubigine lesū
 torpet et est multo q̄ fuit aū mū;. Fertilis
 assiduo si non renouet; aratro. Nil nisi cū
 spinis gramen habebit ager. Contudit in-
 geniū paciā longa maloz. Non p̄uas aīo
 dat gloria vires. Et ferunda facit pectora
 laudis amor. Esse bonū faale est. ubi quod
 vetet eē remotū est. Kara quidē virt; quā

non fortuna gubernet. Que maneat sta-
bili cū fugit illa pede. *Idem ille de ponto.*

Flosculi libri de ponto. Caplin cxxxi.

Pena p̄t̄ demī culpa phēnis erit.
Horrent admotas vulnera cruda
manū. Non est in medicis semp̄ re-
leues ut eger. Nescio qua natale solū dul-
cedine cūctos. Ducit et imēdres non finit
ēē sui. Hostis adest leua dextrāq; a pte ti-
mendū. Vicinōq; metu terret utruq; latus.
Cernis ut ignauū. consumant oia corpus
Et capiūt viciū nī moueant aque. P̄cendū
est aīo miserabile vulnū habenti. Quis sit
semp̄ meritis indebita nr̄is. Magna tamē
spes est in bonitate dei. Veneris dāpnosa li-
bido est. Nā solet imēstos sepe venire tho-
ros. Confugit interdū templi violator ad
arām. Nec peccē offensi numinis horret opē.
Fortuna miserā tuta est. Nā timor euentū
deterioris abest. Sepe creat molles aspera
spina rosas. Accipitrē metuens alis trepi-
dantib; ales. Nudet ad hūanos fessa venire
sinus. Non est confessi causa tuenda rei.
Vulneris id genū est. q; cū sanabile nō sit.
Non contrectari tuū ēē puto. Tendit in ar-
dua virtū. Et cū fortuna statq; caditq; fides.
Nec facile iuenies multis in milib; vnū.
Virtutē precū qui putet ēē sui. Ip̄e decet
recti facti si premia desint. Non mouet et
gratus penitet ēē probū. Nil nisi qd̄ prodest
carū est. an detrahe menti. Spem fructū
auide nemo petendū erit. En redditū iam
quisq; suos amat et sibi quid sit. Vtile sol-
licitis op̄tat aratilis. Illud amicitie quō-
dā venerabile nomen. Prostat et in ques-
tu pro meretrice sedet. Diligit nemo nisi
cui fortuna secunda est. Que sil' iconuit
proxima queq; fugat. En ego non pau-
tis quondā munitis amias. Dū flauit velis
aura secunda meis. Ut fera morboſo tumue-
rūt equora vento. In medijs fracta naue
relinquor aquis. Sponte sua p̄bitas officia
iungit iuuat. Mercede caret per se q; peten-
da est. Externis virtus icomutata bonis
Salicet iugenis aliq; est concordia iūctis.
Et seruat studij federa quisq; sui. Rustica
agricolā. miles fera bella gerentē. Rectorē
dubie nauita puppis amat. Vulgus ami-
cias utilitate probat. Turpe erit in mi-

seris veteri tibi reb; amico. Auxiliū nulla
pte tulisse tuū. Turpe sequi casū et for-
tune cede amiaū. Et nisi sit felix ēē negri-
re ēē suū. Tranquillas et naufragus
horret aquas *Adhuc vñ supra. Cap.*

Qui semel est lesus fal. *cxxij.*
Lacra piscas ab hamo. Oib; era a-
bis vnica subesse putat. Oia defi-
ciūt aīnū tū oia vincit. Ille etiā vires
corpū h̄re facit. Regia crede michi res est
succurre lapsis. Nomen amicitie barba-
ra corda mouet. Fedē viuos. liuor et iust-
to carpe dente solet. Graa ex ip̄o fonte bi-
bunt aque. Jupit̄ in multos temeraria
fulmina torquet. Qui penā culpa non
merue pati. Curando fieri quēdā maio-
ra videm. Vulnera que meli' nō tetigis-
se fuit. Scribentes iuuat ip̄e fauor mi-
nuatq; laborē. Cūq; suo crescit pectore fer-
uet opus. Quis mel aristeo. q; baco vina
phalerno. Tricolomo fruges poma dat
alaneo. Excitat auditor studiū laudata
q; virtus. Crescit et imensū. gloria calcar
habet. Oia s̄t hōim tenui pendenza filo.
Et subito casu que valere ruūt. Iudic-
in hūanis diuina potencia reb;. Et cer-
tū p̄ns vix habet hora fidē. Vix habet in
nobis iam noua plaga locū. Quē non
obrueret tacti quoq; cesaris ira. Addita
s̄t penus aspa verba meis. Sūt q̄ppe in-
se coīa sacra poetis. Quisq; quū quisq;
sequat̄ iter. Ne fām defende tuū. mala
causa silenda est. Nil nisi sollicite sint tu-
a verba preces. Nec tua si fletu scandant
verba nocebit. Interdū lacrimae pondā
voas h̄nt. Et genū est mortis male viuē.
Si desint vires tū est laudanda volūtas.
Leta quidē letus ceam. cano tristia tristis.
Cōueniēs op̄i t̄pus utruq; sua est. Cre-
de michi miseris prudentia p̄ma reli-
quit. Et sensū cū re consiliūq; fugit. Res
imoderata cupido est. Qd̄ fecit quisq; tu-
etur opus. Tu mō sic timeas et que ti-
bi leta vidēt. Dū loq̄ris fieri tristia posse
tua *Acto.* Hec ad p̄ns de dictis ouidij bre-
uitatis cū sufficiat. *De valerio maximo*

Pre ex dictis eius. *Cap cxxiii*
tēa t̄pib; augusti fuit valeri-
maximū sicut apparet ex ip̄o

ei9 volumine. quod de fās et dictis mēo
 rabilibz antiquoz maxieqz viroz qui a
 pud gentiles rōnos aut grecos habebāt
 famosi uel illustres. addens etiā ex pprijs
 quedā ad virtutū cōmendatiōez et vicio
 rū detestatiōez ptinētia. luculēto sermone
 conscripsit. In cui9 octauo uel ix^o libro ni
 fallor ita dicit. Diuus inqz august9 qm̄
 iperant. Ex hoc ipi9 grandi volūe plura
 quoqz in hoc ope per diuersa loca inserui
 iur cōgruētia tpm̄ illoz quoz illa fā
 vel dicta fuerūt. Multa tñ adhuc in eisdē
 libris fā et dicta notabilia restāt quoz
 certa tpa reperire nō potui. Multa quoz
 dicta egregia ipi9 actoris. i. valerij id circo
 etiā ex eis hec pauca que sequūt in hoc
 loco inserē volui in hūc modū. **Valerij 9°**
p. De dās eius moralibz. Cap. cxxviii

Lento gradu ad vindictā sui diui
 na procedit. in tarditatēqz sui
 grauitate p̄pensat. **Idem in 3°**
 fuit antiquoz illa simplicitas in cibo ca
 piendo. hūanitatē sil' et cōtinēcie index
 certissima. Nam maxis viuis prandere
 et cenare in ppatulo nō erat v̄tundie.
 qā nec ullas epulas habebant. q̄s oca
 lis ppli subicē erubescerēt. Aliq̄nto faali
 or est trāsitus virtutis ad luxuriā q̄ luxu
 rie ad virtutē. Vinū usus olim feminis
 romanis ignotus fuit. ne. s. in aliquod
 dedecus plaberent. Dulcedo vite multa
 et face et pati turpiti cogit. Hūane ibe
 allitatis efficacissimū duramētū est ne
 cessitas. Quid p̄dest foris eē strēnuū si
 domi male viuit. **Idē in 3°** Publica
 religione consecrata virtus p̄uata lauda
 tione non indiget. **Idē in iiii.** Nichil
 tam p̄darū aut tā magnificū est. qd
 non moderatiōe t̄pari desideret. Illa po
 tenca tuta est que viribz suis modū ipo
 nit. Locupletē facit aliquē nō multa
 posside. sed modum desiderare. Verecūdia
 parens est oīs honesti consilij. tutela
 sollempniū officioz. inocēcie magistra.
 tara proxis. accepta alienis. oī tempe
 et oī loco fauorabile preferens vultū. Q
 dam excellētis pulchritudis adolescens
 spurimia noie cū mira p̄specie cōplu
 rimū feiaz solluata. **Ret. oculos. idē**

qz viris ac parentibz eaz se suspectū esse
 sentiret. oris decore vulneribz pfudit. de
 fornicatēqz scātatis sue fidē quā formā
 irritamētū aliene libidinis eē maluit.
 Gēntis carie regina artemesia virū suū
 mansolū fato assuptū q̄ntope desiderauit
 rit. cui9 ipā virū ac spirans sepulchrū
 fieri cupiuit. eoz testiōio qui illā extā
 ti ossa potioni alysa bibisse tradit. Nul
 la tñ modesta felicitas est que malignita
 tis dentes vitare possit. Alienis incōmo
 dis suoz adhuc exptes insultāt. Optia
 vindex insolēcie. varietas r̄diciōis
 hūane. Liberalitatis duo s̄t maxie fontes
 probabiles. v̄m iudiciū et honesta beniuo
 lētia. **Idē in li. v. Adhuc de eodem.**

Humanitatis dulcedo **Cap. cxxv.**
 etiā in effenta barbaroz inge
 nia penetrat. orbosqz et truces
 hostiū oculos mollit. et int' districtos mu
 trones placidū iter reperit. Nulla acerbi
 tate fortune. nullis sordibz precū care pi
 etatis euilesat. qn̄ etiā eo certā quo misē
 rius experimentū habet. Sanguis ingenui
 mulierē pretor apud tribunal suū capita
 li crimine dāpnatā in carce necandā tra
 didit. Is aut' qui custodie p̄cecat miā mo
 tus nō eam protin9 strangulauit. Aditū
 quoqz filie sed diligent' excusse ne qd sibi
 inferret dedit. futurū existimans ut in
 edia cōsumēt. Pluribz iā trāsactis diebus
 secū ipē querens quid nā eēt q̄ tam diu
 sustentaret' curiosi9 obseruans aiādūtū
 filiā exerto ubē famē miris sui lactis s̄
 sidio lenientē. Que tā admirabilis spec
 tūculi nouitas ad iudices plata. remissi
 onē pene mulieri ipetrauit. Quo enī nō
 penetrat. aut qd non extogitat pietas?
 Quid enī tam iusitātū et iauditū q̄ ma
 trē nate uberibz alitā. Putaret hic aliq̄s
 conē rex naturā fā. nisi parentes dilige
 p̄ma vero lex eēt. **Idē de pietate p̄dicat**
 qua p̄ez suū cymona consili fortuna af
 fectū pari9 custodia traditū iam ultime
 senectutis velut infantē p̄ctori suo admo
 tū aluit. **Hebent oculos hoīm ac stupent**
 cū hui9 facti pictā ymaginē vident. **Cete**
 quidē virtutes admiratiōis multū pietas
 autē etiā amoris meret' plurimū. **Hanc**

caritate primus fraterne benivolentiae gratus excipit. Nam sicut merito primum amoris vinculum dicitur plurimum et maxima beneficentia a parentibus accepisse. ita primum iudicari debet ab eisdem filiis accepisse. Quam copiose etiam nostrae suavitatis illa recordatio est. In eodem domualio antequam nascerer habitavi. in eisdem tunabulis infancie tempora pegeri. eosdem parentes appellavi. Cara est vox dulces liberi. iocundi amici. affines accepti. Sed postea cognitio nulla benivolentia debet accedere. que priorem exhauriat. Genio pretori portum egredienti. noui generis prodigium incidit. Nam in eius capite subito velut cornua irrepserunt. Rursusque est regem eum fore si in urbem reuertisset. Quod ne accideret voluntarium ac perpetuum sibi indixit exilium. Dignam pietatem que quod ad solidam gloriam attinet septem regibus preferat. *Idem in li. vi. De eodem. Cap. xxxvi.*

Pascalius iuris peritus cum de temporibus liberis multa loqueretur ab amicis ne hoc faceret admonitus. duas res que hominibus amarissime videntur magnam sibi licentiam prebere vidit senectutem. scilicet et orbitatem. Mauius cum ei consulat omnium consensu deferretur. et ille sub excusatione aduise validitudinis oculorum eum recusaret. instantibus tunc alium inquit quites quites. ad quod hunc honorem transferatis. Nam si mecum cogitatis gerere. nec ego mores vestros ferre. nec vos meum imperium peti potestis. Rutilius cum amici cuiusdam iniuste rogationi resisteret. isque cum indignatione dixisset. quid ergo michi opus est amicitia tua. si quod rogo non facis. respondit. primo quid michi tua si pro te inhoneste aliquid facturum sum? Anthonius orator dardianus cum incesti reus ageretur accusatores seruum eius in iudicio postulabant. eo quod ab eo cum ad stipulam ueternam prelatam contendere. Qui anthonium hoc nomine vehementer confusum atque sollicitum ultro hortatus est. ut se iudicibus torquentium tradere affirmans nullum ex ore suo verbum exiturum quod causam suam ledere. Itaque pluribus verberibus laceratus. cauleo quoque impositus. candentibus etiam laminis ustus omnem vim accusationis custodia rei salute subuertit. primum et forte genus spiritum seruili nomine indusit. Panapiois quoque

seruus admirabilis fidei. cum ad dominum pro scriptum occidendum milites venisse cognosceret. mutata cum eo veste. permutato etiam a mulo. illum postico clam emisit. se autem in tubiculum lectulumque recepit. et ut panapione occidi passus est. Caduca nimium et fragilia puerilibusque sententia crepidis sunt ista. que vires et opes humane vocant. Affluunt enim subito. repente dilabuntur. Nullo in loco nulla in persona stabilibus nix radiibus consistunt. sed incertissimo flatu fortune huc et illuc acta quos in sublime extulerunt improviso recursum destitutos profundo cladium miserabiliter immergunt. Itaque nec existari nec diu bona debent cum inflator malorum magnitudinem desiderium sui duplicent. *Idem in vii. Item de eodem. Cap. lxxvii.*

Imperiū nostrum non tam robore corporum. quam vigore animorum incrementum ac tutelam sui apprehendit. humane felicitatis appellacione rogus assumat. qui se in cursu malorum obicit. Rex ille subtilis iudicij quem ferunt traditum sibi dyadema primum quod capiti imponeret. retentum diu possidisse et dixisse. O nobile magis quam felicitate panem quem si quis penitus quam multis sollicitudinibus periculis ac miseriis sit refectus cognosceret. ne humi quidem iacentem tollere vellet. Inutilis aliquid cupere. et in eo perseuerant morari. hec dulcedo vicina est exilio. *Idem in li. viii. Bone fidei venditorum nec modorum spem augere. nec incommodorum cognitione obscurare oportet. Titianus stolo cum lege sanxisset. ne quis plus quam quingenta agrum iugera possideret compauit simulam dique trinus gratia filio dimidia parte emanat. ob hoc a populo accusatus primum lege sua cecidit. docuitque nichil aliud debere precari. nisi quod quisque prius impauerit sibi. Quam quidem industrie studio maxime videtur contrarium precipue vero subnecti debet non quo euanescat virtus sed quo recreeat. Homines quippe rex natura continui laboris patientem esse non sinit. Eloquencie ornamenta in prouincione apta et conuenientia corporis motu consistunt. Quibus cum se instruxerit tribus modis homines aggreditur. scilicet aures eorum penetrando. oculos demulcendo. animos inuadendo. *Idem in li. ix. Adhuc de eodem.**

Blandū malū luxū *Cap. cxxviii*
 quā accusare facili' ē alī q̄ vitāe
 Insuper opī nō ut honore
 ullū recipiat. sed ut seipsā recognoscēs
 ad p̄nā impelli valeat. Quid de feīs
 ulter' loquar. q̄s et imbecillitas men-
 tis et grauior opm̄ negata affectatio
 om̄e studiū ad curiosiorē sui cultū horta-
 tur. Cū et noīs et animi excellen-
 tis viros in hoc p̄sca cōtinencie igno-
 tū diuerticulū uideā prolapsos ēē. Qd
 vicijs fetidius. quid etiā dāpnosū. quibz
 virtus atterit. victorie languescit. sopi-
 ta gloria in infantiā cōuertit. animi
 q̄ p̄ter et corpis vires expugnit. An-
 tiochus syrie rex cui' cecā et amentem
 luxuria exat' est. imitatus magna ex-
 pte clauos aureos crepidis subiectiores
 habuit. argenteaqz vasa ad usū culine
 cōpauit. et tabernacula textilibz singu-
 lis adornata statuit. Auaro pot' hosti
 optabilis preda q̄ ulla ad ulascendum
 strenuo mora. Crudelitatis horrid' est
 habit' trunulenta speaes. violent' spūs.
 vox terribilis nimis. et cruentis iperi-
 is referta. cui silenciū dare tremētū est.
 Ire et odij affectus. magnos in pectori-
 bz hūanis excitant fluctus. Ille procur-
 su celerior. hic nocendi cupidine p̄tina-
 cior. Vterqz consternacōis plen' ac nū-
 q̄ sine sui tormento violent'. q̄a dolore
 tū inferre vult patit' amara sollicitu-
 dine ne ultro non contingat anxius
 Sed p̄rietatis eoz ymagines certissie
 sūt. quas ipi in claris p̄sonis aut dō-
 uel aliquo scō vehementiore cōspici volūt.
 Auaricia latenciū indagatrix lucrorū
 manifeste prede vorago audissima nec
 habendi frāi felix. et querendi cupidita-
 te miserrā. Nec an̄ oēs septimuli p̄cor-
 dia possedit. qui cū grati familiaris fuis-
 set. caput ei' absade. ac per urbē pilo fix-
 ū ferre sustinuit. quia opimi' sul au-
 rū ei repensurū edixat. Sūt etiā q̄ tra-
 dūt eū liquato plūbo cauata p̄te capitis
 quo ponderosū cēt implese. Odiosa sep-
 timuli auaricia. p̄tholomei vō regis
 p̄pior' visu prosequēda. Nā cū anxys
 sordibz magnas opes corripuisset. ac p̄

reas petiturū se videt. ideoqz oī pecunia
 nauibz iposita in altū. p̄cessisset ut clas-
 se p̄forata suo p̄rent arbitrio. et hostis
 preda cearent aurū et argentū merge
 non sustinuit. sed futurū neas sue p̄mi-
 um domū reuertit. Hic p̄cul dubio posse-
 dit non diuicias. sed a diuicijs possess' est.
 titulo quidē rex insule. aīo vō peauē
 miserabile mancipiū. *De eodem. Cap.*
Ocultū iam et insidiosū *cxxix*
 malū p̄fidia latebus suis extra-
 hat. cui' efficacissie vires sūt mē-
 tieri et fallē. fruct' aut' in aliquo admissio
 scelē consistit. tū quidē cert'. tū crudelitāte
 nefarijs vinculis circūdidit. tantū in cō-
 modi afferens hūano grū. q̄ntū salutis
 bona fides prestat. Habeat ergo nō min'
 reprehensionis q̄ illa. sequit' laudis. Te-
 meritatis etiā vehemētes sūt impuls' q̄rū
 itibz hoīm mentes causse nec sua p̄cula
 respiciē. nec aliena frā iusta examiācōe
 prosequi valeant. Temeritati p̄xim' est
 error. et ad ledendū paret cui tū facili'
 quis ignoscit q̄a non sua sponte sed va-
 nis conatibz ymaginibz culpe se implicat.
 Hūane vite cursus mō aspo mō t̄nquil-
 lo motu pagit. spe semp minor. dū et au-
 pide votis extendit et fere sine rōne cōsu-
 mit. Dix verisile est. et eripiendo spū idē
 gaudiū potuisse qd fulmen. et tū idē va-
 luit. Nūciata etenū clade que ad lacum
 tr̄sumenū inaderat. mulier vna sospiti
 filio. ad ipaz portā obuia frā in ei' cōplex-
 u expirauit. Altera quoqz cū falso filij
 nūcio mesta domi sedet. ad p̄mū cōspec-
 tū redeūtis exanimata est. Siqz quas
 dolor non extinxerat. leticia cōsupsit. Sed
 min' mirū q̄a mulieres. Italia cōsul-
 cū in corsica quā nup subegerat sacrifi-
 carer receptis lris decretas ei a senat' u
 supplicacōēs nūciantibz. intēto illas aīo
 legens orta caligine ante foculū collap-
 sus mortu' est. Quē quid aliud q̄ nimio
 gaudio euectū putem'. corpis et aīe soa-
 etas infirmo vinculo coherens finale di-
 rimit. Nūmoqz studio bonū retinendū
 est cui' caduca possessio tam leuis affla-
 tu violentie caussa dilabi potest.
Explicat liber septimus.

Inapit liber octauus. Eusebius.
De impio tyberij cesaris et bonis
eius huius. Caplin primū.

Ortuus igitur
augusto.
romanoꝝ
terra reg
nauit ty
berij annis
xxij. Ce
pit autē
anno dñi
xvi. s. ab
hāo nūdi
millesio 3.

nōgentesio lxxix. **Suatonij li. iij.** Hic a
uile se admodū inē hāc pncipatū. ac
paulo nūm q̄ puatū egit. ex pluris
maxis honoribz preter paucos et modi
cos non recepit. Prenomē ipatoris. cog
nomēq̄ p̄is p̄ie. et ciuitā in vestibulo
coronā recusauit. adulationē aduersarij
consularē satisfaciētē sibi ac per genua
orare conantē ita suffugit ut cadet su
pin. atq̄ eā si quid in sermone uel con
tinua orōne blandi de se diceret. non du
bitaret inēpellare ac reprehendē et omu
tare cōtinuo. Sed et aduersus cōiucia ma
losq̄ rurnores et famosa de se suisq̄ car
mina firm. ac paciens subinde iactabat
in ciuitate libera linguā mentesq̄ libas
ēē debere. In appellandis uenerandisq̄
singulis et vniuersis p̄e excesserat hūa
nū modū. Curia nūq̄ nisi solus intrau
Queda aduersus sniaz suā decerni. ne
questus quidē est. Consulibz palā erat
ipm̄ quoq̄ assurgē et decedē via. Presidi
bz onerandas tributo puincias suadentibz
rescripsit boni pastoris ēē tondē pecus non
deglutire. Iudoz ac munerū ipensas cor
rupuit. adhibendū suppellectili modū cen
suit. et p̄simoniā publicā exēplo quoq̄
inuare. senatorē questura remouit. q̄ vr
orē pudie deductā postuidie repudiasset.
Matheticos vrbe expulit s̄ dep̄cantibz ac se
arte deserturos. p̄mittentibz ueniā dedit.

De gulohitate et crudelitate eiusdē

In castris pro iā ob vini **Cap. 2^m.**
nimia auuiditate pro tyberio biberi

pro claudio caldi. pro nerone mero uocabā.
Postea p̄nceps in ipā publicoz moꝝ arcep
tione cū p̄p̄eio flacco et quāginta p̄sone
noctē stimūq̄ biduū epulando potandoq̄
shūpsit. Quoz alii syriā puincā. alii p̄fec
tura vrbis ofestā detulit. Ignotissimū in
questura candidatū nobilissimū anposuit
Ob epotata i cōuiuio p̄pinante se vini anfo
ram. asellio sabino festerua decē donauit.
pro dyalogo in quo boleti et ficedule et of
tree et tuedi certamē indixerat. Pecunie
p̄us ac tenax. comites pegrinationū ex
pedicionūq̄ nūq̄ salario cibarijs tū suste
tabat. Missiones etiā ueteranoꝝ rarissi
mas feat. ex senio mortē. ex morte cōpen
diū captans. Procedente moꝝ tpe ad rapi
nas aīm uertit. Satis ofstat gulentulum
tū census maxim. fuerat metu et angō
re ad fastidiū uite ab eo actū. et ne quo
nisi ipō herede moꝝet. adēpnatū. Cū solēt
ex lāone cotidiana questioēs sup cenam
p̄pone. et p̄perisset seleucū gramatiā a
mūstris suis p̄quire quis q̄ tpe tractaret
auctores. atq̄ ita p̄paratū uenire. primū
stubernio suo remouit. deinde etiam ad
mortē p̄pult. Militē pretorianū ob subrep
tū ouuidario pauonē capite puniuit. Nul
lus a pena hoīm cessauit dies ne religio
sus quidē ac sacer. accusatis dāpnatis q̄
multis cū liberis interdītū est. etiā ne
p̄p̄nqui dāpnatos lugerent. Remini de
lator fides abrogata. omne crimen pro ca
pitāli receptū etiā paucorū simpliciuq̄ uer
boꝝ. Obiectū est poete q̄ in tragedia agra
mēnonē probus lacessisset obiectū. et his
torico qd̄ brutū et cassū ultimos roma
noꝝ dixisset. Aduersū est statū in aucto
res scripta abolita q̄uis probarent an ali
quot annos. etiā augusto audiente recita
ta. Quibz custodie traditis non solū studen
di solaciū est ademptū sed etiā colloqui
us. Citati ad causā dicendā p̄tim se domi
vulnerauerūt. certi dāpnationis. et ad ig
nominiā ueracionēq̄ uitandā p̄tim in
media curia uenenū hauserūt. et tū col
ligatis vulneribz ac semianimes palpi
tantes q̄ adhuc in carcere rapti s̄. q̄oꝝ
uolentibz vis adhibita est uiuendi. Nam
mortē adeo leue supplicū putabat. ut

ut ai audisset unū e reis carnulū noīe
eam anticipasse exclamavit. Carnulus
me evasit. precanti etiā cuidā pene ma-
turitate rīdit. *Adondu tecū in graciā ve-
di De forma et gestis et studiis eius.*

Qorpe fuit amplo *Cap iii*
atq; robusto. statura que iustā
excedet. latus ab humeris et pec-
tore. ceteris quoq; membris usq; ad ymos pe-
des equales et congruens. sinistra ma-
nu agilior et validior. articulis ita fir-
mis ut retens et integrū malū digito te-
rebraret. Oculis pregrandib; et qui qd
mirū esse. noctu et etiā in tenebris vide-
rent. sed ad breve et ai primū a sopno pa-
tuissent deinde rursū hebescebāt. Incede-
bat ceruice rigida et obstipa. abducto fe-
re vultu. plerūq; tacit; . Nullo aut rarif-
simo sermone etiā ai proxis. eoz tardif-
simo nec sine molli quadā digitor gestu-
culaciōe que oīa ingrata erant atq; ar-
rogantia plena. Valitudine p̄sperissima
usus est. Circa deos et religiones negli-
gentior. plen; p̄suasionis mathematice
cūcta fato agi putans. Conitrua tū p̄-
modū expauescebat. Et turbaciōe celo nō
nūq; coronā laureā capite gestabat qd
fulmine afflari negat id genus frondis.
Artes liberales studiosissime coluit. affecta-
tione et morositate nimia stilū obscurabat
in orōne. ut aliqñ ex tpe q; a tura prestan-
tior haberet. *Egesip; li. 2. De famoso pau-
line ludibrio in tēplo ysidis. Cap iiii.*

Quipib; hui; tyberij sub quo
passus est dñs famosū ludibriū
pauline spectatissimi gn̄is femie
rome p̄celebratū est. Que dū eēt p̄stantis-
sima decoris et eminentis gr̄e tēptata mūdi
militie duas p̄ab; . nec inflexa vicio sup̄stia-
nis patuit errori. Nā subornatis ysidis sacer-
dotib; qui velut anubis ad eam mandata
preferret; q; eam ad templū iūtarēt. delec-
tatūq; se ei; sedulitate et pudicia. Habēq;
secreta que nocte ei cōmittē vellet. her illa
leta exripiens ad maritū detulit; deū suis
adesse votis. ab eo suā posa p̄nā. negare
se non posse obedienciā. Itaq; et ex sua et ex
mariti suā p̄git ad templū ysidis. Noctem
exigit remotis q; procul arbitris q; sacri

mysterij cognitiōne p̄ceptā. sese stratis suis
apposuit estimās q; ad eā deus su; veniret
in sopno. Vm ubi aliqñ noctis p̄cessisset quo
facilius sompno plena decaperet. mūdus assūp-
to anubis vultu atq; hitu aduenit. et in of-
cula ei; ruit. Exprobrat muliere anubē se
eē diat. Illa deū eē credens. et se btām asse-
rens q; se visitare dignat; sit. amplexū pe-
tenti nō negavit. prius tū referens utrum
de; hōi miseri possit. Ille promit; exēpla
q; et ionē sūmū deoz alcmena suscepit et
plures alie deos pepererit. De se quoq; et il-
la suadet; deū eē generandū. Mulier itaq;
post conaubitū redit ad maritū leior; dices
q; deo sit mixta. et ei; promisso dñi gn̄atā.
fit ingens in stupro mulieris mariti gn̄u-
diū. Postea occurrit mulieri mūd; et ait
Beata paulina. conaubitu dei. magn; deus
anubis. sed disce te sicut; diis. ita et hōibus
non negare. quib; di; tribuit. qd tu nega-
ueras. qā nec formas suas nobis dare nec
noīa dedignant;. Ecce ad sacra sua de; anu-
bis vocavit et mūdū ut tibi iūget. Quid
ergo tibi profuit duricia tua. nisi ut te xx
milliū talentoz que tibi obtulerā; p̄pendio
defraudaret;. Mulier se illusa; intelligens
et dolens iuriā pudiciē. fraudē marito
p̄fessa est. et ille p̄ncipi querelā detulit.
Qui mot; potentis viri cōtumelia atq; a-
trocis flagitij; mēto sacerdotes e templo ra-
pit. questioni subiit. cōfessos necat. Simu-
lacrū ysidis tyberi demergit. Mūdo at;
fugiendi p̄tās p̄missa est. eo q; in amoris
et forme gracia sup̄at;. leui; estimaretur
multand;. Qd igit; ludibriū impante tybe-
rio accidit; p̄tereūdū non putavi ut ex eo
colligat; deformitas ip̄atoris. Sicut enī bo-
ni p̄ncipis vita quedā bonitatis p̄scriptio
et viuendi forma est. sic ei; colluuiō lex fla-
gicioz est. *Eusebi; in a. romas. De herode
tetrarcha et p̄ncipore indec valerio et de py-*

Anno tyberij p̄mo lato. *Cap v*
regnavit herodes tetrarcha post
archelaū annis xxiij. Gaius asi-
ni; orator asini; pollionis fili; cui; et vir-
gili; mem̄it. diris a tyberio supplicis ne-
cat;. Anno eiusdē tercio lini; historioḡph;
patani morit;. Quid; poeta in exilio p̄cit
et iuxta oppidū thomas sepelit;. Anno q̄nto

tredecim urbes corruerunt terre motu. ephesus. magnesia. sardis. monestene. hyero cesarea. philadelphia. thimolus. themus. tyme. zmirna. appollonodia. hiranua. **Comestor.** Porro tyberij nero augusti successor uxoris eius iulie filij valerij grati cum procuratore misit in iudeam. Qui questum putans pietate palam vendebat sacerdotum principatum. et amouens annam hysinaelem pontificem declarauit. Sed et hunc non post multo abiiciens tpe eleazarum amice filium subrogauit. post annum et hunc arcem symonem instituit. Sed et post annum iohannem qui et cyphas apposuit. Cum post annos decem relinques iudeam romam reuersus est. cui successor missus est a tyberio pontifex pilatus. sub quo herodes in honore tyberij tyberiadem edificauit. **De odio iudeorum in pilatum. Caplin vi.**

His temporibus tyberij multos reges ad se vocatos non remisit. inter quos archelaum capadocem retinens regnum eius in puincia vertit. et massacem impit regni cesariam noiauit. Sane pilatus iherosolimam veniens et statuas cesaris que et in signis militaribus inerant. secum ferens ignorantibus iudeis eas in ciuitate constituit cesareasque rediit. Cum autem plurimi de iherosolimis ad eum descendissent supplicantes de signis amouendis. nam ob legem iudeorum qui precesserant iudee procuratores ingredi absque signis consueuerant. Sed in pro tribunali pilatus milites armatos circumponens. mortem eis minabatur. si non acquiescissent. At illi mortem potius eligebant quam ut patrias leges perhanerent. Admirans ergo pilatus constantiam iudeorum in legalibus constitutis auferri precepit ymagines. In iherosolimis veniens videns quod urbe aqua penuria laborante. aperuit gazophylacium templi. et ex operibus templo dicatis aqueductum cepit edificare. suscipiens iterum torrentis quod stadiorum duorum milium interuallo distabat. Iudei vero acclamabant ut ab illo opere cessaret. Ob hoc pilatus multos iudeorum occidit. plerosque sauciavit. Inmissum est autem opus quia iudei legationem accusacionis in pilatum ad tyberium direxerunt. **De predicacione iohannis baptiste et baptismo domini.**

Anno xv. imperij tyberij. **Cap. vij.** factum est verbum domini super iohannem in deserto ut baptisans et predicans solacium redemptionis annuntiaret. Et venit in regionem iordanis baptisans baptismo penite. quia ad penitentiam monendos siue baptisandos monebat. et non nisi quos penitentes videbat baptisabat. predicans futurum baptismum in remissione peccatorum. pro cuius assuefactione etiam baptisabat. Eodem anno dicitur quidam sextam cyliadem incepisse. quorum ratio hec est. quia in hoc anno terminata est circuncisio et inchoauit baptismus. Quidam ab incarnatione ponunt. alij a passione domini eam inchoasse testantur dicentes sextam et septimam quiescentiam sibi incepisse. Utebat autem iohannes cilicio de pilis camelini et zona pellicea. et quodam locustarum gnie vestibili utebatur. et melle siluestri. Tunc venit ihesus a galilea in iordanem ut baptisaretur ab eo. **Actus.** Hec enim non habet partem originale. tunc septem causis voluit baptisari secundum glo. Primo. scilicet ut baptismum iohannis comprobaret. Secundo. ut omnem iusticiam legis impleret. nolens. scilicet legem alijs imponere quam ipse non seruaret. Ideo etiam voluit circumcidi et in templo offerri. et comedere typicum pascha. Tertio. ut exemplum nobis humilitatis preberet. scilicet in hoc quod a seruo baptisari dignatus est. Quarto. ut tactu sui sacri corporis aquas sanctificaret. id est. ut regnatiua eius offerret. Quinto. ut per visibilem colubem aduentum inuisibilem spiritus sancti aduentum in lauacro baptismi ostenderet. Sexto. ut non quilibet scilicet. baptismi gratiam superflua iudicaret. Septimo. ut per hoc quod baptisatus filius dei omnes renatos filios dei fratres sibi faceret siue ostenderet. **Coestor.** Et ipse ihesus erat incipiens quia annorum xxx. tricesimum annum incepit. tredecim tamen diebus eiusdem anni transactis. Et secundum hec vixit ihesus tamen xxxij. annis et dimidio. Nam eadem die reuoluto anno conuertit aquam in vinum. et in sequenti pascha. scilicet xxxi. anni interceratus est iohannes. In pascha sequenti. scilicet xxxij. anni decollatus est. In tercio pascha. id est. xxxiij. anni passus est dominus. et ita xxxij. annis vixit integris et de xxxij. quantum fluxit temporis a natali usque ad pascha quod pro uno dimidio anno computatur. Crisostomus tamen dicit

eū iam cōpleuisse xxxiij annū. Et scdm hanc opinionē vixit dñs xxxviij ānis in tēgris et tñ de gr̄o qñtū est a natali usq; ad pascha. **De columba et voce p̄is**

Iesu baptisato. **Caplin viij^m.**
 et orante pro baptisandis ut acciperet spm̄ san̄m d̄festi ascendit de aqua. Et ecce ap̄ti s̄i celi. i. iestabilis splendor fr̄is est circa eū. ac si celo acrio et syderio resoratis splendor celi ep̄rei et terris infunderet. Et sp̄s san̄s corpali sp̄e colūbe venit et sedit sup caput eius. **Acto.** Dicit glosa q; vera fuit colūba et verū corp⁹ colūbe formatū ad horam habuit. non q̄a sp̄s san̄s illud corpus assupserit in vnionē sicut fili⁹ carnē. sed tñ ad demonstracōē. s. ut videri inuisibilis posset. et hoc ut spm̄ san̄m nobis dari in baptismo oñderet. Qd̄ enī celi ap̄ti s̄i et sp̄s san̄s venit q; vox p̄is insonuit. hec oīa mystica s̄i nobis. Sed quare pot⁹ i colūba venit q; in alia sp̄e. vt et nature sue simplicitatē. et eū in quē descendebat m̄tē et m̄te preconē ostenderet. Colūba enī simplex est et mansueta. Itē q̄a baptisatos replet septē donis que significant in colūba. quib; straria s̄i septē vicia capita lia. Colūba enī habet gemitū pro tantu. Ecce sp̄s timoris contra iudiā. Sup aq̄s sedet ut accipit̄e p̄nisa in aq̄s vmbra declinet. Ecce sp̄s s̄ie cont̄ irā. ira enī m̄tē pturbat. ut nō p̄uideat insidias dyaboli. et ideo nec t̄ueat. Vñ dicit ianua oīm vicioz. Q̄a t̄pedit. ira aīm ne possit discernē verū. Itē indiciat in petra. Ecce donū fortitudis cont̄ acadia. Non viuit de rapina. sicut alie aues m̄mas auiculas i uadit̄ quib; se et pullos nutriūt. Ecce sp̄i r̄it̄y consilij cont̄ auaricia. Vñ recuperat. Ecce sp̄s intellc̄is str̄a luxuria que hoīes facit brutalē sicut equū et mulū quib; non est intellc̄is. Puro grano vesat. Ecce sp̄i ritus sapie cont̄ gula. Dicit enī sapia a sapore. Sed dicit glosa q; ideo sup dñm in colūba sp̄s apparuit. q̄a nos per m̄asuetudinē colligē venit. Sup discipulos aut̄ in igne q̄a eos ad consumendā p̄cā vubiginē in se et alijs veniebat accendē. Sed querit̄ de colūba ista qd̄ fr̄m sit. Et dicit glō

q; ita de illa sentit̄ sicut de alijs figuris in quib; deus apparuit que expleto officio suo resoluebant̄ in p̄ciatentē materia. **Comesto.** Tūc cognouit baptista qd̄ dixit se an̄ nescisse q; .s. x̄p̄t solus baptisaret. i. p̄ntē baptis mi sibi retinet. sed baptisandi m̄steriū alijs daret. Qui enī miserat eū baptisare cū solitariā duceret vitā. hoc etiā dixerat ei. Quia multos baptisabis. sed in̄ illos sup quē videris spm̄ descendente et manente hic solus est qui baptisat in sp̄u sc̄o. Et ecce vox p̄is audita est de sublimi. Tu es fili⁹ me⁹ dilect⁹ x̄c. **Acto ex glosa. De ieiunio et tēptacōe dñi. Cap ix.**

Qunc .s. post baptismū sine mora ductus est a sp̄u sc̄o qui eū designauerat in baptismo. qui quos replet mittit ad pugniā et prebet eis fortitudinē. in desertū qd̄ est in̄ iherosol̄m et iherico. ubi figurat̄ dicit adā inadis̄e in latrones. Et venara latrones ibi hitasse ad l̄rām probat̄ ip̄e locus qui dicit̄ dominū sanguis. p̄ effusione sanguis que ibi fiebat. Ideo aut̄ dicit q; samaritan⁹ eadē via d̄ndit. q̄a carne indut⁹ fili⁹ dei. q; est custos hoīm. eadē tēptacōēs ibi sustinuit. Ideo aut̄ in desertū dū voluit id est in locū certan̄is. q̄a in deserto pugnat̄ aspiēs. qm̄ adā in paradiso delicijs affluens victus est oblectamentis. Duct⁹ est ergo in desertū ut tēptaret̄ a diabolo. ideo tēptari voluit ut tēptacōēs supando nob̄ p̄tatem supandi tribuet̄ sicut et mori. ut morte sua mortē nr̄y destrueret. Et hoc statū post baptismū. per hoc nobis insinuans q; post p̄ceptionē gr̄e statū sequit̄ tēptacō. Illos enī pulsare negligit̄ s̄m grego^m. quos q; eto iure possidere se sentit̄. **Comesto.** Cū ergo ieiunasset xl^m dieb; et xl^m noctib; postea esuriit. Exemplo sane ip̄i hic n̄is in etiā penitencialis est. Vñ et post epyphania nō statū ieiunat̄ etiā sed tirat̄ post xl^m dies q̄ ip̄o t̄p̄e ieiunij sui eē consecutiū ieiunij dñici signifiat̄. Ob hoc quoq; ut per p̄ncip̄ ostendam̄ ascende ad requiē sicut q̄draginta ascendit ad quaginta. Est enī n̄is suphabūdans et congregatis oībus p̄tibus suis aliquotis ascēdit ad l̄. mouebat̄ autē diabol⁹ xl^m die r̄u

ieiunio. facbat enī tot diebz moysi legem
datā fuisse. tot ānis filios isrl in hēmo
pane angeloz vixisse. Cū vō sensit dñm
esurire. qđ de moyse et helya non legit
accessit ut tēptaret si eū posset deice ī pām
et ut exploraret si eēt dei fili⁹. qđ audierat
vocem hanc. hic est fili⁹ me⁹. Quē facbat
qñq; venturū eē et se per eū pātē amissū
rū. sed usq; ad futurū iudiciū non exptā
bat. Tēptauit autē in eisdē tribz quibz adā
deiecerat. sed non ordine codē. Primo ī gu
la ut esuriens panē videns. īmoderato a
bi appetitu accendēt. 2º de auaricia. ubi sit
per montē oñdit ei oīa regna mūdi. 3º
per supbiā ut iactantē se oñdet filiū dei.
Tūc abiecit eū dñs et āsupra oī tēptatiōē
ad quā venāt recessit lucifer a dño ad tps
Epe passiois redijt. timore mortis putans
eū deice. Tūc autē oīno vict⁹ religat⁹ est
in iferno. in diebz antixpi soluent⁹ sꝫ
apocalypsi iohis. Credend⁹ est autē hoīs
assūpsisse formā in qua dñm arcauducē
et colloqui posset ei. **De pīna vocacione**

Quadā **disapuloꝝ. Cap. decimū.**
die stabat iohēs et ex disapulis
ei⁹ duo quoz vn⁹ erat andreas
Et videns ih̄m ambulantē dixit. Ecce
agnus dei. Ob hoc illi duo disapuli ei⁹
secuti sūt ih̄m et viderūt ubi manēt. In
ueniens autē andreas symonē fr̄z suū dixit
ei. Inuenim⁹ messyā. Et duxit eū ad
ih̄m. Intuit⁹ autē eū ih̄s statim dixit.
Tu es bariona. tu vocabis cephas qđ est
interpretatū petrus. Bariona hebreū est et
sonat fili⁹ iohāna. ppositū est integro &
corrupto. Cephas hebreū est et syru. Petrus
greū et latinū. In crastino volens ih̄s
redire in galileā iuenit philippū et dixit
ei. Sequere me. Hic iueniens nathanade
fr̄z suū adduxit eū ad ih̄m. Quo veniēte
ad se ait ih̄s. Ecce vō ysrahelita in quo
dulus non est. **Ex glosa.** Verūptū qđ doc
tissim⁹ erat in lege noluit eū dñs in aplm
eligiē cū alijs. qđ oēs aplōs voluit elige de vdi
otis ut āfundēt mūdi sapiētes. **Comestor**

De ordine historie ab h̄c usq; ad marceā
Et regress⁹ ih̄s **oñē iohis. Cap. xi**
in galileā. Hucusq; est idē ordo
historie euāgelice apud oēs. Dein

ceps varie ordinat⁹ usq; ad incarcerationē
iohis. Habet autē etiā q eadē die sed re
uolutis annis hec tria fr̄a sūt. aduentus
magoz xij die p̄mi anni. Baptisim⁹ et
de die xxx anni vel xxxi. Mutatio aque
in vinū eadē die reuoluto anno. **Notula**
Beda quoq; dicit qđ post anno reuoluto
eadē die fecit miraculū de qñq; panibz et
duobz pisabz. Unde et dies illa dia solet epy
phanioꝝ plāli. i. illustracionū xpi q plēs
eo die facit sūt. Quas etiā quidā p̄p̄is noībz
distinguit. Epyphaniā vocantes illā que
per stellā facta est in celo acrio. Theopha
niā illā que in baptisimo. Getphaniā illā
que in domo. Phagiphaniā illā que in
tibo. Phage nāq; dicit comedē. **Comestor**
Comunior est autē opinio. dñm post illud
miraculū in domo fr̄m disapulos vocasse
et occulte predicasse usq; ad iohis carcerē.
Actoꝝ Itaq; ip̄a die epyphanie in thana vi
culo galilee ad nuptias iuitatus cū m̄re
virgine aquā in vinū cūtit. Has ei autē
manē quidā fuisse iohis euāgeliste. que ea
am ut aiūt volentē nubē reuocauit. Am
bulans autē stagnū genezareth. qđ et mare
galilee vel lacus tyberiadis dicit. it̄m petrus
et andreas. simulq; duos zebedei filios iacobū
et iohes ad se vocauit. ut de cap̄a pisciū tr̄s
uent ad piscinōēz hoīm. Qui ambabz na
uily in verbo ip̄i repletis pisabz aliqñtu
lū eū secuti sūt. sed it̄m ad sua redierūt. De
inde in nazareth venit et die sabbati syna
gogū ingressus p̄phetiā ysae legit. quā in
seipso implem̄ ostendit. Post hec in iudeā
id est in regnū duarū tribuū prexit ibiq;
cū disapulis suis morā fecit. Quibz. s. dis
cipulis baptisanti⁹ etiā iohes in ennon
iuxta salū baptisabat. et multos ad se
venientes admittebat. Vñ iohis disapuli
m̄numbant qđ a m̄ḡi sui gl̄az zelabant.
Iohes autē eoz iudiā retundebat. seq; nō
xpm sed ei⁹ nūciū. nec sponsū sed panim
phū eē dicebat. Dñs etiā eoz iudiā ag
nosens ad diē festū pasche iheosolimā
ascendit. ibiq; tūc p̄ma vice de tēplo ven
dentes et ementes eiecit. **Comestor.** Abidē
quoq; psenaens ortū conā se phariseozū
iudiā. et maxie cū audisset postea tradi
tū iohes reliquit iudeā et abiit it̄m in ga

lulea. Arguebat enim iohes herodē p̄ herodiadē quā tulerat. quia s̄m̄ legē quā veteperat non licet fr̄i h̄re vxorē fr̄is eo viuēte. *Sup̄ matheū legit̄ q̄ herodias filia erat regis arethe quā auferens philippo ortis int̄ eos quibz dā similitatibz in odium philippi dederat herodi. q̄a et fr̄es in uicē iymia erant. Sup̄ quo cū arguēt eū iohes suggestioe herodiadis misit eum in carcerē. De apta predicaōe dñi et electione xii apostolorū. Caplin xii.*

Quod cū audisset ih̄sus venit et habitauit capharnaū in finibz zabulon et neptalim. et apte predicabat dicens. Penitentiā agite x̄c̄. Et circuibat totā galileā docens in synagogis eorū. et sanans oēm languorē in p̄plo. Et abiit op̄io eius in totā syriā. *Et gl̄o sup̄ mathin* Et secute s̄t eū turbe multe quadruplicate. s. alij p̄ celeste misterii ut discipuli. alij p̄ curacionē infirmitatū. alij sola fama et curiositate expiri volentes si vera essent que dicebant de eo. alij p̄ iudiā volētes eū capere in aliquo verbo vel sc̄o et accusare. alij etiā p̄ miracula panū sequebant̄ eū p̄ cibū corporale. *Comesto:* Videns ergo ih̄sus turbas ascendit in montē. Et cū sedisset vocauit ad se quos voluit ip̄e. Et fecit ut eēt cū illo duodecim quos et ap̄los. i. missos noīauit. Quare vero iacoby alpheī posterior in cathalogo numeret̄ iacobo zebedei et minor dicitur. et ille maior. cū prerogatiua s̄tat̄is sue factus sit ab ap̄lis postea archiep̄us iherosolimoz et senior illo fuit merito querit̄. Ad qd̄ meli⁹ videndū diam⁹ q̄ anna mortuo ioachim de quo suscepit virginez mariā data est in vxorē a ioseph genero suo cleophe fr̄i ip̄i ioseph. de quo susceptā filiā vocatāq̄ mariā dedit vxorē alpheo. De qua nati s̄t q̄tuor consobrini iacobus. symon et iudas ap̄li. et ioseph qui et barnabas. qui pro iuda post cū mathia elect⁹ fuit. Et h̄i q̄tuor pre ceteris consanguineis dicti s̄t fr̄es dñi. q̄a non solū cognati erāt sed et putabant̄ agnati ei⁹ tanq̄ ex duobz fr̄ibz ioseph et cleopha descendētes. Int̄ quos tñ tanq̄ antonomatice iacoby dicitur est frater dñi. q̄a q̄ similitim⁹ fuit ei i facie.

Itē mortuo cleopha. anna nupsit viro tercio scilz salome. Susceptāq̄ ex eo filiā vocauit mariā sicut et alias prius. et hanc duxit zebedei. habuitq̄ ex ea filios iacobū maiore et iohānē. Qui licet posterior nati tñ maior dicitur est q̄a pius vocatus est a dño et prior adhesit ei. Qd̄ et romana obseruat eccl̄ia ut singuli in ordinibz suis priores sit prius ordinati. Ita dicit iheo⁹. Alij vō vidētes mulieres agnoscari solere noībz viroz. ut maria cathonis dixerūt priozibz viroz mortuis has duas marias nupsisse cleophe et salome ut priores viros fuisse binomios et dicit̄ zebedeū cleophā. alpheū salomā. *Acto:* Sententia iheo⁹ notat̄ h̄is versibz Anna viros h̄uit ioachim cleophā salomā q̄. Tres parit̄ has ducit ioseph alpheus zebedeus. Xpm̄ p̄ma ioseph iacobū cū symone iudā. Altera que restat iacobū parit̄ atq̄ iohannē. *De sermone dñi in monte. Cap xii.*

Eleuatis vō te. *Cap xii.* ih̄sus oculis docebat eos dicens. Beati paupes spū x̄c̄. De hoc sermōe videt̄ eē dissonancia int̄ matheū et lucā. Matheus enī dicit eū fr̄m̄ in monte. lucas vō post descensū montis in loco campestri. Itē matheus tñ discipulis. lucas discipulis simul et turbis. Itē mathe⁹ sedendo. lucas stando. Sed v̄ndet̄ aug⁹ in gl̄o q̄a potuit eē ut in mōte xii ap̄lis elās sermōne hunc faceret p̄mo. et post descensū montis alium silēm turbis sil' et discipulis. vel etiā q̄ electis xii in sup̄cilio montis. postea dñdens ī aliquā planiciē que tñ eēt in monte sermōne faceret viciū turbis sil' et discipulis. In hoc sermōe p̄f̄e exprimit̄ doctrina noui testamenti q̄ntū ad mores. Et sicut vetus testamētū datū est in monte. sic et nouū. Et ut dicit̄ glosa sicut in veteri testamēto primo p̄ponit̄ decē precepta in quibz consistit sūma oīm p̄ceptorū. et postea per ptes. i. p̄pticularia p̄cepta explicant̄. ita dñs in p̄ncipio sermonis sui septē virtutes p̄pōit̄ ex quibz pendēt oīa que in monte docuit. Sic enī et quilibz predicator in p̄ncipio sermonis sui p̄ponit̄ v̄tutes. i. thema in quo breuiter cōprehendūt̄ oīa que per singulas ptes sūt explicanda. H̄is etiā virtutibus differencias p̄miorū p̄ponit̄. Quibz. s. septē

virtutibus propositis addit etiam octauam que non tam singularis est virtus quam probatio vel etiam perfectio aliarum omnium. scilicet patientia. Nam patientia opus perfectum habet. Ideo nec exponitur premium singulare sicut alijs sed communi scilicet regnum celorum. quod etiam prius paupertati adiecerat. Unde dicit glossa quod octaua redit ad caput. Sciendum autem quod sicut in ordine sermonis secundum matheum proponuntur octo virtutes ita et secundum lucam proponuntur quatuor. ad quas sicut omnia que sequuntur referri possunt. Huius autem differentie ratio mistica est secundum glossam. Matheus enim refert sermonem secundum discipulis in summitate montis. lucas vero in loco campestris et ibi. Unde ille refert secundum quod pertinet ad perfectos iste vero secundum quod pertinet ad imperfectos. Octonarius enim pertinet ad perfectionem per octauam etatem in qua erit summa perfectio. Quaternarius ad imperfectionem pertinet. per quatuor elementa quibus homines carnales subiecti sunt. Accet ergo eadem insinuentur secundum matheum et secundum lucam. ibi tamen sub octonario hic sub quaternario. Mansuetudo enim et pax referuntur ad patientiam. inuidia cordis ad paupertatem spiritus. invidia ad esuriam iusticie. Hec etiam quatuor pertinent ad primam quatuor virtutibus cardinalibus. Nam paupertas spiritus ad temperantiam pertinet. Esuries ad iusticiam. lucus ad prudentiam. patientia ad fortitudinem. Hec secundum glossam thomam. Etiam secundum glossam matheum tamen describitur beatitudines elciorum lucas vero etiam de reproborum. Quia rudes auditores adhuc minus et terroribus ad bona compellendi sunt. perfectis autem satis est premium iutari. **De conuenientia septem virtutum cum septem donis. Caplin xiiij.**

Nunc videndum est de numero et ordine harum septem virtutum. Et nota quod sicut in mandelabro erant septem lucerne. septem infusoria. et septem emittoria. et hec sibi iute seruiebant. et ita hoc sermone dominico distinguuntur tres septenarij. scilicet septem petitiones orationis dominice. quibus petuntur septem dona spiritus sancti ut dicitur infra. septem virtutes et septem beatitudines. Per septem lapides intelliguntur septem virtutes que lucent in tabernaculo etate sancte coram domino. Septem infusoria quibus replentur lapides oleo scilicet septem petitiones orationis dominice. quibus impetrantur septem dona ut ex eis replentur

septem virtutes ut pleni fulgeant in patria. In hac enim vita quantumcumque proficiant plene fulgere non valent. Sed multas sordes et impedimenta contrahunt ex liano. id est ex carne que igne spiritus sancti consumitur. Et hec omnia purgantur per illas septem beatitudines. Hec autem sicut dicitur est sibi iute seruunt. Unde dicit glossa quod singule virtutes ut impleantur postulant suffragia septem donorum que. scilicet septem dona. septem petitionibus dominice orationis impetrantur. Paupertas quidem spiritus dono timoris repletur contra superbiam. Mansuetudo dono pietatis contra inuidiam. Iustus dono scientie illustratur. ut sciat homo quibus malis inuoluatur. Hec contra iram que sensum mentis turbat. Esuries iusticie spiritu fortitudinis fulget. ne in via lascescat. hec contra accidiam. Misericordia spiritu filij regie ut sciat homo cui vult quoniam miserendum sit. hoc contra auariciam que sibi omnia retinet. Inuidia cordis spiritu intellectus repletur contra luxuriam que homines facit brutum ut sit sicut equus et mulus quibus non est intellectus. Pax videtur dono sapientie. homo enim nisi pacatus sit totus in se et erga proximum non potest celestia contemplari. Sed quoniam pax est in anima et carne tunc spiritus sapientie erigit animam ad contemplationem. Ipse etiam spiritus sapientie perfecte subiacet carne spiritui ut fiat pax quia ut dicit gregorius. Gustato spiritu desipit omnis caro. Hoc contra gula que tamen terrena sapit. Et nota quod ysaias septem dona spiritus sancti enumerat descendendo. hic autem et septem virtutes et septem dona siue donorum petitiones enumerantur ascendendo. Quoniam ysaias ibi agit de incarnatione per quam descendit ad nos. hic autem tradit doctrina virtutum per quam debemus ad eum ascendere. **De oratione dominice. Cap. xv.**

Porro huic sermone inter alia multa miserantur oratione dominice cui dominus etiam elemosinam ac ieiunium adiungit. Quia ut dicit glossa. oratio auiala est. que celum penetrat. et duas habet alas. scilicet elemosinam et ieiunium. Ideo primo agit de elemosina que impollet ieiunio et magis ad caritatem pertinet. magis quod deo placet sicut ipse dicit. Misericordiam volo et non sacrificium. postea vero de ieiunio. et medio loco de oratione. quia ipsa oratio huius quoniam duabus penis a dextris et a sinistris subleuata celum penetrat. Porro

de oratione tangit tria. locū. cū dicit in
cubiculū. Et modū cū dicit. Nolite multū
loqui. Et materiā cū docet septē petitiōes
dicens. Pater noster etc. Formā autē orandi
nobis tradidit p̄ tria. s. ut per hanc deū
honorē et ut ab eo solo petam⁹ et ut
quid petendū sit instruat. Porro hec orō
sup̄ oēs alias p̄uilegiata est in tribz. s. in
dignitate. in breuitate et fecunditate.
In dignitate q̄a a xp̄o edita. Unde dicit
glosa q̄ nulla orō magis sp̄ualis est q̄
ista que ex ore vitatis processit. In breui-
tate p̄ septē. s. ut cito sciat. ut meli⁹ me-
more emendet. ut frequē dicit. ut dices
tedio non afficiat. ut nemo de ignorātia
excusetur. ut dñs cito exaudire ostenda-
tur. ut magis affectu q̄ voce rogetur.
In fecunditate. q̄a in ea oīa petenda cō-
tinent. Oīs autē petitiō. aut est de bonis
adipiscendis. aut de malis amouendis.
Oīa mala aut p̄nāa s̄. et hec petunt
ibi amoueri. Libera nos a malo. Aut fu-
tura. et hec ibi. Ne nos inducas in tēpta-
tionē. Aut petita. et hec ibi. Dimitte
nobis debita nr̄a. Itē oīa bona aut sūt
tp̄alia et hec ibi petunt. Panē nr̄m coti-
dianū da nobis hodie. Aut sp̄ualia siue
gratuita. et hec ibi. fiat voluntas tua.
Aut et̄na. et hec ibi. Adueniat regnū
tuū. Huic autē orōni p̄mittit captatio
beniuolentiē s̄m̄ glosa. Et hoc a q̄tuor. s.
a p̄sona rogati cū dicit. Pater. A p̄sona
rogantis cū dicit. noster. A p̄sona asse-
sori cū dicit. In celis. i. in s̄as homibz et an-
gelis. Ab ip̄o negotio cū dicit. S̄aficet
nomen tuū. **De adaptandē septē petitiō-
nū ad septem dona. Cap̄ xvii.**
A hys autē septē petitiōnibz septē dona
sp̄s s̄a petunt. quibz etiā congruūt sep-
tē vtutes supradicte. quibz septē b̄itudi-
nes p̄mittit hoc mō. S̄aficet nomen tuū
id ē da nobis sp̄m sapie. quo iocundi tibi
firmissime adherēam⁹. ne a s̄itate tu-
noīs in aliquo discrepem⁹. Et hec est p̄-
fecta pax. Adueniat regnū tuū. i. da sp̄m
intell̄is quo mūdet cor ut deus videat
et per hoc regnare intelligat. fiat vo-
luntas tua etc. i. da sp̄m consilij quo imple-
am⁹ voluntatē tuā que maxie in m̄a

psiat iuxta illud. Quis volo etc. Panem
nr̄m cotidianū da nobis hodie. i. da sp̄m
fortitudis ne deficiam⁹ in via. sed semper
magis ac magis esuriam⁹ iusticiā. Et di-
mitte nobis debita nr̄a. i. da sp̄m s̄ae quo
p̄nā nr̄a cognoscentes lugeam⁹. et sic no-
bis dimittant. Et ne nos inducas in tēp-
tationē. i. sp̄m pietatis da. quo mansuetū
nec iritem⁹ nec iritem. et sic in tēptatio-
nē non inducam⁹. Sed libera nos a malo
id est da sp̄m timoris. quo in sp̄u hūilia-
ti a p̄cō liberem⁹. q̄a timor dñi expellit
p̄nā. Alia tū glosa adaptat ordine re-
trogrado. Amen. i. fiat. vel. Amen. i. v̄e
vel fidelit. Vñ dicit glosa oīū. Per hoc
signat in omibz hys petitiōibz indubita-
ter a deo tribui qd̄ petis. si predicte condi-
tionis pactū seruare non negligam⁹. s.
ut debitoribz nr̄is debita dimittam⁹. **De
coniunctionibz illis Isertis et de possessiōis.**

Nunc p̄t queri Cap̄ xvii.
cur iste quatuor vltimē petitiōes
coniunctionibz copulanti. et nō tres
p̄me. Itē cur in tribz p̄mis fit mencio tm̄
de p̄sona rogati. ubiqz dicendo tuū. in q̄-
tuor aut vltimis exprimit p̄sona rogan-
tis. ubiqz enī ponit nos uel nr̄m. Rūdeo
ad primū q̄a scdm̄ glosā tres p̄me p̄tinet
ad statū fut̄e glorie. Cū enī dicit. S̄aficet
nomen tuū. i. sicut est sc̄m nobis ostendat.
petit̄ dei visio siue fructio qua psiaatur
vis rōnalis. cū dicit. adueniat regnū tuū
petit̄ securitas. qua irascibilis psiaatur.
cū dicit. fiat voluntas tua. petit̄ dilectōis
psūmatio. qua cōcupisabilis. Prima r̄n-
det fidei. 2^a spei. 3^a caritati. Et quia tunc
erit deus oīa in omibz. s. in rōnali v̄itas.
in irascibili securitas. in cōcupisabili boni-
tas. Idem t̄reatū per istas tres postulat.
Ideo nulla int̄ eas coniunctio int̄cedit. sed
tm̄ int̄ q̄tuor vltimas que p̄tinet ad sta-
tū vie. ubi multis indigem⁹. Ideoqz pl̄a
petunt et oīo diuersa. Martha nāqz solli-
cita est et turbat̄ erga plurima. sed vnū
est necēariū qd̄ erit in p̄ia. Ad 2^m v̄ideo
q̄ ea que petunt̄ in tribz p̄mis oīo p̄fecta
sūt. q̄a in futuro erit plena p̄fectio et hoc
in deo ut dcm̄ est. Ideo fit in eis mencio
tm̄ de p̄sona ip̄i in quo solo est p̄fectio. q̄

autē petunt in quatuor ceteris impfctā sūt. quia nichil in via p̄fctm. Impfctio autē ip̄a est a nobis et eadē in nobis. ideo ibi facim̄ mētionē tm̄ de p̄sona n̄ra. Vel ideo q̄a tres p̄ime nob̄ cōs sūt cū angelis. quatuor autē vltimē nobis sūt n̄arrie non angelis iā deo fruētibz. Nota tm̄ q̄ media peticio. s. Panē n̄m et ideo ponit̄ tanq̄m s̄m̄m̄ p̄cedē cū et seq̄ntiū q̄a cōiat̄ cū utrisq̄ in rebz petitis. Ibi enī petiit̄ panis qui de celo descendit. s. xp̄us qui s̄m̄ hūmilitatē vniuersi est et sumit̄ in sacramēto et nobis solis cōuenit. S̄dm̄ deitātē vō premiū est nobis et panis angeloz. et ita puenit nob̄ et illis. Ideo hec peticio absq̄ cōiunctiōe addit̄ ad p̄imas. tribz autē seq̄ntibz intercedente cōiunctiōe copulat̄. *De ordīe hysto-
p̄ sermōez dñi usq̄ ad questioez ioh̄is.*

A Inico sermone *Caplin xvij.*
dñs ad predicandū discipulos misit cū p̄tate curandi ut ipsa miraculoz opacio fidē daret eoz sermōni instruens eos. quo p̄gēt. et quid facerēt. a quo abstinerent. et a quibz cauerēt. et a quibz nō timerent. Ip̄e quoq̄ de monte dñdens sanauit leprosu. non solū p̄ oculū tū rei mysteriū sed ut nobis formā hūilitatis preberet. ne quis hoīez pro q̄nta cū q̄ corpis maculatōe sperneret vel abhorreret. et ut se non eē sub lege que leprosu tangē prohibuerat. sed pot̄ dñm legis ostendēt et eadē ut gr̄az euāgelij sup̄ legem eē docēt. Ingressus autē capharnaū curauit seruu centurionis et petri socru ante portā vō nazim suscitauit vidue filiū. Porro scribā volentē eū sequi ut signa facere discēt ad lucrū et vanā gloriā repu- lit. aliū vō absq̄ dilacione sequi se iubens nec p̄ez sepelire p̄misit. Cūsiens autē lacū genezareth ventis et mari seuientibz ip̄auit. et in tram gerasenoz t̄siuectus ibi duos obsessos a legione demonū curauit. Qui videlicet deōnes ubi ab hoībz eieci sūt eis saltē in rebz suis nocē voluerunt. Et ob hoc porcor̄ grece inuadentes duo milia submerserūt. Qd̄ utiq̄ p̄misit dñs nō ut eoz ip̄e voluntati cedēt. sed ut ip̄a infectio porcor̄ eēt occasio salutis hoīm. Huius enī occasione pastores fugerūt et hoī-

bus in vbe nūciauerūt. Itē ut oñdet qm̄ dignior hō bestiis cū p̄ salutē duoz hoīm perire fecit duo milia porcor̄. Et eadē p̄p̄t̄ mysteriū. q̄a nisi q̄s more porci vixeret dyabol⁹ in eū p̄tate non accipit. Reuersus autē capharnaū curauit in domo paliti cū ante se per tegulas submissū. p̄mo qd̄ remittens p̄cā que fuerant morbi causa q̄a causa cessante debet effectus cessare. Cūsiens per samarie regionē cū venisset in agrū sychem sup̄ puteū iacob fatigatus sedit ibiq̄ samaritanā ac per eā ceteros samaritanos plures cōuertit. In galileā vō rediens filiū reguli verbo absens sanauit. et in domo leui sedens ad cōuiu- um cont̄ q̄relas phariseoz et scrip̄m de hoc q̄ p̄cōres recaperet et discip̄ls de hoc q̄ non ieiunabāt excusauit. Item p̄uiri filiam suscitauit. Ad quā dū iret emorossā sana- uit. duosq̄ cecos illūiauit. et demoniacū cecū surdū ac mutū sanauit. seq̄ non in p̄tate beelzebub hec facē ostendit. Post hec ut quidā dicit̄ vocatus in nazareth ad p̄ndiū in domū pharisei magdalene di- misit p̄cā. quod plēs s̄m̄ dicit̄ in betha- nia. Sed nec locus nec t̄pus in euangelio exprimit̄. Sane maria remissis p̄cīs se- cuta est eū et audiebat ei⁹ verbū. Itaq̄ cū ei in domo sua suscepto martha m̄straret marie p̄s. i. cōt̄placionis oculū ei⁹ m̄steio prelata est. non q̄a maioris sit merita. sed q̄a tuoz est et quia iocundior et quia diuturnior. Nam et actio marthe in q̄bus- dam alijs p̄fertur ocio marie. q̄a. s. hu- ic vite in qua homo ad laborē nascitur ē congruentior et q̄a meritoz secundior. et q̄a pluribz utilior. *De questione ioh̄is et
testimonio xp̄i de ip̄o. Caplin xix.*

Iohannes autē vincit cū audisset mi- racula que faciebat xp̄us dubitan- tes discipulos misit ad eū interro- gandū an ip̄e eēt xp̄us. Non enī ip̄e ioh̄- hānes dubitauit qui dixerat. ecce agn⁹ dei. Videt̄ tm̄ velle grego⁹ q̄ dubitabat an per se an per aliū spoliatur⁹ eēt iher- nū. Et ideo quesuit tu es qui ventur⁹ es an aliū exp̄am⁹. q̄ dicit̄. p̄e est ut a tē- dam ad ppl̄m̄ m̄. Ergo te nūciaui sup̄is vis ut nūciam inferis. Huius autē amouit

corum dubitatione ostendens certa signa sui aduentus. Et illis abeuntibus commendavit iohannem turbis multiplicat ne turbe suspicarent eum in luore motu fuisse et ut scirent eum non sibi sed discipulis hoc quesisse. Unde primo commendavit eum a constantia fidei deinde a victus asperitate. ab excellentia personae. a mittentis auctoritate. ab officii dignitate a vite puritate. ab aliorum sanctorum copatione. a temporis amoditate. attamen ubi dicitur quod in natos mulierum non surrexit etc. Mulier non tamen sexum femineum sed etiam fractionem exprimit. Ideo Christus excluditur. quia secundum hunc modum beata virgo mulier non fuit. Unde subiungit. Qui autem minor est in regno celorum maior est illo. Quod de ipso Christo videtur habere glossam accipit. qui tunc in ecclesia militante minor a multis reputabatur. Alii quoque habent glossam. Novissimus angelus celi vel numerus sanctorum qui iam in ecclesia triumphante regnat cum deo maior est civitate quolibet hominum adhuc peregrinante in mundo. *De multiplici laude iohannis baptiste. Cap. xx.*

Sane baptista domini sicut ex evangelica historia colligi potest commendabilis fuit in tribus. Primo in natiuitate. In qua sanctitati eius attestantur septem miracula. Primum quod angelus visibiliter apparens eum nasciturum annuntiavit. Secundum quod lingua increduli ligavit. Tertium quod infandos et senes pntes fecundavit. Quartum quod eum spiritus in utero sanctificavit et replevit. Quintum quod saluatori nondum natus exultavit. Sextum quod spiritu mater repleta maria dei genitricem prophetavit. Septimum quod iam natus loquelam credenti reformavit. Item 2° mirabilis fuit eius vita et hoc in tribus. Primo in humilitate. quia cum tam famosus esset ut posset putari Christus si vellent. negavit se non solum esse Christum. sed etiam helyam et prophetam. Et haec contra eos qui se iactant de genere vita et scientia. Item in abstinentia non solum cibi et potus et vestis. sed etiam solacii humane societatis. quia in desertis habitabat. Unde antequam desertum iret. Item in patientia ut contra phariseos qui dicebant deum non habere. et fecerunt in eum querelas voluerunt. Et tandem contra herodem qui eum

ad vocem leccatris decollavit. Item 3° mirabilis fuit eius doctrina et hoc sicut in tribus. In prophetia quia solus inter prophetas quem primum caecum digito ostendit. Item in predicacione quia neminem palpavit. Quia etiam ipsum regem. scilicet herodem arguebat in facie pro herodiade. Item in consilijs. Prudens enim consulebat singulis ad se venientibus secundum status in quibus erant. ut turba publicanus et militibus. Item haec etiam dicitur fuisse mirabilis in vita propria. Quibus videntur alia tria quibus mirabilis apparebit in gloria. scilicet triplex aureola. Prima quia virginitate a natiuitate servavit. 2^a quia predictor fuit. 3^a quia martyr. Haec tria raro sicut in alijs sanctis reperimus. Unde scripta ter denis. In tribus ergo apparet mirabilis in terra. et in tribus in celo. Unde et huius testimonium prohibent tres de celo et tres de terra. De celo patris mittens. spiritus sanctus instruens. filius commendans. Tres in terra scilicet spiritus eius ardens et lucens. aqua baptismi. sanguis martiris. *De ordine historie per questionem iohannis usque ad eius decollationem. Cap. xxi.*

Dixit herodes dicitur ad quatuordecim discipulos scilicet alios a predictis xii. designavit. id est signanter instituit. ut sicut xii apostoli xii tribubus destinati fuerant. sic et hii xiiii totidem linguarum gentibus euangelium predicarent. Et sicut in apostolis forma fuit episcoporum sic et in istis forma secundum ordinem presbiterorum. Qui missi bini et bini cum gaudio sunt reuersi gloriantes sibi in nomine Christi etiam de omnia subiecta. Ideoque sathane per superbiam corruentis exemplo deterretur. et ad humilitatem a domino reuocantur. Qui cum transiret sabbato per sata. discipuli eius esurientes ut homines grana defrutata manibus edebant. Unde phariseis eos dissolutione sabbati redarguentibus excusabat dominus. cum quia natiuitate famis sustinebant sicut dauid qui panes propositionis comedit. tum quia patiente et auctoritate prebente ipso domino sabbati hoc faciebant. In alio quoque sabbato synagogam intrauit. et coram ipsis inuidiis manuum sanauit. Quadam die cum in monte praenocasset in oratione ascendens in nauiculam docebat turbas stantes in litore. Posuitque eis quatuor parabolas. Prima de semine quod in quatuor cecidit locis. 2^a de

zizanijs bono semini supseminatis. 3° de grano synapis. Q^{uarta} de fermento abscondito in tribz farine satis. In tertia itaqz qd dicitur sicut utraqz crescit usqz ad messem videtur esse contrarium paulo qui ait Auferte malum ex vobis ipsis. Sed qm in tribu anqz veniat ad spiritum et lolium grandis similitudo est. et vix distingui pnt. Hoc intelligit de ambiguis. illud autem pauli de manifestis. Tunc dimissis turbis in domum venit. Et qia prima parabola exposuerat eis in nauis. 2° eisdem petentibus illis exposuit. Insup et alias tres illis proposuit. prima. s. de thesauro abscondito in agro. 2° de bona margarita iuncta et empta. 3° de sagena in mare missa. Veniens autem in patriam suam docebat in synagogis iudeorum. Unde et mirabantur putantes eum esse fabrum qia ioseph fabri filium. Ideoqz non nisi paucos ibi curauit ppter incredulitate eorum. Vn cum diceret. Nemo propheta acceptus est in patria sua. repleti sunt ira. Et etiam eum de vrbis dixerunt ad supralium montis ut precipitarent. Sed ipse per medium illorum transiit. tunc enim euadere voluit. qia pnie locum adhuc illis reservabat. et qia nondum hora passionis venisset. et quia hoc mortis genus non elegerat. Adhuc ostendit ibi locus qui dicitur saltus domini. s. miliare a nazareth extra meridiem ubi dominus descendens impressit se rupi. et cecidens ei rupes fecit ei locum qui latibulum. in quo adhuc vestigia rugarum vestimentorum eius et omnia lineamenta que a tergo domini fuerant impressa notantur. **Comestor. De decollatione iohannis baptiste. Cap. xxij.**

In illo tpe herodes tetrarcha die natalis sui celebrauit coram principibus et primis galilee. ubi puella saltana datum est caput iohannis in disco pro munere. Est autem vas rotundum desup valde extensum. Credibile est qz herodes cum vxore de nece iohannis sup tali occasione facienda pns secreto tractauit. **Accor.** Nota in iohanne fiducia corripiedi qua faciunt tria. Primum immunitas a peccato. Qia turpe est doctori xpi. 2° contemptus inuenos. Qia enuena et dona xpi. Et ipse etiam nec de cibo curauit. 3° zelus. et ipse erat ardens. Herodes autem septem modis peccauit.

Primo qz adulterium cum vxore fratris sui commisit. 2° qia correptionem non sustinuit. 3° qia die natalis sui supbiendo celebrauit. 4° qia saltatrica dedit. Q^{uanto} qia iordinace iurauit. Sexto qia impietate sub specie pietatis palliauit. Septimo qia innocentem interfecit. **Comestor.** Tradunt iohes in castello arabie dicto macheronta vinctum et tructum. corpus vero in sebastie vrbis palestine sepultum. Caput autem iherosolymis humatum est. iuxta herodis hitaculum. Ossa eius tpe iuliani apostate sperferunt gentiles iudentes miraculis que fiebant ad eius monumentum que rursus collecta ab eisdem cremata sunt et puluis ventilatus. Qd qm 2° martirium in iam mortuo quidam repntant nescientes. dum in natiuitate eius ossa collecta cremant. Dum autem colligent ossa quidam monachi a iherosolymis mixta latente colligentibus magna eorum parte tulerunt. Tempe martinianum principis duobz modis orientalibus qui ob orationem venerant iherosolymam iohes reuelauit caput suum. sed non multum post iherosolyma perditum. placuit est ab alijs in emissam vrbem phenicie et in quodam specu in vrbis sub terra non pno tpe ignobilius reconditum donec denuo idem iohes caput suum ostendit marcello religioso abbati et pbis dum in eodem specu hitaret. Qd cum ille iulioramo eiusdem vrbis episcopo indicasset. eleuatum est. Et q tpe in eadem vrbis decollatio iohannis celebrari cepit. ipsa die ut arbitramur qua caput iunctum est siue eleuatum. Alij tradunt non esse festum decollationis. sed de collectioe ossium eius pfecta et busta. **Testimonia iosephi de iohanne baptista eiusdem domini ihesu et eius sane cor. Iosephus porali. Cap. xxij.**

Iohannes causa tradit nece baptiste dicens eum predicasse hominibus iustitiam et obtentu baptismi multos congregasse in vrbem. Timens qz herodes dispendium populi sui sequens iohes occidit eum. Et refert iosephus iudeos tradidisse herode ob hoc miserabiliter in proximo victum ab exercitu arethe regis. Idem quoqz iosephus dominum ihesu commendationem ponit in hunc modum **Iosephi libro antiquitatum. xvij.** Fuit hys temporibus ihesus sapiens vir. si eum virum notare fas est. Erat enim mirabilium operum effector et doctor eorum qui

liberent ea que via sunt audiunt. multosque sibi iudeorum. et multos adiunxit ex gentibus. xpc hic erat. Hinc accusatioe primorum nostre gentis cum pilatus in cruce agendum decreuisset. non deseruerunt eum hi qui ab ipso eum dilexerant. Apparuit et eis iterum uiuus secundum quod propheta uel hec uel alia de ipso predicta erant futura. Sed et usque in hodiernum diem christianorum que ab eodicti sciet nomine perseuerant et genus. *Johannes damascenus libro iiii.* Ipse quoque iosephus ut ait historia tradit dominum ihesum uisum fuisse ceteris allatum. id est diuinitatem suam palam hinc. bene oculatum longum uultum habentem. *Theo in expoe ps xliii ad pncipiā vj.* Queris quomodo sit speciosus forma pro filiis hominum. de quo in ysaias legitur. non est ei species neque decor. Sed ibi quidem ignobilitas corporis propter flagella et sputa et alapas et clauos et iniurias patibuli emendatur. Hic autem pulchritudo uirtutum in sacro et uenerando corpore non quo diuinitas christi hominibus operata speciosior sit. hec enim non habet operationem. sed absque passionibus crucis pulchrior fuit uniuersis uirgo de uirgine. que non ex uoluntate uiri sed ex deo natus est. Nisi enim habuisset eam in uultu oculisque quidam sydereum nunquam eum secuti fuissent apostoli. nec illi qui ad apprehendendum eum uenerant corruissent. *Idem super matthi lib. i.* Frustra igitur arguit hic porphiri et iulianus augustus uel iperiana historia mentis. uel stulticia eorum. qui secuti sunt saluatorem que irrationabiliter quilibet hominem uocantem sunt secuti. cum tante uirtutes tantaque signa precesserunt que apostolos antequam crederent uidisse non dubium est. Et certe fulgor ipse et maiestas diuinitatis occulte que etiam in humana facie relucebat ex ipso primo aspectu eos ad se trahere potuit sicut magnes lapis anulas et stipulam et festinas sibi copulat. *Acto. Historie series post iohannis decollationem usque domini transfigurationem. Cap.*

H uenit autem herodes xxiiii. fama ihesu et ait. Iohanne ego decollauimus. que autem est iste de quo talia audio? Et querebat uide eum. Quod cum audisset ihesus secessit in desertum locum ut suis daret locum uitande temeritatis et eam ut preceret iniurias. ne scilicet homicidium homicidio iungent

Illuc turbas multas se sequentes sanauit. et de quinque panibus et duobus piscibus arat quinque milia hominum sacrauit. De fragmentis quoque xii cophinis repletis. Ob hoc cum turbe multae uellent eum in regem rapere quia sub tali rege uidebatur eis se non posse egere. ascendit in montem solus orare. Porro nauicula in qua discipulos eum precedere trans fretum iusserat iactabat fluctibus. Unde uidens eos laborantes quanta uigilia noctis ambulans super aquas ad eos uenit et petrum dum mergere crederet. Tuam uentus cessauit. Altera die turbe cibum quem eis dominus dederat emendabant. manna tamen quod patres comederant preferabant. Et tunc dixit eis uerba spiritualia de corpore suo. que quidem carnaliter accipientes et abhorrentes abiierunt retro. Quidam phariseus ipsum ad primum inuitatum super hoc quod non lotis manibus manducaret increpauit. quem dominus e contra de hypocritis et quia traditiones suas seruabant etiam contra mandatum dei redarguit. Abiens autem in fines tyri et sydonis chanaanem humiliter ac fideliter ad se clamante exaudiuit. et filiam eius a demonis vexatione curauit. Inde ad locum maris contra decapolim. id est regionem decem tribuum uenit. ibique surdum et mutum sanauit. Post hec ascendens iherosolimam ad diem festum in probatica piscina languidum sanauit. ac iudeos murrantes quod operaretur in sabbato rationabiliter instruxit dicens preteritum suum non tamen sex primis diebus ut putant operatum fuisse. sed etiam operari usque modo. sequi operari cum illo. Addidit etiam de preterito sibi data a patre. scilicet mortuos resuscitandi et iudicandi. Predixit de antichristo quod eum recepturi essent uenientem non in nomine patris sed suo. Relictis illis iterum secus mare galilee in desertum abiit. ibique de septem panibus et paucis piscibus quatuor milia uirorum absque mulieribus et puulis sacrauit. Statimque nauigio transiens in partes magedan que dalmatica. eam ibidem sanauit. Veniens autem in partes cesaree philippi fides confessionem a petro pro omnibus accepit. Et quod se daturum clauas ecclesie promissit. et forte tunc ei soli. uel post resurrectionem cum alijs dedit. Tunc discipulis passionem suam predixit eosque ad eius imitationem inuitauit. *Ordo historie ab hinc usque ad scenophegia. Caplin xxv.*

Post dies sex petrum et iacobum et iohannem in monte thabor secum ducens coram eis se transfiguravit. et in carne mortali gloriam immortalitatis sue sicut voluit ostendit. Sequenti vero die lunaticum quod discipuli sanare non potuerant ad preces patris sanavit. Et cum venisset capharnaum ascendentibus quæstoribus census capitis petrum ad mare misit. qui statere in omne piscis iumentum pro se et pro domino soluit. licet enim dominus haberet loculos ea tamen que sibi data erant ad usus pauperum in proprium usum expendere noluit. Cum autem quæssissent iumenta quis eorum maior esset. accesserunt ad ihm querentes ut hanc eis questionem determinaret. At ille ut eos ad humilitatem revocaret ihu rei exemplum ostendit eis puulum amplexans eum quem tradit quidam fuisse martha le mouitax aplin. Porro scandalizatores pusilloz eruendos ac proiciendos ostendit per methaphoram membrorum. Et ad ostendendum quanti sint pusilli apud deum proposuit eis parabolas tres. scilicet de ovis perditis et iumentis. de dragma filii. et de filio prodigo. Addidit etiam de modo corripienti fratrem secreto peccantem et de remittendo peccanti usque ad septuagies septies. i. cccc. lxx. viabus. Ad autem petenti dimittendum sit per parabolam serui subossedit. cuius debitu dominus revocavit. quia serui misereri noluit. Post hec in iudeam veniens phariseis querentibus de causa dimittende uxoris respondit. Sola causa fornicationis eam dimittenda. legem vero de libello repudij obduriciam cordis eorum fuisse excessam. Ad hec dicentibus discipulis. non expedit nubere. ne omnem continentiam putarent meritoriam. distinguit eam triplicem. scilicet naturam et facticiam siue coactam et voluntariam que dicitur victoriosa et hec sola est meritoria. Post hec ambulabat in galilea quia in iudea querebant eum interficere. Aderant eo tunc quidam nuntiantes ei de galileis quorum sanguines misauerat pilatus cum sacrificijs eorum. Quidam enim dicebant se dei filium multos seduxerat de galileis. quos cum duxisset in garrizim ubi se dicebat ascensurum in celum coram eis dum sacrificaret ei supervenit pilatus. ipsumque tunc omnibus ostendit. Timuit enim ne et iudeos seduceret. Cumque putarent eos perisse ideo quia deteriores

essent ceteris galileis. ait dominus non minus iudeos hys sceleratos et filios nisi peniterent pituros. Dup quo dixit eis similitudinem figulnee non facientis formam. Cumque sabbatis in sinagoga doceret sanavit ibi mulierem a sathana xviii annis incurvatam. **De scenophagia usque ad encenia. Cap. xxvi.**

Immimente scenophagia sanguineis et ipsum ut ad diem festum iherosolimam ascenderet. ibique gloriam miraculorum ostendebat. iumentis et querentes ut eis preces fierent. Quibus ille non acquieuit sed per ea latentem ascendit. Et alij quidem dicebant eum esse bonum. alij vero seductorem. facta vero dissensionem in turba de eo missi a principibus et phariseis miteri ut apprehenderent eum sermonibus eius capti redierunt dicentes quia nullo modo sic locutus est homo. Cum autem venisset in templum diluculo. absoluit mulierem accusatam de adulterio. ubi erectus quidem dedit suam iusticiam. et unum erectus miteri. quoniam eque utrumque proprium est ei misereri. scilicet et punire. Tunc caute docens ab auaricia quia brevis est hominis vita proposuit eis similitudinem de diuite qui pre fructuum ubertate deliberabat horrea sua ampliare. Cum autem in templo se esse lucem mundi et filium dei diceret. ac se esse priusquam abraham fieret. volentibus illis eum lapidare se abscondit ac de templo exiit. Preteriens autem cretam natum illuminavit et adolescentem querentem de via salutis signa perfectionis docuit. omnia pro christo relinquuntibus premium duplex promissit phariseis vero superbis eum deridentibus eo quod eorum lex bona terrena promittit. contra eorum auariciam proposuit eis exemplum de diuite purpatoro. discipulis autem parabolam de villito. Alia quoque de denario diurno. Cum autem manducaret in domo cuiusdam principis phariseorum coram phariseis insidiantibus sibi sanavit ydropicam. silas probavit eis hoc licere in sabbato quoniam eo die licebat etiam pecus extrahere si lapsus esset in puteo. Hinc etiam in traditionibus suis operum gratia determinata circa legem. a quibus vacandum est in sabbato. Sed in illa non est curatio maxime que fit solo verbo. Preterea contra phariseorum superbiam hortabatur iumentos ad discubitu humilitate. ipsumque iumentorem ad pauperum potius quam diuitum iumentationem. Tunc dicente quodam ex discubentibus

bitm fore qui panē in regno dei mandu-
cabit. pabolā de cena magna pposuit.

De encenijs. Cap. xxvij.

Acta sūt autē encenia in iheroso-
limis id est festa dedicacionis et hy-
emps erat. Si quidē hoc festū non ad pri-
mā vel 2^{am} templi dedicacionē spectabat
sed ad terciā. Prima enī fuit in antiqno
qā salomon dedicauit tēplū deāo die septēbris.
Et usq; ad illi⁹ templi eūsiōnē fiebant
quotānis festa duo eadē die dedicatio .s.
et expiatio. Cū vō reedificatū fuit tēplū
a redeuntib; de babilone dedicatū est in
vere .s. xij die marcij .i. xij luna. Cū at
antiochus epyphanes polluisset templū
sordib; ydolorū et pphanasset utensilia ei⁹
iudas machabe⁹ fili⁹ assamonei de gnē
sacerdotali mundauit templū et resti-
tuit utensilia in locis suis et q̄i dedicauit
illud q̄nta die decembris. Tūc ihus in
templo in porticu salomonis ābulabat
id est in porticu tēpli ubi salomon ad ado-
randū orare solebat. Cūq; iudei insidio-
se ab eo querevēt an ipē eēt xp̄c. r̄nsū tē-
peravit dicens. Opa que ego facio testiō
niū phibent de me. Et cū vellent eū la-
pidare q̄i blasphemū. qā se unū eē cū
p̄re asserens. inuebat se eē d̄m. etiā scrip-
tura sacra hoīes deos vocare v̄ndit. Sic
q; ābiguitate noīs irā eorū mitigauit.
et trās iordanē abiit. Cū autē accepisset
lazarū infirmari per nūciū sororū mā-
riti adhuc in loco ubi erat dieb; duob; ut
cōpleret illi⁹ quatrīduū. Tūc in betha-
niā abiit eūq; vocis sue v̄tute suscitauit.

**Petr⁹ inueniens. De lazari suscitacione
et iudeorū cont⁹ ihm̄ in iherosolē. Ca. xxviii.**

Izare inquit veni foras. ubi xp̄c
cepit inferi portas pulsare et a-
nimā lazari reposcē. occ̄rit ei tar-
tari tota foris ptās. preferens edām sup-
ni regis antiquū de iure penarū. et latā
toti seculis a deo sententiā. Et videns hoīes
suscitabat q̄s eēt. aut solus ac sine tremore
tremendos mortis accessus lacestē au-
deret. Cui r̄nderūt mīstri resurrectionis
angeli. Ipē est rex glorie fortis in prelio.
Ad hec tartar⁹. Ego regē glorie scio autē
preside in celo. tu⁹ nūcū totū creatū non

p̄t sufferre. Hūc autē video hoīes de ter-
reno limo creatū et mortale. hūc quoq;
hoībus viliorē. atq; sepeliendū et mee-
dicationi subdendū. Angelis autē p̄sistenti-
b; ac dicentib; ipē est d̄ns v̄tutū et redēp-
tor oīm. ipē caput tuū calcatur⁹ et ipiū
contritur⁹. teq; iudicio suo p̄ditur⁹. q̄ reos
cape iussus attrahis inocentes. sc̄os dea-
pis. et ipi filio dei cōminaris. Redde iḡ
unū priusq; multos exsolue cogaris. Ad
huc tartar⁹ ista non credens. per nūcios
recurrat ad celos. hec iudiose impellac-
one deplorās. Ego d̄nē et si creatū tue trif-
tiq; seruiuo manapat⁹ precepta tua ser-
uo et p̄ugulo ne sententię tue vetustum
ius quis imutet. Si apparuit hō q̄ dicit
xp̄c. tuū se filiū iactans. sacerdotes tuos
notans et scribas arguens. sabbata tua
vigilat et legē soluit. Tantasq; cotidie
procedit ausib; ut lazari iā in iure n̄o
manentē. effractis inferi claustris conec-
erit. Aut cito subueni. aut si semel pate-
fecerit ianuas oēs quos tot seculis serua-
uim⁹ amittes. Ad hec fili⁹ de sinu patris r̄-
dit. Pater iustū est ut t̄rter et pena no-
centes teneat non inocentes. Q̄ diu autē
p̄ ade solū culpā patriarchas p̄phetas.
virgines castos cōiuges et etiā puulos
bonū et malū ignorantēs. carnifer iste
trudelit ad se trahē non cessat. Pat̄ ergo
moriar ne moriant⁹ oēs. Ego debitū ade
soluā. et p̄ sn̄az tuā sanguinē meū fū-
dā ut ad te creatura tua redeat. et prec-
ium cari sanguis mei redēptio sit mortu-
orū. Ad hec tota trinitas lazari precepit
exire. et tartar⁹ ad reddendū oēs pie mor-
tuos xp̄o iussus est obedire. Tūc xp̄c ad
uocacionē pactā. clamauit voce magna
lazarē veni foras. Mox tartar⁹ lazari
ad supna retulit. timens ne dū tardius
unū referret. oēs cogere⁹ afferre. Sic
fuit est viuorū velator qui raptor p̄sueue-
rat eē mortuorū. **Cometor.** Credit autē
hoc fuisse factū ea die qua legit⁹ in xl. hoc
est sexta feria añ. Isti sūt dies. p̄ma .s. die
mensis p̄mi h̄m̄ legē. Multiq; iā ascende-
rant ad diem festū pasche ut sacrificēt
se. Hoc itaq; miraculo diuulgato ponti-
fices et pharisei collegerūt consiliū cōē-

eū timentes per ipm amittē gentē et
loai. eo q̄ oīs turba post eū iret et ei
credēt. et ipē sacra eoz vana et abolen
da doceret. Tūc caphas pontifex licet
nesciens pphetavit q̄ mors ei hūano
generi expediret. Ihus ergo palā apud
eos ambulare desijt et in desertū iuxta
ciuitatē effrem secessit. *Adrian⁹ pp̄ ad ha
rolū. De mutus eplis dñi ihu et abagari*

R *Eucla regis edisse. Cap. xxx.*
aione quidē fidelū de ptibz ori
entis sepe agnouim⁹ q̄ redēptor
hūani gn̄is appropiāte die passiois cui
dā regi edissene ciuitatis desideranti eū
corpaliū vidē. illūq̄ ad se cōuocanti. ut et
psecutiones iudeoz aufugēt. et auditis
miraculoz opationes et sanitatū curati
ones illi et plō suo īptiret respondit.
Si facie meā corpaliū tēne cupis. en tibi
vultus mei spēm tñsformata in linteo
dirigo. per quā desiderij tui feruorē refri
geres. et qd̄ de me audisti neq̄q̄ īpossibile
fieri existimes. Postq̄ tñ cōpleuro ea q̄
de me scripta sūt. dirigā tibi vnū de discipu
lis meis. qui tibi et plō tuo sanitates im
pariat. et ad sublimitatē fidei vos pducat.

Eusebi⁹ in hysto eccliaſtica li. p. 2. Ipse
siquidē abagari noīe gentis ultra eufra
tem posite pnapatū nobilit̄ tenens. mor
bo quoq̄ corpis irremediabili q̄nq̄ inter
hōies tenebat. Qui cū de noīe ihu et mi
rabilibz virtutū ei⁹ audisset. supplex ei
per eplāz factus exorat. misso in rē hoīe
diutini morbi vinculis quibz tenebat ab
solui. Sed ad p̄ns quidē a dño corpis ei⁹
cura differēt. dign⁹ tñ effiat̄ rescripto e
pistule saluatoris in qua sūt ecclā p̄mitti
ei q̄ non multo post desiderij sui conse
queret̄ effectū. **H**ec igit̄ in archiuis
publicis edisse scripta repim⁹. in hīs car
tis que gesta regis abagari seruata an
tiquit⁹ continebant. **A**bagarus eu
thare filij theopartha ihu saluatori bono
qui apparuit in locis iherosolimoz salu
tē. Auditū est michi et de te et de sanitati
bz quas facis sine medicamētis et herbis
et q̄ verbo tñ cecos facis vidē. claudos am
bulare. leprosos mūdās. et imūdōs spūs
ac demones eias. et eos qui longis egri

tudinibz afflictant̄ curas. mortuos quoq̄
suscitās. Quibz omibz auditis de te statui
in aīo meo vnū eē e duobz. aut q̄a tu sis
deus ut de celo dñderis. aut filij dei sis q̄
her facis. **P**osterea ergo scribens rogauerū
te. ut digneris usq̄ ad me fatigari et eg
tudinē meā qua iam diu laboro curare.
Nam et illud cōperi q̄ iudei murmurāt
aduersū te et volūt tibi insidiari. Et aut̄
michi ciuitas pua quidē sed honesta. que
sufficiat vtrūq̄. **E**xemplū rescripti a
ihu per ananiā cursorē ad abagariū the
optū. **B**eatus es qui credidisti in me. cū
me ipē non videris. **S**criptū est enī de
me q̄a hī qui vident nō credent in me. et
qui non vident me. ipi credent in me et
viuent. **D**e eo aut̄ q̄ scripsisti michi vt
venia ad te. oportet me oīa p̄ que miss⁹
sū hic exple. et p̄ea quā cōpleuro rea
pi me ab eo a quo missus sū. **C**ū ergo fue
ro assumptus mittā tibi aliquē ex discipu
lis meis ut turet egritudinē tuā. et vitā
tibi et hīs qui teat̄ sūt prestet. et ciuitati
tue prestet ut nullus ad usarioz vnq̄m
vos exsupare possit. *De thadeo aplō p̄
assumptionē dñi ad eundē regē misso.*

Rat aut̄ *Cap. xxx.*
hīs eplis adiūctū hoc lingua sy
roꝝ qd̄ infra scriptū est. **P**ostea
vō q̄ ihus assumptus est. miss⁹ ei iudā qui
et thadeus aplm qui vn⁹ erat ex hōz.
Qui cū venisset abagari⁹ consideratis mi
rabilibz que faciebat recordat⁹ est. q̄ ipē
eēt de quo ihus scripserat ei dicens. **C**ū
aut̄ fuero assumptus mittā tibi aliquē de
discipulis meis qui egritudinē tuā sanet.
Et vocans ad se thobias apud quē mane
bat aut̄ ad eū. **A**udiui q̄ vir potens venit
et manet in domo tua adduc eū ad me.
Cūq̄ redisset thobias veniā inq̄t thade⁹
qm̄ maxie p̄ ipm miss⁹ sū. **P**ostera igit̄
die statū in ei⁹ egressu visū est abagaro
dñi nescio qd̄ splendoris in vultu thadei
apli. **Q**uod cū vidisset abagari⁹ adorauit
eū. quo sup admirati sūt oēs qui assiste
bāt regi. **I**psi enī nichil hōz videbant
q̄a soli abagaro fuerat ostensū. **Q**ui et
dice cepit ad thadeū. **V**ere discipul⁹ es
ihu filij dei. **E**t thade⁹ r̄ndit. **Q**uā mag

nifite credidisti in eū qui me misit. p̄p̄ta
missus sū ad te. Tūc abagar⁹ ad eū. Vsq̄
adeo credidi ei inquit ut et iudeos qui
eū crucifixerūt velim si ulla m̄ adeēt
tanta exātus copia trucidare. si non cō
m̄ regni auctoritas īpediret. Et thade⁹
ait. Dñs n̄r voluntatē p̄is īpleuit. q̄
impleta assūptus est rursus ad patrē
Dicit ei abagar⁹. et ego scio et credo
in eū et in p̄rē ei⁹. Et thade⁹. P̄terea
inquit pono manū meā sup te in no
mine ei⁹. Et cū fecisset statū omni egrī
tudis morbo quo tenebat̄ absoluit. Non
solū aut̄ illū sed et abdū quēdā ab de fi
liū podagra laborantē. Multos q̄ ali
os vrbis illi⁹ ciues varijs obsessos sana
uit in cōmodis. et sic opa magna et
admiranda p̄ficiens predicabat verbū
dei. Post hec aut̄ abagar⁹ ait ad tha
deū. Tu quidē cū virtute dei hoc facis
Verū queso te enarra michi de aduētū
ihū quō factus sit et de v̄tute ei⁹ in qua
faciebat hec que audiui. Et thade⁹. Cras
tina die cōgrega m̄ oēs ciues tuos. et
seminabo in eis verbū vite. vel aduen
tū ihū quō fuit. vel qua de causa. Qui
d̄ndit quidē solus sed ascendit cū grandi
multitudine ad p̄rē suū. Iussit ergo
abagar⁹ ut oēs ciues uenirent et au
dient predicatiōē thadei. Et post hoc
iussit ei dari aurū et argentū. sed ille
non accepit dicens. Si nos n̄r dereli
quim⁹. quō accipiem⁹ aliena. *Eusebi⁹*

conias. De aduētū dñi in iherusalē.

Anno itaq̄ tyberij. Cap. xxxi.

Alias que de eo fuerāt preloquite
ad passiōē venit āno. s. etatis sue xxx
iij. *Comestor.* f̄m̄ est aut̄ dū c̄plerent̄
dies assūptiōis ei⁹. firmavit faciē suā
ut iret in iherl̄m. Assūptiōē ihū dixit
lucas non solū temp⁹ quo assumi de mū
do debebat ad p̄rē. sed etiā f̄m̄ preceptū
de agno paschali qui decia die mensis
p̄mi assumebat̄ de grege et seruabatur
usq̄ ad decimā q̄rtā. In hūc modū ih̄s
decia die. i. in ramis palmarū venit ad
locū passiōis et mansit in eo usq̄ dū
passus est. *Acto.* Ipse ergo ih̄s faciē

161
suā firmavit. i. īp̄tervita mente locū
quo pati decreuerat. p̄c̄ijt sicut in per
sona ei⁹ dicit ysaias. Posui faciē meā
ut petra durā. *Comestor.* Et in īgres
su cui⁹ dā castelli occurrēt ei decē lep
si. Qui dū ei⁹ iussu sacerdotes peterēt
mūdati s̄t. Quorū vn⁹ qui samaritan⁹
erat redijt et gr̄as egit. Ceteri vō qui
iudei. p̄māserūt ingrati. Porro sama
rite. qui īuidebant euntibz in ih̄z ado
rare noluerūt eū hospicio reape. Vnde
irati ioh̄es et iacobz voluerūt ignē e ce
lo ad eos c̄sumendos īpetrare. At hui⁹
vindicta que laudata est in helya in istis
est a dño reprobata. q̄a non hoc appete
bant ex caritate sicut ille sed ex ira. Cū
it̄m p̄dixit eis secreto se mortē crucis
passurū et tercia die resurrecturū. Vñ
filij zebedei putātes eū in iherl̄m carna
lū in proximo regnaturū suggesserūt
m̄ri sue pete mun⁹ sine noīe. quo con
cesso petēt eis c̄sionē in ei⁹ regno. Cog
noscent ih̄s eorū temeritatē reuocauit
eos ad hūilitatē. oñdens per hoc eos ven
turos ad sublimitatē pot⁹ q̄ per honoris
ambicioz. Prius at̄ q̄ īgredēt̄ iherico
cecū natū illūiauit et eandē vrbē pam
bulans in domū zachei diuertit. In e
gressu vō iherico duos cecos secus viam
sedentes quorū vn⁹ erat barchime⁹ sana
uit. Iḡ ante sex dies pasche venit be
thania. s. ante ramos palmarū. q̄ dies
sextus erat aū pascha si numerem⁹ ip̄m
et diē pasche cū q̄tuor īterpositis. Et eāt
in domo symōis qui fuit leprosz et a do
mino sanatz. sed t̄n̄ adhuc pristinū no
mē manebat. sicut adhuc dicit matheus
publican⁹. Multiq̄ iudeoz uenerūt illuc
qui cōuenerūt ad diē festū nō p̄ ih̄m t̄n̄
sed ut viderent lazarū. Cogitauerūt er
go p̄napes sacerdotū ut et lazarū īter
ficerēt. fecerūt aut̄ ei cenā et martha
m̄strabat. Et lazar⁹ vn⁹ erat discipen
tū. Qui ut ait aug⁹ de verbis dñi con
uiliis ītrogantibz locū penaz et sedes in
ferni diligenti narratiōe indicauit. et
ita inferi longis t̄pibz ignorati tandem
fuerūt proditorē. Maria ergo aperuit
alabastrū et effudit unguentū sup cap⁹

ihū et eam unxit pedes eius et exstitit in
 pedibus suis. In memoria huius rei eodem sab-
 bato dominus papa debet erogare pauperibus.
 Huius enim sancti pedes domini sedentis in celo adhuc
 ambulantis in terra. Cuius largitionis occu-
 patione ea die non ingreditur ad aliquam ec-
 clesiam cum ceteris diebus quadragesima statione fa-
 ciat ad celebrandum missam. Indignabatur
 autem iudas scarioth. quod de pretio unguen-
 to. quod furtum erat et loculos domini huius uxori et
 filiis dabat que furabatur. *De susceptione eius
 in iunioribus palmarum. Cap. xxxij.*

Mene autem sancto ascendebat ihesus ihe-
 rosolimam et discipuli eius. et cum venisset
 bethfage qui erat viculus sac-
 dotum in latere montis oliueti misit duos
 de discipulis in castellum quod erat coram eis.
 in iherosolimam ut adducerent ei asinam et pullum
 qui erant alligati in bivio. Asina dicitur
 totis fuisse pauperibus qui propria iumentum non
 habebant. Cuius in ea quis operatus fuerat pa-
 bulum dabat ei et pullo. qui propter opera
 tota nutrebat. Nondum enim quisquam ascen-
 derat eum. In hoc itinere dum ascendit iherosolimam
 putabat quidam eum esurisse. et accessisse ad fi-
 cum. et cum non invenisset in ea nisi folia
 aut. Quisquam ex te exeat amplius focus et sta-
 tim aruit. Quod licet apud mattheum legatur
 sequenti die factum. putamus recapitulando
 dictum. Et cum appropinquaret iherosolimam ad descensum
 montis oliueti multi descendentes cum eo
 substernebant vestimenta sua in via. Alii
 cedebant ramos de arboribus et sterne-
 bant in via. Turba autem multa que vene-
 rat ad diem festum et pueri et plebecula
 iherosolimorum tollentes ramos oliuarum pro-
 cesserunt ei obviam. Et qui predebant et qui
 sequebantur clamabant osanna. id est salua ob-
 scuro. Et quidam phariseorum de turba dice-
 bant ei ut increparet discipulos. Quibus
 respondit. Si huius tacuerit lapides clamabunt.
 Quia huius in passione tacentibus petre sas-
 se clamaverunt eum dominum mundi. Et ut ap-
 propinquit fleuit super civitatem dicens. Quia
 et tu subaudi fletes si cognoscas ruinam tu-
 am futuram et causas eius. *Acto. De 2. c. c.*

Et tunc vendit et emendit in cen-
 tu. Intrauit iherosolimam. Cap. xxxij.
 templum per tria. Primo secundum glossam

ut doceret nos formam religionis. scilicet ut quo-
 cumque pergitur primo domum orationis si ibi est
 adeamus. et per orationes deo commendati sicut
 agenda negotia secedamus. Item quia locus pub-
 licus erat ubi posset inveniri. ostendens se
 non invitum sed sponte pati. Item ut ostenderet
 ruinam urbis pro qua fleuerat maxime ex
 sacerdotum culpa processuram. Sacerdotes
 enim avaricie sue silentes in portibus tem-
 pli hostias cuiusque generis ne venientes ex lo-
 giquo nichil offerrent si hostias presto
 non invenirent vendebant. Et ne etiam
 pauperes qui nichil secum protulerant exaspa-
 ratione pretenderent pecunie non habite. posue-
 runt ibidem numularios. qui mutua sub-
 tactione darent pecuniam. Sed quia lex non
 patiebatur ut a fratribus suis usuras accipe-
 rent. excogitaverunt ut collibitas facerent.
 Collibitas enim apud eos dicitur vilia mun-
 tula ut cyperis et vucapasse et pomorum di-
 si generis. quod quod in numero non licebat in-
 talibus licet. Quod prohibuit ezechiel dicens.
 Usuram et omnem superabundantiam non accipi-
 etis. Sic et hodie quidam sub nomine caritatis
 usuram palliant. Et factis flagello de funia-
 lis eriebat ementes et vendentes dicens.
 ne domum orationis facerent speluncam latro-
 num. Nec sinebat vas aliquod deo non dicitur
 tunc transferri per templum. Tradunt quidam quod
 quidam fulgur radiosus egrediebatur ex oculis
 ipsius. quo territi sacerdotes et leuitae.
 non poterant ei resistere. *Iherosolimam super matthei
 libro ij.* Intra omnia signa que fecit hoc michi
 mirabilis esse videtur quod unus homo in illo tem-
 pore acceptibilis et in tantum vilis ut postea
 crucifigeretur. scribis et phariseis contra se
 sententibus et lucra sua videntibus destrui.
 potuit ad unum flagelli verbera tantam
 multitudinem eius mensasque subvertit. ca-
 thedras confringit. atque alia facit que infi-
 nitum non fecisset excusis. Ignem enim quiddam
 atque sidereum ex oculis eius radiabat. et di-
 vina maiestas in facie lucebat. *Comestor.*
 Et accesserunt ad eum ceca claudi in templo
 et sanavit eos. Et admirantes principes
 sacerdotum et scribe dixerunt ei. Quod signum
 ostendis nobis quia hec facis. Qui non
 credimus tibi licere ergo ostende nobis signum
 quo credamus. Et respondit. Solvite templum

hoc. et in tribus diebus. Hoc autem dixit illis non operando uel consulendo uel hortando sed predicando. Et respiciebat diuites qui mittebant munera sua in gazophilacium. Vidit autem et quandam uiduam pauperculam mittentem duos ereos nummos ualentes quatuor parte sicca. scilicet obolos quatuor. Et dixit eam misisse plus quam omnes. quia totum victum suum miserat. Alij uero ex habundantia sibi partem non totam. Dixit autem ad quosdam qui in se confidebant tanquam iusti pro exterioribus suis operibus et aspuebant ceteros pabolam de pharisaeo et publicano. Et intulit quia omnes qui se exaltant humiliabunt. **Actus.** Et cum iam uespera esset hora circumspectis omnibus rediit in bethaniam et ibi mansit. Quia ut dicitur in glossa iheronimi. pauper et nulli adulator nullum in tanta urbe inuenit qui ei hospitium daret. Erat ergo diebus docens in templo. noctibus exiens morabatur in bethania. Ideo tota illa septimana penosa dicitur quia per totam illam laborauit dominus recreando. sicut per primam mundi ebdomadam operatus est creando. At princeps nicodemus pro timore populi uel pro ueracitate discendi. quia magister erat. non die sed nocte docendus ad eum uenit. quod dominus interrogatus instruxit de introitu regni dei. **De his que gesserunt in seditione feruente. Cap. xxxiii.**

Ihesus feruente. Cap. xxxiii. autem in diluulo uenit in templum et sedens docebat populum. Pharisaei autem uidentes et insidiantes ei. quia sciebant eum esse mansuetum et misericordiam predicantem. et ob hoc habere populi fauorem. adduxerunt ei populi mulierem lapidandam secundum legem. Ut si uideret eam lapidari. quod crudeliter eum irrideret. et non haberet misericordiam quam populo predicabat. Si autem dimitti. quod hostem legis dependarent. Ipse autem utramque calumpniam prudenter euitauit. quia et iustitiam et misericordiam in iudicio seruauit. Protulit enim iustum iudicium salua misericordia. prius tamen scripsit digito in terra. Quod sine peccato inquit. Quid autem scripserit ad litteras incertum est. Quidam tamen dicunt quod id quod eis respondebat. Iheronimus uidetur uelle in quadam epistola eum scripsisse. terra terra absorbe uiuos istos abditos. Vel secundum glossam. terra terra accusas. Vel forte peccata eorum scribebat. Mulier inquit. ubi es qui te accusat

quod dicit. Qui uenerunt ad iustitiam querenda. fugati sunt iudicio iusticie. Nemo te dependant. quia quilibet eorum sciebat se sibi iniquum. Nec ego te dependabo. quod dicit. illi dimiserunt te in damnamam pro peccata sua. et ego te absoluo misericordia mea. vade et amplius noli peccare. Sicut supra protulit iudicium iusticie salua misericordia. et hic profert iudicium misericordia salua iusticia secundum glossam. scilicet ut misericorditer peccata dimittens. et ut iustus ne amplius peccaret interdicens. Nam uniuerse uie domini misericordia et uitas. Et notantur hic in summa quatuor. que obseruanda sunt iudicibus in sententia proferenda. Primum est maturam et discretam deliberationem. scilicet ut non precipitem sententiam sed diligenter examine secundum illud iob. Causam quam nesciebam respondere. Vnde et dominus audita causa non statim protulit sententiam. sed tacuit primo et scribebat in terra non quia ignoraret sed ut nos instrueret. Ipsa enim discretio notatur in digito. Secundum est proximi compassio qua debet iudex se inclinare uel inclinare ad exemplum christi. scilicet ut non sine dolore passionis proferat sententiam et iustus. Tertium est iudicij ueritas. scilicet ut non flectatur precibus uel muneribus uel aliquo tali. Vnde christus sententiam prolaturus exere se. Quod uice proprie purgatio sine qua nemo potest digne alium iudicare secundum illud. qui sine peccato est. Quidam tamen iustitiam annexio ad exemplum christi quod utramque seruauit ut dominum est. Nec debet homo homines iudicare sine misericordia. quod iudicium sine misericordia. Venerunt autem quidam gentiles ut adorarent in die festo et dixerunt philippo. Domine uolumus istum uide. Qui assumpto andrea dixit hoc ihesu. Et respondit ihesus. Venit hora ut clarificet filius hominis. quod dicit plenitudo generum creditum est. Quod non nisi per passionem futuram insinuauit dicens. Nisi granum frumenti. Non clarificabo me ex hac hora. et uenit uox de celo. Et clarificauit et tamen clarificabo. id est clarum genui nec desista. Vel secundum homines clarificatum in baptismo et in transfiguratione. et clarificabo in resurrectione et ascensione et iudicio. Et dicebant quidam tonitruum factum fuisse. alij quod angelus locutus est ei. Et ait ihesus. Propter uos hec uox facta est. Quia princeps huius mundi eiacet foras. id est princeps amatorum

mundi. p. det p. n. t. e. hoies post se trahendi.
 Et ego si exaltatus fuero. Et cū vespem
 cēt facta redibat in bethaniā. **De gestis ter**
tiē die ferie. Caplin xxxv.
E rediens diluculo tercio sabbati in
 templū docebat pplm. Et accesserunt
 ad eū p. n. a. p. e. s. sacerdotū ducentes. In
 qua p. n. t. e. hec facis. q. i. dicant. Quid est qd
 eius de templo quos vis. cū non sis hostia
 et doces nobis inuoluntis. Ihus autē opposi
 omi reddidit oppositionē non soluaonē. qua
 si clauū clauo retundēs. Qd autē ap. n. d. a.
 est vitas alijs et non ipis et quare indica
 uit per pabolā duoz filioz. quoz vni dixit
 pater. Vade in vineā meā. Et r. n. d. i. t. Nolo
 postea tū iuit. Alij vō dixit vade. Et r. n. d. i. t.
 Vado. sed non iuit. Ad idem p. p. o. s. i. t. p. a. b. o. l. ā.
 de cultoribz vinee sanguinarijs. Et post h.
 aliā de iuitatis ad nuptias regales nec h.
 tibz vestes nuptiales. Tūc pharisei volen
 tes cū cape in verbo p. p. o. n. u. i. t. ei questionē
 apud iudeos orā de tributo cesari soluē
 do et non soluendo. dicentibz quibusdā sol
 uendū ēē q. i. p. r. o. s. e. c. u. r. i. t. a. t. e. et quiete. eo q. v. o.
 mani p. r. o. o. i. b. u. s. m. i. l. i. t. a. r. i. e. t. Phariseis autē
 econf. nitentibz tanq. qui decimas et obla
 tiones et vota s. m. legē dei. o. b. s. o. l. u. e. b. a. n. t. h. u.
 manus legibz subiacē non deberēt. Ipse vō
 sic r. n. d. i. t. uti deo et cesari iura sua seruaret
 ut eoz calūpnias prudēt. euadēt. De mu
 liere quoq. septēuira questionē a saduce
 is p. p. o. s. i. t. a. soluit. et q. a. p. p. h. e. t. a. s. non reci
 piebāt auctoritate exodi mortuoz resur
 rectionē probauit. Sed et phariseū tēptan
 do interrogantē de mandato legis p. m. o. et
 secūdo instruxit et quis ēēt vere p. x. i. m.
 noster per pabolā saucia et a samari
 tano curati ostendit. qd. q. ēēt dei filius
 per auctoritatē dauid p. b. a. u. i. t. Tūc etiā
 docuit scribarū quidē et phariseoz doctri
 nā audiendā sed eoz vitā non imitan
 dā. de multis criminibz eos acriter arguēs
 salz de ambitione de incredulitate et p.
 uerfa doctrina. De gula et supstiaōe et
 auaricia et p. p. o. t. i. s. i. et crudelitate. Egres
 sus autē de templo predixit discipulis su
 is euersionē templi. signaq. euersionis ve
 bis. et signa aduentū sui. quedā quidē v.
 trislibet p. p. r. i. a. quedā v. t. r. i. q. c. o. i. a. Predixit

etiā ipi aduentū inctitudinē. tribz siliti
 dinibz ei. t. e. r. r. o. r. e. i. n. t. r. o. d. u. c. e. s. . s. . f. u. l. g. u. r. i. s.
 et diluuij et furis. Porro in illa die de
 quolibz que hoim dicit quosdā assumen
 dos in regnū. et quosdā relinquendos
 ad supplicū. . s. . et de agro predicationis q.
 p. t. i. n. e. t. ad prelatos. et de mola actionis
 que ad diuigtos. et de quiete contēplati
 onis que ad stinētes. Sedm hec tria g. n. a.
 tres pabolā p. p. o. s. u. i. t. . p. r. i. m. ā. de vigilia
 p. n. s. f. a. m. i. l. i. a. s. v. e. l. i. a. m. i. t. o. r. i. s. q. n. t. ū. ad prela
 tos. . 2. d. de decē virgibz q. n. t. ū. ad contēplati
 uos. . 3. d. de talentis multiplicandis q. n. t. ū.
 ad actiuos. Tandē vō describit ventilatiōē
 aree que fiet in extremo iudicio. **Comest.**
 finitis autē sermonibz hys eadē die. . s. . f. i. a.
 tercia dixit discipulis suis. Satis quia
 post biduū . i. . feria q. n. t. a. ad vespem agn.
 paschalis imolabit. et tūc etiā filij hois
 tradet. ut cruafigat. **De hys que gesta**
s. quarta feria. Caplin xxxvi.

Tunc . s. . q. r. t. a. feria p. n. c. i. p. e. s. sacer
 dotū videntes ihm abysse et dix
 isse non me videbitis amodo. cō
 gregati s. cū senioribz ppli in atriu cap
 phe et querebāt uti eū tenerēt et occide
 rent. non tū in die festo ne forte tumult
 us fieret in p. l. o. . Audiens autē iudas eos
 congregatos abiit ad eos et pepigit cū
 eis de ihu tradendo pro xxx argenteis. for
 te q. a. tūc audierat d. n. m. tercia die mori
 turū. et putauit eū in morte detinei. mor
 tem iminentē sibi lucratiuā face volu
 it. **Et glosis.** Premissa est etiā supius
 causa que cōpulis iudā ad vendendū do
 minū. Cū enī ēēt fur et loculos hūs et
 vidēt vnguentū sup caput et pedes d. n. i.
 effusū. qd. putauit eē vendendū et sibi
 tradendū precū. ut aliquid inde furaret.
 qd. p. d. i. d. e. r. a. t. in effusione vnguenti. volu
 it recuperare in venditiōe mgrū. Et forte
 fuit cū quare mathe. hic factū marie re
 citauit. . s. . uti cōgruē subuigēt factū
 iude quo vendidit d. n. m. tanq. cōtinuās
 effm ad causā. Quid vultis michi iquit
 dare. et ego vobis eū tradā. Quasi vile
 manapiū venale exponēs. ponit in eoz
 p. t. a. t. e. q. n. t. ū. velint dare. Cū enī vilia ex
 ponunt. solet querē venditor ab emptore

quanti dabis. cum autem cara everso. **Nota**
la sup histo; Quia autem quinta feria ante pas-
 sionem vendit fuit dominus ostendit ea die ec-
 clesia. lectionem ysaie premittens eplam. In
 qua legitur. Ecce nices eius cum eo. In memo-
 ria quoque venditionis huius per totum annum
 in ieiunijs penitentialibus hec feria 2°
 tenet locum post sextam feriam. **Acto.** facta
 itaque hac pactione querebat oportunitatem
 tradendi eum sine turbis **De cena domini et**
institutione eucharistie. Cap. xxxvii.

Prima autem die azimorum. id est die cuius
 vespera erant agni immolandi
 et edendi cum azimis premisit disci-
 pulos ut parent. Et ita secundum iohannem
 venit illuc et discubuit ad cenam cum disci-
 pulis ante diem festum pasche. id est ante primum
 diem azimorum qui celeberrimus erant inter
 septem dies paschales. Sciendum est quod hoc
 nomen pascha equocum est ad tria. Aliquam
 enim pascha dicebatur vespera quam agni immola-
 bant. ibi. Satis quia post biduum pascha re-
 cebat. ibi. Vbi vis parentis
 tibi manducare pascha. Aliquam vero septem di-
 es sequentes in quibus edebant azima. Vel etiam
 azima ipsa ut ibi. Non introierunt panem
 torum ne staminaret sed comedent pascha
 Hac equocatione decepti greci conficiunt de
 fermentato. Dicunt enim in pasche luna
 fuisse decima quinta. et in vespera illius fuisse
 pascha iudeorum. Sed dominus inquit sciens se
 eadem die passurum anticipavit comedere
 pascha in die precedenti. scilicet quinta feria. et
 tunc fuit luna xiiij. Vnde quia tunc licite
 ut dicitur potuit comedere fermentatum id
 est panem conficiunt de fermentato. Provenit
 autem error eorum ex hoc loco quod putant hic ac-
 capi pascha pro die immolationis. sed accipi-
 tur pro prima die azimorum ut dicitur est. Et
 eadem si verum esset quod dicitur de die pasche
 nichilominus errant quia quicumque die dominus
 comedit pascha. id est agnum credibile est eum
 comedissem cum azimis secundum legem preterea dies
 ipsa precedens vesperam immolationis nec
 dicebatur pascha nec erat sollempnis. et ita
 xiiij luna non fuit prima dies ante diem
 festum pasche. **Comestor.** Et nota quod nullo
 modo legitur dominum comedissem carnes nisi ag-
 ni paschalis. Surgens autem a cena la-

uit pedes discipulorum. Ex eo autem quod dicitur
 qui lotus est non indiget nisi ut pedes
 lauet. pendit a quibusdam quod apostoli bapti-
 sati erant. Et cum recubisset docuit eos
 iterum quare hoc fecerat. in exemplo. scilicet sibi
 mutuo seruendi. Iustus autem turbatus spiritu
 dixit. Amen dico vobis quod unus ex vobis
 me tradet. Turbatus est ihesus misericorditer
 dicit. spaciens iude quem notabat. Sic et sancti
 misericorditer turbantur cum irget eos causa
 a zyma separare triticum ante messum. Me-
 titur ergo pharisaeus qui dicit. animi turba-
 tionem non cadere in sapientem. Et dicebant
 singillatim. Numquid ego sum dominus. Qui intin-
 git autem manum meam in cathino. Quode-
 am in eodem cathino cum domino edebant. et
 alij non. qui dicit. unus de xij me tradet.
 forte ideo dixit intingit. quia succus agros-
 tium lactucarum necessarius erat ad esum agni.
 Recubebat autem discipulus quem diligebat
 ihesus in sinu eius. non aliter ut creditur nisi
 quia discubebat inclinatam ante pectus eius.
 Hinc submissa voce expressit proditorum.
 cuius panem intinctum porriget. Et tunc in-
 troiuit sathanas in iudam. non tunc pri-
 mo sed ut qui proprium possidet. **Acto.** Tunc
 iudas ne videretur tacendo se prode ait. Num-
 quid ego sum rabbi. At ille dixit. Tu dixisti.
 Non dum coram exprimit eum. potest enim sic in-
 telligi. Non ego dico. sed tu dicis. Vel quia
 latentem notat non respicebat. manifestum
 eum notabat qui dicit. Tu tempus prodidisti
 non ego. Et exiit iudas continuo erat
 autem nox. Tunc autem ihesus. Nunc clarificatus est
 filii hominis. id est electo tenebroso remanserunt
 soli mundi cum suo mundatore. Et addidit
 continuo. clarificauit eum deus. id est clarifica-
 bit. Quod potest intelligi de resurrectione. uel
 de imminente iudicatione per quam mortuus
 apparuit hijs qui in inferno eum expectabant.
 Cenantibus autem illis benedixit panem et fre-
 git. Ordo verborum mysticus est secundum glossam. Sed
 dixit quia humanam naturam quam assumpsit
 gratia diuine virtutis impleuit. fregit ut
 ostenderet corporis sui fractionem non sine spon-
 te sua fore. Accipite inquit et comedite
 et. Non hic intelligendum est quod discipuli
 sumptum corpus de manu domini sibi monstraret
 sed ipsemet monstrauit qui et secantur.

Et est sensus. Accipite et comedite. a. accipi-
te sacramentalit et comedite spūalib. Hoc
est corp⁹ meū x̄i. Et nota q̄ in canone
q̄n hec verba proferūt. Hoc est corpus.
Hic est sanguis me⁹. ex virtute hor⁹ ver-
bor⁹ fit t̄substanciaa. Unde credibile
est dñm cū eadē verba dixit mutasse
panē et vinū in carnē et sanguē. et t̄
eadē vim stulit eis in posterū. Unde
lucas dicit eū addidisse. Hoc facite i meā
cōmēōraōē. Quib⁹. s. verbis instituit
hoc sacramētū et tacite premissū destitit.

De p̄dicatione negatiois petri et t̄na orōe

Unc aut dñi. Cap. xxxviii.

Quibus ih̄us. Oēs scandalū pacie-
mini in me in ista nocte. Scrip-
tū est enī. P̄uiciā pastore x̄i. Et cū dixit
seti petro. Et si oēs scandalizati fuerint.
ego nuq̄. x̄i. r̄ndit ihs. P̄iusq̄ gallus bis
vocē dedit. ter es me negatur⁹. Sed mar-
cus hoc plen⁹ expressit ceteris. Post primā
enī negatioē petri gallus statim c̄tauit
sed ante galli 2^m cantū idem bis negauit
Et ita trina negatio petri aū p̄mū galli
cantū inchoata est. ante 2^m impleta. Alij vō
euangeliste dicētes p̄usq̄ gallus c̄ntet
ter me negabis. de incepōne agūt id est
trinā inchoabis negatioē. Marcus vero
de p̄leaōe ei⁹ scripsit. Et ait petro. Et si o-
portuit me mori tecū non te negabo. Non
mentis q̄a credit v̄m cē qd̄ p̄mittit. Tunc
subdit ih̄us eos solando longū sermonē
quē scripsit ioh̄es dicens. Non turbet̄ cor
v̄m. x̄i. Tunc venit cū illis in villā que
dicit̄ gethsemani que est ad radicē mon-
tis oliueti. Et introiuit ih̄us in ortū cū
discipulis suis. et cū intrasset dixit eis.
Sedete donec vadā et orē. et etiā vos ora-
te ne succūbatis tēptacōi. Et assumpto pe-
tro et duob⁹ filijs zebedeij. tanq̄ secretari-
is suis ut quib⁹ ostenderent glorie sue ma-
iestatis. eisdē reuelaret etiā tristitiā pas-
sionis. cepit tristari ut vitatē probaret
hois assumpti. Et bñ dicit. cepit. q̄a ipse
motus tristitiē non ei dñatus est. sed s̄
ieat eū voluntati diuine. Hanc aū tris-
titiā s̄m̄ glosā passus est non solū timōe
mortis quā ip̄a nat̄a abhorret s̄ p̄ infē-
licitatē iude et scandalū aplōr et eiectio-

nē iudeor⁹ et euersionē iherl̄im. **V**eniēs
autē ad discipulos inuenit eos dormiētes.
Et dixit petro. q̄a p̄re ceteris erat gloriat⁹.
Sic. p̄uiciē q̄i dicit. sic erat faciendū. v̄
sic implet qd̄ promiserat. Vigilate et ora-
te. quia spūs p̄mpt⁹ est quidē ad confitē-
dū. caro aut̄ infirma ad tolerandū. Tūc
abiit 2° et orauit. Et apparuit ei angel⁹
confortans in eo motū sensualitatis s̄m̄
quā minorat⁹ est paulomin⁹ ab angelis
illū. s. motū quo exhorrebat mortē sicut
etiā ip̄e xpc̄ maone confortabat eā dicens
ad p̄rē. Non sicut ego volo sed sicut tu.
Prohibebat etiā eū angel⁹ a vexatione
corpali prout oportunū erat. Vñ est il-
lud. Angelus suus de⁹ mandauit de te x̄i
Qd̄ de toto xpc̄ bñ accipit s̄m̄ glosā. a. de
capite et de mēbris. Et fact⁹ est in agoni-
a cont̄ mortē. Jam q̄i vincebat in aīo
quā post viat̄ actu ip̄o sal⁹ resurgendo
Et fact⁹ est sudor ei⁹ sicut gutte sanguis x̄i
Et rediit ad discipulos et inueniēs eos dor-
mientes tercio abiit et orauit sedm̄ glo-
sam ut et nos a p̄c̄is p̄ctis veniam
et a p̄nābz malis tutelā. et a futis t̄ute-
lā a deo postulem⁹. et ut ad trinitatē.
orationē dirigam⁹. Vel ut cont̄ trinā
temptacōē orōnis dipeo muniam⁹. Tūc
venit ad discipulos. et ait illis. Dormite.
Et cū paululū dormissent ait. Sufficit.
surgite eam⁹. ecce p̄pe est qui me tradet.
**Comestor. De lignacōe dñi et ei⁹ p̄dēma-
one corā t̄ppha. et suspendio iude.**

Huc eo lo **Cap. xxxix.**

Ante venit iudas cū cohorte mi-
litū accepta a p̄siede et turba
ministroz a p̄ncipib⁹ sacerdotū et armis
dato eis signo prodiciois. Et suscepto oscu-
lo cū dixisset ih̄us querentib⁹. ego sū. ab-
ierūt retrorsū et ceciderūt. Postea tenu-
erūt eū. et ligauerūt. Adduxerūt aut̄
eū ad annā p̄mū. non q̄a collega t̄-
pphe. sed q̄a socer ei⁹. Adolescens aut̄ sc̄n-
bat̄ eū amict⁹ sindone sup nudo corpe
Qui relicta sindone aufugit ab eis. Tra-
dunt quidā hūc fuisse ioh̄ez quē tūc fuis-
se adolescentē longa post̄ ei⁹ vita indicio
est. Sequebat̄ autē eū petro alonge. Jo-
h̄anes notus pontifici introduxit petro

Interrogabat autem ihesum pontifex de doctrina eius. Et cum dixisset ihesus palam locutus sum interrogans eos qui audierunt. unum ministrorum dedit alapam ihesu. Erat autem petrus stans in atrio et calcitrans se. Qui post tertiam negationem recordatus verbi quod dixerat dominus. egressus fleuit amare. fugiens in caveam que nunc gallicantus appellatur. Mane factum convenit apud capharnaum sacerdotes et seniores populi et scribae et pharisaei. et quaerebant falsum testimonium contra ihesum. Et dixerunt duo falsi testes. Nos audivimus eum dicentem. Possibile est destrui templum istud manu factum. et post triduum non manufactum reedificare. Cuius non videt ihesus exurgens capharnaum dixit ad ihesum. Adiuvo te per dominum vivum ut dicas nobis si tu es christus filius dei benedicti. Et respondit ihesus. Tu dixisti. Tunc princeps sacerdotum scilicet vestimenta sua dicens. Blasphemavit. Quid vobis videtur. Et dixerunt reus est mortis. Tunc expulerunt in faciem eius. Et hoc etiam erat proprium iudeorum spiritus in faciem eius quem abdicebant. Et adduxerunt eum vincitum in praetorium. et tradiderunt eum poncio pilato presidi. Et non introierunt ne intaminarentur. scilicet intrando domum gentilis. Tunc undas prima ductus renulit xxx argenteos dicens principibus sacerdotum. Pecatum. forte sathanas qui possederat eum postquam fecit quod voluit recessit ab eo. et ideo potuit iudas dolere quod fecerat. ut ex dolore itum ituraret in eum sathanas et faceret eum sibi manum iurare. Nam propter argenteis in templo abiens laqueo se suspendit.

Acto: ex glosa. Ut scilicet ostendat se possum celi et terre. Itaque ut in aere cum demonibus habitaret. Item ut arterie stringerentur laqueo que voce prodicionis protulerunt. Dicit tamen iheronimus super psalmum cxxvij. quod magis dominum offendit iudas quam se suspendit. quod in hoc quod eum prodidit. Et crepuit mediis effusis visceribus. In hoc quodammodo delatum est ori quo osculatus erat dominum. ne per os scilicet effunderentur. Utrum autem ea die se suspendit an distulerit dubium est sed quod ante resurrectionem domini super psalmum habet. Quidam tamen dixerunt quod audita resurrectione quam non sperabat. se suspendit.

Comestor. De diffinitione cause coram pilato. Cap. xli.

Quoniam autem ihesus esset in praetorio exivit ad iudeos pilatus querens quam accusationem afferret adversus homines

hunc. Et primum accusaverunt eum in duobus. quia prohibebat tributa dari cesari. Et quia dicebat se christum regem esse. Intrans ergo pilatus in praetorium primam causam nullam reputans quia forte audierat ihesum dixisse. Reddite quae sunt cesaris cesari et quae sunt dei deo. de secunda dixit ad ihesum. Tu es rex iudeorum. Qui respondit. Regnum meum non est de hoc mundo. Cui respondit pilatus. Ergo rex es tu. Respondit ihesus. Tu dicas quia rex sum ego. Ad hoc veni in mundum ut testimonium perhibeam veritati. Cui respondit pilatus. Quid est veritas. **Et euange nichode et ioseph.** Respondit ihesus. Veritas de terra orta est. Dicit pilatus. In terris veritas non est. Respondit ihesus. intende veritatem dominus esse in terra et nunc iudicatus ab hijs qui in terris habent potestatem. Intuitus preses in populo. vidit plurimos ex iudeis lacrimantes et ait. Non omnis multitudo vult eum mori. Dicit ei seniores iudei. Ideo venimus omnis multitudo. scilicet ut moriatur. Stans autem vir quidam iudeus. nichodemus autem preside pro nunciabat ihesum multa mirabilia fecisse in populo. suadens eum dimitti. Alius etiam quidam iudeus excellens dixit. Ego per xxxvij annos iacebam in lecto et quidam portaverunt me in lecto ante eum. et ad vocem eius sine mora sanatus sum. Et alius dixit. Cecus natus sum et miseratus est michi. posuit enim manus suas super oculos meos et statim vidi. Et alius. turris eorum et erexit me. Alius quoque dixit. Leprosus eram et mundavit me. Mulier etiam quaedam verona nomine dixit. Sanguinem fluens eram xij annis. et tetigi fimbriam vestimenti eius et stetit fluxus. Dicit iudei. Legem habemus. mulierem in testimonio non recipere. Dicit alius. Iste homo propheta est. Demonia enim ei subiecta sunt. Et pilatus ergo facta seditione in populo nesciebat quid faceret. et quaerebat occasionem dimittendi eum. **Comestor.** Et unum exiens dixit iudeis. Nullam invenio causam in homine isto. At illi clamabant. Comovit universum populum a galilea usque huc. **De illusionibus herodis et iudicio pilati. Cap. xlii.**

Quoniam accepisset pilatus quod homo galileus esset quia herodes erat iherosolymis hijs diebus. volens ei deferre misit eum ad illum. ut dominus galilee galileum vel absolvet vel dampnaret. Et ideo reconatus est pilato super necem galileorum quam praedixit

im). Qui autem interrogasset Iesum in multis
nec accepisset responsum ab eo. spreuit eum et
illusit ei. estimans eum fatuum et remisit eum
indutum veste alba. Tunc pilatus dixit iudeis
quod nec ipse nec herodes inueniebant in eo cau-
sam. et correctum flagellis dimittent. Turba
autem uniuersa clamabat. Crucifige eum. Cum
ergo pilatus renuisset accusabant in tanto. Quia
filius dei se fecit. Clamabant eadem. Si hunc di-
mittis. non es amicus cesaris. Quis enim se
regem facit. contradicit cesari. Audiens autem
hec pilatus eduxit eum et sedit pro tribunali
in loco gulgata. Erat autem pasceus quasi hora
sexta. Cumque accusaret Iesus in multis nichil
respondit. Per diem autem festum pasche consueue-
rat preses nouum introducta consuetudine di-
mittere unum de vinculis quicumque petissent in
memoria quod eadem die egressi erant de seruitu-
te pharonis. Cumque optione dedisset eligen-
di Iesum innocentem autem barabam latronem. ele-
gerunt barabam. Tunc misit ad pilatum ux-
or suam. Nam enim dei nutu poterat dyabolus
cognoscere misterium crucis. et ideo laborabat
ne christus moreretur. forte vero sancti gaudebant in
inferno. unde hoc notauit. **Ex euangelio ni-**
chodemum et ioseph. Cogitante ergo pilato
quid ageret de Iesu misit ad eum uxorem eius nomine
procula dicens. Nichil tibi et iusto illi res.
Respondentes iudei dixerunt pilato. Numquid non
diximus tibi quod maleficus est. Ecce somnium
misit ad uxorem tuam. **Comestor.** Videns autem
pilatus quod nichil proficeret lauit manus. et Ie-
sum flagellis cesum tradidit eis ut crucifigerent.
forte ideo cesum ut sciant flagellis a morte
desisterent. Adhuc columba cui alligatus fuit
vestigia cruoris ostendit. **De illusionibus**
militum et crucifigitione domini. Cap. xliij.

Milites ergo presidio suscipientes eum.
exuentes eum circumdederunt ei clami-
dem cocineam ad similitudinem purpure. quam
reges utebantur. Pro dyademate autem plecten-
tes coronam de spinis imposuerunt capiti eius.
Credibile autem est aculeos de corona cruorem
a capite extraxisse. Et eadem flagellis cru-
or dorsum extraxit. et sanguis sudor alias
partes corporis unxit. ut non tantum manus et pe-
des et latus dicantur. Absque sanguine. sed tota
veste tincta christum ascendisse de bosira. Pro
sceptro autem dederunt in manum eius arundinem

et illudebant ei tanquam regnare uolenti ut
valenti. Et flexo genu dicebant. Aue rex
iudeorum. Ideo in pasceus autem orati pro pfi-
dis iudeis genua non flectimus. Et expu-
entes arundine percutebant caput eius. Ex-
uentes eum purpura reinduebant eum veste
sua. Et duxerunt eum ut crucifigerent. baulam
tamen sibi crucem. Sequebantur autem Iesum mu-
lieres plangentes eum. quibus ipse ait. Nolite
 flere super me sed super imminente exadio ge-
ntis vestre. Et uenerunt in locum caluarie sic
dicitur. quia ibi decollabantur rei. Et multa os-
sa capiti ibi scripta erant. Cum autem crucifige-
rent eum dicebat. Pater dimitte illis quia
nesciunt quid faciunt. Tunc fecerunt de vesti-
bus eius excepta tunica quatuor partes quia qua-
tuor erant milites qui crucifixerant eum.
Tunica erat inconsutilis reticulato opere
facta et ideo non potuit scindi. et sortiti
sunt de ea cuius esset. Scripsit autem pilatus titu-
lum cause eius. id est in titulo causa mortis eius.
Iesus nazarenus rex iudeorum. quasi dicitur ideo
crucifigens est quia rex erat iudeorum. Et scrip-
sit illum hebraice. grece et latine. ut diuer-
sarum linguarum homines qui conuenerunt ad diem
festum legere possent et intelligerent. Dixerunt
autem iudei ut mutaret titulum et noluit.
Cruce uero non habebat super lignum transuersum
aliquid huius formam thau. **T** Sed pro-
pilate supposuit auillam et tabulam affixam ei et in
tabula erat titulus sic. **+** Dicitur autem in
domini cruce fuisse quatuor diuisa ligna. et forte
in totidem diuersis generibus lignum erectum trans-
uersum tabula supposita. Truncus eadem quidam cum
infixa erant cruce qui in rupe fuit desol-
sus. Inuenit enim lignum domine crucis et pal-
me et cypressi et ut quidam tradunt oliue
et cedri. **De suscepcione latronis et comen-**
danone uirginis marie. Cap. xliij.

Proterentes autem blasphemabant
eum dicentes. Vah qui destruis tem-
plum dei. Sile et sacerdotes illude-
bant ei dicentes. Alios saluos fecit seipsum
non potuit saluum facere. quasi dicant. Nunc appa-
ret quia non in se sed in beelzebub sanabat
alioquin potius se sanaret. Demones enim se-
cipientes vires suas fractas hoc agebant ut
descenderet de cruce. Tamen in thobia legitur
super exenteracionem piscis demonem stetitisse

sup brachiū crucis et considerasse an xpc
 aliquā pccā maculā hēret. Et iam vn̄ de
 pendentibz sil' blasphemabat eū. Alter t̄
 crepans blasphemantē ait. **Memento ma-**
dne dñi veneris in regnū tuū. Et audiuit
 a dño. **Hodie meū eris in paradiso. Nec in-**
 tellige de terreno vñ expulsus est adā. ne
 q̄ de angelico. quia ad illū an̄ xpm̄ nemo
 ascendit sed in requie qd̄ est eē cū ih̄u. **U'**
hodie eris meū qd̄ est eē in paradiso. forte
aiā ei' fuit cū aiā xpi in sinu abrahe. et
cū illo regressa. Et q̄a non tūc penetrat
lato celos. Et ex alijs locis scripturarū et
rauerūt quidā dicentes eē multa loca bē-
vū preter celū. paradisu. s. ade et loca in ae-
re et in terra. ubi bē viuent. nec tūc dñi
videbūt. Stabat autē iuxta crucē ihesu
maria mater ei'. et maria cleophe. r. ma-
ria magdalena et iohes. **Ambrosi' s. lucā**
fugientibz aplis maria an̄ crucē stabat
p̄y sodis spectabat filij vulnera. spectabat
non pignoris mortē sed mundi salutem
aut fortasse q̄a nouerat per filij mortē
mundi redēptionē aula regnis putabat
se sua morte publico muneri aliquid ad-
diturā. Sed ih̄us qui fact' est sicut homo
sine adiutorio inē mortuos liber. suscepit
quidē mris affectū. non quesuit ad oīm
redēptionē hoīs auxiliū. **Comestor. Tūc**
dixit mri de iohē. Mulier ecce filius tuus
Et ait iohanni. Ecce mri tua. Et ex illa
hora cū eēt bēa virgo cū aplis. iste specta-
alē curā ei' habebat. **Theonim'. Pudi-**
assima v̄ginitas nulli discipulorū recti'
q̄ virgini cōmendata est ut eēt ad iūctē
grata societatis et floud' aspect' necnō et
venustus cōuersandi vernans alēnatim
pudiciāz splendore decorat'. **Acto. De**
tenebris vniuersalibz orb' vel aenis et con-
sūmātiōe dñice passionis. **Cap' xliij**
Sexta autē hora tenebre fce sūt
f' glosā ne sol pendentē decum-
sūū videt iuxta illud ysaiē. Erubescet
luna x̄. Nec mirū q̄a ver' sol patie-
bat' eclipsim. Vel ne impij luce ill' frue-
rent. Et hoc sup vniūsa terrā. Vñ legitur
q̄ tūc athenis vigeat studiū. et cū iniqui-
sissent p̄h' musā tenebrarū. n' iuenire pos-
sent. dixit dyonisi' amopagita. q̄ de nate

patiebat'. Et fecerūt ei arā. et supscripse-
 rūt ignoto deo. De qua legit' in actibz. **Jo-**
dicit glō. Ne putet' fieri consueta eclipsis
per tres horas tenebre fce sūt. s. a sexta us-
q̄ ad nonā. Nec poterat eadē tūc eē eclips'
q̄a luna erat decāq̄arta et ideo plena. Tūc
autē est in oriente q̄n sol in occidente. **U'**
istas tres horas nos tres celebram' tene-
bras. et eadē ut triduanē mortis dñi q̄ tri-
duanas facim' exequias. **Eusebi' in cronica**
In ethiucorū quoq̄ cōmentarijs hec ad ver-
bū scripta repim'. qd̄ in eo tpe solis fca
est defectio. Bithinia tre motu cussa et
in v̄be nichena edes plurē corruerūt.
Scrbuit sup hys et flegon olimpiadarū
egregi' supputator dicens. Q̄rto anno du-
centesiē scdē olimpiadis indigna et extel-
lens int' oēs que ante eā acciderāt defect-
io solis fca est hora diei sexta ita ut in te-
nebrasā nocte versus sūt et stelle in celo
vise sūt. Que oīa hys cōgruūt que in pas-
sione dñi acciderūt. **Comestor. Et circa ho-**
rā nonā ih̄us clamauit. Heli lamazaba-
tani. Et dixerūt quidā. Helyā vocat' iste
Hij romani erāt non intelligentes hebre-
um. Clamabat autē se derelictū a p̄re q̄a
tradit' calamitatibz videbat' delict'. vel
q̄a fere iūctis videbat' eius passio. q̄a de
toto gnē hoīm nō videbat' quis redimū.
nisi latro. qui fere solus credebat' in eū.
Unde dicit in psalmo. Singularit' sū ego
donec t̄iseā. excepta bēa virgine. quā
eadē tūc credidisse credim'. In hui' et
semp ipā exapit'. Postea dixit ih̄us.
Sicio. Et vn̄ ex militibz impleuit spon-
giā aceto et iposuit eā arūdinē supposi-
tā ysopo et circūligat'. et dabat ei bibē.
Potuit eē q̄ vile vinū secū tulerāt ad bi-
bendū et ex calore q̄ acetū fca est. Unde
et ad notandū ei' acedine. ali' euāgelis-
ta dicit vinū mirratū. Ali' cū felle mix-
tū. Cūq̄ libasset ih̄s acetū dixit. Consu-
matū est. quicqd̄. s. oportebat fieri an̄q̄m
morerer. **Ex glō sup math'. De morte dñi.**
et signis oīs in elementis. **Cap' xlv**

Ihesus autē circa horā nonā cū cla-
 masset ad p̄re sp̄m̄ emisit. Sic et a-
 dam post meridiē cū peccasset vocē
 dñi audiuit. Et est ordo rationis ut quo

tpe clausit adde preuaricati. eo tpe penitē
 ti latroni ianuā reſeraret paradisi. **Actoꝝ**
 Et nota q̄ bñ dicit mathe⁹ emisit sp̄m. s.
 tanq̄ colūbam ex archa que in mū oliue
 tulit. .i. reconciliatiōez n̄rāz deo p̄i iuxta
 illud. Reconciliati sumus deo per mortē
 filij ei⁹. Iohes dicit tradidit sp̄m. q̄i precū
 n̄rē redēptionis soluens. Marcus et lucas
 dicūt expirauit. Passus est autē dñs ut di
 cit hugo flouac. eodē anno quo iohes capi
 te cesus est. octauo kl̄ aprilis in quo adā
 format⁹ est. Et dicit glō sup mathm q̄ oīa
 elementa conditori suo morienti cōpatebāt
Comestor. Et ecce velū templi qd̄ erat ante
 scā scōꝝ fissū est a sumo usq̄ deorsū. forte
 etiā velū appensū ante fores templi. qd̄
 ad tegendas fores appositū dicit ioseph⁹ cū
 interiori fissū est. Nam et in euangelio
 nazareoz supliminare cēpli infinite mag
 nitudo fractū ēē legit. auditasq̄ voces in
 aere. Tūscam⁹ ab hys sedibz. Terra q̄ mota
 est. petre fassē. monumēta apta. et quidā
 scā surrexerūt a mortuis et venerūt i ih̄l̄z
 et apparuerūt multis. forte h̄i fuerūt de q̄
 bz sup epl̄am ad hebreos legit q̄ multi af
 fectauerūt sepeliri in ih̄l̄m. ut cū dño re
 surgente resurgerent. Vtrū autē aliq̄ eoz
 sic p̄manerint et cū dño ascenderūt nesci
 m⁹. Ad autē aliq̄ mortui s̄i it̄m postq̄ do
 minū resurrexisse testificata s̄i sc̄m⁹ quia
 corpa quozdā adhuc quiescūt in ih̄l̄m.
 et sc̄is sc̄aroth vn⁹ eoz fuisse phibetur.
 Hys visis centurio et qui cū eo custodie
 bant ih̄m timuerūt et dicebāt. Vē filius
 dei erat iste **De vulnere dñi lateris et
 illuinatione paufforis. Cap. xlii. m.**
Idei autē ne remanerēt pendētes in
 cruce in magna die sabbati. rogauerūt
 pilatū ut frangerēt eoz cruce et tol
 lerent. ne festū horrore cruaat⁹ fedaretur.
 Cūq̄ milites p̄mi fregissent trura et veis
 sēt ad ih̄m inuenientes eū mortuū. os non
 cōmminerūt ex eo. sed vn⁹ militū lancea
 latus ei⁹ aperuit. **Actoꝝ.** Vigilantē sc̄dm
 glōsā dicit iohes aperuit. non pauffit vel
 vulnerauit. ut inuat q̄ ibi quodāmodo
 ostiū vite aptū est. q̄a inde sacramēta ec
 clesie manauerūt. sine quibz ad vitā non
 intrat. Vnde sequit. Et cōtinuo exiuit

sanguis et aqua. Sanguis in remissione
 p̄ccōꝝ. et aqua ad lauacryū baptismi sc̄ificā
 dū. iuxta illud zacharie. Erat fons patēs
 x̄i. Et hoc fōm est ad lrām miraculose. .i. su
 pra virtutē nature. q̄a de corpe mortui nō
 solet exire sanguis nec aqua. Hoc autē
 p̄figuratū est. q̄n sc̄a est mulier de late
 viui dormientis. **Comestor.** Et qui lancea
 iuit eū ut id̄ ut quidā cū fere caligassent
 oculi ei⁹. et casu tetigisset oculos ei⁹ sangui
 ne dare vidit. **Exgestus ei⁹.** Protin⁹ illu
 minat⁹ in xp̄m credidit. Vnde milicie cedēs
 instruct⁹ ab aplis in cesarea capadocie x̄
 xvij annis monasticā vitā duxit. et in
 omni sc̄itate p̄manens. verbo et exemplo
 pl̄mos ad xp̄m cōuertit. **De martirio ei⁹
 de logini militis. Cap. xliii. m.**
Hoc cū preses octouū cognouisset
 exhiberi eū iussit. et ait illi. Quid
 vocaris. R̄ndit. xp̄ian⁹. Oportet ei ut do
 nū grē xp̄i p̄ius confitear. Preses dixit. Q̄
 ante fuerūt nichil de hoc noīe lucrati s̄i. no
 men tuū edicato. R̄ndit. Longin⁹ vocor. Cui
 preses. Cui⁹ p̄uicē es. r̄ndit. Ysaurie. Preses
 dixit. Veruus es an ingenu⁹. R̄ndit. Curia
 lis fui. et diu sc̄d militauī. et oīa que habebā
 fr̄ibz meis dimisi. et illi michi inde dabāt
 singulis annis centū solidos quos semper
 paup̄bz erogauī. Preses dixit. Ergo tanq̄m
 ingenu⁹ sacrificia dijs. ut quiete viuas et
 non penis deficias. Longin⁹ r̄ndit. Nemo
 p̄t duobz dñis seruire. Nam de⁹ me⁹ docet
 et iubet om̄e bonū. dij v̄i contrariū. Pre
 ses dixit. Numū loqueris sed sacrificia dijs.
 et indulget tibi deus tu⁹. q̄a n̄citate re
 guli coactus hec facis. Video eū q̄ pre absti
 nencia tua penas tolerare nō potis. Q̄ r̄n
 dit. Immo tu effice xp̄ian⁹ et indulget
 tibi rex tu⁹ cū vin dñi cognouis. Iratus p̄
 ses iussit ei oēs dentes auferri et linguam
 absadi. Longin⁹ tū loquelā non p̄des dixit.
 Si credis veros ēē deos quos tu colis. sine me
 ut confringā illos. et defendāt se si p̄nt. et
 si n̄ noauerūt credā q̄ veri dij sint. Si autē
 nichil noauerūt. crede deo meo. Preses dixit.
 Do potestate. Et accipiens securi oīa ydola
 et quicqd̄ erat in tēplo confrigit et cōminu
 it. Et oēs dēones de ydolis exeūtes in presi
 dē et in oēs socios ei⁹ p̄tin⁹ intrauerūt et sil

insanientes et latrantes se ei⁹ pedibz pstra
uerūt. Et ait illis longin⁹. Cur habitatis
in ydolis. Rñderūt. Vbi xpc non noīatur
et ei⁹ signū non est positū ibi est hītacio
nrā. Longin⁹ vō astanti plō dixit. Vultis
hos hīc deos et colē. an ut effugē eos in
noīe dñi. Ecce videtis presidē vīm sub pe
dibz meis spumantē. Plus ergo rogabat
eū dicens. Rogam⁹ te scān dei ne sinas de
mones hīc ultra hītare. Et cū orasset lon
gin⁹ exclamātes deōnes exierūt. Et multi
hoc videntes crediderūt. Post paucū tēp⁹
ipē preses a dyabolo instigat⁹ dixit lon
gino. Ciuitas ista discessit a sacrificijs deo
rū per magias artes xpianoz. si hoc au
dierit ipator oēs pibim⁹. Affrodisi⁹ com
mētariensis dixit presidi. Eū qui nos sa
nauit et ciuitatē liberauit torquere vis.
Preses dixit. Fantasma fuit et illudit sen
sus nrōs. Affrodisi⁹ dixit. Nichil facias ser
uo dei. ne deteri⁹ stingat tibi. Tūc irat⁹
preses iussit affrodisiō linguā secari. Et
statū orante scō longino preses cecit⁹ est.
Tūc dixit preses affrodisiō. Fruī ora dñm
longinū ut oret pro me qā stulte egi in
eū. Qui rñdit. Nonne dixi tibi noli nocē
seruo dei. Nonne vides qd ego lingua ab
salsa loquor. Preses ait. Non solū oculos
perdidi sed et totū corp⁹ meū grauissime
torquet. Longin⁹ dixit. Si vis sanari
ocade me tici⁹. et tūc orabo pro te et sana
beris. Et statū iussit eū decollari. abijtq
ad corp⁹ ei⁹. et strāt⁹ cū lacrimis pñiam
egit. et stāno visū recepit. et honorifi
ce sepeliens eū in fide xpi pmāsit. Hui⁹
passio celebrat⁹ ydibz marij. **Comestor.**
Psā at De sepulchri dñi. Cap. xlviii.
die pasceus cū sero san cēt venit ioseph
de curio .i. vn⁹ de ordine turie ab arima
thia que est ramatha diues et iust⁹. de q
eciā quidā putāt scriptū eē psalmum.
Beatus vir. qui non cōsensit actibz et con
silijs alioz. et peccat⁹ a pilato corpus ihu.
Venit et cū eo nicodem⁹ ferens mirre ⁊
aloes qī libras centū. Et acceperūt corp⁹
ihu. et inuolutū syndone quā emerat io
seph ligauerūt linteis eciā alijs. Et qā
in simplici syndone inuolutū est corpus
ihu instituit siluester pp ut sacrificiū al

taris in lineo tm pāno celebret. De monu
mento dñi dicit beda sup matheū qd dom⁹
fuit rotunda de subiacente rupe exalta
tante altitudis ut vix hō manu extensa
culmen possit attingē introitū hñs ab ori
ente. Cui et magn⁹ lapis apposit⁹ erat
pro ostio. in pte ei⁹ aquilonari locus do
minici corpus de eadē petra fact⁹ est septē
pedes hñs longitudis. Color vō monumē
ti et loculi rubicūdo et albo dicit⁹ eē per
mixtus. **Ex euangelio nichodē.** Cū autē
petisset ioseph corp⁹ ihesu et sepelisset audi
entes hec iudei querebant illū. Sed et ny
chodemū et alios qui steterant corā presi
de et opa ei⁹ manifestauerāt ei. Qibz autē
se occultantibz solus nichodem⁹ ostendit se
eis. qā pnceps erat iudeoz. Sed et ioseph
se ostendit. Quē apprehēdētes iudei iusse
rūt custodiri usqz post sabbm. dicentes se
daturōs carnes ei⁹ volatilibz et bestijs. In
duserūt ergo eū in cubiculo. ubi nō erat
fenestra. et ostiū cubiculi signauerūt. an
nas et cayphas et custodes posuerūt. **Coef
tor.** Erāt autē maria magdalene et altera
maria cōsiderantes ubi positū erat corpus
ihu. Et reuertētes pauperūt unguēta qd diu
licuit eis opari. Sabbō enī qeuerūt. Et po
suerūt iudei custodes sepulchro et signaue
rūt lapidem. **Actoz. De triduo mortis ei⁹.**

Capitulum xlix.
Cū autē dicit **Capitulum xlix.**
aug⁹ cōf feliaanū. sic in sepl
chro fili⁹ dei carnē suā moriendo
non deseruit. sicut in vtero virginis cum
nascendo formauit. Mortu⁹ est ergo nō dis
cedente vita sicut passus est non pereūte
potētia. Qd autē aliqui obiciūt aiāz tanq
mediā diuinitatē et carnē vniuisse. et
ideo diuisa carne ab aiā. diuinitatē quoqz
a carne sepatā fuisse soluit per hoc qm
tipler est mediū. Ptiapacōis ut in coloz
bz. Assimulacōis. et hoc modo mediū est
aiā inē carnē et dñm suē diuinitatē. Et
enī similioz diuinitati qd caro. qā simpli
tior. Itē similioz carni qd diuinitas quā
min⁹ simplex. Itē est mediū probacōis
ut in silogismo. Itē cōtinuacōis ut in
linea. Item cōiūctōis ut glutinū. et
amor inē amantes. De hoc medio vñ est
qd eo diuiso sequit⁹ diuisio extremoz. hic

aut non sic. *Quia* autem christi ad infernum descendit. caro in sepulchro iacuit. sapientia cum
 utroque permansit. que in inferno ut ait apostolus
 profertur lumen vite fundebat eterne. *Quod*
 ergo quod anima christi in triduo mortis eius licet
 a carne separata multum utilitatis habuit
 ex unione sui ad verbum. Nam omnia sciebat
 que deus scit etiam actualiter. et gratiam ha-
 buit non mensurata. et potentiam spoliata
 di infernum. Quorum nullum habuisset si se-
 parata esset. Caro etiam ex unione sui ad ver-
 bum hoc habuit quod si in eo statu anima infir-
 maretur. infirmitas eius non gravaretur anima
 nec sciant. vel alios habitus minus intensos
 haberet. neque lesio eius usum virtutum aut virum
 retardaret. et quod putrescere non poterat. *Unde*
 psalmista. Non dabis sanctum tuum videre corruptionem
 Notandum vero quod opinio magistri petri. que
 dicit christum fuisse hominem in illo triduo iam
 reprobata est a doctoribus. Tres enim opini-
 ones sunt circa verbi incarnationem. Prima
 dicit quod filius dei assumpsit hominem proprie. et quod
 est quid secundum quod homo. et quod christus est duo
 2. dicit quod filius dei non assumpsit hominem
 proprie sed naturam. et quod non est quid secundum
 quod homo. et quod est christus unum solum. 3. di-
 cit quod assumpsit corpus et animam ut habitum.
 Due prime dicunt quod christus in triduo non fu-
 it homo. quia tunc non fuit unio anime ad car-
 nem. que sola facit hominem. Tercia dicit quod
 christus fuit homo in triduo eo modo quod concedit
 quod filius homo est. id est humanatus. Ista opinio
 reprobata est. Tunc dicit quod christus in triduo
 fuit homo non est habitus. eo modo quo ipse
 si dicebatur. sed falsum ut credimus. Nam il-
 la susceptio tripliciter apprehendit unionem. scilicet
 verbi ad carnem. verbi ad animam. anime ad car-
 nem. Sed hec non fuit in triduo. quare nec
 illa susceptio fuit in triduo. *Quod* autem in
 illo spoliavit infernum dicit apostolus ad cor-
 inthios inquit principatus et potestates. id est infer-
 nales auferendo abraham et isaac et ceteros
 iustos in inferno detentos traduxit. id est
 quasi victor predam per medios raptores. Vel
 traduxit. id est longe traduxit. id est in celum. quoniam
 ascendens in altum captivam duxit captivi-
 tatem. Ipse inquit prius triumphans. id est expugnans
 eosdem principatus per seipsum. Item in actibus dicit
 petrus de ipso. Que deus suscitavit solu-

tis doloribus inferni. vel quantum ad ipsum que
 dolores inferni nullatenus leserunt. vel quan-
 tum ad alios qui per ipsum ab inferni dolo-
 ribus soluti sunt. *Ac* tunc enim erant in solitudine
 quietis in sinu abrahe non tamen penitus
 a dolore inferni erant soluti secundum gloriam. Non
 enim sine dolore sustinebant dilacionem sue libe-
 rationis et ingressum regni. De quo zacharias. Tu
 quoque in sanguine testamenti tui redimes. In huius
 rei signum ioseph missus est in lacum a fratribus.
 themias a iudeis. daniel a caldeis. Ba-
 narias quoque dicitur in lacum in diebus niuis ut
 leonem interficeret. Tunc impletum est quod dixit
 dominus de seipso. Sicut fuit ionas in ven-
 tre ceti etc. *Quod* intelligendum est synodoce
 secundum iheronimum. fuit enim dominus in sepulchro per partem
 pasceus. id est ab hora nona. et deinceps. et
 per integrum sabbatum. et per partem diei duni-
 ce. id est per totam noctem sequente sabbatum. que
 deputatur diei duni ce secundum novam computationem
 Et ita per synodochen fuit ibi tribus diebus
 natalibus qui apprehendunt tres dies et tres
 noctes usuales. *De adventu mulierum ad se-
 pulchrum et resurrectione domini. Cap. 1.*

Queste autem sabbati. id est sequente sabbati
 id est in nocte que sequitur diem
 sabbati. et pertinet ad diem duni-
 ce secundum novam computationem. que id est nox lucebat. id est
 tunc in luce vel in luce terminata in prima
 sabbati. venit maria etc. Et est idem modus
 loquendi vespere sabbati. et prima sabbati. id est post
 sabbatum. Vel post diem quod venerunt ad litteram
 et vespere sabbati ut dicit mattheus et postea in
 mane ut dicit marcus. quia sepe ibant et
 redibant. Unde gloria. Quod diversa tempora ad-
 ventus istarum mulierum in euangelio descri-
 buntur. non est mendacium signum. sed sedu-
 le visitacionis officium. Dum crebro abeunt
 et occurrunt. et non patiuntur a sepulchro
 domini se diu abesse longum. Venit ergo ma-
 ria etc. Marcus sic habet. Maria mag-
 dalene et maria iacobi et salome emerit
 aromata etc. Propter hoc quidam dicunt non
 fuisse nisi duas. quidam tres. sed quod tres
 magis tenet etiam. Qui autem dicunt duas
 sic exponunt verba materialiter. quod salome
 expositio est alterius marie cuius nomen
 tacet. Et dicit iohannes crisostomus quod hec fuit
 mater filiorum zebedei et vocata est saloma.

quod binomia. Posset etiam dici quod in principio
 quando venerunt non fuerunt nisi due. postea
 autem plures. **Comestor.** Et dicebant ad iu-
 cem. Quis reuoluet nobis lapidē ab ostio
 monumenti. Et respicientes viderunt ve-
 uolunt lapidē. et angelū sedentē sup eū.
 Jam enim tremor factus fuerat dno resur-
 gente. et clauso sepulchro egressus erat ih̄s.
 Vñ tūcā monacho s̄c̄i laurenai ext̄i mu-
 ros. ab incarnatione dñi anno m̄. cxi. mirati
 de angulo suo quo tinctus erat insoluto et
 proiecto ante eū vox in aere facta est. Sic
 potuit xpc̄ clauso p̄dire sepulchro. Angelus
 aut̄ post tulerat lapidē ut egressū iam
 factū indicaret. Pre timore aut̄ ei⁹ exterriti
 sūt custodes et iacebāt velut mortui. **Actos.**
 Dicit glosa sup matheū. Sepulto dno in
 sexta sabbi q̄ diu licuit opari. i. usq̄ ad
 occasū solis mulieres unguenta pabanti.
 Hoc s̄c̄i lucā. Et q̄a pre angustia t̄pis op̄
 illud explē non potuerūt. t̄s̄facto sabbo.
 id ē occidente sole ubi licentia opandi ve-
 dicit̄ emerūt aromata. Et q̄a nocte pre
 occupante sepulchrū adire non potuerūt
 mane adierūt. Vñ marcus habet valde
 mane. Mathe⁹ aut̄ a p̄ma pte noctis. i.
 a vespa noctē significat in cui⁹ fine ve-
 nerūt ad monumentū. Ideo aut̄ sic eā
 noīat q̄a ab illa hora. ex qua sabbatū
 t̄s̄factū erat licebat eis facē qd̄ volebāt
 salz unguenta parare et unge corp⁹. Et
 tūc eā ceperūt p̄parare s̄c̄i glōz. sed ut
 dicit̄ est nox ip̄a retardauit eos ut non
 possent h̄c̄ accessū ad monumentū usq̄ ad
 mane. **Qualit̄ xpc̄ glorificatioē suam**

Qua q̄ meruit. Cap li. .
Dxpc̄ huilitate passionis meruit
 s̄c̄a. s. acceleratioē gloriose resur-
 rectionis. q̄a non exp̄tauit ḡnālē futurū.
 Hoc notat̄ ab ap̄lo cū dicit̄. P̄ter qd̄ ex-
 altauit illū. s. in resurrectione s̄c̄i glōsā.
 Itē glorificatioē suā noīat. qd̄ notat̄ cum
 subdit̄. Et donauit illi nomē x̄c̄. Itē p̄c̄a
 tē iudicij. et hoc notat̄ cū subdit̄. Ut in
 noīe ih̄u omē genu flectat̄. Vñptū in
 opibz suis meruit sibi vitā eternā. iam
 habitā a die conceptionis ad similitudinē ange-
 loz. Itē et pari caritate fecit opa sua.
 et oīa fuerūt eque meritoria sibi quia

uno quoqz ope suo meruit totū premiū
 Vñ sicut dicit̄ ap̄lus. xpc̄ factus est obediēs
 x̄c̄. P̄ter qd̄ de⁹ x̄c̄. ita potuit v̄e dixisse.
 curauit paliticiū. vel locutus est samari-
 tane vel quodlibz aliud opus rationis
 fecit. p̄ qd̄ deus exaltauit illū x̄c̄. Hoc
 tūc pot̄ dixit de huilitate passionis p̄pter
 quāda coaptatioē que fit per contrariū i
 meritū et premiū. s. ut ostendat huilitati
 passionis r̄ndere per contrariū exaltatioē
 resurrectōis. sicut cū dñs vere posset dice-
 b̄ti qui lugent qm̄ ip̄i possidebūt terrā
 maluit t̄n dice p̄ quāda contrarij coapta-
 tionē. qm̄ ip̄i consolabūt̄. Nec est con-
 sequēs si xpc̄ p̄mo ope qd̄ fecit meruit
 totū premiū suū. q̄ ideo sequētia ei⁹ opa
 supflua fuerūt q̄a illis opibz plenū me-
 ruit q̄ prius meruerat. Et si non q̄ri-
 tū ad vim merendi que attendit̄ penes
 caritatē que nūq̄ creuit in eo. t̄n q̄ntū
 ad nūm qui attendit̄ penes opa. Nec ea-
 am remunerat̄ sup̄ merita sicut alij
 s̄c̄i. Ip̄e int̄ hoīes est̄ excepte excellēcie
 q̄a ab ip̄o instanti conceptionis ei⁹ data s̄c̄i
 ei carismata non ad mensurā. Vnde q̄a
 sūmā caritatē habuit sūmū premiū
 premiū meruit. et ita nō potuit remu-
 nerari sup̄ meritū. fuit t̄n in p̄mo ei⁹
 m̄ia dei non q̄ntū ad eēnā premiū.
 sed q̄ntū ad radicē meriti. i. q̄ntū ad su-
 p̄fluēciā gr̄e opantis que sibi data
 est non ad mensurā. Hec enī gr̄a fuit
 radix meriti. et per hoc premiū. que data
 est ei ex sola m̄ia dei. Et sit eā in pre-
 mio xpi locū habet qd̄ dicit̄. Vñiūse vie
 dñi m̄ia et vitas x̄c̄. Qd̄ aut̄ dicit̄. Do-
 nauit illi nomē. i. honorificentiā sup
 omē nomen. i. sup omē noīabile. hoc no-
 men est qd̄ vocat̄ deus. Sed nōne eā
 ante resurrectionē hūit hoc nomē. Vñ
 q̄. sed hoc dicit̄ quo ad ostensionē. quia
 qd̄ ante resurrectionē occultū erat sc̄dm
 illud. v̄e tu es deus abscondit⁹. post re-
 surrectionē in euidenti positū est. s. ut
 sc̄rent hoīes et deōnes ip̄m eē deū. Qd̄
 ergo a conceptione accepit s̄c̄i glōsā dicit̄
 ei donatū post resurrectionē manifestatioē
 p̄terea p̄prie loquendo xpc̄ non fuit be-
 atior post resurrectionē q̄ ante. S̄tudo

enī non consistit in duplici stola. sed tū
in stola aīe. q̄a sola aīa cognoscit et dili
git et fruit deo. qd̄ est bātudo eterna s̄
illud. Hec est autē vita eterna t̄a. Et hāc
habuit xp̄c p̄fectū ab instanti cōceptionis
sue. nec hūc aliquid admixtū de suo con
trario. i. de vera miseria. q̄a vā miseria
est solū p̄cām. Et potuit quidē ad illam
p̄uenire sine merito passionis. q̄a potu
it s̄hūpta mortalitate īmortalitatis glo
ria vesti. non tū sine merito iusticie.
et caritatis aliarq; virtutū. Non enī
homo eē potuit in quo plenitudo v̄tutū
et gr̄e non fuit. Nec v̄tutes ei inesse po
tuerūt alio mortalitatis induto. quū
per eas merēt. **Q̄ sola hūilitate passio
nis meruit nobis ingressū paradisi. Cap.**

Quid ergo voluit pati **liij**?
et mori. si ei v̄tutes ad merendū
illa sufficiebant. Pro te non p̄ se.
ut ipsi passio vel mors tibi eēt forma et aī
forma hūilitatis et v̄tutis. Causa gl̄e et
libertatis. Meruit enī nobis per mortis
ac passionis toleranciā qd̄ per precedētia
non meruerat. s. aditū paradisi et redēp̄cio
nē a p̄cā a pena a diabolo. Itē nota q̄
xp̄c hūilitate sola passionis meruit etiā
nobis tria. s. liberaciōez et ianue celi ap
tione et vitā eternā. Nam et si omnibus
opib; suis equalit̄ sibi meruit nō tū oib;
equalit̄ nobis. Nā sibi nichil meruit qd̄
ad p̄cām p̄tinēt ut remissionē vel satisfac
tione. Quēdā autē opa caritatis merito
ria tū ut ipm̄ dilige ex caritate. Quēdā
meritoria et satisfactoria ut elēosina. ie
uniū et martiriū. Vñ dicit̄ q̄ hūilitas
passiois xp̄i non tū fuit meritoria vite eē
ne et sibi et nobis sed etiā satisfactoria pro
p̄cās p̄mox p̄ntū. Et ideo per eā meruit
nobis ap̄tione. quia per eā solam datū
est p̄cām n̄e redēp̄cionis. Tanta enī fuit
hūilitas in redēp̄cione. q̄nta sup̄bia in p̄
uaritaciōe. Et si aī meruit nobis alijs
opib; vitā eternā. q̄ntū erat ex v̄ me
rendi. i. ex natū caritatis non tū ianu
e ap̄tione. q̄a in hoc solo ope solutū est
debitū pro quo excludebant̄ ex paradiso.
Et quidā ut abrahā et alij sancti aīq;
meruerūt introitū paradisi q̄ntū fuit ex

se. sed tū illā hēditatē non possent intra
re licet promeritū et sibi p̄missā. q̄a ob
ligata erat debitis. sicut cōtingit in hē
ditatib; natalib;. Vñ oportebat q̄ debi
tū p̄cā prius solueret. qd̄ factū est in pas
sione xp̄i. Itē dicit aplūs ad thymotheū
q̄ xp̄c destruxit mortē v̄trāq; s̄m̄ gl̄osā
id est aīe et corpis. Vñdē q̄ mortē n̄am
moriendo destruxit. t̄a licet enī oēs filij
ire nascam̄. et oēs moriam̄. tū mors cor
pis duplicit̄ destructa est. s. et q̄ntū ad
certā spem resurgendi quā habem̄ ex re
surrectiōe xp̄i. q̄a modo ap̄ta ianua nō
ita timet̄ mors corpis a sc̄is vivis sicut olī
q̄n̄ oēs descendebant in infernū. Sicut mors
aīe duplicit̄. s. q̄a in baptismo v̄tute xp̄i
consecrato oīs reatus originalis p̄cā et
actualis abolet̄ et etiā ip̄e fomes qui in
carne remanet debilitat̄. Neutra tamē
mors adhuc destructa est. penit̄ s̄ in futū
resurrectiōe penit̄ absorpta erit s̄ illud
ap̄li. Cū autē mortale induerit īmortalita
tē tūc fiet sermo. **Comestor. De hora dñi**
Et de resurrectiōe. Cap. liij.

Dhora quidē dñice resurrectiōis varie
loquūt̄ auctores. Hieronim̄ in lib̄
rij questionū dicit q̄ resurrexit vespe sab
bati. Ambrosī in fine expositiōis luce dicit
q̄ profunda nocte. Vñdē et mulieres potue
rūt ad monumentū accedē custodib; qui
escentib;. et p̄ncipes sacerdotū dixerūt qd̄ dis
cipuli ei; nocte venerūt. Auḡ autē dicit
q̄ diluculo. cui; sc̄ntiūt qui dicit̄ dñm
xl̄ horis mortuū fuisse. s. q̄tuor horis ves
ptinis pasceves et xxxvi duar noctū. Vñ
et post resurrectiōez totidē dieb; aī ascēsiōez
in tra morat̄ est. et hoc etiā magis ap
probat. Vñdē. mane p̄ma sabbi t̄a. Ecclē
sia q̄ assentire videt̄ in hoc q̄ matutiās
laudes pro dñi resurrectiōe celebrat. Pro
predictā v̄o sententiā ambrosij facit q̄ sap̄
son in typpo resurrectiōis nocte surgēs tulit
portas gase. Sic ergo aīa xp̄i redijt ab in
feris et reddita est corpi facto ip̄assibili.
Petrus lib̄ arduus. Habuit quidē et aīa
illa bonū aliquod in se post mortē qd̄ nō
ante. s. ip̄assibilitatē. nec tū beacior q̄ aī
vel melior. q̄a non sanctior. **Comestor.**
Vñ autē tūc facta est ip̄assibilis cū egres

sa est a corpe an tūc demū cū reddita est corpi. ne sine corpe glorificaret non me mini me legisse. De sās quos eduxit de inferno si querit ubi fuerūt post resur- rectionē deus nouit. vel sicut dicit de dño fuerūt in extremis maris. i. sup amplis- simos fines orbis. *De diuersitate aduentus mulier et de nūo angeloz. Actor. Cap.*

Querit autē de diuersitate *liij.* aduentus mulierū ad sepulchrū. que vidēt ēē in euāgelistis. et e- tiā de diuersis apparitiōibz et nūo angelo- rū. Nā de maria magdalena dicit ma- theus q cognouit resurrectionē angelo re- uelante. Iohēs dicit eā ignorasse et dix- isse. Tulerūt dñm rā. Itē matheus dicit eam pedes dñi tenuisse. Iohēs dñm eam prohibuisse ne tangēt. matheus dicit eā grauisā fuisse. Itē matheus dicit eas vni- cū angelū vidisse. lucas et iohēs duos. Hec oīa solūb per ordinacōez historie quam hic ponit aug⁹ in glō. Dicit enī q prima sabbati diluulo venerūt ad monumentū ut oēs euāgeliste sēnauit. Jam an factū erat qd hic dicit de terremotu et reuolu- one lapidis et terrore custodū. Venit autē maria magdalena que cetis feruentior erat. Nū et iohēs eam solā mēōrat mātis alijs que tū illa erant. Et videns lapidem sublatū anteq̄ diligētiā inspiciet credens sublatū corpus. occurrit et nūciauit petro et iohāni s̄ iohāne. Qui eā currentes ad monumentū et nō inuenētes corp⁹ crediderūt q dixerat eis maria. s. corp⁹ ēē sublatum et abiērit. Maria aut stetit ad monumē- tū foris plorans. i. in orto. Et tūc viderunt angelū sedentē sup lapidē reuolutū de quo matheus et marcus. Ad cui⁹ verba maria dū fletet inclinauit se et p̄spexit in monu- mentū et tūc vidit duos angelos sedentes vni ad pedes et aliū ad caput. de quibz lu- cas et iohēs. Qui dixerūt ei s̄ iohēs. Quid ploras. Et dicunt hic surrexissē angeli et ut stantes vidēt. ut dicit lucas. Et dixe- rūt s̄ lucā. Quid queritis. Viuentē cum mortuis. Post hec conuīsa maria retro. vi- dit ih̄m stantē s̄ iohēs. Et non agnoscens eū putabat ortulanū. sed noīata ab eo cog- nouit eū. Qui et dixit ei. noli me tangē.

Non dū enī ascendi ad p̄zem meū suple i corde tuo. qā non credis me ēē equalē p̄i sed sublatū tanq̄ purū indauer. Ac si di- ceret. Quā tū mortuū queris viuentē tan- gē non mereris. Tūc egressa est de monu- mento. i. de loco ante lapidē effosso. et cū ea alie mulieres q̄s sōdm marcū timor- tuaserat. et nemini quicq̄ dicebāt. Et occurrit ih̄s eis s̄ marcū et salutauit eas et tenuerūt pedes ei⁹. Sic colligitur angeloz locutioez bis eas habuisse venien- tes ad monumentū. Et eā ip̄i dñi bis id ē semel qm maria eū ortulanū puta- uit. et nūc utin cū eis occurrit ut eas ip̄a repetitio in fide s̄firmaret. Venit ergo ma- ria magdalena annūcians discipulis et alie que cū ea erant s̄ lucā. Sed adhuc obui- tur de angelo quē dicit matheus et marcus eis apparuisse. qā math⁹ dicit eū sedisse fo- ris marci vō intus. Dicit enī q introeū- tes in monumentū viderūt inuenē rā. Ad hoc p̄t solui duplicat s̄ glossā. s. ut dicendo q duo fuerūt angeli vni⁹ int⁹ ali⁹ ext⁹. Vel q est probabili⁹ ubi dicit marcus q introie- rūt in monumentū non est intelligendū q intrauerūt in ip̄m lapidē māsū in quo fuerat positū corp⁹ ih̄i sed in aliq̄ septa quibz ambiebat. Et ibi viderūt angelū in aliquo spacio ante petrā sedentē super lapidē reuolutū. *De argumētis dñi re- rectionis et nūo apparitionū. Cap. lvi.*

Anno igit⁹ xix⁹ imperij tyberij cesa- ris adhuc p̄curatore iudee pilato mortu⁹ est dñs et resurrexit. Resur- gens aut vitatē resurrectionis multis cōpro- bauit argumētis. multa in corpe suo oñ- dens p̄et naturā corpis imortalis ut sic vitatē resurrectionis astruet et ab aplis etie- oz posteris oēm oīno causā hesitationis amouēt. Comedit enī et bibit tū eis cum corp⁹ spūale aboz alimonia nūme indi- geret. In corpe p̄prio cicatrices oñdit. cum a natā corpis imortalis penit⁹ aliena sit oīs deformitas cicatrici. Sed querit de cibo illo quē comedit quid sc̄m sit. non eū nutrimentū corpis ei⁹ cessit. cū eēt glori- ficatū. Rūdet comestor q abi ab eo sūpti an- morte cesserūt corpi ei⁹ in alimonia. post resurrectionē vō sūpti. absūpti s̄. sicut aqua

in igne missa consumitur. Unde glosa ibidē.
 Aliter absorbet aquā terrā sciens. aliter
 radi solis calens illa indigena. iste p̄ta
 te. **Comestor.** Preter hec argumēta lucas
 scribens historiā actū aplōz ponit et alia
 sunt enī argumētū resurreōis q̄ per dies
 xl. apparuit eis loquens de regno dei. Nō
 est autē intelligendū q̄ singulis xl. diez
 apparuit aplis. sed infra nūm tot dierū
 decies apparuit eis ut ex euangelica histo
 ria colligit. Ip̄a nāq̄ die resurreōis q̄n
 quies apparuisse legitur. Primo marie
 magdalene. 2. mulieribz redeuntibz de
 monumēto q̄ tenuerūt pedes ei et ado
 rauerūt eū. 3. petro. q̄to duobz redeū
 tibz de monumēto in emaus. Quinto decē
 aplis absente thoma. Sexto post dies octo
 apparuit eis p̄nte thoma. Septimo septē
 discipulis apparuit in p̄scaōe ad mare
 tyberiadis. Octavo in monte thabor q̄n
 cōuenerūt in galylea. Ita ante diē ascen
 sionis apparuit octies. Ip̄a vō die apparu
 it bis. Semel vnde aplis cenantibz in ce
 natulo. ecce nona apparicio. statimq̄ post
 comestione apli x̄i et alij discipuli et mu
 lieres in ciuitate vnanimū egressi iuxta
 dñi p̄ceptū venerūt in montē oliueti.
 Et statim dñs apparuit eis. Ecce decima.
Acto. Primo igit iuxta marcū apparu
 it dñs marie magdalene ubi dicit glosa
 bede. Ideo p̄mo mulieri apparuit ut q̄
 prima gustauit mortē. p̄ma gustaret re
 surreōis. Itē ne p̄petui reatus apud viros
 obprobriū sustineret. Et que in virū cul
 pā t̄ssuderat. t̄ssudit et gr̄m. Itē ideo
 peccatrix. et tante peccatrix apparuit.
 Primo ut ostendēt q̄ vbi habundauit de
 lectū plerūq̄ suphabūdaret et gr̄a. ne s.
 aliquis digne penitens de venia desperet
 videns eā quondā tot vicijs subditā. nūc
 a dño dilectā ut ip̄is euāgelistis et apos
 tolis resurreōis dñi euāgelizaret. Ut autē
 ostendat euāgelista. q̄ magna peccatrix
 fuit. et per hoc gr̄a dei in ea euidentior fi
 at. addit. De qua eiecerunt septē demonia.
 Ut autē ait gregō in omelia sup lucā. sep
 tem demonia maria hūit. que vniūsis
 vicijs plena fuit. Septenariū nūc enī vni
 uersitatis est. **De apparicione s̄m ioseph.**

et altermōe iudeoz cū custodibz sepul

Peter ea que in dñi. Cap. lvi.
 euāgelis legunt de apparicioibz
 dñi post resurreōis. legit etiā in
 aplō q̄ visus est iacobo et quingentis fr̄ibus
 simul. sed nec temp̄ nec modū determinat
 Quidā dicit q̄ iacobz mortuo dño vouit
 se non comesturū donec resurgēt xpc. Et
 ideo dicit q̄ eadē die resurreōis apparu
 it illi. fuerūt et qui dicerent ioseph eadē
 vespa qua sepeliuit dñm a iudeis in car
 ceratū et nichodemū latuisse ac deinde
 s̄m discipulū. Et ideo ante alios statū ap
 paruit ioseph in carce ad solandū eum.
Ex euāgelio nichode. Post sabbin itaq̄ in
 dei qui induserunt ioseph iusserūt eum
 p̄tari. et apientes per clauē signa ostij
 non iuenerūt eū. Stupentibz aut omibz
 sup hoc. ecce quidā de militibz qui sepul
 chū custodiebant intrauit sinagogam.
 dicens. Nobis custodientibz monumentū
 factū est terremotus et vidim⁹ angelū dñi
 quō reuoluit lapidē monumētū. et sedit
 sup eū. pre cui⁹ timore fū sum⁹ quasi mor
 tuū. Et auduim⁹ eū dicentē mulieribz q̄
 venerūt ad sepulchz q̄ surrexisset ih̄us
 et p̄cedet eas in galileā. Cōuocantes at
 iudei oēs milites custodes sepulchri dixerūt
 eis. Que s̄ mulieres ille ad q̄s angel⁹ lo
 cutus est. Et quare nō tenuistis eas. Qui
 r̄nderūt. Mulieres que fuerunt nescim⁹ et
 nos pre timore angeli q̄ mortuū fuimus.
 quō ergo illas apprehendē potuim⁹. Dix
 erūt iudei. Viuit dñs q̄a non credim⁹ vob.
 R̄nderūt milites. Quāta miracula faciente
 ih̄u vidistis et non credidistis. Quō ergo
 nobis crederetis. Et v̄ ut dix̄ istis viuit
 dñs quē. s. crucifixus. Date nobis ioseph
 quē indulistis in cubiculo. et nos dabim⁹
 vobis ih̄m quē custodiim⁹ in sepulchro.
 R̄nderūt iudei. Ecce dam⁹ ioseph in ari
 mathia est. R̄nderūt milites. Si ioseph
 est in arimathia. et ih̄us est in galileā
 sicut auduim⁹ ab angelo dicente mulie
 ribz. Hec audientes timuerūt valde ne
 si hoc audiret a plō oēs crederet in ih̄m
 Et congregātes pecuniā multā dederūt
 militibz dicentes. **T**res at viri
 venerūt de galileā in ih̄lm. s. phinees

sacerdos. et adda preceptor et augens leui
ta. et dixerunt pncipibz sacerdotu et oibus
iudeis qui in synagoga erant. Ihu que
crucifixus vidimus cu vnde discipulis
loqntē in monte oliueti. et post hec in
celū ascendente. Hec audientes pncipes
sacerdotu et seniores dixerunt illis viris
Date gloriā deo isrl et date confessionem
si vā sūt que dixistis. Rñderunt illi. Vi
uis de abrahā ysaac et iacob qā sic vi
dimus ut locuti sumus. statimq exurgētes
pncipes sacerdotu tenentes legē in mani
bz dixerunt eis. Adiuuamus vos per deum
isrl ut amplius non annūctis verba hec
que locuti estis nobis de ihu. Et dederunt
eis pecuniā multā. et miserunt cū eis
tres viros ut deducēnt eos in regionibz
suis ut nullo modo starent in iherlm.

De relatione ioseph s̄ liberatōe sua de

Qongregatqz carce. Cap lviij
oēs iudei fecerunt in se lamenta
tionē magnā dicentes. Qd est h̄
signū qd factū est in isrl. Et tollentes tho
mū carce scripserunt ad ioseph dicentes.
pax tecū et oibz qui tecū s̄. Sciamus quia
peccatumus in deū et in te. Dignare ergo
venire ad filios tuos. qā mirati sumus de
assūptione tua. dñs enī liberavit te de ma
ligno filio nro. Pax tibi dñe ioseph ho
notabilis ab omī plebe. Miseruntqz septē
viros amicos ioseph. Quos ille osculatus
suscepit in domū suā. Alia aut die ascen
dit sup asinū suū et venit cū illis in iherlm.
Et occurrētes ei iudei salutauerunt et oscu
lati s̄ eū oēs. Suscepitqz eū nichodemus
in domū suā et fecit ei cōuiuū. Alia aut
die cōueniētes iudei dixerunt ad eū. Da
confessionē deo isrl. Quā enī contristati
sumus de eo qd sepelisti corp⁹ ihu. include
tes te in cubiculo pp diem sabbati. postea
die qrentes te non iuuenimus. et admirati
sumus nimis. et pauor cōprehendit nos.
usqz nūc. p̄ p̄ntē te corā deo manifesta no
bis quid de te actū sit. Rñdit ioseph. Quā
me redulistis in die pasceus ad vesper
dū stare ad orōnē die sabbi nocte media
suspensa est dom⁹ a quatuor angulis
in quā enī. et vidi ihū ut in fulgorem
lucis. Et pre timore cecidi in terrā. Et tenēs

manū meā eleuauit me de terra vorax
perfudit me. Et extergēs faciē meā oscu
lat⁹ est me et dixit michi. Noli timē io
seph. Respice in me. ego sū ihus que tu se
pelisti. et tenēs manū meā deduxit me
ad locū ubi sepeliui eū. et orōdit michi s̄
donē et fasaale in quo caput ei⁹ inoluui.
Tūc cognoui qā ihus est. et adorauī eum
et dixi. Bñdictus qui venit in noīe dñi.
Et tenēs manū meā duxit me in arima
thia in domū meā dicens. Pax tibi usqz
ad quadragesimū diē non exeat de domo
tua. Ego aut vadā ad discipulos meos.
Cū hec audissent pncipes sacerdotu iudei
stupescati s̄. et velut mortui ceciderunt in
facies suas in terra. Et exclamātes dice
runt. Qd est hoc signū qd factū est in isrl.
Quidā autē noīe leui dixit. Ego noui de
cognatōe ei⁹ timentes dñm qui cū orōibz
semp in templo offerebant deo isrl. Sed
et symeon sacerdos qm oblat⁹ est puer in
templo suscepit eū in manibz suis et ait
Nunc dimittis seruū tuū. x̄. **De illis q̄**
cū dño resurrexerūt et de cōiunatōe cari
ni et elenij. Cap lviij.

Surgens aut ioseph in medio dix
it. Quā admiramini qm audistis
quia ihus visus est a morte resurgens et
in celū ascendens. plus aut admirand⁹
qā non solū resurrexit. sed multos alios
mortuos resuscitauit. qui et multis visi
s̄ in iherlm. Et nūc qā sciam⁹ oēs bñm sy
meonē sacerdotē magnū qui suscepit ihe
sū infantē in manibz in templo. habuit
duos filios fr̄es germanos et nos in dor
mitione ac sepultū eorū in iherlm. ite et vi
dete monumenta eorū. apta enī s̄. qā r̄sur
rexerūt. Et ecce in arimathia s̄ viuentes
in orōnibz. Et quidē audiūt clamantes
nemini aut loqntes. sed s̄ ut mortui silē
tes uel flentes. Eam⁹ igit ad eos cū omni
reuerētia. et cōiurem⁹ eos. forsitan loqnt
nobis de resurrectōe sua et misterio hoc.
Hec audientes gauisi s̄. Et euntes anas
et cayphas nichodem⁹ et ioseph et ga
maliel non iuenerūt. eos in sepulchris
sed ambulātes in arimathia iuenerūt
eos ibi in orōne flexis genibz. Et osculā
tes eos cū oī reuerētia et tōre di pduxerūt

eos iherosolimam in synagogam. Clausisq; ianuis
 tollentes legem domini posuerunt in manibus
 eorum conuidentes eos per deum adonay qui
 per legem et prophetas locutus est dicentes
 Dicite si creditis quod ipse sit christus qui vos re-
 suscitauit a mortuis et enarrate nobis
 quomodo resurrexistis. Hanc ergo conuicia-
 onem audientes carin et leuius contre-
 muerunt corpe et genuerunt corde simul
 quod in celum respicientes fecerunt digitis su-
 is signaculum crucis super linguas suas.
 Et statim simul locuti sunt dicentes. Date no-
 bis singulos thomos carite. et scribemus
 quod vidimus et audiuimus. Et sedentes scrip-
 serunt singuli sic dicentes. Iesu christe domine de-
 resurrectionis et vite mortuorum promitte nobis
 mysteria que per mortem crucis tue opa-
 tus es loqui. quia iurati sumus per nomen
 tuum. Tu enim iussisti seruis tuis nemini
 referre tue maiestatis secreta que in ihe-
 ris fecisti. *De relatione cordis de illustra-
 tione inferi in aduentu christi. Cap. lxx.*

Nos autem cum eum cum patribus nostris po-
 sita in caligine tenebrarum subito
 factus est aureus solis color. pur-
 pureaq; lux regalis illustrans super nos.
 Statimq; humani generis per adam cum omnibus
 sanctis patriarchis et prophetis exultauerunt dicen-
 tes. Aux ista auctor est lucis eterni qui no-
 bis promisit eternum lumen misericordie. Et ex-
 clamauit ysaias et ait. Hic est filius dei lux
 patris sicut predictum est adhuc uiuere in terris.
 Populus qui sedebat in tenebris uidit lucem
 magnam etc. Cumq; exultarem omnes in lumine
 quod super luxit nobis uenit genitor noster sy-
 meon et exultans dixit omnibus. Glorificate
 christum filium dei. quia ego eum suscepi infantem
 natum in manibus meis in templo et spiritu sancto
 impulsus dixi. Nunc domine uiderunt oculi mei
 salutare tuum etc. Post hec superuenit here-
 micola et interrogatus ab omnibus quis esset re-
 dit. Ego sum iohannes uox et propheta altissimi. pro-
 iui ante faciem eius parere uias eius ad danda
 scientiam salutis plebi eius etc. et baptisauit eum
 in flumine iordanis. Ipse filius dei ex alto ueni-
 ens sedentibus nobis in tenebris orietur. **Q**u-
 autem audisset adam quod filius dei in iordane
 baptisatus esset. exclamauit ad filium suum seth
 et ait. Enarra fili patriarchis et prophetis quod

a michaele audisti quoniam misi te ad portas
 paradisi ut ibi dominum rogares tibi dari ole-
 um de arbore uite quo corpus meum per-
 ungeres. cum eum inuenissem. Tunc seth ap-
 propians ait. Cum orarem ad portas paradisi
 apparuit michi angelus domini michael di-
 cens. Noli laborare lacrimis orando pro
 oleo ligni uite ut pungas precem tuam pro
 dolore sui corporis quia nunc nullo modo po-
 teris ex eo accipere. Sed in nouissimis diebus
 quoniam impleti fuerint anni quinquaginta quingenti
 et sex. tunc ueniet super terram amantissimus dei
 filius christus qui resuscitabit corpus ade et alio-
 rum corpora mortuorum cum eo. Ipse ueniens in
 iordanis aqua baptizabit et oleo uite sue
 oes unget credentes in se qui renascendi
 sunt ex aqua et spiritu sancto in vitam eternam.
 Tunc dei filius christus introducet precem tuam ad
 arborem uite in paradisu. Hec audientes
 patriarche et prophete exultauerunt valde.

De descensu christi ad inferos. Cap. lxx.

Ecce sathan princeps et
 dux mortis adueniens dixit ad
 infernum parua temetipsum susci-
 pere iherosolimam qui gloriatur se christum filium dei esse.
 et homo est timens mortem et dicens. Tris-
 tis est anima mea usque ad mortem. Multaq; ad-
 uersatus est michi malefactoris suis. et quos ego
 mortuos ad te perduxerim ipse uiuos a te ab-
 traxit. Respondit infernus. Multi sunt qui a me
 detenti sunt qui dum uixerunt in terris mortuos
 a me tulerunt. non suis potentibus sed precibus
 diuinis. et opere deus eos a me abstulit.
 Quis autem est iste ihesus qui uerbo suo sine
 precibus mortuos ut dicit a me traxit. For-
 sitan ipse est qui lazarus iam fecerunt quem
 ego tenebam iam mortuum per uerbum impe-
 rij sui reddidit uiuum. Respondit sathan. Ipse
 ille est ihesus. Aut infernus. Adiuuro te per
 uirtutes tuas et meas ne illum ad me perdu-
 cas. Ego enim quoniam uerbum imperij eius tunc
 audiui pauore contremui. et omnia officia
 mea filii turbata sunt. nec ipsum lazarus tene-
 re potuimus. sed exuuiens se ut aquila per
 omnem agilitatem et celeritatem salis exiit
 a nobis et ipsa terra que corpus eius tenebat
 mortuum statim reddidit uiuum. Ita et nunc
 scio. quia si illum ad me perduxeris oes hic in
 carceris crudelitate clausos et uinctos

soluet. et ad vitam diuinitatis sue pducet. Cuius ad iuicē hec loquerent facta est vox ut tonitruū et spūalis clamor. Tollite portas pncipes vrās. Et dixit infern⁹ ad impia sua officia. Claudite portas ereas et vertes supponite et fortit⁹ resistite. ne captiuem tenentes captiuitatē. Clamauit autē dauid dicens. Nonne cū adhuc in terris uiuere pcediri. Confiteant⁹ dno nūc ei⁹. Et facta est utin vox cū tonitruo dicens. Tollite portas pncipes vrās. Rndit infern⁹. Quis est iste rex glē. Dauid autē dixit. Dns fortis et potens. Hec eo dicente supuenit rex glorie dñs maies tatis in forma hoīs et eternas tenebras illustrauit. insoluta vincula dirupit. et nūc virtutis auxilio sedentes nos i tenebris visitauit. Hec videns infernus et ipia ei⁹ officia expauerūt in pprijs rgnis agnita claritate tanti lūis. dū xp̄m repente viderūt in sedib⁹ suis. Et exclamauerūt dicentes. victi sum⁹. Quis es tu tā magn⁹ fr̄s p̄uus. excelsus ipator in forma serui apparens admirabilis p̄liator. Mortu⁹ in sepulchro iacuisti et uiuus ad nos descendisti. et in tua morte vniūsa territa creatura. oīa amota st̄ sydent. Et nūc fr̄s es int̄ mortuos liber et legiones nr̄as p̄curbas. Quis es tu qui fcos originali astrictos tua potentia captiuos absoluis. Qui p̄cor⁹ tenebris exortatos diuina et splendida luce p̄fundis. Unde es tu ihu homo tam fortis. tam splēdidus et a crimie mūd⁹. Ille enī mūd⁹ terren⁹ qui nobis usq; nūc subiect⁹ fuit et nr̄is usib⁹ tributa psoluit. talia nūq; munera inferis t̄smisit. Qs ergo es q̄ sic intrepidus nr̄os fines ingressus es. Nec solū nr̄a suplicia non vereris isu per et de nr̄is vinculis oēs auferre conaris. **De religione sathane et inferni sp̄o**

De religione sathane et inferni sp̄o
Uincione. Cap lxi.
Quicquid dicit dñs maies tate sua mortem ducens cōprehendēs sathā pncipē. igneis catenis constrictū tradidit in inferni p̄tate et attraxit adam ad suā claritatē. Infern⁹ autē suscipiens sathan cū nimia increpatione dixit ad eum. O pncips pdicatiois beelzebub. derisio āge

lor⁹ et spūta iustoz. quid hoc face voluisti regē glorie crucifige in cui⁹ mortis exitu tanta nobis spolia promissisti. Ecce iste ihesus firma carnis ostia sfregit mortis captiuos eiecit. vinctos soluit qui sub nr̄is solebant suspirare tormentis. O pncips sathan diuinas q̄s acquisieras per lignū p̄uauitatiois nūc per lignū saluatiois pdidisti dum hūc xp̄m regē glē suspēdisti. O pncips et actor mortis. origo supbie. debueras p̄mū ist⁹ ihu causā malā req̄re et in quo nullā culpā cognouisti quare sine macōe eū crucifige ausus fuisti. et ad regionē nr̄am inocentē et iustū p̄duxisti ac tota mūd⁹ noxios et iustos pdidisti. Aduersū te et adūsū me egisti. amodo enī cognosces q̄nta tormēta et infinita suplicia in meā sempiternā custodiā passur⁹ es. Hec eo loq̄te ait ad eū rex glē. Erit sathā pncips sub tua p̄tate in loco ade et filioz ade oīm iustoz. Et extendēs manū suā dicit. Venite ad me sancti dei. et oēs qui habetis meā ymaginē atq; similitudinē. Deinde magna voce dicit. Exaltabo te dñe qm̄ suscepisti me. Et tenēs manū dexterā ade ascendit ab inferis et oēs s̄ se auti st̄ eū. Tūc exclamauit dauid. Cantate dno cantici nouū q̄a mirabilia fecit. Et oīs multitudo scōz r̄ndit. Gloria hec ē oīb⁹ sc̄is ei⁹. amen. allā. Post hec clamauit abacuc. Egress⁹ es in salutē ppli tuī. Et oēs s̄ r̄nderūt. B̄ndict⁹ qui venit in noīe dñi de dñs et illuxit nob. Micheas quoq; clamauit dicens. Quis est de⁹ sicut tu dñe auferens iquitatē. Et r̄nderūt oēs s̄. Hic est deus nr̄ in cōnū et in sc̄lin s̄li ip̄e reget nos in secula. Sic et oēs s̄ p̄phete de suis p̄dictis laudib⁹ sacra referebant. et oēs sancti amen et allā clamātes sequebant⁹ dñm qui introduxit eos in paradisu. **De occu-su enoch et helie et latronis dextri in ingressu**

De occu-su enoch et helie et latronis dextri in ingressu paradisi. Cap lxi.
Ererūt eis duo viri vetusti dierū quos interrogauerūt. Qui estis vos qui nobiscū in inferis nondū mortui fuistis sed in paradiso cū corpib⁹ vr̄is collocati estis. Rndit vn⁹ ex eis. Ego sū enoch qui verbo di huc t̄slatus sū. et iste est helias qui huc in curru igneo assumptus est. et usq; nūc

inorte non gustauimus. sed in aduentu
antixpi reseruat sumus diuinis signis
et prodigijs cum eo preliaturi et ab eo in ihe
rusale occidendi. Post triduum vero et dimi
diu diebus in nubibus assumendi sumus.
Cum hec loqueretur ecce superuenit alius mi
serum portans in humeris suis signum
crucis. Videntes autem eum omnes sancti dice
runt ei. Quis es tu? Et quod est signum
quod portas in humeris? Qui respondit. In
terro fui qui cum ihesu crucifixus vidi mira
bilis creaturarum que facta sunt per crucem eius.
Et credidi eum omnium creatorem regemque omni
potentem. Deprecatus quoque sum eum dicens. Me
mento mei domine dum veneris in regnum tuum.
Qui statim deprecationem meam suscipiens dixit
mihi. Amen dico tibi. hodie mecum e
ris in paradiso. et dedit michi signum cru
cis dicens. Hoc portans vade in paradisu
et si non dimiserit te ingredi angelus cus
tos paradisi ostende ei hoc signum dicens. Xpi
filius dei nunc crucifixus huc me traxerunt.
Quod cum fecisset statim statim aperiens in
troduxit me. et collocavit ad dexteram partem
paradisi dicens. Ecce modicum sustine et vi
debis ingredi omnis humani generis preter ad
am filijs suis sanctis et iustis christi domini crucifixi.
Audientes sancti verba latronis una voce
dixerunt. Invidiam dominus opte deus misericordi
am qui tale gratiam peccatoribus dedit et eos ad
paradisi gloriam deduxit vitamque certissimam
amen. *De fine narracionis et eius descriptio*

Hec sunt sione. *Capitulum lxxij.*
mysteria que vidimus et audimus.
Cetera amplius narrare premissi non
sumus sicut attestatus est nos michael archa
gelus qui etiam nobis iussit transiordanem
ire in locum optimum et pinguem ubi sunt multi
qui nobiscum resurrexerunt qui tamen tribus
diebus premissi sumus in iherosolimam celebrare
pascha domini nostri ihesu christi. post quos tres
dies rapti sunt in nubibus omnes qui nobiscum
resurrexerunt et trans iordanem producti sunt
atque amplius a nemine visi sunt. Igitur
postquam scripserunt hec omnia singuli in tho
mo autem karinus quod scripserat dedit in
manu anne et cyphe et gramahel. leu
tius autem quod scripserat dedit in manu ni
chodemi et ioseph. Et subito transfigurati

sunt candidati nimis et non sunt visi apostolis.
Scripta autem eorum iuenta sunt equalia nich
manus vel minus littera una. Hec igitur admi
randa harini et leuay dicta audiens omnis
synagoga iudeorum dixerunt iulice. Vere a
domino facta sunt ista. Et exeuntes cum magna
solicitudine et tremore peruenientes pecto
rum suam abierunt unusquisque in propria. Hec
autem omnia statim ioseph et nichodemus an
nuntiauerunt pylato presidi. Qui scripsit o
mnia et posuit in codicibus publicis preto
rii sui. *Comestor. De ascensione domini.*

Hanc diem igitur *Capitulum lxxij.*
ascensionis apparuit dominus octies
ut super dictum est. ipse vero die bis.
Semel scilicet vnde apostolis comedentibus in ce
naculo. omnes siquidem tamen apostoli quam alij dis
cipuli necnon et mulieres habitabant
in parte iherosolimam que dicitur mello. scilicet in monte
sion. ubi dauid constituerat sibi palatium.
Et ibi erat cenaculum grande stratium. in quo
precepit dominus sibi parari pascha ubi tunc
habitabant xii apostoli. Ceteri autem discipuli
et mulieres habitabant circumquaque per
diuersa hospitia. Et dum comederet xii. in
cenaculo apparuit eis dominus et exprobrauit
incredulitatem eorum et duritiam cordis et cor
ditatem cum eis. Et conuiescens precepit eis ab ihe
rosolis ne discedent sed expectarent promul
sionem patris. Hoc dicto precepit eis ut egre
derent de ciuitate. et statim euauit ex oculis
eorum. Statimque post comestorem apostoli xii.
et alij discipuli et mulieres de ciuitate
vnanimes egressi iuxta domini preceptum ve
nerunt in montem oliueti et statim dominus iterum
apparuit eis. Tunc ceperunt dominum interro
gare dicentes. Domine si in tempore hoc restitues
regnum israel. Epale. scilicet quantum ad quosdam in
peritos et carnaliter sapientes. qui vide
tes alienigenam regnare et iudeos esse sub
preside querebant de restitutione regni. Alii
vero magis instructi de dilatacione ecclie
sue. Non est inquit vobis nosse tempora. Sed
de hijs que ad vos spectant estote solliciti
quia vos reuera accipietis virtutem superuenie
tis spiritus sancti in vos cuius virtute roborati e
ritis michi testes resurrectis mee primo
in iherosolimam. 2º in iudea. postea in samaria
tandem usque ad vltimum terre. Ne si tunc

Diceret. ante regni illius restitutionem non solum iherosolimam sed etiam omnes iudee fines et samarie. mundi etiam terminos euangelij fama per circuitum percurreret. Primum siquidem predicatum est in iherosolimam. sed per lapidationem stephani et mortem iacobi gladio occisi egressi sunt de iherosolima predicantes in finibus iudee. Postea transierunt ad samaritanos et inde processerunt per uniuersum orbem. Et cum hoc dixisset eleuatis manibus post benedictionem uidentibus illis eleuatus est. et quasi in globo quodam uanule nubis ascendit. ut per hoc ostenderet quod omnis creatura parata est obsequi creatori suo. De loco ascensionis dicit sulphorius episcopus iherosolimitanus. quia tunc ibi postea edificata est etiam locus in quo insisterunt vestigia christi ascendentis nunquam potuit sterni pauperculo immo resiliabat in marmora in ora collocantur. Calcanti etiam pulueris a domino hoc dicit documentum esse quod vestigia impressa cernuntur et eandem adhuc speciem uelut pressis vestigijs terra custodit. Cum iam dominus raptus esset a conspectu eorum adhuc tamen suspensis uultibus aspicientes in celum. missi sunt angeli ut mestos de absentia domini confortarent. et ut dominum in celum ascendisse demonstrarent. id est in regione angelorum non sicut helyas qui raptus in curru igneo ascendit usque ad sublunarem regionem nec eam transiit sed tamen translatus est in paradysum terrestrem qui adeo eminet ut pertingat ad sublunarem regionem. **De reditu discipulorum in iherosolimam et electione matthei et commendatione**

Discipuli uero ascensionis ioseph. Cap. lxxv.
Dicitur ihesus reuersi sunt discipuli a monte qui uocatur oliueti per copiam oliuarum sabbati huius iter iter. id est itinere sabbati distans a iherosolima. scilicet spacio miliarum quia non amplius spacio licebat iudeis in sabbato progredi de ciuitate uel de uilla in qua erant. sed per mille passus poterant circa deambulare. Vetus edificatio habet a monte trium luminum. Sic autem dicitur est mons oliueti. quia de nocte ex parte occidentis illuminabatur igne templi qui erat iugis in altari. Mane ex parte orientali primo recipiebat radios solis antequam illustraret ciuitatem. Habebat etiam copiam olei quod est fomentum luminis. Cumque regressi essent in iherosolimam omnes unanimiter apostolos usque

ad eorum hospitia conduxerunt. Tunc accesserunt apostoli in cenaculum ubi manebant ipsi. **I**n diebus illis. id est in ipso medietate temporis inter ascensionem et spiritus sancti missionem loco iudee electus est in apostolum matthias unus ex septem discipulis. qui et domini miracula uiderunt et doctrinam audierunt. Nam statuerunt apostoli duos illos alijs preferentes. ioseph qui uocabatur barsabas qui cognoscitur est iustus. et matthiam de cuius laude subicitur. quia pro laude sufficit ei in apostolatum eligi. Ioseph uero commendat ne tanquam indignus respiciatur uideatur. Iste ioseph fuit frater trium apostolorum filiorum alphei nec fuit apostolus. **Ex martirolo.** Hic ioseph predicacionis et sanctitatis officio inserviens. multaque pro fide christi persecutione a iudeis sustinens uictoriosissimo fine in iudea quiescit. de quo refertur quod uenenum biberit et nichil ex hoc triste pertulit pro domini fide. Huius natale recolitur 30 kalendas augusti. **Coestor.** Et dederunt eis sortes. et sortis cecidit super matthiam et annumeratus est cum undecim. Non est modo utendum sortibus ut tradit iheronimus pro hac auctoritate quia privilegia paucorum communem legem non faciunt. Nondum enim figure legales cessauerunt. ideo adhuc posite sunt sortes sicut in ueteri testamento sepe factum legitur. Si quis tamen appellatur uti sortibus apostolos imitatur. scilicet premissa oratione ad dominum. **De aduentu**

Prima spiritus sancti. Cap. lxxvi.
Primo die penthecostes dum essent in prefato cenaculo discipuli fere centum viginti utriusque sexus promissionem spiritus sancti expectantes et in oratione perseverantes. fragor quidam insonuit in aere tanquam aduentus spiritus. id est sonus uehementis. cum spiritus sanctus dicitur uehemens quasi uehens a mente. id est a mentis affectibus alienas. uel iuxta quod ait ille clareuallensis. merito dicitur uehemens quasi ue adimens. id est eterna damnacionem. Et repleuit sonus ille uel spiritus sanctus omnes in domo sedentes. Et apparuerunt illis dispartite lingue tanquam ignis. id est radioli ignei in medio in modum linguarum insidentes capitibus singulorum. Ipsi autem species creature in qua spiritus sanctus uisibiliter descendit ad quem usum tunc in apostolos descendit expressit. Species enim ignis ostendit spiritum sanctum tunc eis datum esse ad robur. species linguarum ad

sciencia. lingua enim scilicet explicat ignis
 vero testam roborat. Datus est etiam spiritus
 sanctus apostolis ante passionem quam missi sunt ad
 predicandum et datus est eis. Egros sanate
 demones eiate. Post resurrectionem quoque
 datus est ad alium usum quam insufflauit et
 ait eis. Accipite spiritum sanctum etc. Tunc ceperunt
 loqui variis linguis. Erant autem in iherosolymis
 iudei viri religiosi et in iudea habitantes
 et propter illos multi alij supruentes fere
 ex omni natione que sub celo est. quia mul-
 tis captiuitatibus dispersi fuerant iudei pre-
 cipue sub antiocho epiphane que captiui-
 tas fuerat vicinior huic facto. et modo ad
 diem festum conuenerat oes. Audito autem
 fragore qui sonuerat in aere conuenerunt
 oes ad discipulos loquentes et mirati sunt quoniam
 audiebat unusquisque lingua sua illos lo-
 quentes. alij autem iridebant eos dicentes. quia
 musto pleni sunt. id est. vehementer ebrii. quia
 vehemens erat ebrietas de musto quam de
 vino defecato. **Acto.** Dicit glossa B. quod quibus
 hoc diceret iridendo misce tamen vinum erat quia
 non vino veteri quod in nuptijs defecato musto
 gratie spirituales erant impleti de quo dominus in
 matheo. Nemo mittit vinum nouum etc. Conpa-
 tur enim spiritus sanctus musto propter plures proprietates.
 Conpatitur igni ut super dicitur est quia sicut ignis
 in sua natura est inuisibilis sed assumpto alio
 corpore videtur. et diuersi coloris apparet propter
 materias in quibus ardet. Sic spiritus sanctus vi-
 deri non potest nisi per creaturas in quibus
 operatur. Sic quia exurit peccatum. purgat corda
 accendit affectum illuminat intellectum. Vel in
 igne potest notari septem dona spiritus sancti. Ideo
 enim spiritus sanctus operatur igni quia purgat per do-
 num timoris. Timor enim domini expellit peccatum.
 Sic liquefacit per donum pietatis. sicut ignis
 metalla. cera et pingua. Sic congregat per
 donum scientie sicut eterogenea ut diuersa me-
 tallum in unam massam. Sic enim et spiritus sanctus qui
 docet bene conuersari inter malos. coniungit et-
 iam malis bonos secundum illud. Habitabit lupus
 cum agno. etc. quia repleta est terra scientia domini.
 Sic ergo est qui habitare facit unius moris in
 domo. Sic solidat per donum fortitudinis. Unus
 apostoli recepto igne spiritus sancti ita fuerunt robusti
 quod qui prius cedebant etiam modico timori
 iam ibant gaudentes a conspectu consilij etc.

quam aruit tanquam testa virtus eorum igne spi-
 ritus sancti. Sic eleuat per donum consilij. id est. usque ad
 celum iuxta illud. Vade et vende etc. et habe-
 bis thesaurum in celo. Sic illuminat per
 donum intellectus secundum illud. Docebit vos omnem
 veritatem. Sic accendit per donum sapientie
 quo gustantur celestia. et quanto plus gustantur
 tanto feruentius desiderantur secundum illud etc. Et
 educt me adhuc etc. Sic est ignis qui iugiter
 debet arde in altari cordis secundum legem. De quo
 dicit. Concaluit cor meum etc. Ignem veni
 mittere etc. **Comestor. De predicatione petri et
 diffusionem octo milium iudeorum. Cap. lxxvij.**

Qunc surrexit petrus cum undecim omnibus
 eos non esse ebrios sed spiritu sancto reple-
 tos ab illo musto quem ipse inferre
 vult secundum prophetias de ipso predictas. Hic
 auditis spiritus sancti corde. Et ita impleta est proph-
 etia iohannis quia post ignem spiritus sancti secutus est
 fumus spiritus sancti. Ad quos petrus. Penitenti-
 am inquit agite et baptisemini. et accipietis do-
 num spiritus sancti. ut loquamini variis linguis sicut
 et nos. Hoc enim familiare erat in primiti-
 ua etate. quia fere omnes ascendentes de lauacro
 loquebantur variis linguis. Et apposite sunt
 nunc fidelium die illa. id est. ipsa die penthecostes
 ante circiter tria milia. Erat autem quidam
 claudus a natiuitate qui in glosa palatio
 dicitur iuxta portam templi. que dicitur speciosa
 a speciali quodam ornamento quod appositum
 est ei alexander hircanus. Ibidem etiam posuit
 herodes aquilam auream. et erat porta atrij
 viros mundorum. Sic rogabat petrum et iohan-
 nem. ut elemosinam acciperet cum ascendisset
 in templum. Ad quem petrus. Argentum et au-
 rum inquit non est michi. quod autem habeo hoc
 tibi do. Et apprehensa eius manu dexteram ele-
 uauit eum et protinus sanatus est. Videns pe-
 trus populum ammirantem super hoc miraculo locu-
 tus est ad eos. Quid intuemini nos quia virtu-
 te nostra hoc fecerimus? Sed deus primus nostrum
 glorificauit filium suum quem tradidistis et ne-
 gustis. Nomen eius. id est. inuocatio dedit ista sa-
 nitate. Tunc supruenerunt sacerdotes et ma-
 gistratus templi et indignati sunt omnes coniter
 quia ita magnificabant eum quem ipse dampna-
 uerant quasi veum. Et saducei specialiter dolen-
 tes quia predicabant resurrectionem quam ipse
 negabant. Et iecerunt manus in eos et pro-

fuerunt in carcere. Multi autem eorum qui audierunt verbum hoc crediderunt. Et fuerunt qui eadem die ad fidem conuersi sunt quinquaginta milia. Altera autem die congregati sunt principes sacerdotum .i. qui principatum ferebant inter quos annas et alexander et iohannes qui post eum erant excellentiores. et quotquot erant de genere sacerdotali et seniores et pharisei. traditionum inuentores et scribe legis expositores. Et vocantes eos denuntiauerunt ne oino loquerentur nec docerent in nomine ihesu. Ad quos illi. Non possumus inquit que audiuimus et vidimus non loqui. At illi imminantes dimiserunt illos non audentes in eos manus iurare per populum. Dimissi autem redierunt ad suos in syon et denunciauerunt eis. qui cum orassent locus est motus in quo erant congregati. Et in tremotu itum missus est spiritus sanctus. Et loquebantur variis linguis verbum dei cum fiducia. **De constanti vite in primitiua**

Ultima etiam. Caplin lxxvij.
Quod dicitur vobis credentium erat cor unum et anima una. erantque illis omnia communia. Tunc ioseph leuiticus cyprus græce. cum haberet agrum vendidit illum et posuit precium ante pedes apostolorum. Vide quia dum dixisset leuiticus additum est cyprus græce ut ostenderet natus in dispersione. et inter gentiles licebat primitiua habere. et est adherendum verbo bede super hunc locum. et tenendum hunc fuisse socium pauli. non illum qui cum mathia statutus est. quia hic barnabas ille barsabas appellatur. Unde lucas nomen interpretacionis sciens addidit ut huius ad illum differentiam faceret. Vir autem quidam ananias cum saphira uxore sua voluit esse in collegio iustorum ut haberet necessaria vite sine labore. Et cum venisset non soluens votum defraudauit de precio agri sui consilia uxore. Quod statim preuidens petrus in spiritu sancto. Non os mentis hominum sed deo qui scrutatur corda. Audiens ananias hec verba cecidit et expirauit. Quia enim primo promulgantibus leges solent ad eas sanctiendas graues vindicte exerceri ut rigore legis promulgate sanctat seueritas vindicte. Unde et initio legis nascentis pro collectione lignorum in sabbato lapidatus homo. In iudicio sacerdotum duo filii aaron consumpti sunt pro oblato igne

alieno. Sanctus est autem timor magnus in omnibus qui audierunt. Simile accidit et uxori eius et sepe fuerunt eam iuxta virum suum. Fuit enim hec consuetudo hebreorum ut coniunctione carnis sequeretur coniunctio pulueris. Et quia mulier formata est de costa viri. **De sancta predicatione apostolorum et miraculis et de gamalielle.**

Petrum autem apostolorum fiebat. **Cap lxxviii.** Signa et prodigia et augetur credentium multitudo. Et ponebat in plateis infirmos in lectulis et grabatis. ut veniente petro umbra corporis illius obumbrati liberarentur ab infirmitatibus suis. quia petrus privilegiatus est miraculis et maiora legitur fecisse quam christus. Erurgens autem princeps sacerdotum et saducei repleti sunt zelo. et iecerunt manus in apostolos et posuerunt eos in publica custodia. Angelus autem domini per noctem aperiens ianuam carceris eduxit eos. Intrauerunt apostoli diluulo in templum et docebant plebem. Tunc abiit magistratus cum ministris et adduxit eos sine vi non audens facere violentiam per populum qui fauebat eis. Et statuerunt eos in consilio. Et ait illi pontifex. Precepimus vobis ne doceretis in nomine isto. scilicet ihesu. et ecce repleuistis iherusalem doctrina via. Et viderunt. Obedire oportet deo magis quam hominibus. Hoc audientes dissectabantur cordibus suis. Tunc surgens phariseus gamaliel legis doctor honorabilis vniuersæ plebi precepit ut ad breue amouerentur. Iste gamaliel ut dicit demetrius in quadam epistola sua fuit discipulus apostolorum sicut nichodemus. et de consilio eorum erant inter iudeos ut sepe furor eorum mitigarent aduersus eos. Ait ergo. Viri israelitice attendite vobis quid acturi estis super hominibus istis. ac si dixerit. Non debetis subito iudicare sed experire. Quia si opus eorum tantum est opus hominum per se destruetur. Si autem est opus dei stabit nec poterit destrui. Et hoc ostendit exemplo duorum. scilicet theode et iude galilei.

Theodas magus ut tradit iosephus dicebat se prophetam ad cuius suasionem multi venditis omnibus suis et sublatis ex urbe facultatibus venerunt ad ripas iordanis. et permisit se facturum post triduum ut diuideret iordanis et transiret sicco pede sicut transierunt filii israel. Et dum experirent in triduo illo superueniens percurator presidis syrie cum multitudine equitum et multos ex eis occidit et caput ipsius theode

iherosolimā reportauit. Post hūc extitit iudas galileus in diebz professionis .i. descriptiois vniuersalis ab augusto facte. qñ vn̄ quisq̄ soluens censū capitis profitebatur se subditū romano imperio. Iste iudas galileus fuit esseus gr̄ie. et ut tradit iosephus persuadebat iudeis ut negarēt tributa romanis. asserens eos qui decimas et p̄micias deo soluebant non debere tributa hominibz. Et in t̄m̄ preualuit hec ei⁹ doctrina ut pharisei et magna ps ppli quererēt ab ipso domino. an soluendū eēt tributū cesari. Post ea perijt ip̄e et quotquot ei consenserūt. Consenserūt ergo exhortatioi gmalielis. et flagellatos dimiserūt. **De septē dyacoibz ad m̄steriū electis. Caplm̄ lxxi.**

Quescente nūo discipulorū. xpianorū factū est murm̄ grecorū. aduenax genaliū in ciuitate cōiūfantiū vel iudeorū qui fuerāt in dispersione nati. et in grecos nutriti aduersi helreos. vel quia vidue grecorū in cotidiano ministerio non admittebant. vel q̄a m̄sterio cotidiano grauabant. Videntes autē apli cōuocantes multitudēz dixerūt. Cōsiderate inē vos fr̄es viros ex vobis boni testimonij ut ip̄i ministrarent vel presint ministrantibz. nos vō orationi et predicatōni vacabim⁹. Elegerūtq̄ septē. Stephanū. s. et philippū et procorū. et nichanorē et thimonē et p̄menā. et nicholauū aduenam antiochenū. Hos statuerūt illi qui elegerant in consp̄m aplorū. et orātes apli imposuerūt eis manus. Horū vicem hñt in eccl̄a archidiaconi p̄pterea instituti ut portent pondus negotiorū ut ep̄i liberius vacent doctrine et ordni. Sed ep̄i n̄r̄i t̄pis quia deprehendūt archidiaconos in hui⁹ administratōe min⁹ circūspectos p̄uida quādā caucela dant opam hui⁹ administratōi. Et vide q̄ quia legunt apli orantes ip̄osius se manus. ideo fuit orōnes in ordinibz. Hac etiā auctoritate in quibusdā eccl̄is manus imponūt diaconibz in ordinatōe. Qui autē manus eis non ip̄onūt secū hñt auctoritatē bede. Quod enī d̄m̄ est. et orantes ip̄osuerūt eis manus dicit intelligendū eē factū post. quia postea eosdē ordinauerūt m̄stros sacri altaris et d̄m̄i sanguis. et tūc eis ma-

nus ip̄osuerūt. Vñ et sacerdotibz tū ordinātur manus ip̄onūt. Verbi autē d̄m̄ crescebat et multiplicabāt n̄r̄is discipulorū in iherl̄m̄. Multa etiā turba sacerdotū obedebat fidei.

De lapidacione stephani et p̄ma disper-

sione eccl̄e. Cap lxxi.
Step̄hanus plenus gr̄a et fortitudie faciebat prodigia et signa magna in p̄plo. Surrexerūt autē quidā de synagoga disputantes cū stephano et non potuerūt resistere sapie et sp̄ui qui loquebatur. Tūc introduxerūt duos falsos testes qui testificauerūt eū dixisse blasphemiam in deū et in moysen. Et dixit ad eū p̄nceps sacerdotū. Nūquid h̄c ita se hñt. Tūc aggressus est stephanus grandē sermonē in quo quia arguebat de blasphemiam in deū et in moysen p̄mittit cōmendacionē dei dicens deū qui locutus est in p̄ribz et p̄phetis eē deū maiestatis et glorie. Et statū ascendit ad cōmendacionē moysi inchoans ab alaozi. s. a cōmendacione patrū a quibz d̄ndit moyses. Postea q̄a dicebāt eū deprauare factū locū subdit de cōmendacione tabernaculi et templi. Tabernaculū inquit testimonij fuit cū p̄ribz n̄r̄is ī deserto sicut disposuit deus ad moysen loquens ut faceret illud s̄m̄ formā quā vidat in monte. qd̄ habuerūt p̄res n̄r̄i usq̄ in diebus dauid. In diebz autē salomonis templū tabernaculo successit. Postea incepit eos argue postq̄ purgauit se a crimine obiecto. Dura inquit ceruice et intractabilibz cordibz et auribz vos sp̄ui sc̄o semp̄ resistitis. sicut et p̄res v̄r̄i. qui et stridebant dentibz in eū. Intuens autē in celū vidit gloriam dei. Ecce inquit video celos ap̄tos r̄t̄. Tūc exclamātes clausērūt aures suas quasi abhorrentes audire blasphemiam. Et ip̄etū fecerūt vmanimit̄ in eū. et eicientes eum extra ciuitatē lapidabant. Et testes. s. falsi. quia in lege d̄m̄ est de blasphemio. p̄ma manus testiū lapidabit eū. deposuerūt vestimenta sua ne inquinaret̄ tactu illi⁹ sc̄os pedes adolescentis pauli. qui saulus dicebat. Positis autē genibz clamauit dicens. Dñe ne statuas illis hoc p̄ccm̄ q̄a nesciūt quid faciūt. Multi enī ex eis ip̄m occidendo estimabant se implere legē. Et facta est p̄secutio magna in eccl̄a que erat iherosolis

ita q̄ oēs discipuli preter ap̄los qui erūt cō-
stantiores disp̄si sūt per regiones iudee et
samarie. **Actoꝝ** In hac disp̄sione legunt̄
eā multa discipuloꝝ exisse fines iudee t̄
quos fuit b̄ta maria magdalena et soror
eius martha cū b̄to maximino aquensi ep̄o
et alijs pluribz de quibz dicit̄ inferius.

Comestor Tūc prudentes apli q̄ ad gen-
tes eēt̄ t̄sisturi in posterū prudentes q̄ fi-
delibz qui erūt in iherl̄m remansuri ordina-
uerūt iacobū alphet ep̄m iherosolimoz. Et
ip̄osuerūt ei manū petrus iacobz et iohānes.
Ideo non a paucaoribz q̄ tribz ep̄is. ep̄us ho-
die p̄secut̄. Paulus v̄o deuastabat eccliam
disaurēs per domos trahēs viros ac mulie-
res et detrudens in carcerē neminē t̄ occi-
debat d̄no custodiēte manū eī ne sanguine
innocentiū polluerēt̄. Qui aut̄ disp̄si fuerāt
p̄t̄sibant de loco ad locū euāgelizantes.

De gestis philippi dyaconi et de symone

Philippus aut̄ mago. Cap̄ lxxij.

Philippus aut̄ mago. Cap̄ lxxij.
dyacon⁹ 2⁹ a stephano descendens
in ciuitatē samarie predicabat ibi
xp̄m. Et intendebant turbe vnanimit̄ hys
que a philippo dicebant̄ videntes miracū
que faciebat. Erat aut̄ ibi symon magus
seducens gentē. Cui auscultabāt oēs esti-
mantes eē p̄phetā vel angelū vel dei filiū
q̄a mentes eoz dementauāt. i. magias ar-
tibz subuerterit. Cūq̄ credēt̄ philippo eu-
angelizantē de regno dei in noīe ihu xp̄i
baptisabant̄. Symon quoq̄ videns philip-
pū facē miracula qualia et q̄nta ip̄e facē
non poterat. fite baptisat⁹ est. ut familia
eius adhereret. et addisceret artē qua similia
posset facē. Cū autē audissent apli q̄a re-
ceperūt verbū dei samaritani miserunt
ad eos petrū et iohānē qui orauerūt pro
ip̄is ut acciperent sp̄m sc̄m visibilit̄. Con-
stat enī q̄ visibilit̄ accepant cū baptisati
eēt̄ in noīe d̄ni ihu. Constat hūc philippū
fuisse dyaconū non aplm. qd̄ t̄ vidēt̄ ex
glosa sup̄ mattheū. q̄a manū ip̄osicionē
seruauit aplis. Que p̄pterea hodie referua-
tur solis eoz vicarijs. i. ep̄is qui manus
ip̄onūt et in frontē liniūt in confirma-
one. ubi dat̄ sp̄s sc̄s ad robur. Cū autē
audisset symon q̄a per ip̄osicionē manū
ap̄loꝝ daret̄ sp̄s sc̄s obtulit eis pecu-

niā. volens emē hanc p̄tate ad lucrū. Ad
quē petrus. Pecunia inquit tua tecum
sit. sup̄le ducens te in p̄dicationē. Cor enī tu-
um non est v̄m corā d̄no. Penitentia in-
quit age ab hac nequicia tua et roga de-
um si forte dimittat̄ tibi. Symon autē sci-
ens se indignū a deo exaudiri noluit ora-
re sed ait aplis. Precamini pro me ut nil
sup̄ me veniat horū que dixistis. Petrus
v̄o et iohēs redibant iherosolimā et mul-
tis ciuitatibz samaritanoz euāgelizabāt.

Actoꝝ. Ab hoc symone hūc et nomē hūc
symoniaca heresis qui hūc sceleris actoꝝ
prim⁹ fuit in nouo testamēto sicut et gre-
zi in veteri testamēto. Vnde p̄p̄ie dicunt̄
tyezite venditores sp̄ualiu. Symoniaca autē
emptores eoz. Usualit̄ t̄ vtriq̄ dicunt̄ sy-
moniaci. Et est symonia studiosa volun-
tas emendi vel vendendi sp̄uale vel an̄gū
sp̄uali. **Comestor**. Angelus autē d̄ni locu-
tus est ad philippū dicens. Surge et va-
de cont̄ meridiana ad viā que descendit
a iherl̄m in gazam. et surgēs abijt. Et er-
te vir eunuch⁹ ethiops potens in domo
candace regine qui erat sup̄ oēs gazas
eius. Erat enī consuetudo eunuchoz cus-
todire gazas potentiū. Venerat hūc adora-
re in iherl̄m. et ut tradit̄ in alijs historijs
per eū miserat multa dona tēplo in iherl̄m
candace regina. Nā oēs regine ethiopū di-
cebant̄ candaees. sicut romani ip̄atores di-
cebant̄ cesares. nec habebat regimē regio
illa nisi a feminis. Cūq̄ reuertēt̄ ethiops
ille sedens sup̄ currū legens ysaiā p̄phetā.
rogauit philippū ut ascendēt et sedēt secū.
Qui euāgelizabat illi ih̄m et baptisauit
eū. Et cū ascendisset de aqua sp̄s d̄ni in-
puit philippū et inuent⁹ est in azoto. **De
v̄siti eiusdē philippi. ceterozq̄ dyaconoz
Et martirologio. Cap̄ lxxij.**

Hic philippus dyacon⁹ signus et pro-
digijs inuit⁹ apud cesareā requie-
uit. iuxta quē tres virgines filie
ip̄i p̄phetasse iacent̄ tumulate. Hui⁹ na-
tale celebrat̄ octauo yd̄ iunij. Itē quarto
yd̄s ianuarij apud ap̄m b̄n nichanoris
dyaconi de septē primis qui gratia fidei et
virtute admirand⁹ gloriofissime est corona-
tus. **I**tem decimo kal̄ februarij natale b̄i

pmene de septē dyaconibz. Hic quoq; traditus genae dei a fr̄ibz iunctū officū predicationis plena fide consummas martirij gloria adeptus est. **I**tem q̄nto yd̄ aprilis natale sancti procori dyaconi de illis septē hic etiā fide et miraculis preclarū apud anthyochiā martirio consumatus est. **I**tem xiiij kl̄ maij natale b̄a thimonis dyaconi de septē primis. Qui prius apud bevoā doctor vesedit. ac deinde verbū dñi disseminans venit chorinthū. ibiq; a iudeis et grecis ut tradit̄ primo flāmis h̄ectus sed nichil lesū est. deinde cruci affixus martirū impleuit. **Eusebius in hist̄o eccl̄e l. 3.** Porro nicholaū unū ex illis septē nicholaute heresis sue actorē se habē iactabant. Sed demens alexandrinus in 3° Stromatū libro hec de eo scribit. Pulchrā inquit valde vxorē hic habuit. et post ascensionē xp̄i cū increparet ab apl̄is tanq̄ de iuria zelotipie productā in medio vxorē suā. si quis eā vellet h̄re pmisit. Ex qua occasione isti qui sub ei noīe sectā sibi pprie libidinis assūpserūt promissuos nūc et illicitos scubius appetūt. **Quā aut̄ optū est nicholaū nullā prorsus agnouisse mulierē preter eam quā acceperat. Cui etiam liberi. seie q̄dē usq; ad ultimā senectutē virgines pmā seruit. filiū aut̄ etiā ipse sātate incorrupti corpis custodiuit. Que tū ita se habeat constat illud qd̄ in medio apl̄oz zelotipie suspitione vxorē produxit ex cōceptu vitij vel libidinis gestū. quo per hoc stinēt se eē oīdēt ei quā nimie rei videbat̄ ex pete contēpnendā magis q̄ expetendā carnis edocens voluptatē. Comestor. De uersione pauli et h̄o predicationis eius**

Saulus adhuc spirans **Ca. lxxiiii** minax et cedis in disciplos dñi id est ad cedē eoz aspirans accessit ad p̄ncipē sacerdotū et petijt ab eo lr̄as ad synagogas que erant damasa. ut ei auctoritate si quos iueneret damasa huius vie viros ac mulieres vinctos p̄duceret iherl̄m. Et cū appropinquaret damasco subito arcū fulsit eū lux de celo. Et cadens in terrā audiuit saule saule quid me p̄sequis. In mēbus salis meis. Durū est tibi conē stimulum calatrare. i. potentiori rebellare. Viri aut̄

qui comitabant̄ cū eo stabant̄ stupefacti. audientes quidē vocē ip̄i pauli non ei q̄ loquebat̄ cū eo. Et surrexit de terra fact̄ q̄ est cecus corpe qui prius fuerat cecus mente. Ad manū aut̄ illū trahentes manibz. s. suis manū ei tenentes. et q̄ cecū ducentes introduxerūt eū damasā. Et erat tribz diebz non videns neq; manducans neq; bibens. In quo triduo creditur a spū sc̄o didisse euangelū ut gloriatur ad galathas. Nec te moueat. si q̄n legat̄ cōuersio ei f̄a primo anno dñice passiois q̄nq; 2°. Alterū enī de anno vsuali qui t̄ripit a kl̄ ianuarij. altin de anno emergenti dicit̄. Erat aut̄ damasa xp̄ianus noīe ananias et dixit ad illū in visu dominū. Vade in vicū qui vocat̄ rectus et quere saulū. Erre enī orat. Ac si diceret. Non est timendū quia fr̄is est de saulo paulus. de lupo agnū. et etiā ego reuelauit ei aduentū. Abiens ananias intrauit ad eū imponens ei manū. Confessū cecidit ab oculis ei quasi squame et visū recepit. et surgens baptisatus est. Et continuo ingressus per synagogas predicabat et confundebat iudeos affirmas quia hic est xp̄c. Post hec notificante s̄i ei insidie iudeoz quia custodiebant portas ciuitatis die ac nocte ut eū dolo interficerent. non iudei sed ciues damasa. p̄positiq; gentis arethe regis ad petitiōez iudeoz. Discipuli aut̄ eius nocte dimiserūt eū in sportā per murū. **Abeda s̄i act̄ apl̄oz.** Non aut̄ st̄nā post baptismū suū venit in iherl̄m ad apl̄os sed ut ip̄e galathis scribit̄ p̄mo abiit in arabiā et inde reuersus est damasā. Vtrū aut̄ p̄ma vel 2ª vice p̄tulit insidias non facile patet. **Actoz De historia assūptionis b̄te virginis. et qualit̄ apl̄is reuelata est. Catam Cap lxxv.**

Bvero dei genitricē mariā que dā scripture dicit̄ 2° anno post ascensionē dñi migrasse a corpe et eodē anno resurrexisse atq; in celū corpalit̄ assūptā fuisse. Nam miletus zmirne ep̄us hec de dormitioe ei scribit̄ que a 10 h̄ane apl̄o cui cōmendata fuerat audisse se asserit in hūc modū **Miletus.** **U**eunius qui nobiscū et cū apl̄is uersatus est

animo temerario discedens a via iusticie de virtutibus quidem apostolorum multa verba dixit. De doctrina autem eorum multa mentitus est. Sed et de insitu beatissime virginis marie ita prauo deprauauit stilo. ut etiam dei non solum legem noluit. sed etiam audire nefarium sit. Nos ergo que ab apostolo iohanne audiuius. hec simpliciter scribentes vestre fraternitati direximus. **Q**um dominus ihesus in cruce pendens matrem suam iohanni quem preteritis diligebat discipulis commendauit et illa hora in iohannis cura permansit quam diu vite huius incolatum transiit. Et dum apostoli mundum suis sortibus in predicatione supersessent ipsa in domo presentium illis iuxta montem oliueti sedet. **I**gnis anno postquam christus celum conscendit dum die quadam desiderio christi succensa lacrimaret. ecce angelus domini ante eam astans salutauit eam. Et addidit. ecce ramum palme de paradiso dum tibi attuli. quem portare facias ante feretrum tuum. cum in die tercia assumpta fueris de corpore. **E**cce enim expectat te dei filius cum vniuersis virtutibus celi. Cui maria dixit. Rogo te ut congreges omnes apostolos domini mei. Quod annuus angelus cum magna claritate discedit.

Qualiter ad eos apostolos congregatis ei filius suus apparuit et animas eorum in celum premisit.

Capitulum lxxvi.

Assumpta virgo **Capitulum lxxvi.** beatissima palma illa que nimia claritate fulgebat egressa in montem oliueti orauit et rediit. et ecce subito dum predicaret iohannes in epheso hora tercia die dominica. tremor factus est magnus. et nubes eleuans eum adduxit ante ostium domus ubi erat maria. Que videns eum exultauit dicens se tercia die de corpore decessuram. ostenditque ei vestimenta sepulture sue et palmam lucis quam accepit monens ut illam ferri ante locum suum faceret cum ad monumentum suum pergeret. Cui ille. Quomodo autem ego solus parabo exequias nisi veniant fratres et coapostoli mei ad reddendum honorem corpusculi tui. **E**cce autem subito per imperium dei omnes apostoli de locis in quibus predicabant in nube rapti sunt et depositi ante ostium domus ubi erat maria. Inter quos etiam erat paulus. qui assumptus erat cum barnaba in ministerium gentium. Et salutantes se iuicem mirabantur tur eos do-

minum illis congregasset. Cumque vniuersi orassent ut causa conuentus sui sibi ostenderet. ecce subito venit ad eos iohannes et indicauit eis omnia hec. Ingressi autem domum salutauerunt maria. Quibus ipsa resalutatis dixit. Non me fraudauit deus conspectu vestro. **A**ut vos deprecor ut omnes vigiletis vniuersi usque ad horam illam in qua dominus veniet. et ego sum recessura de corpore. **Q**uiaque consensissent et consolantes eam tribus diebus vacauerunt die tercia circa horam tercia super omnes que erant in domo illa sopor irruit. nec ullus vigilare potuit nisi soli apostoli et tres virginis que ibi erant. Et ecce subito descendit dominus ihesus cum multitudine angelorum et splendore magno. et angeli ymnus dicebant laudantes dominum. **T**unc ait dominus. Veni etiam mea et intra in receptaculum vite eterne. **T**unc illa prostravit se in pavimento adorans dominum et ait. **B**enedicam nomen glorie tue domine. qui dignus es me humilissima ancilla tua elige et archanum tuum committere et commendare. **M**eor igitur esto mei rex glorie. **T**u enim scis quia in toto corde meo dilexi te et thesaurum michi creditum custodiu. **S**uscipe itaque me et libera de parte tenebrarum ut nullus sathane impetus michi occurrat. nec videam tetros spiritus mihi obuiam venientes. **C**ui saluator respondit. Cum ego missus a patre pro salute mundi fuisset in cruce suspensus ad me princeps tenebrarum venit. sed nichil in me sui operis inuenire valens. victus abcessit. **T**u ergo videbis quidem eum lege humani generis per quam sortita es finem mortis. **S**ed non poterit tibi nocere quia ego tenui sum ut eruam te. **V**eni igitur quia expectat te celestis militia ut introducant te in paradisi gaudia. **H**ec dicente domino illa super locum suum decubuit et gratias agens domino spiritum emisit. **V**ideruntque apostoli animas eius tantum candoris esse ut nulla mortalis lingua possit enarrare. **T**unc ait dominus apostolis. **A**ccipite corpus et deferite in dexteram partem ciuitatis ad orientem et ibi inuenietis monumentum in quo ponentes illud expectate donec veniam ad vos. **H**ec dicens tradidit animam michaeli proposito paradisi. et statim descendens cum angelis ascendit ad celos. **De exequiis eiusdem virginis et miraculis per eam omnibus. Capitulum lxxvij.**

Quæ autem virgines que ibidem erant
vigilantes susceperunt corpus et
lauerunt more funeris. Cuius spo-
liassent istud vestibus. tanta claritate resple-
dunt ut tangi quidem posset obsequio. vide-
ri autem præ nimia luce choruscante non pos-
set. Cuius vestissent illud linceis paulatim
lux illa subtracta est. Erat autem facies ma-
rie lili floribus silis. et odor suauitatis mag-
ne egrediebatur ex ea. Tunc igitur sanctum corpus
imposuerunt feretro. Eleuansque petrus a ca-
pite feretri cantare cepit. Exiit israel de e-
gipto. Portabat autem paulus cum eo corpus
et iohannes palmam lucis ante feretrum. Ceteri
vero apostoli canebant voce suauissima. Appa-
ruit etiam corona nubes super feretrum mag-
na valde sicut circulus iuxta splendorem lune.
Et angelorum exercitus erat in nube cantum
suauitatis emittens. Resonabatque terra mag-
ne suauitatis sonitu. Tunc egressus de urbe
populus fere quinquaginta milia hominum. et mirabantur
dicentes. Quis est hic sonitus tante suaui-
tatis? Dominusque est illis. Maria mater ihesu
exiit modo de corpore. et discipuli ihesu
laudes circa eam dicunt. Et respicientes vi-
derunt feretrum gloria magna circumdatum.
Qui autem ex illis qui erat princeps
sacerdotum in suo ordine furore et ira re-
pletus dixit ad reliquos. Ecce taberna-
culum illius qui nos et omne genus nostrum
turbauit. quale gloriam accepit. Accedens
que voluit lectum euertere et corpus ad terram
deicere. Statimque manus eius auerunt ab ip-
sis cubitis et lecto adhererunt. Et eleuan-
tibus apostolis feretrum. per ipsius pendens ibat
et per ad lectum adhererat. torquebaturque super
plurimum vehementer. Angeli quoque qui erant in
nube percusserunt populum cecitate. Tunc prin-
ceps ille clamabat. Deprecor te sancte
petre ne despicias me in tanta necessitate
quia crucior valde. Qui respondit. Non est
meum tibi dare auxilium. Si autem credis ex
toto corde in dominum ihesum accede ad corpus
et osculare letum et dic. Credo in deum et di-
filium quem ipse portauit in utero. Et sic lar-
ga pietas eius qui saluat indignos dabit
tibi salutem. Quod cum ille fecisset statim omnis
dolor recessit ab eo et sanatus est. Tunc ce-
pit dominus largiri benedictionem. et de libris moysi

testimonium in laudes christi reddere. ita ut etiam
apostoli mirarentur et fletent præ gaudio no-
minis domini. Petrus vero dixit ei. Accipe pal-
mam de manu iohannis. et ingrediens ciuita-
tem iuuenes multum populum cecatum. et annuntia
eis magnalia dei. Qui autem crediderunt
impones palmam in oculos eorum et videbunt.
Erat enim populus multus plangens et dicebat.
De nobis quia similes facti sumus sodomitis
cecitate percussis. Cuius ille mandatum pe-
tri percipisset. qui crediderunt visum receperunt.
Quibus tamen ex eis in duricia cordis permanen-
tes mortui sunt. Regressus autem princeps
sacerdotum ad apostolos tulit palmam enarra-
ntem omnia que facta fuerant. **De sepulchro eius
et assumptione corporis in celum. Cap. lxx.**

Apostoli vero portantes corpus viuis-
simi ad locum destinatum. posuerunt in
monumentum nouum. Clausoque
sepulchro expectabant sedentes ante ostium
sicut preceperat dominus. Et ecce subito aduenit
dominus ihesus cum inuisibili exercitu angelorum
et claritate magna. et ait ad apostolos
Pax vobiscum fratres. At illi videntes dixerunt
Fiat misericordia tua domine super nos quemadmodum spera-
uimus in te. Tunc saluator ait. Integrum ad
preces ascenderem vobis pollicitus sum quod vos
qui secuti estis me etc. Hanc autem ex tribu
israel elegit iussio patris mei ut habitare in
ea. Quid ergo vultis ut faciam ei? Respon-
derunt apostoli. Si placet ante potentiam ma-
iestatis tue visum fuerit nobis seruis tu-
is. ut sicut tu deuicta morte regnas in gloria
tua. hoc corpusculum resuscitans tecum eam
duces in celum. Tunc ait ihesus. fiat iuxta
vram sententiam. Precepit ergo michaeli
ut deferret animas virginis. et paulo post. et
ce gabriel reuoluit lapidem ab ostio monu-
menti. Et ait dominus. Surge amica mea et
proxima. que non sensisti per contumeliam corrup-
tionem non peccabis in sepulchro corporis re-
solutionem. Statimque surrexit maria de tu-
mulo et pronoluta ad pedes domini adorauit
eum dicens. Non possu domine tibi dignas gra-
tias impendere pro beneficiis que conferre dig-
natus es michi ancille tue. Sit nomen tu-
um benedictum in secula. Dominus autem osculatus
apostolos et salutatis. eleuatus in nube. recep-
tus est in celum. et angeli eius cum eo benedictum

maria in paradisu deferentes. Appli quoque
nubibus suscepti reuersi sunt vnusquisque in
sorte predicacionis sue. *Actoꝝ. Quid de pre-
fata hystoria sentire liceat. Cap. lxxxix.*

Hec historia licet in apocryphas
scripturas reputetur. pia tamen esse vide-
tur ad credendum. et credentibus uti-
lis ad legendum. Hoc autem solum ibi videri potest
a veritate dissonum quod appli tam cito dispersi
fuerunt post ascensionem domini. Cum eusebius in
historia ecclesiastica dicit videatur eos longe
post fuisse dispersos. scilicet inuente captiuitate
que facta est per romanos. sed forte dis-
persi sunt per loca vicina. et ad extremum transie-
runt ad regiones longinquis. Nam et hugo
floriacensis dicit quod primo dispersi sunt per regio-
nes iudee et samarie et demum abiierunt
ad gentes. Vel forte quod prius factum erat eu-
sebius longe post recapitulat. Nam quod lo-
ge ante captiuitatem dispersi sunt. liquet etiam
ex hoc quod paulus post tres annos a conuersi-
one sua veniens iherosolimam necesse ap-
pulo vidit nisi petrum et iacobum episcopum. Et for-
sitan de assumptione barnabe et pauli. Vel
hec historia loquitur per anticipationem vel
historia actuum per recapitulacionem. *Q*
terium quod beata virgo corporalis in celum assumpta
sit ut predicta historia refert. etiam non as-
serit. a plerisque tamen magnis et orthodoxis vi-
ris pie creditum est et fideliter predicatum. Nam
etiam augustinus in sermone eiusdem virginis ita lo-
quitur. Qui maria in vita pre ceteris gratia sui
conceptus honorauit. postquam est crederet quod in mor-
te speciali eam gratia honorauit. Putredo autem
et vermis obprobrium est humane conditionis a
quo obprobrium cum ihesus sit alienigena natura maiore
excepit quam ihesus de ea suscepisse probatur.
Caro enim ihesu caro marie est. *De reuelacione
sup hoc facta samoniali elizabeth.*

D hoc etiam extat *Cap. lxxxix.*
visio cuiusdam samonialis elizabeth
in qua sic legitur. In anno quo in
per angelum domini annuntiabat liber viarum dei
in octaua die assumptionis matris domini. in hora
diuini sacrificii sui in excessu mentis et ap-
paruit michi illa consolatrix mea domina celo-
rum more suo. Tunc sicut ab vno de senioribus
uiris premonita fueram rogavi eam dicens.
Domina mea placeat benignitati tue ut de hoc

certificare nos digneris utrum solo spiritu in
celum assumpta sis an etiam carne. Et dixit.
Quod inquiris nondum scire potes. futurum
tamen est ut per te reueletur. Ego itaque toto illo
anno nichil de hoc vel ab angelo qui michi
familiaris erat. vel ab ipsa cum semper presentaret
amplius interrogare audebam. Sed tunc michi
frater ille aliquas orationes quibus hoc impetrare
ab ea. *R*euoluto autem anno cum adesset
rursus festiuitas assumptionis eram languens
egritudine dierum multorum. Et ut eram ia-
cens in lectulo tempore diuini sacrificii veni in
mentis excessu. et vidi in loco valde remo-
to sepulchrum multo luce circumfusum. et qua-
si speciem mulieris circumstante angelorum mul-
titudine. Et post pusillum creata de sepulchro
pater cum illa multitudine astantium eleuata
est in sublime. et in celum iuecta. Post mo-
dicum vero tempus quod hec vidi progressa est domina
mea ad ostium luminis in quo eam videri consue-
ui. Et stans ostendit michi gloriam suam. In ea-
dem quoque hora assistebat michi angelus
domini. qui venerat annuntiare michi decimum
prefati libri sermonem. Et quesivi ab eo que
esset visio quam videram. Qui respondit. Ostensum est
tibi per hanc visionem quo modo tam carne
quam spiritu domina nostra in celum assumpta est.

Post hec itum ab eo sciscitata sum quomodo die
a dormitione eius acciderit eius resurrectio cor-
poralis. Et de hoc me rursus beniuole certifi-
cauit dicens. Eo die quo nunc celebratur eius
assumptio de hac vita migravit. undecimo
autem post illud. id est nono kalendas septembris resur-
rexit. Sed vero presertim quia nullam certitudinem
corporalis eius assumptionis habuerunt ideo tamen
diem dormitionis eius sollempne statuerunt. Que
et assumptionem appellauerunt illi qui eam
carne assumptam indubitante crediderunt.

Expleus autem duobus annis rursus domina
mea michi apparuit. Quibus mecum conferret
sermones plurimos interrogavi eam quanto tempore
post ascensionem domini vixit super terram. Quibus
verbis placide respondit se superuixisse anno
integro et tot diebus quot sunt a festiuitate
ascensionis domine usque ad diem assumptionis
sue. Et nunquid aio affuerunt sepulture tue
appli domini. Respondit. Oes affuerunt et cum mag-
na venacione corpus meum terre commenda-
uerunt. Quada autem die annuntiationis domine

cū itē michi dñā mea appareret causa
fuit et hoc sciatari ab ea. cui etatis fuit
qm̄ annūante angelo verbū dei concep
tū. Huic quoq; mee interrogacioni sic rēde dig
nata est. Quidē inquit annos tūc habui
atq; usq; tūc tps qntū est a cōmēdā
one mee natūtatē usq; ad festū dnice an
nūciacionis **Acto. De miraculis post ei
assūptionē per eā gestis. Cap lxxxi.**

Post assūptionē vō suā bñssā
virgo multis miraculis per diu
sas orbis ptes. diuisis quoq; tps
clarificata est. Et quib; quedā fide digna
a religiosis viris approbata ad ip̄i hono
rē et legētiū edificaciōē; huic opi inserere
voluim; breuē in hūc modū. **Et maria
in magno.** Beate marie basilica a con
stantino mirabili ope fabricata veniet.
ad quā adducte colūpnē cū pre magnitu
dine leuari non possent. ac dieb; singulis
tasso labore fatigarent. apparuit artifi
cā virgo per visū dicens. Noli molestus
eē cōiunge tres pueros tibi de scolis. quoz
adiutorio qd vis implē possis. Qd et factū
est. prestū q; est ip̄is spectare mirandū
spectaculū. ut qd multitudo viroz forū
leuare nequiverat. tres pueri absq; vīte
pfecti corpis sūma velocitate subleuaret.
In vībe theotana cū ab archiep̄o in die
assūptionis bñe virgīs marie misse solēp
nia agerent. et a plō preces deuote dño
fūdēt. int̄ ip̄i misse secreta quedā vox
querula de celo elapsa est in hūc modū.
Heu heu q; dura calamitas q; intra filij
mei saluatoris mūdi salutifere cruce sigēdo
sigēti gregis ouilia manet et regnat iuda
ice gentis insania. que filiū meū vnicū
lumen et salutē fidelū iam secūdo cruci
atur. et crucis supplicio mortificāē conat.
Nec cū intencione sedula plūs pcepisset.
archipresulis et plebis cōi consilio decretū
est ut ad domos iudeoz eiusdē ciuitatis p
gerent. et qd virginali voce conquestū est
prudēt et sollicitate pquireret. Omib; ita
q; domoz abdita scrutantib; iuenta est
quedā ymago cerea quā q; viuētē ad
xpiane fidei et professionis dederat. spūis.
colaphis ac morte crucis pime desiderabat.
Hac iuenta xpiani doli et pfidiā iudeozū

doluerūt. ipsosq; mox neci tradiderūt.

**De illo qui filiū virgīs p se fideiussorē in
u deo tradidit. Cap lxxxij.**

In vībe byzantea fuit quidā qui noīs sui
famā volens extendē. largus q; ha
bebat opes. longos in sūptus cepit expen
dē. Cūq; largiendis deficeret opib; pprijs sūp
to ab amias mutuo ere multo. eadē illud
expēdit. Et cū iam nec pecunias nec ami
cū vel eadē xpianū a quo mutuaret iuēre
posset. iudeū quedā adijt obnixē rogans
ut ei mutuo aliquid daret. Qui cū vadem
ōino petet. et ille penit; non h̄et qd ei
tradet. quia inq; aliū vadē inuenire
nequeo velles ne pro vade accipe dñm me
ū ih̄m xp̄m quē colo. Ille ait. Ih̄m xp̄m
deū eē non credo. Sed quia eū hoīem ius
tū et pphētā eē non dubito hūc si michi
pro vade dedis indubitant; accipio. Ipsū
inq; quia tibi pntē dare nequeo per yma
ginē suā vadē et fideiussorē pro me tribuo
et si a te cōstitutū diē preteriero. seru; tu;
in posterū fiam. et nichilomin; tuā tibi
pecuniā post terminū reddā. Ip̄e r̄ndit.
fiat ut dicit. Ambo ergo parit; amborūq;
amias. uenientes ad ecclā; bñe marie vir
ginis astiterūt ei; ymagini. ymaginem
filij sui in gremio suo tenenti. Man; er
go ip̄i ymaginis xpian; tenens et ipsā
piter iudeo tenendā tradens vadē p pecu
nia dedit. Quid plura. Xpian; accepta pe
cunia nauē parat. merce multiplici one
rat. per equora fertur. et usq; ad barba
ras nationes longe a byzancio effertur.
Venditis mercimonijs suis ditat; nouis.
nauēs multiplicat et pegrinis mercibus
onustat. Quāq; per singulos dies negocia
meditat; dies pecunie reddende mēoria
elabit. Cūq; iam nisi vn; dies sup esset.
repente ei in mentē venit q; dies reddē
de pecunie tam ppe instaret. cū locus ei;
dem reddende valde longe distaret. Tunc
stupore pausus terre collabit; et exanimis
fere pro eo qd acciderat reddidit. Cōcurrūt
frāli stristat; aucti. Causas doloris in
quirūt. r̄nsū nullū accipiūt. Tandē ad
se reuersus ait. Quid iam meditaris.
Nonne dñm tuū ih̄m xp̄m pro te fideiuf
sorē dedisti. Ip̄i ergo pecuniā trade. et

ut eam creditori tuo restituat quō velit
 cōmitte. Confessū igit̄ scrinium fieri fecit
 pecuniā iudeo debitā iusto pondē appen-
 sā inclusit. mari et ei qui mare fecit gu-
 bernandā cōmisit. Mirū dictū sed deo
 nichil ipossibile factū. Sub vna nocte scri-
 niū p̄ mltā eq̄ris spacia byzantiae illabatur
 vbi et iudei sup̄ mare habitānt inē vn-
 das mane astitit domū. De qua. s. domo
 mane mancipiū forte egressū inē vndas
 scrinium aspexit. et eū manū attingē visū
 est. Sed ei⁹ manū scrinium se subtrahē visū
 est. Ille domū reuertit. dñō qđ viderat nū-
 ciavit. Iude⁹ ergo exiens conspectū scrinium
 protensa manu arripuit. secū delatū in do-
 mū aperuit. et vacuatū pecuniā lecto suo
 supposuit. Post aliquā t̄p̄s audiens qđ
 xpianus ille eēt regressus et pegrinus
 mercibz admodū multiplicat⁹ more ip̄a-
 ens ad eū accessit. Et premissis gratula-
 bundis aliquibz verbis ipperando sic intu-
 lit. O veraces xpiani. Ille ait. Cur ista p̄-
 sequeris. Quia inquit ille pecuniā a me
 accepisti et eā die statuto michi non red-
 didisti. At ille. Omne aut qđ michi prestite-
 ras tibi reddidi. Qui ait. Habeo testes ml-
 tos prestite pecunie. tu vō nullū reddite.
 At ille. ip̄m inquit habeo testē quē et fide-
 iussorē. Necū ergo veni. et ei⁹ ip̄e testiōni-
 um audi. Ambo igit̄ eccl̄az p̄t̄s adeunt et
 ymagini saluatoris cū multis assistunt.
 Tunc xpian⁹ dñe inq̄t ih̄u sicut dei et ho-
 minis ver⁹ es filius. testiōniū phibe veri-
 tati. vtrū. s. huic iudeo reddiderim quic-
 quid prestiterat michi. Tūc audientibus
 cūctis ymago v̄ndit. Testiōniū phibeo
 tibi qđ die statuto omne prestitū ei reddidisti
 hijs iudicijs qđ scrinium quo pecuniā clau-
 sa fuerat sub lecto ip̄i iacet. Audies iu-
 deus stupuit. signa cognouit et horruit
 et relicto iudaismo fidei xpiane cū om̄i
 domo sua colla submisit. **De illo. p̄ quo
 virginis ymago se obiciēs iaculū acce-**
pit. Cap̄ lxxxiii.
Est quoddā p̄t̄. Cap̄ lxxxiii.
 municipiū aurelianensi citati
 proximū. qđ auenon nūcupat̄
 vbi eccl̄az in honore b̄te virginis marie ci-
 ues edificauerāt. qui cū aliqñ obsessi ab
 hostibz intra opidū gement. magis in

dei genitricis marie qm̄ in viribz p̄p̄is cō-
 fidentes cū puulis et mulieribz eccl̄az pea-
 erūt. et ymagini sc̄e dei genitricis deuote
 assistentes cordis et oris clamore ei⁹ auxiliū
 deposcūt. Cōpletisqz precibz lacrimosis rede-
 untes ymaginē secū deferūt. et ad tutelā
 sui ac terrore hostiū in porta statuerunt.
 Quidā aut̄ ex ciuibz stans in porte custodi-
 a post ymaginē mittens in aduersarios
 iacula magnā stringē de hostibz faciebat.
 Hunc latente quidā hostiū aspiciēs. neqz
 sine inquit morte non effugies. nec iam
 tibi subuenire potit effigies nisi portam
 deserens vrbē apire festines. Cūqz vibra-
 stis hostis iaculū in caue illū sagittariū mira-
 bile dictū ymago genu erexit et iaculo
 se obiciēs illud excepit. sicut hominem sibi
 deuotū ab iminenti defendit piculo. Gau-
 dens per virginē se mirabiliter liberatum
 statū sagittā in aduersariū dirigit. blasphemū
 deicit. Dissus per ora populi rumor fac-
 ti miraculi ad hostes quoqz puenit. Con-
 damabat̄ ab omibz qđ sc̄e dei genitricis pug-
 net̄ pro ciuibz loci illi⁹. Audientes hec hos-
 tes stupore sil et tremore p̄moti arma piculū
 pacā annuit. eccl̄az dñe nr̄e adeunt. et mag-
 na donaria offerentes. de celo nichil se loco
 illi nocituros sub testificatione p̄mittunt.
 Usqz in hodiernū diē ymago illa p̄manet
 in eodē loco. iaculū adhuc gerens in populi
 ce erecto. **De derico cui virgo lac infundēs
 linguā restaurauit. Cap̄ lxxxiiii.**
Quericus quidā suppetente verū co-
 pia seculo deditus matris dñi a-
 more et reuerendā memoriā ei⁹ sic animo
 indixerat. ut quācūqz eccl̄az ingress⁹ vel p̄
 eccl̄esiā ei conāgēt̄ tr̄situs. nulla seculi sol-
 licitudo. nulla subrepe posset obliuio quā
 cū omni deuocōe et hūilitate genuflexo
 illa angelicā salutatioē eā honoraret di-
 tens. Ave maria gr̄a plena x̄. Kursū ge-
 nuflexo. Stūis venter qui te portauit x̄p̄e
 et b̄n̄ vbera que te lactauerūt dñm et sal-
 uatorē nr̄m. Hic aliqñ molestia tactus de-
 sperat⁹ est. Tantūqz dolor inualuit ut lin-
 guā et labia sua dentibz cōmanducaret
 id ip̄m de membris suis factur⁹ si p̄mitteret̄
 Cūqz iam lingua et labijs penitus cōsup-
 tis vehement̄ a suis in alijs mēbris tenet̄

iacetq; horrendus aspectu. sensib; corpis
 exemptus vidit iuxta lectuli sui arput
 psonā consistē pulchrā facie et reuendo
 aspectu. Qntū datur intelligi angelus ei
 erat. Hic egroti sui erūpnas deplorans
 in hūc modū lamentari videbat. Quid o
 dnā miē fons pietatis. hecine est glē et
 grē saluatorū. Hecine est lingua in bea
 tificationē ventris et vberū et ptus tui.
 longo usu et piter ardentia affectu sic as
 suēfacta ut pene nichil aliud sonare nos
 set in ecā dei. Dnā dnā si tu dees tuis.
 quis aderit suis. Non sic dnā non sic. ad
 nichilū deueniet spes hoīm. si in te incipi
 unt non iuenire refugiu. Hec cū ille in
 aumb; tm̄ egri declamaret. et in ei; tm̄
 oculis deploraret. apparuit vtriq; mater
 dn̄i et q̄i satisfactōes de negligētia in ser
 uulū suū de qua insimulabat. ad laulū
 egri pp̄ius accedit. Extractaq; vberū vi
 sa est protus in os egri mitte. et s̄a lac
 tis sui rore infuso subito lingue integri
 tatē et labijs antiquū decorē et in toto ei;
 corpe pristina restaurauit sanitatē. Red
 ditq; sensib; continuo surrexit sanus et in
 colimus. et factū curā se mīaz. ecā si lin
 gua tacēt. repentina vite et mox muta
 tione om̄ib; ceptis predicare. Etēn se et su
 a dei seruiō mancipans. de cetero vitā
 duxit religiosā. **De muliere quā in ma
 ris undas parientē proterit. Caplm.**
A loco qui dicit tumba est ecā lxxxv.
**S̄a michaelis archangeli honorifice con
 structa. Qui locus oceano cinctus ipsius
 estu terribilis pp̄ accessū et recessū maris
 aduenientib; om̄ib;. et limina s̄a micha
 elis archangeli p̄cē desiderantib;. bis in
 die sinū pretendit. Non aut; ut cetā ma
 ria gradat. verū p̄cipiti cursu ac terri
 fico sonitu accurrens. sepe intercipit iter
 agentes. Quadā igit; festiuitate ip̄i ar
 changeli turbis ad ei; limina p̄peranti
 bz. et iam in medio harenē positis. erat
 inē eos mulier paup̄cula vicino ptu oīno
 iam grauida. sonitus at; terribilis ma
 ris subito insonuit. Et cūctis p̄peti cursu
 amenaū more fugientib; illa sola reman
 sit. Vsu ecā pedū p̄e nimio terrore et do
 lore atq; labore destituta est. Irruerāt enī**

in eam dolores subiti. Clamabatq; cum
 euulatu miserabilē auxiliū petens. Sed
 vnusquisq; seipm̄ tueri cupiens audire
 dissimulabat. Igit; hūano deficiente auxi
 lio recurrit ad diuinū. deū lacrimabili
 voce iuocans et ei; genitricē mariam
 s̄m̄q; archangelū michaelē. plus quoz;
 oīs ad hoc spectaculū consistens. manū
 ad sydera tendens. dei et mris ei; auxili
 um flebilē iuocabat. Vniuersis ergo xp̄i
 auxiliū ip̄lorantib; aduenit pia dei ge
 nitrix et ut ip̄i mulieri videbat; mani
 ta sup̄ eam p̄cā. ita intactā a terrore
 no impetu maris reddidit. ut nec mi
 nima ecā gutta totā abissi vestimenta
 ei; stringeret. Ibi vō q̄i in tutissio loco posi
 ta. filiū pepit sine timore ullo p̄manēs
 donec in mare fluct; suos i se retinens
 liberū iter eundi mulieri p̄beret. Itaq;
 cū puero ad litus venit. et que sola in ma
 ri relicta erat. exiens iā non sola mira
 culi spectaculū omni pplō p̄buit. **De ab
 batissa pregnantē quā ab infamia libe
 rat. Cap lxxxvi.**

Hic quedā r̄uue. Cap lxxxvi.
 s̄amonalū noīe et actione ab
 batissa strenue s̄a reginīs cu
 rā exequens. et spūali zelo subiectā sibi
 congregatiōez ad sacri ordinis custodiā
 pro rigore constringens. Sed q̄a bonoz;
 profectus prauis animis luoris ingeit
 penas. ceperūt ei moniales pro bonis
 mala rependē. et pro ip̄ensa mītia tu
 ra reginīs odior; studia exerce. Sociat;
 q; se luori earū insidiatoris antiqui sep̄
 infesta malignitas. Nam ei; supplantā
 ta fraudib; illa pia m̄r incesti crimen
 cū dapifero suo incurrit et cepit. Nec
 tū destitit loco regulari rigore subiectū
 sibi gregē ad obseruanciā ordinis coarta
 re et iutiles vagandi licētiās singulis
 denegare. Instante autē tpe ptus tam
 per incessū q̄ per abū a monialiū mu
 lieb; sagacitate ip̄regnata deprehendit.
 resq; singularis relatu oīm in noticiā
 pducat. Qēq; se in eam causā accusatio
 nis iuenisse exultant. quā suis volun
 tatib; aduersā iudicabāt. Scribūt; l̄re
 accusatrices criminis deprehensi ep̄o. in
 cui; locus ille erat dyocesi. Imminēbat

illa nesciente pontificis aduentu. et orie
quod studiose celauerat sibi in gūis
quid ageret ignorabat. Erat ei puata ca-
pella ubi cotidiano vsu solebat horas hē
virginis dulciori quo poterat affectu de-
cantare. Hanc ingrediens laudes solitas
deuotissime psoluit. Finitis horis toto corde et
corpe se in orōne prosternēs precibz lacri-
mosis ac pfundis suspirijs piissimā dei
genitricē mariā obnixius exorabat. ei
intuentu et reatus sui veniā obtinē. et
horrenda obprobria iminentis sibi confu-
sionis euadē. Int̄ hec subitanea depressa
sōpno. in silentiū mutatis clamoribus
obdormiuit. Cui dormienti pia virgo du-
obus comitantibz angelis apparuit. et
mestā clement̄ alloquens ait. Audiuī ora-
tionē tuā. Nouis me tibi a filio meo dul-
cissimo ipetrasse et p̄cā veniā. et a con-
fusione quā times liberacōez plenissimā.
Tunc duobz astantibz angelis precepit eā
prolis onere quo grauabat̄ exonerare
et cū dā heremite in vicino posito defer-
re. Cui et mandauit eī aui per septē an-
nos gerere. quod et fecerūt. Deniqz abba-
tissa euigilans omni quo prius cruciaba-
tur onere carere se sensit. et deo ac libera-
trici sue incessabiles grās egit. Interim
mutat̄ antistes ueniens caplin̄ intruit
abbatissā vocari fecit. Que ingressa in lo-
co sibi solito presuli confidē festinauit.
Quā accedente antistes obprobrijs aggre-
ditur. et iurijs fatigatā cū exire spellit.
Duos quoqz clericos qui diuulgatū crimē
explorent post eā mittit. Qui accedentes
et attendētes inocenciā eī presuli renūci-
ant. Sed illos ipse pecūā corruptos esti-
mans per semetipm̄ rei vitatē curiosi
exploreat. Nullūqz in ea criminis obiecti sig-
nū inueniens ad pedes eī corruit veniāqz
de illatis iurijs exposat. Omibzqz que
eī crimē obiecerant vehement̄ iratus pre-
cepit ut de monasterio cū exirent. Abba-
tissa vō licet maluolo aīo. tū vera dixisse
pendens ad honorē liberatrici sue malu-
it̄ p̄cām qd̄ fecerat ep̄o reuelare. q̄ crimi-
natrices suas aduersa pati p̄mittē. Itaqz
corā eo huiliter se prosternit. eiqz oēm rei
ordinē pandit. Mirā ille et deū in imen-

sa gloriose genitricis sue pietate b̄ndicēs
duos ex clericis ad heremita pro causa pue-
ri solliciti inquirenda trāsmittit. Qui eun-
tes de puero sasatantes edocti s̄ ab homi-
ne. puerū ea die natū. et a duobz iuueni-
bz pauloante ad eū delatū. et ex pte hē
marie sibi ab eis commendatū conspiciūt. et
reuerentes oīa pontifici referūt. Ictus igitur
puerū ut m̄ dei precepit cū hoīe dei
septē annis nutriendū p̄misit. quē post
in sui curā susceptū ad lrās posuit. ac reli-
gione et scāa clarū eductiuit. Ipso quoqz
tandē in dño quiescente. in ep̄atu ei suat̄
sit et hē marie virgīs gloriā vita et ver-
bis magnifice predicauit. **De puero q̄ vir-
ginis ymaginē anulo subarmuit.**

Quidā pueri **Cap. lxxxvij.**
clerici ante quādam ecclā ludū pile
exercebant. quorū vn̄ qui hēbat
in manu anulū. quē ei quedā puella dona-
uerat carnali amore ducta. timens ne forte
assidua pile passione frangeret. diuertit
ad ecclā ut alibi eū reponeret. donec post
ludū eū reciperet. Ingressus itaqz ante yma-
ginē hē virgīs marie intuit̄ eā et admi-
rans eī pulchritudīez genuflexo deuote
salutauit v̄ginē et addidit. Vere in oibz
et omibz formosior et illa ecclā que michi
hūc anulū amoris munē condonauit.
Ideoqz ei renūcio. teqz deinceps amare et
tibi deseruire decerno. ita dūtaxat ut e-
go vice reddita amore tuo dignū inueniar.
Sic igit̄ prefatus puer anulū suū digito y-
maginis quē habebat sursum erectū uididit
quo accepto. quasi conductū approbās et si-
dem adhibens mirabile dictu digitū suū
ymago constrinxit. Quo viso puer stupo-
re p̄motus circumstantes aduocat et rei no-
uitatē mirantibz salutacōis ordinē et vo-
ti condicionē enarrat. Quod illi audien-
tes eū seculo renūciare et votū psoluere
hortabant̄. quatin̄ genitricis dei seruus
et amicus sicut dixerat haberet. At ille spi-
ritus diuicac̄ obstantibz egre qd̄ monebat̄
audiens ingratus exiit. et post modicū
ymagini mentit̄ uxore dūcē non expa-
uit. Sed p̄ma nocte nupac̄ hēa virgo
maria quasi int̄ ipm̄ et uxore eī vocat̄
bens media apparuit. anulū digito pre-

tendens. et infidelitatis eum arguens. Exa-
tatus ille de somno circa se palpitabat quod
rens ymaginem. et non inueniens eam credi-
dit esse fantasma. Itaque autem somno detentus
vidit eam sibi assistere non sicut prius blan-
de alloquentem sed cum indignatione vultu a-
uertente et tormenta durissima pro con-
temptu sui et voto irritato imminantem. Cui
gilans igitur et iterata ammonitione perterri-
tus relictis omnibus que habebat eadem noc-
te in hemum clam secessit. ubi habitum mona-
chi vitamque professus. donec et amice sue cun-
ctis diebus vite sue deuoto animo deseruiuit.

**De illo que sub aquis peccatum ad litus uigo-
rat perduxit. Cap. lxxxviiij.**

A nauis in medio maris pegeri-
nis onusta quorum deuotio orationum
gratia partes iherosolimitanas adibat.
Huius nauta cum sensisset nauem hiare infe-
ri et aquas irruere et se nullatenus sub-
uenire posse. festinus cymbam que inter fere-
bat in mare deposuit. et cum episcopo quodam
et alijs quibusdam nobilioribus in eam descen-
dit. Unde tunc cum descendere vellet in mare de-
cidit. pelagique statim ad yma mersus nus-
quam apparuit. Nauta vero quos in nauem re-
liquerat alloquens mortis omnibus imminere
discrimine non euitandum innotuit et ut pec-
cata sua confitentes animas suas deuote deo
commendaret admonuit. Qui et ita fecerunt.

Nec longa interfuit mora illis in celum
clamantibus. et ecce nauem inuadentibus aquis
hyatu maris penitus absorpta est. Episcopus
vero cum ceteris lacrimosa fundens suspiria.
sociorum animas domino commendabat. quorum corpora tunc
horrendo discrimine perire videbat. Cumque per
equoreas undas oculorum aciem circumuolueret.
si forte aliqua suffocatorum corporum indicia vi-
dere posset. ecce marinis et fluctibus colubas
speciosas alibi unam. alibi quidem duas vel plu-
res subito videt emergere. celique secreta cele-
ri sub volatu penetrare. Quas cum sociorum
animas aduertere eorum. quantum fleuerat prius
quia socios prefocari viderat. tanto tunc ma-
gis deflebat quia cum socijs prefocari non erat.
Qui cum tandem cymba deuectus terre cum socijs
applicuisset. ecce socium quem inter duas ce-
cidisse nauis in mare diximus de mari sub-
ito viuum et incolumem videt exire. Quorum

stupentes de recepto socio exultantes quid
ei acciderit. quomodo a marinis fluctibus libera-
tus sit potuit. Qui ait. Hec genitrix dei
cum in aquam cadere exclamaui. siquidem eius
et memoriam habendo et nomen declamando
ad yma pelagi deueni. At ipsa mihi mater
maria que memorum suorum immemor esse nulla-
tenus potest. michi sub undis assistit. pallioque su-
o clementer ostendit et coniectum sub aquis usque
ad litus perduxit. Hec eo dicente laudes deo
referunt et mihi mihi ab omnibus predicant. **De
illis quos de tempestate maris eripuit. et
de puella cui vinculum lingue soluit. Ca. lxxxv.**

Abbas quidam aliquando in medio ma-
ris britannia nimia cum alijs mil-
tis oppressus est tempestate. adeo ut
omnes de vita cogere non desparet. Itaque alij be-
atum nicholaum. alij sanctum clarum. alij piuum an-
dream vel quemlibet alium inuocabant. Omnesque
quod enim quem familiariorum sanctum habuerat. eum
in necessitate sua familiariter inuocabat. Aliqui
etiam offerebant munuscula. ut moris est tem-
pestate marina deprehensis. Cumque videret
abbas omnes istos uel illos minus potentes
sanctos inuocare. neminem autem matrem mihi sy-
dus marinum ceteris omnibus misereri poten-
tiorum mariam notare. Quid est inquit fratres
quod agitis. Quid ceteros qui minus potentes tamen
inuocatis. et ipsam que plus omnibus potest re-
linquitis. Bonum quidem est quod facitis sed
multo melius esset si omnes una voce matrem mihi
acclamaretis. Quo illi precepto omnes una vo-
ce dei matrem notant. omnes ut sui misere-
at proclamant. Ipse quoque abbas qui per
vnum diem nil comederat quique per duos
dies ac noctes ita afflictus erat quod vix re-
spirare poterat illud versum felix namque
es. cum suo versu. Ora pro populo. deuotissime
cum suis monachis cantare cepit. Dixitque fini-
erant populus precem cum lamentatione et mo-
nachi tantum cum deuotione. et ecce in su-
mitate mali. lux magna instar cerei
apparuit que noctis tenebras fugans om-
nes qui erant in nauem sua claritate per-
fudit. Totaque pelagi cessauit tempestas
et celi regina iubente facta est tranquillitas.
Nec multo post dies serenus illuxit
et terre ad quam tendebant nauis applicat.

In suburbio nouiomensi quedam puella

paup victu manu et arte querens dū in die annūciatōis dñice prout nendo moris est mulieribz filū saliuā madefacēt idē filū lingue ei⁹ adhesit et labijs vtraqz quasi cōvinculata distorsit. Labioqz intumescenti pene lingua obmutuit. Pre nimio dolore os ei⁹ deturpauerat. saliuā coagulata in spumā. et labia lingue cōnexa vim naturalit expuendi amiserant. Puella flebat. et quid ager ignorabat. Vicini eā ad impetrandā celitus indulgenciā sancto pntauerūt eligio. sed redierūt infecto negotio. Igitur itur post modū ad sancte marie monasteriū pncipale. i. ad pontificale sedē nouiomensis ecclie. Ibiqz in conspiciū astanaū et pro ea roganciū gracia diuina labellulo vinculū excussit. et pplin ad gratiarū actionē prouocauit. **De ipatrice cui⁹ castitate a violencia seruoꝝ eripuit. Caplin**

Hic quidā ro nonagesimū. Roman⁹ ipator cui puidit dei clemencia vxore genere et moribus nobilissimā ac pulchritudine honestissimā. Nec turpis aut carnalis delictio illos captiuabat. sed iuicē sobrie et iuste sub legali cōiugio se non mediocriter diligebant. Venit autē in mentē ipatoris ut pgeret longe lateqz per orbem visitare loca scōꝝ. Aggreditur itaqz iter accepto cōsensu a cōiuge. regnū et quēdā frēz suū adolescentē ei cōmendās digressus ē. Ipe autē dictus adolescens specie deceptus iperatrice in amorē ei⁹ vehementē exarsit. et tandē etiā quo stimulo vrgeret ei aperuit. Cūqz ei pluries molestus eēt. et illa penitus rēnueret. tandē iuueni cōtato ad ei⁹ amplexus se venturā similitate pmisit. Interī vō turri quandā pare non distulit in qua duos adolescentes et duas puellas ad seruiendū iuueni mittere curauit ut necessaria illi queqz sursum cū finibz trahent. Decimato autē die quo iperatrix et iuuenis ille turri illam priuati conscenderēt ut ille qd desiderabat expleret. gauisus est. Sed illo pccente et intrante pudica dñā in domū redijt retento iuuenē in turre. Sedit autē sub iperatrice roma pacifica donec iperatoꝝ

rediret ad ppria. Post qnqz annos audiens aduentū ei⁹ gauisa est valde. Iussitqz nobiles et maiores dēri in occursum ei⁹ secū exire. et vias ciuitatis ordinari decent. fratre quoqz ipatoris incōsulte de turre emisit ut fratri obui⁹ exiret. Qui in occursum illi reginā puenit. et versa vice eā male infamauit. Requisit⁹ em̄ a frē tur tā afflict⁹ ac pallid⁹ et crine deformis eēt. vndit cum lacrimis. In frater hūc. pessima mētrix cōiunx tua. sicut cū multis fornicari consuevit. meipm in scelus precipitare secū tēptauit. Null⁹ ei ab ei⁹ impudico āplexu ex quo recessisti prohibet⁹ est. Ad ego ferre non potui sed ab ea recedens in quadā turre me nūc vsqz inclusi. Audiens ipator quas non sperauerat in vxore cōtumelias nūciari. dolore cordis percuss⁹. pene exanim⁹ in terrā corruit. Post spaciū vni⁹ hore s. vexit et confortat⁹ astanaū consolacionibz equū ascendit. In trastinū autē iperatrix cū comitatu multo puenit ad virū suū. Que cū illū ut dignū erat amplecti vellet percussa ab eo grauit⁹ in facie cecidit. Vocatis qz duobz seruis iperatoꝝ ait. Quā non ē cū meretrice certandū. ite in siluā profundā et duate eam ad decollationē. Qui cū ad locū ubi decollanda erat puenissent. admirantes ei⁹ pulchritudinē dixerūt ad iuicē. Priusqz interficiat⁹ cognoscām⁹ eā. quia nō est in mūdo pulchrior illa. Irruentibz illis in eam illa suspiciens in celū voce lacrimabili dei respān et virgīs scē marie flagitabat auxiliū. Quidā autē nobilis heros non longe iter faciēns cū comitatu multoꝝ qui limina aplōꝝ et loca scōꝝ vome visitauerāt. audientes clamoribz resonare siluā pmo putauerūt aliquā ferā in retibz corruisse. et veloci cursu illuc venerūt. Videntes qz tam veniabilē psonā seruos impudicos distrahē morti eos conate tradiderūt. **De alio casu consili circa eandē im**

Requirit⁹ patricē. Cap. xci. mulier que eēt et cur illi talia contigerant. At illa celata dignitate altitudine supplicia vultu et hūli voce rogauit ut eam dñs eoz secū ducēt et ab ea anallare obsequiū saluo honore pudiciatē reciperet. qui petitiōni ei⁹ libenter

annuens illā ad propria p̄duxit. Quam
 vxor ei⁹ honorifice recipiens vnicū ei filiū
 educandū cōmisit. puulo autē suscepto il
 la maiore adhibuit diligentiā q̄ si ip̄a eū
 genuisset. Fugiebat lascīuā. frequētabat
 eccl̄as. Sed nec ibi malignus sp̄s tēpta
 re desistit quā vincē tū non valuit. **S**int
 quidā miles in curia qui ad amorē ei⁹ per
 tingē cupiens blandis sermonibz ac mul
 tis p̄missionibz eam ut sibi cōiugio copu
 laret tēptabat. Illa vō se caste eū dilige
 rēdens amore dñi sui cui⁹ frater erat nu
 bere ei dīno negauit. Quā obzē cepit miser
 tuncare in aīo quid mulieri que in tāta
 vilitate eū habebat parare posset ut oc
 cideret vel fugaret. Itaqz intēpente noctis
 hora nutu dyabolico venit ubi illa dormi
 ebat et infans in sinu ei⁹ sibi emendatus.
 gutturqz pueri filij fr̄is sui cultro per me
 diū secuit. et gladiū in manu mulieris
 dormientis relinquens recessit. Cū ergo
 sanguis occisi pueri per lectū decurreret
 et latus mulieris inficeret. excitata vehe
 mentē expauit. Et cū se miserā pdamal
 set. sollicita mater et pater de filio sur
 gentes concito de lecto venerūt cū lumē
 ad filiū quē iugulatū videntes et cultro
 p̄pe mulierē. q̄ntus dolor eos tuaserit et
 oēm familiā vix explicari p̄t. Venit deniqz
 q̄ sceleratissim⁹ homicida fictis lacrimis
 fundens. et voluit occidē tanta sceleris ig
 narā dicens fratri suo adduxisti hic me
 retrice in multis criminibz in alia patria
 iudicatā interfici. Jam igni tradat. dig
 nā eam facit mors filij tui. At heros ille
 nobilis et vxor ei⁹ eam interfici p̄hibētes
 mandauerūt nauis ad portū proximi
 maris ut eā in alienā terrā ducerēt. Ve
 nit ergo p̄fusa faciē lacrimis et comā
 decerpens cū seruis ad mare et intrauit
 nauē. Cūqz naute per altū nauigassent
 considerata ei⁹ specie allocuti s̄t eam ut e
 is assentiret. Resistentiqz ob amorē pudia
 cie dixerūt. Vnū e duobz elige. aut nobis
 cōmisceri. aut in mari precipitari. Rūdit
 illa se libentē in fluctus deficē q̄ eoz
 libidinosos petitionibz assentire. Qui mu
 tato consilio in quadā alta rupe que añ
 eos in mari eminebat dño p̄uidente eā

reliquerūt. Vbi cū totā noctē duxisset in
 sompnē. sumo diluculo merore et tridua
 no ieiunio afflita parū obdormiuit. ap
 paruitqz ei scā virgo maria regina gl̄e
 admirabili facie. stellanti oculoz acie. di
 cēns ei. Quia multa p̄ fidē casti cōiugij
 seruandā sustinisti aduersa. oīs amodo
 temptatio ip̄ioz a te expellenda est. et
 quas passa es iurie manifestabū. Col
 lige herbam que est sub capite tuo. et q̄
 buscūqz leprosis dabis bibere in noīe do
 mini sanabunt. **De mediana quā bea
 ta virgo ei innotuit. Cap. xxiij.**

Exaltata igitur mulier et de visione
 letificata. cū deuotis orōnibz her
 bam collegit. cui silēm ante nō
 viderit. et apothecas de manibz suis ex
 trahens impleuit. Hora autē tercia a
 deo missi naute iter facientes iuxta ru
 pem illā. vocati ab ea applicuerūt ad
 eam. qui videntes eā tam veniabile esse
 personā. dolentes ei receptā duxerūt
 ad portū. Egredia autē de nauī inuenit le
 prosū vultu miserabile. attritūqz herbe
 portūculā cū vino dedit ei bibere. et con
 festim sanatus est. **E**xiuit fama eius
 longe lateqz et venit ad ciuitatē illam
 in qua erat ip̄ius ille leprosus effectus.
 qui fr̄is filiū in sinu hui⁹ dñe occiderat
 ad hūc multis precibz adducta. Sed nec
 ab ip̄so nec ab ullo de familia cognita
 rogabat obnixe a fr̄e ip̄si⁹ leprosi ut ei
 subueniat. et quicquid m̄cedis velit reci
 piat. Illa se subuenire p̄mittat si de oī
 bz p̄cis corā ea et septē p̄sonis confessus
 fuit. Et ille quidē confitens multa dixit
 sed celabat scelus quod in ea cōmisit. Rū
 dit mulier nil ei p̄ficē medicinā suā ab
 scognito ullo criminali. Tunc ait frater
 su⁹ cui⁹ filiū interfecerat. aperi cor tuū
 et emunda ab omī p̄cō. et si quid adu
 sū me male egisti totū tibi dimitat. Re
 solutus igitur in lacrimis qualiter egerat
 manifestauit. Audiens heros expauit
 vehementē dicens se plus de amissione no
 bilissime mulieris q̄ de morte filij triste
 eē. At illa rūdit. Ego sū dñe mulier il
 la. que malū pro malo non reddā. sed
 bonū pro malo retribuā. Restitutoqz il

lo sanitati rogabant ut ibi maneret et
 quæ sanauerat in sponsū acciperet. Quibus
 non acquiescens recessit. et sanando lepro-
 sos nonnullos romā incognita percipit. ibi
 quoque plurimos a lepra mundauit. Sed
 et fratrem imperatoris uiscente deo tuaserat
 lepra grauissima usque ad mortem. Ad quæ
 curandū adducta sed a nullo cognita fili
 modo confiteri et hūc pccm suū quod in
 eam comiserat coram pp̄ et senatu rōno
 fecit. Quo audito imperator flens et pug-
 nis facie suā pectusque p̄cuios miserū
 se exclamauit. flebant quoque oēs qui
 aderant et audierant recordatioē impat-
 ris egregie. At illa fletus eorū non susti-
 nens sanato prius iuene dixit quia ego
 illa sum. Tūc que leticia pplm romanū
 impleuit non est facile dictu. Voluitque eam
 impator q̄i a deo refusatata in uxorem
 et pplm in dnām accipe. Sed illa man-
 se alit̄ agens dixit ad papā. Volū feci
 in tribulationibz meis dño me nulli ul-
 terius uiro cōiungē sed in monachali
 veste castimoniā seruare. Requirit̄ et-
 go aīa mea de manu tua. si timens vel
 diligens hoīez plus q̄ deū veste sancta
 non uelauis me. Tūc ille eam mox bñ
 dixit et induit. **De muliere que concep-
 tū ex filio puerū interfecit. Cap̄ xxiij.**

Huit quidā diues rome cū uxore
 sua uterque genē nobilis moribz
 laudabilis. Sola eis proles deceret
 cū ad volū oīo cederet̄ vniuersa. Conū-
 siqz ad dn̄m postulabant filiū. effusi in
 misericordijs paupm. cōmendantes se ad
 oēm consāz s̄m̄ deū. Qui videns afflictio-
 nē eorū. dedit mulieri conceptū et pepit
 filiū. Quo nato regales apparant̄ deli-
 cie. sonant̄ organa. chori ordinant̄. Intēa
 dū de caro filio p̄z m̄m̄ cauto amore ḡm-
 tulat̄. caritate a carnalitate aliquāisper
 suffocata. non ita deuote ut prius in da-
 toris gloriā assurgit. vel graciā querit.
 Aliquotiens tū ad se reuersus cōpunge-
 bat̄. nec illi carnalitatē ip̄uitatē se-
 rebat̄ eē ip̄unitā. Tandē pepigit fedus
 cū deo uti sūptis p̄nis columbe in pegri-
 nā regionē vel iūiā solitudinē aduola-
 ret. ubi ignotus et ignobilis uiuēt. ubi

179

puritatis et pacis interne soliditatē ser-
 uaret. Sed quia alligat̄ erat uxori cor
 ei ad sui p̄positi inclinauit consensū.
 Que quidē querulos gemitus ingemi-
 nare cepit. et singulibz conuulso pectore
 cū lacrimis dixit. Quis moleste dulcis-
 simi vultus tui sustineā absentia. hoc so-
 lū tū amaritati cordis habeo solacium
 et gloriandi priuilegiū q̄ amori meo
 solū preponi video xpm. Et quia volū
 hoc sc̄ssimū sc̄o liberū te dimitto tū
 ut amore casto me corde retineas. Illo
 itaqz exulante sed in gaudis victorias cō-
 sciencie exultante. materfamilias soluta a
 lege viri iam licentiā que xpi erat cogita-
 bat et liberalitatē in paupes exercebat.
 Interea puulū suū a lacte suspensū a tu-
 nis abstractū p̄pensi nutrit̄ et delin-
 is reficiebat. Omni die aut m̄ris hercebat
 gremio. aut pendeat in collo. om̄i noc-
 te int̄ matris vbera morabat̄. oī in loco
 in memoria versabat̄. Sic succedentibz
 infancie puerniā et puerniā adoleſcētia
 eadē tūc mater non eū ab amplexu arce-
 bat non ab osculo repellebat non eam a
 lecto. Quid plura? Carnalis amor quia
 non iugilauit cautele se inclinauit cor-
 ruptele. filiū pro marito admittit. cōcep-
 toqz fetu m̄r̄ misera corpe et corde āgrus-
 tiatur. et ipellente hinc inde verecūdie
 et doloris estu pene in desp̄aonē labit̄.
 Spe aut̄ venie ducta et animata nō de-
 sistebat a ieiunijs et orōnibz et vigilijs
 et elemosinis. Interū veste ad hoc congru-
 a ventris tumore celato. et per falsa hi-
 laritatē vultus cordis dissimulato dolo-
 re. ventū est ad diem ptus et tūc magna
 velut mare contritio ei. Hinc enī suade-
 bat dolori silentiū timor et verecūdia. Hic
 impellebant ad placentū dolor et angustia.
 Sic nascit̄ infelix puer sūptur̄ de ortu
 occasū de h̄ao finē. Nam seuā tigris vix
 bene natū arripit suffocauit et suffo-
 catū in yma latrine p̄ciens ip̄opera
 sepultura dāpnauit. Et tē q̄dē hoīes tam
 grande piaculū latuit. **Qualis cū demon-
 apud regē accusauit. Cap̄ xxiij.**
Sed mūdi p̄nceps **xxiij.**
 cū in aīa captiuā mulierē tenet

cogitavit ut commune trophæum de ipsa carne statueret volens etiam in eam seuire flagellis que sibi quesierat in flagitijs. **S**umpto igitur demon scolaris clericali scemate romam venit curiam intrauit proceres salutavit. **I**nterrogatus quis esset. clericus inquit sum potens in scriptis nullus michi secundum in questionibus soluendis. in secretis edicendis. **E**t ut pie mee certam habeatis experientiam. dicat quisque quicquid perdidit. et ego illi manifestabo facti auctorem. **A**uditis quod omnium causis certo veritatis versus singulis satisfaciebat. et furti verum fugam etiam si fur aufugisset peralabat. **A**d noui famam nectoris tam exeteri quam indigene conveniebant. latrones diffugiebant aut esse quales fuerant desinebant. **I**ntra dum sit placens regi et obtinuit ei plebi sua dampna resartit. de ore suo pendentem regem ipso principe turbam circumstantem sic allocutus est. **S**i vos credulos et attentos pollice remini auditores. mira loquerer. et quidam vix credibile auditu. horribile dictu crudele actu vobis enarrare. **M**isericordie domini est. quod non estis sumpti quod roma funditus non corruit. cum factum pre omnibus detestabile in ea perpetratum sit. **M**ulier est illa quam sanctissima dicitis. que in vrbis vestre plateis et angulis sibi per hypocritarum fame titulum erexit sceleratissima est et omnium crudelissima feminarum. **N**am de proprio filio conceptum filium propriis manibus trucidavit ac ne videretur in latrinam proiecit. **A**d hanc vocem omnes consternati. noli inquit blasphemare mundicie sacrarium. pietatis templum. **M**ulce femine congregaverunt diuitias sed hec supgressa est uniuersas. **H**oc est inquit ille quod dixi. quia difficile creditis michi. **V**eniat examine. et interim rogus in media platea parat. in quo si confessa vel conuicta fuit viuens incendat. **S**in autem ego ligatis manibus a tergo me dijs ignis flammis. **P**lacuit regi et satrapis eius. et missis satellitibus iussit eam honorifice introduci. **C**ui intranti palatium omnes assurrexerunt. **R**ex etiam ipse sedem sibi parauit et sibi confidere fecit. factoque silentio ait ei. **N**on te latet noui fama vatis que suscitauit deus in salutem romane gentis.

Quod autem non parum dolemus in multis te accusat. et non satis credibilia nobis contra te dicat testimonia. **C**onfite ergo si quod fecisti peccatum et da gloriam deo. vel pro ga te a crimine obiecto. **I**lla autem unctio que de omnibus docet inspirate rindit. **Q**uia grauis est causa et nil sine consilio face docet sapiens. nec ego tutum fore credo coram rege et proceribus eius sine consilio patrocinio allegatione mea exere. **S**ic acceptis inducijs egressa non est confisa in homine. sed toto corde per penitentiam confugit ad christum. **Qualiter beata dei genitrix eam ab obprobrio liberauit. Cap. xcviii.**

Quia autem vite venabilis nomine lucia in istis temporibus romanam ornabat cathedram. **C**uius pedibus puoluit cum genuit cordis et torrente lacrimarum imitatis sue recensuit historiam. **R**uptisque vestibus et euulsis crinibus requisivit ab eo vitium per quodcumque malagma penitentiam curari posset vulnere peccatrici consue. **A**t ille videns compunctioem in ea esse vehementem. et totus super eam pietatis visceribus affluens confisus de dei misericordia reatus veniam et vite remedium ei permisit dicens. **A**nimeque or esto filia. quia maior est dei pietas quam quicuis iniquitas. **N**am et petrus per lacrimas non solum reatus sui veniam. sed et apostolice principatus obtinuit dignitatem. **S**ic maria magdalena per satisfactionem lacrimarum de vase contumelie meruit effici vas glorie. **M**atrem vero ihesu consulo ut pro omnibus innocens. eamque assiduis precibus frequenter. **I**psa enim unica spes humane reconuersionis ipsa propicia causa eterne salutis. **N**olo autem tibi multa iungere. quia tempus habes breue sed dominica oratio tibi sit absolutio pro peccato. **H**is sermonibus amata mulier. manus in celum cor ad mariam leuabat. orans eam in multo fletu ut eam liberaret iteruentu ab impetitione aduersarii. et a confusione communi. **S**tatuta itaque die cum familiaribus prexit ad curiam. et erat eius spes de celesti adiutorio pendens. et cor maxime in maria fiduciam habens. **N**ec deesse potuit mater misericordie tam mirabilibus suspiriis penitentis. sed inuisibiliter eam protegens penitentis sue maiestatis iudicante. assistit ante tribunal terre

ni iudicis. **H**ac igitur beata comite mulier munita intenuit confistorium et a rege et a populo reuerentem excepta confedit in medio omnibus facta spectaculum. Tunc omnium ore clauso et aure aperta rex ait clerico. En quam accusasti domina puer est. narra si quid habes. At ille intuitus mulierem mirabatur que hec eest. Reuera enim non ipsa erat que prius sed altera. quia per gratiam spiritus sancti alterata. Cumque omnes instarent ut loqueretur. Non est inquit hec mulier incestuosa et homicida illa quam accusasti. Hec est enim sancta. hec speciosa in filiis iherusalem. hec est que ascendit de deserto delicias affluens etc. Ad enim dicere timeo et tacere non possum maria matris ihesu ei assistit. eamque fovet et custodit. Ad hanc vocem omnes in stupore versi frontes suas verillo crucis armauerunt et dyabolus virtutem signi salutaris non sustinens quasi fumus euasit ex oculis eorum. Omnisque contentio gaudens marie iura gratiarum persoluit et mulier sic liberata a macula consuetudinis et fame coram populo tuenit nomen grande iuxta nomen magnorum qui sunt in terra.

De vidua paupercula quam in exitu suo hospitem norauit. Cap. xxvi.

Quidam norauit. **Cap. xxvi.** Prochie preerat presbiter in seculo potens et gloriosus. sed non minus vitis quam diuitis plenus. Hic sub cura sua habebat diuitem nobilem. et pauperculam viduam qui uno tempore deambules rursus mortis acceperunt in semetipsis. Vocatus est presbiter ut morientem diuitem visitaret et accepta confessione dataque condone exituram animam domino commendaret. Qui de rapienda solu modo lana non de oue curanda sollicitus ut diuitis nutum vidit. ire festinauit. intravit palatium penetravit cubiculum ubi iacebat diues purpura et serico circumdatus. auro et gemis honoratus super plumam rursus molliam resupinatus. Ibi tunc circumstantium multitudinem seductoria adulacione diuiti solacia persoluentem. Coniux et filii atque omnis familia dominum lamentabantur. Sed et quod plures ex ipsis ad rapinam hereditatis suspensi. licet verbotenus mortem audacie et presumptionis dampnaret eam tamen tacito cogitationum estu premebantur ac venire et hostes de medio tollere. Itaque presbiter secretum pe-

ait. et qualicumque confessionem extorsit. Deinde sessione firmata. nummi captator. caritatis affectum simulans. copati cepit. et cum dolore querere quid vellet. que pro corpore grauius haberet. Ante anapites gladios securitatem et pacem falsus propheta pollicebatur. verbisque mendacibus liniebat pietatem. cum dominus ruinam minabatur. Interim superuenit quidam ex parte vidue qui dicitur eam in extremis agentem christiane salutis remedia postulare. Sed presbiter dum se totum daret ad lactandum peccatorem nichil respondit. At dyaconus prope assistens pro muliere desolata ad cor eius loquens ait. Grande nobis piaculum est fecerit piaculum si nra negligencia sine confessionis et sacri misterii participatione eam migrare contigit. Cui felle commoto presbiter ait. O parum sani capitis consilium pro vili vetula nobile relinque patronum. Ne turberis inquit dyaconus. ego si iubes infirmam visitabo. et condone sacramentorum christi exiturum spiritum confirmabo. Hinc fauente presbitero dyaconus facto recessit. superque salutari hostia ad vidue tugurium puenit. Que rebus quidem vacua. sed bonis opibus plena super humum duram et pro stramine constructam collidebat membra ieiunio exesa. Ille itaque interno lumine viro bene tacto. oculos leuans. famule christi in cenno iacenti vidit assistere exaltans de celo. Mater est ihesu maria assistebat cum choro virginali. que preserebat lintheolum. et vultum egrotantis a sudoribus mundans satagebat circa frequens misterium. Hinc visis dyaconus stupens stetit eminus sed celi regina ei admiranti multum affabilis viso dei suoque filio. toto corpore in terram prostrata adorauit eum cum suis virginibus. Quibus erectis data fiducia viri dei intrauit. Maria eam sedem pante. ac ne timet hortante sedit. Vidue confessionem accepit. condone dedit. et psalmis obitum eius premuniuit. Demum cum gaudio ad domum diuitis peruenit. Ista quoque in limine vidit nigros catos circumvallantes lamam diuitis. Quos miser ille videns et nimis infestos senaens rugiebat clamans. Tollite catos tollite. misero subuenite. Unde tandem ethiops voce minax vultu terribilis vnam quem manu gestabat. faucibus imersit probris. Infelix anima nullum in tota conuersatione sua refrigerium consue-

reperiens. pauet et trepidat. miserum mors paulatim occupat. Deniq; ethiops ille furens vna violenti de palpitantibus faucibus extrahit et ille horribile dans vocem infelicem spm reddidit. Irruerunt ceteri malicie coplices et peccatrice animam flagris et vulneribus afficientes immergunt in locum tenebrarum et laam mortis eterne. Cum aspiceret dyaconus tremor tenuit eum et cadens factus est in mentis excessum. Sed mox ei apparens nra regis glorie. ne timeas inquit hme. non te dyabolica nocebit malignitas. cui parata est bntudo celestis. Hys blanditijs recreatus postquam ad se rediit. consolatrix sue grs rependit et ex hys reuelacionibus non parum profecit.

De veste qua scs bonitus presul p missa.

Sanctus dedit. *Cap. xxvii.*
 bonitus presul aluernensis cum cor suum perfecte ihm et matrem eius diligeret quadam die templi bti michaelis cum turba intravit et in angulo basilice licet inter multos solitudine cordis fecit sibi. Consummatis mysterijs. quique in sua redierunt et ipse solus in tabulo suo remansit. Et custodes quidem ne quis remansisset perscrutati sunt ecclesiam. sed dei nutu sancti viri non potuerunt iuenire latebram. Qui obseratis iam ecclesie foribus eo securus quod secreta effudit in se animam suam. factusque in agonia prolixus et enixus orans vidit huiusmodi visionem. Ecce repente de celo sonuit quasi vox dulcis cantalene. et micantibus luminibus lumen templi cepit fremere et feruere tanquam intrante multitudine. Aspicebat vir scs et ecce virgo maria intrabat cum candido scorum angelorum et animarum ceterum sicut regina circumstante exercitu. Chorus ille celestis decantabat laudes dne. eiusque filio. ipsa quoque vocem suam exercebat in xpi sui precatione. Per medium chori facta est illa processio. Cuius ventum fuisse ante altare questum est a quibusdam scorum quis deberet missam celebrare. Et inquit bta virgo adest bonitus presul vere bonus et satis dignus cui hoc officium debeat committi. Audiens hoc ille pauebat et retraherebat se. Cuius rei lapis qui ei cecidit adhuc seruat indidit. Tandem questus et iuentus deductus

est et presentatus illi beate congregationi et ministrantibus scis veste nuptiali ornatus est. et diuino altari applicatus. Et postquam dedit in celebracione sancti opis decus ac decem consummavit. bta virgo valescens dilecto suo. pro munere celeste ei vestem dedit. Res est nota satis et apud aluernenses admodum celebris. maxime autem in ciuitate auernie. que dicitur mons dars. et usque hodie monstrat populo vestimentum illud celeste. Cuius materies et contexture modus a nullo hominum dinoscitur potest. Et est eximie candidus mireque lenitatis ac leuitatis. Alter vero quidam post prefatum sanctum sortitus cathedra honoris sed non sic castificationem honestatis. simile quid se promereri posse mentatus est. si in prefata archangeli basilica sopniasset. Venit igitur proterax presumptuosus intravit illam officinam sobrietatis. cibo et potu ingurgitatus. et quia laborabat ebrietate subito sepultus est graui sopore. Et tamen in hys omnibus non est conuersus in sacralium furor dni. sed flagitiosus sine flagello dimittens miraculose a sacrificacionis sue domo longe fecit. Facto enim mane reperit se homo in domo sua et in lecto suo. Dehinc exiens ad famulos suos confessus est mentis sue insanam presumptionem. nec celauit quam portabat celestis repulse confusionem. Sciensque se esse stultum prophetam et insanum virum spiritualiter humilius iam de se sensit. et in simplicitate cordis deum querere cautus fuit.

De paupaulo que a plaga deditur libe.

Quidam ruit. *Cap. xxviii.*
 paupaulus hominatio in viania aquinensi habitans. cum quadam die per villam deambulabat lapidis offensione pedem quem nudum habebat sibi lesit. Et vi doloris sub stomachas diabolum noiauit dicens lapidem illum in nomine dyaboli ibi fuisse positum. Et ecce vix adhuc sermone finito repente quasi violenta unctione aque feruentis totam faciem profundis sentiens statim substitit. et se de loco mouere non potuit. Ex oculis eius multa aque habundantia guttata defluere cepit ita quod nichil omnino videre potuit. sed ad domum suam reductus ceatate oculi dexteri perdurante lumine sinistri percipit. Et ecce tota facies eius in tumorem conuersa oculi

li. nasus .os ita tumore crescente dispa-
ruerūt. ut non nisi monstrū informe vi-
deret. Quatuor autē dieb; euolutis infla-
tio illa paululū exinanit rep^o sed tota
facies eius ita ignitis pustulis et vesicis
turgentib; oppleta est ut ab omib; elefā-
tico morbo percussus crederetur. Post hec mor-
bus ad inferiora descendens a renib; usq;
ad sumos pedū ariculos tā mirabiliter
occupauit. ut curuatis poplicib; tali na-
tib; adhererent. adeo ut horrenda cōtrac-
tione totus quodāmodo in globū unū
redigeret. Sicq; tota illa inferior cor-
poris pars insensibilis mansit. ut si igne
aduret arde quidē posset. sed oīo sentire
non posset. Nūq; de lecto per se surgere.
nūq; se ad sedendū erigere. vel in quodli-
bet latus inclinare sed semp resupinū
iacere. Per fenestrellā vero quo lecto
ei⁹ contigua erat a trāseuntib; sibi eleō-
sinā mitti miserabiliē voaferando iplo-
rabat. vnde se suosq; sustentabat. Quā-
uis autē eū et paupertatis iopia et infir-
mitatis angustia graui⁹ affliget stude-
bat tñ in dolorib; suis deo semp gratias
age et pro bñfactorib; suis assidue orare.
ieiunijs quoq; opam dare. pñm sua sēp
pre oculis habere. et pro eis hūilē deo
supplicare. Appropinqante autē tpe misēn-
di ei⁹ quo deus eū liberandū puidēat q̄-
dam die resurrexōis dnice cū longa fa-
tigit tedia puigil iaceret. et apud a-
q̄rinctū ad nocturnas laudes signa pul-
sari audiret. caput erigens. et versus
prefatū locū protensis manib; reuenter
inclinans saluatoris clemenciā exora-
bat. Cum ecce subito cernit sibi quādam
in specie mulieris pulcherrimā ac reue-
rendi aspectus et habitū mulierē assiste-
re. Que cōmēorans ei paciā quā in dolore
habuerat et bona que fecerat addidit.
Rouis preces tuas exauditas eē a dnō.
Fac ergo quod moneo et aquianctū te
deferri facito atq; in ecclā bñ virgīs et
mris dei marie corā ipi⁹ ymagine pro
salute tua inueni. et virtutē diuinū sen-
tias auxiliij. Qd cū ille fecisset dei auxili-
o et mris ei⁹ suffragio ad plenū curat⁹
est. *De iudea quā a labore ptus libera-*

uit. et puero q̄ panē ymagini xp̄i porrexit

Quedā mulier iudea *Cap. xcix.*
in ptu laborans et clamās pe-
ne usq; ad exitū aīe angustia-
bat. Obstetriciū quoq; obstupuerat solar-
cia. solamq; mortē tantū dolous finē p̄f-
tolabant. Interea dū int⁹ angustias aīe
et corpis anhelaret subito lux celitus e-
missa emicauit et vox p̄ter cū luce into-
nuat dicens. Inuoca matrē ihu et libera-
beris. Inuoca nomē marie et salua eris.
Luce foris subtracta. sed virtute verbi salu-
tatis intus radicata. mulier toto corde
fidelis et fidens in dnō marie nomē iuo-
cauit magna voce et statim felici ptu fi-
liū edidit carens omī dolore. Audientes
autē feie que aderant iussū sibi nomen
turbabant et stridebant in eā. Et nisi e-
celo dei oculus respexisset fortassis in eo-
dem loco earū trucidata manib; aiām
exalasset. Itaq; maria suffragante seui-
entū eā mulierū cruentas manūeua-
sit. Et post dies purificatiōis sue assumptis
filijs suis ad ecclā fugit ac legalib;
institutiōis et iustificatiōib; carnis abre-
nūgans iugū suauē xp̄i suscepit.

Spiris locus famosus est supra renū
ubi adorat ymago scē dei genitricis ma-
rie cum infante suo. Huc quidā puul⁹
mre emul⁹ orante. insaturā panis māu-
tenēs accessit. frangensq; micā vagientis
xp̄i ymagini porrexit. Hysq; verbis q̄lia
teutonici pueri balbutire solent implorāe
cepit. Pupe papa. pupe papa. Tandem
ymago cūtipotentis puuli instantē sibi
reamplecti et hys verbis phibet affari.
Pupe noli flere post triduiū meā papa-
bis. Audiuit mater et intremuit. supue-
nientiq; seniori canonico miraculū re-
tulit. Qui prudētē rem itelligens. obser-
ua inq; iam infantē a die predicta non
habebis. Protin⁹ infans febre correptus
in triduo defungit. ut int⁹ bethleemitas
innocētes cōiunari non dubitet. *De adul-*
tera et ei⁹ emulla. quas ad pacē cōiūct.

Mulier quedā *Cap. centesimū.*
que alienū virū a pprie vxoris
lacere illecebrosissime subtraha-
bat quotiens tñ ad ecclā ibat anteq; q̄p-

pian preas exprimet. quocūq; bte vrgis marie ymaginē prius sibi vidē contigēt angelicā ei salutatioē reuēcia qua poterat exhibebat. Cōiunx itaq; viri. que sibi adulterinos preferri dolebat āplexus acerbissimus in emulā stridebat ardoribz. Et ai mariti timore nichil in eā auderet nec in publico quidē grūnare fas eēt. ad beatā virginē mariā totā se cōuertit. orans ut illi muliercule que se suo fraudabat cōiugio celestes iprecaret iras. eiusq; spurassimas rivalitate non diu pateret iultas. Cūq; regine celestis affectus contra eā lamentis iugibz se irritasse putaret. ipsa bndicta virgo eidē in visu dignantē apparuit et ait. Quae super illa muliere vltiones expetis a me. Ego plane nichil aduersus eā possū quia sedulitate illud meū michi denūciat gaudiū. Quo gratius aliud ab ulla creatā audire non possū. Ex quo dicto cū animū seie a solitis impiacionibz desedisset. contigit emulā suā sibi quadā die occurrere quā cepit in hūc modū cōiucis lacefcere. **O** turpissima quot michi angores infligis que et lenocanis carnē meā a me dirimis et pñāā tui. quā incōpabilis odi michi ob uiando apponis. Qm̄ libentē ymo qđ debite corpi tuo mala inferre que cotidianū menti et auribz meis et oculis irrogas dolore. Restabat illud vnicū spei qđ vrgo dei mater in te vltimē iacularet sentēciā sed ab hoc aīo decadi. Ipsa eī michi dixit. qđ ipm̄ aue qđ sibi depromē quāq; die pre occupas in tm̄ eā demulceat ut nullum incōueniēs tibi inferre preualeat. Quod illa audiens ait. Amodo nouis qđ maritus tuus me nūq; contet ad tuū iuriam. Sed et insup illi meā deuoueo pudiciā que meo tam puo obsequio tantā prestet indulgenciā. Unde factū est ut ex eo qđ illa castitati se reddēt ista similitate deponēt et hoc totū ad salutē vtriusq; mē dei disponeret. **De illo a quo per illā orōnē. O ite merata rō deōnē fugauit. Cap. r. p.**

Homo quidā erat nobilis diuicijs potens et honoribz. cū verū affluencia bonis opibz min⁹ intētus. Diabolus autē qui mentes fidelū a

sancto proposito conat⁹ euertere assumpto cui⁹ dā nup dāpnata corpe ad domū ei⁹ veniens obsequiū suū ei sub mēcede obtulit. Quē ille rei ignar⁹ secū manē pmissit. Agebat ille callid⁹ quo sibi ampli⁹ crederet opus iunctū curiosi⁹ exēcere. et alios obsequio preuenire. Unde valde dñō suo acceptus. ab eo constitut⁹ est in domo infirmorū ut eis mīstraret. et nācāria queq; puidēt. ubi non puo tpe seruiuit ficta hūmilitate sperans oportunū tēpus accipe qđ malicie sue laqueos aperiret. Quadam igitur die cōuenit dñm suū dicens infirmos sibi cōmissos pisces ab eo postulare. Ascendit autē dñs ipse nauē solus cū solo ut ad opus infirmorū piscandi ppris manibz impletet officiū. Tunc dyabol⁹ cōgruā deceptionis horā arbitrās. nauē in qua ambo erant subuertē conabat⁹. sed dei protegente grā conat⁹ ei⁹ ad nichilū redact⁹ est. Alias quoq; cū ambo venacioni insisterent nitebatur ille contra dñm suū ex aduerso sagittā dirigē. sed dei repuls⁹ auxilio in nullo ei preualuit nocē. Perseuerante igit⁹ in bonis viro odor fame ei⁹ usq; quaq; diffusus ad videndū eū multos etiā ex longinquo adduxit. Inter quos et quidā religiosus epūs adueniens benigne ab eo hospicio susceptus est. Cui dyabolus pñāā suā ostendē nolens in diuersorio se abscondit. Cūq; ad cenā intē alios mīme videtur. sepe requisitus a domino suo vix adducit. Quē scīs epūs intuens et per spm̄ quis eēt agnoscens interrogauit hoīem qnto tpe vernaculū illū habuisset. et quid in domo sua opis egresset. Qui vndit multo tpe astutit mī. eiusq; operā in multis exptus. illū valde necessariū comprobauit. Ad quē epūs. Non est inquit bon⁹ domestic⁹ sed demon pessim⁹. Et aduocans illū in mediū. in noīe xpi adiurato precepit ut quis esset edicēt et quare tam diu cū hoīe habitasset. Tunc ille videns ulceri⁹ se latere non posse. totā machinacionis sue causā apuit. Ego sum inquit vn⁹ de spiritibz tenebrarū et ad hoc veni ad hūc hoīem ut eū a via veritatis auerterē. Frequē illū temptāre aggressus sū sed oracione nescio qua sin

gulis diebus premunitus. omnem michi nocendi potestatem eripuit. Hys dictis demon conticuit et relicto corpe in medio omni spe deceptionis frustratus abcessit. Inrogauit episcopus hominem que esset illa oratio que sic euacuauerat demonis virtute. Affirmabat ille ut laicus se hunc penitus ignorare. sed solam solam orationem puer didicerat quam in honore dei genitricis marie cotidie frequenter habebat. Et erat oratio illa que de beata virgine et euangelista iohanne communiter laude dicitur. *f. O intemerata etc.*

De milite qui virgini picens eam monasterio tradidit et in torneamento occubuit. Cap. cii.

Erat miles quidam diues et in bellis famosus qui matrimonium oculum reputabat licet in concupiscentiis feminarum esset totus. Hic ad quoddam torneamentum in normannie partibus celebrandum cum multo apparatu pergens cum per quoddam castellum tam corde quam oculis uagus transiret iuuenulam quandam in itinere uidit cuius pulchritudine captus cuidam famulo et familiari suo dixit. Vade curre inroga preem et matrem puelle. et si michi eam concesserit vna nocte dabis eis decem libras et insuper vestem vnam ad opus et ornamentum filie sue. Qui cum iussa compleret illa mutatorum induta. et ad patrem sui imperium ut iuuenem sequeretur inducta. ipso duce ad militis diuersorium venit. Et post cibum et potum comens lectus ambos recepit. Cumque ille congressum cum pudicitia uirginitate parer. et illa suspirioso corde sue dignitatis captiuitate expectaret. erat autem nox sabbati quod deuotio fidelium memorie uirginis marie consecrauit. miles ait. Carissima quod nomen est tibi. Cur tale super me assumpsisti lamentum. Cur me sic accipis quasi hostem et non amicum. An diligis qui tradidit te michi preem tuum. Cui illa voce tremula respondit. Maria vocor. dignemur lacrimis afficior et planctum facio. quia melius est michi mori quam turpiter uiuere cum uirginitatis detrimento. Maxime cum marie continentiam uouerit et despondi me uni uiro uirginem castam exhibere christo. Volueram quidem sorores et habitum scimonialium imitari nisi pater mei pauperum reclamaret. Nam et agnosco litteras. et

de sancta maria didici horas a quodam pauperculo derico. qui apud patrem meum diuersorium habet. Tunc spiritus domini descendit in mentem militis. et exauisit de cogitatione flammam libidinis ita ut diceret. Quia nox sabbati est. et quia tu uocaris maria id est stella maris pro noctis et noctis huius honorabile sacramentum. iam nunc cessent uiscerum meum a sua inquietudine et corpus a tua inquinacione. nec operum in te opera tenebrarum. sed nox hec quam diei eterni mater sibi dicunt. michi sicut dies illuminabit ad mortis conuersionem. et nox illuminacio mea in delictis meis spiritalibus. Et quia ut dixisti uoluntarium tibi est christo seruire in cetero scimonialium teste deo promitto quod satisfactam desiderio tuo si uenis mecum. Tunc illa sub hac pactionis et pacis forma dormiuit tota nocte secunda. Quam mane facta militis familiares equo imposita furtim asportauerunt. Miles qui eam in monasterio quod iuxta torneamenti locum erat contubernio scimonialium tradidit promittens sub iureiurando quod pro mercede eius locum militis honoraret donariis. et si uita comes esset eam singulis annis uisitaret. Sed postea inde digressus feria 2^a in torneamenti congressu occisus est. et in eodem loco sicut tunc moris erat glorie salaris ad titulum sui nominis sepultus. *De exequiis eius et miraculo super eum ostenso. Cap. ciii.*

Interea uirgo christi uirgini mari christi cui se probauerat placere contendens et ad spiritualis illius dilecti sui reditum pendens cum gemitu et lacrimis illum christo et marie commendabat. Sed ceteris militibus sine illo redeuntibus. iamque spe reuersionis penitus amissa. cum abbatissa eius penitens sub fallacia mercedis promissione turpe uirginis intrusionem accusaret. illa beatam mariam lacrimosis impellabat precibus. ut de militis statu reuelacionem aliquam vel modicam tanto dolori procuraret. Cui ipsa beata uirgo maria semetipsam per uisionem exhibuit dicens. Peccata carissima peccata gemitibus et suspiriis. ego sum mater ihesu maria consolatrix tua. Scito quia quam cito recessit a te ille tuus christo dilectus in torneamenti congressu occubuit eodemque in loco sepulturam accepit. Qui quoniam

michi detulit in te. et bona tibi contulit
 pro me. veniat in morte compunctus etiam
 meruit salutem. Ibis igitur ad abbatissam
 et annuntiabis ei ex me quatenus illuc acius
 pergant. et corpus huc translatum in ami-
 terio reponat ut per ecclesiasticorum suffra-
 giorum coitionem adiuvetur. Hoc autem grande
 signum quod tibi locuta sum. Rosam super se-
 pulchrum vernantem repies in superficie cuius
 radice de ore sepulchri pullulat in visceri-
 bus terre. Illa igitur gaudens domine celestis
 imperium abbatisse retulit. Sed ab ea pro-
 trusus et conficte visionis improperium recipi-
 ens cum lacrimis ad beatam virginem recur-
 rit. Cui illa sicut pius mandatam ad abba-
 tissa iunxit. et addidit de quodam peccato
 eius occulto quod ipsa confiteri et lacrimis
 punire debet. et sic cum suo conventu nudis
 pedibus ad **o g.** faciendum quod iubebat puro
 corde et **on.** proprio gressu ire. Quod ab-
 batissa au- diens et signum recognoscens
 confessione data et satisfactione indicta ad
 locum pervenit et indicio rose corporis militis in-
 ventum ad monasterium suum translatum honori-
 fice ibidem sepeliuit. **De pictore que ymago
 virginis iecta manu ne caderet retinuit. et de**

Pictor iterum blasphemus. **Capitulum**
 quidam pro vite sue merito domine nostre
 familiaris in partibus flandrie fe-
 cerat sibi nomen docte manus artificis. In
 quoque quocienscumque pingere dyabolum neces-
 se habebat. turpe turpiter sicut ars ei suggerere
 poterat expressis figurabat. Cui ille in vi-
 sione noctis apparuit. et cum sic irritaret
 ac de ipso visum populo suscitaret cum furore et
 ira quesivit. Pictor respondit. Bene hoc ago
 quia semper te passus sum omnem que feci ma-
 loz intentorem. et adhuc turpius cogitatio-
 num moliris insidias. quibus inolitam ani-
 me mee demoliaris constantiam. Et satana
 graues minas intentans monebat ut a
 sua lesione cessaret. Sed ille ex hoc ipso a-
 nimatus est. et magis quam ante suscitare
 leuiathan. Postmodum vero una diebus ipse
 in porticu cuiusdam ecclesie beate marie virginis
 ymaginem pinxit. et iuxta artem possi-
 bilitate sicut decebat ope vario picture ei-
 dem gloriam et honorem dedit. Sed et iuxta
 illud quod serpenti dictum est. ipsa contetia

put tuum. subtus pedes ymaginis dyabolum
 figuravit. nigris coloribus turpe et tenebro-
 sum sicut decebat amatorum turpitudinis et prin-
 cipem tenebrarum. Quod ille non equis oculis as-
 spiciens malignandi potestate a deo expec-
 it et accepit. Sed sibi ad contumeliam christi et
 matris eius ad gloriam. Adhuc enim suspensus
 croceis. et supposito firmis tabulatu mo-
 strum illud pingebat. Et ecce turbo vehe-
 mens omnes illas artes pictorie machinas
 contussit. et in terram excussit. Quod ut per-
 sensit homo stupidus ad ymaginem domine nostre
 levavit cor pater et manum. Que mirum
 dictu doner veniret qui ei subvenirent
 manu iecta retinuit et servavit illesum.
 Cui omnes qui aderant christum in misericordia sua glo-
 rificabant. dyabolum in fraudis sue frustra-
 tione cum risu et machino blasphemabant.

A pud lausennam quidam in taberna-
 cu testara ludens. et male sibi cedere vides
 cum quicquid de deo est et deus est blasphemas-
 set. reginam quoque celi mariam iaculis de-
 tractionum lacessere cepit. Et cum spiritum huius
 in navibus a capite usque ad pectus singu-
 la carpendo devenisset maledicturus ven-
 tre illi. qui benedictum in nomine domini venie-
 tem suscipe meruit subita et horrenda mor-
 te defunctus est. Qui fama pater exorta-
 tus veniebat ut filio suo lamentabiles ex-
 equias exhiberet. Cui in itinere quidam vicarius
 suus paulo ante mortuum occurrit et ait.
 Durum tibi apporto nuntium. quia filius tuus
 sempiterna morte mortuus est. quia christum blas-
 phemavit et matrem eius detraxit. Et hoc ti-
 bi signum invenies cadaver eius a ceruice
 usque ad nates per mediam dorsum spinam. quasi
 sectum. et cor in duas partes dissiluisse tabe-
 factum. Hoc dicto disparuit. et pater per-
 gens hec signa invenit. **De iuvene illo
 qui abnegato christo matrem eius noluit abne-**

In quodam gare. **Capitulum . cxiij.**
 castello aquitanie milites duo prin-
 cipabant. sed unus sub altero villi-
 cabat et terram suam de eius feodo possidebat.
 Huius maior cum moreret filium suum adhuc par-
 vulum manu tenens. et militem illum in prin-
 cipatu suo alloquens ait. Esto huic in pa-
 trem. et ipse sit tibi in filium. Nutri istum he-
 ditatis mee successorem. et dominum reipublice

piem et m̄grm. Igit̄ ille puerū post mortē p̄is in domo sua receptū nutrit̄ bat. et paterno affectu fouebat ac religione in moribz informare satagebat. Sed puer coeuz suor lenocinijs seduct̄ et in tabernas introduct̄ bibendi feat̄ consuetudinē et per hoc despumās in libidiez pudicie frena laxabat. Et a milite q̄dē sollicitate monebat̄. sed frustra. quia motis non mouebat̄. Deniqz iuuenail̄ oīa abrupit. manu missionē pecijt et ac cepit. Jamqz imatura libertate potitus sicut equus infrenis cursu rapido fert̄ in preceps. totūqz se malicie expoit̄. oīa sua luxuriose viuendo sumit. Miles aut̄ ille simplia intencōe possessiones ei dū distrahent̄ emebat. aut distractas redimendo sibi attrahēbat. ut si eā qnqz redimē posset faciliore redēp̄aonis accessū apud eū iueniret. Interea dū ille ipudorate peccans publice mendicaret. et quasi vas pdictū vitupacionē oīm amoranū in arautu audiret. ei dē velle prefectus et ip̄e magus et maleficius eū ad se vocans dixit se ei miserie condolere et tante calamitati velle consulerē. Ip̄m̄qz mutatorijs induens ac delicijs ciboz et potuū secū reficiens p̄misit multo melī ei fore si eī sultationibz vellet obedire. Quo onimoda obīam pollicente equos ascenderūt et crepusculo ciuitatē egressi quasi spaciaturi longi processerūt. Tunc prefectus iuuenē alloqns ait. Quid putas q̄a miles ille possessiones tuas emit. et distractas etiam redimit. nisi ut tu nud̄ ex om̄ibz fias. et ip̄e totū diripiat. Sed non turbet̄ cor tuū q̄a duco te ad patronū meū. cui si consenseris statū restituet te ī grā dū p̄stinū. Dūqz fabularent̄ ecce quasi exerat̄ magnā turba malignoz spiritūū. et p̄nceps diabol̄ in medio eoz. Expauescēte iuuenē ad subitū et horrendā visionē. prefect̄ ne timēt hortabat̄. patronū suū de quo dixerat hunc eē contestans. Dyabolus illos p̄prime videns dicebat. Frustra frustra hunc adduxisti quia falsi s̄ et fallaces om̄es xp̄iani. Verūpt̄n̄ si voluit xp̄m et mariā

negare quicqd̄ voluit potit̄ a me impetrare. Qui cū post multos cogitacionū estus xp̄m negasset sed nullaten̄ mariam negare consentiret dyabolus eū cum indignacione repulit. sed et prefect̄ eū in ira et furore festinanē reduxit. Et cū se in sua recepisset eū turpis de equo deiecit. et ablata veste quā ei dederat p̄p̄ijs reindutū p̄niallis de domo sua nulla sup̄ eū mīa motus exturbauit. **Qualit̄ eū dei genitricis honorauit et exaltauit.**

Ille vero peram **Cap̄ c̄vi.** bulans ciuitatē fortuito eccl̄az ingressus est. ubi tūc noctis assūpcionis b̄cē marie festiuitas agebat̄. Illic igit̄ post noctnas vigiliās captato angulo stabat desolat̄ et solus plorans. Plorabat in nocte illa gloriose assūpcionis noctē quā incērat dyabolice factio nis. et matrē m̄ie cuī ymago p̄is eāt cū lacrimis ip̄lorabat. Cūqz tota nocte cor eī dolor p̄foraret. et se iam consuptū putaret ouebatur ut lucifer. Nam quociens supplicans matri virgini marie. veniā petebat. ymago sacra xp̄i nesciēti capite flexo supplex econtrā cōcurrebat. Quē supradict̄ miles ad eandē eccl̄az orandi grā matutinū se agens cū in angulo stantē videt̄ indignat̄ est. et p̄potissimū reputabat. q̄ p̄cor̄ totā fabula ciuitatis locū sacū p̄nā sua cōtaminare p̄sūpsisset. Sed postquā vidit qd̄ factū est cū eo signū in bono. confus̄ est a cogitacione sua. Conseruqz cū eo priuatū colloquio. contestat̄ est eū vehementissimē ut qd̄ boni egisset. et oīa que in corde h̄ret fidelit̄er ei narraret. At ille lacrimis confus̄ et suffus̄. Quid inquit de mea bonitate queris cū non sit in me nisi malū. p̄mo malicia ipsa ego sū sicut nouerūt oēs in circuitu meo quibz sc̄s sū in derisū. Et quid dicam cū etiā hac nocte p̄cām peccauerū qd̄ hūane aures expauescēt audire. Ingress̄qz narrationē replicauit qualit̄ deceptus dederat dyabolo manū p̄ questū glorie secularis. et qualit̄ negato xp̄o timuerat blasphemare nomē virḡis m̄is. Audiens ille gauis̄ est. et cōplexus iuuenē dixit. Quia fecisti verbū hoc beatus es

et bene tibi erit. Et si nescis dedit tibi maria
a signū p̄p̄iacationis in ymagine sua p̄
tibz tuis ānuens. et inclinato capite vi
sibilit̄ occurrens q̄n̄ supplicabas ei. Cōfor
tare ergo. tu enī pro hac re gener me? eis
et tibi non solū paterna que dilapidasti
reddent̄. sed post decessū meū oīs possessio
mea ad te spectabit. Dedit igit̄ ei vnicā fi
liā suā. Scripsit ergo eū in p̄nti p̄tiapē
et in futuro p̄ncipē oīm possessionū suar
ad laudē ih̄u et marie **De senex casterciensis
quē ad amorē ordinis prouocauit.**

Quidam miles **Caplm̄ c̄vij.**
nobilis deposito angulo milita
ri. iam senex xp̄i miliciā inter
monachos̄ clareuallē professus est. Qui
q̄uis h̄ret min⁹ lr̄az sc̄am pro posse suo
tū sectabat̄ bonitate. emulabat̄ regule
disciplinā. Quadā aut̄ die tpe messonis
cū post fr̄es exisset ad laborē iussus est
sedere sibi et quiescere eo q̄ man⁹ delicatas
et seniles non admittebat labor difficul
tatis tante. Sedens aut̄ p̄uacabat cor suū
et egre ferens q̄ non laboraret ceteris
laborantibz. ita loquebat̄ apud se. O mi
ser hominū q̄nti nobiles q̄nti sapientes
sc̄dm carnē hic laborant. qui si vias sc̄i
ingredi voluissent grande nomē h̄turi
essent. Q̄nti etiā hic quasi lampades
contēptē et sub modio abscondite. tpe sta
tuto dari h̄nt in lucē genaiū. alij quidē
pueros alij abbates. alij ep̄i. et tu hic sedes
ociosus tota die. Inueterate dierū maloz cū
ante te portent pondus diei et estus delicati
iuuenali. qui in gloria pudice consc̄ie non
dederūt maculā p̄ci. Hec loquens apud se
vidit in visu de colle sup̄iori qui in loco me
tencū iminebat descendē candidatā tur
bā cui p̄ceerat quedā mulier pulcherrīa
et ante eam alie due que in manibz suis
manutergia portabant. Hec d̄na veniēs
cū ameo suo salutauit fr̄es in osculo sc̄o.
et susceptis in amplexibz caritatis sue. Dua
bus quoq̄ comitibz lintheola pretendētibz
extergerat puluerē et sudorē de monacho
rū frontibz. et durū laborantes dulcis cō
solabat̄. Senex hec videns et q̄ mater dei
maria in sc̄m cōuentū venisset. nesciens den
tibz suis in fr̄es fremebat. Dicebatq̄ apud

se. non sicut putabāt hoīes seculi sincerā et
seuerā religionē eē que feriās recipet non
solū ad consp̄ctm̄ et colloquū sed etiā ad
complexū et osculū. Cui talit̄ cogitanti v̄l
de candidata illa multitudine appropians
dixit. Quid ipudens cogitas o homo. D̄na
hec quā cernis est maria m̄r ih̄u. que vēit
videre messorēs suos. Neq̄ enī continē se
p̄t multitudo viscerū ei⁹ quin cōpaciatur
eis in suis laboribz. Et vere felices qui hic
laborantes pro xp̄o in sudore vultus sui
vesant̄ pane suo q̄a in futuro ad requiem
mense plenā pinguedine puenturi sunt
ubi erit sabbm̄ ex sabbato. In reuelaciōis
hui⁹ consolacione et tibi sp̄ialis fortitudē
ambulauit ille senex reliquū iter conuer
saciōis sue currens et alios puocans. **De
electuario quo paupes fr̄es abauit et sup̄**

Ad staoso negauit. Cap̄ c̄vij.
Aclareuallē quidā cū p̄misisset mo
nachū subito fecit medicū absti
nens notabilit̄ et cū fr̄m scandalo a cibis
quos ceteri manducabāt. Igit̄ dū quadā
die fr̄es d̄i gratias reddituri ad eccl̄az pro
cederent per claustrū cantici resonātes
ille amarus et rauad⁹ eo q̄ nulla deliciaz
appositione sup̄sticiōis sue libidinē fr̄m cu
ra rescallasset in auribz d̄ni sabaoth licet
ore tacens corde tū importune loquebatur.
Ap̄tisq̄ oculis sp̄ialibz vidit ī itroni eccl̄e
mulierē iestimabilis pulchritudis. que in
manu sua p̄cidē optimo electuario plenā
tenebat. Et fr̄es qui sapide olera cōderāt
et deuote cantabant s̄m ordinē suū intran
tes cōcabat. Cui appropinq̄s cū fortit̄ h̄p
aret. ut q̄admodū ceteri de illo antidoto
celesti accipet audiuit eā dicēte sibi. Non
debeo fr̄ter dare tibi. Cibis iste medicina
lis cōis est. abus paupm̄ istoz qui monachi
sūt nō medici. nec delicias regū querūt sed
cinere tanq̄ panē comedūt. Tu aut̄ non es
sicut ceteri hoīm. sed diues et p̄nceps fr̄m.
Vnde circūire mare et aridā debem⁹ ut deli
cias conducticias et decentes palato tuo con
quiram⁹. Qd̄ si a cibis cōibus abstines q̄a
tibi vidēt̄ caput turbare ventrē inflare.
saltē olus cōmodū eē posset. de quo consu
lit ap̄lis. ut qui infirm⁹ h̄l⁹ manducet.
Qm̄ igit̄ in galilei sacra iuratus galieni

te nescio cui? satis acute profiteris discipuli tibi dico. Sapiens homo et subtilis me dice tura tepim. Et ut nouis que sū ego maria mater mīe dico. Unde et vōi hāc familiā meā consolari ut epulenti in cōspectu meo et delectent in leticia qui voluntate ppriā non hnt. nec monasteriū pturbāt singularitate sua. Quo verbo ille percussus et confusus tū se iuramento constringeret dicens. Si ampli⁹ talitē abstinuerō non inueniar in pte sortis scōz. qm parū comederunt et totus in tibi desiderio cat fortit⁹ hūare cepit. et dñā misericorditer in os ei⁹ buccellā imittente celestis epuli dulcedine gustauit. Que dulcedo tm sapiunt palato cordis ei⁹ ut ex tūc usq in finem vite sue audi⁹ qd ceteri comēdet panē grossū et olera herbar. *De visionibz utilit⁹ ostēsis monacho audā infirmo Cap. c. ix. m.*

HVir quidā monach⁹ cisterciens or-
dinis bene religiosus f⁹ datā gra-
ciā in bte marie seruicio valde
deuotus. Hūc ut in calore religiosi ppo-
siti eo utili⁹ quo hūil⁹ desideret. suscitauit
xpc emulū vnū de conclaustribz suis.
qui in omibz que ageret calūpniā ei sta-
tuens verbis et factis eū insectaret. Nec
in hoc solū man⁹ dñi sup eū extenta. sed
adhuc in flagellis duobz vno corpali. al-
tero spūali. Quocens enī tonabat audi-
tū tonitruū ferre non valens fere usq
ad exitū aīe turbabat. Sed et gutta qm
roseam vocant. certis tpbz ita faciē ei⁹
exulcerabat. ut p aspectus feduitate in-
firmiorū sepius et diu⁹ tenē cogēt.
Cūq ibi positus quadā nocte post matu-
tinas isser cubitū increpabat aīaz suā
per dolorē compūctionis in laūlo corpo-
ree quiesc. Paucis aut diebz ante euo-
lutis. breui tpbz inuallo monasterij
prēm cū monachis qd fere quidē corpore
euocauerat dñs. Dum igit ille in orōni-
bz vigilaret in extasi scūs. vidit per me-
diū infirmiorū trāsire cētū monachos
illos qui paulo ante obierant recogno-
uit. Quoz vn⁹ ad eū diuertens et ante
latm ei⁹ subsistens ait. Frater hūc nos
qui hic trāsūm⁹ et in hoc monasterio

dū in corpe viuē⁹ conuersati sum⁹ oēs
quidē gloriā in spe filioz dei. sed disse-
rim⁹ adhuc a regni introitu p quozū
dā frim negligenciā. quoz alij tarde. a-
lij tepide. oēs ingrate psoluit psalmos
et orōnes quas debēt pro aiābz nostris
Nec solūmodo rei st apud nos sed ipse
xpc multa habet aduersus eos. Ipsū
enī prouocant et excitant ad vomitū
dū tepide votū vite purioris emulant
et sancte precepta regule sine scrupulo
consue trāsgrēdiūt. Ipsū siquidē cōueni-
entibz in vnū tpe et loco orōnis et psal-
modie iam nō est spūale escā mandu-
tare. dū vnusquisq presumat corde va-
nitatē ad delectandū. Anima eoz nau-
seat sup manna celesti qd de leui cibo et
contēptibili. Hoc aut wā dei maxie pro-
uocat. Qm in illa hora in q frēs ob re-
uerenciā trinitatis inclināt. aliq cachi-
nant. et de ocaosis occulte significāt. a-
lij corpe et corde rigidi vix postq. glā
pū dictū est incuruāt. et necdū p dicto
spū sancto erectis oculis notabilē curi-
osis per pietes vagant. Alij in modū
statuar ad orandū stantes. sic sopno se-
pulti sūt ut nesciant quid agat tūm se
et nichilomin⁹ tm incuruāt se et erigūt
sicut et ceti misera quadā consuetudine.
Vade igit et dic abbati ex pte nrā ut cor-
rige satagat hui⁹ negligenciā frim q
bz ad hoc speculator a dño datus est. ut
ānuāciat eis pām eoz. Sic disparente de-
functo monach⁹ latenti surgens ad ecclē-
siam prexit. et ante quoddā altāe pua-
tū toto cordis affectu orare cepit statim
q fuit in spū. Et respiciens ad fenestrā
que sup altare erat vidit intandesce ra-
diū lucis. et ecce mire pulchritudis mu-
lier per ipām fenestrā introiuit q stans
iuxta eū dixit ei. Nosti que sū ego? Quo
rudente. nescio dñā. Ego sum inqt ma-
ria mater ihu que veni ut consolet ge-
mitus tuos et leniam dolores tuos. Vidi
enī lacrimas tuas et orōnes tuas. Et fac-
tū est cū hec diceret fratribz in choro ad glo-
ria pū. more suo se incuruātibz ipā can-
cellatis manibz reuerent⁹ et profunde us-
q dū diceret. sicut cat in pncipio incuruā

uit se et rursū erecta dixit ei. Monachus ille mortuus qui te psequerat fuit multitudine malignitatis sue qua te psecutus est penas recepit. Et ut vni me dicere crevas esto sanus ab hac duplici infirmitate qua sustines. Et tergens manica vestimenti sui faciem eius euauit ab oculis ipsi. In crastino vero rem abbati serrote referens. miraculo faciei mutata indice fide ipsi et ceteris fratribus fecit ad honorem regine angelorum et domine celorum. **De ymagine que pmissa sanguine reddidit. et alia que a sarcinibus frangi non potuit. Caplin ceteris deca.**

Extra castrum radulphi est quedam abbatia que dolis vocatur. Supra quandam colupnam ecclesie illius est ymago lapidea ad honorem beate marie virginis sculpta. Ad quam cum quedam pauperula mulier veniret orandi gratia aderant ibi in atrio duo brebanciones qui imperatores mulieri blasphemabant ymaginem. Vnus etiam lapides in ymaginem proiciens. vno lapide percussit et confregit brachium pueri ihu. et cum manus illa lapideam teadisset exierunt gutte sanguinis a brachio ac si esset hominis viuentis. Statim in eodem loco ille qui lapides proiecerat expirauit. Alter vero cum vellet morientem in brachia colligere ut ei aliquod preberet adiutorium. statim arreptus est a demone et in sequenti die defunctus est. Eadem etiam sequenti die cum multa turba conueniret ut ymaginem et sanguinem fluxum de lapide videret. ipse videtur tibi predicta ymago scilicet vestimenta sua scilicet ornatum qui circa eam erat lapideum et collum suum quod firmatum erat monili lapideo et pectus denudauit usque ad mammillas pro ignominia et iniuria que illata fuerat sibi et filio suo. Hoc contigit anno domini millesimo ceterisimo. lxxvij. tpe quo guerra erat inter philippum regem francie. et henricum regem anglie. altero constituto apud castrum dolis. altero cum exercitibus suis. Et ego qui scripsi. sanguinem illum vidi oculis meis et ymaginem nudatam ac vestimentum reuulsam. Qui autem viderant eam ante pertratam miraculum testantur quod erat prius rubicunda et bene colorata. modo statim tanquam exanguis et pallida. Ibi pro certo cetera illu-

minant. claudi curant. et sunt miracula. **Q**uamdam sancte marie basilicam ingressi sacratenu in omnium sanctorum ymagines que in materia erant depicte hostilium suorum cuspides vibrauerunt. Huic oculum eruerunt. illi nasum vel pedem truncauerunt. omnes prostris tenebratis aculeis dissulcauerunt. ad ymaginem sancte marie titubauit insania. Nichil ibi omnes quiuis sepe temptantes turbare potuerunt sed cum maxime intemptaret viribus effusis iuentium. manus erant aut tremore irrite. aut alio delate. **De iudeo quem beata virgo tormentis et gaudiis ostensis conuertit. Cap. cxi.**

Quidam iudeus nomine cap. cxi. iacobus a londonia ciuitate anglie apud vintoniam pergens in via predonum manus incurres. captus est et plagis afflictus atque in domum vetustam casum iam minantem tractus. Post multas iniurias omnibus rebus suis spoliatus. ligatusque ad postem pedibus et vinctis post tergum manibus ibidem relinquitur solitari. Verum ne penitus deficeret modico pane et aqua per triduum sustentatus. Sperabant enim pro sua redemptione magnam pecuniam accipere. Sed etiam nocte cum ex lassitudine paululum obdormisset assistit ei in sompniis sancta inestimabili decore reuerenda et niueo habitu amicta. Que propius accedens vincula quibus miser constringebatur potenter dirupit eumque soluit. Qui pro gaudio et admiratione euigilans curioso intuitu circumspicit si forte aduertet personam que illum restituerat libertati. Sed intentus agens videt repente non iam in spiritu ut prius sed corporeo visu dominam celi mariam sibi assistere. et ex eius claritate totum illud diuersorum resplendere. In qua oculos metriculosos defigens sic eam alloquitur. Que es domina vel unde tibi pectus tam benignum ut michi misero subuenires in tanta angustia. At illa. Ego sum inquit maria. cui tu et genus tuum malo videri insultatis. meque redemptorem mundi edidisse pernaciter negatis. Veni tamen ad te ut more meo tibi pro malis bona rependam. et ab errore te ad cognitionem veritatis reducam. atque quod periculosum hucusque vixeris tibi insinuem. quod ut euidenter agnoscas. egrediamur foras. Ille procedentem secutus iubet super eminentem petram ascende

dere que in promptu erat et intento animo deorsu aspice. Qui iubenti obtemperans attendit hyatu terre vally tenebrosam ipso aspectu horribile flamas sulphureas exalante fetore intolerabile. omnesque igne tormentorum horrida et aspera. Cernit etiam in hijs trunatibz dampnatorum animas rotari et miserime a carnificibus torqueri. Quorum lacrimabiles euulatus attonitis auribus excipiens pene usque ad animas exterritus est. Hys visis et auditis ait illi beata maria. Hic carcer hec incendia. hec omnia tormenta te tuosque sequaces expectant. nisi iudicia pietate celeri dimiseritis. et ad fidei christiane sacramenta confugeritis. Autem autem sequere me ut ostenda tibi quid etiam boni pro vestra cecitate perdidistis. Cumque supra collem excelsum eum statuisset. conspiciat eminentem mansione pluviada. visusque pulcherrimam. Ex qua tanta optimi odoris flagrantia naribus intuentis infusa est. ac si omnium suavitatis aromatum respisset. Ibi vidit ceteros beatorum splendido vultu solempnes. omni gaudio tripudiantes. et melos dulcissimum concinentes. Quibus inspectis studiose ait etiam maria ad eum. Hec est hereditas animarum sanguine filii mei redemptarum. quam et tu possidebis si illum ex me veram carnem assumpsisse credideris. Sed iam hinc recede. et misterium tibi licet indigno reuelatum memoriter retine. et post hec quid tibi agendum est sollicitate perpende. Timens iudeus ne denuo hostibus suis occurreret. ibat densissima nocte quo impetus eum ducebat quo usque dilucesceret. Diluculo autem pergens ad urbem. que bethsaida dicitur. quoddam monasterium quod ibi erat adijt. priori et fratribus quicquid viderat et audierat totum ex ordine exposuit. baptismum percipit et accepit et vocatus est iohannes. *De fratre carthusiensi qui a demonum insultibus liberatus. et de quibusdam*

vidam fratri alijs. Cap. cxiiij.
Quidam fratri alijs. Cap. cxiiij.
 carthusiensi in cella sua nocte iacenti. sed adhuc vigilanti et celestia meditati demonum turba in specie porcorum agrestium apparuit. Furebat undique per totam cellulam. et discursum insanum. vultu horrendo. dentibus longissimis ac velut in necem eius eraculis paucifaculum ac

tremente hominem. nichilque nisi mortem prestolante circumstabat. Talia eo patiente auctus est metus cum quedam enormis magnitudinis homines eandem cellam conspiciant intrantem. Qui primo ingressu suo conversus ad porcos. quid inquit segnes factis cur iam huc non rapuistis. cur non discerpistis. Ad dias inquit in magno conatu face nisi sumus. sed nil face potuimus. At ille. ego inquit faciam. Quo dicto unam ferream longis ac recuruis unguibus terribilem minaci manu preterentes. atque ad virum dei rapiendum primo discerpendum adaptatis eum nimio terrore pene mente excedere coegit. Sed statim maria mihi mihi. in qua ille spem suam totam post deum posuerat. visibili affuit. ac virga leui manu preterita. quomodo huc inquit ausus fuisti accedere. Non est non est hic vir. nec iam contra eum aliquo preuale potuit. Dixit ac dicto velociter totum illud nefandum collegium ut sum in euamuit. Substitit illa post deonum fugam cum homine adhuc tremente. cumque hys verbis consolata est. Placet inquit quod facis. tuque animi deuotione deo michique gratia esse nouis. fac ergo quod facis et ad meliora profice stude. Et ut aliquid singulare tibi in mandatis tradam. stude vilius estis. abiectis vestes amplectere. operam manu deuotus insiste. Hys animatum hominem relinquens disparuit. *Item de quibusdam alijs. Cap. cxiiij.*

Item aliqui eandem seruo suo in extremis laboranti apparatus quesierunt si eam agnosceret. Quo respondente nunc illa dixit. Ego sum mater mihi. Sicut dum stans in cantuarie moraretur. mos erat ei loca sancta noctu peragere. Quadam vero nocte virgo maria ei uementi occurrit. et summo cum honore susceptum ad ecclesiam suam quo tendebat ducere cepit. primis duabus de choro puellis illud seduliter carmen ac dicentibus. Cantemus domino societatem honorem. dulcis amor christi personet ore pio. Quos versus virginum choros resumendo percantauit. per deumque bina cantatrices binos qui sequuntur in ordine versus subsequente sunt. Primus ad unam ruit et sic donec virum dei in oratorum perductus

eēt virgineus chorus binos et virgines
bine binos iuxta qđ series ynni se
hīet. versus modulate st. *Explicit de ma
riali magno. Item alia.*

Quiusdā prochie sacerdos erat opti
mus studijs peditus. sed lrāz sūā non
plene imbutz. vnā tm̄ missā facbat
quā deuotissīe in honorē dei genitricis
marie cotidie decantabat. Cui⁹ intro
itus est. *Salve scā parens.* Ob hoc a de
rias apud ep̄m accusatus et accessit⁹
et sup hoc ab ep̄o correptus. r̄ndit se a
liā missā nescire. Ep̄us furore cōmot⁹
eū officio misse p̄uauit. q̄ reuersus in
domū suā tristat⁹ est. p̄pter misse p̄
uacionē. Nocte v̄o seq̄nti apparuit vir
go maria ep̄o in visione dicens ei ali
quidulū seuera voce. *Vt quid ita meū
cancellariū tractasti ut prohibēs ser
uiciū dei et meū ab eo fieri.* Pro certo
ignī nouis. quia nisi cit⁹ ut agat di
uinū officium sicuti solebat iusseris die
tricesimo morieris. Hac visione treme
factus ep̄us surrexit concitatus. Et mit
tens p̄b̄m ad se vocauit. et ad pedes ei⁹
procidens ut ei indulgēt hūiliter popos
cit. Deinde precepit ut ultra nūq̄ aliā
missā celebraret nisi quā de sancta ma
ria cantare solitus erat. Ex tūc ip̄m
p̄b̄m magnifice honorauit. ac pro dei
amore et scē marie q̄ diu vixit vestit⁹
et aluit. *De visione ostensa scō hugoni
duniacensi in natali dñi. Cap̄ cxxiij*

Mos est duniacensis monaste
rij cetis solepnitatibz uacitate
dñi quodā singulari affectu de
uoc⁹ agē. et tantū melodijs tereozū
accensionibz. qđq̄ longe prestana⁹ ē spi
rituali deuocione. multaqz lacrimaz
profusione cū angelis solepnisare. Hac
igit⁹ instance festiuitate frēs more solito
se suaqz oīa p̄pauerūt. Venabilis ille p̄
hugo qui adhuc senex superat. caplm̄
ubi frēs cōuenerāt ingressus. hec ad oēs
verba protulit. *Adiuitis frēs benignū ihe
sū disposuisse nr̄is solepnis interesse. ac
contra hostē neq̄ iuidia laborare ut a
liquas tenebrarū suarū nebulas tanto
splendori possit imiscē. frater enī aut q̄*

dam se utiqz dans intelligi. hac nocte vi
dit matrē m̄e ip̄m filiū. quē p̄nti ge
nuit nocte dulcissimo gremio continē.
eūz sanctorū angeloz multitudinē cū i
mense luē astare. Idem deus puer ex
ultabat et cordis leticiā gestu corpis et
plausu manūū demonstrabat. Et cōuer
sus ad m̄ez aiebat. *Cernis mater noc
tē natiuitatis mee que iminet gaudijs
illustrandā in qua et p̄phetarū oracula
et angeloz preconia renouabūt. et de
meo ex te ortu. oīa simul celestia et ter
restria letabunt.* *Vbi est nūc hostis mei
dāpnati p̄fidia. Vbi est p̄ntis que ante sa
lutare gaudiū mūdo dñabat.* Quo ille
impudens audito de latibulo suo egress⁹
alonge se p̄ntabat. et ignominiose detur
patus cū multo planctu et ciulatu ut
admitteret orabat. *Et si ait in nulla p
te ecclē admittor. in aliquo saltē reliq̄rū
officinaz loco suscipiar.* Et fili⁹ virginis.
vade inquit furaser. et ne te mea potē
tia p̄uiditū lamenteis tēpta qđ po
teris. At ille solutus arcū capituli pe
tite intrare conat⁹ non potuit. In tm̄
enī et se tumidū. et introitū capli āgus
tū iuenit ut nullaten⁹ intrare ualēt
Vere inflatus supbie vetusta pelle per
hūilem aditū non potuit intrare. Inde
ad dormitoriū firm̄ gressū cōuertit. et
fantasijs solitis se eos inquietāe posse cō
fidens introire tēptauit. Sed eadē gros
situdine sua ab ostio repulsus secessit.
Postremo ad refectoriū nocendi spem cō
tulit. ibi p̄ aliquantulā corpis curā suspi
catus mencū inauriā. ibi ecā tot obices
diuinorū ex lōne verborū. tot trabes ex
deuocione auditorū. tot repagula reppet
ex caritate sibi iuicē seruientū. ut nullo
modo ultra valens procedē cogeret retro
cedē. Sic ab omibz officinis monasterij
reiectus a consp̄ū p̄ssimi vedēptoris et
gloriose virgīs marie matris cū ea qua
dignus est confusione pestifer ille reces
sit. *Cauti igit⁹ o fratres estote. et imen
sas oīpotenti ac misericordissio saluato
ri grācias agite quia et nequissimū
hostē a nobis expulit. et ip̄e nobiscū fes
tū celebraturū remansit.* *De puero in*

Vigilia pasche concepto quē dei genitrix

Hic quidā eripuit de inferno. La. xv
 vir nobilis et diues. et vxor eius
 nobilissima. quoz manū erga
 paupes erat semp largissima. Cūq; filios p
 creassent. iam ad etatis sue puectionē p
 cesserant. celibēq; vitā deinceps seruare
 promiserāt. Et hostis iuidus eoz castitō
 nie ppositū non ferens aīm viri in vxo
 ris sue illicitū amorē contulit. ut qui ob
 amorē pudiciē se ab iūce sepauerāt in
 nocte dñice resurrectionis oparent qd non
 debuerāt. Vir itaq; succens⁹ face libidinis
 accessit ad mulierē ei⁹ recordans prioris
 pulchritudis. Obstupefacta mulier mul
 tis eū increpauit sermonibz. et bonozū o
 pm allo cuta est recordatioibz. Sed nichil
 proficiens ad virū ait. Quicqd in hac
 nocte a nobis fuit opatū sit maledictū et
 dyabolo manapatū. Conceptit et pepit.
 Ratus q; est infans visu mirabilis. cres
 cebat decore spectabilis. et lris docibilis.
 et eloquencia laudabilis. Pater non at
 tendebat qd fecerat. mater sciebat quod
 dixerat. Puer autē cū ad annū duodecim
 peruenisset et tenē a pntibz diligere. ap
 paruit miri fallax iūmiz au votū de pu
 ero tenē fecerat dicens. Esto pata michi
 promissū tercio anno reddē. Inde mulier
 in cotidianos fletus imersa pmissiois in
 felias recordacione posuit in cogitacione
 diuersa. Mirabat iuuenis q; pplus de pro
 uectu ei⁹ gaudebat. solaq; misera mat
 sup illo indefinētē eū aspiciens flebat.
 Requisita igit ab eo causa diu quidē dice
 distulit. sed tandē interroganti ait. q; eū
 in cōceptione dyabolo in ppiū obtulit.
 Tunc adolescens nocte fugiens que pū
 fuerant reliquit. pēitq; anxius nōmū
 los sapientū ut ei de suo tā pūloso ne
 gocio darent consiliū. Pāgratis vero
 multis puincijs non iueniens qd quere
 bat venit romā. Et inde cū lris dñi pa
 pe ad iherosolimitanū epm itinē longo
 fatigat⁹ accessit. Qui audiens ab eo rem
 et omnes q; aī eo erāt resoluti in fletibz
 adolescentis gemitibz nimū condolebat.
 Igit epūs religionis et sātatis maiores
 quos potuit congregauit et de iuuenis

liberacione cū eis cōdonari cepit. Quidā
 aut vir sassin⁹ in heremo longe a ihero
 solimis eidē epō notus erat. qui fugiens
 visus hoīm corpales etiā abos reliqrat.
 Hic angelicā cotidie loquelis potebatur
 et toto aīo cōuersabat in celis. Hic ab
 angelo diuine celebraciois nāriū mī
 trabat. huic de celo sicut nix candidus
 meridie panis quo reficeret mittebat.
 Pontifice ergo de salute pueri sollicito ve
 nit in mentē ei⁹ diuina reuelacio q; vir
 ille scīs apud dñm posset succurrē puero.
 Quo accersito misit per eū intersignia
 sancto viro. quatin⁹ adolescenti succur
 rēt dyabolo a mīe donato. Accepto igit
 tur longo itinē solus discessit. quē aī
 san senē angelus duos panes deferēs
 precessit. Intelligens vir dei q; aliquis
 volente deo veniret ad pndiū grācias
 egit dñatori oīm. Venientēq; suscipiens
 iuuenē mirat⁹ est ei⁹ pulchritudē et e
 loqñciā. plectisq; lris ab epō missis ait
 ad iuuenē. attende frater pietatis dei
 consiliū et genitricis dei auxiliū. Habet
 enī virgo maria dominū sup oēs ma
 lignos spūs. et p̄t inferni seras apire
 et frangere intiores aditus. Obnixē igit
 eam deprecem⁹ ut tibi subueniat. Itaq;
 die dñico resurrectionis qn iam rapien
 di puerū termin⁹ impletus erat. vir dei
 pro iuuenis liberacionē quē in vanū
 dyabol⁹ expectauerat cū lacrimis et
 cordis cōtracione salutarē hostiā ut so
 litus erat obtulit. Timentē vō puerū
 int se et altare constituit. quē de loco
 illo dyabol⁹ parū ante pacē fugiens
 ad infernū rapuit. Senciens igit sac
 dos iuuenē ablatū sibi ab hoste inge
 nuit et ut virgo virginū mater ado
 lescenti succurrēt fiducia in mente ha
 buit. Itaq; pia virgo maria subuenire
 non distulit sed corp⁹ et aīaz pueri de
 inferno inferiori liberauit. Restituensq;
 eū in loco vnde sublatus fuerat viri di
 merori satisfecit. Cūq; pax vobis dicit
 btis vir. et cū spū tuo. vādit iuuenis
 a deōne liberat⁹. acceptaq; de manu e
 ius cōione sancta. narrauit ei quicqd
 de sua liberacionē nouerat. et multa mi

lia in inferno reliquerat. Denique accepta eius licentia et benedictione letus ad iherosolimitanum episcopum ac parentes suos consolandum rediit. **De fure suspensio que illa sustentauit. et monacho de cuius ore post mortem rosa processit. Cap. cxxvi**

Huius quidam elbo vocatus frequenter res alienas rapiebat quibus se et suos alebat. Cui tamen sanctam dei genitricem venerabat ex corde. eamque etiam dum ad latrocinandum iret exorabat et salutabat deuotissime. Quadam die in furto deprehensus sine ulla miseratione ad suspendium ductus est. Cumque eo suspensus iam pedes eius penderent in aere. sancta maria virgo mater in auxilium ueniens per biduum ut sibi videbatur eum suis sanctis manibus sustentauit. nec aliquam lesionem pati permisit. Illi uero qui eum suspendebant cum ad locum illum redisset. uidentes eum uiuentem. uultu hilari. quasi nichil patientem mali putauerunt eum non plene laqueo inxerunt. Et dum accedentes guttur eius transigere uellent. utinam sancta maria manus suas gutturi eius apposuit nec transigere permisit. Cognoscentes igitur eo referente quod sancta uirgo auxiliaretur ei. dimiserunt eum abire. Qui factus monachus quasi diu uixit deo et sanctissime mari eius postea seruiuit.

Quidam archiepiscopus cantuariensis etiam olim a curia romana reuertens. in abbacia sancti bertini. que est apud sanctum audomari hospitatus est. Et die crastina ductus in caplin sermonem edificationis cum fratribus habuit. Quo finito inducitur eis quod cum esset apud beneuentum audisset a quodam uero religioso qui de partibus iherosolimitanis erat quod in terra illa. quique psalmos incipientes a singulis litteris nominis beate marie in hore et memoria ipsius multi frequentare consueuerat. saltem magnificat. Ad dominum cum tribularetur. Retribue. In conuertendo. Ad te leuaui. singulis. aue maria premitentes. Erat autem ibidem in conuentu sancti bertini monachus quidam iostio nomine qui hoc uigilantem audiuit. et cotidie post matutinas predictos psalmos in honore beate marie decantare cepit. Accidit igitur ut quadam

nocte surgentibus fratribus ad uigilias ille frater iostio non interesset. choro psallentium. Superior uero chorum circumiens cum lucerna ubi eum non inuenit ad lanternam eius accessit. ibique eum defunctum repperit. Conuocati ergo fratres accurrunt stupentes et lugentes uultumque eius discoopientes inueniunt quique flores rosarium. unum segre dicebat de ore et lingua eius. duo de oculis duo de auribus. Retantes pro tali miraculo detulerunt eum in choro. et facie discoopta cum uentibus rosis diligenter inuenientes in rosa que de ore exibat inueniunt scriptum maria. Tenuerunt igitur illum per septem dies donec tres episcopi conuenerent. quorum unum fuit atrebasecensem episcopum. qui fuerat abbas astercei. et multi alij clerici et laici. qui uiderunt magnalia dei. **De muliere quam de morte sustentauit donec peccatum suum conficeret. Cap. cxxvii**

In territorio linguonensi erat quaedam mulier beatam mariam ualde amans. ipsi et filio eius in sanctitate et iustitia seruans. Que cum adhuc iuuentula esset quoddam petrauit peccatum quod non tam sui pondere quasi dictu horribile menti eius naturaliter uerecunde portentuosum uidebatur. Alias igitur strenue in bonis operibus potens et de ceteris excessibus per annum more christiano sacerdoti suo confessionem faciens hoc solum peccatum dicebat subterfugebat propter pudoris confusionem. in finem illud confiteri intendens non manifeste sed quasi occulte addebat de consuetudine. De his et alijs si qua sunt in me de quibus confessi non sum. dei misericordiam ac ueritatem absolutionem postulo. frequenter quoque ad ecclesiam procedens et ante quendam beate uirginis ymaginem toto corde et corpore prostrata iacens in amaritudine sue anime. illum quem celauerat loquebatur reatum. fundens quoque lacrimarum diluuium christo faciente et maria fauente tandem aduertit uersuam confitentis solertia confessoris. Et tunc frons eius colore subito mutata et tremule sonus uocis. animam eius erectuam loquebatur. Cepit pius pastor peccatricem uerbis suauibus et suauibus allucere ut ab ea exigeret tanti gemitus noticiam

per confessionis vitatē. Cepit huius peccatorum differē pccōz diuersitates et circūstā-
 tias. demonū pueritates et instācias. ut illa consāe domū euertens pura cō-
 fessione exprimeret si quod delictū reliq-
 set vel suppressisset. Sed ligante os eius
 dyabolo non potuit confiteri. nec vires
 habuit paruens licet ei cura obstetricis
 assisteret vigilans. Ipse vō quendā de
 cluniacensibz puorē consuluit. et ei de
 mulieris ficticia confessione admonito
 et premunito ipā ut ei consilio firmāe-
 tur destinauit. Qui etiā confitētis audi-
 ta consāa et in suspirandi modo notata
 illa versuta fatagit ut tortuosus coluber
 de cordis ei latebra educeret. Sed qā ser-
 pens momorderat uon in sibilo. scāa nō
 fuit incantatori. Deniqz mulier sine pec-
 cata illi confessione rebz hūanis excepta
 et iudicialie pñtati pñtata triste excepit
 sententiā. Sed maria pro supplice sua pos-
 tulante et ihu adiucante pependit in ce-
 lesti curia editū. ut ad corpus aīa redi-
 ret peccatrici. Et qm sine confessioē nō
 constat salus. viuens sacerdoti confiteret
 et sic denuo morti qd suū est soluens bea-
 toz cetui soaaret. Interū positū in medi-
 o flebili ppinguoz frequētia seruabat ca-
 dauer exanime. Et ecce aīa subito reuer-
 tente feretru cōtremuit. corpusqz infre-
 mens et in vocē planctz erūpens frago-
 so sonitu domū concussit. Precipitabat
 fugā circūstantes et preoccupabat iter
 ad portā. Sed qui avarā eā dilexerant
 sustinuerūt. et licet trepidi ppius accesser-
 vūt. Colligentes itaqz veduas vite cer-
 titudinē ex motu et voce solutis fasci-
 is exeperūt eā. xpi laudes et marie p-
 conia inculcantē. Erecta ergo vocato
 sacerdote de pccō illo cū cetis fecit cōfessi-
 onē. ac cōione accepta aliquātempore allo-
 cuta circūstantes. suā predicauit libā-
 onē. Continuoqz oculos clausit in mor-
 te et suffragantibz virgibz marie mitis
 regeuit in pace. **De subdyacono tholeta-
 no quē iuste degradatū restituit. Item
 A ciuitate aliud de eodē. Cap. xxviii.**
Itholetana fuit quidā subdyaconus
 qui a puerina etate xpm secutus

scām quoqz mrem eiā mariā speaali am-
 plectebat affectu. et assiduo venerabat frū-
 latu. Qui cū quadā die solēpni archipre-
 suli sacra celebranti pro mīstro assisteret
 venit hora ut legeret euangeliū iuxta mo-
 rem modulatione solēpni in loco ediaori.
 Et ille veste nupciali indutus. legenti dya-
 cono assistens raptus est in spū. Viditqz
 in mentis excessu supra fenestrā in fron-
 te ecclēe sedentē demonē in specie symie.
 horrida et deformi et in collo ei cornu scō-
 toris. Thom⁹ erat in sinistra. calam⁹ in
 dextra. Cūqz tam oculis directis qz auribz
 suspensio quasi curiosū spectatōrē et sedu-
 lū pollicens auditorē in foribz ecclēe frequē-
 tius et diuicius inhesisset. subinde scripti-
 tabat. Ibi siquidē due muliercule confede-
 rant que secreto aduicē suaz tragediaz
 impudiciā euomebāt. Reuelante ergo
 spū intellexit subdyacon⁹ eū qui in symi-
 a latebat eē accusatōrē frim. qui etiā nūc
 assumpta ex muliebu turpiloquio accusa-
 tionis materia dāpnacōis eterue anti-
 quū repare tēptaret cyrographū. Jā scō-
 tū erat foris et intus. Sed cū multiloquū
 loais angustus non aperet. apprehensā cū
 dente et unguibz pelliculā pestifer scriba
 detrahe cepit ut dilataret. Dūqz fortiter
 faciens sibi non precauēt. lapsu cadens
 repentino tm visus est fragorē dedisse ut
 subdyacon⁹ estiarer ecclēaz fundit⁹ corouif-
 se qui solus carnebat visionē. Rūsit ergo
 et letatus est cū vidit ruinā. Manibus
 eā leuatis in precipitacōe pestilentis ca-
 dente prosecutus est. plausu misto min⁹ tamē
 cauto. Mirari ceperūt circūstantes et stu-
 pere. abhorari nec leuiter ferre stultē ut si-
 bi visū est in constanciā leuitatis in dei
 hoīe. altaris ministro et presertī pñtibz
 vniuersis. Sublato autē spectaculo spiri-
 tuali ad se reuertit⁹ homo. et recogitans
 quis quid vbi qn. quibz astantibz fecit.
 replet⁹ amaritudine et induit⁹ confusione
 Reliquū exequit⁹ ministerij sui cū modest-
 ta cōposicioē corpis et spūatione cordis.
 finit⁹ aut salutaribz mīsterijs insalu-
 tatus relinquit. ceterisqz ad cōuiuū et
 leticie domū iuitatis. obprobrio et despec-
 tione amaritatis abiit. Nec verec archie-

piscopus suspende a carnali beneficio que paulo ante ad spiritualia contemplan-
 derat benignitas dei. Migrat ergo de-
 gredens. vagus et pfugus declinando obpro-
 brium. Solitaria que in itinere occur-
 rebat intrat ecclesiam. ibique ad beatam virginem hu-
 milite accedens ac diuina in oratione cum ge-
 mitu et lacrimis laborans accessit ad cor
 altum et excessit semetipsum. Et ecce stetit
 iuxta illum beata virgo maria in maiesta-
 te et decore apparens. Que dyabolice ac-
 cusationis conscriptiones pectori suo suppo-
 nens postquam diuina tristite delinuit tam vul-
 tus quam melliflue vocis blanditijs in alta-
 se recepit. Doctus homo in silencio quid
 facto opus sit sublata visione reddit sibi
 gramas agit christo et beate virgini. Venitur
 deinceps ad episcopum. cui et duplicate reue-
 lationis committit archidiaconum. Conuocante er-
 go muliercule diffidentem primo. Sed osten-
 si cyrographi conuicte testimonio trimumus
 episcopus et deo laudis dant confessionem. X hic
 inde remissionis et gratie recipiunt lar-
 gitate. Sicut mulier beate virginis amissum re-
 cepit beneficium. Insuper et episcopi speciale gratias
 recipit et singulariter mirabilis de celo
 in eius oculis habet. *De solemnisatione na-
 tiuitatis ipsius. et quarundam ymaginum eius*

Ante miraculis. Cap. cxxix.

Sancte miraculis. Cap. cxxix.
 dei genitricis marie nativitas qua
 ignorabat diu in ecclesia non cele-
 brabat. sed sic diuinitus reuelata est. So-
 litarius quidam sancte vite fuit qui in singu-
 lis annis armoniam in celo nocte nativi-
 tatis eius audiuit. Qui cum miraretur quod hoc
 alio tempore non audiret rogauit dominum ut sibi
 hoc ostenderet quid significaret. Cui angelus
 domini apparens talia retulit. Virgo perpetua
 que deum genuit hac nocte nata fuit. Ad-
 licet ab hominibus ignoret ab angelis celebre
 habet. Quia reuelatione diuulgata eius
 natiuitas celebrari ab ecclesia instituta est.

Sarraceni quidam habebat ymaginem
 beate virginis in tabula depictam cui assi-
 due et humiliter supplicabat. valde secum ad-
 mirans et pertractans quomodo contingere potu-
 erit ut virgo pareret et filium lactaret. Dum
 autem hec cogitaret ad excruciantem de corde
 eius incarnationis christi dubietatem et confir-

mandam partus virginis vitam subito ce-
 perit de pectore illius ymaginis carne
 mamille erumpere. et ex ipsis oleum cepit
 emanare. Quod videns ille credidit et bap-
 tizatus est. **I**n urbe constantinopoli-
 tana iudeus quidam ymaginem beate marie
 virginis in tabula breui figuratam et
 parieti domus cuiusdam affixam conspicens in-
 terrogauit cui esset figura. Audiensque quod
 esset beate marie virginis iratus est valde.
 tulit eam de pietate et ad vicinam curvum do-
 mum ubi humana stercola egeri solent
 illuc eam eiecit. Statimque digna et ignomi-
 niosa morte consumptus postea nunquam com-
 ruit. Sed mancipatus ut creditur iuri
 maligni spiritus hominum subtrahitur est aspectu-
 bus. Quidam autem christianorum ymaginem sanctam
 requirens inter sordes absconditam repe-
 rit. subleuansque eam et diligenter abster-
 gens ac lauans secum honorifice in domo
 collocatam habuit. et ad honorem dei geni-
 tricis ex eadem tabula in qua ymago
 sancta depicta erat oleum ebulliens distil-
 lare cepit. Usque hodie vero miraculum per-
 seuerat. *De miraculis eiusdem archidiaconi hilde-
 fonsi tholetani sancti episcopi. Cap. cxxx.*

Sanctus hildesius tholetanus episcopus
 fuit. Hic sub rudimentis adhuc
 infantie degens diuino tactus spiritu
 contemptis parentum ac rerum affectibus agi-
 liense monasterium petiit. monachumque se
 in eo multis annis exhibuit. Tandem post
 obitum tholetani archiepiscopi hic pontifex sub-
 rogatus. in cetera bonorum operum studia
 sanctam dei genitricem valde diligebat. In
 cuius laudem de eius sanctissima virginitate com-
 posuit insigne volumine. Quod ita sancte dei ge-
 nitrici complacuit. ut ei ipsum librum manu-
 tenens appareret. et pro tali opere gratias
 referret. **S**cripsit autem et contra illos
 qui de eiusdem virginitate vel peritiam
 disputant ut heretici. alium librum unum.
 De assumptione eius sermones vel tractatus
 quatuor. De eodem omelia unam. De purifica-
 tione eiusdem omelia unam. Scripsit et opus-
 culum de proprietate personarum patris et filii et
 spiritus sancti. Opusculum aduocationum di-
 uine actionis. Opuscula duo in sacris
 Opuscula duo in sacramentis. Librum unum

De incognitione baptismi. et aliū de pro-
gressione spūalis deserti et alia multa.
Volens autē btām virginē alā honorāe
constituit ut ei⁹ solēpnitas celebraret sin-
gulis annis octavo die ante natale dñici
ut prius ei⁹ ageret festū per quā deus hō
natus venit in mūdū. Que rursum ei appa-
ruit sedens in cathedra ppe altare posita.
et albā sacerdotale protulit ei dicens. Hoc
vestimentū de paradiso filij mei attuli. qd
in dei et mea solēpnitate vestieris. et in
hac cathedra sedebis qñ tibi libuerit. sato
q certissime q nemo preter te in hac ca-
thedra sedebit. nec hoc vestimentū induē
impune valebit. Hys dās recessit. Post
obitū vō hildefunsi siagrius qui ei in ar-
chiepātū successit pūpendens predecesso-
ris sui deuocōne. in predicta cathedra cō-
tra prohibicōez sancte virgīs consedit. scñ
quoq vestimentū induē volens dixit. Si-
cut ego sū homo sic scio hōiem fuisse prede-
cessorē meū. Cur ego non vestiar eo quo
induebat vestimento. cū eodē quo ipē fū-
tus est fungar officio. Hec dicens illo sa-
cro vestimento se induit. sed des statū vlti-
cente presūpōne ei⁹ in terrā cū eodem
vestimento arcius strict⁹ mortu⁹ cecidit
Ad videntes qui illic aderant magno pa-
nore conēriti sacrū vestimentū qd indig-
ne acceperat tulerūt. et in thesauro ecclē
ubi hacten⁹ seruati reposuerūt. **De dictis**
ei⁹ de presulis in laudē ipi⁹ virgīs Caplin
Situr ex libris et sermonibz quos idē cxi.
beatus vir hildefunsi⁹ de btā virgine luci-
lenti edidit. hec pauca excerpti. **Hildefunsi**
conā eos qui disputāt de viginitate ei⁹ et pū-
ricione. **B**eata virgo maria nisi
in vtero mris sāficata eēt mīme ei⁹ nati-
tas colenda eēt. Nūc aut quia auctorita-
te toa⁹ ecclē veneratī constat eā ab omni
pccō originali immunē fuisse per quā nō
solū maledictio eue soluta est verū eā
bñdictio oībus condonata est. Nullus ergo
qñ nata est delictis subiactus. nec origi-
nale pccm in vtero sāficata contraxit.
Itē in sermōe de assūpcōe ei⁹ de **D**escendit
sicut pluuia in vellus. qñ celestis ymber
id est vnda diuinitatis virgineo velleri
placido se infudit. illapsu qñ verbū caro

factū est. **Item de eodē** **Q**um claustrum
matris et genitale virginis eēt clausū
et signatū sigillo pudoris. non potuit ob-
stare pūi integritas corpis. nec eguit
referari qā non potuit. ut eēt ei tormē-
tū qui erat honor mris et gaudiū. sed to-
tū ei erat pūi in ea quicqd erat clausū
quia totū erat deificū qd natū. **De eodem**
Infans pūus et maxim⁹ mēbris. s. exi-
guus diuinitate precessus. per hospitalis
templi sincerā defluens castitatē. non
lesit corpus abcedens qd non leserat dū
venisset. **M**elius est ut in sermone sit
verecūdia qñ in fide pūlū. Da michi er-
go veniā xpē et pccōi meo qñ incar-
natiōis tue misterū temerari⁹ narra-
tor attingo. quia licet tu clausū dimi-
seris uterū. nobis tñ pmisisti apire in-
credulis euāgelū. **I**mitamini mrez
virginē et oēs scōs quos laudatis quia
non tñ illis prodest nrā laudatio. qñtū
nobis eoz imitatio. **V**nde sponso magis
placet imitator deuotus qñ laudator otio-
sus. Vere alius ille tornatilis fuit. quia
in eo sapiā se influuit. que in trātere vi-
tū suū mistuit. **I**n quo s. utero virgīs
et acerū tritici et flores lili. xpi grā
germinauit. quia xpc et acerū triti-
ci et liliū fuit. **Acto** **H**ec de beato hilde-
funso et dās eius ac miraculis circa eū
et circa alios per btām virginē ostēsis
ad pñs dicta sufficiāt. **E**cce et alia e-
iusde virgīs miracula scripta quoz ml-
ta in hoc eodē ope inferi⁹ per diuersa lo-
ca pro diuersitate tpm quibz acta s. bre-
uit⁹ inferuim⁹. **N**unc ad historiā vnde
digressi sum⁹ redeam⁹. **De pmo aduentu**
pauli in iherlm et miraculis btā petri. et pu-
mici⁹ genaium. Caplin cētesim⁹ xxij.

Paulus aut post tres annos a cō-
uersione sua venit iherlm vnde
petrū. Cūq vellet se iunge dis-
cipulis oēs timebant eū non credentes
q eēt discipulus sed adhuc psecutor. **T**ūc
barnabas cyprus duxit eū ad petrū. s.
et iacobū epīm et narrauit eis modū
sue cōuersionis. mansitq tū eis diebz xv.
Deinde venit in ptes syrie et ibi loqueba-
tur gentibz. disputabatq tū iudeis inter

grecos dispersis. Qui tñ uellent eū occide
fratres hoc cognito deduxerūt eū cesa
rea palestine. et inde dimiserūt eum
tharsū unde ipse oriund⁹ erat. **P**etrus
vero dū predicando discurret uenit lid
dam ibiq; sanauit palitiā nocte enea.
In iorpe vō suscitauit a morte thabitā.
ubi multis dieb; moratus apud symonē
couariū. tandē iuxta preceptū et reue
laationē dñi trāsens in cesarea baptisauit
corneliū cū suis tanq; p̄micias gentiū.

Inter hec illi qui dispersi erant a tri
bulacione que inceperat a morte stepha
ni pambulauerūt usq; ad fenicē puin
ciam syrie. nemini loq̄ntes uerbū nisi
solis iudeis. Erant autē quidā ex eis de
tyro et arene. qui cū introissent anthi
ochiā loquebat̄ ad grecos et multi cre
diderūt. Delatū est autē ad aures ecclē
que erat iherosolimis de cōuersioē an
tiochenoz et volentes plene certificari
miserūt barnabā in antiochiā. Qui
cū uenisset exhortatus est oēs ut in p̄
posito p̄manerēt. Videns autē barna
bas q; non sufficēt ad erudiendā tan
tā multitudinē uenit tharsū ut que
reret saulū. et iuentū p̄duxit anthio
chiā. et per annū conuersati s̄t ibi. et
docuerūt turbā multā. Et tūc primo
a xp̄o capite denotati s̄t xp̄iani q; pu
mo dicebant̄ discipuli. **I**n dieb; autē
illis supuenerūt p̄phē a iherosolis antio
chiā. Et surgens vn⁹ ex eis agabus
p̄phetauit per sp̄m san̄t famē futurā
in uniuerso orbe et maxie in iudea. Tūc
primo facta est collecta in usus pau
perū que missa est per barnabā et
paulū in iherm. **Eusebi⁹ in cronias. De**

eplā pylati tyberio missa sup̄ crucifixione
Ano dñi xxxvi. dñi. Cap̄ xxxiiij.
imperij tyberij xxi. pylato de
xp̄iano dogmate referente ad
tyberijū tyberij retulit ad senatū ut i
ter sacra ceta reciperet. **Richard⁹ de scō vic**
torē in li. cōtator. **P**os enī erat ro
manis ut puiniaz iudices senatui
scripto renūciaret si quid noui in hys
quas regerant puiniaz accidisset. Pi
latus ergo scripsit ad tyberijū eplā de

hys que petrata fuerāt in dñm xp̄m. de
signans etiā ei q; ipse eēt uere saluator
mundi. **Acto.** Epistolā quidē pylati sub
hac forma scriptā repperi. **Nona⁹ pylati**
claudio salute. **S**up̄ accidit qd ipse p̄bauit
iudeos per inuidiā se suosq; posteros cru
deli dāpnacionē pernisse. Cū enī p̄missū
haberēt p̄s eoz q; deus eoz mittēt illis
per uirginē san̄t suū. qui rex eoz merito
diceret. hūc me p̄nte misit in iudeā. **E**
cū uidissent ocos illuūisse leprosos mū
dasse. paliticos curasse demones effugaf
se mortuos suscitasse. uentis impasse. pe
dib; sicis sup̄ undas maris ambulasse
et alia multa miracula fecisse. et oīs ppl̄s
iudeoz dicerēt eū eē dei filiū. p̄ncipes sacer
dotū inuidiā passi sūt contra eū. **H**unc
itaq; michi tradiderūt et alia pro alijs
mentientes eū magū eē. et cont̄ legē
eoz agere dixerūt. **E**go autē ita credidi.
ipm; flagellatū eoz arbitrio tradidi.
Qui eū crucifixerūt et sepulchro custodes
adhibuerūt. **A**t ille militib; meis custo
dientib; tercio die resurrexit. **I**n tantū
vero nequitia iudeoz contra eū exarsit
ut ipis custodib; pecuniā darent quatin⁹
discipulos ei⁹ corpus rapuisse dicerent.
Sed illi qd san̄t erat tacē non valentes.
testati sūt eū resurrexisse. se uisionē an
geloz uidisse et a iudeis pecuniā accepisse.
Hec autē ideo scripsi ne quis aliter
estimēt credendū mendacijs iudeozū.
Richard⁹ ubi supra. **T**unc tyberius cum
suffragijs magni fauoris retulit ad se
natū postulans ut xp̄c deus haberetur.
At senatus recusauit indignās q; non
sibi scdm̄ modū et morē eplā p̄mo fuis
set delata. **A**b illa itaq; die cepit imu
tari laudatissima prius modestia cesa
ris in penā senatus contradictoris.
Eusebi⁹ ubi sup̄. **V**erū cū ex consulto pa
trū xp̄ianos eliminari urbe placuisset
tyberius per editū accusatorib; xp̄iano
rū cōminat⁹ est mortē ut scribit tertul
lian⁹ in apollogetico. **De exilio et morte**
pilati et ei⁹ successore. Comestor. . .

Hic quidē p̄ Cap̄ xxxiiij.
latus tñ eēt procurator iudee. vi
tello p̄siede syrie accusat⁹ est a

pud tyberiu. accusatus est ei a iudeis de
violenta interfectione innocentu. Accusatus
est etia q iudeis reclamantibz ponebat
ymagines gentiliu in templo. et qa pe
cunia reposita in corbona redegerat in
suos usus inde faciens aque ductu in
domu sua. Pro hys omibz deportatus est i
exiliu lugduni unde oriundus erat utibi
in obprobriu genis sui moreret. **Eusebius**
Itaq pona pylatus in multas incidens
calamitates ppria se manu interemit
Comestor. Mortuo pylato substituit vitel
lius frz suu pcuratore iudee et volens plac
iudeis satisfacit eoz voluntati in quibusda
qa. s. ad eoz petitione capha a sacerdo
cio amouit. et filiu anne qui ia mortu
us erat substituit. Reddiditq ei stolam
sua illa solepne et antiqua qua sacer
dos in sua ptate debebat hre. ut ea diebz
festiuis uteret. Pylatus ei eam in domu
sua transtulerat. Et qn diebz festiuis e
rat nataria sacerdoti non poterat eam
habere nisi pretio precedente. **De paup
te et ambitione herodis agrippe. Caplin**
Quampe tyberij mortuus est **cxv.**
philippus tetrarcha ituree et
tracouitidis regionis frat hero
dis tetrarche. Mortuus est etia isarnas te
trarcha abiline. et ita vacabat due tetrar
chie. Aspirauit herodes agrippa ad alte
ra eaz. Erat hic herodes magnanimus
vir et bellicosus sed pauprimus. nepos he
rodus tetrarche. et frat vxoris ei herodi
adis. Fuit eni filius aristoboli filij mag
ni herodis et ipa filia eiusde. Disposuit
ergo venire roma si forte posset ipetra
re a tyberio altera tetrarchiaz vacan
tiu. Cuiq venisset roma videns eu ty
berij multu strennuissimu retinuit
eu secu. Et fecit ut adheret druso cui ia
in vita sua tradiderat impiu. Erat at
herodes vir magne liberalitatis. et ut
sibi conaliaret aios romanoz multa
expendebat. multasq debitis se obliga
uerat. Et ut tradit iosephus non fuit
homo in quo mutabilitis fortune adeo
posset deprehendi. Primo in hoc male co
tigit ei quia mortuus est drusus filius tybe
rij. De cuius morte adeo insolabiliter doluit

berius oes a pntia sua amouet. qui fami
liaris adhererat druso. ne reducent ei ad
moria morte ei. Et compulsus est hero
des agrippa redire in iudea. Et desperans
pre nimia paupate intrauit turru ut
bi afficeret fame. et ita moreret. Qd signit
vxor sua sorori ei herodiadi. vxori herodis tetrarche. q
supplicauit vio suo ut ruocaret eu a tre. et daret ei
nataria vite. Et accieuit ei. et statuit eu i tyberia de
xi assignit ei domu et dedit ei nataria vite. Quoda
bo die cu cer herodes tetrarcha i tyberia de et epula
ret. fuis hilari solito iypauit ei vntia sua que
contulerat ei. s. q liberauit eu a peste fa
mis. Et doluit inde agrippa ultra mo
du. et disposuit utin redire roma ad tybe
riu si forte iueniret am ei imutatu. Et
honorifice receptus est ab eo. Et cu hret
tyberij duos nepotes altin de filio druso
salig tyberiu. et altin de frz germanico
salig gauu voluit sibi substitue filiu fi
lij. quia magis diligebat eu **De iudicia**
mutua tyberij et herodis agrippe et de mo

Herodes aut roitate tyberij. **Cap**
agrippa magis dili **cxvi.**
gebat gauu et familiaris adhebat
ei. Unde sibi suscitauit indignacoem tybe
rij latentem. Quada aut die cu sederet a
grippa in curru cu gauu leuatis mani
bz in celu dicebat. Utina viderem mortem
importunum senis et gauu dnm totius or
bis. Hoc audiuit quispiam. s. auriga ipi
agrippe. Qui postea cu rebus dnu sui au
fugiens captus est et vincular. Et du
traheret ad carcere percit se dua ad ipe
ratoru dicens quia in aure loqueret ei
qd eet ad ei utilitate. Et presentatus est
impatori. Et dixit consulto quia sic opta
uerat agrippa morte ei et dominium gauu.
Tyberij vero non multu curabat verba
vinculatoz. et detrusus est ille in carcere
Et cu sepe instaret agrippa ut iudicaret
et occideret vndebat tyberij. Frater suffi
ciat tibi q vincular est. Et ita differabat
quia ut dicit iosephus in omibz negotijs
suis morosus erat. Unde cu statuet pcur
atores in puincijs vix aut nuq muta
bat eos. Qd cu sepius quesitu eet ab eo
quare. s. non mutaret procuratores vn
dit se in hoc ptere plecule. Sientes eni

procuratores se ad modicum hęc pcuraciones emigunt usq; ad sanguines. et tanto dnan-
tur grauius qnto breuius. Et qui recentes
supueniunt dissipant quicqd iueniunt. Ad
ostendit exemplo cuiusda vulnerati qui cu
iacebat in via. et non amouet multitudiez
mustrar a vulne. supueniens alter puta-
uit q hoc omittet ex imbecillitate et abe-
git mustas que vuln operuerat. Ad que
ille. Male inquit fecisti michi. quia mus-
te quas amouisti iam plene erant san-
guine et prius molestabant me. Que at
supuenient recentes acrius pungent me.
Sic et procuratores uel officiales recen-
ter substituti acrius in subiectos deserviunt.

**De incarceratione ipi herodis. et au-
gurio bubonis. Caplin cxxvij.**

Quam aut quadam die more solito i-
citaret agrippa tyberium ut tra-
heret auriga suus de carcere iudicet
ei. idipm non expedire cu in pncipia ipi
vellet eu vinculari accusare. Et cum in
nullo sibi conscius eet agrippa testatus
est se velle ut extraheret et accusaret
eu. Eductus ille de carcere arguit eu de cri-
mine lese maiestatis. quia orauerat mor-
tem iperatoris. Tunc aut tyberius carcera-
rio. liga huc. Intellexit carceris preceptu
de eo qui eductus fuerat. Et ligatu retru-
sit in carcere. Quadam aut die cu ambula-
ret tyberius in ypodromio. i. in cursu eq-
ru et tenet agrippa per manu. vocato
carcarario aut. Liga hunc. Et miratus
ille et vniuersi q precipet agrippa liga-
ri cu purpurati incedet. quia erat de re-
gio semine. Cu aut duceret agrippa ad
carcere pacebat intolerabile sitim quia
splendide comederat. Et forte occurrit ei
portitor aque. et dedit ei bibere. Et postq
resocallatus est. pmissit ei q in primo remu-
neraret eu in regno gaij. confidens q in
prio gaij eet regnaturus. et positus est in
carce. Quadam aut die du staret in iux
arbori cui frondib; insidebat bubo acces-
sit ad eu vnus de concaptiuis et locutus est
ei. Noli inquit estimare q adulando loquar
tibi cu sis concaptiuus meus. Volo eni indicie
tibi qd indicauerunt michi dii. Erat hic peri-
tus in augurijs. Cito inquit liberabis. et in

tm sublimabis. q eam tuc tibi iuideant
oes amici tui. et in hac pspitate morieris
relinquens bona filijs tuis. Qmto autē
huius genis alitem videris amplius sup te
scito quia qnto die morieris. Cu eet herodes
in carcere deferebat ei dñs carceris sciens
eu viru nobile ac familiare gaij et susti-
nebat tanq ignorans multas comoditates
sibi fieri in carce ab amicis suis. Et fuit in
carce per sex menses. **De morte tyberij et
substitucioe gaij. et sublimacoe herodis**

Postea cu eet. **Caplin cxxvij.**
tyberij apud capreas cepit infir-
mari. Videns autē se morituru
couocatis nobilib; imperij sui et duob; ne-
potib; suis gaijo et tyberio statuit ut i cras-
tino substitueret sibi successore. Et orauit deos
suos ut intimeret ei mente sua que nepo-
tu suoz vellent substitui in impio. Et statu-
it apud se ut illu qui prius veniret ad eu
in crastino constitueret iperatore ut ita qua-
si per sorte eligeret. Tamen signauit tybe-
rio ut prior veniret. Qui mane noluit ve-
nire nisi prans. Et venit prior gaius.
Que videns tyberius fleuit amare. dolens
q alter non venerat. que volebat substi-
tuere. Et locutus est ad eu tyberius filii tu suc-
cedis michi in imperio. qd potius debebat
tyberio q hereditario iure tanq filio filij
Sed ego te video utile impio. et noui metes
deoz. Et couocatis nobilib; denunciat eu
imperatore. et mortuus est. Et statim aliqntu-
lu insonuit fama in ciuitate romana de
morte tyberij. Et venit quidam hebreus amicus
herodis agrippe ad carcere. et hebraice dix-
it ei. Mortuus est leo. Et cepit agrippa mi-
rabilit; gratulari. adeo ut queret dñs car-
ceris. que eet causa tante exultacoe. et co-
fessus est quia ille significauerat ei hebra-
ice morte tyberij. Et statim dñs carceris
liberauit eu. et statuit sibi collateralē in-
mensa. In crastino insonuerunt alij ru-
mores q tyberij coualuerat. et tercia die
romā venturus erat. Tunc arguit eu dñs
carceris qa decepat eu. timens ne in caput
ei redundaret q liberauerat eu. Et mira-
biliter verberauit eu et retrusit in carcere.
Postea increpauerunt certi rumores de mor-
te tyberij et substitucioe gaij. Et venit gaij

romā et sepeliuit tyberiu honorifice. Et ip-
sa die voluit agrippā liberare. sed dissua-
sū est ei ne videret facta tyberij in irritū
velle subito reuocare. postea per aliquot
dies liberauit eū et sublimauit eū. De-
dit enī ei duas tetrarchias. s. tetrarchiā
philippi. et tetrarchiā lisanie. et imposu-
it ei dyadema. et sublimatū in regē in
iudeā misit. **De impio gaij et eius vita et**

studijs ac ludis. Ex cronis. Hugo Flor-

Omanoz acens li. 3. Cap. cxxix

Rigitur quartus gaius caligula
cepit anno dñi xxxix. mundi vō
millesio q̄rto ducentesimo. et regnauit an-
nis q̄tuor. Gaius iste germanici filius.
quia in exatu natus fuerat cognomen-
tū calciamenti militaris. i. caligula so-
titus est. **Suetonij li. iij.** Princeps autē
creatus gaius dāpnatos relegatosq; re-
stituit. Criminū si qua residua extero-
re tpe manebant. oīm grāz fecit. Libel-
lū de salute sua oblatū non recepit. Con-
tendens nichil sibi admissū. cur audam-
tūsus eēt. negauit quoq; se aures dela-
torū habē. Magistratū liberā iurisdic-
tionē et sine sui appellatione concessit.
Multis incendiōz dāpna suppleuit. Sta-
tura fuit eminenti. colore pallido. corpore
enormi. gracilitate maxia ceruicis et
crurū. oculis et temporib; cōtūis fron-
te lata et torua. capillo raro ac circa ver-
tice nullo. hirsutus cetera. Quare triseū-
te eo prospicere ex superiore pte. aut oīno q̄
cūq; de causa capiam notare criminōsū
et exiciale habebat. Vultū vō natū tetrū
et horridū. etiā ex industria efferebat. cō-
ponens ad speculū in oēm terrore ac for-
midinē. Valitudo ei neq; corpis neq; ani-
mi fuit. Inatabat in sōpno maxie. Neq;
enī plūq; trib; nocturnis horis quiescebat.
aut ne hys quidē placida quiete. sed pau-
da miris verū ymaginib; ut qui int̄ ce-
tas pelagi quondā spectā colloq̄ntē secū
vidē visus sit. Ideoq; magna pte noctis
vigil cubando tedio. nūc thoro resides. nūc
per longissimas porticus vagus iuocare
idemidē. atq; exptare lucē consueuerat.
Destitu calciatūq; et cetero habitu neq;
patrio neq; ciuili. aut ne virili quidem

ac deniq; humano vsus est. Sepe depic-
tas gemasq; indutus pēnulas. mamul-
latus et armillatus in publicū processit
aliq̄ seruitus et cykladat; ac modo in
trepidis uel coturnis. modo in speculato-
ria caliga. nōnūq; sacco muliebrī. plerū-
q; aurea barba fulmen tenens. Ex disci-
plinis liberalib; mūmū erudicioni. eloq̄-
ne plurimū attendit. q̄ntūuis fatund;
et p̄mptus. Utiq; si porandū in aliquē cēt-
urato et verba et scientie suppetebāt. pro-
nūciatio quoq; et vox ut neq; eodē loco p̄
ardore consistet et exaudiret a procul stan-
tib;. Poratur; se structurū lucubrationis
sue telū minabat. leuius compausq; se-
bendi genus adeo contēpnens ut senecā
tūc maxie placente cōmissiones meras
cōponē et harenā eē sine calce dicit. Sed
et alioz generū artes studiosissime et diu-
sissimas exauit. Canendi atq; saltandi vo-
luptate ita efferebat; ut ne publicas quidē
spectaculis temperaret. quomin; et trage-
do p̄nūcianti concinēt. et gestū histrionis
quasi laudans vel corrigens palā effin-
geret. Si quis ei eo saltante vel leuiter ob-
strepet detrahi iussū manu sua flagel-
labat. **Comestor. De exilio herodis tetrar-**

che et herodiadis. Cap. cxxx.

Porro herode agrippa in regē sub-
limato iuiderūt ei oēs p̄pinq; ei;
et soror sua herodias. que miserta fuerat
infelici modo iudet felici. precipue quia
habebat nomen regis. quia vir su; erat
maior natu fili; magni herodis. et nūq;
meruit rex appellari sed tetrarcha. p̄ sua
debat itaq; viro suo de die in diem ut uir
romā et sataget; omib; modis ut sibi cō-
paret nomen regis. At ille malebat; eē
in ocio quia opulenti; erat. vnde sepe vxor
exaspata dicebat. **Pereant opes tue.** quia
tu magis diligis opes q̄ honorē. Tandem
victus instancia vxoris iuit ad gaiū cū
magno apparatu. et ipā cū eo. Et iuene-
rūt gaiū bais. Herodes autē agrippa q̄
persenserat q; non pro bono suo issent; dis-
posuit ire post eos. sed premisit nunciū
familiarē suū et amissimū gaiō. per
quē direxit ei eplām in qua continebat;
q; herodes tetrarcha etiā uiuente tyberio

firmavit amicitia cum rege pthor ut esset
 rebellis romano impio. Et in argumen-
 tum huius rei significavit ei quod in civitatibus
 suis habebat arma que sufficerent sex mi-
 libus hominum. Cumque venisset herodes tetrarcha
 et herodias uxor sua ad gaium, et satis ho-
 norifice suscepisset eos, supervenit nuntius
 herodis agrippe et porrexit eplam gairo.
 Plecta autem epla gairus quasi aliunde in-
 cipiens querit de statu herodis tetrarche
 et utrum in civitatibus suis esset tanta copia
 armorum quanta ipse audierat, et non negavit.
 Et tunc credens gairum esse ad significandum
 ei herodes agrippa, relegavit eum in exilium.
 Uxori autem sue quia erat soror herodis a-
 grippe que maxime diligebat dedit liberta-
 tem redeundi ut haberet terram suam. Ipa vero
 comitata est virum in exilio, dicens quia non
 dimittet illum in adversis tunc conuenerat
 in prosperis. Et deportata est in exilio lugdu-
 num ubi postea miserabiliter mortui sunt. Et de-
 dit gairus galileam quam habuerat herodes
 tetrarcha herodi agrippe, et ita habuit
 tres tetrarchias. *De philone et scriptis eius*
Eusebius in historia ecclesiastica libro 2°.

Huius gairi scriptis *Cap. cxxxii^m.*
 philo insignissimus scriptor flore-
 bat, qui non solum in nostra uel in ea-
 rum in grecorum philia primus in primos ha-
 bebatur. Hic autem genere quidem a proavis he-
 breus apud alexandriam in omnibus claris
 et nobilibus viris clarior ac nobilior erat.
 In diuinis autem legibus et patriis institu-
 tis quantum qualis ve fuit ex hiis que nobis
 librorum suorum tradidit monumentis omnibus
 clarum est. *Iheronimus in libro de illustribus viris.*
 Philon iudeus natione alexandrinus de ge-
 nere sacerdotum idcirco a nobis inter scripto-
 res ecclesiasticos ponitur quia librum de prima
 marci euangeliste apud alexandriam scri-
 bens etiam in neorum laude versatus est. Non
 solum eos ibi, sed in multis quoque puinatis
 esse memorans habitacula eorum dicens monas-
 teria. Ex quo apparet tale primum christo cre-
 dentium fuisse ecclesiarum, quales nunc monachi
 esse imitantur et cupiunt. Hunc autem sub gairo
 caligula rome predictatum quo legatus gen-
 tis sue missus fuerat. Cumque secunda vice ve-
 nisset ad gaium in eadem urbe locutum esse cum

apulo petro, et eiusdem habuisse amicitias
 et ob hanc causam marci discipuli petri
 apud alexandriam sectatores ornasse lau-
 dibus. Extant huius predara et inuicabilia
 opa in quibus libris moysi. De confusione
 linguarum libri septem. De natura et inuentione
 liber unus. De hiis que sensu preterit et de
 testamini liber unus. De eruditione libri unus.
 De herede diuinarum rerum libri septem. De
 diuisione equalium et contrariorum liber unus.
 De tribus virtutibus libri unus. Cur quorundam
 in scripturis mutata sunt nomina, libri unus. De
 pactis libri septem. De vita sapientis liber
 unus. De gigantibus libri unus. Ad sompnia
 mittantur a deo, libri quibus Questionum et solu-
 tionum in exodo libri quibus. De tabernaculo
 et cathalogo libri quatuor. Necnon et de uiti-
 mis et reprobationibus siue maledictis.
 De prudentia de iudeis de conuersatione
 vite. De alexandro et quod propria ratione muta-
 habeant animalia, et quod omnis insipiens seruus
 sit, et de vita uxoribus libri de quo supradiximus.
 De agricultura duo. De ebrietate duo. Sunt
 et alia eius monumenta ingenij, que in nos-
 tras manus non puenerunt. De quo vulgo
 apud grecos dicitur, eplaton philonici, ephi-
 lon platonica. Id est autem plato philonem
 sequitur, autem platonem philo. Tanta est simi-
 tudo et sensuum et eloquij. *Comestor.*

De temeritate gairi contra dei cultum. Cap.

Hic autem gairus *cxxxii^m.*
 in iuicio impij sui per biennium sa-
 tis mansuetus, postea euauit
 cor eius in elacione, et in tantam prurum ve-
 saniam ut ab uniuersis hominibus imperij sui
 vellet coli tanquam deus. Et dicebat se fratrem
 iouis. Unde etiam filiam uniuersam quam habebat
 ponebat inter genua iouis ut ita quod ceteris
 uiribus videtur. *Suetonius* Gaius itaque
 castoris et pollucis ede sepe consistens in-
 ter deos fratres medium se adorandum exhibe-
 bat. Templum etiam numini suo proprium et
 sacerdotes et excogitatis hostias in-
 stituit. In templo simulacrum stabat au-
 reum amicebatque cotidie veste qua ipse
 utebatur, magisteria sacerdotij ditissimum
 quisque et ambitione et luctatione maxima
 vicibus comparabat. Et noctibus quidam plenam
 fulgentem lunam uidebat assidue in am-

plexus atq; concubitu. Interdū vō cū ca-
pitolino ioue secreto simulachro fabula-
bas. modo susurrans ac prebens iuicem
aurem. modo clari nec sine iurgis. Ad
vox cōminantis audita est donec exorata
ut refereret et in contuberniū vltro iu-
tatus est. *De crudelitate eiusdē. Caplin*

Anie anthonie per indigni-
tates et tedia causa extitit mor-
tis. dato tū ut quidā putat et ve-
neno. Nec defuncte vllū honorē habuit
prosperitq; e tridinio ardentem rogiū
frēm tyberiu inopinantē imisso repente
tribuno militū interemit. Sillanū socer
ad necē. secundasq; nouacula fauces cō-
pulit. Juliā filiā infantē nullo firmio-
re indicio sui semis eē credebat qm feri-
tate. Que illi tanta iam tūc erat. ut in-
festis digitis ora et oculos simul ludēciū
infanciū appetēt. Horreis preclusis non
nūq; famē plō indixit. Parentes suppli-
cis filioz interesse cogebat quoz vni va-
litudinē excusanti lectiā suā misit. Re-
uocatu quēdā a vetere exilio sasatatus
quid nā ibi facē consuescēt. Rūdente eo
per adulationē. deos semp orauit ut qd
euenit paret tyberio et tu imperares. opi-
nans quoq; sibi exules suos mortē imp-
tari. misit artū insulas qui vniuersos
cōtrucidarent. Nichil magis in natā suā
laudare se ac probare dicebat q̄ iheretū
diam. Non temere in quēquā nisi crebris
et minutis ictib; aiaduerti passus est. pe-
tuo notoq; precepto ita fieri ut se mori sen-
tiae. Queri etiā palā de condicioe suoz tē-
porū solebat. q̄ nullis publicis calamita-
tib; insignirent. sui obliuionē iminē psp-
tate verū atq; idēptitate exatūi cedes. fa-
mē. pestilentia. incendia. hyantē terre ali-
quē optabat. aīm quoq; remittenti lu-
do q; et epulis dedito. eadē factorū ditorū
q; seuitia aderat. Quociens vxoris vel a-
micule collū exostularet addebat. Tam bo-
na ceruix sil' ac in se sero demet. Pulchros
et comatos q̄ciens sibi occurrēt. occipicio
vaso deturpabat. *De ipudiana ei' et pidi-*

Pudicitie neq; sue neq; aliene pe-
perat. Cū omib; sorozib; suis cō-

suetudinē stupri fecit. Eadē sepe exoletis
suis prostravit. postremo condēpnauit
quasi adulteras et aduersose insidiarū
constas. *Prodigoz oīm ingenia su-*
pauit. cōmentat' nouū balnear' vsum.
portentofissima tiboz genera atq; cenaz.
ut calidisq; frigidis vnguentis lauaret.
preciosissias margaritas aceto liquefactis
sorberet. cōuiujs ex auro panes et obsoni-
a apponēt. aut frugi hoiez eē oportē dic-
titans aut cesarē. Fabricauit et de cedris
liburnicas gēnatis pupib; versicolori-
bz velis. magna termaz et porticiū tri-
diniōz laxitate. magnaq; etiā vitū et
pomiferaz arboz varietate. quib; disci-
bens de die inter choros ac simphonias
litora campanie pagraret. *Exhaus-*
tus atq; egens ad rapinas cōuertit aīm
vario et exquisitissio calūpniaz et ex-
actionū et vectigaliū grē. Vectigalia
noua atq; inaudita exerceuit. nullo ve-
rū atq; hoīm grē omissio cui non tribu-
ti aliquid imponēt. Nouissime contractā
de pecunie cupidine incensus sepe super-
imensos aureoz acervos patentissio dis-
tensos in loco nudis pedib; spaciati. et
toto corpe aliqñ diu volutati est. Milia
as resq; bellicas semel attigit. *Diuer-*
sissima in eo vicia erant. sūma confide-
cia et nimis metus. Nam qui deos tan-
to tpe contēpnēt ad minima tonitrua
et fulgura cōniue caput obuoluē. ad ma-
iora vero p̄cipere. se e strato sub lectūq;
condē solebat. In sicilia iurisis multū lo-
coz miraculis. repente a messana noctu
profugit. ethnei verticis fumo ac m̄mu-
re paucifactus *Comestor. De statua gni-*
quā in tēplo ih̄lm mādauit erigi.

Misit ergo ymaginē *Cap. cxxxv.*
suā per vniūsi impiū suū ut oēs
adorarent eam. et sic fecerūt oēs
exceptis iudeis. Vnde cū in alexandria ci-
uitate or̄m eēt sedicio int' iudeos et genti-
les. et venisset vtrazq; ps ad gniū ut disci-
teret' controuersia. Inter ceteras allegna-
ones quas habuerūt gentiles cont' iudeos
obiecērūt eis qd deū suū quē cōiter oēs gē-
tiles receperāt ipi inhonorabāt. s. quia y-
maginē gniū nolebant adorare. Et tunc

primo scilicet gnaus quia iudei non adorabant ymaginem eius. Significauit ergo petronio preside syrie ut statuam suam poneret in iherosolimam ut facilius reciperet eam in arastantibus ciuitatibus. Quod si forte iudei reclamarent collectis romanis legionibus intraret iudeam. et nemini preter manus eius. Collecto ergo exercitu intrauit petronius iudeam. Et uenerunt ad eum iudei de iherosolimam cum amicis herodis agrippe. qui erat precordialis gnaio. Et supplicauerunt ei ne ad hoc hortaret eos. quia prius pmitteret se occidi. et pabant iugulos. Dicebant etiam quod nunquam amplius colerent terram ut sic inedia afflicti morerentur. Et respondit petronius non de consilio suo hoc processisse. sed non audebat resistere mandato imperatoris. Videtur tamen quia grauem iacturam incurret gnaus si amitteret tributa totius iudee. pmissit quia opponeret se gnaio pro eis. Et misit epistolam suam gnaio per viros honoratos ut desisteret ab hoc mandato. Qui cum uenissent ad gnaum non ausi sunt preterire se in conspectum eius. Sed accesserunt ad herodem agrippam ut subueniret iudeis quia una de tetrarchiis suis. scilicet galilea erat in iudea. Tunc herodes iuitauit gnaum in trastino ut comederet cum eo. Et cum in crastino esset in conuiuio admiratus est delicias conuiuii. Et cepit memorari gnaum quanta fuerat passus pro eo herodes. scilicet uinacula tyberis et alia multa. Et precepit ut peteret quicquid uellet et daret ei. At ille respondit sibi sufficere gratiam eius. Et cum ille instaret ut aliquid peteret. petiit ne poneret statuam suam in iherosolimam in templo. Et iratus est gnaus. Tamen considerans aduersitatem agrippe quia noluerat opes vel honores petere acquieuit ei. Et scripsit petronio in hunc modum. Si nondum posita est statua in templo non est necesse ut ponatur. Et sic non est posita statua eius in templo.

De nece eiusdem imperatoris.

Postea resu. **Cap. cxxxvi.**
 piscens gnaus scripsit petronio in hunc modum. Quia contempsisti mandatum imperatoris. et potius dilexisti munera iudeorum elige tibi quod vis genus mortis. ut discant omnes non esse tutum obuiare mandatis imperatoris. Sed deo pcuram

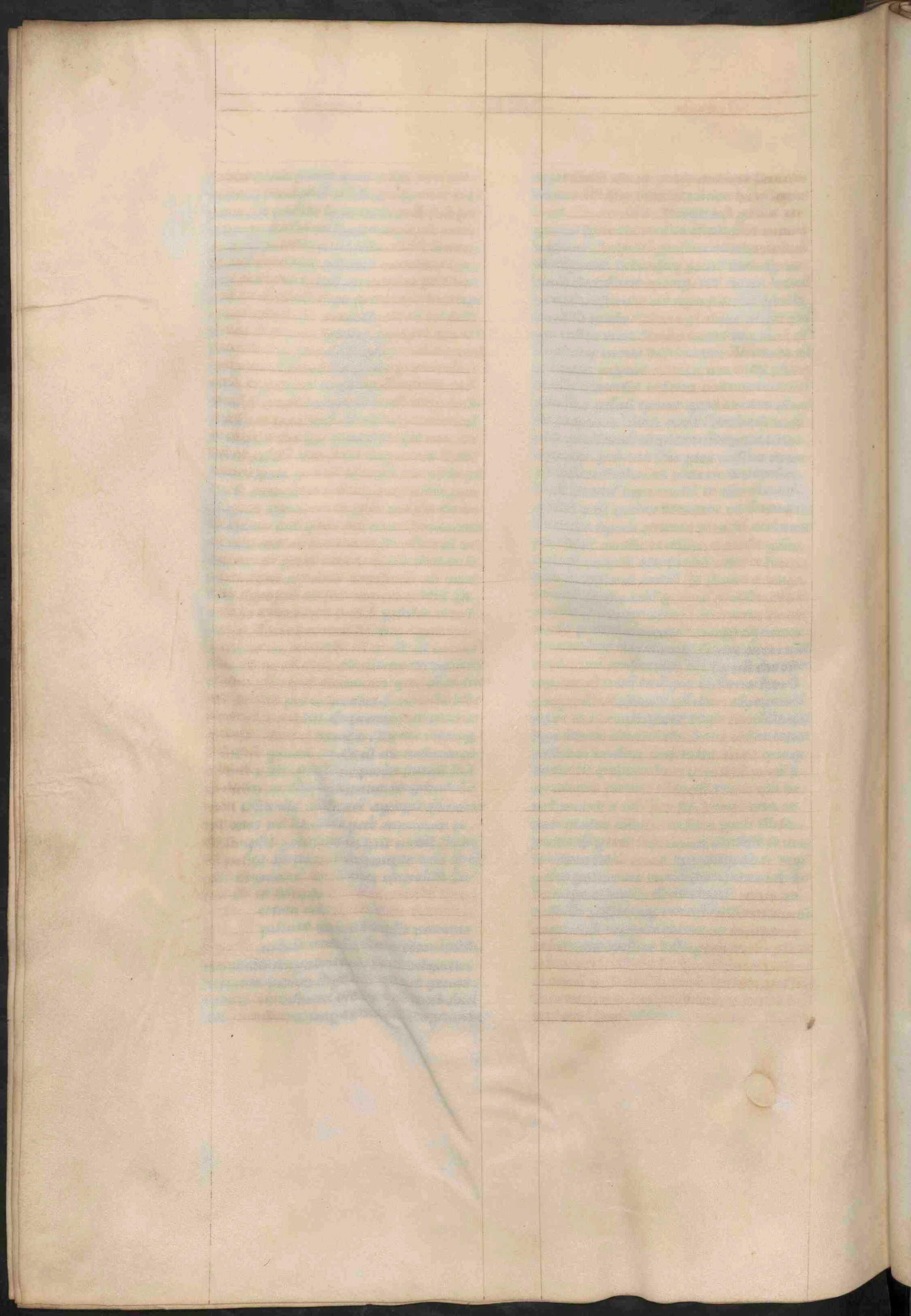
te ita factum est. ut prius audiret famam mortis eius quam uideret nuncios huius legationis. **Suetonius.** Perijt enim gnaus ingenia facinorosa ausus et aliquanto malo amolens. Siquidem proposuerat alexandriam conmeigrare. intercepto prius utriusque ordinis electissimo quoque. Quod ne cui dubium uideatur in secretis eius reperi sunt duo libelli diuerso titulo. Alteri gladius alteri pugio index erat. Ambo notas et nomen continebant morti destinatorum. Inuenta est et archa ingens variorum uenenozum plena quibus diuersis infecta maria traduntur non sine piscium exitio. quos euectos estus in proxima litora cecit. Ita bachantem atque grassantem cum placuisset palatinos aggredi. primas sibi partes cassius chereas tribunus cohortis pretorie depoposuit. Quem seniore iam molle et effeminatum gnaus omni probro denotare consueuerat. Et modo signum petenti priapum aut uenerem dare. modo ex aliqua causa gratias agenti. manum osculanda offerre formam in obscenum modum. Is prius a tergo teruice gladio resu gnaum percussit. dehinc cornelius sabinus alter e conuictis ex aduerso pectus traiecit. Facientem contractisque membris clamitantem. seuire ceteri uulneribus xxx confecerunt. nam signum erat omnium repente. Quidam etiam per obscena ferrum adegerunt. Cadauer eius clam asportatum in ortos et tumultuario rogo semiabustum leui seipite obrutum est. Satis constat ortorum custodes umbris inqetatos. in ea quoque domo in qua occubuerit nullam noctem sine aliquo terrore transactam. donec ipsa domus incendio consumpta sit. Perijt una et uxor gladio consumpta. et filia pietati illisa. pudice que prius somniauit consistere se in aethere iuxta solium iouis. impulsumque ab eo dextere pedis pollice in terram precipitatum. Eodem tempore olympici simulacrum iouis quod dissolui transierat romam iusserat tantum carchinnu repente edidit ut machinis labefactis opifices diffugerint. **Explicit liber octauus. Et sic finit prima pars sive primum uolumen scripti hystorialis hinc Vincencij ordinis predicatorum. anno dñi m. ccc. lxxv.**

Faint, illegible text in the top left section of the page.

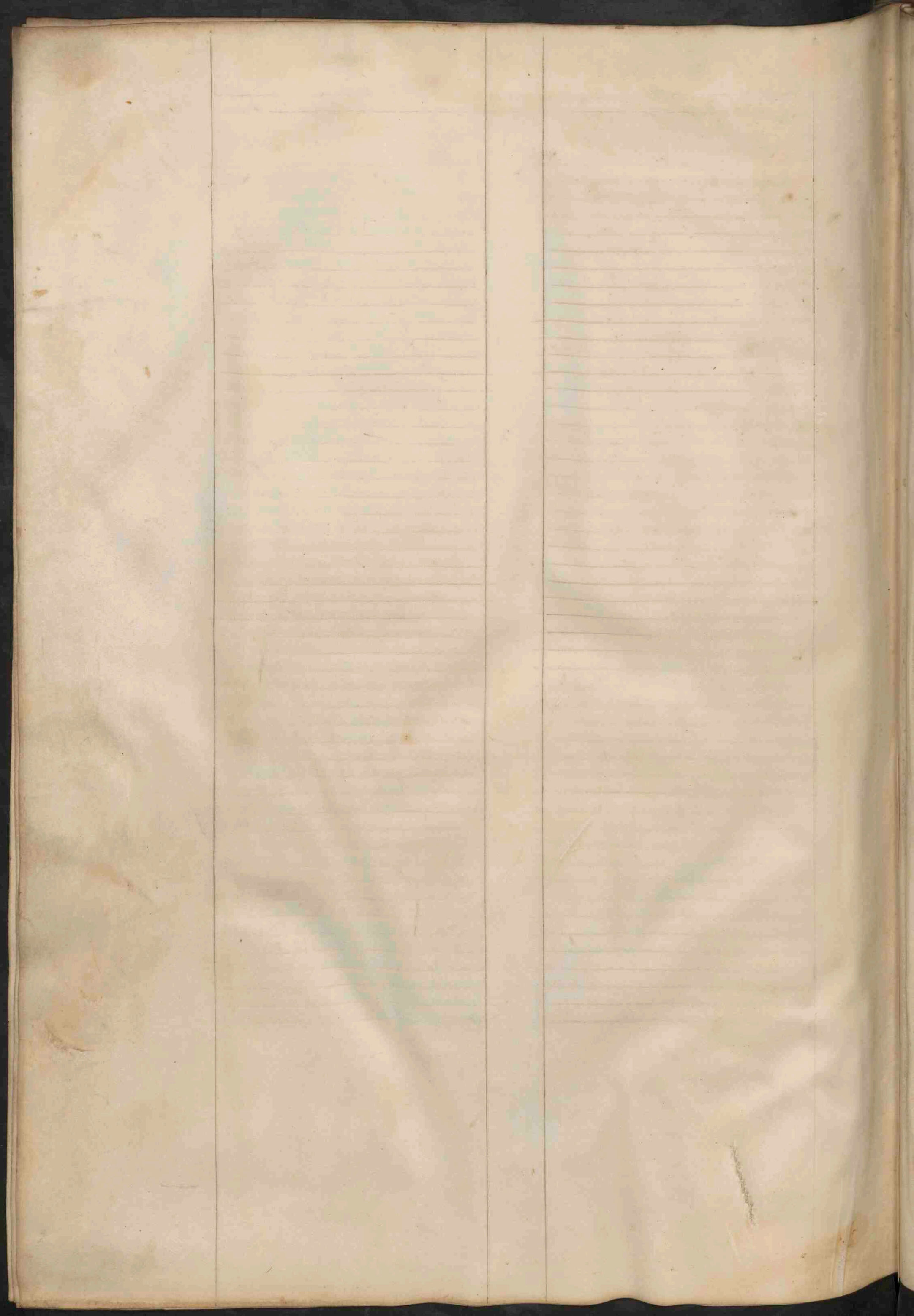
Main body of faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

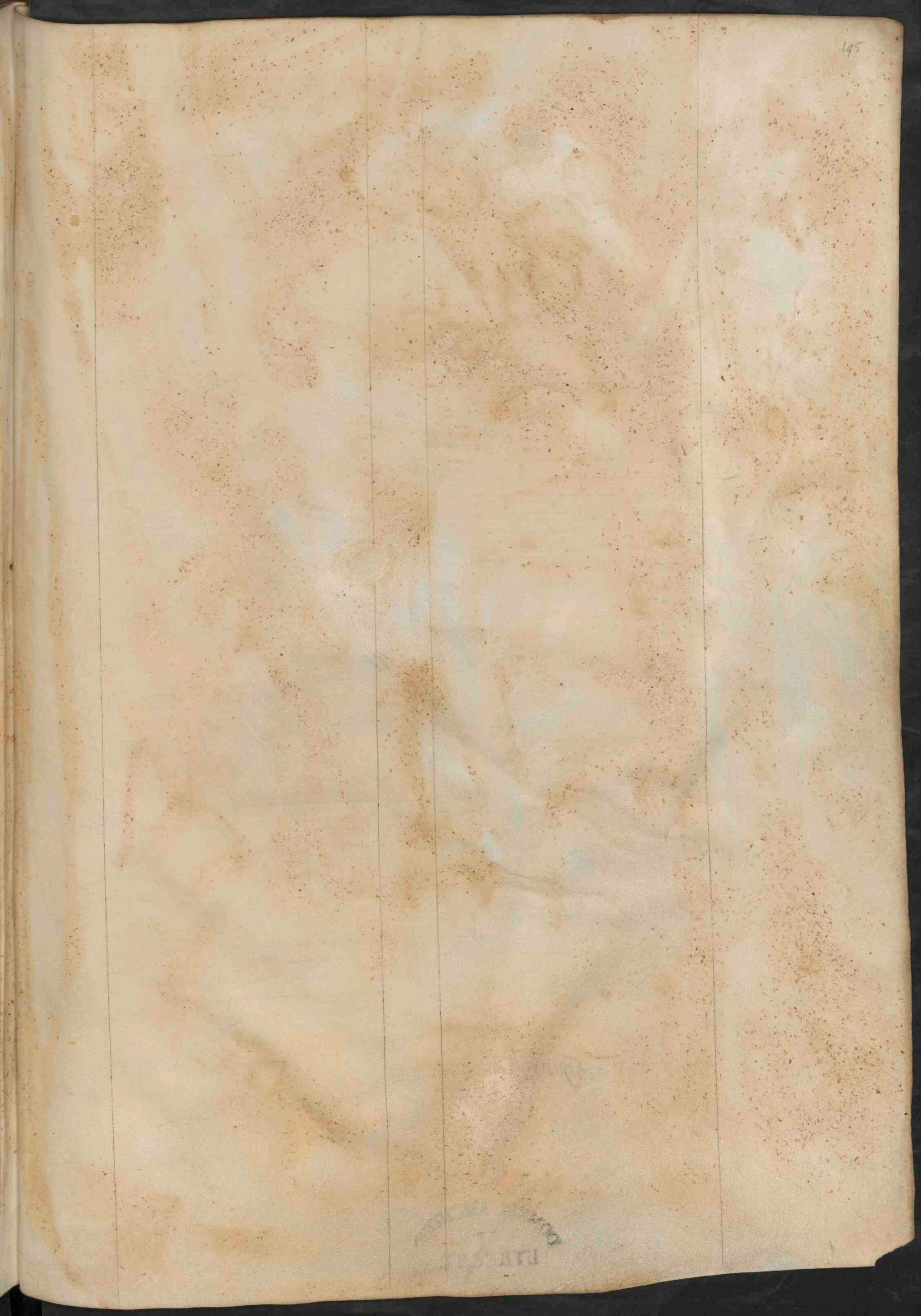

In vmd

DOMIN-ARCHIEF
TE
UTRECHT.

